KOHEZYONSUZ ZEMİNLERDEKİ TEMELLERİN GÜVENİLİRLİĞE DAYALI TASARIM OPTİMİZASYONU VE SIĞ TEMELLERİN DEPREM YÜKLERİ ALTINDA GÜVENİLİRLİK ANALİZİ

Erhan TEKİN

DOKTORA TEZİ
İNŞAAT MÜHENDİSLİĞİ

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

OCAK 2012
ANKARA

Erhan TEKİN tarafından hazırlanan KOHEZYONSUZ ZEMİNLERDEKİ TEMELLERİN GÜVENİLİRLİĞE DAYALI TASARIM OPTİMİZASYONU VE SIĞ TEMELLERİN DEPREM YÜKLERİ ALTINDA GÜVENİLİRLİK ANALİZİ adlı bu tezin doktora tezi olarak uygun olduğunu onaylarım.

Doç. Dr. S. Oğuzhan AKBAŞ …….…….
Tez Danışmanı, İnşaat Mühendisliği A.B.D.
Prof. Dr. Nail ÜNSAL …….…….
Tez Danışmanı, İnşaat Mühendisliği A.B.D.

Bu çalışma, jürimiz tarafından oy birliği ile İnşaat Mühendisliği Anabilim Dalında doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Erdal ÇOKÇA …….…….
İnşaat Mühendisliği A.B.D., ODTÜ
Doç. Dr. S. Oğuzhan AKBAŞ …….…….
İnşaat Mühendisliği A.B.D., Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet ORHAN …….…….
İnşaat Mühendisliği A.B.D., Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Tekin GÜLTOP …….…….
İnşaat Mühendisliği A.B.D., Gazi Üniversitesi
Doç Dr. Özgür ANIL …….…….
İnşaat Mühendisliği A.B.D., Gazi Üniversitesi

Tarih: 31/01/2012

Bu tez ile G.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu Doktora derecesini onamıştır.

Prof. Dr. Bilal TOKLU …….…….
Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürü

TEZ BİLDİRİMİ

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

Erhan TEKİN

KOHEZYONSUZ ZEMİNLERDEKİ TEMELLERİN GÜVENİLİRLİĞE DAYALI TASARIM OPTİMİZASYONU VE SIĞ TEMELLERİN DEPREM YÜKLERİ ALTINDA GÜVENİLİRLİK ANALİZİ

(Doktora Tezi)

Erhan TEKİN

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
Ocak 2012

ÖZET

Bu tezde, kohezyonsuz zeminlerdeki sığ temel ve fore kazıkların güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu ve sığ temellerin deprem yükleri etkisinde güvenilirliğe dayalı tasarımı araştırılmıştır. Geoteknik analiz parametreleri tanımlanarak aldıkları tipik değerler ve birbirleriyle olan ilişkileri irdelenmiştir. Nihai ve hizmet verebilirlik sınır denge için geleneksel taşıma gücü ve oturma tahmin yöntemleri araştırılmıştır. Geleneksel taşıma gücü ve oturma tahmin yöntemlerinin sınırlı başarısı karşısında yapay sinir ağları (YSA) ile yeni taşıma gücü ve oturma yöntemleri geliştirilmiştir. Güvenilirliğe dayalı tasarım için gerekli olan istatistiksel bilgiler sunularak birinci derece güvenilirlik ve Monte Carlo benzetim yöntemleri açıklanmıştır. Geoteknik değişkenlerin tipik belirsizliklerini saptamak için literatür araştırması yapılmıştır. Güvenilirliğe dayalı tasarımın temel amacı hedef güvenilirlik indeksi sağlanana kadar yük ve dayanım faktörlerini kalibre etmektir. Bu doğrultuda deprem yükleri etkisindeki sığ temellerin güvenilirliğe dayalı tasarım kalibrasyonu için yük ve dayanım faktörlerine dayanan tasarım biçimi seçilmiştir. ULS hedef güvenilirlik indeksi 2.3 için deprem yükleri etkisindeki sığ temellerin birinci derece güvenilirlik yöntemi ile direnç faktörleri hesaplanmıştır.

Sığ temellerin basınç ve deprem, fore kazıkların ise basınç ve çekme yükleri etkisinde deterministik optimizasyonu yapılmıştır. Güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu için yük, dayanım katsayıları (LRFRBDO) ve genetik algoritma (GABRO) olmak üzere iki yöntem kullanılmıştır. Güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu çalışmaları, basınç ve deprem yükleri etkisindeki sığ temeller için LRFRBDO ve GABRO, basınç ve çekme yükleri etkisindeki fore kazıklar için LRFRBDO yöntemleriyle gerçekleştirilmiştir. Optimizasyona dayalı tasarımda elastisite modülü, efektif içsel sürtünme açısı, düşey yük, birim hacim ağırlık, güvenlik katsayısı, izin verilen maksimum deplasman ve birim fiyat değişkenlerinin maliyet üzerindeki hassasiyet çalışması yapılmıştır. Deterministik ve güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu sonuçları karşılaştırılmıştır.

Bilim Kodu : **911.1.050**
Anahtar Kelimeler : **Sığ temel, fore kazık, güvenilirlik, optimizasyon, güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu, genetik algoritma, yapay sinir ağları**
Sayfa Adedi : **609**
Tez Yöneticisi : **Doç. Dr. S. Oğuzhan AKBAŞ**

RELIABILITY BASED DESIGN OPTIMIZATION OF FOUNDATIONS AND RELIABILITY BASED DESIGN OF SHALLOW FOUNDATIONS CONSIDERING EARTHQUAKE LOADING IN COHESIONLESS SOILS

(PhD. Thesis)

Erhan TEKİN

GAZİ UNIVERSITY
INSTITUTE OF SCIENCE AND TECHNOLOGY
January 2012

ABSTRACT

In this thesis, reliability based design optimization of shallow foundations, drilled shafts and reliability based design of shallow foundations considering earthquake loading in cohesionless soils were studied. Defining geotechnical analysis parameters, typical values of them were summarized and relationship between each other was investigated. Traditional bearing capacity and settlement methods were examined for ultimate limit state and serviceability limit state. Considering the limited success of traditional bearing capacity and settlement methods new bearing capacity and settlement methods were developed with artificial neural networks. Presenting statistical background information which is necessary for reliability-based design, First Order Reliability and Monte Carlo simulation methods were explained. Literature survey was conducted to determine typical uncertainties of geotehnical variables. The basic aim of reliability based design is to calibrate the load and resistance factors in some simplified design formats until a selected target reliability index is achieved. In this aspect, The Load and Resistance Factor Design format was selected to calibrate shallow foundations under seismic loading. For ultimate limit state, choosing target reliability index of 2.3, resistance factors were

evaluated using first-order reliability method considering shallow foundations subjected to seismic loads.

Deterministic optimization of shallow foundations subjected to compression, seismic loading and drilled shafts subjected to uplift, compression loading were carried out. Realibility based design optimization studies were investigated using load resistance factor design (LRFRBDO) and genetic algorithm (GABRO). Relibility based design optimization of shallow foundations subjected to compression, seismic loading were studied using LRFRBDO, GABRO and drilled shafts subjected to compression, uplift loading were computed using LRFRBDO. In optimization based design, sensitivity study was carried out by considering effects of elastic modulus, effective internal friction angle, vertical load, unit weight of soil, factor of safety, maximum allowawed displacement, and unit price variables on the construction cost. Deterministic and reliability based design optimization results were compared.

Science Code : 911.1.050
Key Words : Shallow foundation, drilled shaft, reliability, optimization, reliability based design optimization (RBDO), genetic algorithm, artificial neural networks
Page Number: 609
Adviser : Assoc. Prof. Dr. S. Oğuzhan AKBAŞ

TEŞEKKÜR

Çalışmalarım boyunca değerli yardım ve katkılarıyla beni yönlendiren Hocam Doç. Dr. S. Oğuzhan AKBAŞ'a, manevi destekleriyle beni hiçbir zaman yalnız bırakmayan, motive eden, destek olan, sabır gösteren çok değerli canım eşim Berna'ya, evimizin neşesi canım kızıma, ilk ve en değerli öğretmenim canım babama, sevgili canım anneme içten teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET iv
ABSTRACT vi
TEŞEKKÜR viii
İÇİNDEKİLER ix
ÇİZELGELERİN LİSTESİ xv
ŞEKİLLERİN LİSTESİ xxiii
SİMGELER VE KISALTMALAR xxxvi
1. GİRİŞ 1
2. GEOTEKNİK ANALİZ PARAMETRELERİNİN BELİRLENMESİ 21
2.1. Kohezyonsuz Zeminlerin Temel İndeks Özellikleri 21
2.1.1. Birim hacim ağırlık 21
2.1.2. Rölatif sıkılık 23
2.2. Kohezyonsuz Zeminlerin Rölatif Sıkılığı ve Rölatif Sıkılığın Arazi Deneyleri ile Korelasyonları 24
2.2.1. Standart penetrasyon testi korelasyonları 25
2.2.2. Koni penetrasyon testi korelasyonları 33
2.2.3. SPT-N ve CPT q_c değerleri arasındaki ilişki 36
2.3. Efektif İçsel Sürtünme Açısı 36
2.4. Aşırı Konsolidasyon Oranı 41
2.5. Zemin Elastik Parametreleri 43
2.5.1. Poisson oranı 43
2.5.2. Drenajlı elastisite modülü 44
2.6. Geoteknik Parametre İstatistikleri 51
2.6.1. Zeminin doğasındaki değişebilirlik 53
2.6.2. Ölçüm hatası 57
2.6.3. Dönüşüm belirsizliği 58
2.6.4. Tasarım zemin parametrelerinin hesaplanması 60
2.7. Özet 62
3. KOHEZYONSUZ ZEMİNLERDE BULUNAN TEMELLER İÇİN TAŞIMA GÜCÜ YÖNTEMLERİ 64

Sayfa

3.1. Sığ Temeller 64
3.1.1. Terzaghi taşıma gücü yöntemi 67
3.1.2. Meyerhof taşıma gücü yöntemi 70
3.1.3. Hansen taşıma gücü yöntemi 72
3.1.4. Vesic taşıma gücü yöntemi 76
3.1.5. Kulhawy taşıma gücü yöntemi 79
3.1.6. YSA taşıma gücü yöntemi 86
3.1.7. Taşıma gücünü etkileyen diğer faktörler 98
3.2. Derin Temeller 101
3.2.1. Nordlund yöntemi 105
3.2.2. Efektif gerilme yöntemi 113
3.2.3. U.S. Army Corps yöntemi 115
3.2.4. Kulhawy yöntemi 118
3.2.5. YSA ile fore kazıkların taşıma gücünün belirlenmesi yöntemi 124
3.3. Kazıkların Eksenel Çekme Kapasitesi 133
3.4. Özet 134
4. KOHEZYONSUZ ZEMİNLERDE BULUNAN TEMELLER İÇİN OTURMA ANALİZ YÖNTEMLERİ 137
4.1. Sığ Temeller 137
4.1.1. Mayne ve Poulos yöntemi 138
4.1.2. Peck ve Bazaraa yöntemi 140
4.1.3. Burland ve Burbidge yöntemi 141
4.1.4. Schmertmann ve ark. (1978) yöntemi 143
4.1.5. YSA ile oturma tahmini 146
4.2. Fore Kazıklar 161
4.2.1. Kulhawy yöntemi 162
4.2.2. Randolph ve Wroth yöntemi 164
4.3. Fore Kazıkların Çekme Yükleri Etkisinde Hareketi 165
4.4. Özet 167
5. GÜVENİLİRLİK VE OPTİMİZASYON 168

Sayfa

5.1. Giriş 168
5.2. Güvenilirliğe Dayalı Tasarım 168
5.2.1. Yenilme olasılığı 170
5.2.2. Rastsal değişkenlerin istatistiksel tanımı ve güvenilirlik indeksi 173
5.2.3. Birinci derece güvenilirlik yöntemi (FORM) 178
5.2.4. Monte Carlo benzetim yöntemi 184
5.2.5. Altküme Markov Zinciri Monte Carlo (MCMC) yöntemi 186
5.2.6. Hedef yenilme olasılığı 189
5.2.7. Güvenilirliğe dayalı tasarım biçimi 195
5.2.8. Kalibrasyon yöntemi 197
5.2.9. Yük istatistikleri 199
5.2.10. Örnek yapı yüklemeleri 209
5.3. Optimizasyon 223
5.3.1. MATLAB ortamında optimizasyon 225
5.4. Güvenirliğe Dayalı Tasarım Optimizasyonu 230
5.4.1. Optimizasyon tabanlı güvenilirlik ölçümleri 233
5.4.2. Çift döngülü yöntemler 237
5.4.3. Tek döngülü yöntemler 237
5.4.4. Ayrışmış yöntem 238
5.4.5. Yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu 239
5.4.6. Genetik algoritma 240
5.5. Özet 245
6. SIĞ TEMELLERİN DEPREM YÜKLERİ ETKİSİNDE GÜVENİLİRLİĞE DAYALI TASARIMI 247
6.1. Giriş 247
6.2. Sığ Temellerin Deprem Yükleri Altında Güvenilirliğe Dayalı Tasarımı 248
6.2.1. Deprem yükleri altında taşıma gücü faktörlerinin değişimi 249
6.2.2. Rastsal değişkenler 259
6.2.3. Parametrik çalışma 260
6.2.4. Kalibrasyon çalışmaları 264

Sayfa

6.3. Özet 276
7. SIĞ TEMEL VE FORE KAZIKLARIN DETERMİNİSTİK OPTİMİZASYONU 277
7.1. Giriş 277
7.2. Yapım Maliyet Hesaplamaları 277
7.3. Sığ Temellerin Tasarımı 282
7.4. Sığ Temellerin Deterministik Optimizasyonu 286
7.4.1. Elastisite modülü odaklı deterministik optimizasyon 288
7.4.2. Efektif içsel sürtünme açısı odaklı deterministik optimizasyon 297
7.4.3. Düşey yük odaklı deterministik optimizasyon 321
7.4.4. Birim hacim ağırlık odaklı deterministik optimizasyon 330
7.4.5. Güvenlik katsayısı odaklı deterministik optimizasyon 340
7.4.6. İzin verilen maksimum deplasman odaklı deterministik optimizasyon 348
7.4.7. Birim fiyat odaklı deterministik optimizasyon 357
7.4.8. Yatay yükün düşey yüke oranı (k_h) odaklı deterministik optimizasyon 364
7.4.9. Türkiye, A.B.D. ve Çin birim fiyatları ile deterministik optimizasyon 366
7.5. Fore Kazıkların Tasarımı 371
7.6. Fore Kazıkların Deterministik Optimizasyonu 372
7.6.1. Elastisite modülü odaklı deterministik optimizasyon 373
7.6.2. Efektif içsel sürtünme açısı odaklı deterministik optimizasyon 378
7.6.3. Düşey yük odaklı deterministik optimizasyon 387
7.6.4. Birim hacim ağırlık odaklı deterministik optimizasyon 392
7.6.5. Güvenlik katsayısı odaklı deterministik optimizasyon 396
7.6.6. İzin verilen maksimum deplasman odaklı deterministik optimizasyon 400
7.6.7. Birim fiyat odaklı deterministik optimizasyon 403
7.7. Özet 407
8. SIĞ TEMEL VE FORE KAZIKLARIN GÜVENİLİRLİĞE DAYALI TASARIM OPTİMİZASYONU 409

Sayfa

8.1. Giriş 409

8.2. Sığ Temellerin Güvenilirliğe Dayalı Tasarım Optimizasyonu 410

8.2.1. Elastisite modülü odaklı güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu 413

8.2.2. Efektif içsel sürtünme açısı odaklı güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu 415

8.2.3. Düşey yük odaklı güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu 425

8.2.4. Birim hacim ağırlık odaklı güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu 428

8.2.5. Güvenlik katsayısı odaklı güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu 431

8.2.6. İzin verilen maksimum deplasman odaklı güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu 433

8.2.7. Birim fiyat odaklı güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu 436

8.2.8. Türkiye, A.B.D. ve Çin birim fiyatları ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu 439

8.3. Deprem Yükleri Etkisindeki Sığ Temellerin Güvenilirliğe Dayalı Tasarım Optimizasyonu 444

8.3.1. Hassasiyet çalışması 446

8.4. Fore Kazıkların Basınç Kuvvetleri Altında Güvenilirliğe Dayalı Tasarım Optimizasyonu 464

8.4.1. Elastisite modülü odaklı güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu 466

8.4.2. Efektif içsel sürtünme açısı odaklı güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu 468

8.4.3. Düşey yük odaklı güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu 474

8.4.4. Birim hacim ağırlık odaklı güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu 477

8.4.5. Güvenlik katsayısı odaklı güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu 479

8.4.6. İzin verilen maksimum deplasman odaklı güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu 480

8.4.7. Birim fiyat odaklı güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu 482

8.5. Fore Kazıkların Çekme Yüklemesi Durumunda Güvenilirliğe Dayalı Tasarım Optimizasyonu 483

Sayfa

8.5.1. Elastisite modülü odaklı güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu 485
8.5.2. Efektif içsel sürtünme açısı odaklı güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu 488
8.5.3. Düşey yük odaklı güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu 495
8.5.4. Birim hacim ağırlık odaklı güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu 498
8.5.5. Güvenlik katsayısı odaklı güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu 501
8.5.6. İzin verilen maksimum deplasman odaklı güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu 502
8.5.7. Birim fiyat odaklı güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu 504
8.6. Özet 506
9. SONUÇ VE ÖNERİLER 508
9.1. Giriş 508
9.2. Yapay Sinir Ağları 509
9.3. Güvenilirliğe Dayalı Tasarım 510
9.4. Deterministik Optimizasyon 511
9.5. Güvenilirliğe Dayalı Tasarım Optimizasyonu 515
9.6. Gelecekteki Çalışmalar İçin Öneriler 521
KAYNAKLAR 523
EKLER 546
EK-1. Kohezyonsuz zeminlerde drenajlı yükleme durumundaki sığ temellerin deprem yükleri etkisinde dayanım katsayıları ve hedef güvenilirlik indeksinden sapma değerleri 547
EK-2. Deprem yükleri etkisinde kohezyonsuz zeminlerdeki sığ temellerin drenajlı yükleme durumunda örnek güvenilirliğe dayalı tasarım hesaplaması 563
EK-3. Optimizasyonda kullanılan birim fiyatlar, detayları ve analizleri 565
EK-4. Sığ temellerin Hansen, Meyerhof, Terzaghi, Vesic ve fore kazıkların efektif gerilme, Nordlund taşıma gücü yöntemlerine göre optimizasyonları 579
ÖZGEÇMİŞ 607

ÇİZELGELERİN LİSTESİ

Çizelge **Sayfa**

Çizelge 2.1. Zemin tipik birim hacim ağırlıkları ... 22

Çizelge 2.2. Çeşitli kohezyonsuz zeminler için arazi kuru birim hacim ağırlık istatistikleri ... 23

Çizelge 2.3. Kohezyonsuz zeminlerin rölatif sıkılıkları ... 24

Çizelge 2.4. Kumların SPT-N değerine göre rölatif sıkılıkları ... 25

Çizelge 2.5. SPT için farklı ülkelerde ER ve C_{eER}'nin tipik değerleri ... 28

Çizelge 2.6. Arazi yöntemleri için SPT düzeltme faktörleri ... 30

Çizelge 2.7. Kumlar için SPT düzeltme faktörleri ... 33

Çizelge 2.8. Kumların q_c değerine göre rölatif sıkılıkları ... 34

Çizelge 2.9. Kohezyonsuz zeminler için ϕ'nin rölatif değerleri ... 40

Çizelge 2.10. Drenajlı Poisson oranının tipik aralıkları ... 44

Çizelge 2.11. Kumlar için drenajlı elastisite modülün tipik aralıkları ... 45

Çizelge 2.12. Kohezyonsuz zeminler için drenajlı elastisite modülü (E_d) ve SPT-N değeri arasındaki korelasyon ... 46

Çizelge 2.13. Kohezyonsuz zeminler için E_d ve q_c arasındaki korelasyon ... 48

Çizelge 2.14. Eksenel yükleme sırasında kohezyonsuz zeminlerin rijitliğini etkileyen faktörler ... 48

Çizelge 2.15. Zeminin doğasındaki toplam değişkenliğin yaklaşık değerleri ... 52

Çizelge 2.16. Bazı geoteknik parametrelerin doğasındaki değişim ... 56

Çizelge 2.17. Bazı geoteknik parametrelerin dalgalanma ölçeği ... 56

Çizelge 2.18. Yerinde deneylerin ölçüm hataları ... 58

Çizelge 2.19. Kohezyonsuz zeminler için var olan korelasyonlar ... 59

Çizelge 3.1. Terzaghi eşitlikleri için taşıma gücü faktörleri ... 69

Çizelge 3.2. Terzaghi taşıma gücü yöntemi için şekil faktörleri ... 70

Çizelge 3.3. Meyerhof taşıma gücü eşitlikleri için şekil, derinlik ve eğim faktörleri ... 71

Çizelge 3.4. Rijitlik indeksinin tipik değerleri ... 80

Çizelge 3.5. Sığ temel taşıma gücü modellenmesinde kullanılan YSA veritabanı ... 90

Çizelge 3.6. Sığ temel taşıma gücü YSA modelinde kullanılan verilerin aralıkları ... 95

Çizelge **Sayfa**

Çizelge 3.7. Sığ temeller için YSA ile geleneksel taşıma gücü yöntemlerinin Çizelge 3.5'deki veritabanı için karşılaştırması 96

Çizelge 3.8. Kohezyonsuz zemin içerisindeki kazıkların statik analiz yöntemleri..... 106

Çizelge 3.9. β ve N_t katsayılarının yaklaşık aralıkları..... 115

Çizelge 3.10. U.S. Army Corps Yöntemi için δ değerleri 116

Çizelge 3.11. U.S. Army Corps Yöntemi için K değerleri 116

Çizelge 3.12. U.S. Army Corps Yöntemi için düzeltilmiş K değerleri..... 117

Çizelge 3.13. Derin temeller için δ/ϕ değerleri..... 123

Çizelge 3.14. Derin temeller için K/K_0 katsayıları 124

Çizelge 3.15. Fore kazıkların taşıma gücünün tahmin modellenmesinde kullanılan YSA veritabanı..... 126

Çizelge 3.16. Fore kazık YSA modelinde kullanılan verilerin aralıkları..... 130

Çizelge 3.17. Fore kazıklar için YSA ile geleneksel taşıma gücü yöntemlerinin Çizelge 3.15'deki veritabanı için karşılaştırması..... 131

Çizelge 4.1. Schmertmann yöntemi için elastisite modulü ve q_c arasındaki korelasyon..... 145

Çizelge 4.2. Sığ temellerin YSA ile oturma tahmininde kullanılan veritabanı..... 147

Çizelge 4.3. YSA modelinde kullanılan verilerin aralıkları..... 157

Çizelge 4.4. YSA modelinde kullanılan verilerin istatistiksel özellikleri..... 158

Çizelge 4.5. Sığ temeller için YSA ile geleneksel oturma tahmin yöntemlerinin Çizelge 4.2'deki veritabanı için karşılaştırması..... 159

Çizelge 4.6. C_t değerinin tipik değerleri 164

Çizelge 5.1. Güvenilirlik indeksi (β) ve yenilme olasılığı arasındaki ilişki (p_f) 175

Çizelge 5.2. İstenilen doğruluğu sağlamak için gereken Monte Carlo benzetim sayısı 185

Çizelge 5.3. Sosyal kriter faktörü..... 192

Çizelge 5.4. Aktivite ve uyarı faktörleri 193

Çizelge 5.5. Ortalama maksimum hareketli yük değerleri..... 201

Çizelge 5.6. Rüzgar yükü istatistikleri 204

Çizelge 5.7. Kar yükünün olasılıksal model parametreleri 208

Çizelge 5.8. Sismik tehlike model parametreleri 208

Çizelge **Sayfa**

Çizelge 5.9. Örnek bina ölü yükü 210
Çizelge 5.10. Örnek bina için deprem ve zemin değişkenleri..... 213
Çizelge 5.11. Türkiye için kar yükü (P_{k0}) değerleri 216
Çizelge 5.12. İllere göre kar yükü bölgeleri..... 216
Çizelge 5.13. Yüksekliğe bağlı olarak rüzgar hızı ve hız basıncı 219
Çizelge 5.14. Aerodinamik yük katsayısı değerleri 219
Çizelge 5.15. Yük unsurlarının değişebilirliği nitelendirilmesi 221
Çizelge 5.16. MATLAB ortamında optimizasyon komutları 226
Çizelge 6.1. Sismik taşıma gücü katsayıları $N_{\gamma E}$ 249
Çizelge 6.2. Sismik taşıma gücü katsayıları N_{qE}..... 250
Çizelge 6.3. Sismik taşıma gücü katsayıları N_{cE}..... 250
Çizelge 6.4. Örnek bina için k_h katsayısının değişimi 251
Çizelge 6.5. Temel geometrisinin kohezyonsuz zeminlerdeki sığ temellerin güvenilirliğine etkisi..... 262
Çizelge 6.6. Efektif içsel sürtünme açısı istatistiklerinin kohezyonsuz zeminlerdeki sığ temellerin güvenilirliğine etkisi 263
Çizelge 6.7. Kayma modülü istatistiklerinin kohezyonsuz zeminlerdeki sığ temellerin güvenilirliğine etkisi..... 263
Çizelge 7.1. Sığ temel ve fore kazık maliyet miktarlarının hesaplanması 278
Çizelge 7.2. Optimizasyonda kullanılan birim fiyat tanımları..... 279
Çizelge 7.3. Optimizasyonda kullanılan birim fiyatlar 281
Çizelge 7.4. Kare ve dikdörtgen temeller için minimum gömülme derinliği 283
Çizelge 7.5. Sürekli temeller için minimum gömülme derinliği..... 283
Çizelge 7.6. Sığ temel için FS seçimi 285
Çizelge 7.7. Sığ temel tasarımının elastisite modülü odaklı optimizasyonu..... 288
Çizelge 7.8. Sığ temel tasarımının efektif içsel sürtünme açısı odaklı optimizasyonu..... 298
Çizelge 7.9. Sığ temel tasarımının elastisite modülü ile korele efektif içsel sürtünme açısı odaklı odaklı optimizasyonu 318
Çizelge 7.10. Sığ temel tasarımının düşey yük odaklı optimizasyonu 321
Çizelge 7.11. Sığ temel tasarımının birim hacim ağırlık odaklı optimizasyonu..... 330
Çizelge 7.12. Sığ temel tasarımının güvenlik katsayısı odaklı optimizasyonu..... 340

Çizelge **Sayfa**

Çizelge 7.13. Sığ temel tasarımının izin verilen maksimum deplasman odaklı optimizasyonu 348

Çizelge 7.14. Sığ temel tasarımının birim fiyat odaklı optimizasyonu 357

Çizelge 7.15. Sığ temel tasarımının k_h odaklı optimizasyonu 364

Çizelge 7.16. Türkiye, A.B.D. ve Çin için sığ temel birim fiyatları 367

Çizelge 7.17. Sığ temel tasarımının Türkiye birim fiyatları ile efektif içsel sürtünme açısı odaklı optimizasyonu 367

Çizelge 7.18. Sığ temel tasarımının A.B.D. birim fiyatları ile efektif içsel sürtünme açısı odaklı optimizasyonu 368

Çizelge 7.19. Sığ temel tasarımının Çin birim fiyatları ile efektif içsel sürtünme açısı odaklı optimizasyonu 368

Çizelge 7.20. Sığ temel tasarımının Türkiye, A.B.D. ve Çin birim fiyatları ile efektif içsel sürtünme açısı odaklı Vesic taşıma gücü ve Mayne Poulos oturma analiz yöntemine göre optimizasyonu 370

Çizelge 7.21. Fore kazık tasarımının elastisite modülü odaklı deterministik optimizasyonu 374

Çizelge 7.22. Fore kazık tasarımının efektif içsel sürtünme açısı odaklı deterministik optimizasyonu 378

Çizelge 7.23. Fore kazık tasarımının elastisite modülü ile korele efektif içsel sürtünme açısı odaklı deterministik optimizasyonu 385

Çizelge 7.24. Fore kazık tasarımının düşey yük odaklı deterministik optimizasyonu 387

Çizelge 7.25. Fore kazık tasarımının birim hacim ağırlık odaklı deterministik optimizasyonu 392

Çizelge 7.26. Fore kazık tasarımının güvenlik katsayısı odaklı deterministik optimizasyonu 396

Çizelge 7.27. Fore kazık tasarımının izin verilen maksimum deplasman odaklı deterministik optimizasyonu 400

Çizelge 7.28. Fore kazık tasarımının birim fiyat odaklı deterministik optimizasyonu 403

Çizelge 8.1. Drenajlı yükleme durumunda sığ temellerin ULS için direnç faktörleri 411

Çizelge 8.2. Sığ temellerin elastisite modülü odaklı yük ve dayanım katsayıları ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu 413

Çizelge 8.3. Sığ temellerin elastisite modülü odaklı genetik algoritma ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu 414

Çizelge **Sayfa**

Çizelge 8.4. Sığ temellerin efektif içsel sürtünme açısı odaklı yük ve dayanım katsayıları ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu 416

Çizelge 8.5. Sığ temellerin efektif içsel sürtünme açısı odaklı genetik algoritma ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu..... 417

Çizelge 8.6. Sığ temellerin elastisite modülü ile korele efektif içsel sürtünme açısı odaklı yük ve dayanım katsayıları ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu 421

Çizelge 8.7. Sığ temellerin elastisite modülü ile korele efektif içsel sürtünme açısı odaklı genetik algoritma ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu 422

Çizelge 8.8. Sığ temellerin düşey yük odaklı yük ve dayanım katsayıları ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu 425

Çizelge 8.9. Sığ temellerin düşey yük odaklı genetik algoritma ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu..... 426

Çizelge 8.10. Sığ temellerin birim hacim ağırlık odaklı yük ve dayanım katsayıları ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu 428

Çizelge 8.11. Sığ temellerin birim hacim ağırlık odaklı genetik algoritma ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu..... 429

Çizelge 8.12. Sığ temellerin güvenlik katsayısı odaklı yük ve dayanım katsayıları ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu 431

Çizelge 8.13. Sığ temellerin güvenlik katsayısı odaklı genetik algoritma ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu..... 432

Çizelge 8.14. Sığ temellerin izin verilen maksimum deplasman odaklı yük ve dayanım katsayıları ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu 433

Çizelge 8.15. Sığ temellerin izin verilen maksimum deplasman odaklı genetik algoritma ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu 434

Çizelge 8.16. Sığ temellerin birim fiyat odaklı yük ve dayanım katsayıları ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu..... 436

Çizelge 8.17. Sığ temellerin birim fiyat odaklı genetik algoritma ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu 437

Çizelge 8.18. Sığ temellerin Türkiye, A.B.D. ve Çin birim fiyatları ile efektif içsel sürtünme açısı odaklı yük ve dayanım katsayıları ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu 439

Çizelge 8.19. Sığ temellerin Türkiye, A.B.D. ve Çin birim fiyatları ile efektif içsel sürtünme açısı odaklı genetik algoritmayla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu 442

Çizelge 8.20. Deprem yükleri etkisindeki sığ temellerin elastisite modülü

Çizelge **Sayfa**

odaklı deterministik optimizasyonu 447

Çizelge 8.21. Deprem yükleri etkisindeki sığ temellerin elastisite modülü odaklı yük ve dayanım katsayıları ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu 448

Çizelge 8.22. Deprem yükleri etkisindeki sığ temellerin elastisite modülü odaklı genetik algoritma ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu 448

Çizelge 8.23. Deprem yükleri etkisindeki sığ temellerin efektif içsel sürtünme açısı odaklı deterministik optimizasyonu 448

Çizelge 8.24. Deprem yükleri etkisindeki sığ temellerin efektif içsel sürtünme açısı odaklı yük ve dayanım katsayıları ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu 449

Çizelge 8.25. Deprem yükleri etkisindeki sığ temellerin efektif içsel sürtünme açısı odaklı genetik algoritma ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu 450

Çizelge 8.26. Sığ temellerin deprem kuvvetleri etkisinde elastisite modülü ile korele efektif içsel sürtünme açısı odaklı deterministik optimizasyonu 451

Çizelge 8.27. Sığ temellerin deprem kuvvetleri etkisinde elastisite modülü ile korele efektif içsel sürtünme açısı odaklı yük ve dayanım katsayıları ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu 452

Çizelge 8.28. Sığ temellerin deprem kuvvetleri etkisinde elastisite modülü ile korele efektif içsel sürtünme açısı odaklı genetik algoritma ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu 453

Çizelge 8.29. Deprem yükleri etkisindeki sığ temellerin düşey yük odaklı deterministik optimizasyonu 454

Çizelge 8.30. Deprem yükleri etkisindeki sığ temellerin düşey yük odaklı yük ve dayanım katsayıları ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu 455

Çizelge 8.31. Deprem Yükleri etkisindeki sığ temellerin düşey yük odaklı genetik algoritma ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu 455

Çizelge 8.32. Deprem yükleri etkisindeki sığ temellerin birim hacim ağırlık odaklı deterministik optimizasyonu 456

Çizelge 8.33. Deprem yükleri etkisindeki sığ temellerin birim hacim ağırlık odaklı yük ve dayanım katsayıları ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu 456

Çizelge 8.34. Deprem yükleri etkisindeki sığ temellerin birim hacim ağırlık odaklı genetik algoritma ile güvenilirliğe dayalı tasarım

Çizelge **Sayfa**

optimizasyonu 457

Çizelge 8.35. Deprem yükleri etkisindeki sığ temellerin güvenlik katsayısı odaklı deterministik optimizasyonu 457

Çizelge 8.36. Deprem yükleri etkisindeki sığ temellerin güvenlik katsayısı odaklı yük ve dayanım katsayıları ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu 457

Çizelge 8.37. Deprem yükleri etkisindeki sığ temellerin güvenlik katsayısı odaklı genetik algoritma ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu 458

Çizelge 8.38. Deprem yükleri etkisindeki sığ temellerin izin verilen maksimum deplasman odaklı deterministik optimizasyonu 459

Çizelge 8.39. Deprem yükleri etkisindeki sığ temellerin izin verilen maksimum deplasman odaklı yük ve dayanım katsayıları ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu 459

Çizelge 8.40. Deprem yükleri etkisindeki sığ temellerin izin verilen maksimum deplasman odaklı genetik algoritma ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu 460

Çizelge 8.41. Deprem yükleri etkisindeki sığ temellerin birim fiyat odaklı deterministik optimizasyonu 460

Çizelge 8.42. Deprem yükleri etkisindeki sığ temellerin birim fiyat odaklı yük ve dayanım katsayıları ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu 461

Çizelge 8.43. Deprem yükleri etkisindeki sığ temellerin birim fiyat odaklı genetik algoritma ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu 462

Çizelge 8.44. Deprem yükleri etkisindeki sığ temellerin k_h odaklı deterministik optimizasyonu 463

Çizelge 8.45. Deprem yükleri etkisindeki sığ temellerin k_h odaklı yük ve dayanım katsayıları ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu 463

Çizelge 8.46. Deprem yükleri etkisindeki sığ temellerin k_h odaklı genetik algoritma ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu 463

Çizelge 8.47. Fore kazıkların drenajlı yükleme durumunda direnç faktörleri 465

Çizelge 8.48. Fore kazıkların elastisite modülü odaklı yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu 466

Çizelge 8.49. Fore kazıkların efektif içsel sürtünme açısı odaklı yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu 469

Çizelge 8.50. Fore kazıkların elastisite modülü ile korele efektif içsel sürtünme

Çizelge **Sayfa**

açısı odaklı yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu 472

Çizelge 8.51. Fore kazıkların düşey yük odaklı yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu 475

Çizelge 8.52. Fore kazıkların birim hacim ağırlık odaklı yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu 477

Çizelge 8.53. Fore kazıkların izin verilen maksimum deplasman odaklı yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu 480

Çizelge 8.54. Fore kazıkların birim fiyat odaklı yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu 482

Çizelge 8.55. Fore kazıkların drenajlı çekme yükleri altında direnç faktörleri 484

Çizelge 8.56. Fore kazıkların çekme durumunda elastisite modülü odaklı yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu 485

Çizelge 8.57. Fore kazıkların çekme durumunda efektif içsel sürtünme açısı odaklı yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu 488

Çizelge 8.58. Fore kazıkların çekme durumunda elastisite modülü ile korele efektif içsel sürtünme açısı odaklı yük ve dayanım katsayıları ile yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu 492

Çizelge 8.59. Fore kazıkların çekme durumunda düşey yük odaklı yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu 495

Çizelge 8.60. Fore kazıkların çekme durumunda birim hacim ağırlık odaklı yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu 499

Çizelge 8.61. Fore kazıkların çekme durumunda izin verilen maksimum deplasman odaklı yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu 502

Çizelge 8.62. Fore kazıkların çekme durumunda birim fiyat odaklı yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu 504

ŞEKİLLERİN LİSTESİ

Şekil **Sayfa**

Şekil 2.1. SPT-N değeri üzerinde Dr ve efektif düşey gerilmenin etkisi 26
Şekil 2.2. Rölatif sıkılık - SPT-N değeri ve gerilme ilişkisi 26
Şekil 2.3. Birkaç kum için rölatif sıkılık - SPT-N değeri ve gerilme ilişkisi 27
Şekil 2.4. Halka ve güvenlik tokmakların karşılaştırması 29
Şekil 2.5. SPT - efektif düşey gerilme korelasyonlarının karşılaştırılması 30
Şekil 2.6. Kumlar için SPT vuruş sayısı ile D_r arasındaki ilişki üzerindeki tane boyut dağılımının etkisi 31
Şekil 2.7. Kumlar için SPT vuruş sayısı üzerindeki yaşlanmanın etkisi 33
Şekil 2.8. Kohezyonsuz zeminler için q_c ve D_r arasındaki korelasyonlar 35
Şekil 2.9. q_c/N değerinin ortalama tane boyu ile değişimi 36
Şekil 2.10. Düzeltilmiş q_c değeri ile ϕ_{tc}'nin değişimi 37
Şekil 2.11. Kohezyonsuz zeminler için ϕ_{tco} ve $(N_1)_{60}$ arasındaki korelasyon 38
Şekil 2.12. Laboratuvar mukavemet deneylerinin arazi durumlarına uygunluğu 39
Şekil 2.13. Kohezyonsuz zeminler için σ_{ho}, q_c ve D_r arasındaki korelasyon 42
Şekil 2.14. Elastisite modülünün tanımı 45
Şekil 2.15. Kum için elastisite modülünün SPT-N ile korelasyonu 47
Şekil 2.16. CPT deney sonuçlarından drenajlı elastisite modülünün hesaplanması 49
Şekil 2.17. Kumların PMT modülünün SPT-N değeri ile değişimi 50
Şekil 2.18. Kumlu siltlerde dilatometre modülü ile SPT-N değerinin değişimi 50
Şekil 2.19. Zemin özelliklerinin hesaplanmasındaki belirsizlik 51
Şekil 2.20. Zeminin doğasındaki değişebilirlik 53
Şekil 2.21. Düşey dalgalanma ölçeğinin hesaplanması 55
Şekil 2.22. Dönüşüm modelinin olasılıksal tanımlanması 59
Şekil 3.1. Taşıma gücünün genel tanımı 64
Şekil 3.2. Tekil temel şekil ve boyutları 65
Şekil 3.3. Taşıma gücü yenilmesi 66
Şekil 3.4. Taban eğim ve zemin eğimi faktörleri 75
Şekil 3.5. Eğimli ve eksantrik yükleme 83
Şekil 3.6. Temel tabanı ve yerin eğimli olması durumu 85

Şekil **Sayfa**

Şekil 3.7. YSA yapısı 87

Şekil 3.8. Sığ temel taşıma gücü yöntemi için YSA başarısı 96

Şekil 3.9. Sığ temellerin geleneksel taşıma gücü yöntemlerinin korelasyon katsayıları 97

Şekil 3.10. Taşıma gücü analizleri için üç değişik yeraltı su durumu 99

Şekil 3.11. Dikdörtgen temelde eksantrik yükleme durumu 100

Şekil 3.12. Dairesel temelde eksantrik yükleme durumu 100

Şekil 3.13. Derin temel ve yük aktarım eğrileri 103

Şekil 3.14. Fore kazık için örnek yük yerdeğiştime eğrisi 104

Şekil 3.15. Nihai kazık kapasitesi için Nordlund yöntemi 107

Şekil 3.16. Kazıklar için K_δ değerini hesaplamakta kullanılan tasarım eğrisi, ϕ=25° 108

Şekil 3.17. Kazıklar için K_δ değerini hesaplamakta kullanılan tasarım eğrisi, ϕ=30° 109

Şekil 3.18. Kazıklar için K_δ değerini hesaplamakta kullanılan tasarım eğrisi, ϕ=35° 109

Şekil 3.19. Kazıklar için K_δ değerini hesaplamakta kullanılan tasarım eğrisi, ϕ=40° 110

Şekil 3.20. $\delta \neq \phi$ durumunda K_δ değeri için düzeltme faktörü 110

Şekil 3.21. Çeşitli tipteki kazıklar için δ/ϕ ve kazık değişimi, V, arasındaki ilişki 111

Şekil 3.22. α_t katsayısını hesaplamakta kullanılan grafik 111

Şekil 3.23. Taşıma gücü faktörünün içsel sürtünme açısı ile değişimi 112

Şekil 3.24. Maksimum birim kazık uç direnci ile kohezyonsuz zeminlerin içsel sürtünme açısı arasındaki ilişki 112

Şekil 3.25. İçsel sürtünme açısı ile β katsayısının ilişkisi 114

Şekil 3.26. İçsel sürtünme açısı ile N_t katsayısının ilişkisi 114

Şekil 3.27. U.S. Army Corps Yöntemi için taşıma gücü faktörü 117

Şekil 3.28. Fore kazık kapasitesi için geliştirilen YSA modelinin başarısı 131

Şekil 3.29. Fore kazıkların geleneksel taşıma gücü yöntemlerinin korelasyon katsayıları 132

Şekil 3.30. Çekme karşısında derin temel davranışı 133

Şekil 4.1. Sonlu Gibson ortamında bulunan esnek dairesel temel için etki

Şekil **Sayfa**

faktörleri ... 139
Şekil 4.2. Rijitlik düzeltme faktörü ... 139
Şekil 4.3. Sığ temel için oturma düzeltme faktörü ... 140
Şekil 4.4. Etki faktörünün derinlikle değişimi ... 144
Şekil 4.5. Sığ temel oturma tahmini için oluşturulan YSA modelinin regresyon katsayısı ... 159
Şekil 4.6. Sığ temellerin geleneksel oturma tahmin yöntemlerinin korelasyon katsayıları ... 160
Şekil 4.7. Farklı yüzey sürtünme dağılımları için α_s değerleri ... 163
Şekil 4.8. Temel ucuna elastik yük aktarımı ... 163
Şekil 4.9. Temellerin basınç ve çekme davranışı ... 166
Şekil 4.10. Temellerin çekme kuvvetleri etkisindeki hareketi için etki faktörü ... 166
Şekil 5.1. Normal olasılık dağılım ve olasılık yoğunluk fonksiyonları ... 172
Şekil 5.2. İki normal rastsal değişken için güvenilirliğin düzenlenmesi ... 174
Şekil 5.3. Log-normal ve eşdeğer rastsal değişkenler ... 177
Şekil 5.4. Yenilme olasılığının hesaplanması ... 179
Şekil 5.5. Birinci derece güvenilirlik yöntemi ... 182
Şekil 5.6. Çeşitli geleneksel inşaat tesis ve büyük yapılarının ortalama yıllık riskini gösteren F-N eğrisi ... 190
Şekil 5.7. Hong Kong Planlama Bölümünün kabul edilebilir sosyal risk klavuzu ... 191
Şekil 5.8. Hollanda hükümeti grup risk ölçütleri ... 191
Şekil 5.9. Basitleştirilmiş güvenilirliğe dayalı tasarım ... 196
Şekil 5.10. Parametre uzayının bölümlenmesi ... 198
Şekil 5.11. Çeşitli yüklerin zamana göre değişimi ... 207
Şekil 5.12. Örnek binanın plan geometrisi ... 210
Şekil 5.13. Örnek bina ölü yük histogramı ... 212
Şekil 5.14. Örnek bina hareketli yük histogramı ... 212
Şekil 5.15. Örnek bina deprem yükü histogramı ... 215
Şekil 5.16. Örnek bina kar yükü histogramı ... 218
Şekil 5.17. Örnek bina rüzgar yükü histogramı ... 220

Şekil **Sayfa**

Şekil 5.18. D1 yaklaşımı için olasılık dağılım yaklaşımı 222

Şekil 5.19. D3 yaklaşımı için olasılık dağılım yaklaşımı 222

Şekil 5.20. Optimizasyon teknikleri kategorileri 225

Şekil 5.21. Güvenilirliğe dayalı optimizasyon yaklaşımı 231

Şekil 5.22. PMA yaklaşımı 234

Şekil 5.23. PMA problemi için hızlı yaklaşım 235

Şekil 5.24. RIA yaklaşımı 236

Şekil 5.25. SORA yönteminin çalışma prensibi 238

Şekil 5.26. Popülasyonun yapısı 241

Şekil 5.27. Genetik algoritma akış şeması 242

Şekil 6.1. Örnek yapıya ait k_h değerlerinin histogramı 258

Şekil 6.2. Kohezyonsuz zeminlerde drenajlı yükleme durumundaki sığ temellerin deprem yükleri etkisinde D / B = 0.00 - 0.25, ϕ' = 30 - 33° için $F_{50} = \Psi_{CE}{}^{ULS}Q_{cn}$ kullanılarak elde edilen dayanım katsayıları 265

Şekil 6.3. Kohezyonsuz zeminlerde drenajlı yükleme durumundaki sığ temellerin deprem yükleri etkisinde D / B = 0.00 - 0.25, ϕ' = 33 - 36° için $F_{50} = \Psi_{CE}{}^{ULS}Q_{cn}$ kullanılarak elde edilen dayanım katsayıları 265

Şekil 6.4. Kohezyonsuz zeminlerde drenajlı yükleme durumundaki sığ temellerin deprem yükleri etkisinde D / B = 0.00 - 0.25, ϕ' = 36 - 39° için $F_{50} = \Psi_{CE}{}^{ULS}Q_{cn}$ kullanılarak elde edilen dayanım katsayıları 266

Şekil 6.5. Kohezyonsuz zeminlerde drenajlı yükleme durumundaki sığ temellerin deprem yükleri etkisinde D / B = 0.00 - 0.25, ϕ' = 39 - 42° için $F_{50} = \Psi_{CE}{}^{ULS}Q_{cn}$ kullanılarak elde edilen dayanım katsayıları 266

Şekil 6.6. Kohezyonsuz zeminlerde drenajlı yükleme durumundaki sığ temellerin deprem yükleri etkisinde D / B = 0.00 - 0.25, ϕ' = 42 - 45° için $F_{50} = \Psi_{CE}{}^{ULS}Q_{cn}$ kullanılarak elde edilen dayanım katsayıları 267

Şekil 6.7. Kohezyonsuz zeminlerde drenajlı yükleme durumundaki sığ temellerin deprem yükleri etkisinde D / B = 0.25 - 0.50, ϕ' = 30 - 33° için $F_{50} = \Psi_{CE}{}^{ULS}Q_{cn}$ kullanılarak elde edilen dayanım katsayıları 267

Şekil 6.8. Kohezyonsuz zeminlerde drenajlı yükleme durumundaki sığ

Şekil **Sayfa**

temellerin deprem yükleri etkisinde D / B = 0.25 - 0.50, ϕ' = 33 - 36° için $F_{50} = \Psi_{CE}{}^{ULS}Q_{cn}$ kullanılarak elde edilen dayanım katsayıları 268

Şekil 6.9. Kohezyonsuz zeminlerde drenajlı yükleme durumundaki sığ temellerin deprem yükleri etkisinde D / B = 0.25 - 0.50, ϕ' = 36 - 39° için $F_{50} = \Psi_{CE}{}^{ULS}Q_{cn}$ kullanılarak elde edilen dayanım katsayıları 268

Şekil 6.10. Kohezyonsuz zeminlerde drenajlı yükleme durumundaki sığ temellerin deprem yükleri etkisinde D / B = 0.25 - 0.50, ϕ' = 39 - 42° için $F_{50} = \Psi_{CE}{}^{ULS}Q_{cn}$ kullanılarak elde edilen dayanım katsayıları 269

Şekil 6.11. Kohezyonsuz zeminlerde drenajlı yükleme durumundaki sığ temellerin deprem yükleri etkisinde D / B = 0.25 - 0.50, ϕ' = 42 - 45° için $F_{50} = \Psi_{CE}{}^{ULS}Q_{cn}$ kullanılarak elde edilen dayanım katsayıları 269

Şekil 6.12. Kohezyonsuz zeminlerde drenajlı yükleme durumundaki sığ temellerin deprem yükleri etkisinde D / B = 0.50 - 0.75, ϕ' = 30 - 33° için $F_{50} = \Psi_{CE}{}^{ULS}Q_{cn}$ kullanılarak elde edilen dayanım katsayıları 270

Şekil 6.13. Kohezyonsuz zeminlerde drenajlı yükleme durumundaki sığ temellerin deprem yükleri etkisinde D / B = 0.50 - 0.75, ϕ' = 33 - 36° için $F_{50} = \Psi_{CE}{}^{ULS}Q_{cn}$ kullanılarak elde edilen dayanım katsayıları 270

Şekil 6.14. Kohezyonsuz zeminlerde drenajlı yükleme durumundaki sığ temellerin deprem yükleri etkisinde D / B = 0.50 - 0.75, ϕ' = 36 - 39° için $F_{50} = \Psi_{CE}{}^{ULS}Q_{cn}$ kullanılarak elde edilen dayanım katsayıları 271

Şekil 6.15. Kohezyonsuz zeminlerde drenajlı yükleme durumundaki sığ temellerin deprem yükleri etkisinde D / B = 0.50 - 0.75, ϕ' = 39 - 42° için $F_{50} = \Psi_{CE}{}^{ULS}Q_{cn}$ kullanılarak elde edilen dayanım katsayıları 271

Şekil 6.16. Kohezyonsuz zeminlerde drenajlı yükleme durumundaki sığ temellerin deprem yükleri etkisinde D / B = 0.50 - 0.75, ϕ' = 42 - 45° için $F_{50} = \Psi_{CE}{}^{ULS}Q_{cn}$ kullanılarak elde edilen dayanım katsayıları 272

Şekil 6.17. Kohezyonsuz zeminlerde drenajlı yükleme durumundaki sığ temellerin deprem yükleri etkisinde D / B = 0.75 - 1.00, ϕ' = 30 - 33° için $F_{50} = \Psi_{CE}{}^{ULS}Q_{cn}$ kullanılarak elde edilen dayanım katsayıları 272

Şekil **Sayfa**

Şekil 6.18. Kohezyonsuz zeminlerde drenajlı yükleme durumundaki sığ temellerin deprem yükleri etkisinde D / B = 0.75 - 1.00, ϕ' = 33 - 36° için $F_{50} = \Psi_{CE}^{ULS} Q_{cn}$ kullanılarak elde edilen dayanım katsayıları 273

Şekil 6.19. Kohezyonsuz zeminlerde drenajlı yükleme durumundaki sığ temellerin deprem yükleri etkisinde D / B = 0.75 - 1.00, ϕ' = 36 - 39° için $F_{50} = \Psi_{CE}^{ULS} Q_{cn}$ kullanılarak elde edilen dayanım katsayıları 273

Şekil 6.20. Kohezyonsuz zeminlerde drenajlı yükleme durumundaki sığ temellerin deprem yükleri etkisinde D / B = 0.75 - 1.00, ϕ' = 39 - 42° için $F_{50} = \Psi_{CE}^{ULS} Q_{cn}$ kullanılarak elde edilen dayanım katsayıları 274

Şekil 6.21. Kohezyonsuz zeminlerde drenajlı yükleme durumundaki sığ temellerin deprem yükleri etkisinde D / B = 0.75 - 1.00, ϕ' = 42 - 45° için $F_{50} = \Psi_{CE}^{ULS} Q_{cn}$ kullanılarak elde edilen dayanım katsayıları 274

Şekil 6.22. Sismik yük etkisindeki sığ temellerin izin verilebilir ve direnç faktörleri ile tasarımların güvenilirlik seviyelerinin karşılaştırması 275

Şekil 7.1. Temel gömülme derinliği 283

Şekil 7.2. Sığ temel tasarımının Kulhawy taşıma gücü yöntemi için elastisite modülü odaklı optimizasyonu 294

Şekil 7.3. Sığ temel tasarımının YSA taşıma gücü yöntemi için elastisite modülü odaklı optimizasyonu 295

Şekil 7.4. Sığ temel tasarımının Burland Burbidge oturma analizi yöntemi için elastisite modülü odaklı optimizasyonu 295

Şekil 7.5. Sığ temel tasarımının Mayne Poulos oturma analizi yöntemi için elastisite modülü odaklı optimizasyonu 296

Şekil 7.6. Sığ temel tasarımının YSA oturma analizi yöntemi için elastisite modülü odaklı optimizasyonu 296

Şekil 7.7. Sığ temel tasarımının Kulhawy taşıma gücü yöntemi için efektif içsel sürtünme açısı odaklı optimizasyonu 314

Şekil 7.8. Sığ temel tasarımının YSA taşıma gücü yöntemi için efektif içsel sürtünme açısı odaklı optimizasyonu 315

Şekil 7.9. Sığ temel tasarımının Burland Burbidge oturma analizi yöntemi için efektif içsel sürtünme açısı odaklı optimizasyonu 315

Şekil 7.10. Sığ temel tasarımının Mayne Poulos oturma analizi yöntemi için efektif içsel sürtünme açısı odaklı optimizasyonu 316

Şekil 7.11. Sığ temel tasarımının YSA oturma analizi yöntemi için efektif içsel

Şekil **Sayfa**

sürtünme açısı odaklı optimizasyonu 316

Şekil 7.12. Sığ temel tasarımının Kulhawy taşıma gücü yöntemi için elastisite modülü ile korele efektif içsel sürtünme açısı odaklı optimizasyonu ... 320

Şekil 7.13. Sığ temel tasarımının Kulhawy taşıma gücü yöntemi için elastisite modülü ile korele ve korele olmayan efektif içsel sürtünme açısı odaklı optimizasyonların karşılaştırması 320

Şekil 7.14. Sığ temel tasarımının Kulhawy taşıma gücü yöntemi için düşey yük odaklı optimizasyonu 327

Şekil 7.15. Sığ temel tasarımının YSA taşıma gücü yöntemi için düşey yük odaklı optimizasyonu 328

Şekil 7.16. Sığ temel tasarımının Burland Burbidge oturma analizi yöntemi için düşey yük odaklı optimizasyonu 328

Şekil 7.17. Sığ temel tasarımının Mayne Poulos oturma analizi yöntemi için düşey yük odaklı optimizasyonu 329

Şekil 7.18. Sığ temel tasarımının YSA oturma analizi yöntemi için düşey yük odaklı optimizasyonu 329

Şekil 7.19. Sığ temel tasarımının Kulhawy taşıma gücü yöntemi için birim hacim ağırlık odaklı optimizasyonu 337

Şekil 7.20. Sığ temel tasarımının YSA taşıma gücü yöntemi için birim hacim ağırlık odaklı optimizasyonu..... 337

Şekil 7.21. Sığ temel tasarımının Burland Burbidge oturma analizi yöntemi için birim hacim ağırlık odaklı optimizasyonu 338

Şekil 7.22. Sığ temel tasarımının Mayne Poulos oturma analizi yöntemi için birim hacim ağırlık odaklı optimizasyonu 338

Şekil 7.23. Sığ temel tasarımının YSA oturma analizi yöntemi için birim hacim ağırlık odaklı optimizasyonu 339

Şekil 7.24. Sığ temel tasarımının Kulhawy taşıma gücü yöntemi için güvenlik katsayısı odaklı optimizasyonu 345

Şekil 7.25. Sığ temel tasarımının YSA taşıma gücü yöntemi için güvenlik katsayısı odaklı optimizasyonu 345

Şekil 7.26. Sığ temel tasarımının Burland Burbidge oturma analizi yöntemi için güvenlik katsayısı odaklı optimizasyonu 346

Şekil 7.27. Sığ temel tasarımının Mayne Poulos oturma analizi yöntemi için güvenlik katsayısı odaklı optimizasyonu 346

Şekil 7.28. Sığ temel tasarımının YSA oturma analizi yöntemi için güvenlik katsayısı odaklı optimizasyonu 347

Şekil 7.29. Sığ temel tasarımının Kulhawy taşıma gücü yöntemi için izin

Şekil **Sayfa**

verilen maksimum deplasman odaklı optimizasyonu 354

Şekil 7.30. Sığ temel tasarımının YSA taşıma gücü yöntemi için izin verilen maksimum deplasman odaklı optimizasyonu 355

Şekil 7.31. Sığ temel tasarımının Burland Burbidge oturma analizi yöntemi için izin verilen maksimum deplasman odaklı optimizasyonu 355

Şekil 7.32. Sığ temel tasarımının Mayne Poulos oturma analizi yöntemi için izin verilen maksimum deplasman odaklı optimizasyonu..... 356

Şekil 7.33. Sığ temel tasarımının YSA oturma analizi yöntemi için izin verilen maksimum deplasman odaklı optimizasyonu 356

Şekil 7.34. Sığ temel tasarımının Kulhawy taşıma gücü yöntemi için birim fiyat odaklı optimizasyonu 361

Şekil 7.35. Sığ temel tasarımının YSA taşıma gücü yöntemi için birim fiyat odaklı optimizasyonu 362

Şekil 7.36. Sığ temel tasarımının Burland Burbidge oturma analizi yöntemi için birim fiyat odaklı optimizasyonu 362

Şekil 7.37. Sığ temel tasarımının Mayne Poulos oturma analizi yöntemi için birim fiyat odaklı optimizasyonu 363

Şekil 7.38. Sığ temel tasarımının YSA oturma analizi yöntemi için birim fiyat odaklı optimizasyonu 363

Şekil 7.39. Sığ temel tasarımının Kulhawy taşıma gücü yöntemi için k_h odaklı optimizasyonu 366

Şekil 7.40. Sığ temellerin Türkiye, A.B.D. ve Çin birim fiyatları ile efektif içsel sürtünme açısı odaklı optimizasyonlarının maliyet karşılaştırması..... 369

Şekil 7.41. Fore kazık tasarımının Kulhawy taşıma gücü yöntemi için elastisite modülü odaklı deterministik optimizasyonu 376

Şekil 7.42. Fore kazık tasarımının YSA taşıma gücü yöntemi için elastisite modülü odaklı deterministik optimizasyonu..... 376

Şekil 7.43. Fore kazık tasarımının Randolph Wroth oturma analizi yöntemi için elastisite modülü odaklı deterministik optimizasyonu 377

Şekil 7.44. Fore kazık tasarımının Kulhawy oturma analizi yöntemi için elastisite modülü odaklı deterministik optimizasyonu 377

Şekil 7.45. Fore kazık tasarımının Kulhawy taşıma gücü yöntemi için efektif içsel sürtünme açısı odaklı deterministik optimizasyonu..... 382

Şekil 7.46. Fore kazık tasarımının YSA taşıma gücü yöntemi için efektif içsel sürtünme açısı odaklı deterministik optimizasyonu..... 383

Şekil 7.47. Fore kazık tasarımının Randolph Wroth oturma analizi yöntemi

Şekil **Sayfa**

için efektif içsel sürtünme açısı odaklı deterministik optimizasyonu ... 383

Şekil 7.48. Fore kazık tasarımının Kulhawy oturma analizi yöntemi için efektif içsel sürtünme açısı odaklı deterministik optimizasyonu 384

Şekil 7.49. Fore kazık tasarımının Kulhawy oturma analizi yöntemi için elastisite modülü ile korele ve korele olmayan efektif içsel sürtünme açısı odaklı deterministik optimizasyonların karşılaştırması 387

Şekil 7.50. Fore kazık tasarımının Kulhawy taşıma gücü yöntemi için düşey yük odaklı deterministik optimizasyonu 389

Şekil 7.51. Fore kazık tasarımının YSA taşıma gücü yöntemi için düşey yük odaklı deterministik optimizasyonu 390

Şekil 7.52. Fore kazık tasarımının Randolph Wroth oturma analizi yöntemi için düşey yük odaklı deterministik optimizasyonu..... 390

Şekil 7.53. Fore kazık tasarımının Kulhawy oturma analizi yöntemi için düşey yük odaklı deterministik optimizasyonu 391

Şekil 7.54. Fore kazık tasarımının Kulhawy taşıma gücü yöntemi için birim hacim ağırlık odaklı deterministik optimizasyonu 394

Şekil 7.55. Fore kazık tasarımının YSA taşıma gücü yöntemi için birim hacim ağırlık odaklı deterministik optimizasyonu..... 394

Şekil 7.56. Fore kazık tasarımının Randolph Wroth oturma analizi yöntemi için birim hacim ağırlık odaklı deterministik optimizasyonu..... 395

Şekil 7.57. Fore kazık tasarımının Kulhawy oturma analizi yöntemi için birim hacim ağırlık odaklı deterministik optimizasyonu..... 395

Şekil 7.58. Fore kazık tasarımının Kulhawy taşıma gücü yöntemi için güvenlik katsayısı odaklı deterministik optimizasyonu 398

Şekil 7.59. Fore kazık tasarımının YSA taşıma gücü yöntemi için güvenlik katsayısı odaklı deterministik optimizasyonu 398

Şekil 7.60. Fore kazık tasarımının Randolph Wroth oturma analizi yöntemi için güvenlik katsayısı odaklı deterministik optimizasyonu 399

Şekil 7.61. Fore kazık tasarımının Kulhawy oturma analizi yöntemi için güvenlik katsayısı odaklı deterministik optimizasyonu 399

Şekil 7.62. Fore kazık tasarımının Kulhawy taşıma gücü yöntemi için izin verilen maksimum deplasman odaklı deterministik optimizasyonu 401

Şekil 7.63. Fore kazık tasarımının YSA taşıma gücü yöntemi için izin verilen maksimum deplasman odaklı deterministik optimizasyonu 402

Şekil 7.64. Fore kazık tasarımının Randoplh Wroth oturma analizi yöntemi için izin verilen maksimum deplasman odaklı deterministik

Şekil **Sayfa**

optimizasyonu 402

Şekil 7.65. Fore kazık tasarımının Kulhawy oturma analizi yöntemi için izin verilen maksimum deplasman odaklı deterministik optimizasyonu 403

Şekil 7.66. Fore kazık tasarımının Kulhawy taşıma gücü yöntemi için birim fiyat odaklı deterministik optimizasyonu..... 405

Şekil 7.67. Fore kazık tasarımının YSA taşıma gücü yöntemi için birim fiyat odaklı deterministik optimizasyonu 406

Şekil 7.68. Fore kazık tasarımının Randolph Wroth oturma analizi yöntemi için birim fiyat odaklı deterministik optimizasyonu 406

Şekil 7.69. Fore kazık tasarımının Kulhawy oturma analizi yöntemi için birim fiyat odaklı deterministik optimizasyonu..... 407

Şekil 8.1. Sığ temellerin deterministik optimizasyon ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonlarının elastisite modülü odaklı maliyet karşılaştırması..... 415

Şekil 8.2. Sığ temellerin deterministik optimizasyon ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonlarının efektif içsel sürtünme açısı odaklı maliyet karşılaştırması..... 420

Şekil 8.3. Sığ temel tasarımının Kulhawy taşıma gücü yöntemi için elastisite modülü ile korele ve korele olmayan efektif içsel sürtünme açısı odaklı yük ve dayanım katsayıları ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonların karşılaştırması 424

Şekil 8.4. Sığ temel tasarımının Kulhawy taşıma gücü yöntemi için elastisite modülü ile korele ve korele olmayan efektif içsel sürtünme açısı odaklı genetik algoritma ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonların karşılaştırması 424

Şekil 8.5. Sığ temellerin deterministik optimizasyon ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonlarının düşey yük odaklı maliyet karşılaştırması ... 427

Şekil 8.6. Sığ temellerin deterministik optimizasyon ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonlarının birim hacim ağırlık odaklı maliyet karşılaştırması..... 430

Şekil 8.7. Sığ temellerin deterministik optimizasyon ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonlarının güvenlik katsayısı odaklı maliyet karşılaştırması..... 433

Şekil 8.8. Sığ temellerin deterministik optimizasyon ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonlarının izin verilen maksimum deplasman odaklı maliyet karşılaştırması 436

Şekil 8.9. Sığ temellerin deterministik optimizasyon ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonlarının birim fiyat odaklı maliyet

Şekil **Sayfa**

karşılaştırması 438

Şekil 8.10. Sığ temellerin Türkiye, A.B.D. ve Çin birim fiyatları ile efektif içsel sürtünme açısı odaklı yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonlarının maliyet karşılaştırması 441

Şekil 8.11. Sığ temellerin, COV_{ϕ} = %5, Türkiye, A.B.D. ve Çin birim fiyatları ile efektif içsel sürtünme açısı odaklı genetik algoritmayla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonlarının maliyet karşılaştırması 444

Şekil 8.12. Sığ temellerin deprem kuvvetleri etkisinde deterministik optimizasyon ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonlarının elastisite modülü odaklı maliyet karşılaştırması 449

Şekil 8.13. Sığ temellerin deprem kuvvetleri etkisinde deterministik optimizasyon ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonlarının efektif içsel sürtünme açısı odaklı maliyet karşılaştırması 451

Şekil 8.14. Sığ temellerin deprem kuvvetleri etkisinde Kulhawy taşıma gücü yöntemi için elastisite modülü ile korele ve korele olmayan efektif içsel sürtünme açısı odaklı yük ve dayanım katsayıları ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonların karşılaştırması 453

Şekil 8.15. Sığ temellerin deprem kuvvetleri etkisinde Kulhawy taşıma gücü yöntemi için elastisite modülü ile korele ve korele olmayan efektif içsel sürtünme açısı odaklı genetik algoritma ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonların karşılaştırması 454

Şekil 8.16. Sığ temellerin deprem kuvvetleri etkisinde deterministik optimizasyon ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonlarının düşey yük odaklı maliyet karşılaştırması 456

Şekil 8.17. Sığ temellerin deprem kuvvetleri etkisinde deterministik optimizasyon ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonlarının birim hacim ağırlık odaklı maliyet karşılaştırması 458

Şekil 8.18. Sığ temellerin deprem kuvvetleri etkisinde deterministik optimizasyon ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonlarının güvenlik katsayısı odaklı maliyet karşılaştırması 459

Şekil 8.19. Sığ temellerin deprem kuvvetleri etkisinde deterministik optimizasyon ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonlarının izin verilen maksimum deplasman odaklı maliyet karşılaştırması 460

Şekil 8.20. Sığ temellerin deprem kuvvetleri etkisinde deterministik optimizasyon ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonlarının birim fiyat odaklı maliyet karşılaştırması 461

Şekil 8.21. Sığ temellerin deprem kuvvetleri etkisinde deterministik optimizasyon ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonlarının

Şekil **Sayfa**

k_h odaklı maliyet karşılaştırması 462

Şekil 8.22. Fore kazıkların basınç kuvvetinde deterministik optimizasyon ile yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonlarının elastisite modülü odaklı maliyet karşılaştırması 468

Şekil 8.23. Fore kazıkların basınç kuvvetinde deterministik optimizasyon ile yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonlarının efektif içsel sürtünme açısı odaklı maliyet karşılaştırması 471

Şekil 8.24. Fore kazıkların Kulhawy taşıma gücü yöntemi için elastisite modülü ile korele ve korele olmayan efektif içsel sürtünme açısı odaklı yük ve dayanım katsayıları ile yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonların karşılaştırması 474

Şekil 8.25. Fore kazıkların basınç kuvvetinde deterministik optimizasyon ile yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonlarının düşey yük odaklı maliyet karşılaştırması 476

Şekil 8.26. Fore kazıkların basınç kuvvetinde deterministik optimizasyon ile yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonlarının birim hacim ağırlık odaklı maliyet karşılaştırması 478

Şekil 8.27. Fore kazıkların basınç kuvvetinde deterministik optimizasyon ile yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonlarının güvenlik katsayısı odaklı maliyet karşılaştırması 479

Şekil 8.28. Fore kazıkların basınç kuvvetinde deterministik optimizasyon ile yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonlarının izin verilen maksimum deplasman odaklı maliyet karşılaştırması 481

Şekil 8.29. Fore kazıkların basınç kuvvetinde deterministik optimizasyon ile yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonlarının birim fiyat odaklı maliyet karşılaştırması 483

Şekil 8.30. Fore kazıkların çekme durumunda deterministik optimizasyonu ile yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonlarının elastisite modülü odaklı maliyet karşılaştırması 487

Şekil 8.31. Fore kazıkların çekme durumunda deterministik optimizasyonu ile yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonlarının efektif içsel sürtünme açısı odaklı maliyet karşılaştırması 491

Şekil 8.32. Fore kazıkların çekme durumunda elastisite modülü ile korele ve

Şekil **Sayfa**

korele olmayan efektif içsel sürtünme açısı odaklı yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonların karşılaştırması 495

Şekil 8.33. Fore kazıkların çekme durumunda deterministik optimizasyonu ile yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonlarının düşey yük odaklı maliyet karşılaştırması 498

Şekil 8.34. Fore kazıkların çekme durumunda deterministik optimizasyonu ile yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonlarının birim hacim ağırlık odaklı maliyet karşılaştırması 500

Şekil 8.35. Fore kazıkların çekme durumunda deterministik optimizasyonu ile yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonlarının güvenlik katsayısı odaklı maliyet karşılaştırması 501

Şekil 8.36. Fore kazıkların çekme durumunda deterministik optimizasyonu ile yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonlarının izin verilen maksimum deplasman odaklı maliyet karşılaştırması..... 504

Şekil 8.37. Fore kazıkların çekme durumunda deterministik optimizasyonu ile yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonlarının birim fiyat odaklı maliyet karşılaştırması..... 505

SİMGELER VE KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış bazı simgeler ve kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Simgeler	**Açıklama**
β	Güvenilirlik indeksi
τ	Kayma gerilmesi, kPa
η	Öğrenme oranı
ν	Poisson oranı, birimsiz
$\Delta\beta$	Hedef güvenilirlik indeksinden ortalama sapma
$\varphi(.)$	Standart normal olasılık yoğunluk fonksiyonu
ϕ'	Efektif içsel sürtünme açısı, °
σ'_{h0}	Yatay efektif gerilme, kPa
σ'_{v0}	Düşey efektif gerilme, kPa
σ'_{zD}	Zemin yüzeyinden D derinliğinde düşey efektif gerilme, kPa
$\Phi^{-1}(.)$	Standart normal dağılım için kümülatif olasılık fonksiyonunun tersi
ρ_c	Konsolidasyon oturması
$\zeta_{cd}, \zeta_{qd}, \zeta_{\gamma d}$	Derinlik faktörleri
Ψ_{CE}^{ULS}	Sismik direnç faktörü
$\zeta_{ci}, \zeta_{qi}, \zeta_{\gamma i}$	Yük eğim faktörleri
$\zeta_{cs}, \zeta_{qs}, \zeta_{\gamma}$	Şekil faktörleri
Ψ_c^{ULS}	Direnç faktörü
γ	Birim hacim ağırlık, kN/m^3
γ'	Efektif birim hacim ağırlık, kN/m^3
γ_d	Kuıru birim hacim ağırlık, kN/m^3
γ_{dmaks}	En sıkı durumda kuru birim hacim ağırlık
γ_{dmin}	En gevşek durumda kuru birim hacim ağırlık

Simgeler	Açıklama
ρ_e	Elastik (ani) oturma
$\delta_{footing}$	Oturma, mm
ε_h	Yatay normal birim şekil değiştirme
δ_{maks}	İzin verilen maksimum oturma
$(N_1)_{60}$	1 atmosfer basıncına göre doğrulanmış N_{60} değeri,
γ_{sat}	Doygun birim hacim ağırlık, kN/m^3
ρ_t	Toplam oturma
γ_{total}	Toplam birim hacim ağırlık, kN/m^3
Ψ_{up}^{ULS}	Direnç faktörü
ε_v	Düşey normal birim şekil değiştirme
γ_w	Suyun birim hacim ağırlığı
$A(T_1)$	Spektral ivme katsayısı
A_0	Etkin yer ivme katsayısı
A_f	Temel etki alanı
A_v A_a	Spectral ivmelere benzeşen sismik katsayılar
B	Temel genişliği veya çapı, m
B'	Eşdeğer çap, m
c	Kohezyon, kPa
c'	Efektif kohezyon, kPa
c_a	Taban adhezyonu
C_B	Sondaj çapı düzeltme faktörü
C_D	Derinlik düzeltme faktörü
C_e	Açığa çıkma faktörü
C_{ER}	Enerji oranı düzeltme faktörü
C_N	Efektif düşey gerilme düzeltme faktörü
$COV_{\phi'}$	Efektif içsel sürtünme açısı varyans katsayısı
COV_G	Kayma modülü varyans katsayısı
COV_{k0}	Yatay gerilme varyans katsayısı
COV_{kh}	Yatay yükün düşey yüke oranı varyans katsayısı
COV_Q	Q'nun varyans katsayısı

Simgeler	Açıklama
C_P, C_A, C_{OCR}	SPT düzeltme faktörleri
C_q	Efektif düşey gerilme korelasyon faktörü, birimsiz
C_R	Tij uzunluğu için düzeltme faktörü
C_S	Numune alıcı düzeltme faktörü
C_s	Sismik tepki katsayısı
C_t	Termal faktör
C_u	Uniformluk katsayısı
C_W	yer altı su seviyesi düzeltme faktörü
D	Temel derinliği, m
D_{50}	Ortalama tane çapı
D_{60}/D_{10}	Uniformluk katsayısı
d_c, d_q, d_γ	Derinlik faktörleri, birimsiz
D_{maks}	Maksimum tane çapı
D_{min}	Minimum tane çapı
D_{ort}	Ortalama ölü yük değeri
D_r	Rölatif sıkılık
e	Boşluk oranı
E_0	Temel tabanın hemen altındaki zeminin elastik modülü,
E_{fdn}	Temelin elastisite modülü,
e_{maks}	En sıkı durumda boşluk oranı
E_{maks}	Ortalama maksimum deprem yükü değeri
e_{min}	En gevşek durumda boşluk oranı
E_s	Elastisite modülü,
F	Temele etkiyen yük
F_{50}	50 yıllık periyod içerisinde temele gelen toplam yük
F_D	Tasarım ölü yükü
F_E	Tasarım deprem yükü
F_L	Tasarım hareketli yükü
f_l	Kum tabaka kalınlığı için düzeltme faktörü, birimsiz
f_s	Şekil düzeltme faktörü, birimsiz

Simgeler	Açıklama
f_t	Zaman düzeltme faktörü, birimsiz
F_v, F_a	Yerel zemin koşullarına karşılık gelen saha zemin faktörleri
G	Kayma modülü
g_c, g_q, g_γ	Yer eğim faktörleri, birimsiz
H_n	Bina yüksekliği
H_s	Temelin altındaki granüler tabaka kalınlığı, m
I	Bina önem katsayısı
I_c	Zeminin sıkışabilirlik indeksi, MPa^{-1}
I_E	Oturma düzeltme faktörü
I_F	Rijitlik düzeltme faktörü
I_G	Yerdeğiştirme etki faktörü
I_r	Rijitlik indeksi, birimsiz
I_{rc}	Kritik rijitlik indeksi, birimsiz
I_{rr}	Azaltılmış rijitlik indeksi, birimsiz
i_c, i_q, i_γ	Yük eğim faktörleri, birimsiz
k	Orantılılık katsayısı
K_0	Zemin yatay gerilme katsayısı
k_D	Ölü yük orantılılık sabiti
k_E	Derinlikle elastik modüldeki artım oranı, birimsiz
k_E	Deprem yükü orantılılık sabiti
k_h	Yatay yükün düşey yüke oranı
k_L	Haraketli yük orantılılık sabiti
K_z	Hız basıncını etkitme katsayısı
K_{zt}	Topografik faktör
L	Temel uzunluğu, m
L_{maks}	Ortalama maksimum hareketli yük değeri
m_ϕ,	Ortalama efektif içsel sürtünme açısı
m_G	Ortalama kayma modülü
m_{kh}	Ortalama yatay yükün düşey yüke oranı
m_Q	Q'nun ortalaması

Simgeler	Açıklama
N'	Düzeltilmiş standart penetrasyon değeri
N_{60}	Ortalama %60 enerji oranı için arazi yöntemlerine göre düzeltilmiş N değeri
N_c, N_q, N_γ	Taşıma gücü faktörleri, birimsiz
N_{cE}, N_{qE}, $N_{\gamma E}$	Sismik taşıma gücü faktörleri, birimsiz
P	Performans fonksiyonu
p_a	Atmosfer basıncı, 101.3 kN/m^2
p_f	Yenilme olasılığı
p_g	Yer kar yükü
p_t	Hedef yenilme olasılığı
p_z	Tasarım basıncı
q_c	CPT uç direnci
Q_{cn}	Nominal net taşıma gücü
Q^D_{cn}	Ölü yük için ayrılmış nominal taşıma gücü kapasitesi
Q^E_{cn}	Deprem yükü için ayrılmış nominal taşıma gücü kapasitesi
Q^L_{cn}	Hareketli yük için ayrılmış nominal taşıma gücü kapasitesi
q_{net}	Net taşıma gücü
Q_{su}	Kazık yüzey kapasitesi
Q_{tc}	Brüt taşıma gücü
Q_{tu}	Kazık uç kapasitesi
q_{ult}	Nihai taşıma gücü
q_z	Hız basıncı
R	Korelasyon katsayısı
R^2	Belirleme katsayısı
$R_a(T_1)$	Deprem yükü azaltma katsayısı
$S(T_1)$	Spektrum katsayısı
s_c, s_q, s_γ	Şekil faktörleri, birimsiz
SPT-N	SPT-N değeri
s_Q	Q'nun standart sapması
t	Temel kalınlığı, m

Simgeler	Açıklama
T_1	Binanın birinci doğal titreşim periyodu
U_D	Temel tabanındaki boşluk suyu basıncı
V	Düşey yük
V_t	Toplam eşdeğer deprem yükü
W_f	Temel ağırlığı
w_n	Doğal su içeriği
z_I	Etki derinliği, m

Kısaltmalar	Açıklama
ACI	Amerikan beton enstitüsü
AFOSM	Birinci derece ileri güvenilirlik yöntemi
ASD	Güvenlik gerilmeleriyle tasarım
BB	Burland Burbidge
BPFFNN	İleri beslemeli yapay sinir ağı
COV	Varyans (değişim) katsayısı
CPT	Koni penetrasyon testi
DMT	Dilatometre testi
DO	Deterministik optimizasyon
FastPMA	Hızlı performans ölçüm yaklaşımı
FORM	Birinci derece güvenilirlik yöntemi
FS	Güvenlik katsayısı
GA	Genetik algoritma
GABRO	Genetik algoritmayla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyon
HL-RF	Hasofer Lind – Rackwitz - Fiessler
KKT	Karush Kuhn Tucker
LRFD	Yük ve dayanım katsayıları ile tasarım
MAE	Ortalama mutlak hata
MCMC	Altküme Markov Zinciri Monte Carlo
MCS	Monte Carlo benzetim
MP	Mayne Poulos

Kısaltmalar	Açıklama
MPFP	En olası yenilme noktası
MPTP	Minimum performans hedef noktası
OCR	Aşırı konsolidasyon oranı
PB	Peck Bazaraa
PDF	Olasılık yoğunluk fonksiyonu
PMA	Performans ölçüm yaklaşımı
PMT	Pressiyometre testi
RBD	Güvenilirliğe dayalı tasarım
RBDO	Güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu
RIA	Güvenilirlik indeks yaklaşımı
RMSE	Hata karelerinin ortalamasının karekökü
RSM	Tepki yüzey yöntemi
SAP	Ayrışmış yaklaşım programlaması
SFA	Güvenlik faktör yaklaşımı
SLS	Hizmet verebilirlik sınır durumu
SLSV	Tek döngü tek vektör
SOM	Kendinden düzenlenen haritalar
SORA	Ardışık optimizasyon ve güvenilirlik düzenlemesi
SPT	Standart penetrasyon testi
SPT-N	Standart penetrasyon testi N değeri
TAM	Geleneksel yaklaşım yöntemi
TL	Türk Lirası
ULS	Nihai sınır durum
USD	A.B.D. Doları
YASS	Yer altı su seviyesi
YSA	Yapay sinir ağları

1. GİRİŞ

Geoteknik mühendisliğinin konu aldığı zemin ve kaya birçok belirsizliği içeren malzemelerdir. Ekonomik kısıtlamaların olmadığı bir ortamda teorik olarak sınırsız sayıda sondaj yapıp, deneyler yardımıyla zeminin geoteknik özellikleri tam kesinlikte belirlenebilir. Var olan yöntemlerle yapı temellerinin taşıma gücü ve oturması en iyi şekilde tahmin edilmeye çalışılabilir. Ne var ki gerçekte sınırlı sayıda saha araştırması ve laboratuvar deneyi yapılmaktadır. Yapılan deneylerden elde edilen parametrelerde çeşitli nedenlerden kaynaklanan hatalar bulunmaktadır. Bunun yanısıra temeller için geliştirilmiş olan taşıma gücü ve oturma tahmin yöntemleri de bünyesinde belirli bir miktar hatayı barındırmaktadır.

Geoteknik tasarımın temel amacı yapının ömrü boyunca gerekli sistem performansını sağlamasıdır. Genellikle yenilme, aşırı oturma vb. gibi istenmeyen performans sonuçları tasarlanan yapının ekonomik kısıtlarının doğal bir getirisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Tasarımcı, istenmeyen performans ve ekonomi arasında kabul edilebilir bir güven aralığında denge kurmak zorundadır. Bu durumda kabul edilebilir güven seviyesinin nasıl ölçüleceği ve belirlenebileceği sorusu akla gelmektedir. Tasarımcı sistem performansını etkileyen yük ve malzeme dayanımları, sınırlı sayıda deney, ölçüm hataları, tasarım eşitliklerindeki ampirik ve idealizasyonlar, kötü denetlenen ve yapılan inşaat, yapının fonksiyonun değişmesi, tasarımda hesaba katılmamış yükler, öngörülemeyen saha koşulları gibi faktörleri düşünerek bu dengeyi sağlamaya çalışır.

Geleneksel tasarım yaklaşımında tasarımcı tarafından yukarıda belirtilen faktörlerin ayrı ayrı ve detaylıca değerlendirilmesi mümkün değildir. Sistem performansını etkileyen bu faktörlerin tamamının genel yaklaşım olarak tek bir güvenlik faktörü (FS) adı altında uygulanması öngörülmektedir. Güvenlik faktörü isminin belirttiği üzere tek bir rakamdan oluşmaz. Tasarım sisteminin verilerine göre değişir. Fakat geçmişte kazanılan tecrübelerin kullanılmasında etkili bir yöntem değildir. Güvenlik faktörü, tasarım modeli ve parametre belirsizlikleri arasında ayrım yapmamaktadır.

Ayrıca yeni tasarım senaryoları için var olan verilerden güvenlik faktörünün nasıl belirleneceği açık değildir.

Olasılıksal yaklaşım ile analiz, deterministik yaklaşımda kullanılan güvenlik faktörü yerine, belirsizliklerin sistematik olarak incelenmesini içerir. Sel, rüzgar, kar, deprem ve çarpma gibi rastgele olayların büyüklüğü ve zamanı yükleme belirsizliklerini oluşturur. Geoteknik parametrelerde ortalama olarak kullanılan değerler zeminin doğasındaki değişebilirlikten dolayı mesafe ile artıp azalabilir. Test hatalarından ve sınırlı sayıda gerçekleştirilen deneylerden dolayı zemin özelliklerinin hesaplanmasında belirsizlik bulunabilir. Bunlar parametre değerlerindeki belirsizliklerdir. Ayrıca analitik modeller içerilerinde karışık problemlerin matematiksel basitleştirmelerini içerdiğinden belirsizlikler içerir. Bu belirsizlik tasarımda kullanılan verilerin istatistiksel olarak incelenmesi ve yorumlanması ile etkitilir. Her bir parametrenin belirsizliği kendi değerinde etkitilerek deterministik yaklaşıma göre çok daha hassas bir tasarım sağlanmış olur.

Mühendislik tasarımlarının güvenliğinin yanı sıra ekonomik olması beklenir. Sistem performansını kabul edilebilir güven içerisinde sağlayan tasarım değişkenlerinin ekonomik kısıtlar altında minimum maliyet fonksiyonlarını sağlaması optimizasyon olarak isimlendirilir. Optimizasyonun sağlanması, problemin türüne göre karmaşık fonksiyonların iteratif çözümünü gerektirebilir. Genellikle problemlerin karmaşık bağıntılar barındırması ve hesaplama güçlükleri gibi nedenlerden nihai tasarım ekonomik olarak optimize edilmemektedir. Deterministik optimizasyona dayalı tasarım güvenlik faktörü kullanarak tasarım değişkenlerinin seçilmesini sağlar. Fakat güvenlik katsayısının güvenilirliğin nihai teminatı olmayacağı göz önüne alındığında, farklı bir yaklaşıma ihtiyaç olduğu açıktır. Bir tasarım probleminin istenilen güvenilirliği sağlayacak minimum maliyetteki tasarım değişkenleri ile donatılması güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonunu işaret eder. Ne var ki güvenilirlik analizi ve optimizasyon ayrı ayrı irdelenirken bile çözümleri matematiksel zorluklar içerir. Güvenilirlik analizinde çeşitli istatistiksel dağılımlar ve problemin karmaşık yapısı çoğu zaman analitik çözümlerin bulunmadığına işaret edebilmektedir. Optimizasyon ise kısıtlamaların olduğu, doğrusal olmayan, gradyan vektörünün

analitik olarak belirlenemediği problemlerde çok daha zordur. Güvenilirlik ve optimizasyonun aynı anda irdelendiği güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu, parametrelerin istatistiksel dağılımlar ve özellikleriyle kısıtlandığı durumlarda günümüz araştırmacıları tarafından tam olarak çözülememiş olup, yeni yaklaşımlarla çözüm yöntemleri geliştirilmeye çalışılmaktadır.

Tez Çalışmasının Amacı

Giriş bölümünde belirtilen konular göz önüne alınarak bu tez çalışmasının amacı kohezyonsuz zeminler üzerindeki sığ temeller ve fore kazıklar için:

- Geoteknik analiz parametrelerin tanımlanması, birbirleriyle ilişkilerinin irdelenmesi ve güvenilirlik analizini yapmak için literatürde var olan verilerin toplanması,
- Taşıma gücü ve oturma analiz yöntemlerinin irdelenmesi, MATLAB ortamında program yazılması, literatürde kullanılan geleneksel yaklaşımlardan daha iyi sonuç verebilen yapay sinir ağları yaklaşımlarının geliştirilmesi ve bu geliştirilen yöntemlerin analizlerde kullanılmasının sağlanması,
- Temellerin deterministik ve genetik algoritmayla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonunun MATLAB ortamında programlanması
- Sığ temellerin deprem yükleri etkisinde taşıma gücünün irdelenmesi, güvenilirliğe dayalı tasarım yaklaşımı ile parametrik çalışma gerçekleştirilerek istenilen hedef güvenilirlik indeksi için yük ve dayanım katsayılarının oluşturulması,
- Sığ temel ve fore kazıkların basınç yükleri altında taşıma gücü, oturma ve tasarım sınır değişkenleri için deterministik tasarım altında ekonomik olarak optimizasyonlarının ve tasarımda kullanılan parametrelere göre hassasiyet analizlerinin gerçekleştirilmesi,
- Sığ temel ve fore kazıkların basınç yükleri etkisinde yük ve dayanım katsayıları kullanılarak güvenirliğe dayalı tasarım optimizasyonlarının,

tasarım parametreleri için hassasiyet analizlerinin gerçekleştirilmesi ve deterministik optimizasyon sonuçları ile karşılaştırması,

- Fore kazıkların çekme yükleri altında güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu,
- Sığ temeller için genetik algoritma kullanarak deprem ve düşey yükler altında güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonlarının, bulunan sonuçların yük ve dayanım katsayıları ile elde edilen güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu sonuçları ile karşılaştırmasının yapılmasıdır.

Konu İle İlgili Daha Önce Yapılan Çalışmalar

Belirsizliklerin bulunduğu yerde mutlak güvenilirliğe ulaşmak mümkün değildir [Phoon, 2004]. Olasılık teorisi, yenilme olasılığını ortaya çıkararak tasarım yapmayı sağlayan bir yaklaşımdır. Yapıların klasik güvenilirlik teorisi Freudenthal (1947) ve Pugsley (1955) tarafından sunulan etkileyici yayınlardan sonra daha çok bilinir hale gelmiştir. Cornell (1969) basitleştirilmiş olasılıksal tasarım için güvenilirlik indeksini kullanan ilk çalışmayı sunmuştur. Cornell belirsiz değişkenlerin birinci moment ve varyans gibi ikinci moment terimlerini kullanarak rastsal değişkenler için Gauss (normal) dağılıma uyarlamış ve hesaplama yapmıştır. Hasofer ve Lind (1974) matematiksel olarak standart Gauss uzayında limit denge fonksiyonunun orijine en yakın noktasının güvenilirlik indeksinin ölçüsü olduğunu geometrik olarak ortaya koymuş ve kanıtlamıştır. Zamana göre değişmeyen güvenilirlik problemlerini çözmek için Rackwitz ve Fiessler (1978) tarafından teorik bir gelişim daha sağlanarak güvenilirlik indeksini bulmak için rastsal değişken sayısında kısıtlama olmaksızın hesaplamayı sağlayan pratik ve etkili bir çözüm geliştirmiştir. Hasofer ve Lind (1974) tarafından geliştirilen güvenilirlik yönteminin Gauss dağılımında olmayan ve korele rastsal değişkenler için genelleştirmeleri, Birinci Derece Güvenilirlik Yöntemi (FORM) olarak isimlendirilir. Ellingwood ve ark. (1980) basitleştirilmiş olasılıksal tasarıma FORM'u yapı mühendisliğinde uygulayan muhtemelen ilk araştırmacılardır [Phoon, 2004].

Geoteknik mühendisliğinde konu ile ilgili ilk çalışma Hansen (1965) tarafından temel tasarımı için nihai ve servis limit durumu için ayrı ayrı kontrol önerilerek gerçekleştirilmiştir. USACE (1999) birinci derece ikinci moment güvenilirlik yöntemi dahilinde Taylor serisi ve nokta hesaplama yöntemlerinde doğrusal olmayan performans fonksiyonunun değişmezlik eksikliklerinin olduğunu belirtmektedir. Aynı eser geoteknik problemin kapalı fonksiyonları ve karışıklığı gibi sebeplerle Hasofer-Lind (1974) yönteminin kullanılamadığı durumlar olduğunu belirtmiştir. Low ve Tang (1997a, 1997b) yaptıkları çalışmalarda Hasofer-Lind yönteminin hesaplama zorluklarını aşarak birinci derece güvenlik yöntemine geometrik çözüm önermişlerdir ve Low ve Tang (2004) çalışması ile normal olmayan dağılımlar ve karışık performans fonksiyonları için gelişmiş hesaplama kolaylığı sağlamışlardır. Geliştirdikleri yöntem Hasofer Lind güvenilirlik indeksinin eliptik olarak kısıtlı optimizasyon ile Microsoft Excel'de çözümünü gerçekleştirmektedir. Geliştirdikleri güvenilirlik indeksi belirleme yöntemi başarılı bir şekilde sığ temellere [Low ve Tang, 1997], kaya şevlerine [Low, 2007; Low, 2008] şev stabilitesi problemlerine [Low, 2003; Low ve ark., 2007; Low, 2010], yanal yük altındaki kazığın deformasyon problemine [Low ve Teh, 1999], dolgulara [Low ve Tang, 2001], istinad duvarlarına [Low ve Tang, 2005; Low ve ark., 2010] ve tünellere [Li ve Low, 2010] uygulanmıştır.

Güvenirliğe dayalı tasarım konusunda geoteknik mühendisliğinde birçok uygulama bulunduğundan bu tezin çalışma konusu olan temellerin güvenirliği ile ilgili literatürde yapılan belli başlı çalışmalar ele alınacaktır.

Bauer ve Pula (2000) tepki yüzeyi yöntemini ve ikinci derece güvenilirlik yöntemini sığ temellerin izin verilebilir oturmasını hesaplamak için kullanmışlardır. Young modülü ve Poisson oranı rastsal değişken olarak alınarak sığ temelin oturmasının güvenilirliğini hesaplamışlardır.

Cherubini'nin (2000) çalışmasında efektif kohezyon ve sürtünme açısındaki korelasyon katsayısı ve düşey dalgalanma ölçeğinin etkileri göz önüne alarak sığ temellerin güvenilirliği incelenmiştir. Efektif kohezyon ve içsel sürtünme açısı

arasında negatif korelasyon ve dalgalanma ölçeği en düşük iken yüksek güvenilirlik indeksi değerlerine ulaşıldığı belirtmişlerdir.

Honjo ve ark. (2000) deprem kuvvetini belirsiz alarak yük ve dayanıma belirsizliklerin etkitilmesiyle tipik bir binanın sığ temelinin güvenirliğe dayalı tasarımı gerçekleştirmiştir. 50 yılda olabilecek maksimum deprem büyüklüğünü göz önüne alarak birinci derece güvenilirlik yöntemiyle yapılan analiz sonuçlarında güvenirlik indeksinin 2.0 ile 3.5 arasında değiştiğini saptamışlardır.

Kulhawy ve ark. (1995) Elektrik Enerjisi Araştırma Enstitüsü (EPRI) himayesinde iletim hattı yapı temelleri için güvenilirliğe dayalı tasarım çalışmaları yapmışlardır. Zemin parametrelerindeki belirsizlikleri ve yükleme belirsizliklerini irdelemişlerdir. Sığ temellerin çekme yükleri etkisindeki hareketi ve fore kazıkların drenajsız yüklemede basınç, yanal moment yüklemesi, çekme yükleri etkisinde hareketi için güvenilirliğe dayalı tasarım geliştirilmesi yaklaşımını ele almışlardır. Hedef güvenilirlik indeksini ULS için 3.2, SLS için 2.6 alarak yük ve dayanım katsayıları ile tasarım ve çoklu direnç katsayıları ile tasarım olmak üzere iki yöntem kullanarak birincil derece güvenilirlik yöntemi ile elde edilen güvenilirlik seviyesini bulmaya çalışmışlardır.

Tandjiria ve ark. (2000) yanal yüklü kazıkların güvenilirliğini bulmak için tepki yüzeyi yöntemini uygulamışlardır. Kazık ve zemini modellemek için kiriş elemanları ve yaylar kullanarak kazık başının yerdeğiştirmesi ve maksimum eğilme momentini performans kriteri olarak değerlendirmişlerdir. Monte Carlo yöntemi ile tepki yüzeyi yöntemininin sonuçlarını karşılaştırmışlardır.

Zhang ve ark. (2001) kazıkların grup verimliliğini göz önünde bulundurarak eksenel yüklenmiş kazık grubunun güvenilirliğini hesaplamak için bir yöntem sunmuşlardır. Grup etkisinin güvenilirlik üzerindeki payının büyük olduğunu saptamışlardır. Bu etkiyi hesaplamak için istatistiksel analizler gerçekleştirmişlerdir. Kazık grubu yük testlerini bir veritabanında toplayarak yorumlamışlardır. Kazık grubunun hesaplanan yenilme olasılığının tek bir kazığın yenilme olasılığına göre bir ile dört defa daha

küçük olduğunu belirlemişlerdir. Hedef yenilme olasılığı için ise kazık, kazık grubu ve kazık sisteminde farklı değerler bulunması gerektiğini saptamışlardır. Zhang (2004) diğer bir çalışmasında kazık kapasitesinin olasılık dağılımını geliştirmek için kazık yükleme deney sonuçlarını kullanmıştır.

Zekkos ve ark. (2004) literatürdeki standart penetrasyon deneyi verilerini kullanarak zemin dayanım parametrelerindeki belirsizlikleri ve değişebilirlikleri istatistiksel olarak saptamışlardır. Sığ temelin güvenirliğini standart penetrasyon deneyinden elde ettikleri veriler yardımıyla çalışmışlardır.

Fenton ve ark. (2005) zemini üç boyutlu rastsal ortam olarak modelleyerek aşırı oturma ve farklı oturma durumları için sığ temellerin güvenirliğini çalışmışlardır. Monte Carlo benzetim yöntemi ile zeminin elastisite modülünün lognormal dağılım gösterdiği kabülü ile olasılık teorisine dayanan çözüm ile sonlu elemanlar yönteminden bulunan sonuçları karşılaştırmışlardır.

Babu ve ark. (2006) kil zemine ait koni penetrasyon testinden elde edilen uç direncini kullanarak rastgele alan teorisi ve ortalama, varyans, otomatik korelasyon fonksiyonu gibi istatistiksel parametreler yardımıyla şerit sığ temelin güvenirliliği incelemişlerdir.

Foye ve ark. (2006) yük ve dayanım katsayıları ile temel tasarımı geliştirme konusunu ele almışlardır. Tasarım parametrelerindeki belirsizliklerini tanımlamak için olasılık yoğunluk fonksiyonlarını, olasılık yoğunluk fonksiyonlarını seçmek için ise istatistiksel verileri kullanmışlardır.

Larkin (2006) sismik yüklemeye maruz kalan sığ temelin güvenilirliğini çalışmıştır. Yapının spektral ivmesi ve temel zeminindeki kayma dayanımı değişkenlerini kullanarak ortak olasılık yoğunluk fonksiyonunu şekillendirmişlerdir. Olasılıksal sismik tehlike analizi ile bulunabilecek olan deprem yükleme durumuna ulaşmayı amaçlamıştır. Eurocode 7 tavsiyelerini kullanarak egzantrik ve eğimli yükleme durumlarında performans fonksiyonunu oluşturmuştur.

Akbaş ve Kulhawy (2009) kohezyonsuz zeminlerdeki temellerin farklı oturmalarını yük ve kapasitedeki belirsizlikleri dikkate alarak olasılıksal yöntem ile ele almışlardır. Zeminin doğasındaki değişebilirliği rastgele alan teorisi ile tanımlamışlardır. Literatürde bulunan tasarım parametrelerini izin verilebilir farklı oturma durumu için sınır değerleri ile karşılaştırmışlardır. Servis denge durumu için güvenirliğe dayalı tasarım eşitliklerini geliştirmişlerdir. Servis denge durumunu kontrol eden etkenlerin izin verilebilir açısal çarpılma, saha değişebilirliği ve temel aralığı olduğunu belirtilerek birçok tasarım durumunda önerilen deformasyon faktörü olan "1" değerinin muhafazakar olmadığını belirlemişlerdir.

Most ve Knabe (2010) istatistiksel yöntemlerle zemin özelliklerinin değişimlerini Taylor serisi açılımı ile hesaplayarak, sığ temellerin taşıma gücünü çalışmışlardır. Taylor serisini birinci derece güvenilirlik yöntemi için uygulamışlardır.

Toh ve ark. (2011) doygun zemin üzerine oturan sığ temellerin deprem durumundaki yükleme durumunda güvenirliğini belirlemek için çalışmışlardır. Zeminlerin rijitliği ve drenajsız kayma dayanımının doğal değişebilirliği yedi farklı deprem kayıtı dikkate alınarak sığ temeller üzerinde değerlendirilmiştir.

Wang ve Kulhawy (2008) kohezyonsuz zeminler üzerindeki dikdörtgen kesitli sığ temellerin düşey yük altında tek bir taşıma gücü ve elastik oturma yöntemiyle yalnızca bir yük için ekonomik tasarım optimizasyonunu yapmışlardır. Kazı, kalıp, donatı, beton ve dolgudan oluşan kalemlerin maliyetlerini A.B.D. ve Çin birim fiyatları göz önünde bulundurarak dikkate alan çalışmalarında Young modulünü ve efektif sürtünme açılarını değiştirerek hassasiyet çalışmasını MS Excel ortamında gerçekleştirmişlerdir.

Güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu (RBDO) maliyet ile güvenirlik arasındaki en iyi uzlaşmayı bulmaktan oluşur. Giriş verisinin doğasında olan belirsizliklerden dolayı bu durum daha karışık hale gelir. RBDO formülasyonunda anahtar kısıt önemli ölçüde hesaplama gerektiren ve klasik problemin etkinliğini,

doğruluğunu ve stabilitesini ortaya koyan olasılıksal kısıttır. Günümüzde de birçok pratik mühendislik probleminin önünde engel olan sayısal zorlukların üstesinden gelmek için geçmiş yıllarda birçok çalışma yapılmıştır. RBDO için bu çalışmalar iki aşamalı, tek döngülü ve ayrışmış yaklaşım olmak üzere üç kategoride incelenebilir.

Nikolaidis ve Burdisso (1988) rastsal değişkenlerin sayısal ortalamasının birinci derece Taylor serisi ile açılımı yönteminin sakıncalarını RBDO için ortaya koymuşlardır. Hasofer ve Lind'in (1974) geliştirdiği güvenilirlik analizi yöntemini, en olası yenilme noktası (MPFP) olarak bilinen yerde limit denge fonksiyonunu genişletmek için iterasyon veya benzetim yöntemlerini uygulamışlardır. Bu yöntemde ortaya çıkan yüksek hesaplama maliyetini karşılamak için birçok yaklaşım yapılmıştır. Reddy ve ark. (1994) ileri ikincil moment yöntemine dayanan basitleştirilmiş emniyet indeksini önermişlerdir. Weiji ve Li (1994) güvenilirlik indeksini doğrusallaştırmışlar ve kafes sistemlerin güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonunu çözmek için doğrusal programlama kullanmışlardır. Grandhi ve Wang (1998) iki noktası birinci derece gradyanlar oluşturulan limit durum fonksiyonunun, iki noktalı uyarlamalı doğrusal olmayan yaklaşımla yer değiştirmesini önermişlerdir. Böylelikle güvenilirlik analizi hızlandırılarak emniyet indeksi doğrusal olmayan sayısal örneklerle hesaplanmıştır.

Gasser ve Schueller (1997) limit durum fonksiyonuna tepki yüzeyi ile yaklaşan ve etkili güvenilirlik analizine izin veren çifte yöntemi tanıştırmıştır. Bunun ötesinde, yenilme olasılığına tasarım değişkenleri açısından interpolasyon fonksiyonları ile yaklaşılmıştır. Bu durum, optimizasyon işlemlerinin güvenilirlik analizlerinden ayrılmasına izin verir. Güvenilirlik ölçümüne açık fonksiyonla yaklaşılırken, optimizasyon problemi herhangi bir algoritma uygulanarak çözülebilir. Böylece içte yer alan güvenilirlik analizi döngüsü sonlu elemanlar analizi gibi kapalı fonksiyon şeklinde ifade edilip hızlandırılabilir. Buna rağmen yöntemin orta sayıda tasarım değişkeni ve rastsal değişkene sahip olması durumunda bile hesaplama yükünün yüksek olduğu aynı çalışmada vurgulanmıştır. Çünkü limit dengenin doğrusal olmamasından ve hesaplanacak tepki yüzeyi terimlerinden kaynaklanan hatalar yüksektir. Güvenilirlik indeks yaklaşımı (RIA) kullanan iki aşamalı RBD

optimizasyonunun ana sakıncası sistemi çözmek için gerekli olan sayısal işlem yüküdür. Sayısal uygulamalar güvenilirlik kısıtlarını hesaplamanın zorluğu sebebiyle klasik RBDO'nun yavaş yakınsadığını ya da yakınsama için başarısız olduğunu göstermiştir. Bu zorlukları aşmak için Tu ve ark. (1999) performans ölçüm yaklaşımını (PMA) ortaya koymuşlardır. Hedef güvenilirlik yüzeyi üzerinde minimum performans noktasıyla ilgilenen ters güvenilirlik problemini çözerek, olasılık ölçüsünü performans ölçeğine çevirmişlerdir. Bu nokta minimum performans hedef noktası (MPTP) olarak adlandırılır. Yaklaşımın ana fikri, karışık amaç fonksiyonunu basit kısıt altında optimize etmenin, basit amaç fonksiyonunu karışık kısıt altında optimize etmekten çok daha kolay olmasına dayanır.

Tek döngülü veya ayrıştırılmış güvenilirlik analizlerine dayanan yöntemlerle etkili RBDO formülasyonu geliştirmeye odaklanılmıştır. Her ikisinde de güvenilirlik kısıtları yerine eşdeğer optimum şartını kullanarak optimizasyon döngüsünde güvenilirlik analizi yapmaktan kaçınılır [Aoues ve Chateauneuf, 2010]. Madsen ve Hansen (1991) klasik RBDO'nun güvenilirlik kısıtlarını birinci derece güvenilirlik yönteminin (FORM) Karush-Kuhn-Tucker (KKT) optimum şartları ile değiştirerek bu konudaki ilk çalışmayı yapmışlardır. Böylece tasarım ve rastsal uzayda paralel yakınsamaya ulaşılabilir. Böylelikle hesaplama yükünden tasarruf edilebilir. Ne var ki, konu umut verici olmasına rağmen yazarlar toplam hesaplama yükünü azaltamamışlardır. Kuschel ve Rackwitz (1997) maliyet kısıtları altında güvenilirliği maksimum yapma problemini formülize etmişler ve yaklaşımı zamana bağlı güvenilirlik analizine uyarlamışlardır [Kuschel ve Rackwitz, 2000]. Kirjner-Neto ve ark. (1998) her güvenilirlik kısıtının sonsuz sayıda deterministik limit dengeye dönüştürüldüğü yaklaşık tasarım değişkenleri sıralamasını RBDO problemi olarak yeniden formülize etmişlerdir. Problem çözümünü yarı-sonsuz programlama (SIP) ile yapmışlardır. Kharmanda ve ark. (2002) FORM probleminin amaç fonksiyonu ile yapısal maliyeti çarparak melez optimizasyon uzayındaki tasarım ve rastsal değişkenleri şekillendirmişlerdir. Chen ve ark. (1997) limit dengenin ölçülebilir yaklaşımına dayanan tek döngü tek vektör (SLSV) yöntemini ortaya koymuşlardır. Ters güvenilirlik analizinden başka MPTP, hedef güvenilirlik indeksi ve limit denge türevi açısından verilmiştir. Böylelikle RBDO problemi deterministik probleme

çevrilmiştir. Liang ve ark. (2004), Chen ve ark. (1997)'nın çalıştığı içeriği tek döngülü yaklaşımı (SLA) geliştirmek için kullanmışlardır. Sistem güvenilirlik gereklerini bu yaklaşımın içerisine koyarak çalışma yapmışlardır [Liang ve ark., 2007]. Kaymaz ve Marti (2007) elasto-plastik yapıları optimize etmek için kullanılan tekli düzey yaklaşımına dayanan özel formulasyon geliştirmişlerdir. Tekli düzey yaklaşımı karışık formülasyon ve çok sayıda değişken gerektirmektedir. Shan ve Wang (2008) güvenilir tasarım uzayına dayanan yeni bir yaklaşım ortaya koymuştur. Yöntemde RBDO, güvenilir tasarım uzayı ile kısıtlanmış basit deterministik problem haline gelmiştir.

Optimizasyon işlemlerinden güvenilirlik analizini ayırmak için, ayrışmış teknikler geliştirilmiştir. Bu tekniklerde optimizasyon döngüsünün içinde güvenilirlik analizi yapılmaz. Royset ve ark. (2001) birinci derece yaklaşımla parametrelendirilen yenilme olasılığı kısıtlarını göz önüne alarak SIP (Kirjner-Net ve ark., 1998) tekniğiyle ayrışmış yöntemi kullanmışlardır. Wu ve Wang (1998) güvenilirlik kısıtlarının eşdeğer deterministik kısıtlara çevrildiği güvenlik faktörü yaklaşımını (SFA) çalışmışlardır. Qu ve Haftka (2004) güvenilirlik gereklerini deterministik optimizasyonla bağdaştırmak için aynı içerikte olasılık yeterlik faktörünü (PSF) duyurmuşlardır. Du ve Chen (2004) ayrıştırılmış yöntemlerin en umut vaat edenlerinden birisi olan ardışık optimizasyon ve güvenilirlik düzenlemesi (SORA) yöntemini ortaya koymuşlardır. SORA'nın esas fikri RBDO problemini deterministik optimizasyon ve güvenilirlik döngüleri silsilelerine dönüştürmektir. Diğer bir deyişle geleneksel RBDO'da bulunan güvenilirlik kısıtları, minimum performans hedef noktası (MPTP) ile ilişkili deterministik fonksiyonlarla yerdeğiştirir. Sınırlara uymayan deterministik kısıtlar bir önceki döngüde bulunan güvenilirliğin mümkün olan alanına kaydırılır. MPTP deterministik optimizasyonun her yakınsamasında ters güvenilirlik problemi yardımıyla kontrol edilir ve güncellenir. Bu yolla tasarım her çevrimden çevrime yakınsama olana kadar güçlendirilir. SORA ve SFA hesaplamasal açıdan benzerdir fakat uygulamaları farklıdır [Yang ve Gu, 2004]. Yakın zamanda RBDO'nun alt problemi olarak formüle edilen ayrışmış yaklaşım programlaması (SAP), Cheng ve ark. (2006) tarafından ortaya konulmuştur. Güvenilirlik kısıtları tasarım noktasında birinci derece Taylor serisi ile yer değiştirir

ve yaklaşık güvenilirlik indeksi güvenilirlik optimum şartlarından gelen yineleme formülünden bulunur. Çünkü RBDO problemi yaklaşık alt problemler sıralamasına dönüştürülmüştür. Bu yaklaşımda optimum tasarım, her alt program basamağında güçlendirilir. Aynı yazarlar optimum koşulların MPFP yerine MPTP ile düzenlendiği PMA ile sıralı yaklaşık programlamayı formülize etmişlerdir [Yi ve ark., 2008]. SAP ardışık yaklaşım olarak sınıflandırılabilir. Çünkü güvenilirlik kısıtları birinci derece Taylor serisi açılımı ile yer değiştirmiştir. Ching ve Hsu (2008) alt küme benzetim tekniğine dayanan limit denge faktörü ve nominal limit durum olarak adlandırdıkları yöntemle güvenilirlik kısıtlarını deterministik kısıtlara dönüştürmüşlerdir. Zou ve Mahadevan (2006) sistem güvenilirliğinin RBDO formülasyonu içerisinde tanımlandığı etkili benzetim işlemine dayanan ayrışmış yaklaşımı sunmuşlardır. Chan ve ark. (2007) tarafından geliştirilen diğer bir yaklaşımda ise doğrusal olmayan RBDO problemi deterministik doğrusal programlar silsilesine dönüştürülmüştür.

Yang ve Gu (2004) tek döngü tek değişken (SLSV) uygulaması, [Chen ve ark., 1997] geleneksel yaklaşım yöntemi (TAM) [Torng ve Yang, 1993], güvenlik faktör yaklaşımı (SFA) [Wu ve Wang, 1998] ve SORA [Du ve Chen, 2004] gibi ayrışmış yöntemleri tartışmıştır. Aoues ve Chateauneuf (2010) RBDO yöntemlerinin performans sıralaması ile ilgili bir çalışma yapmışlardır.

RBDO'nun inşaat ve geoteknik mühendisliğindeki uygulamaları ise şöyle özetlenebilir:

Gasser ve Schueller (1997) deniz yapısı gibi doğrusal olmayan bir yapı sisteminin denge durum fonksiyonunu matematiksel olarak ifade ederek, güvenilirlik analizini optimizasyon işleminden ayrı olarak gerçekleştirmişlerdir. Denge durum fonksiyonuna tepki yüzeyi ile yaklaşmış ve bu yöntemde sonlu elemanları kullanmışlardır. Yenilme olasılığını Monte Carlo benzetimiyle bulmuşlardır. Kuschel ve Rackwitz (1997) birinci derece güvenilirlik yöntemine dayanan iki özel formülasyonu kullanarak kolon optimizasyonunu istenilen güvenlik indeksi seviyesinde yapmışlardır. Antonio (2001) kirişle güçlendirilmiş kompozit kabuk yapılarının doğrusal olmayan geometrik davranışının güvenilirliğe dayalı tasarım

optimizasyonunu olasılıksal gerilme, yerdeğiştirme ve burkulma kısıtları altında Lind-Hasofer ikinci derece ikinci moment yaklaşımıyla gerçekleştirmişlertir. Thampan ve Krishnamoorthy (2001), 10 ve 25 çubuklu kafes sistemin eleman boyutlarının genetik algoritma tabanlı güvenilirliğe dayalı optimizasyonunu yapmışlardır. Lee ve ark. (2002) olasılıksal kısıtları belirlemek için güvenilirlik indeksi tabanlı ve hedef performans tabanlı yaklaşımlar kullanılarak konsol kiriş, üç çubuklu kafes sistem ve on çubuklu kafes sistemin optimizasyonunu yapmışlardır. Hedef performans tabanlı yaklaşımın güvenilirlik indeksi yaklaşıma göre daha iyi sonuç verdiğini belirlemişlerdir. Barakat ve ark. (2003, 2004) öngermeli betonarme kirişin Amerikan Beton Enstitüsü (ACI) Standardı tarafından belirlenen davranış ve kısıtları altında, yükleme, malzeme özellikleri ve öngerme kuvvetini rastsal değişken alarak maliyete göre güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonunu yapmışlardır. RBDO sonuçlarına göre geometrik boyutları belirlemişlerdir. Negrao ve Simoes (2004), asma bir köprünün en az gerilme, yerdeğiştirme ve en düşük maliyet amaç fonksiyonu için güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonunu ele almışlardır. Yapısal analiz için sonlu elemanları kullanmışlardır. Youn ve Choi (2004) iki çubuklu çerçeve sistemin elemanların boyu, yüksekliği ve kalınlığını RIA ve PMA teknikleriyle optimize etmişlerdir. Rastsal değişkenlerin dağılımlarına göre RIA tekniğinin, PMA tekniğine göre doğrusal olmayan problemlerde daha zor yakınsadığını belirlemişlerdir. Papadrakakis ve ark. (2005) çelik yapıların güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonunda yapay sinir ağlarını zaman alıcı olan Monte Carlo benzetim yöntemine uyarlamışlardır. Altı katlı uzay çatısı ve 39 çubuklu kafesi ele alarak elastisite modülü, izin verilebilir gerilme, yükleme ve çubuk boyutlarındaki belirsizlikler altında minimum ağırlığa sahip sistem elemanlarının bulunmasını hedeflenmiştir. Kaymaz (2007) dikdörtgen kesite sahip konsol kirişin tepki yüzeyi yöntemi (RSM) ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu yapmıştır. Bu yöntemde olasılıksal kısıt, basit polinom fonksiyonu ile yer değiştirerek hesaplama zamanından tasarruf sağlanmıştır. Karadeniz ve ark. (2009) deniz kulelerinin şiddetli dalga yükleri altında güvenilirliğe dayalı tasarımını yapısal analiz, optimizasyon ve güvenilirlik analiz programları yardımıyla yapmışlardır. Örnek olarak ele aldıkları üç ayaklı kulenin kritik gerilme, burkulma ve doğal periyot güvenlik kısıtları altında yapının optimum boyutlarını bulmuşlardır.

Barakat ve ark. (1999) yanal yüklü kazıkların güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu problemini ele almışlardır. Kazığın boyu, çapı, akma mukavemeti, elastisite modülü, uygulanan yanal yük, moment, zemin kohezyonu, birim hacim ağırlığı, içsel sürtünme açısı rastsal değişken olarak alınarak moment, kesme gerilmesi ve kazık başı deplasmanlarına göre güvenilirlik kısıtlarını belirlemişler ve maliyete göre optimizasyon yapmışlardır. Babu ve Basha (2006) betonarme donatılı konsol istinad duvarının güvenilirliğe dayalı tasarımını ileri birinci derece güvenilirlik yöntemi ile gerçekleştirmişlerdir, istinad duvarın dönmesi, kayması, eksantrisitesi, taşıma gücü, taban kesme ve moment yenilmesini güvenilirlik kısıtları olarak belirlemişlerdir. 3.0 ve 3.2 olan hedef güvenilirlik indeksleri için 5, 10 ve 15 değişim katsayılarında konsol istinad duvarının optimum boyutlarını belirlemişlerdir. Basha ve Babu (2007) Hasofer Lind ve Rackwitz-Fiessler (HL-RF) tarafından geliştirilen ileri birinci derece güvenilirlik yöntemini (AFOSM) donatılı istinad duvarlarının yenilme olasılığının belirlenmesinde kullanmışlardır. Zemin, beton, çelik ve duvar boyutları rastsal değişken alınarak hedef güvenilirlik indeksine göre doğrusal olmayan kısıtlı optimizasyon tekniğiyle istinad duvarının optimum boyutlarını belirlemişlerdir. Babu ve Basha (2008a) konsol palplanş perdesinde ters güvenilirlik yöntemi kullanarak derinlik ve kesit modülünü bulmak için bir yaklaşım tanımlamışlardır. Çelik palplanşın derinlik ve kesit modülü istenilen güvenilirlik seviyesine ulaşmak için, ters birinci derece güvenilirlik yöntemi ile hesaplanmıştır. Konsol palplanş duvarın güvenilirliği üzerindeki belirsizliklerin etkisi için duyarlılık analizi gerçekleştirmişlerdir. Analizde dolgu zemin özellikleri, yer altı su seviyesi, çeliğin akma mukavemeti ve çelik kazığın kesit modülü rastsal değişken alarak değerlendirilmiştir. Palplanşın dönme ve bükülme yenilme durumları için iki limit durum göz önüne alınmıştır. Bu yaklaşım kullanılarak dolgu zeminin içsel sürtünme açısının farklı değişim katsayıları için güvenilirliğe dayalı tasarım abakları geliştirilmiştir. Seri ve paralel sistemler açısından sistem güvenilirlik yaklaşımını irdelemişlerdir.

Babu ve Basha (2008b) konsol betonarme istinad duvarın güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonunu ele almışlardır. Konsol istinad duvarının yenilme olasılığına tasarım parametrelerindeki belirsizliğinin etkilerini hesaplamak için

çalışma yapmışlardır. Analizde, dolgu ve temel zemini, istinad duvarının betonarme ve geometrik özellikleri rastsal değişken olarak modellenmiştir. Dolgu zemininin içsel sürtünme açısının farklı varyans (değişim) katsayısı (COV) değerlerinde, 3.0 - 3.2 arasında değişen hedef güvenilirlik indeksi için güvenilirliğe dayalı tasarım abakları geliştirmişlerdir. Sonuçta literatürde bulunun istinad duvarı özelliklerinden daha az kesit alana sahip optimize edilmiş boyutların bulunduğu karşılaştırmalı çalışmayı sunmuşlardır. Basha ve Babu (2008c) kum zemindeki ankrajlı konsol palplanş perdenin stabilitesini güvenilirlik analizi ile araştırmışlardır. Birinci derece güvenilirlik yöntemi kullanılarak hedef stabilite ters optimizasyon problemi olarak ele alınmıştır. Palplanş perdenin stabilitesini etkileyen parametrelerin etkisini araştırmak için duyarlılık analizi gerçekleştirmişlerdir. Dolgu zemin özellikleri, zemin çelik palplanş yüzeyi sürtünme açısı, yer altı su seviyesi, gömülme derinliği, çeliğin akma dayanımı, çeliğin kesit modülü, ankraj çekme kuvveti rastsal değişken olarak ele alınmıştır. Palplanş sistem çeşitli yenilme modları için modellenmiştir. Penetrasyon derinliği, ankraj çekme kuvveti ve kesit modülü çeşitli hedef güvenilirlik indisleri kullanılarak dönme yenilmesi, kayma yenilme modu, bükülme yenilme durumlarının limit dengeleri için hesaplanıp sonuçlar literatürde var olan parametrelerle karşılaştırılmıştır. Basha ve Babu (2009) sismik yükler altında çekme mukavemetinin hesaplanmasında ve yenilmesine karşı dinamik (psödo-statik) yaklaşımla donatılı zeminin iç stabilitesini irdelemişler ve yenilme olasılığının belirlenmesinde güvenilirlik analizini uygulamışlardır. Hedef güvenilirlik yaklaşımı kullanılarak içsel sürtünme açısı ve varyans katsayısının tasarımda önemli görev üstlendiğini belirlemişlerdir. Basha and Babu (2010a) köprü temellerinin deprem yüklerine maruz kalması durumunda güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu çalışmışlardır. Köprü temellerinin sismik analizindeki belirsizliklerin etkisini değerlendirerek; sismik aktif toprak basıncının hesaplanması için düzlem yenilme yüzeyi psödo-statik limit denge yöntemiyle göz önüne alınmıştır. Dolgu zemin ve temelin özellikleri rastsal değişken olarak modellenmiştir. Hedef sistem güvenilirlik indisleri ile üç yenilme modunun stabilitesini sağlamak için gerekli optimum temel boyutları bulunmuştur. Basha ve Babu (2010b) geosentetik donatılı zemin duvarların sismik analizinde belirsizliklerin etkisini araştırmışlardır. Limit denge yöntemi ve kayan kama yenilme mekanizması kabulü ile deprem yükleri altında hedef

güvenilirliğe dayalı yaklaşım kullanılarak kayma, taşıma ve eksantrik yenilme durumlarının yenilme olasılığı hesaplanmıştır. Donatılı dolgu, dolgu, zemin, geosentetik donatı, yatay sismik ivme ve sürşarj yükü rastsal değişken olarak değerlendirilmiştir. Yenilme modları için hedef güvenilirlik yaklaşımına göre belirlenen optimum donatı boyu belirlenmiştir. Sonuçlar birinci derece güvenilirlik yöntemi ve Monte Carlo benzetim yönteminden elde edilen değerler ile karşılaştırılmıştır.

Literatür araştırması bu çalışmanın önemini aşağıdaki noktalarda göstermiştir:

Basha ve Babu (2007; 2008; 2009) güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu ile istinad duvarı, palplanş, köprü ayakları konularını çalışmış olmalarına rağmen sığ ve derin temelleri hedefleyen araştırmaları bulunmamaktadır. Bu çalışma ile sığ ve derin temellerin güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu yapılarak literatüre katkı sağlanması hedeflenmiştir. Güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonunda kullandıkları çözüm yöntemi ise gradyanların sonlu farklarla hesaplanmasını gerektirmektedir. Sonlu farklar ile sayısal olarak hesaplanan gradyan değerleri, analitik olarak saptanan değerlere göre farklı olabilmektedir. RBDO konusunda diğer bir çalışma Wang (2009) tarafından sığ temelin çekme yükleri etkisinde yük ve dayanım katsayıları kullanarak güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonunu yapmıştır. Wang (2009) araştırmasında sadece çekme yükleri etkisindeki sığ temeli konu almıştır. Oysa sığ temellerin basınç, deprem yükleri ile derin temellerin basınç yükleri etkisindeki RBDO çalışmaları yapılmamıştır. Çalışmada kullanılan yöntem güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonunu iki ayrı aşamada gerçekleştirmektedir. İlk aşamada istenilen hedef güvenilirlik indeksi için güvenilirliğe dayalı tasarım yapılarak direnç faktörleri hesaplanmaktadır. İkinci aşamada direnç faktörleri kullanılarak tasarım ve optimizasyon işlemi yapılmaktadır. Bu yöntemde hedef güvenilirlik indeksinin değişmesi durumunda yeniden direnç faktörlerinin belirlenmesi ve optimizasyon yapılması gerekir. Takdir edileceği üzere hedef güvenilirlik indeksi değerinin değişmesi yöntemi pratik olmaktan uzaklaştırmaktadır. Diğer taraftan direnç faktörlerinde, ortalama hedef güvenilirlik indeksinden sapma değerlerine paralel olarak bir miktar hata vardır. Bu yüzden yük dayanım

katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu bünyesinde bir miktar hata barındırmaktadır.

Bu çalışma kapsamında sonlu farklar kullanımını gerektiren bir RBDO yöntemi seçilmemiştir. Genetik algoritma gibi stokastik olarak optimizasyon yapan bir yöntem kullanılmıştır. Böylelikle sonlu farklar uygulamasından kaynaklanan hatalar ortadan kaldırılmıştır. Genetik algoritmayla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu, güvenilirlik hesaplarında Monte Carlo benzetimi veya Birinci Derece Güvenilirlik Yöntemi (FORM) gibi istenilen yöntemin seçilmesine olanak verir. Diğer taraftan yük dayanım katsayılarıyla RBDO ve deterministik optimizasyon çalışmaları ise tasarımlar arasında maliyetleri karşılaştırma imkanı sunmuştur. Ayrıca bu çalışmada elastisite modülü, efektif içsel sürtünme açısı, düşey yük, birim hacim ağırlık, güvenlik katsayısı, izin verilen maksimum deplasman, birim fiyat yılı ve yatay yükün düşey yüke oranının aldığı değer aralıklarında geniş kapsamlı bir hassasiyet çalışması yapıldığından tasarımlarda dikkatle ele alınması gereken parametreler saptanmıştır.

Tez Çalışmasının Kapsamı

Tez çalışması dokuz bölüm başlığı altında toplanmıştır. Her bölümün içeriği aşağıda kısaca anlatılmıştır.

Birinci bölümde tez çalışmasının amacı ve kapsamı tanımlanmıştır. Güvenilirlik ve optimizasyon konularında literatür araştırması çok yönlü ve kapsamlı olarak tartışılmıştır. Literatürde temel mühendisliği ile ilgili güvenilirlik ve optimizasyon konularında yapılan çalışmalar özetlenmiştir.

İkinci bölümde birim hacim ağırlık, rölatif sıkılık, standart penetrasyon testi (SPT), koni penetrasyon testi (CPT), efektif içsel sürtünme açısı, arazi deneylerinin efektif içsel sürtünme açısı ile korelasyonları, aşırı konsolidasyon oranı, elastik zemin parametreleri, Poisson oranı, drenajlı zemin modülünden oluşan geoteknik analiz parametrelerinin tanımları yapılarak ilgili hesaplama yöntemlerine değinilmiştir. Sığ

temel ve fore kazıkların tasarımında kullanılan parametrelerin aldığı değerler için literatür araştırması yapılmıştır. Efektif içsel sürtünme açısı, SPT-N ve CPT-qc değerleri arasındaki ilişkiler verilmiştir.

Üçüncü bölümde sığ temellerin taşıma gücü, Terzaghi, Meyerhof, Hansen, Vesic, Kulhawy ve ark. (1986) yöntemleri ile ele alınmıştır. Yapay sinir ağları (YSA) ile sığ temelin taşıma gücü tahmini için bir model geliştirilmiştir. Kohezyonsuz zemindeki fore kazıkların taşıma kapasitesini hesaplamak için Nordlund, efektif gerilme ve Kulhawy yöntemleri gözden geçirilmiştir. YSA ile kazık taşıma kapasitesini tahmin çalışması yapılmıştır.

Dördüncü bölümde sığ temellerin oturma tahmininde kullanılan Terzaghi ve Peck, Schmertmann, Burland ve Burbidge, Mayne ve Poulos yöntemleri, fore kazıklar için Kulhawy, Randolph, Wroth ve çekme kuvvetleri etkisinde deplasmanı inceleyen Kulhawy yöntemleri irdelenmiştir. Sığ temellerin oturmasını tahmin etmek için geniş bir veritabanı kullanılarak YSA ile çalışma yapılmıştır.

Beşinci bölümde yenilme olasılığı, güvenilirlik indeksi tanımları yapılarak, matematiksel olarak kapalı çözümle ifade edilebildiğinden normal ve lognormal rastsal değişkenlerle başarısızlık olasılığının hesaplanması anlatılmıştır. Güvenilirlik indeksini hesaplama yöntemlerinden birinci derece güvenilirlik ve Monte Carlo benzetim yöntemlerine değinilmiştir. Sığ temel ve fore kazıkların hedef yenilme olasılığı literatürden araştırılarak belirlenmiştir. Ölü, hareketli, deprem, rüzgar ve kar yükü istatistiksel yükleme olarak incelenmiştir. Güvenilirlik hesaplarında direnci oluşturan zemin parametreleri, bünyelerindeki değişebilirlik ile irdelenmiştir. Yine bu bölümde optimizasyon tanımlanarak MATLAB ortamında kullanımı ve kısıtlamaları anlatılmıştır. Güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu (RBDO) için performans ölçümü, hızlı performans ölçümü, güvenilirlik indeksi, hızlı güvenilirlik indeksi, çift, tek döngülü, ayrışmış ve genetik algoritmayla çözüm yöntemlerine değinilmiştir. Genetik algoritmanın temel kavramları verilerek çalışma mekanizması özetlenmiştir.

Altıncı bölümde deprem kuvvetleri etkisinde sığ temellerin taşıma gücünün değişimi araştırılarak, yönetmeliğe göre yapıya gelecek deprem kuvveti ile yapının düşey yükü arasında parametrik bir çalışma yapılmıştır. Yük ve dayanım tarafındaki belirsizlikler tanımlandıktan sonra güvenilirliğe dayalı tasarım için parametrik çalışma gerçekleştirilerek tasarımdaki değişkenlerin güvenilirlik indeksindeki payı belirlenmiştir. Kalibrasyon için basitleştirilmiş güvenilirliğe dayalı tasarım formatı kullanılarak deprem kuvvetleri etkisinde sığ temel tasarım hesaplamalarına uygulanması gereken direnç faktörleri belirlenmiştir.

Yedinci bölümde sığ temel ve fore kazık tasarımındaki kazı, kalıp, beton, donatı çeliği ve dolgu maliyetlerinin temel tasarım parametreleri ile ilişkisi belirlenerek, maliyet kalemlerine karşılık gelen birim fiyatlar seçilmiştir. Sığ temeller için Terzaghi, Meyerhof, Hansen, Vesic, Kulhawy ve ark. (1986), YSA taşıma gücü ve Mayne Poulos, Peck Bazaraa, Burland Burbidge, Schmertmann, YSA oturma analiz yöntemleri; fore kazıklar için Nordlund, efektif gerilme, Kulhawy ve ark. (1986), YSA taşıma gücü ve Kulhawy ve ark. (1986), Randoplh Wroth oturma analiz yöntemleri MATLAB yazılımında programlanarak optimizasyondaki sınır kısıtlamaları düzenlenmiştir. Deterministik optimizasyona dayalı tasarım sonuçları elastisite modülü, efektif içsel üsrtünme açısı, düşey yük, birim hacim ağırlık, güvenlik katsayısı, izin verilen maksimum deplasman ve birim fiyat odaklı olarak irdelenmiştir.

Sekizinci bölümde sığ temel ve fore kazıkların güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu için maliyet fonksiyonları oluşturulmuştur. Sığ temellerin düşey yük ve deprem kuvvetleri etkisinde güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu yük ve dayanım katsayıları ve genetik algoritma olmak üzere iki yöntemle hesaplanmıştır. Fore kazıkların basınç ve çekme yükleri altında güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu yük ve dayanım katsayıları yöntemiyle geometrik (sınır) ve tasarım kısıtlamaları dikkate alınarak yapılmıştır. Elastisite modülü, efektif içsel sürtünme açısı, düşey yük, birim hacim ağırlık, güvenlik katsayısı, izin verilen maksimum deplasman ve birim fiyat odaklı hassasiyet çalışması gerçekleştirilmiştir. Sığ temel

ve fore kazıklar için deterministik optimizasyona dayalı tasarım ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonun sonuçları karşılaştırılmıştır.

Dokuzuncu bölümde bulunan sonuçlar üzerinde tartışma yapılarak bu çalışma sonrasında hangi konuların ele alınabileceği üzerinde durulmuştur.

Ekler bölümünde ise kohezyonsuz zeminlerde drenajlı yükleme durumundaki sığ temellerin deprem yükleri etkisinde dayanım katsayıları, deprem yükleri etkisinde kohezyonsuz zeminlerdeki sığ temellerin drenajlı yükleme durumunda örnek güvenilirliğe dayalı tasarım hesaplaması, optimizasyonda kullanılan birim fiyatlar, detayları, analizleri ile sığ temel ve fore kazıkların optimizasyon sonuçları Hansen, Meyerhof, Terzaghi, Vesic, efektif gerime, Nordlund taşıma gücü ve Peck Bazaraa, Schmertmann oturma analiz yöntemleri için karşılaştırmalı grafikleri verilmiştir.

2. GEOTEKNİK ANALİZ PARAMETRELERİNİN BELİRLENMESİ

Zemin, karışık, doğrusal olmayan davranışları olabilen bir malzemedir. Zeminin fiziksel ve indeks özellikleri, yer altı su seviyesi değişimi, gerilme geçmişi gibi çevresel etkenlerden dolayı zamana ve yere göre değişebilir. Temellerin güvenilirliğe dayalı tasarımının yapılabilmesi için tasarım zemin özellikleri değişebilirliğinin istatistiksel olarak belirlenmesi gerekir. Tasarımda kullanılacak geoteknik parametrelerinin istatistiksel değerleri (ortalama, standart sapma veya varyans, dağılım) bilinmeden güvenilirliğe dayalı tasarımdan bahsedilemez. Bu bölümde kohezyonsuz zeminlerin bu tez çalışmasında kullanılan geoteknik özellikleri tanımlanarak, literatür araştırması sonucunda ortalama, varyans katsayısı gibi istatistiksel değerleri, ampirik laboratuvar ve saha deneyleri ile korelasyonları özetlenecektir.

2.1. Kohezyonsuz Zeminlerin Temel İndeks Özellikleri

2.1.1. Birim hacim ağırlık

Kohezyonsuz zeminlerin temel indeks özelliklerinden birisi birim hacim ağırlıktır. Birim hacim ağırlık (γ), birim hacimdeki zemin ağırlığı olarak tanımlanır. Kuru (γ_d) ve toplam birim hacim ağırlık (γ_{total}) arasındaki ilişki şöyledir:

$$\gamma_{total} = (1 + w_n)\gamma_d \tag{2.1}$$

Burada w_n = doğal su içeriğidir. Çeşitli zeminler için tipik kuru birim hacim ağırlık, doygun birim hacim ağırlık (γ_{sat}) ve ortalama tane çapı (D_{50}) değerleri Çizelge 2.1'de sunulmuştur. Genel zemin türü bilgisinin var olduğu, fakat tane boyut dağılımı bilgisinin bulunmadığı durumda D_{50} değeri ön hesaplama için kullanılabilir. D_{50} parametresi düzeltilmemiş SPT-N değeri ile CPT uç direnci (q_c) değerleri arasındaki korelasyonların hesaplanmasında kullanılan önemli bir geoteknik parametredir.

Çizelge 2.1. Zemin tipik birim hacim ağırlıkları [Kulhawy ve Mayne, 1990]

Zemin Türü	Partikül boyu (mm)			Uniform-luk katsayısı	Boşluk oranı		D_{50} (mm)	Düzeltilmiş Birim Hacim Ağırlık			
								Kuru, γ_d/γ_w		Doygun, γ_{sat}/γ_w	
	D_{maks}	D_{min}	D_{10}	D_{60}/D_{10}	e_{maks}	e_{min}		Min.	Maks.	Min.	Maks.
Eşdeğer küreler (teorik)	-	-	-	1	0.92	0.35	-	-	-	-	-
Uniform standart Ottowa kumu	0.84	0.59	0.67	1.1	0.8	0.5	0.7	1.47	1.76	1.49	2.1
Temiz uniform kum	-	-	-	1.2-2.0	1	0.4	-	1.33	1.89	1.35	2.18
Uniform, organik olmayan kum	0.05	0.005	0.012	1.2-2.0	1.1	0.4	0.016	1.28	1.89	1.3	2.18
İyi derecelenmiş siltli kum	2	0.005	0.02	5-10	0.9	0.3	0.17	1.39	2.04	1.41	2.28
İyi derecelenmiş temiz ince-kalın kum	2.00	0.05	0.09	4-6	0.95	0.20	0.70	1.36	2.21	1.38	2.37
İyi derecelenmiş mikalı kum	-	-	-	-	1.20	0.40	-	1.22	1.92	1.23	2.21
İyi derecelenmiş siltli kum ve çakıl	100.0	0.01	0.02	15-300	0.85	0.14	0.53	1.43	2.34	1.44	2.48
Siltli veya kumlu kil	2.00	0.00	0.00	10-30	1.80	0.25	0.02	0.96	2.16	1.60	2.36
Siltli kil	250.0	0.00	-	-	1.00	0.20	-	1.35	2.24	1.84	2.42
İyi derecelenmiş çakıl, kum, silt, kil	250.0	0.00	0.00	25-1000	0.70	0.13	-	1.60	2.37	2.00	2.50

Chen (2004) kohezyonsuz zeminlerin kuru birim hacim ağırlıklarını arazi ve laboratuvar verileri ile kontrol etmiştir. Bu çalışma sonucunda ortaya çıkan kuru birim hacim ağırlığın standart sapma ve varyans katsayısı değerleri Çizelge 2.2'de verilmiştir. Buradan görüleceği üzere bilinmezlik açısından birim hacim ağırlık diğer geoteknik parametrelere göre oldukça doğru hesaplanabilmektedir [Akbaş, 2007].

Çizelge 2.2. Çeşitli kohezyonsuz zeminler için arazi kuru birim hacim ağırlık istatistikleri [Chen, 2004]

Zemin Türü	Ortalama, γ_d (kN/m^3)	Standart Sapma	Varyans katsayısı, COV (%)
Son jeolojik zamana ait uniform kum (ince - iri)	14.0	0.9	6.3
İlk kuvaterner kum	17.0	0.2	1.4
Aralıklı elenmiş çakıllı kum	17.8	0.6	3.1
Kuvaterner kumlu çakıl	19.1	0.9	4.5
Kaba çakıl	20.8	1.2	6
Killi çakıl ve kaba çakıl	18.2	1.3	6.9
Volkanik kum	10.3	1.6	15.4

2.1.2. Rölatif sıkılık

Kohezyonsuz zeminler için rölatif sıkılık (D_r) standart laboratuvar yöntemleriyle (ASTM D4253, 1989; ASTM D4254, 1989) belirlenen en gevşek ve en sıkı durumlar arasındaki sıkışabilirlik derecesidir. Genellikle rölatif sıkılık boşluk oranı veya kuru birim hacim ağırlık cinsinden aşağıdaki eşitliklerle ifade edilir:

$$D_r = \frac{e_{maks} - e}{e_{maks} - e_{min}} \tag{2.2}$$

$$D_r = \frac{\gamma_{dmaks}}{\gamma_d}\left(\frac{\gamma_d - \gamma_{dmin}}{\gamma_{dmaks} - \gamma_{dmin}}\right) \tag{2.3}$$

Burada e = boşluk oranı, e_{maks} = en sıkı durumda boşluk oranı, e_{min} = en gevşek durumda boşluk oranı, γ_d = kuru birim hacim ağırlık, γ_{dmaks} = en sıkı durumda kuru birim hacim ağırlık, γ_{dmin} = en gevşek durumda kuru birim hacim ağırlıktır.

Rölatif sıkılık kohezyonsuz zeminlerin göreceli davranışını tanımlamada kullanışlı bir parametredir. Standart adlandırma Çizelge 2.3'de verilmiştir. "a" kolonunun A.B.D.'de kullanımı daha yaygındır. Artan D_r genellikle artan mukavemet ve düşük sıkışabilirlik anlamına gelir.

Çizelge 2.3. Kohezyonsuz zeminlerin rölatif sıkılıkları (a: [Lambe ve Whitman, 1969]; b: [Meyerhof, 1956])

Rölatif Sıkılık	D_r (%)	
	a	b
Çok gevşek	0-15	0-20
Gevşek	15-35	20-40
Orta sıkı	35-65	40-60
Sıkı	65-85	60-80
Çok sıkı	85-100	80-100

Örselenmemiş numune almanın zorluğu yüzünden D_r'nin doğrudan ölçümü zordur. Ayrıca boşluk oranının bulunmasında kullanılan e_{min} ve e_{maks} parametrelerinin hesaplanmasında laboratuvar ortamında hatalar yapılabilmektedir. Bu nedenlerle D_r genellikle arazi deneylerine dayalı korelasyonlardan elde edilir [Kulhawy ve Mayne, 1990]. D_r sadece indeks parametresi olarak düşünülmelidir ve ince tane yüzdesi 15'den az olan kohezyonsuz zeminlere uygulanabilir.

2.2. Kohezyonsuz Zeminlerin Rölatif Sıkılığı ve Rölatif Sıkılığın Arazi Deneyleri ile Korelasyonları

Kohezyonsuz zeminlerin rölatif sıkılığını arazide hesaplamak için standart penetrasyon testi (SPT) N değeri ve koni penetrasyon testi (CPT) koni uç direnci (q_c)

yaygın olarak kullanılmaktadır. D_r ile SPT-N veya CPT q_c arasındaki korelasyonlar penetrasyon deneylerini etkileyen faktör ve yorumlamaktaki farklılıklardan kaynaklanmaktadır [Kulhawy ve Mayne, 1990]. Rölatif sıkılığın SPT ve CPT sonuçları kullanılarak hesabı güncellemeye açık bir işlemdir. Yeni ve daha büyük veritabanlarının derlenmesi daha uygun istatistiksel eğilimlerin kurulmasını sağlayacaktır. Penetrasyon testine dayanan daha önceki bazı çalışmalar tek tip zeminde gerçekleştirilmiştir. Farklı jeolojik geçmişteki zeminlerin test edilmesi, gerilme geçmişi ve mineralojisi bilinen korelasyonların ortaya çıkartılmasını ve iyileştirilmesini sağlar.

2.2.1. Standart penetrasyon testi korelasyonları

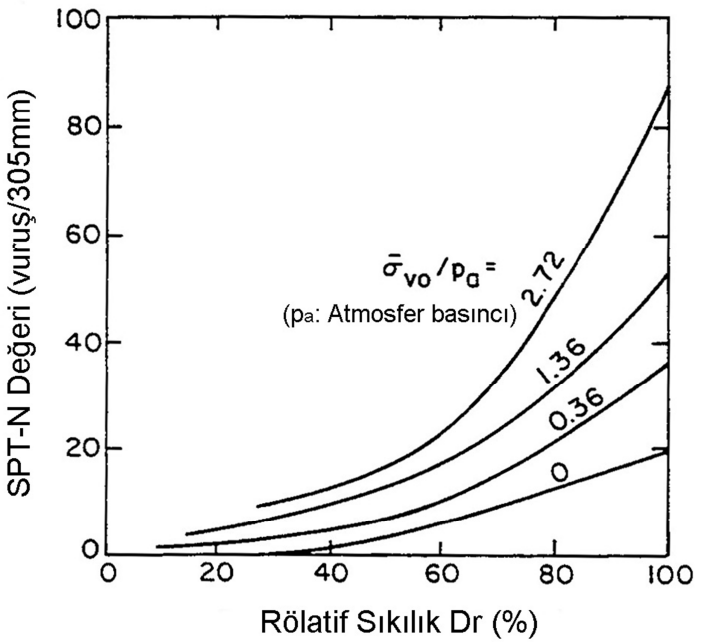
Bu konu üzerindeki önceki çalışmalarda Çizelge 2.4'de gösterildiği üzere SPT-N değeri rölatif sıkılık ile doğrudan ilişkilendirilmiştir. Ne var ki SPT-N değeri ile rölatif sıkılığın korelasyonu karmaşık ilişkileri barındırmaktadır. Laboratuvar çalışmaları SPT-N değerinin efektif düşey gerilmeden (σ'_{v0}) önemli ölçüde etkilendiğini göstermiştir. Şekil 2.1 bu sonuçları vermektedir. Pratik kullanım açısından SPT-N ve σ'_{v0} değerlerinden D_r hesaplanmasına ait bu sonuçlar Şekil 2.2'de alternatif olarak verilmiştir.

Çizelge 2.4. Kumların SPT-N değerine göre rölatif sıkılıkları [Terzaghi ve Peck, 1967; Lambe ve Whitman, 1969]

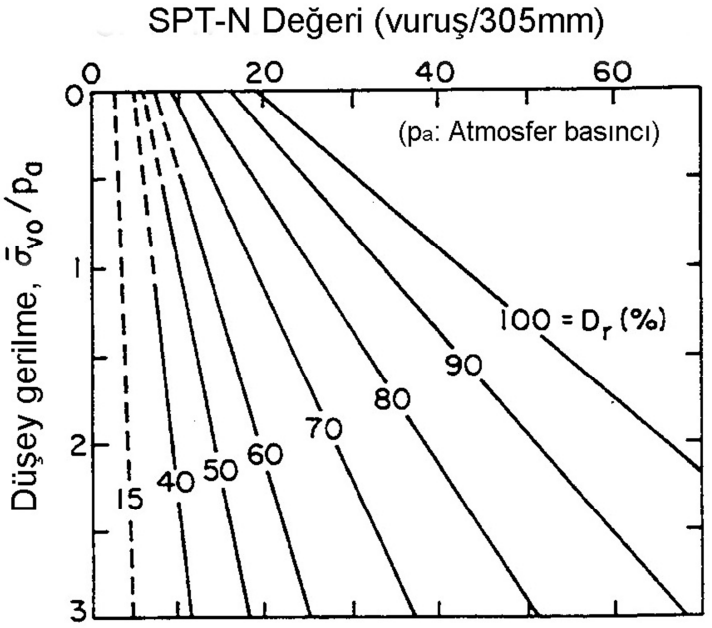
N değeri (vuruş/305 mm)	Rölatif sıkılık	D_r (%)
0 – 4	Çok gevşek	0 – 15
4 – 10	Gevşek	15 – 35
10 – 30	Orta sıkı	35 – 65
30 – 50	Sıkı	65 – 85
>50	Çok sıkı	85 – 100

Şekil 2.3'de gösterilen çalışmalarda SPT-N değerinden D_r hesaplamasında kullanılan korelasyon aşağıda verilmiştir. Bu korelasyonda efektif düşey gerilme, tane boyut

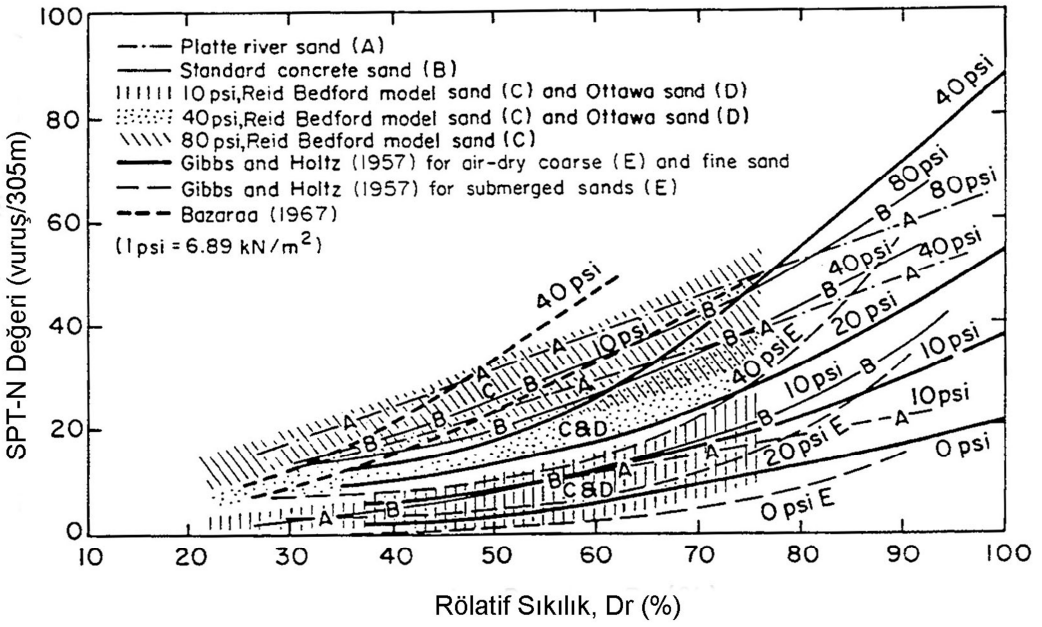
dağılımı (C_u= uniformluk katsayısı) ve gerilme geçmişi (OCR = σ'_p/σ'_{v0}) hesaba katılmaktadır:

Şekil 2.1. SPT-N değeri üzerinde Dr ve efektif düşey gerilmenin etkisi [Gibbs ve Holtz, 1957]

Şekil 2.2. Rölatif sıkılık - SPT-N değeri ve gerilme ilişkisi [Holtz ve Gibbs, 1979]

Şekil 2.3. Birkaç kum için rölatif sıkılık - SPT-N değeri ve gerilme ilişkisi [Marcuson ve Bieganousky, 1977]

$$D_r(\%) = 12.2 + 0.75[222N + 2311 - 711OCR - 799(\sigma'_{v0}/p_a) - 50C_u^2]^{0.5} \quad (2.4)$$

SPT-N değerini etkileyen önemli bir faktör enerji verimliliğidir. SPT için teorik serbest düşme enerjisi 0.623 kN*0.76 m'dir (0.475 kN.m). Tipik olarak ortalama enerji oranı (ER) A.B.D.'de yaklaşık %55 - 60 arasında olmasına rağmen bu değerler pratikte %30 - %90 arasında SPT ekipmanına göre değişir. Çizelge 2.5'de çeşitli ülkeler için tipik enerji oranları verilmiştir. Genelde SPT'ye dayalı pek çok tasarımda enerji oranı % 60 kabul edilir. Başka ekipman ve uygulama teknikleri kullanılarak elde edilen sonuçlar Çizelge 2.5 kullanılarak %60 enerji oranı için düzeltilir.

Ölçülmüş SPT-N verilerine bazı düzeltme faktörleri uygulayarak iyileştirmek olanaklıdır. Böylece SPT-N değerleri düzeltilmiş olacaktır. Skempton (1986) Japonya, Çin, İngiltere ve A.B.D.'den elde ettiği SPT verilerini ve uygulamaya dayanan korelasyon faktörlerini yeniden gözden geçirmiştir. Enerji verimliliğini etkileyen bazı faktörler, tokmağın türü, ipin yaşı, sondaj deliğinin boyutu ve örnek alıcıda kılavuz kullanılıp kullanılmamasıdır.

Çizelge 2.5. SPT için farklı ülkelerde ER ve C_{eER}'nin tipik değerleri [Seed ve ark., 1985; Skempton, 1986; Decourt, 1989]

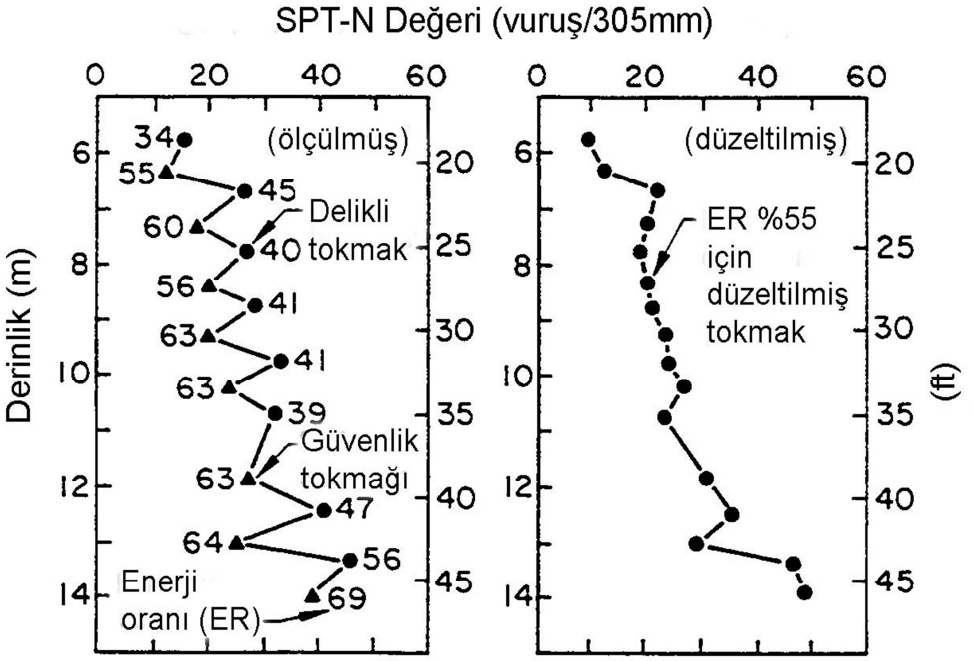
Ülke	Tokmak tipi	Tokmak düşüşü	ER (%)	C_{ER}
Arjantin	Halka	İp ve makara	45	0.75
Brezilya	Çubuk-ağırlık	Manuel	72	1.20
Çin	Otomatik	Serbest düşüş	60	1.00
	Halka	Manuel	55	0.90
Kolombiya	Halka	İp ve makara	50	0.83
İtalya	Halka	Serbest düşüş	65	1.08
Japonya	Halka	Serbest düşüş	78	1.30
	Halka	İp ve makara	68	1.13
Paraguay	Çubuk-ağırlık	Manuel	72	1.20
İngiltere	Halka	Serbest düşüş	60	1.00
	Halka	İp ve makara	50	0.83
A.B.D.	Halka	İp ve makara	45	0.75
	Güvenli	İp ve makara	60	1.00
	Güvenli	Serbest düşüş	85	1.40
Venezuella	Halka	İp ve makara	43	0.72

Şekil 2.4'de örnekleri gösterildiği üzere halka tokmağın enerji oranı, güvenlik tokmağından daha az etkilidir. Tokmakları sabit bir enerji oranına göre düzeltmek farklılıkları yok eder.

SPT-N değerinin arazi yöntemlerine göre düzeltilmesi aşağıda verilmiştir:

$$N_{60} = C_{ER}C_BC_SC_RN \tag{2.5}$$

Burada, N_{60} = ortalama %60 enerji oranı için arazi yöntemlerine göre düzeltilmiş N değeri, N = ölçülen SPT-N değeri ve C_{ER}, C_B, C_S, C_R = Çizelge 2.6'da verildiği üzere sırasıyla enerji oranı, sondaj çapı, numune alıcı ve tij uzunluğu için düzeltme faktörleridir.

Şekil 2.4. Halka ve güvenlik tokmakların karşılaştırması [Robertson ve ark., 1983]

SPT-N değeri gerilme düzeyi ile değiştiğinden, efektif düşey gerilme düzeltme faktörü sürekli olmasını sağlar. Bu düzeltme:

$$(N_1)_{60} = C_N N_{60} \tag{2.6}$$

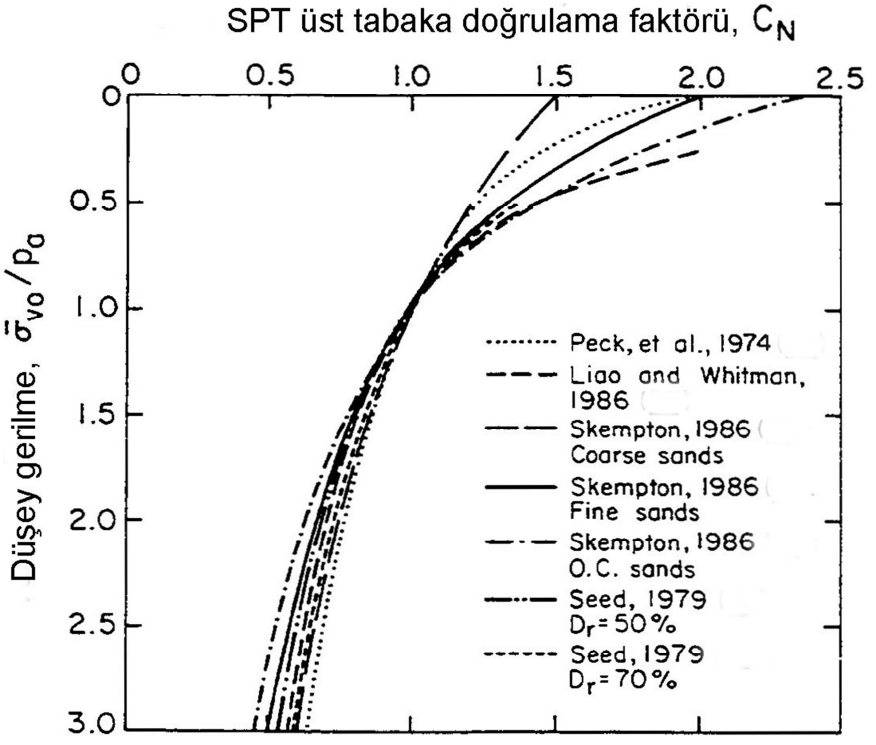
Şeklinde ifade edilir. Burada $(N_1)_{60}$ = 1 atmosfer basıncına (101.3 kN/m^2) göre doğrulanmış N_{60} değeri, C_N = efektif düşey gerilme düzeltme faktörüdür. C_N tanımlamak için gerekli eşitlik aşağıda verilmiştir [Liao ve Whitman, 1986]:

$$C_N = (p_a/\sigma'_{v0})^{0.5} \tag{2.7}$$

Bu eşitlikte p_a = atmosfer basıncıdır (101.3 kN/m^2). Şekil 2.5'de farklı C_N tavsiyelerinin karşılaştırmaları verilmiştir. Temel olarak bütün yöntemler SPT için $\sigma'_{v0} > 0.5\ p_a$ için benzer düzeltmeleri sunar. Skempton (1986) tarafından sunulan düzeltme faktörleri büyük oranda laboratuvar deney verilerine, diğerleri ise arazi verilerine dayanmaktadır.

Çizelge 2.6. Arazi yöntemleri için SPT düzeltme faktörleri [Skempton, 1986]

Faktör	Ekipman Değişkenleri	Düzeltme Faktörü	
		Terim	Değer
Sondaj çapı	Güvenlik çekici	C_{ER}	0.9
	Delikli çekiç		0.75
	65 mm – 115 mm	C_B	1.0
	150 mm		1.05
	200 mm		1.15
Örnekleme yöntemi	Standart örnekleme	C_S	1.0
	Kılavuz olmadan örnekleme		1.2
Tij uzunluğu	>10 m	C_R	1.0
	6 m - 10 m		0.95
	4 m - 6 m		0.85
	3 m - 4 m		0.75

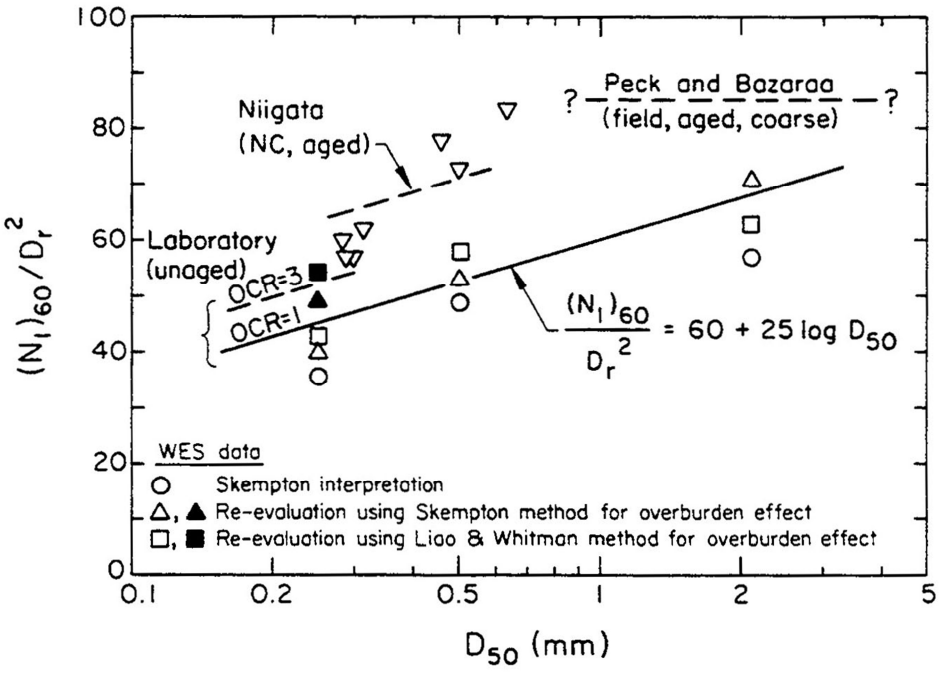

Şekil 2.5. SPT - efektif düşey gerilme korelasyonlarının karşılaştırılması

Eş. 2.7 basit olmasına rağmen, düşük σ'_{v0} değerleri için yüksek C_N değerleri üretmektedir. Skempton (1986) alternatif olarak ince kumlar için aşağıdaki eşitliği önermiştir:

$$C_N = 2/(1 + \sigma'_{v0}/p_a) \tag{2.8}$$

Bu eşitlik yüzeyde maksimum C_N = 2 değerini verir. SPT-N değerinin arazi düzeltmeleri ve efektif düşey gerilme düzeltmeleri yapıldıktan sonra bulunan $(N_1)_{60}$ zemin karakteristiğinin fonksiyonu olan rölatif sıkılığı hesaplamak için kullanılabilir. Şekil 2.6'da zemin tane boyutunun (D_{50}) fonksiyonu olarak $(N_1)_{60}/D_r^2$ verilmiştir. Bu şekildeki laboratuvar verileri Waterways Deney İstasyonundaki üç kumdan alınmıştır [Bieganousky ve Marcuson, 1976; Bieganousky ve Marcuson, 1977; Marcuson ve Bieganousky, 1977]. Birçok veri yaşlanmamış normal konsolide kumdan (OCR = 1) oluşurken, deneylerin bir kısmı aşırı konsolide kumlarda (OCR = 3) gerçekleştirilmiştir. Şekil 2.6'da Skempton'ın bu veriler için geliştirdiği interpolasyon gösterilmiştir.

Şekil 2.6. Kumlar için SPT vuruş sayısı ile D_r arasındaki ilişki üzerindeki tane boyut dağılımının etkisi

Fakat, ortalama eğriler ve yumuşatılmış verilerin $(N_1)_{60}/D_r^2$ değerini düşük hesapladığı düşünülmektedir. Orjinal verilerin (Bieganousky ve Marcuson, 1976; Bieganousky ve Marcuson, 1977) Skempton'ın (1986) doğrusal aşırı gerilme etkisini göz önüne alarak ya da Liao ve Whitman'ın (1986) doğrusal olmayan aşırı gerilme etkisi kullanarak yeniden hesaplanmasından Şekil 2.6'da gösterildiği üzere daha yüksek değerler bulunmuştur. Bu sonuçlar aşağıdaki ifade ile hesaplanabilir:

$$(N_1)_{60}/{D_r}^2 = 60 + 25 \log D_{50} \tag{2.9}$$

Şekil 2.7 birikim alanlarının (çökellerin) yaşlarının bir fonksiyonu olan verileri göstermektedir. Skempton (1986) tarafından özetlenen Niigata, Ogishima ve Kawagishi verileri normal konsolide yakın zamanı (yaklaşık 30-40 yıl) temsil etmektedir. Aşırı konsolide olan Peck ve Bazaraa verileri için zaman bilinmemekle birlikte 100 ile 10000 yıl arasında yaş tahmini yapılmaktadır. Diğer dört saha (A, B, C, D) Barton ve ark. (1988) tarafından verilmiştir. Bu veriler aşırı konsolide, yaşlanmış ve dört jeolojik period için inceden ortaya kumları temsil eder.

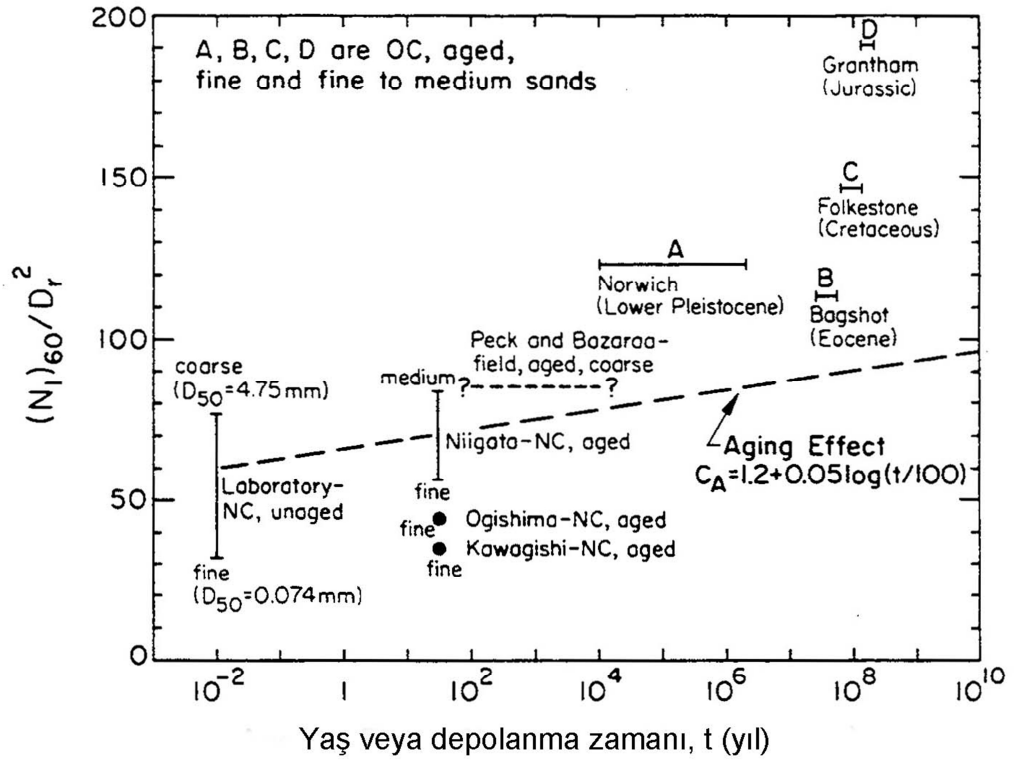
Şekil 2.6 ve Şekil 2.7'ye dayanarak tane boyutu, yaşlanma, aşırı konsolidasyon verilerinin $(N_1)_{60}$ /D_r^2 oranını belirgin olarak etkilediği görülmektedir. Bu etkenler aşağıdaki gibi tanımlanabilir:

$${D_r}^2 = \frac{(N_1)_{60}}{C_P C_A C_{OCR}} \tag{2.10}$$

Burada C_P, C_A ve C_{OCR} Çizelge 2.7'de verilen düzeltme faktörleridir. C_P Şekil 2.6'ya, C_A ise Şekil 2.7'deki verilerin, C_{OCR} WES verilerinin doğrudan hesaplanması ve Niigata verilerinin yorumlanmasına dayanmaktadır. Bu veriler Tokimatsu (1988) tarafından sunulanlarla tutarlıdır. Sonuç olarak rölatif sıkılığın SPT-N değeri ile bütün düzeltmeleri içeren ilişkisi:

$${D_r}^2(\%) = \frac{C_{ER} C_B C_S C_R C_N N}{C_P C_A C_{OCR}} \tag{2.11}$$

eşitliğiyle verilebilir.

Şekil 2.7. Kumlar için SPT vuruş sayısı üzerindeki yaşlanmanın etkisi

Çizelge 2.7. Kumlar için SPT düzeltme faktörleri

Etki	Parametre	Düzeltme	
		Terim	Değer
Partikül boyutu	D_{50} (mm)	C_p	$60 + 25 \log D_{50}$
Yaş	Zaman (t)	C_A	$1.2 + 0.05 \log(t/100)$
Aşırı konsolidasyon	$OCR = \sigma_p/\sigma_{vo}$	C_{OCR}	$OCR^{0.18}$

2.2.2. Koni penetrasyon testi korelasyonları

Konu üzerindeki ilk çalışmalarda CPT q_c değeri ile rölatif sıkılık arasında Çizelge 2.8'de gösterildiği gibi bir yaklaşım oluşturulmuştur. Fakat N değerinde olduğu gibi yakın zamandaki araştırmalar ilişkilerin daha karışık olduğunu belirtmektedir [Kulhawy ve Mayne, 1990].

Çizelge 2.8. Kumların q_c değerine göre rölatif sıkılıkları [Meyerhof, 1956]

Uç direnci, q_c/p_a	Rölatif Sıkılık	D_r (%)
<20	Çok gevşek	<20
20-40	Gevşek	20-40
40-100	Orta	40-60
120-200	Sıkı	60-80
>200	Çok sıkı	>80

Farklı derinliklerden elde edilen uç dirençlerini referans gerilme seviyesine göre sunmak gerekir. Bu referans değer genellikle σ'_{v0} / p_a =1 atmosfer basıncı alınır. Bu takdirde standart uç direnci şu hale gelir:

$$q_n = C_q q_c \tag{2.12}$$

Burada q_c = ölçülen uç direnci, C_q = efektif düşey gerilme korelasyon faktörüdür. Pratik uygulamalar için C_q şöyle verilir [Akbaş, 2007]:

$$C_q \approx C_N = (p_a/\sigma'_{v0})^{0.5} \tag{2.13}$$

Şekil 2.8'de normal konsolide ve aşırı konsolide kumlar için D_r^2 ve boyutsuz uç direnci arasındaki ilişki üzerindeki sıkışabilirlik ile OCR'ın etkisi açık olarak gösterilmektedir. Normal konsolide kum, düşük, orta ve yüksek sıkışabilirliktedir. Düşük sıkışabilirlik genel olarak kuartz kumuna karşılık gelir. Orta sıkışabilirlik biraz feldispat bulunan kuartzı tarif etmektedir. Yüksek sıkışabilirlik mika ve diğer sıkışabilir mineralleri göstermektedir. Birçok doğal kum orta ve yüksek sıkışabilirlik aralığındadır. Aşırı konsolide kumlar OCR aralıkları düşük (OCR<3), orta (OCR<3-8), yüksek (OCR<8-15) olarak tanımlanmıştır. Şekil 2.8'de gösterilen ilişkiler aşağıdaki biçimde tanımlanabilir:

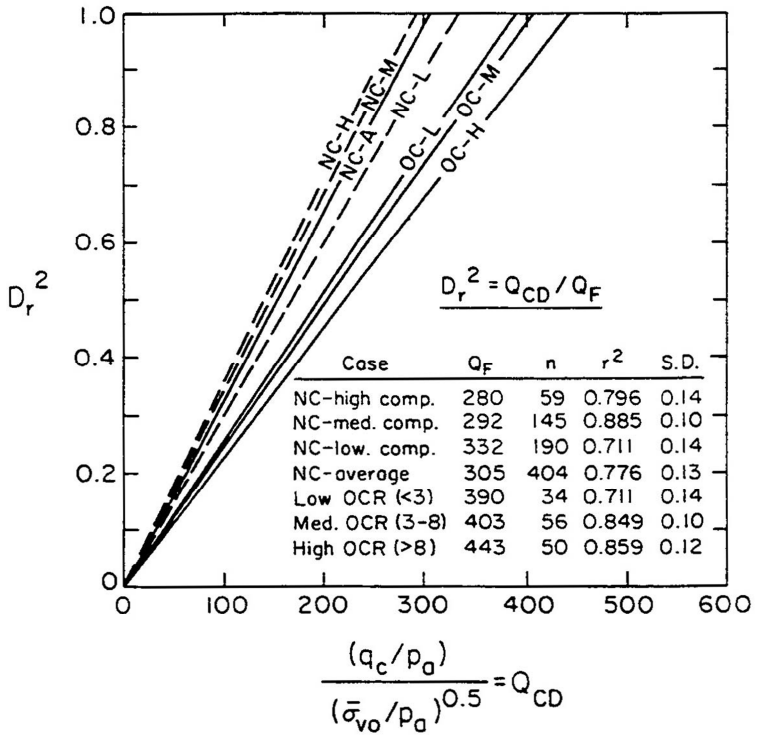
$$D_r{}^2 = \frac{Q_{CD}}{305 Q_C Q_{OCR}} \tag{2.14}$$

$$D_r{}^2 = \frac{C_q(q_c/p_a)}{305 Q_C Q_{OCR}} \tag{2.15}$$

$$D_r{}^2 = \frac{1}{305 Q_C OCR^{0.18}} \frac{(q_c/p_a)}{(\sigma_{v0}/p_a)^{0.5}} \tag{2.16}$$

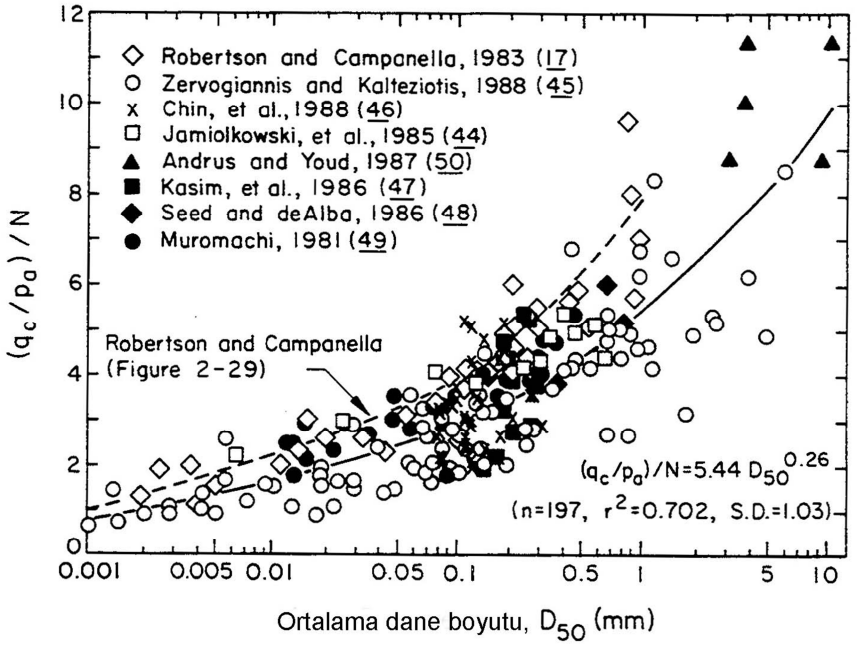
Burada Q_c = sıkışabilirlik faktörü (yüksek için 0.91, orta için 1.0 ve düşük için 1.09), Q_{OCR} = aşırı konsolidasyon faktörüdür (= $OCR^{0.18}$). OCR değerleri düşük, orta ve yüksek için sırasıyla ortalama 2.3, 5.1 ve 10.1'dir. Doğal kumların çoğunluğu ortadan yükseğe sıkışabilirliğe ve düşükten ortaya OCR değerine sahiptir.

SPT için verilen Eş. 2.11 zamanın etkisini değerlendirirken, CPT için geçerli olan Eş. 2.14 zaman etkisini değerlendirmemektedir. Eğer aynı fonksiyonel ilişki hem SPT hem de CPT için düzenlenecekse, C_A (Çizelge 2.7) Eş. 2.14'de paydaya yerleştirilmelidir. Bu eklenti kuramsal olmasına rağmen C_A değişimi zamanın etkisini anlamlı ölçüde açıklamaktadır [Kulhawy ve Mayne, 1990].

Şekil 2.8. Kohezyonsuz zeminler için q_c ve D_r arasındaki korelasyonlar [Kulhawy ve Mayne, 1990]

2.2.3. SPT-N ve CPT q_c değerleri arasındaki ilişki

Şekil 2.9. q_c/N değerinin ortalama tane boyu ile değişimi [Kulhawy ve Mayne, 1990]

SPT ve CPT yöntemleri dünyada en yaygın olarak kullanılan saha deney yöntemlerinden olup penetrasyon direncini ölçmeyi amaçlarlar [Kulhawy ve Mayne, 1990]. Her iki yöntem içinde geliştirilmiş çeşitli indeks özelliği korelasyonları bulunmaktadır. Bu sebeple N ve q_c arasında ilişki kurmak faydalı bir işlemdir. Şekil 2.9'da q_c/N değerinin ortalama tane boyutu ile olan ilişkisi verilmiştir. Bu ilişki ortalama tane boyu 10 mm'ye kadar geçerlidir.

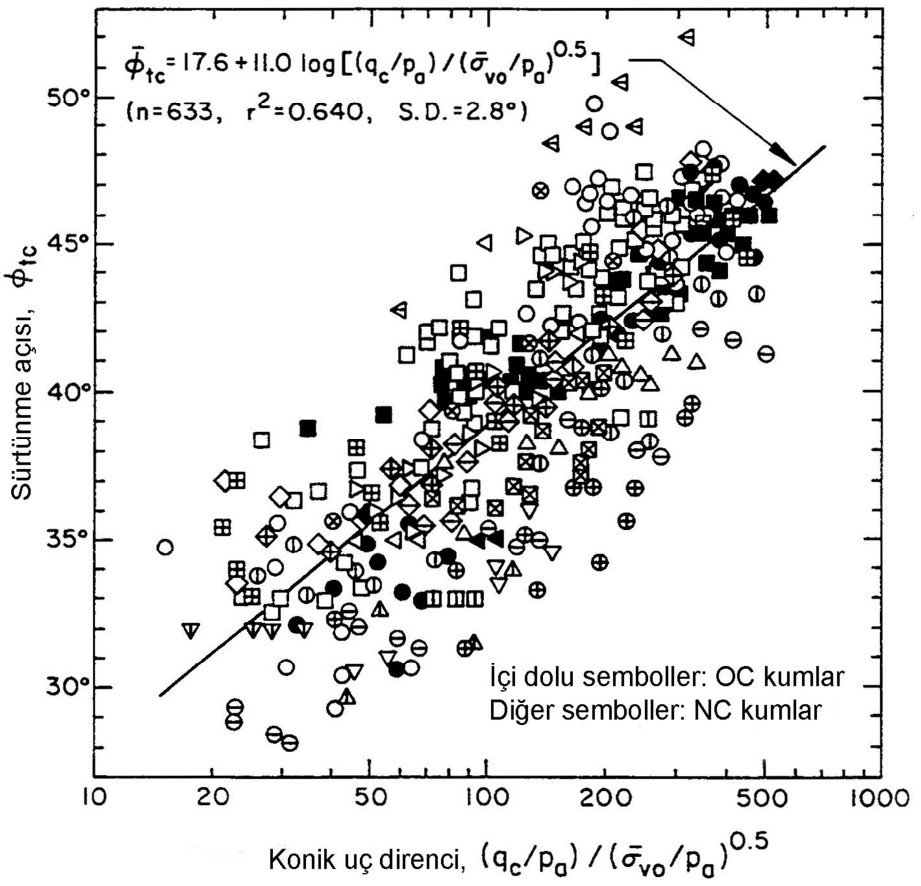
2.3. Efektif İçsel Sürtünme Açısı

Birçok geoteknik analizde özellikle temel taşıma gücü kapasitesi hesaplamaları için zeminlerin mukavemet bilgisi gerekli bir parametredir. Fakat zemin mukavemeti birçok parametreye bağlı olarak değişir ve bu yüzden tek başına tanımlanamaz [Kulhawy ve Mayne, 1990]. Efektif gerilme analizinde efektif sürtünme açısı (ϕ'), mukavemeti tanımlamak için kullanılır. Efektif sürtünme açısının SPT, CPT, pressiyometre deneyi (PMT) ve DMT ile korelasyonları mevcuttur [Kulhawy ve Mayne, 1990].

Efektif sürtünme açısını belirlemek için en yaygın kullanılan laboratuvar deneyi üç eksenli deneyidir ve bu deneyden bulunan efektif sürtünme açısı (ϕ'_{tc}) çeşitli indeks parametreleri ve arazi deneyleri ile ilişkilendirilir.

Kumlar için düzeltilmiş koni uç direnci ve ϕ'_{tc} arasındaki korelasyon kalibrasyon hücresi deneyi sonuçları kullanılarak Şekil 2.10'da gösterilmiştir. Bu korelasyon kohezyonsuz zeminler için q_c mevcut ise ϕ'_{tc}'yi doğrudan hesaplamak için kullanılır. Sadece SPT-N değeri bulunan durumlarda önce eşdeğer q_c değeri Şekil 2.9'dan hesaplanmalı sonrasında ise Şekil 2.10'dan ϕ'_{tc} hesaplanmalıdır.

Chen (2004) drenajlı mukavemet özelliklerini araştırmak ve siltli kumlardan çakıllara uzanan geniş bir aralıktaki kohezyonsuz zeminlerin ϕ'_{tc} ve SPT-N değeri arasındaki korelasyonu bulabilmek için kapsamlı bir çalışma yapmıştır.

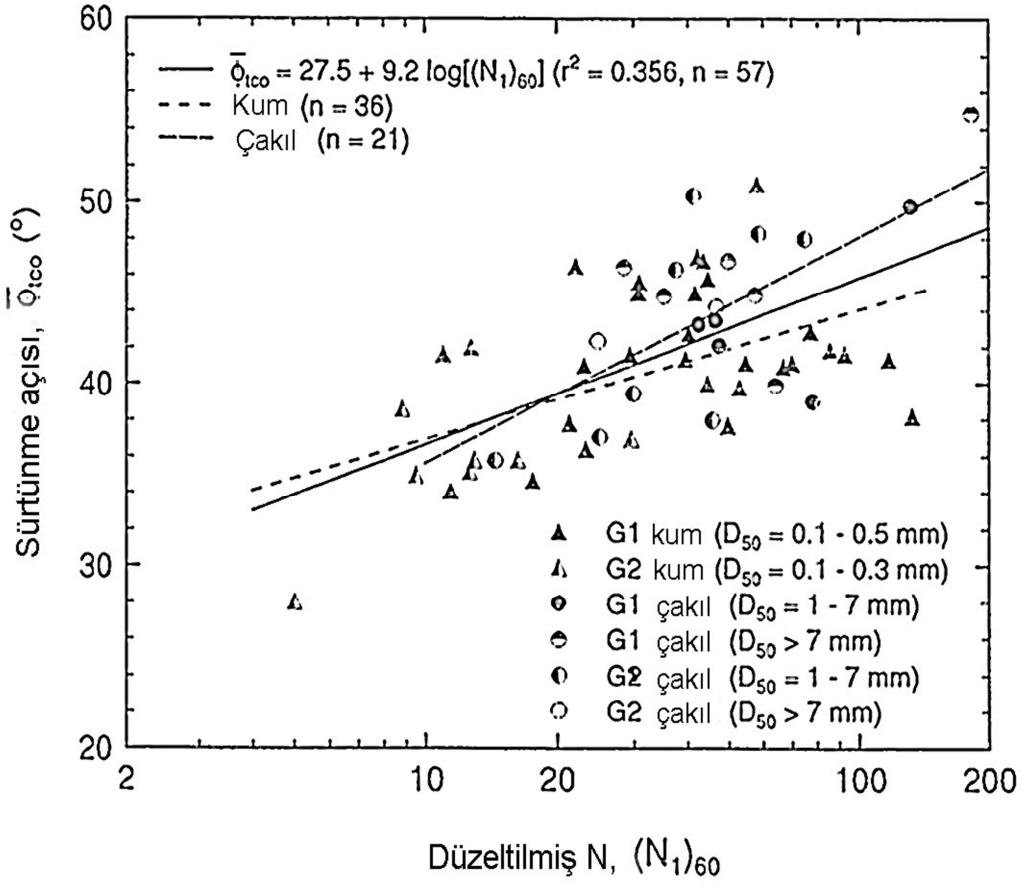

Şekil 2.10. Düzeltilmiş q_c değeri ile ϕ_{tc}'nin değişimi [Kulhawy ve Mayne, 1990]

Şekil 2.11'deki korelasyon kullanılarak düzeltilmiş SPT-N değerinden ($(N_1)_{60}$), ϕ'_{tc} hesaplanabilir. ϕ'_{tc} ve SPT-N değerlerinin korelasyonu için en uygun sürtünme açısı, örnekleme derinliğindeki efektif düşey gerilmeye karşılık gelir (ϕ'_{tco}). Şekil 2.9'da verilen uç direnci ve SPT-N değerleri birbirine çevrildiğinde, Şekil 2.10'da verilen denklem Şekil 2.11'de gösterilen kesikli çizgideki eşitliğe yakındır. [Chen, 2004].

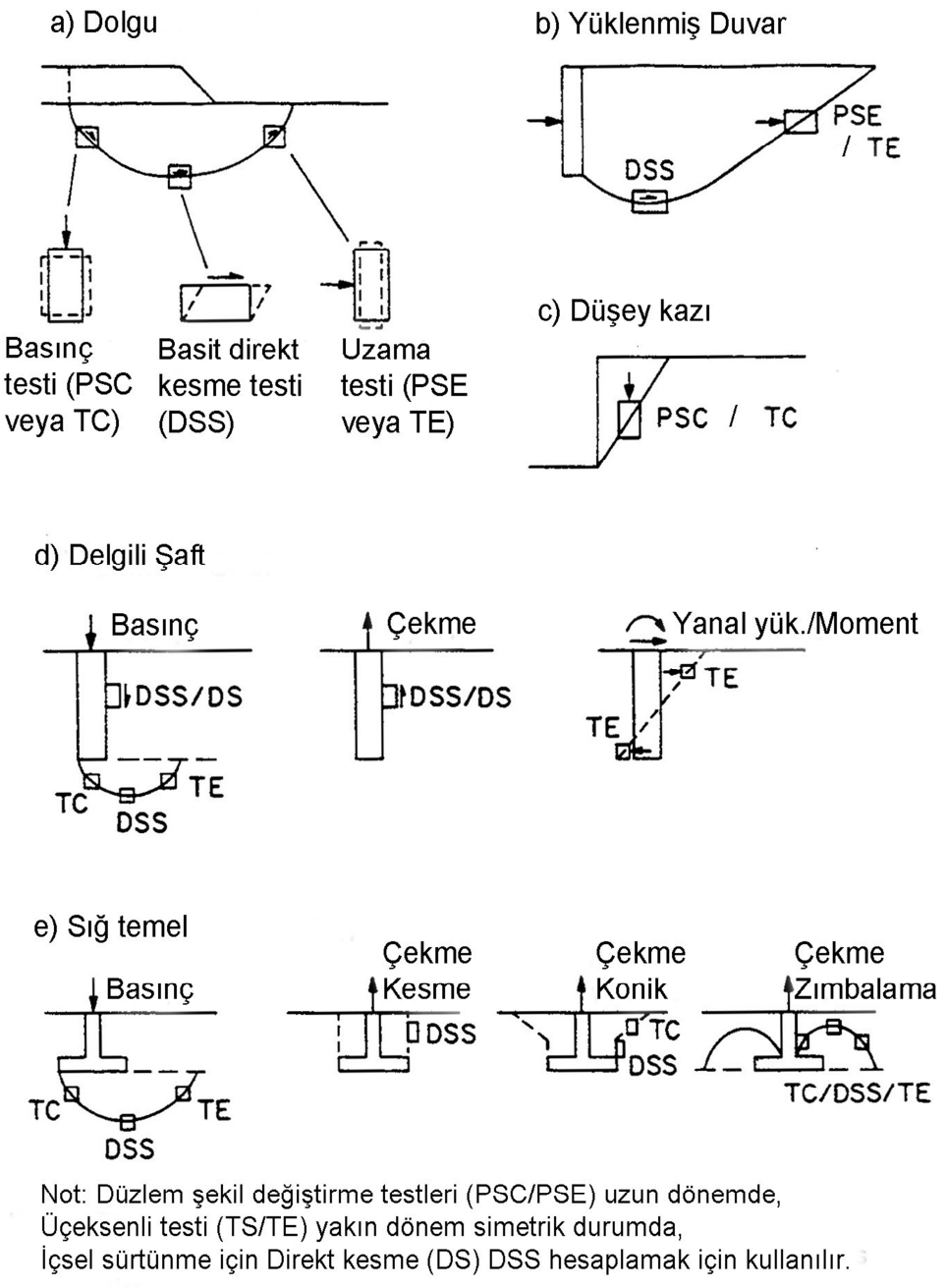
Efektif içsel sürtünme açısı ile SPT-N değeri arasındaki ilişkiyi veren bir diğer çalışma da Kulhawy ve Mayne (1990) tarafından yapılmıştır. Buna göre SPT-N değerinin gerilme düzeyine göre korelasyonu aşağıda verilmesine rağmen Eş. 2.17'nin 1 - 2 m'den daha az sığ derinliklerde kullanılması önerilmez:

$$\phi_{tc} = \tan^{-1}[N/(12.2 + 20.3\,\sigma_{v0}/p_a)]^{0.34} \tag{2.17}$$

Şekil 2.11. Kohezyonsuz zeminler için ϕ_{tco} ve $(N_1)_{60}$ arasındaki korelasyon [Chen, 2004]

Arazide, zemin çeşitli sınır koşullarına ve yükleme gerilme izlerine maruz kalır. Şekil 2.12'de yaygın arazi yükleme durumları ve her durum için uygun laboratuvar deney tipi gösterilmektedir. Temeller söz konusu olduğunda Kulhawy ve ark.'nın, (1983) çalıştığı üzere, çeşitli arazi yükleme ve davranışı için farklı mukavemet durumları uygundur.

Şekil 2.12. Laboratuvar mukavemet deneylerinin arazi durumlarına uygunluğu [Kulhawy ve Mayne, 1990]

Basınca maruz kalmış fore kazıklar için, uç direnci üç eksenli basınç, basit direkt kesme ve üç eksenli uzama testlerinin ortalamasıyla hesap edilebilir. Kenar sürtünmesi ise kesme kutusu deneyinden bulunur. Çekmeye maruz kalmış fore kazığın kenar direnci basınç durumuyla aynı deneyden modellenir. Çekme durumundaki sığ temel kesmeye karşı basit direkt kesmeyle, zımbalamaya karşı ise üç eksenli basınç, üç eksenli uzama ve basit direkt kesme deneyleri yardımıyla hesaplamaları yapılabilir.

Çizelge 2.9'da farklı deney tipleri için kohezyonsuz zeminlerde ϕ_{tc}'nin göreceli değerleri özetlenmiştir. Bu deney türlerinden izotropik konsolidasyonlu drenajsız basınç üç eksenli (CIUC) deneyi en düşük efektif sürtünme açısını verir. Bu yüzden ϕ_{tc} kullanarak kohezyonsuz zeminlerin mukavemetinin hesaplanması muhafazakardır [Akbaş, 2007].

Çizelge 2.9. Kohezyonsuz zeminler için ϕ'nin rölatif değerleri [Kulhawy ve Mayne, 1990]

Deney Türü	Sürtünme açısı (°)
Üç eksenli basınç (TC)	$1.0\phi_{tc}$
Üç eksenli çekme (TE)	$1.12\phi_{tc}$
Düzlem şekil değiştirme basınç (PSC)	$1.12\phi_{tc}$
Düzlem şekil değiştirme çekme (PSE)	$1.25\phi_{tc}$
Direkt kesme (DS)	$\tan^{-1}[\tan\phi_{psc}\cos\phi_{cv}]$ veya $\tan^{-1}[\tan(1.12\phi_{tc})\cos\phi_{cv}]$

Peck ve ark., (1974) temelinde ortaya koyulan Eş. 2.17'ye Kulhawy ve Mayne (1990) tarafından son şekli verilmiştir:

$$\emptyset = 54 - 27.6034 * \exp(-0.014(N_1)_{60}) \quad (2.18)$$

Burada $(N_1)_{60}$ 1 atmosfer basınca göre düzeltilmiş SPT-N_{60} değeridir ve Liao ve Whitman (1986) tarafından şöyle tanımlanmıştır:

$$(N_1)_{60} = \sqrt{P_a/\sigma'_v}\, N_{60} \tag{2.19}$$

Burada Pa = atmosfer basıncı (101.3 kPa) ve σ'_v = efektif düşey gerilmedir. Yukarıdaki korelasyon Paikowsky (2004) ve Paikowsky ve Lu (2006) tarafından SPT-N ile içsel sürtünme açısını bulmak için kullanılmıştır.

2.4. Aşırı Konsolidasyon Oranı

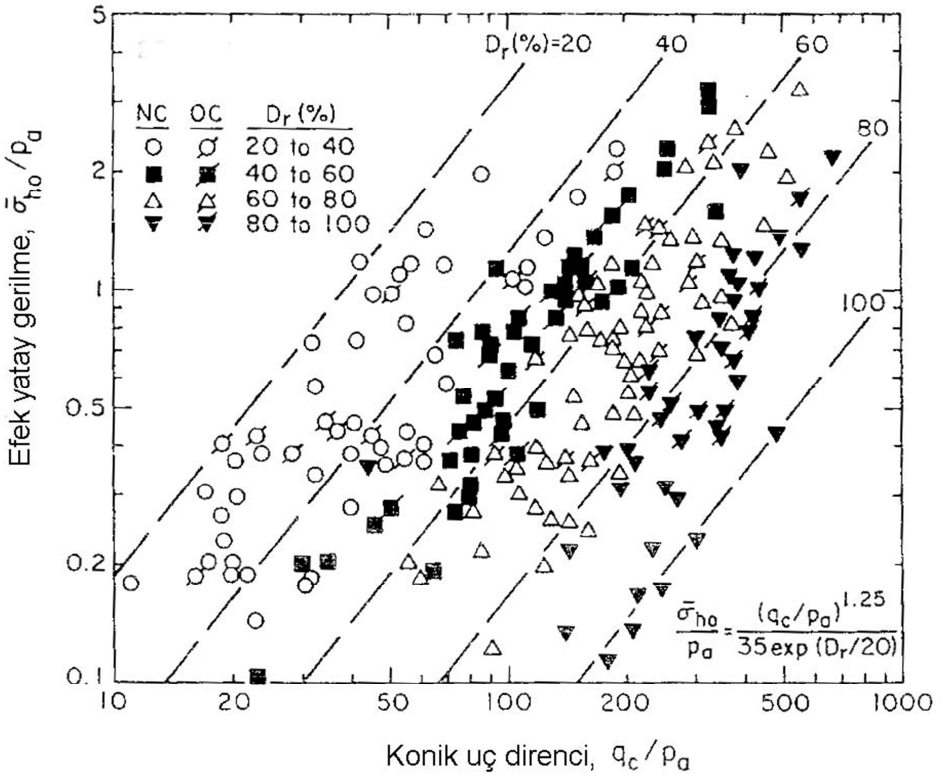
Aşırı konsolidasyon oranı (OCR) bütün zeminlerin davranışı üzerinde, özellikle deformasyon karakteristiğinde önemli etkiye sahip bir parametredir. Örneğin zemin çökelinin modülü çökelin gerilme geçmişinden kuvvetli şekilde etkilenir ve dolayısıyla OCR'den etkilenir. Bu yüzden aynı deformasyon düzeyi, aynı kompozisyonlarda ve aynı tane boyutuna sahip fakat gerilme geçmişleri farklı olan iki çökelden farklı modüller beklenir. Kohezyonsuz zeminlerde de zeminin rijitliğini seçerken zemin profiline etkisi olabilecek zemin geçmişi hesaba katılmalıdır [Akbaş, 2007].

Gerilme geçmişi hakkında bilgi bulunmayan durumlarda OCR hesabı ile ilgili çalışma yapılmalıdır. Bununla birlikte kohezyonsuz zeminlerin arazi OCR değerlerini hesaplamak zordur. En iyi yaklaşım formasyonun gerilme geçmişini belirlemek için detaylı jeolojik çalışma yapmaktır [Kulhawy ve Mayne, 1990]. Mühendislik yaklaşımı için jeolojik çalışma geçmişteki önemli olaylarla sınırlandırılabilir. Örneğin buzul bölgelerindeki maksimum buzul örtüsünün yüksekliği, erozyon ya da aşınmanın maksimum alanı, maksimum ya da minimum su ya da deniz seviyeleri ve yakın zamanda sahanın yüklenmesi gibi önemli olaylar ve yeraltı suyu dalgalanmaları gibi etkenler önemlidir [Chen, 2004]. Yeraltı suyu seviyesi dalgalanmasından kaynaklanan gerilme geçmişlerini hesaplamada kurumanın ve kapilaritenin etkileri gibi yol göstericiler başka çalışmalarda verilmiştir [Kulhawy ve Beech, 1987].

Jeolojik geçmişin elde edilemeyeceği sahalar veya hesaplanan OCR değerinin jeolojik geçmiş kullanılarak sağlanmasının gerekli olduğu durumlarda OCR değeri arazi deneylerinin sonuçlarına dayanan ampirik yöntemler kullanılarak hesaplanabilir. Koni uç direnci ve rölatif sıkılıktan Şekil 2.13'de gösterilen korelasyonlar kullanılarak öncelikle yatay efektif gerilme (σ'_{ho}) hesaplanabilir:

$$\frac{\sigma_{ho}}{P_a} = \frac{(q_c/p_a)^{1.25}}{35e^{(D_r/20)}} \tag{2.20}$$

σ'_{ho} değeri hesaplandıktan sonra, zemin yatay gerilme katsayısı (K_0) hesaplanabilir. Mayne ve Kulhawy (1982) bakir yükleme, boşaltma ve yeniden yükleme gibi çeşitli aşamalarda K_0 hesaplamak için genel bir denklem önermişlerdir:

Şekil 2.13. Kohezyonsuz zeminler için σ_{ho}, q_c ve D_r arasındaki korelasyon [Kulhawy ve ark., 1989]

$$K_0 = (1 - \sin\phi'_{tc})\left[\frac{OCR}{OCR_{maks}{}^{(1-\sin\phi'_{tc})}} + \frac{3}{4}\left(1 - \frac{OCR}{OCR_{maks}}\right)\right] \tag{2.21}$$

Burada OCR_{maks} = birincil yeniden yükleme aşamasında maksimum geçmiş OCR'dır. Eş. 2.21 ana boşaltma için aşağıdaki gibi basitleştirilebilir, çünkü ana boşaltma eğrisi boyunca her noktada OCR = OCR_{maks}'dır:

$$K_0 = (1 - \sin \phi'_{tc}) OCR^{\sin \phi' tc} \tag{2.22}$$

OCR_{maks}'ın arazi değerini hesaplamak genellikle zor olduğundan bütün zeminlerin boşaltma eğrisi üzerinde olduğunu kabul eden Eş. 2.22, genellikle Eş. 2.21 yerine kullanılır. Birçok doğal zemin örneğin üstteki malzemenin erozyonu ve yeraltı suyundaki mevsimsel dalgalanmalar gibi birtakım faktörler sonucunda yükleme, boşaltma, yeniden yüklemenin gerilme geçmişine bağlıdır [Akbaş, 2007]. Bu yüzden uygun K_0 değerleri boşaltma ya da yeniden yükleme bölgelerine karşılık gelir.

2.5. Zemin Elastik Parametreleri

Elastik malzemelerin deformasyon özellikleri genelde Elastisite (Young) modülü (E) ve Poisson oranı (ν) ile tanımlanır. Bu parametreler yalnızca elastik malzemelerin tek eksenli yüklenmesi durumunda değişmez olarak tanımlanır. Zemin gibi elastik olmayan malzemeler için bu parametreler üç eksenli basınç deneyinin sonuçlarından bulunabilir.

2.5.1. Poisson oranı

Poisson oranı yatay deformasyonunun eksenel deformasyona oranıdır ve aşağıdaki şekilde ifade edilir:

$$\nu = -\epsilon_h / \epsilon_v \tag{2.23}$$

Burada ϵ_h= yatay normal birim şekil değiştirme, ϵ_v = düşey normal birim şekil değiştirmedir. Poisson oranı üç eksenli deneyinden bulunabilir. Elastisite modülü gibi Poisson oranı da doğrusal değildir ve gerilmeye bağlıdır. Buna rağmen ν ile E

karşılaştırıldığında Poisson oranının değişim aralığı küçüktür ve bu yüzden ν'nün hesaplanmasında daha az çaba gösterilir.

Drenajlı yükleme için hacim değişimi görüldüğünden drenajlı Poisson oranı (ν_d) zemin türüne ve sıkışıklığına bağlı olarak değişir. Çizelge 2.10'da sunulan tipik değerleri birçok temel mühendisliği tasarım hesaplaması durumunda kullanmak uygundur.

Trautman ve Kulhawy (1987), bilgisayar programı uygulamaları için kolaylık sunması açısından ν_d'ye aşağıdaki gibi yaklaşmışlardır:

$$\nu_d = 0.1 + 0.3\phi_{rel} \tag{2.24}$$

$$\phi_{rel} = (\phi_{tc} - 25°)/(45° - 25°) \tag{2.25}$$

Burada, ϕ_{rel} = zemin sıkılığı durumuna yaklaşmak için kullanmaya uygun rölatif sürtünme açısıdır.

Çizelge 2.10. Drenajlı Poisson oranının tipik aralıkları [Kulhawy ve Mayne, 1990]

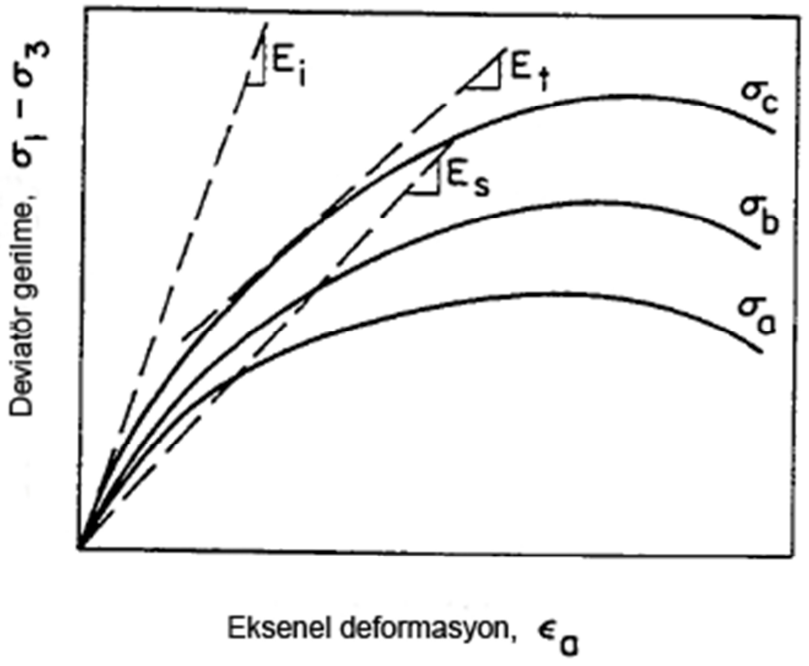
Zemin Türü	Drenajlı Poisson oranı, ν_d
Kil	0.2 - 0.4
Sıkı kum	0.3 - 0.4
Gevşek kum	0.1 - 0.3

2.5.2. Drenajlı elastisite modülü

Elastisite modülü, deviatör gerilme-eksenel şekil değiştirme eğrisinden bulunan gerilmenin şekil değiştirmeye oranıdır ve aşağıda tanımlanmıştır:

$$E = \partial(\sigma_1 - \sigma_3)/\partial\epsilon_a \tag{2.26}$$

Burada, (σ_1-σ_3) = deviatör gerilme veya eksenel gerilme farkı ve ϵ_a= eksenel şekil değiştirmedir. Şekil 2.14'de gösterilen gerilme deformasyon eğrisinde, ilk tanjant modülü (E_i), belirli gerilme düzeyinde tanjant modülü (E_t) veya yine belirli bir gerilme düzeyinde sekant modülü (E_s) gösterilmiştir. Bu elastisite modülleri çevre basıncı (σ_a, σ_b, σ_c) ile değişiklik gösterdiğinden doğrusal değildir. Gerçek gerilme eğrisinin takip edilebildiği karışık sayısal modellerde, elastisite modülü her gerilme düzeyinde hesap edilebilir.

Şekil 2.14. Elastisite modülünün tanımı

Çeşitli zemin tipleri için ön çalışmada kullanılabilecek elastisite modül değerlerinin aralıkları Çizelge 2.11'de verilmiştir.

Çizelge 2.11. Kumlar için drenajlı elastisite modülün tipik aralıkları, [Kulhawy ve Mayne, 1990]

Sıkılık	Tipik düzeltilmiş elastisite modülü, E_d/p_a
Gevşek kum	100 – 200
Orta kum	200 – 500
Sıkı kum	500 – 1000

Zemin örneklendirmede örselenmenin etkileri sebebiyle drenajlı elastisite modülü (E_d) ile arazi deneylerinin sonuçları arasında ampirik korelasyonlar geoteknik mühendisliğinde sıkça kullanılır [Akbaş, 2007]. E_d ve SPT-N değeri arasındaki önerilen korelasyon genel biçimde şöyle ifade edilebilir:

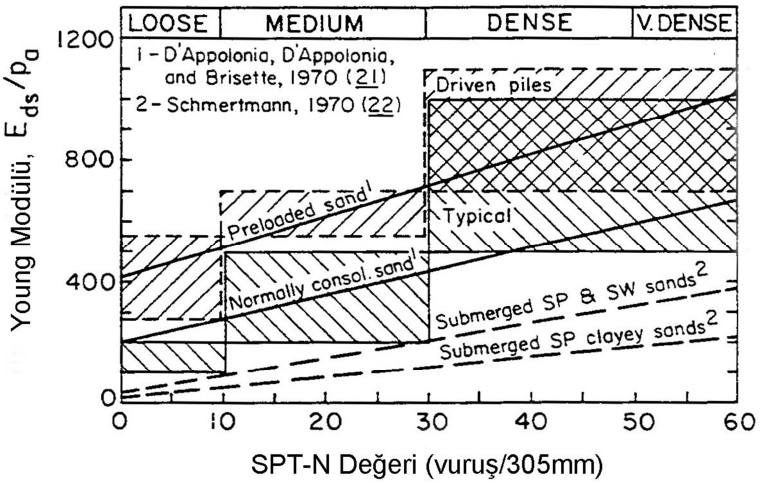
$$E_d = s_1 N + s_2 \tag{2.27}$$

Burada s_1 ve s_2 ampirik katsayılardır. s_1 ve s_2 için yayınlanmış değerlerin listesi çeşitli kohezyonsuz zeminler için Çizelge 2.12'de gösterilmiştir. Ayrıca normalize edilmiş drenajlı elastisite modülü (E_d/p_a) ve tam ölçekli arazi yükleme deneylerinden geri hesaplanmış SPT-N değeri arasındaki korelasyonlar Şekil 2.15'de verilmiştir.

Çizelge 2.12. Kohezyonsuz zeminler için drenajlı elastisite modülü (E_d) ve SPT-N değeri arasındaki korelasyon [Cushing, 2001]

Kaynak	s_1 (MPa)	s_2 (MPa)	Yorumlar
NAVFAC (1986)	0.39	0	Silt, kumlu silt
NAVFAC (1986)	0.67	0	Temiz, ince-orta kum
NAVFAC (1986)	0.96	0	Kaba kum, çakıllı kum
NAVFAC (1986)	1.15	0	Kumlu çakıl ve çakıl
D'Appolonia ve D'Appolonia (1970)	0.76	18.8	NC kum ve çakıl
Schultze ve Menzenbach (1961)	0.52	7.46	-
Webb (1970)	0.48	7.17	Doygun kum
Webb (1970)	0.32	1.58	Kil ve kum
Schmertmann (1970)	0.48	7.20	Doygun SP ve SW kum
Schmertmann (1970)	0.32	1.58	Doygun SP killi kum

Geçmişten günümüze kadar elastisite modülü ile SPT-N değeri arasında olan korelasyonlar geniş dağılım göstermektedir.

Şekil 2.15. Kum için elastisite modülünün SPT-N ile korelasyonu [Callanan ve Kulhawy, 1985]

Çünkü hem SPT-N değeri hem de E_d bu korelasyonların içerisine dahil edilmesi gereken birçok faktörle değişim gösterir [Kulhawy ve Mayne, 1990]. Koni uç direnci (q_c) ve drenajlı elastisite modülü arasındaki ampirik korelasyonlar Eş. 2.27'dekine benzer bir biçimde verilmiştir:

$$E_d = mq_c + b \tag{2.28}$$

Burada E_d, q_c ve b aynı birimde ve m = birimsiz sabittir. m ve b parametreleri Çizelge 2.13'de çeşitli araştırmacılar tarafından bildirilmiştir. m değeri temel türüne bağlıdır ve sığ temellerde çakma kazıklara göre daha küçüktür. Sığ temeller için m, 1.5 ile 3.5 arasında değerler alır. Çakma kazıklar için 40 gibi yüksek değerler rapor edilmiştir. Kazığı çevreleyen zemin çakma işlemiyle sertleştiğinden göreceli büyük ortalama efektif düşey gerilme sergileyebilir.

Daha önce belirtildiği üzere zemin modülü ve arazi deney sonuçları arasındaki korelasyonlar birçok bilinmezliği içerir. Çizelge 2.14'de özetlendiği üzere kohezyonsuz zeminin rijitliği sadece genelleştirilmiş korelasyonlardan bulunamayan birçok parametrenin fonksiyonudur. Özel zemin türü için eğer varsa bulunan yerel korelasyonlar tercih edilmelidir.

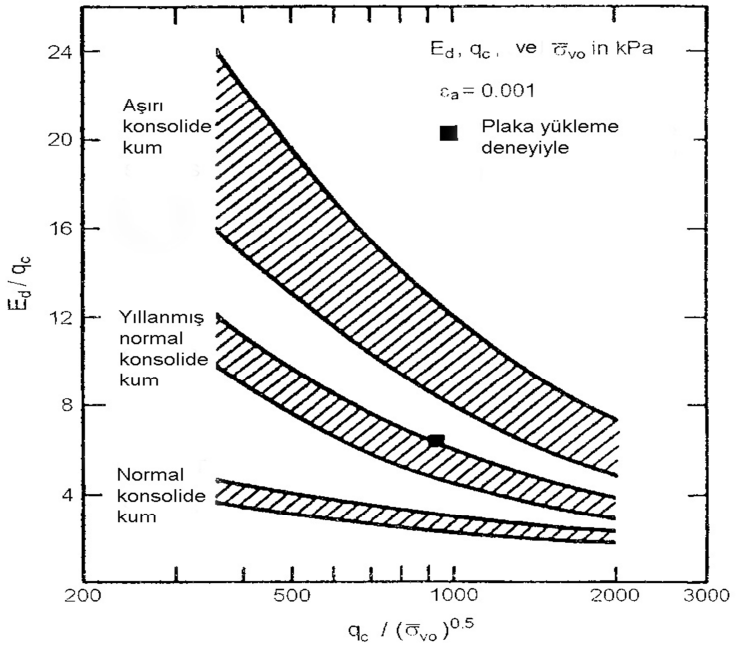
Çizelge 2.13. Kohezyonsuz zeminler için E_d ve q_c arasındaki korelasyon [Cushing, 2001]

Kaynak	m	b (MPa)	Yorumlar
DeBeer ve Martens (1957)	1.5	0	-
Meyerhof (1965)	1.9	0	Sığ temeller
Schmertmann (1970)	2.0	0	NC kumlarda sığ temeller
Schmertmann ve ark. (1978)	2.5	0	Modifiye yöntem
Terzaghi ve ark., (1996)	3.5	0	Kumlar ve çakıllı kumlar üzerindeki kare ve dairesel yüklemeler
Webb (1970)	2.50	7.17	Doygun kum
Webb (1970)	1.67	2.40	Doygun killi kum
Milovic ve Stevanovic (1982)	20-40	0	Silika kumlarda çakma kazık
Poulos (1988)	5.0	0	Normal konsolide kumlarda çakma kazık
Poulos (1988)	7.5	0	Aşırı konsolide kumlarda çakma kazık

Çizelge 2.14. Eksenel yükleme sırasında kohezyonsuz zeminlerin rijitliğini etkileyen faktörler [Baldi ve ark., 1989]

Kategoriler	Faktörler
Materyal	Sınıflandırma
	Mineraloji
	Açısallık
Yapı	Tane düzenlemesi
	Tane oryantasyonu
Gerilme	Gerilme-şekil değiştirme geçmişi
	Ortalama efektif gerilme
	Kesme şekil değiştirmesi
Drenaj	Drenajsız
	Drenajlı
Zaman	Sünme oranı etkileri

Baldi ve ark. (1989) gerilme geçmişi ve yaşlanmanın drenajlı elastisite modülü üzerindeki etkilerini laboratuvar üç eksenli deneyi ve koni penetrasyon testi (yakın zamanlı normal konsolide kumlar, yaşlanmış normal konsolide kumlar ve aşırı konsolide kumlar üzerindeki geniş kalibrasyon hücresiyle) ile Şekil 2.16'da göstermişlerdir. Şekil 2.16'da drenajlı zemin modülü (E_d) ortalama birim deformasyon değeri 10^{-3} değerinde ölçülmüş olup konsolidasyonlu (K_0) drenajlı (CK_0D) üç eksenli basınç deneyinden çıkartılabilen sekant değeridir. Deney sonuçları kumlardan bulunan farklı gerilme geçmişleri ve yaşları için E_d/q_c değerleri arasında büyük farklılıklar göstermektedir.

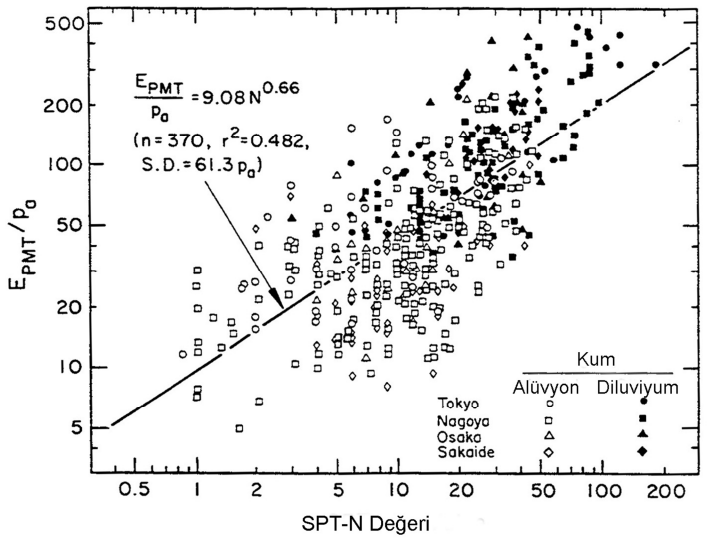

Şekil 2.16. CPT deney sonuçlarından drenajlı elastisite modülünün hesaplanması [Baldi ve ark., 1989]

Drenajlı modül, presiyometre ve dilatometre deney sonuçları kullanılarak da hesaplanabilir. Presiyometre modülü (E_{PMT}) yaklaşık olarak elastisite modülüne (E) eşit varsayılır [Kulhawy ve Mayne, 1990]. Şekil 2.16 E_{PMT} ve standart penetrasyon deneyi N değeri arasındaki korelasyonu göstermektedir.

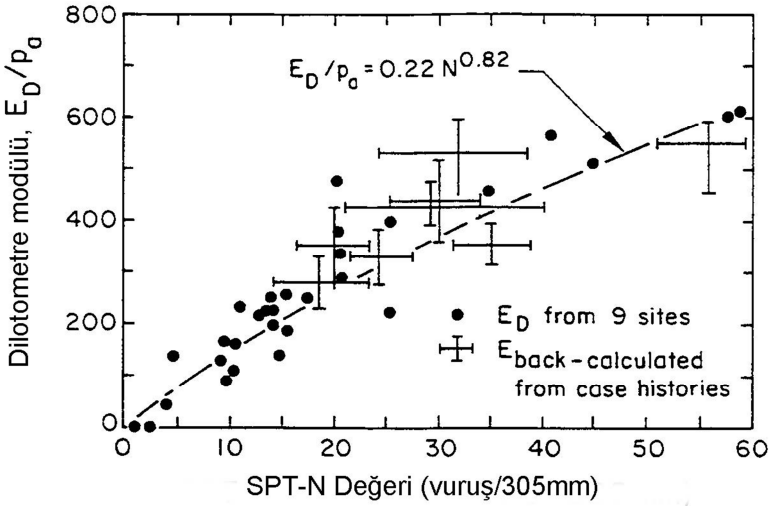
Şekil 2.17'de standart penetrasyon deneyi N değeri ve dilatometre modülü (E_D) arasındaki korelasyon kumlu silt için gösterilmiştir. Dilatometre modülü ile sekant

modülünün (E_{se}) ilişkisi şöyledir:

$$E_D = \frac{E_{se}}{(1-v_s^2)} \tag{2.29}$$

Şekil 2.17. Kumların PMT modülünün SPT-N değeri ile değişimi [Ohya ve ark., 1982]

Şekil 2.18. Kumlu siltlerde dilatometre modülü ile SPT-N değerinin değişimi [Mayne ve Frost, 1989]

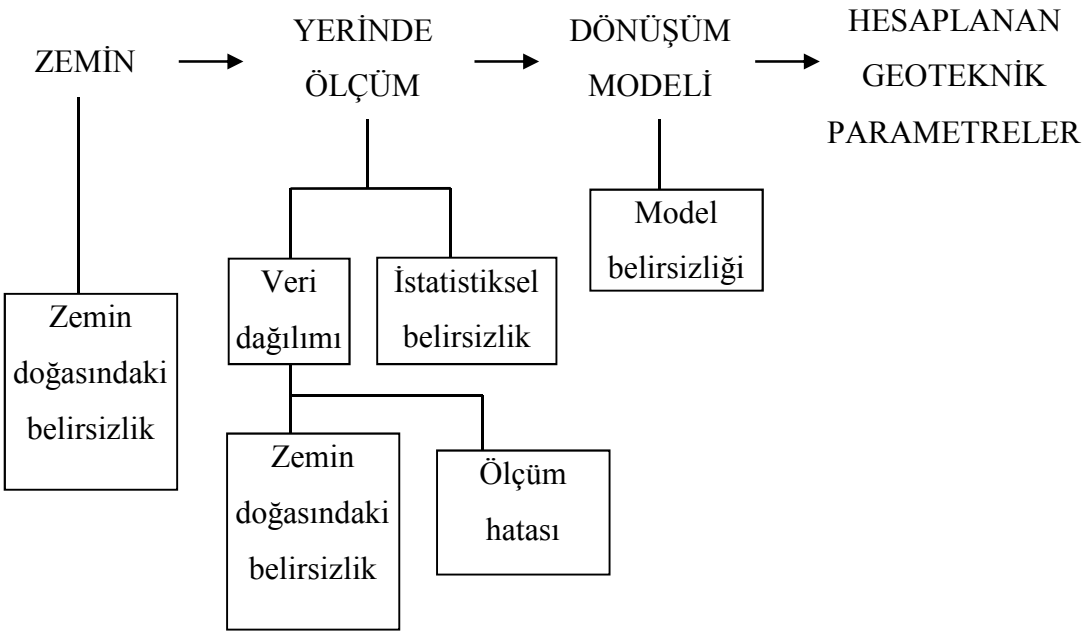
Elastik malzemeler için Young modülü ve Poisson oranı, kayma modülü (G) ile ilişkilidir:

$$G = \frac{E}{2(1+\nu)} \tag{2.30}$$

E ve ν değerlerinde olduğu gibi G doğrusal değildir ve gerilmeye bağlıdır.

2.6. Geoteknik Parametre İstatistikleri

Tasarım için zemin özelliklerindeki değişimleri istatistiksel olarak hesaba katmak güvenilirliğe dayalı tasarımın bir parçasıdır. Geoteknik literatürde bildirilen istatistiksel zemin özellikleri genel kullanım için uygun değildir [Akbaş, 2007]. Çünkü bu istatistiksel bilgiler uniform belirsizlik kaynağı olarak kabul edilen toplam değişebilirlik analizinden belirlenmiştir. Oysa Şekil 2.19'da gösterildiği üzere geoteknik değişebilirlik tamamen farklı belirsizlik kaynaklarınından oluşan karışık bir yapıdır [Phoon ve Kulhawy, 1999b]. Belirli bir sahada istenilen zemin özelliklerinin değişim katsayılarının belirlenmesi için yeterli miktarda ölçümün yapılması gerekir. Fakat çoğu zaman yeterli sayıda ölçüm yapılamayabilir. Bu takdirde literatürde bildirilmiş olan zemin özelliklerinin varyans katsayıları ön planlamada yol gösterici olacaktır.

Şekil 2.19. Zemin özelliklerinin hesaplanmasındaki belirsizlik [Phoon ve Kulhawy, 1999b]

Geoteknik belirsizlik dikkatlice hesap edilmesi gerekli olup; bunlar ölçüm hataları, dönüşüm belirsizlikleri ve zeminin doğasındaki belirsizlikler olmak üzere üç adettir. Birinci belirsizlik, ekipman, yöntem, operatör ve ratgele test etme etkilerinden; ikinci belirsizlik, laboratuvar veya arazi deney sonuçlarını ampirik ve diğer korelasyonlarla zemin tasarım özelliklerine çevrilmesinden; üçünkü belirsizlik ise zemin formasyonunun özelliğinde olan doğal jeolojik süreçten kaynaklanır [Phoon ve Kulhawy, 1999a]. Bu belirsizliklerin tamamı saha koşullarına, ekipman kalitesine, deney süreçlerine ve korelasyon modelinin hassasiyetine bağlıdır.

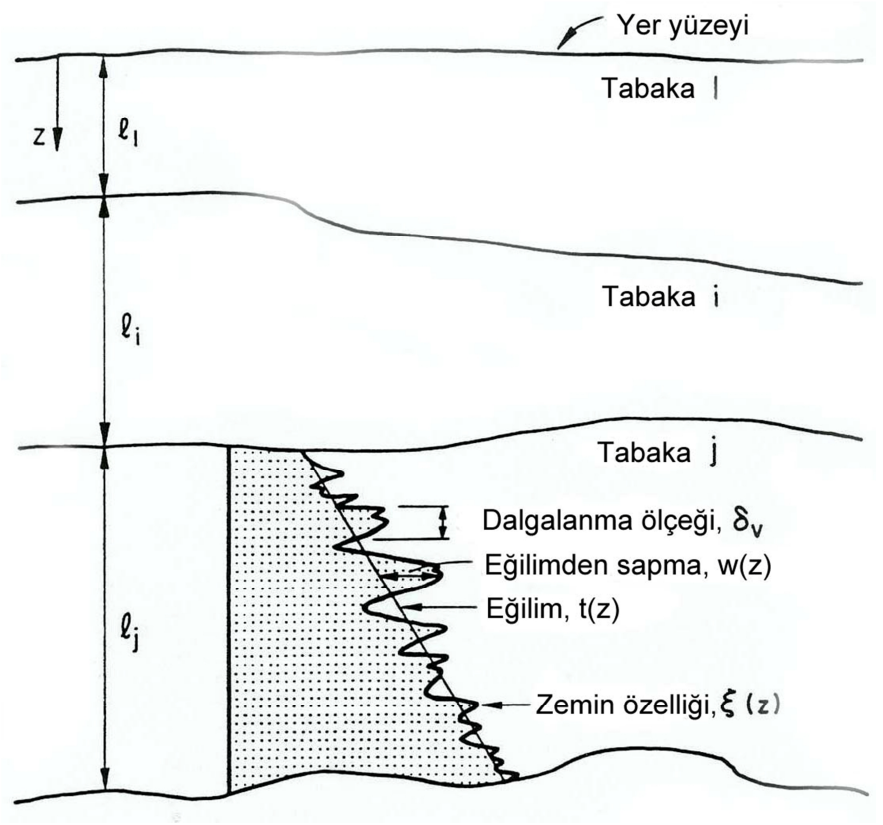
Phoon ve ark. (1995) daha önce güvenilirliğe dayalı tasarım amacıyla gerçekleştirilen bazı çalışmalardan (Spry ve ark., 1988; Orchant ve ark., 1988; Filippas ve ark., 1988; Kulhawy ve ark., 1992) yararlanarak geoteknik değişebilirliği istatistiksel bilgiler içerisinde açıklayan kapsamlı bir çalışma yapmıştır. Phoon ve ark. (1995) ve Yapısal Güvenlik Ortak Komitesinin (JCSS, 2001) önerdiği geoteknik analiz parametrelerinin istatistiksel özellikleri Çizelge 2.15'de verilmiştir.

Çizelge 2.15. Zeminin doğasındaki toplam değişkenliğin yaklaşık değerleri

Test Türü	Özellik	Ortalama	COV (%)	Kaynak
Lab. Dayanımı	ϕ'	20 - 40°	5 - 15	Phoon ve Kulhawy (1999)
CPT	q_c	0.5 - 30 MN/m^2	20 - 60	Phoon ve Kulhawy (1999)
SPT	N	10 - 70 vuruş	25 - 50	Phoon ve Kulhawy (1999)
DMT	E_D	10 - 50 MN/m^2	15 - 65	Phoon ve Kulhawy (1999)
PMT	E_{PMT}	5 - 15 MN/m^2	15 - 65	Phoon ve Kulhawy (1999)
Lab. indeksi	γ, γ_d	13 - 20 kN/m^3	<10	Phoon ve Kulhawy (1999)
Lab. indeksi	D_r	30 - 70 %	10 - 40, 50 - 70	Phoon ve Kulhawy (1999)
-	γ	20 kN/m^3	5 - 10	JCSS (2001)
-	ϕ'	°	10 - 20	JCSS (2001)
-	E	MN/m^2	20-100	JCSS (2001)

Geoteknik güvenilirlik analizinde zemin özellikleri için normal (Gauss) dağılımı en çok rastlanan dağılımdır [JCSS, 2001]. Birtakım araştırmacılar (Lumb, 1966; Schultze, 1971) tarafından çok çeşitli zemin özelliklerinin normal dağılımı reddetmediği deneysel kanıtla desteklenmiştir. Ancak bu uygulama büyük olasılıkla modelleme kolaylığından tercih edilmektedir. Zemin yapılarının olasılıksal güvenilirlik analizinde normal dağılım seçilmesi fiziksel tutarsızlıklara yol açabilir. Örneğin kayma dayanımının negatif değerleri normal dağılıma uymayan bir durumdur. Bu tür tutarsızlıkların önüne geçmek için zemin özelliklerinin log-normal dağılımda seçilmesi önerilmektedir. Bu doğrultuda tez çalışmasında efektif içsel sürtünme açısı ve kayma modülü lognormal dağılıma sahip kabul edilmiştir.

2.6.1. Zeminin doğasındaki değişebilirlik

Şekil 2.20. Zeminin doğasındaki değişebilirlik [Phoon ve ark., 1995]

Zemin jeolojik ve çevresel etkilerin altında şekillenen fiziksel özellikleri karmaşık bir malzemedir [Phoon ve ark., 1995]. Doğal süreçlerden ötürü zemin özellikleri

düşey ve yatayda değişkenlik gösterir. Şekil 2.20'de gösterildiği üzere zemin parametrelerinin mekana bağlı değişim eğilim fonksiyonu (t(z): trend function) ve dalgalanma bileşeni (w(z)) ile Filippas ve ark. (1988) tarafından şöyle gösterilmiştir:

$$\xi(z) = t(z) + w(z) \tag{2.31}$$

Burada $\xi(z)$ = z derinliğindeki zemin özelliğidir. Zeminin doğasındaki değişebilirliğin standart sapması (s_w) şöyle hesaplanır:

$$S_w = \sqrt{\frac{1}{n-1}\sum_{i=1}^{n}[w(z_i)]^2} \tag{2.32}$$

Burada n = veri noktaları sayısı ve $w(z_i) = z_i$ derinliğindeki dalgalanmadır. Zemin doğasındaki değişkenliği birimsiz bir değer olan varyans katsayısı ile göstermek daha kullanışlıdır:

$$COV_w = \frac{s_w}{m_\xi} \tag{2.33}$$

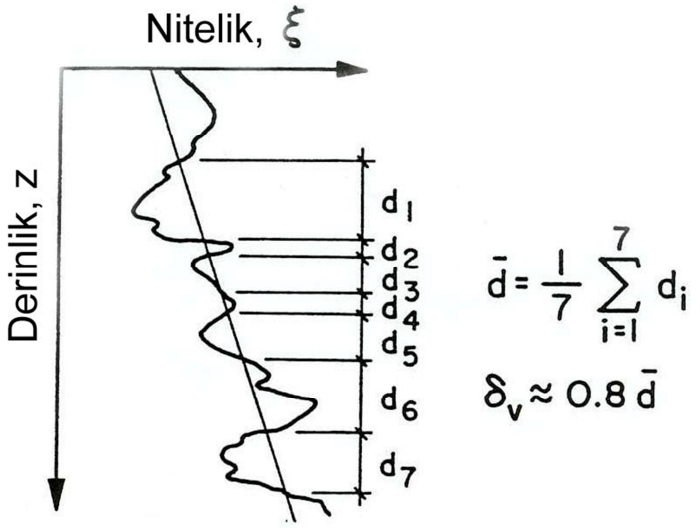
Burada m_ξ= ortalama zemin özelliğidir ve aşağıdaki şekilde bulunur:

$$m_\xi = \frac{1}{n}\sum_{i=1}^{n}\xi(z_i) \tag{2.34}$$

Burada $\xi(z_i) = z_i$ derinliğindeki zemin özelliğidir. Zeminin doğasındaki değişkenliği tanımlamak için gerekli olan diğer parametre dalgalanma ölçeği veya korelasyon mesafesidir. Dalgalanma ölçeği zemin özelliklerinin kuvvetli korelasyon gösterme mesafesini ölçer. Vanmarcke (1977) tarafından aşağıdaki eşitlikle bulunabileceği belirtilmiştir:

$$\delta_v = 0.8\bar{d} \tag{2.35}$$

Burada δ_v = düşey dalgalanma ölçeği, d = Şekil 2.21'de gösterildiği üzere dalgalanma özelliğinin ve eğilim fonksiyonunun kesişim noktasıdır.

Şekil 2.21. Düşey dalgalanma ölçeğinin hesaplanması [Phoon ve ark., 1995]

Dalgalanma ölçeğinin düşük değerleri ortalamanın hızlı değişimini, δ_v'nın yüksek değeri ise ortalamanın yavaş değişen doğasını anlatır [Wickremesinghe ve Campanella, 1993]. Dalgalanma ölçeği ile ilgili ayrıntılı bilgi Vanmarcke (1977) ve Baecher (1985) çalışmalarında bulunabilir.

Phoon ve ark. (1995) tarafından yapılan çalışmada zeminin doğasında bulunan değişebilirliğin değişim katsayıları Çizelge 2.16'da verilmiştir. Fakat burada sunulan değişim katsayıları gerçekte olandan daha yüksek olabilir. Farklı jeolojik birimlerden alınan zemin verilerinin karıştırılması, ekipman ve kontrollerin genelde yetersiz olması, zemin verisindeki deterministik eğilimlerin kaldırılmaması ve zemin verisinin uzun zaman periyodunda alınması bu sapmalarının sebeplerindendir [Phoon ve Kulhawy, 1999a].

Dalgalanma ölçeğinin çeşitli geoteknik parametreler için farklı zeminlerde gerçekleştirilen değerlendirmesinin sonuçları Çizelge 2.17'de verilmiştir. Çizelge 2.16 ve Çizelge 2.17'ye bakıldığında dalgalanma ölçeği hakkındaki bilginin varyans katsayısı bilgisine göre kısıtlı olduğu görülmektedir.

Çizelge 2.16. Bazı geoteknik parametrelerin doğasındaki değişim [Phoon ve ark., 1995]

Nitelik[a]	Zemin	Veri sayısı	Test Sayısı/Grup		Değer		COV (%)	
			Aralık	Ortalama	Aralık	Ortalama	Aralık	Ortalama
ϕ'	Kum	7	29-136	62	35-41°	37.6°	5-11	9
tanϕ'	Kum	13	6-111	45	0.65-0.92	0.744	5-14	9
q_c	Kum	57	10-2039	115	0.4-29.2	4.10	10-81	38
N	Kum	22	2-300	123	7-74	35.1	19-62	54
D_r	Kum	5	-	-	30-70	50	11-36[d]	19[d]
D_r	Kum	5	-	-	30-70	50	49-74[e]	61[e]
E_D	Kum, silt	16	-	-	10.4-53.4	21.6	7-67	36
E_{PMT}	Kum	4	-	-	5.2-15.6	8.97	28-68	42

a: ϕ' = efektif içsel sürtünme açısı; q_c = konik uç direnci ; N = standart penetrasyon N değeri (vuruş/305 mm); E_D = dilatometre modülü (MN/m^2), E_{PMT} = pressiyometre modülü (MN/m^2), D_r = rölatif sıkılık (%), c: laboratovar test türü bildirilmemiş, d= direkt yöntem belirlemesinin toplam değişebilirliği, e= SPT değerleri kullanılarak dolaylı belirlemenin toplam değişebilirliği

Çizelge 2.17. Bazı geoteknik parametrelerin dalgalanma ölçeği [Phoon ve ark., 1995]

Dalgalanma yönü	Nitelik[a]	Zemin Türü	Çalışma sayısı	Dalgalanma ölçeği (m)	
				Aralık	Ortalama
Düşey	s_u	Kil	5	0.8-6.1	2.5
	q_c	Kum, kil	7	0.1-2.2	0.9
	q_T	Kil	10	0.2-0.5	0.3
	s_u(VST)	Kil	6	2.0-6.2	3.8
	N	Kum	1	-	2.4
	w_N	Kil	3	1.6-12.7	5.7
	w_L	Kil	2	1.6-8.7	5.2

Çizelge 2.17. (Devam) Bazı geoteknik parametrelerin dalgalanma ölçeği [Phoon ve ark., 1995]

Dalgalanma yönü	Nitelik[a]	Zemin Türü	Çalışma sayısı	Dalgalanma ölçeği (m)	
				Aralık	Ortalama
Yatay	γ	Kil	2	2.4-7.9	5.2
	q_c	Kum, kil	11	3.0-80.0	47.9
	q_T	Kil	2	23.0-66.0	44.5
	s_u(VST)	Kil	3	46.0-60.0	50.7
	w_N	Kil	1	-	170.0

a: s_u = drenajsız kayma mukavemeti (laboratuvar deneyinden); s_u(VST) = Veyn kesme deneyinden s_u; q_c = konik uç direnci; q_T = düzeltilmiş konik uç direnci; N = standart penetrasyon N değeri; w_N = doğal su içeriği, w_L = likit limit

2.6.2. Ölçüm hatası

Zemin özellikleri fiziksel araçlarla ölçülmek zorundadır. Ölçümler esnasında hata yapılmaktadır. Ölçüm hataları, ekipman, yöntem, uygulayıcı, rastsal hatadan kaynaklanır [Phoon ve Kulhawy, 1999b]. Ölçülen niteliğin toplam değişebilirliği (ξ_m) Orchant ve ark. (1988) tarafından şöyle tanımlanmıştır:

$$\xi_m(z) = \xi(z) + e(z) \tag{2.36}$$

Burada ξ = yerinde özellik, e = ölçüm hatasıdır. Eş. 2.31 ve Eş. 2.36 yeniden düzenlenerek şu hale gelir:

$$\xi_m(z) = t(z) + w(z) + e(z) \tag{2.37}$$

Burada t = deterministik eğilimdir ve w = doğasındaki değişebilirliktir. w ve e, farklı kaynaklardan vukuu bulduğu için birbiriyle korelasyonlarının olmadığı kabul edilir [Filippas ve ark., 1988; Kulhawy ve ark., 1992]. Aynı zemin farklı numune grupları üzerinde gerçekleştirilen deneyler arasındaki değişimlerden ölçüm hataları bulunur.

Laboratuvar deneyleri için regresyon analizi kullanılarak ölçüm hataları varyans katsayısı açısından Çizelge 2.18'de verilmiştir.

Çizelge 2.18. Yerinde deneylerin ölçüm hataları [Orchant ve ark., 1988]

Deney	COV Ekipman (%)	COV Yöntem (%)	COV Rastsal (%)	COV[a] Toplam (%)	COV[b] Aralık (%)
SPT	5[c]-75[d]	5[c]-75[d]	12-15	14[c]-100[d]	15-45
Mekanik CPT	5	10[e]-15[f]	10[e]-15[f]	15[e]-22[f]	15-25
Elektrikli CPT	3	5	5[e]-10[f]	7[e]-12[f]	5-15
VST	5	8	10	14	10-20
DMT	5	5	8	11	5-15
PMT	5	12	10	16	10-20[g]
Kendi delen PMT	5	15	8	19	15-25[g]

a: $COV\ (Toplam) = [COV(Ekipman)^2 + COV(Yöntem)^2 + COV(Rastsal)^2]^{0,5}$

b: COV hesaplanmasındaki sınırlı veri ve yargı barındırmaktadır

c: SPT deneyi şartları için en iyi senaryo

d: SPT deneyi şartları için en kötü senaryo

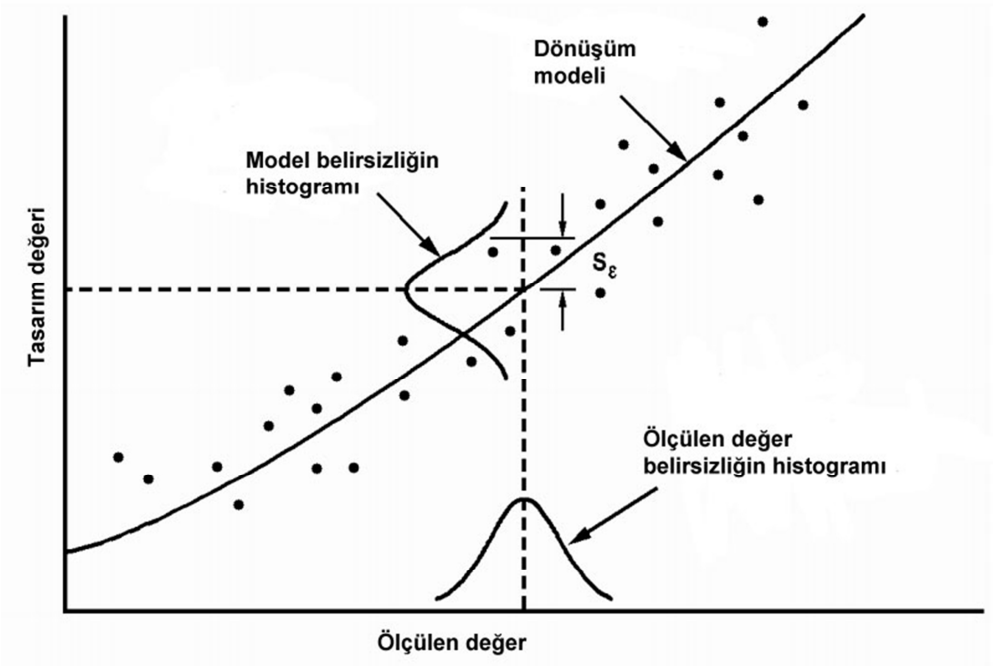
e: CPT ölçümlerinin uç direnci

f: CPT ölçümlerinin yanal direnci

g: p_0, p_f ve p_L hesaplamasına göre yapıldığı belirli değil

2.6.3. Dönüşüm belirsizliği

Test ölçümlerini, bir model yardımıyla tasarım parametrelerine dönüştürme belirsizlikler getirir. Çünkü çoğu dönüşüm modeli ampiriktir [Akbaş, 2007]. Teorideki basitleştirme ve idealleştirmelerden dolayı model belirsizliği oluşur. Dönüşüm modelinin veri yayılımı olasılıksal araçlar kullanılarak Şekil 2.22'de gösterildiği gibi tanımlanır. Dönüşüm modeli genelde regresyon analizi kullanılarak hesaplanır [Phoon ve Kulhawy, 1999b].

Şekil 2.22. Dönüşüm modelinin olasılıksal tanımlanması [Phoon ve Kulhawy, 1999b]

Kohezyonsuz zeminlerde diğer tasarım parametreleri ve deney ölçümleri için dönüşüm modellerinin mevcudiyeti kısıtlı olsa da Çizelge 2.19'da özetlenmiştir.

Çizelge 2.19. Kohezyonsuz zeminler için var olan korelasyonlar[Kulhawy ve Mayne, 1990]

Özellik sınıfı	Zemin özelliği	Lab/ Teori korelasyonu	Arazi deneyi korelasyonu				
			SPT	CPT	CPTU	PMT	DMT
Temel tanımlama	Sınıflandırma	X	-	X	X	-	X
	Birim hacim ağırlık	X	-	-	-	-	-
	Rölatif sıkılık	-	X	X	X	-	X
Yerinde gerilme	Yatay zemin gerilmesi katsayısı	X	-	X	-	X	X
Mukavemet	Efektif içsel sürtünme açısı	X	X	X	-	X	X

Çizelge 2.19. (Devam) Kohezyonsuz zeminler için var olan korelasyonlar [Kulhawy ve Mayne, 1990]

Özellik sınıfı	Zemin özelliği	Lab/ Teori korelasyonu	Arazi deneyi korelasyonu				
			SPT	CPT	CPTU	PMT	DMT
Deforme olabilirlik	Poisson oranı	X	-	-	-	-	X
	Young modülü	X	X	-	-	X	-
	Sıkışma indeksi	X	-	-	-	-	-
	Kısıt modülü	X	-	X	-	-	-
	Yatak modülü	X	-	-	-	-	-
Permeabi-lite	Hidrolik iletkenlik	X	-	-	-	-	-
Sıvılaşma direnci	Devinimli gerilme oranı	-	X	X	-	-	X

X: mevcut

2.6.4. Tasarım zemin parametrelerinin hesaplanması

Zeminin doğasındaki değişebilirlik, ölçüm hatası ve dönüşüm belirsizliği olasılıksal yaklaşım kullanılarak şöyle birleştirilebilir [Filippas ve ark., 1988]:

* Deney ölçümünün (ξ_m), aşağıdaki dönüşüm modeli verilen tasarım değeri (ξ_d) ile tahmin edildiğini varsayılır:

$$(\xi_d) = T(\xi_m, \varepsilon) \tag{2.38}$$

Burada T(·) = genelde doğrusal olmayan dönüşüm fonksiyonu, ε = model belirsizliğidir.

* Eş. 2.37'deki ξ_m değerini Eş. 2.38'de yerine koyarak zeminin doğasındaki değişkenlik (w) ve ölçüm hatası (e) hesaba katılır:

$$(\xi_d) = T(t + w + e, \varepsilon) \tag{2.39}$$

* Eş. 2.39 Taylor serisi açılımı kullanarak, (w, e, ε) ortalaması etrafında doğrusallaştırılır [Benjamin ve Cornell, 1970]:

$$\xi_d \approx T(t,0) + w\frac{\partial T}{\partial w}\Big|_{(t,0)} + e\frac{\partial T}{\partial e}\Big|_{(t,0)} + \varepsilon\frac{\partial T}{\partial \varepsilon}\Big|_{(t,0)} \quad (2.40)$$

* Eş. 2.40 üzerinde ikinci-moment olasılık teknikleri uygulanarak ξ_d değerinin ortalaması ve varyansı hesaplanır [Benjamin ve Cornell, 1970]:

$$m_{\xi d} = T(t,0) \quad (2.41)$$

$$s_{\xi d}^2 \approx \left(\frac{\partial T}{\partial w}\right)^2 s_w^2 + \left(\frac{\partial T}{\partial e}\right)^2 s_e^2 + \left(\frac{\partial T}{\partial \varepsilon}\right)^2 s_\varepsilon^2 \quad (2.42)$$

Burada $m_{\xi d}$ ve $s_{\xi d}^2$ = sırasıyla ξ_d değerinin ortalama ve varyansı, s_w^2 = zeminin doğasındaki değişebilirliğin varyansı, s_e^2 = ölçüm hatasının varyansı ve s_ε^2 = dönüşüm belirsizliğinin varyansıdır. Eş. 2.41 ve Eş. 2.42'de verilen ortalama ve varyans tasarım parametresinin ikinci moment istatistiklerini oluşturur. Temel tasarımı için tasarım parametresini belirli bir derinlikten ziyade aralıkta mekansal ortalamasını hesaplamak yaygındır [Phoon ve ark., 1995]. ξ_d 'nin mekansal ortalaması şöyle bulunur:

$$\xi_a = \frac{1}{L_a}\int_{z_t}^{z_b} \xi_d(z)dz \quad (2.43)$$

Burada ξ_a= mekansal ortalama, z_t ve z_b = derinlik aralığının üst ve alt koordinatları, La = z_b - z_t = ortalama uzunluktur.

Eş. 2.40'ı Eş. 2.43'de yerine koyarak ξ_a değerinin ortalama ve varyansı hesaplanır. Eğer t ve ∂t/∂w sabitse, ortalama aynı kalmasına rağmen varyans aşağıdaki hale gelir [Vanmarcke, 1983]:

$$s_{\xi a}^2 \approx \left(\frac{\partial T}{\partial w}\right)^2 \Gamma^2(\mathrm{L}) s_w^2 + \left(\frac{\partial T}{\partial e}\right)^2 s_e^2 + \left(\frac{\partial T}{\partial \varepsilon}\right)^2 s_\varepsilon^2 \quad (2.44)$$

Burada $\Gamma^2(\cdot)$ = mesafenin ortalama (L_a) uzunluğuna bağlı olan varyans azaltma fonksiyonudur. Pratik uygulamalar açısından varyans azaltma fonksiyonu şöyle tanımlanır [Vanmarcke, 1983]:

$$L_a \leq \delta_v \text{ için: } \Gamma^2(L_a) = 1 \quad (2.45)$$

$$L_a > \delta_v \text{ için: } \Gamma^2(L_a) = \delta_v / L_a \quad (2.46)$$

Burada δ_v = düşey dalgalanma ölçeğidir. Dalgalanma ölçeğinin tipik değerleri Çizelge 2.17'de verilmiştir.

2.7. Özet

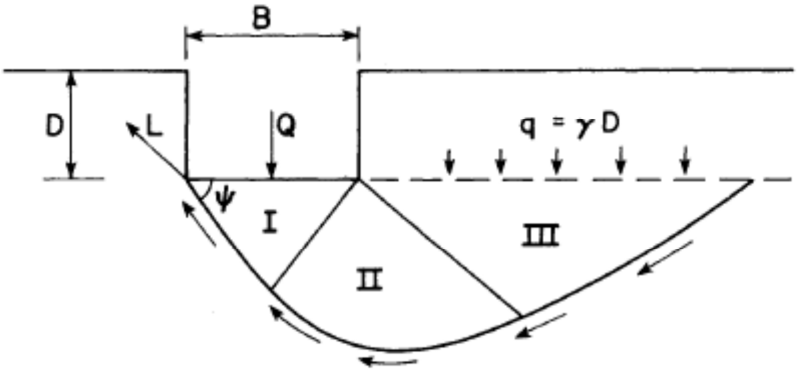
Kohezyonsuz zeminde yer alan temellerin güvenilirliğe dayalı tasarımının yapılabilmesi için geoteknik analiz parametrelerinin hesaplama yöntemleri ve istatistiksel özelliklerinin bilinmesi gerekir. İlk beş alt bölümde indeks parametrelerinden birim hacim ağırlık, rölatif sıkılık, minimum ve maksimum boşluk oranları tanımlanarak bu parametreler için kohezyonsuz zeminlerin aldığı tipik değerler özetlenmiştir. Yine bu değerlerinin ortalama ve varyans katsayıları literatür araştırmasıyla saptanmıştır. Örselenmemiş numune alma zorluğu ve boşluk oranlarının belirlenmesinde yapılan hatalardan dolayı rölatif sıkılığın arazi deneyleriyle bulunması gerekir. Bu yüzden rölatif sıkılığın standart penetrasyon testi ve koni penetrasyon deneyi ile korelasyonları anlatılmıştır. SPT deneyinin uygulanmasında ortaya çıkan ve deneyi etkileyen faktörler bulunduğundan SPT deneyinin düzeltme faktörlerine değinilmiştir. Zemin mukavemeti hakkında bilgi veren efektif sürtünme açısının üç eksenli, SPT, CPT deneylerinden bulunmasına yer verilmiştir. Zeminlerin deformasyon karakteristiğini etkileyen aşırı konsolidasyon oranı tartışılmıştır. Elastik zemin parametrelerinden drenajlı elastisite modülü ve

drenajlı Poisson oranı tanımlanarak, kohezyonsuz zeminde aldığı değerler ve istatistikleri literatür araştırmasıyla saptanmıştır. Efektif içsel sürtünme açısı, elastisite modülü ve SPT-N parametreleri arasındaki ilişkiler özetlenmiştir.

Geoteknik parametre belirsizlikleri zeminin doğasındaki değişebilirlik, ölçüm hatası ve dönüşüm belirsizliği olmak üzere üç alt başlıktan gelmektedir. Altıncı alt bölümde ise literatürden zemin parametrelerindeki belirsizliğin ortalama, varyans katsayısı, standart sapma değerleri belirlenmiştir.

3. KOHEZYONSUZ ZEMİNLERDE BULUNAN TEMELLER İÇİN TAŞIMA GÜCÜ YÖNTEMLERİ

Bütün temeller yeterli taşıma gücü kapasitesine sahip olmaları şartıyla tasarlanır. Taşıma gücü zeminin fiziksel özellikleri (zemin mukavemet parametreleri, birim hacim ağırlık), temel geometrisi, temel derinliği ve zemin yenilme modu gibi birçok faktörün fonksiyonudur. Zemine belirli bir derinlikte birim alanda uygulanan maksimum yük, nihai taşıma gücü (q_{ult}) olarak tanımlanır. Şekil 3.1'de gösterildiği üzere q_{ult}, maksimum yükün (Q) D derinliğinde temel alanına (BxL) bölünmesine eşittir. Q, yapı yükleri, temel ağırlığı ve BxLxD hacimdeki dolgu ağırlığını içerir.

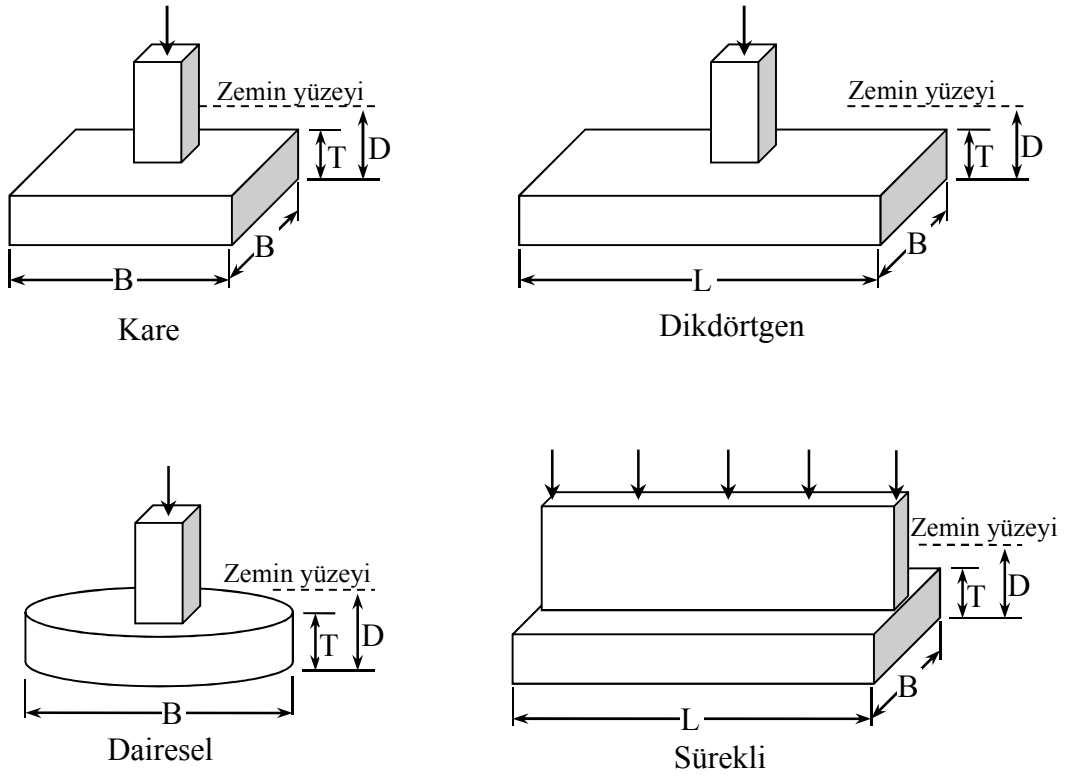

Şekil 3.1. Taşıma gücünün genel tanımı

Taşıma gücü kapasitesi 1930'lardan bu yana çalışılmaktadır. Temel mühendisliğinde muhtemelen en iyi tanımlanan tasarım alanlarından bir tanesidir. Buna rağmen teorik açıdan birçok belirsizlik vardır ve tam ölçekli arazi deney düzeltmeleri kısıtlıdır [Kulhawy ve ark., 1983]. Temellerin türlerine göre taşıma gücü fenomeni daha iyi anlaşılabilmektedir. Bu sebeple sığ ve derin temeller olmak üzere iki bölümde taşıma gücü ele alınacaktır.

3.1. Sığ Temeller

Sığ temeller geoteknik mühendisliğinde maliyeti düşük ve inşaası kolay olması dolayısıyla en yaygın kullanılan temel türüdür. Temel derinliğinin temel genişliğinden az veya eşit olduğu temellere sığ temel denir. Sığ temeller çeşitli

geometrilerde tekil ve radye temellerden oluşabilir. Şekil 3.2'de gösterildiği üzere zemin yüzeyinden temel tabanına olan mesafe D, temelin plan görünümünde kısa olan boyut B, uzun olan boyut L ve temel kalınlığı T ile gösterilir.

Şekil 3.2. Tekil temel şekil ve boyutları

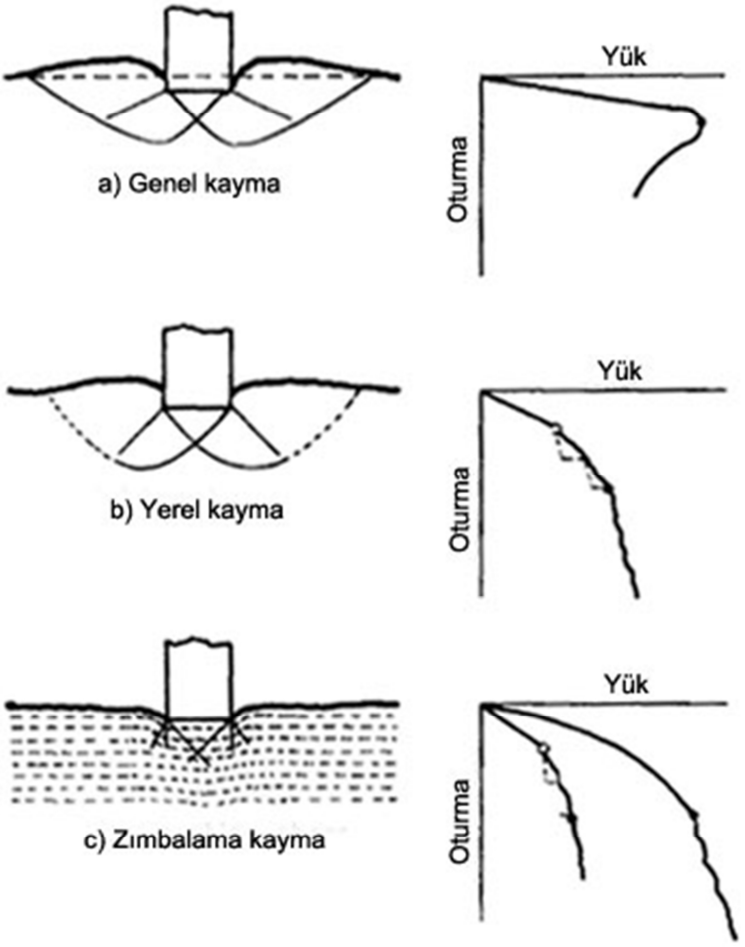
Taşıma gücü yenilmesi Şekil 3.3'de gösterildiği üzere temeli destekleyen zeminde kayma yenilmesi olarak üç ana biçimde görülür.

1. Genel kayma yenilmesi kırılgan türde yük-oturma eğrisi sergiler. Temel zemin arasında belirgin kayma yüzeyi ve zemin yüzeyinde kabarma gözlemlenebilir. Yenilme birçok durumda anidir.

2. Yerel kayma yenilmesi plastik türde yük-oturma eğrisi sergilemektedir. Yüzeyin bir kısmında kabarma yaygındır. Yenilme belirgin deplasmanla gerçekleşir.

3. Zımbalama kayma yenilmesi çok plastik türde yük-oturma davranışı gösterir. Kayma yüzeyi belirgin değildir. Yenilme sürekli oturma ile ilerler.

Yenilme modları arasındaki sınır açık değildir. Yaygın olarak genel kayma yenilmesi durumu görülür. Bu durumda genel kayma için analizler yapılır.

Şekil 3.3. Taşıma gücü yenilmesi [Vesic, 1975]

Sığ temelin tabanındaki brüt (gross) taşıma basıncı aşağıdaki şekilde hesaplanabilir:

$$q_{gross} = \frac{P+W_f}{A} - U_D \quad (3.1)$$

Burada q_{gross}= brüt taşıma basıncı, P = temele uygulanan yük, W_f= temel ağırlığı, A = temelin taban alanı, U_D= temel tabanındaki boşluk suyu basıncıdır.

Yeraltı su seviyesinin temel tabanı ile yüzey arasında olması durumunda temel tabanındaki net taşıma gücü ise (q_{net}) brüt taşıma gücü ile düşey efektif gerilme (σ'_{z0}) arasındaki farka eşittir (Eş. 3.2 ve Eş. 3.3):

$$q_{net} = q_{gross} - \sigma'_{z0} \tag{3.2}$$

$$\sigma'_{z0} = (D - z_{wD})\gamma + z_{wD}(\gamma_{sat} - \gamma_w) \tag{3.3}$$

Burada z_{wD} = temel tabanı üzerindeki yer altı su seviyesi yüksekliği, γ_w = suyun birim hacim ağırlığıdır. Temel taşıma eşitliklerinde q_{gross} göz önüne alınırken oturma durumunda efektif düşey gerilmenin üzerine gerilmedeki net artış dikkate alınır. Bu sebeple oturma hesaplamalarında q_{net} kullanılır.

3.1.1. Terzaghi taşıma gücü yöntemi

Terzaghi (1943) taşıma gücü yöntemi yaygın kabul gören ilk yöntemdir. Terzaghi, zemin yüzeyi ve D derinliği arasındaki zeminin kayma dayanımını ihmal ettiğinden, kayma yüzeyi bu derinlikte durur. Üstteki zemin sürşarj basıncı ile yer değiştirmiştir. Bu sebeple yaklaşım muhafazakardır ve sığ temellerle ($D \leq B$) sınırlandırılması sebebini açıklamaktadır. Aşağıdaki kabulleri içerir [Coduto, 2001]:

- Temel derinliği, temel genişliğinden küçük ya da eşittir ($D \leq B$).
- Temel genişliği uzunluğundan küçüktür ($B \leq L$).
- Temel tabanı, temel ve zemin arasında kayma oluşturmayacak kadar yeterli pürüzlülüktedir.
- Temel altındaki zemin homojen yarı sonsuz bir kütledir.
- Zeminin kayma dayanımı $\tau = c' + \sigma' tan\phi'$ formülü ile tanımlanır.
- Genel kayma yenilmesi hakimdir.

- Zeminde konsolidasyon görülmez.
- Temel zemine göre çok rijittir.
- Uygulanan yük basınç olarak ve temelin ağırlık merkezine düşey olarak moment oluşturmayacak şekilde uygulanır.

Terzaghi taşıma gücü yönteminin genel ifadesi aşağıda verilmiştir:

$$q_{ult} = cN_c\zeta_{cs} + qN_q + 0.5\gamma BN_\gamma\zeta_{\gamma s} \quad (3.4)$$

Burada c = kohezyon, $N_c, N_q ve N_\gamma$ = taşıma gücü faktörleri, $\zeta_{cs}\ ve\ \zeta_{\gamma s}$ = şekil faktörleri, q = sürşarj gerilmesi, γ = birim hacim ağırlık ve B = temel genişliğidir. Eş. 3.4'de yer alan Terzaghi taşıma gücü faktörleri aşağıdaki gibidir:

$$a_\theta = e^{(0.75\pi - \theta/2)\tan\phi} \quad (3.5)$$

$$N_q = \frac{a_\theta^2}{2\cos^2\left(45 + {}^{\theta}/_{2}\right)} \quad (3.6)$$

$$\phi = 0 \text{ ise}, N_c = 5.70 \quad (3.7)$$

$$\phi > 0 \text{ ise}, N_c = \left(N_q - 1\right)\cot\phi \quad (3.8)$$

$$N_\gamma = \frac{\tan\phi}{2}\left(\frac{K_{p\gamma}}{\cos^2\phi} - 1\right) \quad (3.9)$$

c ve ϕ değerleri, yenilme yüzeyinin şeklinden dolayı, temelin aşağısı ve B derinliği arasındaki zemini temsil eder. Zemin yüzeyi ve D derinliği arasındaki zeminler ilave yük olarak davranır. Terzaghi yöntemi efektif gerilme analizleri için verilmiştir. Fakat toplam gerilme analizinde de gerekli parametreleri değiştirerek kullanılabilir.

Terzaghi'nin $K_{p\gamma}$ değerlerini grafik yöntemle bularak, N_γ 'yı hesaplamada kullanmıştır [Coduto, 2001]. Ayrıca, diğer taşıma gücü faktörlerinin değerlerini hesaplamış ve sonuçları ϕ'nın bir fonksiyon**u** olarak N_c, N_q ve N_γ tablo olarak Çizelge 3.1'de sunmuştur [Coduto, 2001].

Çizelge 3.1. Terzaghi eşitlikleri için taşıma gücü faktörleri

ϕ (°)	N_c	N_q	N_γ	$K_{p\gamma}$
0	5.7	1.0	0.0	10.8
5	7.3	1.6	0.5	12.2
10	9.6	2.7	1.2	14.7
15	12.9	4.4	2.5	18.6
20	17.7	7.4	5.0	25.0
25	25.1	12.7	9.7	35.0
30	37.2	22.5	19.7	52.0
34	52.6	36.5	36.0	76.0
35	57.8	41.4	42.4	82.0
40	95.7	81.3	100.4	141.0
45	172.3	173.3	297.5	298.0
48	258.3	287.9	780.1	599.2
50	347.5	415.1	1153.2	800.0

Buna rağmen, bilgisayarların kullanılmasıyla N_γ formülünün ihtiyacı ortaya çıkmıştır [Coduto, 2001]. Terzaghi N_γ eğrisini yakalamak için Coduto (2001) tarafından Eş. 3.10 geliştirilmiştir:

$$N_\gamma \approx \frac{2(N_q+1)\tan\phi}{1+0.4\sin(4\phi)} \tag{3.10}$$

Bu eşitlik Terzaghi $K_{p\gamma}$ değerlerinin yaklaşık %10'u içinde N_γ değerleri sağlamaktadır.

Terzaghi teorisini sürekli temeller için geliştirmiştir. Dikdörtgen temeller, eğimli yükler veya derinlik, genişlik oranı büyük temeller gibi özel durumları dikkate almamaktadır. İki boyutlu problem olduğundan en basit durumdur. Model deneylerden bulduğu ampirik katsayıları ekleyerek teorisini kare ve dairesel

temellere uyarlamıştır. Ayrıca bu çalışmada Murthy'nin (2002) dikdörtgen temeller için Terzaghi eşitliklerinde kullandığı şekil faktörleri bu çalışmada kullanılmıştır (Çizelge 3.2).

Çizelge 3.2. Terzaghi taşıma gücü yöntemi için şekil faktörleri

	Kare	Sürekli	Dairesel	Dikdörtgen
ζ_{cs}	1.3	1.0	1.3	1+0.3(B/L)
$\zeta_{\gamma s}$	0.8	1.0	0.6	1-0.2(B/L)

3.1.2. Meyerhof taşıma gücü yöntemi

Meyerhof (1951, 1963), Terzaghi'nin önerdiğine benzer bir taşıma gücü yöntemi önermiştir. Fakat önerdiği eşitlik Terzaghi'den farklı olarak şekil faktörünü (ζ_{qs}) derinlik terimi ile birlikte içermektedir. Ayrıca temel yükü eğimli olduğunda, derinlik faktörünü (ζ_{id}) ve eğim faktörünü (ζ_{i}) formüle dahil etmiştir. Bu eklentilerle birlikte geliştirilen formüller aşağıda verilmiştir:

$$q_{ult} = cN_c\zeta_{cs}\zeta_{cd}\zeta_{ci} + qN_q\zeta_{qs}\zeta_{qd}\zeta_{qi} + 0.5\gamma BN_\gamma\zeta_{\gamma s}\zeta_{\gamma d}\zeta_{\gamma i} \quad (3.11)$$

Burada c = kohezyon, $N_c, N_q ve N_\gamma$ = taşıma gücü faktörleri, $\zeta_{cs}, \zeta_{qs}, \zeta_{\gamma s}$ = şekil faktörleri, $\zeta_{cd}, \zeta_{qd}, \zeta_{\gamma d}$= derinlik faktörleri, $\zeta_{ci}, \zeta_{qi}, \zeta_{\gamma i}$= eğim faktörleri, q = sürşarj gerilmesi, γ = birim hacim ağırlık ve B = temel genişliğidir. Bu denklemde kullanılan faktörler aşağıda verilmiştir:

$$N_q = e^{\pi \tan\phi} \times \tan^2\left(45 + \frac{\phi}{2}\right) \quad (3.12)$$

$$\phi = 0° \text{ ise}, \mathrm{N_c} = 5.14 \quad (3.13)$$

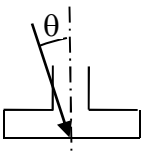
$$\phi > 0° \text{ ise}, N_c = \left(N_q - 1\right)\cot\phi \quad (3.14)$$

$$N_\gamma = \left(N_q - 1\right)\tan(1.4\phi) \tag{3.15}$$

$$K_p = \tan^2\left(45 + \frac{\phi}{2}\right) \tag{3.16}$$

Şekil, derinlik ve eğim faktörlerine ait büyüklükler Çizelge 3.3'de tanımlanmıştır.

Çizelge 3.3. Meyerhof taşıma gücü eşitlikleri için şekil, derinlik ve eğim faktörleri [Bowles, 1996]

Faktörler	Şart	Değer
Şekil: ζ_{cs}, ζ_{qs}, $\zeta_{\gamma s}$	$\phi \geq 0°$	$\zeta_{cs} = 1 + 0.2K_p\frac{B}{L}$
	$\phi \leq 10°$	$\zeta_{qs} = \zeta_{\gamma s} = 1$
	$\phi > 10°$	$\zeta_{qs} = \zeta_{\gamma s} = 1 + 0.1K_p\frac{B}{L}$
Derinlik: ζ_{cd}, ζ_{qd}, $\zeta_{\gamma d}$	$\phi \geq 0°$	$\zeta_{cd} = 1 + 0.2\sqrt{K_p}\frac{D}{B}$
	$\phi \leq 10°$	$\zeta_{qd} = \zeta_{\gamma d} = 1$
	$\phi > 10°$	$\zeta_{qd} = \zeta_{\gamma d} = 1 + 0.1\sqrt{K_p}\frac{D}{B}$
Yük Eğim: ζ_{ci}, ζ_{qi}, $\zeta_{\gamma i}$	$\phi \geq 0°$	$\zeta_{ci} = \zeta_{qi} = \left(1 - \frac{\theta}{90^o}\right)^2$
	$\phi = 0°$	$\zeta_{\gamma i} = 0$
	$\phi > 0°$	$\zeta_{\gamma i} = \left(1 - \frac{\theta}{\phi}\right)^2$

Çizelge 3.3'de verilen şekil, derinlik ve eğim faktörleri Meyerhof'dan (1963) alınmıştır ve bunlar 1951 yılında geliştirdiği formüllerden farklılık göstermektedir. Şekil faktörleri, ζ_{qs}'nin eklenmesi dışında Terzaghi tarafından verilenlerle büyük ölçüde farklılık göstermemektedir. Bileşke kuvvetin dikeyden θ açısıyla eğimli halde etkimesi durumunda, taşıma gücünün azaltılmasını amaçlayan yük eğim faktörlerinin

kullanılmasını önermiştir. $\zeta_{\gamma i}$ faktörü kullanıldığı durumlarda $\phi = 0°$ ise, $\zeta_{\gamma i}$ 0 olarak alınmalıdır çünkü ζ_{ci} terimi için taban kohezyonu olsa bile bu terimle taban kayması görülür. Ayrıca $\theta = 0°$ ise bütün ζ_i faktörleri 1'e eşittir.

$D \approx B$ derinliğine kadar Meyerhof yöntemiyle hesaplanan nihai taşıma gücü değeri Terzaghi ile hesaplanandan çok büyük farklılık göstermemektedir [Bowles, 1996].

3.1.3. Hansen taşıma gücü yöntemi

Hansen (1970) tarafından genel taşıma gücü durumu için aşağıdaki eşitlikler ortaya koyulmuştur:

$$\phi = 0° \text{ ise}, q_{ult} = 5.14 s_u \left(1 + \zeta'_{cs} + \zeta'_{cd} - \zeta'_{ci} - \zeta'_{cg} - \zeta'_{cb}\right) + q \tag{3.17}$$

$$N_\gamma = 1.5\left(N_q - 1\right)\tan\phi \tag{3.18}$$

N_q ve N_c değerleri Eş. 3.12 - Eş. 3.14'de verilmiştir. Eş. 3.17'nin Meyerhof'un (1951) çalışmasının uzantısı olduğu kolayca görülebilir. Bu eşitlikler 1957 ve 1961 yıllarında önerilen düzeltmeleri ve uzantıları temsil etmektedir. Eklentiler, temelin yataydan ζ_{ib} eğimi ile temeli destekleyen zeminin β açısı kadar eğimli olması durumları için taban faktörlerini ve yer eğim faktörleri ζ_{ig}'yi içerir.

Hansen eşitlikleri hem yüseysel hem de derin temeller için dolaylı olarak herhangi bir D/B oranına izin verirler. qN_q teriminin incelenmesiyle, büyük derinlikle nihai taşıma gücünde büyük artış önerir. Bu terimi kısıtlamak için Hansen aşağıdaki derinlik faktörlerini önermiştir:

$$\phi = 0° \text{ ise}, \zeta'_{cd} = 0.4k \tag{3.19}$$

$$\zeta_{cd} = 1.0 + 0.4k \tag{3.20}$$

$$\zeta_{qd} = 1 + 2\tan\phi\,(1 - \sin\phi)^2 k \tag{3.21}$$

$$\zeta_{\gamma d} = 1.0 \tag{3.22}$$

$$D/B \leq 1 \text{ ise, } k = {}^{D}/_{B} \tag{3.23}$$

$$D/B > 1 \text{ ise, } k = \tan^{-1}\left({}^{D}/_{B}\right) \tag{3.24}$$

Bu ifadelerin D/B = 1 durumunda süreksiz olduğu unutulmamalıdır. $\tan^{-1}\left({}^{D}/_{B}\right)$ terimi ise ζ_{cd} ve ζ_{qd} terimlerindeki artışı kontrol eder. Yük eğim faktörleri B ve L boyutunda aşağıda verilmiştir:

$$\phi = 0° \text{ ise, } \zeta_{c,Bi} = 0.5 - 0.5\sqrt{1 - \frac{H_B}{A_f \times c_a}} \tag{3.25}$$

$$\phi = 0° \text{ ise, } \zeta_{c,Li} = 0.5 - 0.5\sqrt{1 - \frac{H_L}{A_f \times c_a}} \tag{3.26}$$

$$\zeta_{c,Bi} = \zeta_{q,Bi} - \frac{1 - \zeta_{q,Bi}}{N_q - 1} \tag{3.27}$$

$$\zeta_{c,Li} = \zeta_{q,Li} - \frac{1 - \zeta_{q,Li}}{N_q - 1} \tag{3.28}$$

$$\zeta_{q,Bi} = \left[1 - \frac{0.5 H_B}{V + A_f c_a \cot\phi}\right]^{2.5} \tag{3.29}$$

$$\zeta_{q,Li} = \left|1 - \frac{0.5H_L}{V + A_f c_a \cot\phi}\right]^{2.5} \quad (3.30)$$

$$\zeta_{q,Li} = \left|1 - \frac{0.5H_L}{V + A_f c_a \cot\phi}\right]^{2.5} \quad (3.31)$$

$$\zeta_{\gamma,Bi} = \left|1 - \frac{0.7H_B}{V + A_f c_a \cot\phi}\right]^{3.5} \quad (3.32)$$

$$\zeta_{\gamma,Li} = \left|1 - \frac{0.7H_L}{V + A_f c_a \cot\phi}\right]^{3.5} \quad (3.33)$$

Burada, H_B = temelin B boyutu yönünde etkiyen yük, H_L= temelin L boyutu yönünde etkiyen yük, V = temele etkiyen düşey yük, A_f = etkili alan (A_f = B'L') ve c_a= taban adhezyonudur (c_a: $0.6c<c_a<1.0c$, c: kohezyon). Şekil faktörleri B ve L boyutunda Eş. 3.34 - 3.41'de verilmiştir:

$$\phi = 0° \text{ ise, } \zeta'_{c,Bs} = 0.2\frac{B'}{L'}\zeta_{c,Bi} \quad (3.34)$$

$$\phi = 0° \text{ ise, } \zeta'_{c,Ls} = 0.2\frac{L'}{B'}\zeta_{c,Li} \quad (3.35)$$

$$\zeta_{c,Bs} = 1.0 + \frac{N_q}{N_c}\frac{B'}{L'}\zeta_{c,Bi} \quad (3.36)$$

$$\zeta_{c,Ls} = 1.0 + \frac{N_q}{N_c}\frac{L'}{B'}\zeta_{c,Li} \quad (3.37)$$

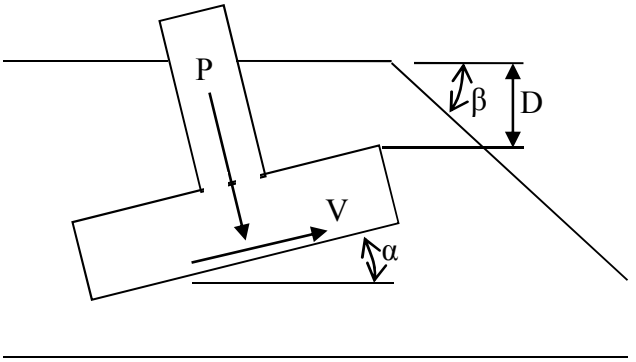
$$\zeta_{q,Bs} = 1.0 + \left(\frac{B'}{L'}\zeta_{q,Bi}\right)\sin\phi \quad (3.38)$$

$$\zeta_{q,Ls} = 1.0 + \left(\frac{L'}{B'}\zeta_{q,Li}\right)\sin\phi \tag{3.39}$$

$$\zeta_{\gamma,Bs} = 1.0 - 0.4\left(\frac{B'}{L'}\frac{\zeta_{\gamma,Bi}}{\zeta_{\gamma,Li}}\right) \geq 0.6 \tag{3.40}$$

$$\zeta_{\gamma,Ls} = 1.0 - 0.4\left(\frac{L'}{B'}\frac{\zeta_{\gamma,Li}}{\zeta_{\gamma,Bi}}\right) \geq 0.6 \tag{3.41}$$

Yer eğim faktörlerini tanımlamakta kullanılan bileşenler Şekil 3.4'de gösterilmiştir. Formüller ise Eş. 3.42 – Eş. 3.44'de verilmiştir:

Şekil 3.4. Taban eğim ve zemin eğimi faktörleri

$$\phi = 0° \text{ ise}, g'_c = \frac{\beta°}{147°} \tag{3.42}$$

$$\zeta_{cg} = 1.0 - \frac{\beta°}{147°} \tag{3.43}$$

$$\zeta_{qg} = \zeta_{\gamma g} = (1.0 - 0.5\tan\beta°)^5 \tag{3.44}$$

Taban eğim faktörleri Eş. 3.45 – Eş. 3.48'de verilmiştir:

$$\phi = 0° \text{ ise}, b_c' = \frac{\alpha^\circ}{147^\circ} \tag{3.45}$$

$$\zeta_{cb} = 1.0 - \frac{\alpha^\circ}{147^\circ} \tag{3.46}$$

$$\zeta_{qb} = exp(-2\alpha \tan\phi) \text{ (α: radyan)} \tag{3.47}$$

$$\zeta_{\gamma b} = exp(-2.7\alpha \tan\phi) \text{ (α: radyan)} \tag{3.48}$$

3.1.4. Vesic taşıma gücü yöntemi

Vesic'in (1973, 1975) geliştirdiği taşıma gücü ifadesi (Eş. 3.49), diğer kaynaklardan elde edilen teorik ve deneysel bulgulara dayanır [Skempton, 1951; Meyerhof, 1953; Hansen, 1961; Debeer ve Ladanyi, 1961; Meyerhof, 1963; Hansen, 1970]. Terzaghi'nin önerdiği yönteme mükemmel bir alternatiftir.

$$q_{ult} = cN_c\zeta_{cs}\zeta_{cd}\zeta_{ci}\zeta_{cg}\zeta_{ct} + qN_q\zeta_{qs}\zeta_{qd}\zeta_{qi}\zeta_{qg}\zeta_{qt} + \cdots \\ +0.5\gamma BN_\gamma\zeta_{\gamma s}\zeta_{\gamma d}\zeta_{\gamma i}\zeta_{\gamma g}\zeta_{\gamma t} \tag{3.49}$$

Eş. 3.49'da verilen taşıma gücü faktörleri aşağıda verilmiştir.

$$N_q = e^{\pi \tan\phi} \times \tan^2\left(45 + \frac{\phi}{2}\right) \tag{3.50}$$

$$N_c = \left(N_q - 1\right)\cot\phi \tag{3.51}$$

$$\phi = 0° \text{ ise}, N_c = 5.14 \tag{3.52}$$

$$N_\gamma = 2\left(N_q + 1\right)\tan\phi \tag{3.53}$$

Yukarıda belirtilen eşitliklerde tanımlanan taban ve zemin eğim faktörleri Şekil 3.4'de gösterilmiştir. Buna göre $\alpha \geq 0$, $\beta \geq 0$ ve $\alpha + \beta < 90°$ olmalıdır. Terzaghi formülü sadece yatay tabanlı, zemin yüzeyi düz bir temel üzerine etkiyen düşey yükleri dikkate alır. Fakat Vesic faktörleri bunların herhangi birisinin değişmesine izin verir [Coduto, 2001].

Vesic, temel şekil faktörlerini aşağıdaki şekilde tanımlamıştır:

$$\zeta_{cs} = 1.0 \frac{N_q}{N_c} \frac{B}{L} \tag{3.54}$$

$$\zeta_{qs} = 1.0 + (\frac{B}{L}) \tan \phi \tag{3.55}$$

$$\zeta_{\gamma s} = 1.0 - 0.4(\frac{B}{L}) \tag{3.56}$$

Sürekli temeller için B / L = 0 olduğundan, ζ_s faktörlerinin ihmal edilebileceği anlamına gelir. Yük eğim faktörleri, temel tabanına eksantrik olarak etkiyen durumda kullanılır. V temelin tabanına dik etkiyen bileşeni ve H temel tabanına paralel etkiyen bileşeni temsil eder. Yük eğim faktörleri aşağıda tanımlanmıştır:

$$\zeta_{ci} = 1.0 - \frac{mH}{A_f c_a N_c} \tag{3.57}$$

$$\zeta_{qi} = \left|1.0 - \frac{H}{V + A_f c_a \cot \phi}\right|^m \tag{3.58}$$

$$\zeta_{\gamma i} = \left|1.0 - \frac{H}{V + A_f c_a \cot \phi}\right|^{m+1} \tag{3.59}$$

$$\mathrm{A_f} = \mathrm{B'L'} \tag{3.60}$$

Burada A_f etki alanıdır. Taban adhezyonu (c_a) ise $0.6c<c_a<1.0c$ arasındadır. m parametresi ise aşağıda tanımlanmıştır:

$$m = m_B = \frac{2+(B/L)}{1+(B/L)} \tag{3.61}$$

$$m = m_L = \frac{2+(L/B)}{1+(L/B)} \tag{3.62}$$

Yükün temel tabanına dik etkimesi durumunda, ζ_i faktörleri 1'e eşittir ve ihmal edilebilir. $\phi = 0$ iken ζ_i faktörleri de 1'e eşittir.

Vesic yaklaşımında, temel derinliği, aşağıdaki eşitliklerle dikkate alınmıştır:

$$\zeta_{cd} = 1.0 + 0.4k \tag{3.63}$$

$$\zeta_{qd} = 1 + 2\tan\phi\,(1-\sin\phi)^2 k \tag{3.64}$$

$$\zeta_{\gamma d} = 1.0 \tag{3.65}$$

$$D/B \leq 1 \text{ ise}, k = {}^{D}/_{B} \tag{3.66}$$

$$D/B > 1 \text{ ise}, k = \tan^{-1}\left({}^{D}/_{B}\right) \tag{3.67}$$

Sığ temeller (D/B ≤ 1) için Eş. 3.66 kullanılmalıdır. Bir şevin tepesine yakın olan temellerin taşıma gücü, düz zemin üzerine yerleştirilenlerden daha düşüktür. Bu durumu açıklayan yer eğim faktörleri aşağıda verilmiştir.

$$\phi = 0° \text{ ise}, \zeta_{cg} = 1 - \frac{\beta}{147°} \tag{3.68}$$

$$\zeta_{qg} = \zeta_{\gamma g} = (1.0 - \tan\beta)^2 \tag{3.69}$$

Zemin yüzeyi düz ise (β=0), ζ_g faktörleri 1'e eşit olur. Temellerin büyük bir çoğunluğunun tabanı yatay olarak inşa edilir. Buna rağmen, eğer uygulanan yük düşeyden büyük bir açı ile etkirse, uygulanan yükü tabana dik olarak yansıtmak için temelin tabanına aynı açıda eğim vermek uygun olabilir. Bu tür temellerin inşasının zor olduğu akıldan çıkarılmamalıdır. Bu durumda kullanılacak taban eğim faktörleri aşağıdaki gibidir:

$$\zeta_{ct} = 1.0 - \frac{\alpha}{147^\circ} \tag{3.70}$$

$$\zeta_{qt} = \zeta_{\gamma t} = \left(1.0 - \frac{\alpha \tan\phi}{57^\circ}\right)^2 \tag{3.71}$$

Temel tabanı yatay ise, ζ_t faktörlerinin tümü 1'e eşit olur.

3.1.5. Kulhawy taşıma gücü yöntemi

Kulhawy ve ark. (1983) pratikte karşılaşılan durumları geniş yükleme ve geometri koşullarında hesaba katmak için temel taşıma gücü yöntemlerini derleyerek geliştirmişlerdir. Bu yöntemin genel ifadesi aşağıda tanımlanmıştır:

$$q_{ult} = \frac{Q}{B'L'} = cN_c\zeta_{cr}\zeta_{cs}\zeta_{ci}\zeta_{ct}\zeta_{cg}\zeta_{cd} + \cdots$$
$$qN_q\zeta_{qr}\zeta_{qs}\zeta_{qi}\zeta_{qt}\zeta_{qg}\zeta_{qd} + 0.5B\gamma N_\gamma\zeta_{\gamma r}\zeta_{\gamma s}\zeta_{\gamma i}\zeta_{\gamma t}\zeta_{\gamma g}\zeta_{\gamma d} \tag{3.72}$$

Burada, B = temel genişliği, N_c, N_q, N_γ = taşıma gücü faktörleri, ζ_{xy} = değiştiricilerdir. ζ değiştiricilerinde 1. alt indis kohezyon, derinlik veya sürşarj etkenini (c, γ, q); 2. alt indiste ise r, zeminin rijitliği; s, temelin şeklini; i, yük eğimini; t, temel tabanının dönmesini; g, temelin oturduğu zeminin eğimini; d,

temelin derinliğini temsil etmektedir. Taşıma gücü faktörleri ise şöyle tanımlanmaktadır:

$$N_q = e^{\pi \tan \phi} \times \tan^2 \left(45 + \frac{\phi}{2}\right) \tag{3.73}$$

$$N_c = \left(N_q - 1\right) \cot \phi \tag{3.74}$$

$$N_\gamma = 2\left(N_q + 1\right) \tan \phi \tag{3.75}$$

Burada, ϕ = içsel sürtünme açısıdır. Vesic (1975), taşıma gücü problemlerinde zeminin deforme olabilirliğini hesaba katan çözüm önermiştir. Rijitlik indeksi (I_r) kavramı, sonsuz zemin kütlesindeki boşlukların genişleme teorisinden geliştirilmiştir ve şöyle tanımlanabilir:

$$I_r = \frac{G}{c + q \tan \phi} \tag{3.76}$$

Burada, G = zeminin kayma modülü, q = temel altında B/2 derinliğinde hesaplanan yüktür. Kayma modülü, Eş. 2.30 yardımıyla hesaplanır.

Poisson oranı ve rijitlik indeksi için tipik değerler Çizelge 2.10 ve Çizelge 3.4'de verilmiştir [Kulhawy ve ark., 1983].

Çizelge 3.4. Rijitlik indeksinin tipik değerleri

Zemin	Rölatif Sıkılık, D_r	Ortalama normal gerilme düzeyi, σ_0 (kg/cm^2)	Rijitlik indeksi
Chattahoochee kumu	% 80	0.1	200
		1	118
		10	52
		100	12

Çizelge 3.4. (Devam) Rijitlik indeksinin tipik değerleri

Zemin	Rölatif Sıkılık, D_r	Ortalama normal gerilme düzeyi, σ_0 (kg/cm^2)	Rijitlik indeksi
	% 20	0.1	140
		1	85
Ottawa kumu	% 82	0.05	265
	% 21	0.05	89
Piedmont silti	-	0.70	10-30

Rijitlik indeksi belirlendikten sonra, aşağıda şekilde tanımlanan kritik rijitlik indeksi (I_{rc}) ile karşılaştırılmalıdır:

$$I_{rc} = 0.5exp[(3.30 - 0.45B/L)\cot(45° - \phi/2)] \tag{3.77}$$

Eğer $I_r < I_{rc}$ ise yerel kayma ve zımbalama kayma durumu görülebilir. Bu durumda aşağıdaki bağıntılar geçerlidir:

$$\zeta_{qr} = exp\left\{[(-4.4 + 0.6B/L)\tan\phi] + \left[\frac{(3.07\sin\phi)(\log(2I_r))}{1+\sin\phi}\right]\right\} \tag{3.78}$$

$$\zeta_{\gamma r} = \zeta_{qr} \tag{3.79}$$

$$\phi > 0 \text{ ise, } \zeta_{cr} = \zeta_{qr} - \frac{(1-\zeta_{qr})}{(N_c\tan\phi)} \tag{3.80}$$

$$\phi = 0 \text{ ise, } \zeta_{cr} = 0.32 + 0.12B/L + 0.60log(I_r) \tag{3.81}$$

Eğer $I_r \geq I_{rc}$ ise zemin rijit-plastik malzeme gibi davranır ve genel kayma yenilmesi durumunu temsil etmek üzere Eş. 3.82 kullanılır.

$$\zeta_{qr} = \zeta_{\gamma r} = \zeta_{cr} = 1 \tag{3.82}$$

Vesic (1975), aktif Rankine kamasında ortalama hacimsel şekil değiştirmeyi dikkate almak için bir değişiklik daha önermiştir. Bu durum drenajlı yükleme için azaltılmış rijitlik indeksi (I_{rr}) ile sonuçlanan durumdur:

$$I_{rr} = I_r/(1 + I_r\Delta) \tag{3.83}$$

Bu durumda yukarıdaki eşitliklerde I_r'nin I_{rr} ile yerdeğiştirmesi önerilmiştir. Burada, Δ: hacimsel şekil değiştirmedir. Ortalama hacimsel yerdeğiştirme drenajlı üç eksenli testi veya pressiyometre gibi arazi deneylerinden belirlenebilir. Gevşek olmayan zeminler ($I_r > I_{rc}$) için Δ sıfır alınabilir. Diğer durumda aşağıdaki formül kullanılabilir [Trautmann ve Kulhawy, 1987]:

$$\Delta = 0.005[(45° - \phi')/20°]q'/p_a \tag{3.84}$$

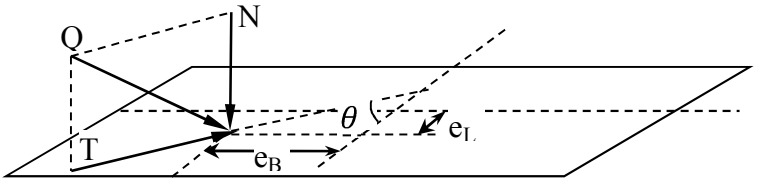
Burada, p_a = atmosfer basıncı (101.3 kN/m^2), ϕ' = efektif içsel sürtünme açısıdır. Temel şekil faktörleri sonsuz sürekli temel ve dairesel temellerin kısıtlı çözümlerinden geliştirilmiştir. Aynı zamanda deneysel gözlemlerle desteklenmiştir:

$$\zeta_{cs} = 1 + (B/L)\left(N_q/N_c\right) \tag{3.85}$$

$$\zeta_{qs} = 1 + (B/L)\tan\phi \tag{3.86}$$

$$\zeta_{\gamma s} = 1 - 0.4\,(B/L) \tag{3.87}$$

Sürekli temel için ζ_s faktörleri bire eşittir. Dairesel veya kare temel için B/L birdir. Yükleme temele eğimli ya da yüklemenin uygulama noktası simetri eksenine eksantrik olabilir (Şekil 3.5). Bu iki durum taşıma gücünü azaltır.

Şekil 3.5. Eğimli ve eksantrik yükleme [Kulhawy ve ark., 1983]

Eksantrisite azaltılmış temel boyutları kullanarak ele alınır:

$$B' = B - 2e_B \tag{3.88}$$

$$L' = L - 2e_L \tag{3.89}$$

Temelin yüklenmemiş bölgesindeki çekme problemlerini azaltmak amacıyla eksantrisite temel boyutunun 1/6'sını geçmemelidir. Yük eğimi, eğim faktörleri ile analiz edilir. Literatürde ilk zamanlarda sürekli temel için geliştirilen faktörler telem kısa boyutu (B) yönünde yapılan yüklemeye dayanmaktadır. Aşağıdaki faktörler dikdörtgen şekilleri ve değişen θ açılarını dikkate alır [Kulhawy ve ark., 1983]:

$$\zeta_{qi} = \left[1 - \frac{T}{N + B'L'c\cot\phi}\right]^n \tag{3.90}$$

$$\zeta_{\gamma i} = \left[1 - \frac{T}{N + B'L'c\cot\phi}\right]^{n+1} \tag{3.91}$$

$$\phi' > 0 \text{ ise } \zeta_{ci} = \zeta_{qi} - \frac{1-\zeta_{qi}}{N_c \tan\phi} \tag{3.92}$$

$$\phi' = 0 \text{ ise } \zeta_{ci} = 1 - \frac{nT}{cN_cB'L'} \tag{3.93}$$

B yönünde yükleme için ($\theta = 90°$) n şöyle verilir:

$$n_B = \frac{2+B/L}{1+B/L} \tag{3.94}$$

L yönünde yükleme için ($\theta = 0°$) n:

$$n_L = \frac{2+L/B}{1+L/B} \tag{3.95}$$

$$n_\theta = n_L \cos^2\theta + n_B \sin^2\theta \tag{3.96}$$

Diğer yükleme yönleri için n Eş. 3.96 ile verilir. Eğimli yükleme için temel, tabanı boyunca kayarak yenilmeye uğrayabilir. Yükün yatay bileşeni (T), Eş. 3.97 ile verilen kaymaya karşı direncin en büyük değerini geçmemelidir:

$$T_{max} = Ntan\delta + c_a B'L' \tag{3.97}$$

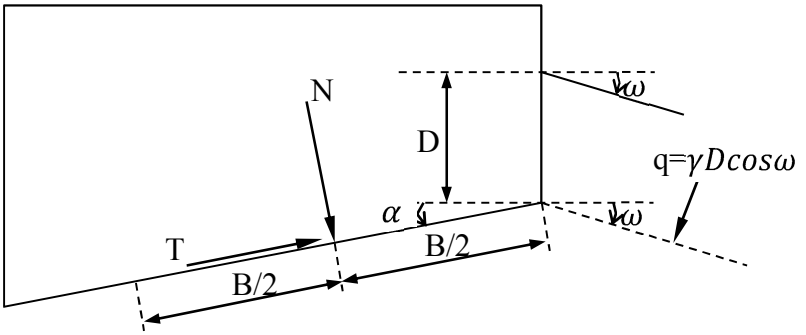
Burada, δ: zemin-temel yüzeyi arasındaki sürtünme açısı, c_a: adhezyondur. Yerinde dökme beton için, $\delta = \phi$ ve c_a=s_u; pürüzsüz çelik için, $\delta = \phi/2$ ve c_a=s_u/2; pürüzlü çelik için, pürüzsüz çelik δ ve c_a değerlerinin %50 arttırılması önerilir [Kulhawy ve Peterson, 1979; Potyondy, 1961]. Temel tabanı ve yerin eğimli olduğu durum Şekil 3.6'da gösterilmiştir.

Temel tabanı eğimli olduğunda aşağıdaki eşitlikler geçerlidir:

$$\zeta_{\gamma t} = (1 - \alpha \tan\phi)^2 \tag{3.98}$$

$$\zeta_{qt} = \zeta_{\gamma t} \tag{3.99}$$

$$\phi > 0 \text{ ise, } \zeta_{ct} = \zeta_{qt} - \frac{1-\zeta_{qt}}{N_c \tan\phi} \tag{3.100}$$

Şekil 3.6. Temel tabanı ve yerin eğimli olması durumu [Kulhawy ve ark., 1983]

$$\phi = 0 \text{ ise}, \zeta_{ct} = 1 - \frac{2\alpha}{\pi+2} \tag{3.101}$$

Burada, α radyandır. Eğimli yer durumu için faktörler:

$$\zeta_{qg} = (1 - \tan\omega)^2 \tag{3.102}$$

$$\zeta_{\gamma g} = \zeta_{qg} \tag{3.103}$$

$$\phi > 0 \text{ ise}, \zeta_{cg} = \zeta_{qt} - \frac{1-\zeta_{qt}}{N_c \tan\phi} \tag{3.104}$$

$$\phi = 0 \text{ ise}, \zeta_{cg} = 1 - \frac{2\omega}{\pi+2} \tag{3.105}$$

$$\phi = 0 \text{ ise}, \zeta_{\gamma g} = \zeta_{qg} = 1 \tag{3.106}$$

olarak tanımlanır. Burada, ω radyandır. Eğimli yer durumunda eğer $\phi = 0$ ise N_γ terimi Eş. 3.107 ile hesaba katılmalıdır:

$$\omega > 0 \text{ ise } N_\gamma = -2\sin\omega \tag{3.107}$$

Eş. 3.98'den Eş. 3.107 dahil olmak üzere bu bağıntılarda aşağıdaki kısıtlamalar dikkate alınmalıdır:

$$\alpha < 45°, \quad \omega < 45°, \quad \omega < \phi \tag{3.108}$$

Hansen (1970) tarafından genel kullanılan yaklaşık formüller çelişki içermektedir. Çünkü D/B<1 ve D/B>1 durumları birbiriyle bağdaşmamaktadır. Bu durumu dikkate alan daha tutarlı formüller aşağıda önerilmiştir [Kulhawy ve ark., 1983]:

$$\zeta_{qd} = 1 + 2\tan\phi\,(1-\sin\phi)^2\tan^{-1}(D/B) \tag{3.109}$$

$$\zeta_{\gamma d} = 1 \tag{3.110}$$

$$\phi > 0 \text{ ise, } \zeta_{cd} = \zeta_{qd} - \frac{1-\zeta_{qd}}{N_c\tan\phi} \tag{3.111}$$

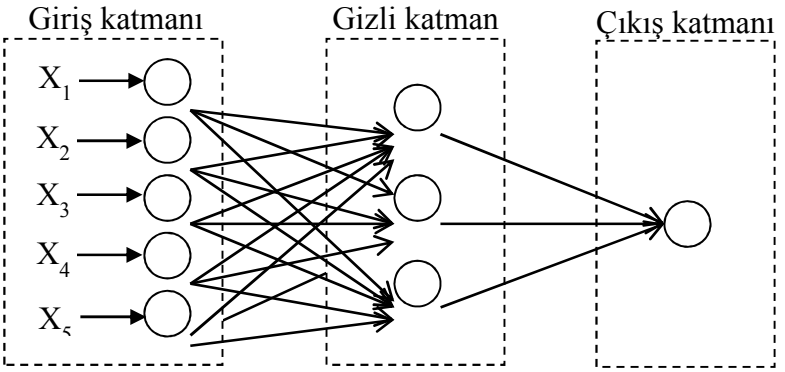
$$\phi = 0 \text{ ise, } \zeta_{cd} = 1 + 0.33\tan^{-1}(D/B) \tag{3.112}$$

Burada $\tan^{-1}$ teriminin radyan olduğu unutulmamalıdır.

3.1.6. YSA taşıma gücü yöntemi

YSA, beyin gibi biyolojik sinir sisteminden esinlenerek geliştirilmiş bir bilgi işleme sistemidir. İç içe bağlanmış çok sayıda nöron adı verilen işlem ünitelerinden oluşur. Nöronların ağırlıkla birbirine bağlandığı bir adım ötesindeki nöron birliği veya nörona katman denir. Giriş katmanı, YSA modeline girdilerin sunulduğu, çıkış katmanı ise modelin ürettiği sonucu ortaya koyan işlem yapılarıdır. Bu iki birim arasında kalan katmanlara gizli katman denir (Şekil 3.7). Katmanlardaki nöronlar bağlı olduğu diğer nörondan girdi sinyali alır. Herbir nöron, bir sonraki katmandaki ünitelere bağlanmıştır. Nöronlarla ilişkilendirilmiş sayısal ağırlıklar vardır. Ağırlıklar

nöronlar arasındaki etkinin doğasını ve sağlamlığını belirler. Herbir girdiden gelen sinyaller, girdilerin ağırlıklarının toplamları olarak işlem görür ve diğer nörona aktivasyon fonksiyonu ile aktarılır [Goh, 1994]. Şekil 3.7'de giriş katmanında beş, gizli katmanda üç ve çıkış katmanında bir nörona sahip tipik bir YSA yapısı görülmektedir [Tekin ve Akbaş, 2009].

Şekil 3.7. YSA yapısı

Nöronlar arasındaki ağırlıkların ayarlanması öğrenme olarak tanımlanır. Bu çalışmada kullanılan öğrenme algoritması geri yayılımdır [Rumelhart ve ark., 1986; Ghaboussi ve ark., 1991]. Öğrenme algoritması desenleri iki aşamada hesaplar. İlk aşamada giriş katmanından alınan veriler çıkış katmanına doğru ileri yönlü işlenir. Herbir çıktı nöronunda istenilen ile hesaplanan değerler arasında hata hesaplanır. İkinci aşama ise istenilen ile hesaplanan çıktılar arasındaki farkı azaltmak için çıktı katmanı ve gizli katmandaki ağırlıkların ayarlanmasıdır. Ağırlıkların ayarlanmasında genel delta kuralı yaygındır [Rumelhart ve ark., 1986]. Ağırlıkların yenilenmesi, öğrenme oranı (η) ve momentum katsayısı (α) ile kontrol edilir.

Birçok taşıma gücü kapasitesi eşitliğinin temeli limit denge yöntemidir. Çeşitli araştırmacılar tarafından laboratuvar çalışmalarıyla taşıma gücü eşitliklerinden bulunan değerler doğrulanmaktadır. Deneysel çalışmalar genellikle küçük ölçekteki modellerde gerçekleştirilmektedir. Ölçek etkisi devreye girdiğinden taşıma gücü formülleri temellerin gerçekte var olan taşıma gücü değerlerinden daha fazla tahmin

etmektedir [Padmini ve ark., 1997]. Bu sebeple kohezyonsuz zemindeki sığ temeller için alternatif bir taşıma gücü tahmin yöntemi geliştirilmesi gereği duyulmuştur.

YSA ile sığ temellerin taşıma gücünün tahmini için çeşitli çalışmalar yapılmıştır [Padmini ve ark., 2007, Kuo ve ark., 2009, Kalinli ve ark., 2010]. Kuo ve ark. (2009) çalışmasında çok katmanlı nöron yapısına sahip YSA modeli oluşturarak kohezyonlu zeminlerin taşıma gücünü tahmin etmişlerdir. Padmini ve ark. (2007) tarafından kohezyonsuz zeminler üzerindeki sığ temeller üzerinde 79 adet yükleme deneyinden veri alınarak YSA ile çalışma yapılmıştır. Bu çalışmada temel boyutları, temel derinliği, zeminin efektif birim hacim ağırlığı ve efektif içsel sürtünme açısı model girdisi olarak kullanılmıştır. Geriyayılım algoritmasına sahip çok katmanlı ağın regresyon katsayısını 0.979 olarak belirlemişlerdir. Kalinli ve ark. (2010), Padmini ve ark.'nın (2007) kullandığı veritabanını kullanarak YSA ve karınca algortimasıyla sığ temellerin taşıma gücünün tahminine yönelik araştırma yapmışlardır. 1 Gizli katmanda 10 adet nöron kullanarak model geliştirmişlerdir. Geliştirdikleri modelin belirleme katsayısını 0.99 olarak bulmuşlardır.

Bu tez kapsamında YSA ile kohezyonsuz zeminlerdeki sığ temellerin taşıma gücü kapasitesi tahmini için MATLAB 7.12 programı ve Neural Networks araç kutusu kullanılmıştır. Ara katmanların sayısını ve bu katmanlardaki nöron sayılarını belirlemek için belirli bir kural yoktur. Çok katmanlı ağ yapısına sahip model için 2 gizli katman seçilmiştir. 1. gizli katman 7 nörona sahip tansig transfer fonksiyonu, 2. gizli katman ise 3 nörona sahip logsig transfer fonksiyonundan oluşmaktadır. Model performansı, korelasyon katsayısı (R), belirleme katsayısı (R^2), ortalama mutlak hata (MAE) ve hata karelerinin ortalamasının karekökü (RMSE) ile ölçülmüştür.

$$R = \frac{n\sum_{i=1}^{n}(f_i y_i) - \sum_{i=1}^{n} f_i \sum_{i=1}^{n} y_i}{\sqrt{n\sum_{i=1}^{n} f_i^2 - \left(\sum_{i=1}^{n} f_i\right)^2}\sqrt{n\sum_{i=1}^{n} y_i^2 - \left(\sum_{i=1}^{n} y_i\right)^2}} \tag{3.113}$$

$$MAE = \frac{1}{n}\sum_{i=1}^{n}|f_i - Y_i| \tag{3.114}$$

$$RMSE = \sqrt{\frac{1}{n}\sum_{i=1}^{n}(f_i - y_i)^2} \quad (3.115)$$

Burada n = örnek sayısı, f_i ve y_i = gerçek ve tahmin edilen değerlerdir. Belirleme katsayısının 1.0 olması durumu mükemmel sonuç üreten bir YSA modelinin varlığına işarettir. 0.8 ile 1.0 arasındaki belirleme katsayıları için ise tahmin edilen değerlerle ölçülen değerler arasında kuvvetli bir korelasyonun olduğu ortaya koyulmuştur [Smith, 1993].

Ortalama mutlak hata, yönleri dikkate almaksızın tahmin edilen değer hatalarının ortalama büyüklüğünü ölçer. Hata karelerinin ortalamasının karekökü ise tahmin ile ölçülen değerler arasındaki farkın karesini alarak ortalamasını bulur. Tahmin edilen değerlerinin doğrulunu ölçmek için MAE ve RMSE birlikte kullanılır. RMSE daima MAE'den büyük ya da eşittir. Aralarındaki büyük fark tahminlerdeki hatanın büyük varyansa sahip olduğunu gösterir. Eğer MAE, RMSE'e eşit ise bütün hatalar aynı büyüklüktedir. RMSE ve MAE değerleri tahmin edilen değerin birimiyle aynı birimde olduğundan yorumlanması diğer hata bildirim yöntemlerine göre kolaylık sağlar. MAE ve RMSE 0 ile ∞ arasında değerler alabilmesine rağmen her ikisi içinde küçük değerler iyi bir tahmin modelini gösterir.

Veri tabanının tümünün model eğitiminde kullanılması, tahmin başarısının ölçülememesine sebep olur. Verilerin sadece eğitim ve test olarak iki gruba ayrılması ise ezberlemeye sebep olabilir. Bundan dolayı, modelde kullanılan veriler, eğitim, test ve geçerlilik olmak üzere üç gruba rastgele şekilde ayrılmıştır. Rastgele ayırmada üç grubun istatistiksel özelliklerinin birbirine yakın olması göz önünde bulundurulmuştur. Gruplamadan sonra çapraz sağlama (Stone, 1974) durdurma kriteri olarak kullanılmıştır. Eğitim seti ağırlıkları güncellemede kullanılırken, geçerlilik setindeki hata izlenmiştir. Geçerlilik setinde hata arttığında eğitim durdurulmuştur. En son olarak test seti, modelin başarısını ölçmek için kullanılmıştır. Verilerin %60'ı eğitim için, %20'si geçerlilik için, geriye kalan %20'si ise test için bölünmüştür. Modelin eğitiminde kullanılan veritabanı Çizelge 3.5'de sunulmuştur. YSA modelinin verileri temel genişliği, temel boyu, temel boyunun genişliğine oranı,

efektif birim hacim ağırlık, efektif içsel sürtünme açısı olmak üzere beş adettir. Modelin tek çıkış verisi ise taşıma kapasitesidir.

Çizelge 3.5. Sığ temel taşıma gücü modellenmesinde kullanılan YSA veritabanı

No	B (m)	D (m)	L/B	γ' (kN/m^3)	ϕ' (°)	q_u (kPa)	Kaynak
1	0.60	0.30	2.00	9.85	34.9	270	Muhs ve ark. (1969)
2	0.60	0.00	2.00	10.2	37.7	200	Muhs ve ark. (1969)
3	0.60	0.30	2.00	10.2	37.7	570	Muhs ve ark. (1969)
4	0.60	0.00	2.00	10.85	44.8	860	Muhs ve ark. (1969)
5	0.60	0.30	2.00	10.85	44.8	1760	Muhs ve ark. (1969)
6	0.50	0.00	1.00	10.2	37.7	154	Weiß (1970)
7	0.50	0.00	1.00	10.2	37.7	165	Weiß (1970)
8	0.50	0.00	2.00	10.2	37.7	203	Weiß (1970)
9	0.50	0.00	2.00	10.2	37.7	195	Weiß (1970)
10	0.50	0.00	3.00	10.2	37.7	214	Weiß (1970)
11	0.52	0.00	3.85	10.2	37.7	186	Weiß (1970)
12	0.50	0.30	1.00	10.2	37.7	681	Weiß (1970)
13	0.50	0.30	2.00	10.2	37.7	542	Weiß (1970)
14	0.50	0.30	2.00	10.2	37.7	530	Weiß (1970)
15	0.50	0.30	3.00	10.2	37.7	402	Weiß (1970)
16	0.52	0.30	3.85	10.2	37.7	413	Weiß (1970)
17	0.50	0.00	1.00	11.7	37	111	Muhs ve Weiß (1978)
18	0.50	0.00	1.00	11.7	37	132	Muhs ve Weiß (1978)
19	0.50	0.00	2.00	11.7	37	143	Muhs ve Weiß (1978)
20	0.50	0.01	1.00	11.7	37	137	Muhs ve Weiß (1978)
21	0.50	0.03	4.00	11.7	37	109	Muhs ve Weiß (1978)
22	0.50	0.13	4.00	11.7	37	187	Muhs ve Weiß (1978)
23	0.50	0.30	1.00	11.7	37	406	Muhs ve Weiß (1978)
24	0.50	0.30	1.00	11.7	37	446	Muhs ve Weiß (1978)
25	0.50	0.30	4.00	11.7	37	322	Muhs ve Weiß (1978)
26	0.50	0.50	2.00	11.7	37	565	Muhs ve Weiß (1978)
27	0.50	0.50	4.00	11.7	37	425	Muhs ve Weiß (1978)
28	0.50	0.00	1.00	12.41	44	782	Muhs ve Weiß (1978)
29	0.50	0.00	4.00	12.41	44	797	Muhs ve Weiß (1978)
30	0.50	0.30	1.00	12.41	44	1940	Muhs ve Weiß (1978)
31	0.50	0.30	1.00	12.41	44	2266	Muhs ve Weiß (1978)
32	0.50	0.50	2.00	12.41	44	2847	Muhs ve Weiß (1978)
33	0.50	0.50	4.00	12.41	44	2033	Muhs ve Weiß (1978)
34	0.50	0.49	4.00	12.27	42	1492	Muhs ve Weiß (1978)

Çizelge 3.5. (Devam) Sığ temel taşıma gücü modellenmesinde kullanılan YSA veritabanı

No	B (m)	D (m)	L/B	γ' (kN/m^3)	ϕ' (°)	q_u (kPa)	Kaynak
35	0.50	0.00	1.00	11.77	37	123	Muhs ve Weiß (1978)
36	0.50	0.00	2.00	11.77	37	134	Muhs ve Weiß (1978)
37	0.50	0.30	1.00	11.77	37	370	Muhs ve Weiß (1978)
38	0.50	0.50	2.00	11.77	37	464	Muhs ve Weiß (1978)
39	0.50	0.00	4.00	12	40	461	Muhs ve Weiß (1978)
40	0.50	0.50	4.00	12	40	1140	Muhs ve Weiß (1978)
41	1.00	0.20	3.00	11.97	39	710	Muhs and Weiß (1973)
42	1.00	0.00	3.00	11.93	40	630	Muhs and Weiß (1973)
43	0.99	0.71	1.00	15.8	32	1774	Briaud and Gibbens (1999)
44	3.00	0.76	1.00	15.8	32	1019	Briaud and Gibbens (1999)
45	2.49	0.76	1.00	15.8	32	1158	Briaud and Gibbens (1999)
46	1.49	0.76	1.00	15.8	32	1540	Briaud and Gibbens (1999)
47	3.02	0.89	1.00	15.8	32	1161	Briaud and Gibbens (1999)
48	0.06	0.03	5.95	15.7	34	59	Gandhi (2003)
49	0.06	0.06	5.95	15.7	34	71	Gandhi (2003)
50	0.06	0.03	5.95	16.1	37	83	Gandhi (2003)
51	0.06	0.06	5.95	16.1	37	99	Gandhi (2003)
52	0.06	0.03	5.95	16.5	39.5	122	Gandhi (2003)
53	0.06	0.06	5.95	16.5	39.5	143	Gandhi (2003)
54	0.06	0.03	5.95	16.8	41.5	158	Gandhi (2003)
55	0.06	0.06	5.95	16.8	41.5	185	Gandhi (2003)
56	0.06	0.03	5.95	17.1	42.5	181	Gandhi (2003)
57	0.06	0.06	5.95	17.1	42.5	211	Gandhi (2003)
58	0.09	0.05	6.00	15.7	34	75	Gandhi (2003)
59	0.09	0.09	6.00	15.7	34	92	Gandhi (2003)
60	0.09	0.05	6.00	16.1	37	105	Gandhi (2003)
61	0.09	0.09	6.00	16.1	37	128	Gandhi (2003)
62	0.09	0.05	6.00	16.5	39.5	156	Gandhi (2003)
63	0.09	0.09	6.00	16.5	39.5	186	Gandhi (2003)
64	0.09	0.05	6.00	16.8	41.5	207	Gandhi (2003)
65	0.09	0.09	6.00	16.8	41.5	245	Gandhi (2003)
66	0.09	0.05	6.00	17.1	42.5	236	Gandhi (2003)
67	0.09	0.09	6.00	17.1	42.5	280	Gandhi (2003)
68	0.15	0.08	5.95	15.7	34	98	Gandhi (2003)
69	0.15	0.15	5.95	15.7	34	122	Gandhi (2003)
70	0.15	0.08	5.95	16.1	37	143	Gandhi (2003)
71	0.15	0.15	5.95	16.1	37	176	Gandhi (2003)
72	0.15	0.08	5.95	16.5	39.5	211	Gandhi (2003)
73	0.15	0.15	5.95	16.5	39.5	255	Gandhi (2003)

Çizelge 3.5. (Devam) Sığ temel taşıma gücü modellenmesinde kullanılan YSA veritabanı

No	B (m)	D (m)	L/B	γ' (kN/m^3)	ϕ' (°)	q_u (kPa)	Kaynak
74	0.15	0.08	5.95	16.8	41.5	285	Gandhi (2003)
75	0.15	0.15	5.95	16.8	41.5	343	Gandhi (2003)
76	0.15	0.08	5.95	17.1	42.5	335	Gandhi (2003)
77	0.15	0.15	5.95	17.1	42.5	401	Gandhi (2003)
78	0.09	0.05	1.00	15.7	34	68	Gandhi (2003)
79	0.09	0.09	1.00	15.7	34	91	Gandhi (2003)
80	0.09	0.05	1.00	16.1	37	99	Gandhi (2003)
81	0.09	0.09	1.00	16.1	37	132	Gandhi (2003)
82	0.09	0.05	1.00	16.5	39.5	148	Gandhi (2003)
83	0.09	0.09	1.00	16.5	39.5	192	Gandhi (2003)
84	0.09	0.05	1.00	16.8	41.5	197	Gandhi (2003)
85	0.09	0.09	1.00	16.8	41.5	254	Gandhi (2003)
86	0.09	0.05	1.00	17.1	42.5	229	Gandhi (2003)
87	0.09	0.09	1.00	17.1	42.5	296	Gandhi (2003)
88	0.15	0.08	1.00	15.7	34	91	Gandhi (2003)
89	0.15	0.15	1.00	15.7	34	124	Gandhi (2003)
90	0.15	0.08	1.00	16.1	37	135	Gandhi (2003)
91	0.15	0.15	1.00	16.1	37	182	Gandhi (2003)
92	0.15	0.08	1.00	16.5	39.5	201	Gandhi (2003)
93	0.15	0.15	1.00	16.5	39.5	265	Gandhi (2003)
94	0.15	0.08	1.00	16.8	41.5	276	Gandhi (2003)
95	0.15	0.15	1.00	16.8	41.5	362	Gandhi (2003)
96	0.15	0.08	1.00	17.1	42.5	325	Gandhi (2003)
97	0.15	0.15	1.00	17.1	42.5	424	Gandhi (2003)
98	0.99	0.71	1.00	15.5	42.6	1079	Briaud and Gibbens (1994)
99	1.49	0.76	1.01	15.5	41.7	2500	Briaud and Gibbens (1994)
100	3.02	0.89	1.00	15.5	40.1	10300	Briaud and Gibbens (1994)
101	2.49	0.76	1.00	15.5	40.7	7271	Briaud and Gibbens (1994)
102	3.00	0.76	1.00	15.5	40.3	10000	Briaud and Gibbens (1994)
103	1.10	0.72	1.18	18	45.2	1808	Bergdahl ve ark. (1985)
104	0.55	0.36	1.18	18	45.4	368	Bergdahl ve ark. (1985)
105	1.10	0.72	1.18	18	36	200	Bergdahl ve ark. (1985)
106	1.60	1.04	1.13	18	34	1328	Bergdahl ve ark. (1985)
107	0.55	0.36	1.18	18	39	149	Bergdahl ve ark. (1985)
108	0.30	0.00	1.00	18	34	25	DiMillio (1994)
109	0.46	0.00	1.00	18	34	57	DiMillio (1994)
110	0.46	0.00	1.00	18	34	88	DiMillio (1994)
111	0.61	0.00	1.00	18	34	126	DiMillio (1994)
112	0.91	0.00	1.00	18	34	274	DiMillio (1994)

Çizelge 3.5. (Devam) Sığ temel taşıma gücü modellenmesinde kullanılan YSA veritabanı

No	B (m)	D (m)	L/B	γ' (kN/m^3)	ϕ' (°)	q_u (kPa)	Kaynak
113	0.61	0.00	1.00	18	34	118	DiMillio (1994)
114	0.30	0.00	1.00	18	34	35	DiMillio (1994)
115	0.46	0.00	1.00	18	34	74	DiMillio (1994)
116	1.00	1.00	1.00	19.5	32	461	Canepa (1990)
117	1.00	1.00	1.00	19.5	32	386	Canepa (1990)
118	1.00	0.00	1.00	19.5	32	377	Canepa (1990)
119	1.00	0.00	1.00	19.5	32	368	Canepa (1990)
120	1.00	0.00	1.00	19.5	32	335	Canepa (1990)
121	1.00	0.00	1.00	19.5	32	305	Canepa (1990)
122	1.00	0.00	1.00	19.5	32	400	Canepa (1990)
123	1.00	0.00	1.00	19.5	32	296	Canepa (1990)
124	1.00	0.00	1.00	19.5	32	390	Canepa (1990)
125	0.71	0.00	1.00	19.5	32	221	Canepa (1990)
126	0.71	1.00	1.97	19.5	32	350	Canepa (1990)
127	0.71	1.00	2.96	19.5	32	516	Canepa (1990)
128	1.00	0.43	1.00	19.5	32	383	Canepa (1990)
129	1.00	0.63	1.00	19.5	32	433	Canepa (1990)
130	1.00	0.00	1.00	19.5	32	435	Canepa (1990)
131	0.70	1.00	1.00	16.8	35	365	Mestat ve Berthelon (2001)
132	1.00	1.00	1.00	16.8	35	632	Mestat ve Berthelon (2001)
133	1.00	0.00	1.00	16.8	35	773	Mestat ve Berthelon (2001)
134	1.00	0.00	1.00	16.8	35	685	Mestat ve Berthelon (2001)
135	1.00	0.00	1.00	16.8	35	560	Mestat ve Berthelon (2001)
136	1.00	0.00	1.00	16.8	35	500	Mestat ve Berthelon (2001)
137	1.00	0.00	1.00	16.8	35	598	Mestat ve Berthelon (2001)
138	1.00	0.00	1.00	16.8	35	584	Mestat ve Berthelon (2001)
139	1.00	0.00	1.00	16.8	35	716	Mestat ve Berthelon (2001)
140	1.00	0.00	1.00	16.8	35	825	Mestat ve Berthelon (2001)
141	1.00	0.00	1.00	16.8	35	922	Mestat ve Berthelon (2001)
142	1.00	0.00	1.00	16.8	35	659	Mestat ve Berthelon (2001)
143	1.00	0.00	1.00	16.8	35	640	Mestat ve Berthelon (2001)
144	1.00	0.00	1.00	16.8	35	626	Mestat ve Berthelon (2001)
145	0.70	0.00	1.00	16.8	35	300	Mestat ve Berthelon (2001)
146	1.00	0.00	1.00	16.8	35	726	Mestat ve Berthelon (2001)
147	1.00	0.00	1.00	16.8	35	927	Mestat ve Berthelon (2001)
148	0.70	1.00	1.00	16.8	35	425	Mestat ve Berthelon (2001)
149	0.70	1.00	1.00	16.8	35	462	Mestat ve Berthelon (2001)
150	0.70	1.00	1.00	16.8	35	477	Mestat ve Berthelon (2001)
151	0.70	0.20	1.00	16.8	35	329	Mestat ve Berthelon (2001)

Çizelge 3.5. (Devam) Sığ temel taşıma gücü modellenmesinde kullanılan YSA veritabanı

No	B (m)	D (m)	L/B	γ' (kN/m^3)	ϕ' (°)	q_u (kPa)	Kaynak
152	0.31	0.00	1.00	18.0	45.2	70	Levy ve Morton (1974)
153	0.31	0.00	1.00	18.0	45.2	77	Levy ve Morton (1974)
154	0.31	0.00	1.00	18.0	46.3	132	Levy ve Morton (1974)
155	0.75	0.00	1.00	18.0	36.2	103	Lin ve ark. (1987)
156	0.45	0.00	1.00	18.0	38.8	50	Lin ve ark. (1987)
157	0.45	0.00	1.00	20.8	45.8	193	Rodin (1961)
158	0.75	0.00	1.00	20.8	45	482	Rodin (1961)
159	0.45	0.00	1.00	20.8	44.2	92	Rodin (1961)
160	0.75	0.00	1.00	20.8	43.6	574	Rodin (1961)
161	0.30	0.00	1.00	20.8	41.4	38	Rodin (1961)
162	0.30	0.00	1.00	20.8	44.8	54	Rodin (1961)
163	0.30	0.00	1.00	20.8	45.5	81	Rodin (1961)
164	0.30	0.00	1.00	20.8	45.9	152	Rodin (1961)
165	0.30	0.30	1.00	20.8	50	240	Rodin (1961)
166	0.25	0.25	1.00	16.3	42.6	68	Ismael (1985)
167	0.50	0.50	1.00	16.3	42.2	388	Ismael (1985)
168	0.61	0.00	1.00	14.2	28	35	Adams ve Collin (1997)
169	0.61	0.30	1.00	14.5	32.7	77	Adams ve Collin (1997)
170	0.61	0.00	1.00	14.7	35	73	Adams ve Collin (1997)
171	0.91	0.00	1.00	14.8	35.9	269	Adams ve Collin (1997)
172	0.61	0.00	1.00	14.8	35.9	120	Adams ve Collin (1997)
173	0.46	0.00	1.00	14.8	35.9	55	Adams ve Collin (1997)
174	1.70	0.00	1.71	18	38.3	1258	Kirsch ve ark. (1986)
175	0.45	1.00	1.00	18.4	36	123	Viana da Fonseca ve ark. (2003)
176	1.20	0.00	1.00	18.4	38	830	Viana da Fonseca ve ark. (2003)
177	0.31	0.31	1.00	19	39	33	Frost (1970)
178	0.61	0.00	1.00	19	39	96	Frost (1970)
179	0.31	0.00	1.00	19	39	39	Frost (1970)
180	1.05	0.00	1.00	21.5	53	4340	Lin ve ark. (1998)
181	0.90	0.00	1.00	21.5	53	3262	Lin ve ark. (1998)
182	0.75	0.00	1.00	21.5	53	1882	Lin ve ark. (1998)
183	0.80	0.00	1.00	17.4	41	223	Long (1998)
184	0.63	0.00	1.00	17.6	41.8	145	Long (1998)
185	0.46	0.00	1.00	16.4	37.7	22	Long (1998)
186	0.31	2.50	1.00	15.8	38.9	46	Bazaraa (1967)
187	0.31	2.50	1.00	15.8	39.4	46	Bazaraa (1967)
188	0.31	1.20	1.00	18	31.2	18	Bazaraa (1967)
189	0.31	1.20	1.00	18	30.7	20	Bazaraa (1967)
190	0.31	1.20	1.00	18	37.7	41	Bazaraa (1967)

Çizelge 3.5. (Devam) Sığ temel taşıma gücü modellenmesinde kullanılan YSA veritabanı

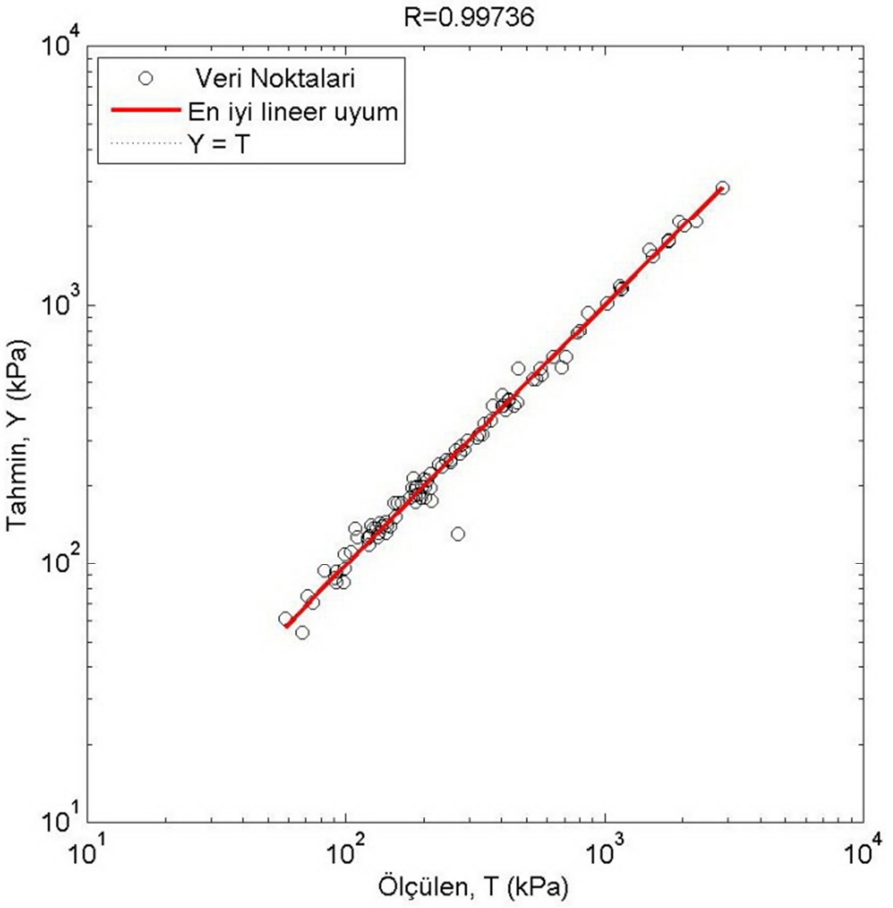
No	B (m)	D (m)	L/B	γ' (kN/m^3)	ϕ' (°)	q_u (kPa)	Kaynak
191	0.30	0.00	1.00	20.4	41.7	115	Bazaraa (1967)
192	1.20	0.00	1.00	20.4	41.5	1627	Bazaraa (1967)
193	0.30	1.00	1.00	20.4	41.7	75	Bazaraa (1967)
194	0.30	0.00	1.00	20.4	38.1	47	Bazaraa (1967)
195	1.20	0.31	1.00	20.4	39.5	1409	Bazaraa (1967)
196	0.30	0.00	1.00	20.4	39.3	73	Bazaraa (1967)
197	0.30	0.00	1.00	20.4	37.9	30	Bazaraa (1967)
198	0.30	0.00	1.00	15.8	36.8	21	Thornburn (1963)
199	0.61	3.35	1.00	17.3	39.9	263	Bazaraa (1967)
200	0.61	3.35	1.00	17.3	39.9	221	Bazaraa (1967)
201	0.31	0.00	1.00	16.2	40.8	25	Meigh ve Nixon (1961)
202	0.76	0.00	1.00	16.2	41	300	Meigh ve Nixon (1961)
203	0.31	0.00	1.00	16.2	40.8	45	Meigh ve Nixon (1961)

Geliştirilen YSA modelinin girdi verilerinin aralıkları modelin tahmin etme başarısını etkilemektedir. Bu nedenle sığ temellerin taşıma gücünün tahmininde kullanılacak verilerin Çizelge 3.6'da sunulan sınırlar içerisinde olmasına dikkat edilmesi gerekmektedir.

Çizelge 3.6. Sığ temel taşıma gücü YSA modelinde kullanılan verilerin aralıkları

Model girdisi	En küçük değer	En büyük değer
Temel genişliği, B (m)	0.06	3.02
Temel derinliği, D (m)	0	3.35
Temel boyunun genişliğine oranı, L/B	1	6
Efektif birim hacim ağırlık, γ' (kN/m^3)	9.85	21.5
Efektif içsel sürtünme açısı, ϕ' (°)	28	53

Bu çalışmada geliştirilen modelin korelasyon katsayısı (R) 0.99736, R^2 = 0.99, MAE = 19.6 kPa, RMSE = 38.6 kPa olarak bulunmuştur (Şekil 3.8).

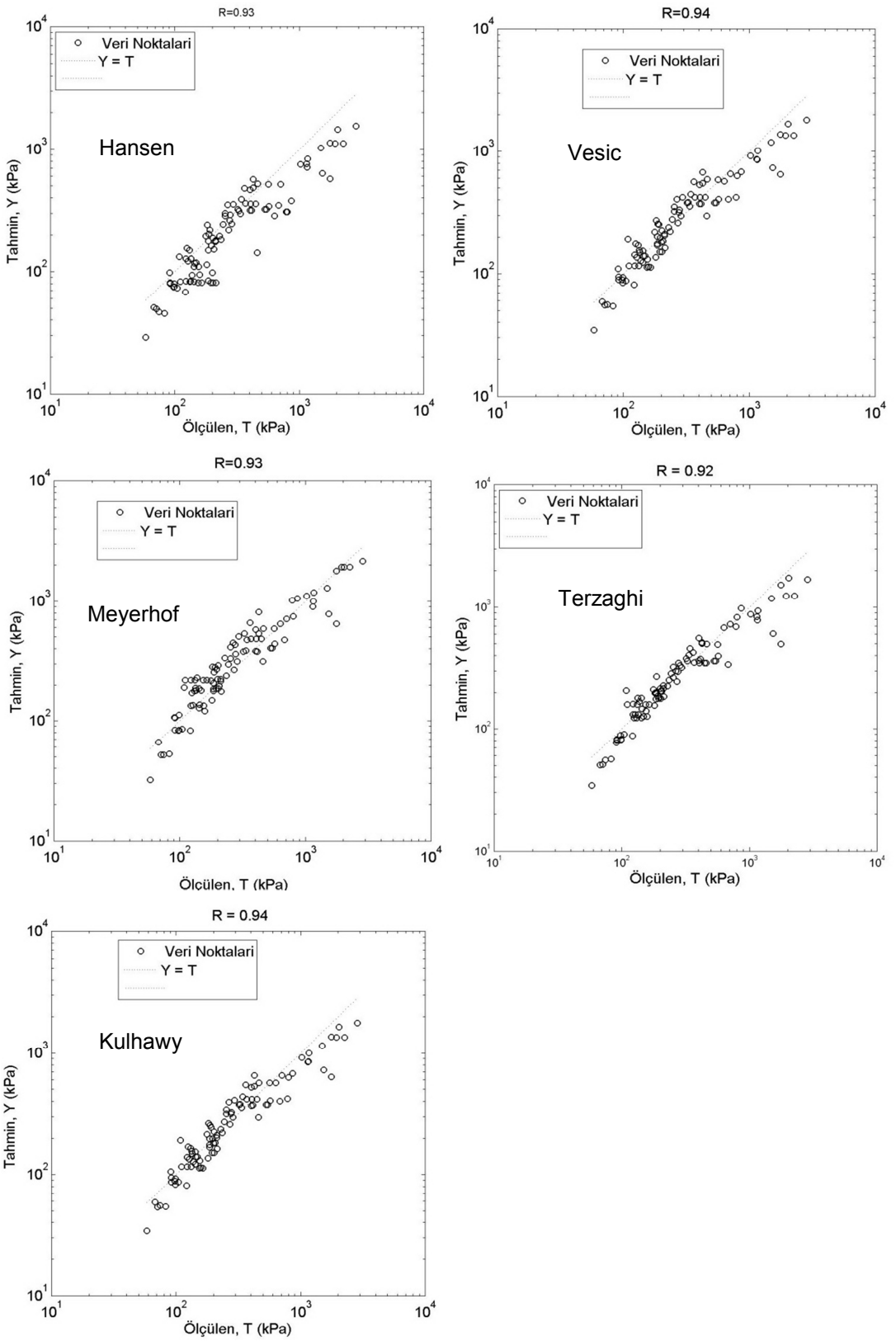

Şekil 3.8. Sığ temel taşıma gücü yöntemi için YSA başarısı

Geliştirilen YSA ile taşıma gücü kapasitesinin tahminine yönelik modelin başarısı Çizelge 3.5 ve Şekil 3.8 kullanılarak geleneksel taşıma gücü yöntemleri ile karşılaştırılmıştır.

Çizelge 3.7. Sığ temeller için YSA ile geleneksel taşıma gücü yöntemlerinin Çizelge 3.5'deki veritabanı için karşılaştırması

Yöntem	R^2	RMSE (kPa)	MAE (kPa)
Hansen	0.87	302.3	155.6
Vesic	0.89	236.3	115.5
Meyerhof	0.88	188.3	100.7
Terzaghi	0.85	254.5	109.3
Kulhawy	0.90	240.0	115.3
YSA	0.99	38.6	19.6

Şekil 3.9. Sığ temellerin geleneksel taşıma gücü yöntemlerinin korelasyon katsayıları

Çizelge 3.5'de sunulan veritabanı kullanılarak elde edilen Çizelge 3.7 ve Şekil 3.9'a göre taşıma gücü yöntemlerinin belirleme katsayısı (R^2) yüksekten düşüğe doğru YSA 0.99, Kulhawy 0.90, Vesic 0.89, Meyerhof 0.88, Hansen 0.87, Terzaghi 0.85 olarak belirlenmiştir. YSA yönteminin ortalama mutlak hata değeri en iyi geleneksel taşıma gücünü tahmin eden yöntemin MAE'sinin %16'sıdır (38.6 kPa, 240.0 kPa). YSA yönteminin hata karelerinin ortalamasının karekökü ise en iyi geleneksel taşıma gücünü tahmin eden yöntemin RMSE'sinin %18'idir (19.6 kPa, 109.3 kPa). Padmini ve ark.'nın (2007) kohezyonsuz zeminde bulunan sığ temellerin taşıma gücü kapasitesinin YSA yöntemiyle tahmini çalışmasında R^2 değeri 0.99, RMSE değeri ise 65 kPa'dır. Bu sonuçlara göre sığ temellerin YSA ile taşıma gücünün tahmininde geleneksel yöntemlere göre daha yüksek bir başarı elde edilmiştir.

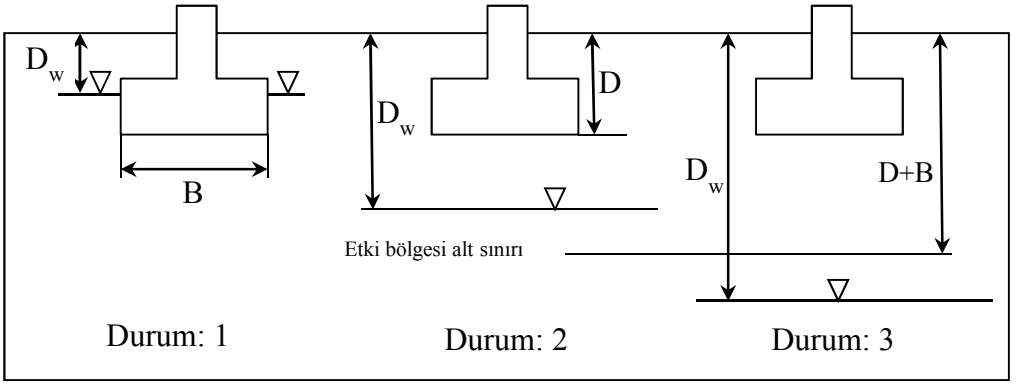
3.1.7. Taşıma gücünü etkileyen diğer faktörler

Zeminde yeraltı suyu geliştirmeye yeterli su varsa ve bu yeraltı su seviyesi potansiyel kayma bölgesinde ise, boşluk suyu basınçları oluşur. Kayma yüzeyi boyunca efektif gerilme ve kayma dayanımı daha küçük olacak ve nihai taşıma gücü azalacaktır [Meyerhof, 1955]. Yer altı su seviyesinin mevcut durumu belirlendikten sonra yapının tasarım ömrü süresince en kötü yer altı su seviyesi (en yüksek) belirlenir. Aşağıdaki durumlardan hangisinin en kötü saha koşullarını tanımladığı saptanır (Şekil 3.10) [Coduto, 2001]:

- Durum 1: $D_w \leq D$
- Durum 2: $D < D_W < D + B$
- Durum 3: $D + B \leq D_W$

Burada D_w= yer altı su seviyesidir.

1. durumda yer altı su seviyesi temel tabanının üzerindedir. 2. durumda yer altı su seviyesi temel seviyesinin altında fakat D+B mesafesinin üzerindedir. 3. durumda ise yeraltı su seviyesi temel seviyesinin B mesafinden daha büyük olacak şekilde yer almaktadır. Şekil 3.10'da gösterilen yer altı su seviyesi durumlarına göre birim hacim ağırlık değerleri aşağıda verilmiştir:

Şekil 3.10. Taşıma gücü analizleri için üç değişik yeraltı su durumu

Durum 1 için:

$$\gamma' = \gamma_b = \gamma - \gamma_w \tag{3.116}$$

Durum 2 için:

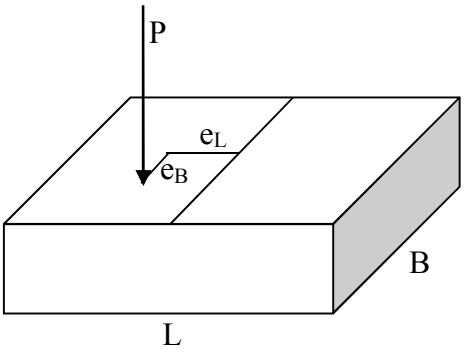
$$\gamma' = \gamma - \gamma_w \left(1 - \left(\frac{D_w - D}{B}\right)\right) \tag{3.117}$$

Durum 3 için:

$$\gamma' = \gamma \tag{3.118}$$

Temeller eksenel yük ve moment altında eksantrik olarak yüklenmiş olabilir. Bu durumda Meyerhof (1953, 1963) ve Hansen (1970)'in vurguladığı üzere efektif temel boyutlarını (B', L') kullanmak gerekir (Şekil 3.11). Dikdörtgen temel için Eş. 3.88 ve Eş. 3.89 ile B' ve L' bulunmalıdır.

Dairesel temel durum Şekil 3.12'de gösterilmiş ve Eş. 3.119 – Eş. 3.121 kullanılmalıdır.

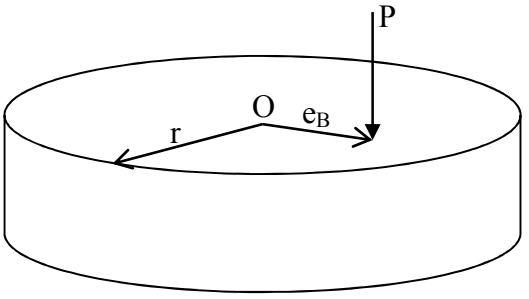

Şekil 3.11. Dikdörtgen temelde eksantrik yükleme durumu

$$B' = L' \left(\frac{r+e_B}{r-e_B}\right)^{0.5} \tag{3.119}$$

$$L' = \left|2S \left(\frac{r+e_B}{r-e_B}\right)^{0.5}\right|^{0.5} \tag{3.120}$$

$$S = \frac{\pi r^2}{2} - \left|e_B \sqrt{r^2 - e_B^2} + r^2 arcsin\left(\frac{e_B}{r}\right)\right| \tag{3.121}$$

Burada, r = yarıçap ve e_B = eksantrisitedir.

Şekil 3.12. Dairesel temelde eksantrik yükleme durumu

Meyerhof taşıma gücü yönteminde, eksantrik yükleme durumu olması halinde eksantrisite azaltma faktörü (R_e) ile taşıma gücü çarpılarak sonuca gidilir.

- Kohezyonsuz zemin (c=0°) ve 0<e/B<0.3 ise:

$$R_{e,B} = 1 - \sqrt{\frac{e_B}{B}} \quad (3.122)$$

$$R_{e,L} = 1 - \sqrt{\frac{e_L}{L}} \quad (3.123)$$

- Kohezyonlu zemin (c>0°) ise:

$$R_{e,B} = 1 - 2e_B/B \quad (3.124)$$

$$R_{e,L} = 1 - 2e_L/B \quad (3.125)$$

olarak verilir. Burada, $R_{e,B}$ = B yönünde eksantrisite azaltma faktörü, $R_{e,L}$ = L yönünde eksantrisite azaltma faktörüdür. Tek boyutta eksantrisite olması durumunda $R_e = R_{e,B}$ veya $R_e = R_{e,L}$ olarak alınır. İki boyutta eksantrisite olduğunda:

$$R_e = R_{e,B} \times R_{e,L} \quad (3.126)$$

eşitliği geçerlidir. Eksantrisitenin olduğu durumda Hansen veya Vesic yönteminde taşıma gücü analizi yapılacaksa:

- $\gamma\beta N_\gamma$ teriminde B' kullanılmalı,
- Şekil faktörlerini hesaplarken B' ve L' kullanılmalı,
- Derinlik faktörlerinde mevcut B ve L değerleri kullanılmalıdır.

3.2. Derin Temeller

Temel derinliğinin temel genişliğine oranı genellikle beşten büyük olan temel sistemlerine derin temeller denir. Derin temeller için birim uç temas direnci (q_{tc}) sığ temeller için nihai taşıma gücüne (q_{ult}) benzer görünmektedir. Terzaghi'nin taşıma

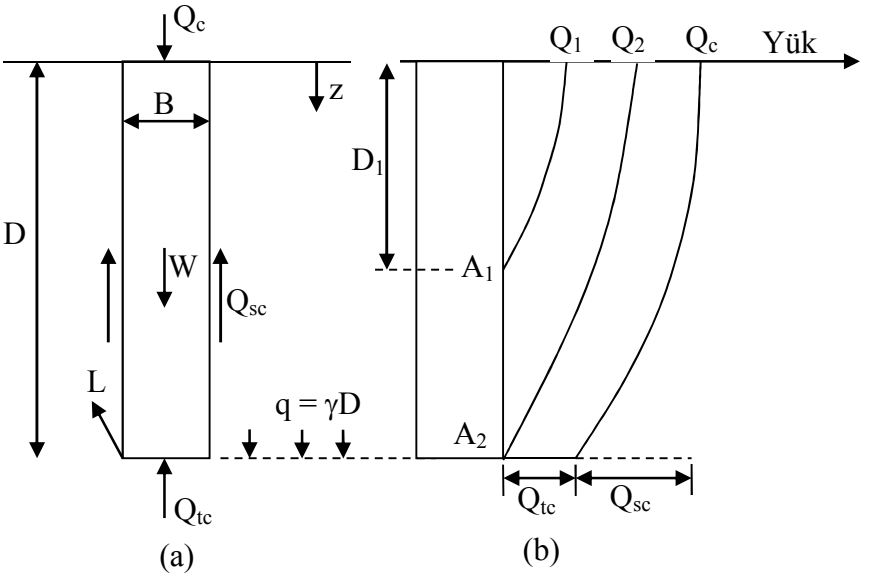
gücü formüllerini kullanarak, uç temas direnci hesaplanabilir gibi görünmesine rağmen arada önemli farklılıklar vardır [Coduto, 2001]. Sığ temeller için çoğu taşıma gücü analizi genel kayma yenilmesine dayandırılır. Bu sebeple zemin sıkışamaz olduğu ve kayma yüzeyinin zemin yüzeyine kadar uzandığı varsayılır. Ancak, derin temellerdeki uç temas yenilmeleri genellikle yerel veya zımbalayıcı kayma bir sonucu olarak meydana gelir ve bu nedenle sadece kazık ucuna yakın kaymayı ilgilendirir. Bu nedenle, q_{tc} zeminin hem dayanımına hem de sıkışabilirliğine bağlıdır.

Yerel ve zımbalayıcı kayma yenilmeleri için yük oturma eğrilerinde belirgin bir yenilme noktası yoktur. Bu sebeple yenilmenin nasıl tanımlanacağı veya ne zaman oluşacağını tam olarak bilmek, her zaman açık değildir. Bunun yanısıra yenilme ölçütü, genellikle mukavemet ve hizmet verebilirlik gereksinimleri arasındaki ayırımı zorlaştıran oturmaya dayandırılır.

Derin temellerde gömülme derinliği (D) çok büyük ve çap (B) göreceli olarak küçüktür. Terzaghi taşıma gücü yöntemindeki $D \leq B$ kabulü geçerli olmayacaktır. Bu nedenle basitçe Terzaghi'nin taşıma gücü formüllerini uygulayarak uç temas direnci hesaplanamaz. Derin temeller için geliştirilmiş özel yöntemler kullanmak gerekir [Coduto, 2001].

Şekil 3.13 (a)'da B çapında ve D boyunda uniform bir kazığın fiziksel özellikleri bilinen homojen zemin tabakasına yerleştirilmiş hali gösterilmektedir. Şekil 3.13 (b)'de ise deformasyon aletleriyle donatılan kazık boyunca yüklemenin farklı aşamalarındaki yük dağılımı belirlenmiştir.

Q_1 yükü kazık başına uygulandığında zemin seviyesinde eksenel yük Q_1 olmasına rağmen A_1 seviyesinde eksenel yük sıfırdır. Q_1 toplam yükü, kazık boyunca (D_1) sürtünme yükü olarak paylaşılır. Kazığın alt bölümü (A_1-A_2) bu yükten etkilenmez. Kazık başındaki yük Q_2'ye artırıldığında, kazığın ucundaki yük hala sıfırdır.

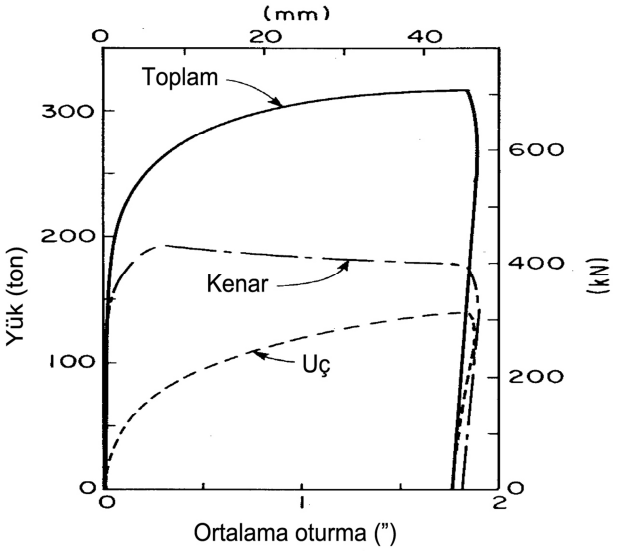

Şekil 3.13. Derin temel ve yük aktarım eğrileri

Q_2 toplam yükü tüm kazık boyunca dağıtılmıştır. Eğer kazığa yüklenen yük Q_2'den daha büyük olarak seçilirse, yükün bir kısmı kazık çevresinden geri kalanı ise kazığın ucundan (nokta yükü) zemine aktarılır. Kazık başındaki Q yükünün artırılmasıyla hem sürtünme hem de nokta yükleri artmaya devam eder. Yük artarken büyük deplasman gerçekleşir ve kenar yükü belirli bir yük seviyesinde nihai değere (Q_{sc}) ulaşır. Bu durumdan sonra Q yükünün artırılması Q_{sc} değerini artırmaz. Buna rağmen uç yükü Q_{tc}, zeminde zımbalama kayma yenilmesi oluşana kadar artmaya devam eder. Van Wheele (1957) tarafından uç yükünün zeminin elastik sıkışması ile tabanda doğrusal arttığını belirlemiştir.

Yüzey sürtünmesi ve uç direnci tarafından taşınan yüklerin rölatif oranları, zeminin kayma dayanımı ve elastisitesine bağlıdır. Genellikle kazığın uç dayanımını harekete geçirmek için gerekli olan düşey hareket, yüzey sürtünmesini için gerekli olandan daha fazladır [Murthy, 2002]. Şekil 3.14 yük-aktarım mekanizması fenomenini farklı bir açıdan göstermektedir. Buradan görüleceği üzere uç direncinin tam kapasitesine ulaşmak için büyük yerdeğiştirmeler gerekirken, kenar direncine küçük yerdeğiştirme sonucunda ulaşılmıştır. Deneyimler yerinde dökme kazıklar için sürtünme yükünün, kazık çapının % 0.5 ile 1 oranında oturma miktarında, uç

yükünün ise; çapın % 10 ile 20'si arasında oturma miktarında devreye girdiğini göstermektedir [Murthy, 2002]. Fakat buradaki nihai yük kriteri kil zemindeki büyük çaplı kazıklara uygulandığında, çalışma yükündeki oturma aşırı olabilmektedir [Murthy, 2002].

Şekil 3.14. Fore kazık için örnek yük yerdeğiştime eğrisi [O'Neill ve Reese, 1970]

Toplam uygulanan yük (Q_c) yukarıda anlatılan iki bileşen tarafından ifade edilir ve aşağıdaki biçimde gösterilir:,

$$Q_c + W = Q_{tc} + Q_{sc} = q_{ult}A_{tip} + f_s A_s \tag{3.127}$$

Burada W = BxLxD zemin hacminin kapladığı temelin ağırlığı, Q_{sc} = basınç durumunda kenar sürtünmesi, Q_{tc} = basınç durumunda uç sürtünmesi, q_{ult} = kazık uçundaki maksimum taşıma gücü, A_{tip} = kazık uçunun alanı, f_s = kazık kenar sürtünmesi, A_s= kazık kenarının alanıdır. Burada göz önünde bulundurulan derin temeller kazıklar ve fore kazıklardır [Kulhawy ve ark., 1983].

Kazıkların taşıma gücü, teorilerin içerisine alınamayacak faktörlerin olmasından dolayı karışıktır [Murthy, 2002]. Bütün teoriler zeminin homojen ve izotropik olduğunu kabul eder. Bütün eşitlikler düzlem gerilme durumuna dayandırılarak

bulunmuştur. Sadece şekil faktörleri problemin üç boyutlu yapısını dikkate almaktadır. Hesaplamalar kenar direncinin ve uç taşıma gücünün ayrı ayrı belirlenebildiğini ve bu iki faktörün birbirini etkilemediğini kabul etmektedir. Kazık kapasitesini hesaplamak için bulunan birçok analitik ve ampirik yöntem geliştirilmiştir. Çizelge 3.8'de bu metodlardan bazıları tanımlanmıştır [Hannigan ve ark., 1997].

Bu tez çalışması kapsamında derin temellerin tamamı ele alınmak yerine en çok kullanılan türlerinden birisi olan fore kazıklar üzerinde durulmuştur.

3.2.1. Nordlund yöntemi

Nordlund Yöntemi (1963) arazi gözlemlerine dayanır. Şaft direncini hesaplamada kazık incelmesinin şeklini ve çeşitli kazık materyalleri için zemin-kazık sürtünme katsayısındaki farklılıkları hesaba katar. Yöntem kohezyonsuz zemindeki birkaç yük testi programlarının sonuçlarına dayanır. Bu test programlarında ahşap, H, uçu kapalı kazık, tektüp ve Raymond basamaklı incelen tipteki kazıklar kullanılmıştır. Yöntemin tasarım eğrilerini geliştirmekte kullandığı kazıkların genişlikleri 250 mm'den 500 mm'ye kadar değişmektedir. Nordlund Yöntemi, genişliği 600 mm'den büyük olan kazıkların, kazık kapasitesini fazla tahmin etme eğilimindedir [Hannigan ve ark., 1997].

Nordlund yöntemine göre kohezyonsuz zemin üzerindeki kazığın nihai kapasitesi Eş. 3.127'de verildiği gibi, kenar direnci ve uç direncinin toplamıdır. Nordlund (1963) kenar direncinin aşağıdaki değişkenlere bağlı olduğunu önermektedir:

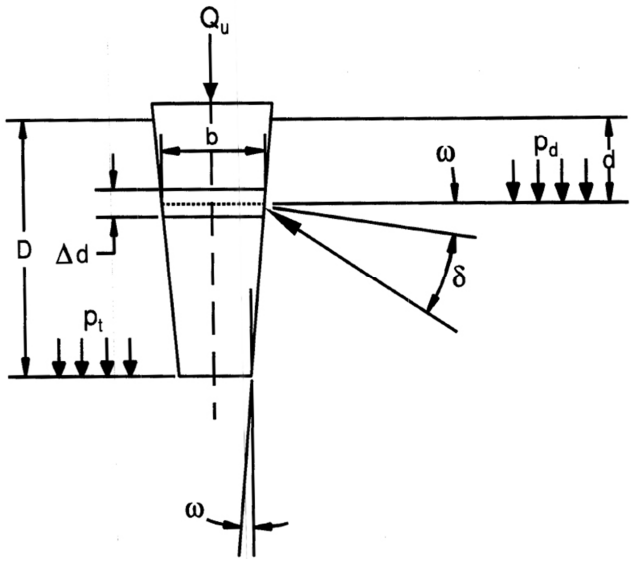
- Zeminin içsel sürtünme açısı,
- Kayan sürtünme yüzeyinin sürtünme açısı,
- Kazığın incelmesi,
- Zeminin efektif birim hacim ağırlığı,
- Kazık boyu,

Çizelge 3.8. Kohezyonsuz zemin içerisindeki kazıkların statik analiz yöntemleri [Hannigan ve ark., 1997]

Yöntem	Yaklaşım	Tasarım parametrelerini bulma yöntemi	Avantajlar	Dezavantajlar	Hatırlatmalar
SPT verisine dayanan yöntem	Ampirik	SPT sonuçları	SPT testinin geniş kullanımı ve giriş verisi bulunabilirliği. Kullanmak için kolay yöntem	N değerleri yeniden üretilemez. Bu tablodaki diğer yöntemler kadar güvenilir değildir.	N değerlerinin yeniden üretilemezliğinden dolayı basitleştirilmiş kabuller içermektedir. Kullanımı ön hesaplamalarla sınırlandırılmalıdır.
Nordlund Yöntemi	Yarı ampirik	Nordlund tarafından sağlanmış abaklar. Zemin içsel sürtünme açısının hesaplanması gerekmektedir.	Konik kazıkların artırılmış şaft direncine izin verir. Farklı kazık malzemeleri için kazık-zemin sürtünme katsayısının etkilerini içerir.	Nordlund tarafından birim şaft direnci üzerinde kısıtlayıcı değer önerilmemektedir. Zemin içsel sürtünme açısı değeri genelde SPT verisinden hesaplanır.	Tasarım için sıkça kullanılan iyi bir yaklaşımdır. Yöntem arazi gözlemlerine dayanır.
Efektif gerilme yöntemi	Yarı ampirik	Zemin sınıflandırması ve B ve Nt seçimi için içsel sürtünme hesaplanması.	B değeri farklı kazık malzemesi için farklı kazık-zemin sürtünme katsayısını gözönüne alır.	Sonuçlar B değerinin aralığınından özellikle seçilen Nl aralığından etkilenir.	Tasarım için iyi yaklaşımdır.
CPT verilerine dayanan yöntemler	Ampirik	CPT deneylerinin sonuçları	CPT ve kazık arasındaki deney analizi. Güvenilir düzeltme ve yeniden üretilebilir test verisi.	Koniyi sıkı tabakaya itmede kısıtlamaları var.	Tasarım için iyi yaklaşımdır.

- Minimum kazık çevresi,
- Yerdeğiştiren zemin hacmi.

Nordlund eşitliğinde gözönünde bulundurulan bu faktörler Şekil 3.15'de gösterilmiştir.

Şekil 3.15. Nihai kazık kapasitesi için Nordlund yöntemi [Hannigan ve ark., 1997]

Kazığın nihai taşıma gücünü hesaplamak için kullanılan Nordlund yöntemi eşitliği şöyledir:

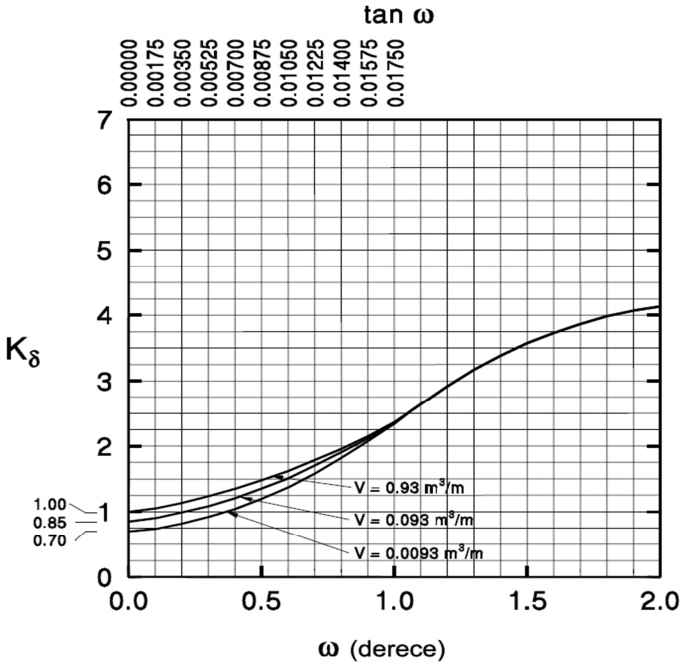
$$Q_u = \sum_{d=0}^{d=D} K_\delta C_F p_d \frac{\sin(\delta+\omega)}{\cos\omega} C_d \Delta d + \alpha_t N'_q A_t p_t \quad (3.128)$$

Burada, d = derinlik, D = gömülü kazık boyu, K_δ = d derinliğindeki yatay toprak basıncı katsayısı, C_F = δ≠ϕ durumunda K_δ için düzeltme faktörü, p_d = d derinlik artımının merkezinde efektif düşey gerilme, ω = düşey eksene göre kazık incelme açısı, C_d = d derinliğinde kazık çevresi, Δd = kazık bölümünün uzunluğu, α_t = boyutsuz faktör (kazık derinliği-genişliği ilişkisine bağlı), N'_q = taşıma gücü faktörü, A_t = kazık uç alanı ve p_t = kazık uçundaki efektif düşey gerilmedir. Düzgün kesit alanı (ω=0) ve gömülü derinliği (D) olan kazık için aynı efektif birim hacim ağırlık

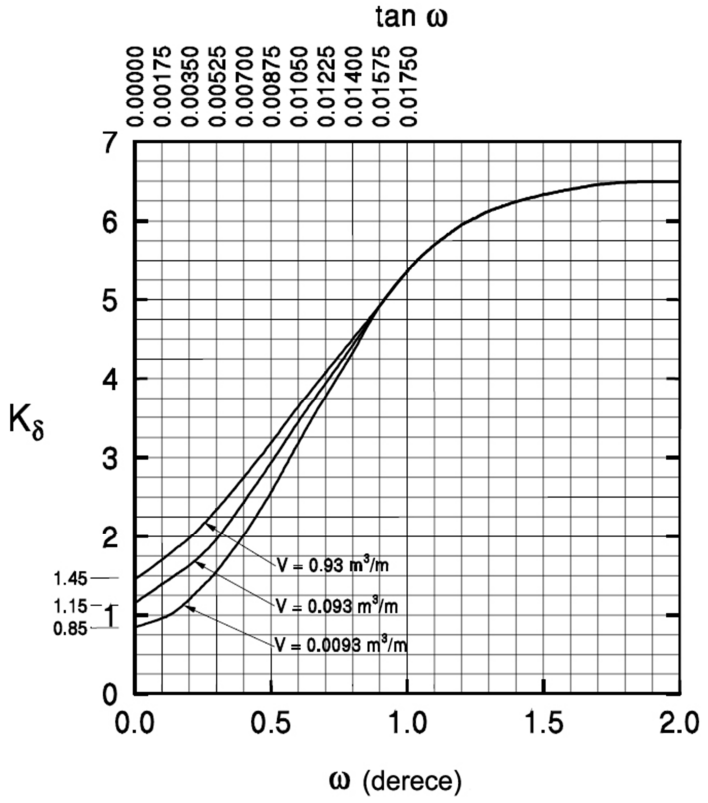
ve içsel sürtünme açısındaki zeminde inşa edilmesi durumunda Nordlund eşitliği şu hale gelir:

$$Q_u = (K_\delta C_F p_d \sin\delta\, C_d D) + \left(\alpha_t N'_q A_t p_t\right) \tag{3.129}$$

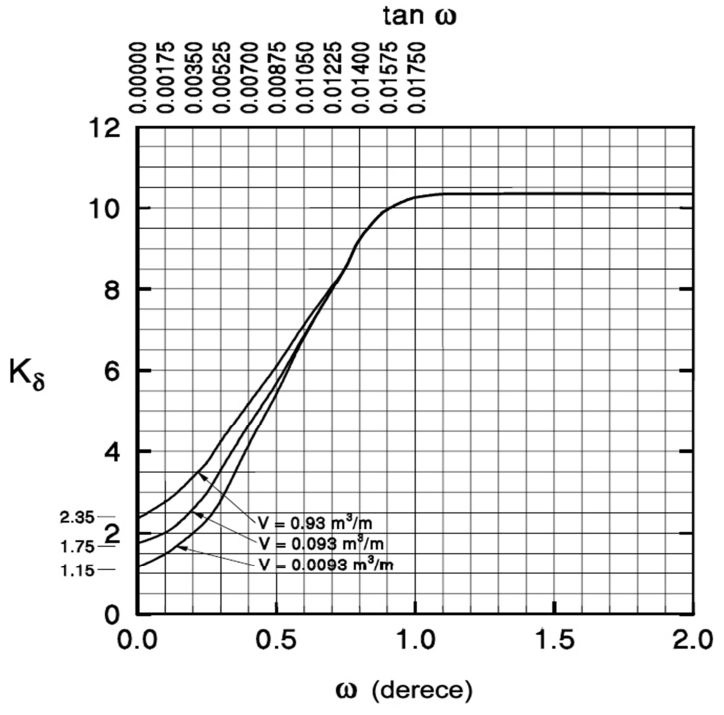
Nordlund bu yöntemi 1963 yılında geliştirmiştir. 1979 yılında güncellemesine rağmen kenar direncinde sınırlayıcı değere yer vermemiştir. Buna rağmen, Nordlund kazık uç direncini hesaplamak için kullanılacak olan efektif düşey gerilmenin (p_t) 150 kPa ile sınırlanmasını önermiştir. Şekil 3.16, Şekil 3.17, Şekil 3.18 ve Şekil 3.19'da içsel sürtünme açısının farklı değerlerinde ω ve V parametrelerine karşın K_δ değerleri gösterilmiştir. Burada V kazığın birim uzunluğu için yerdeğiştirecek zeminin hacmidir. δ değerinin ϕ'ye eşit olmadığı durumda Şekil 3.20'deki düzeltme faktörleri kullanılmalıdır. Şekil 3.21'de ise farklı kazık tipleri ve boyutları için δ/ϕ değerini verilmiştir. α_t katsayısını ve N_q taşıma gücü faktörünü hesaplamak için sırasıyla Şekil 3.22 ve Şekil 3.23'den faydalanılır. Yöntem tarafından hesaplanan kazık uç diencinin Şekil 3.24'deki değerlerle sınırlandırılması gerekmektedir.

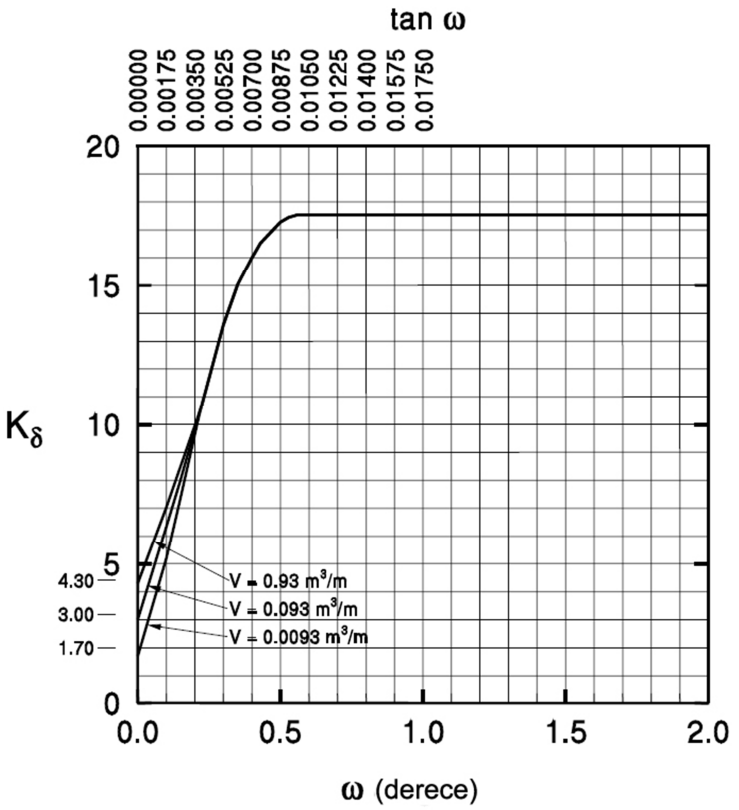

Şekil 3.16. Kazıklar için K_δ değerini hesaplamakta kullanılan tasarım eğrisi, ϕ=25° [Nordlund, 1979]

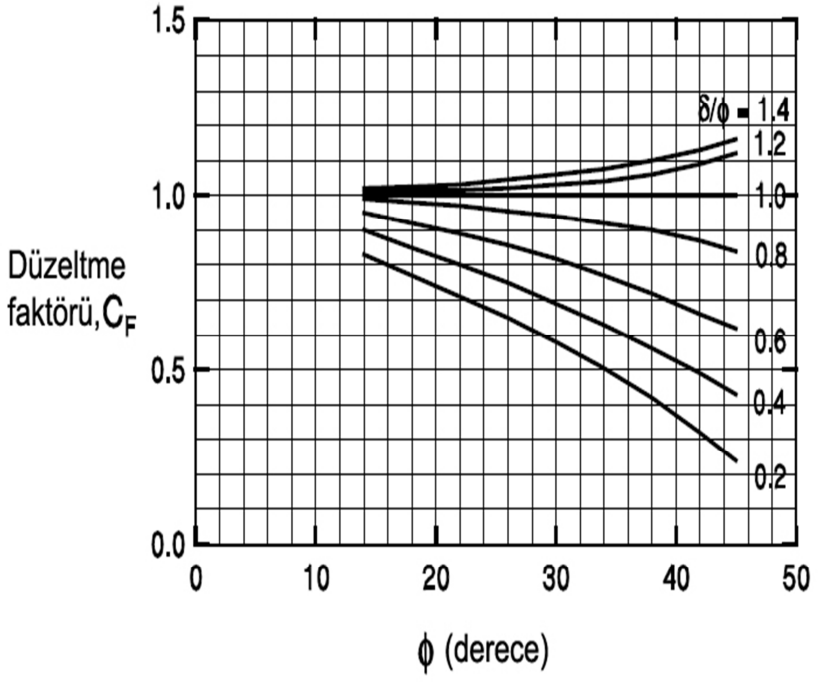

Şekil 3.17. Kazıklar için K_δ değerini hesaplamakta kullanılan tasarım eğrisi, ϕ=30° [Nordlund, 1979]

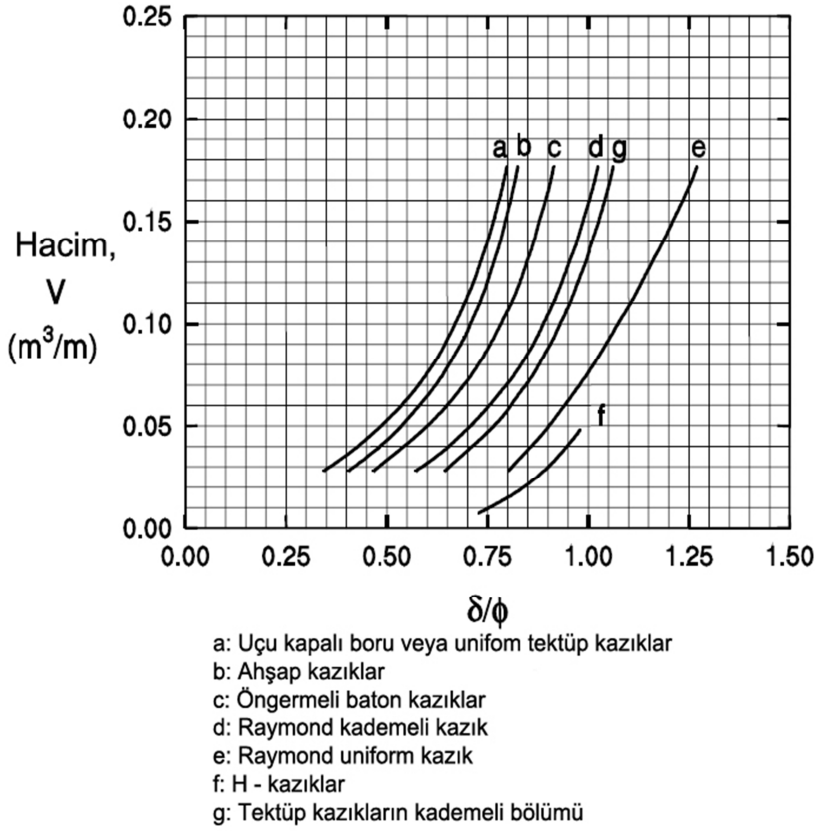

Şekil 3.18. Kazıklar için K_δ değerini hesaplamakta kullanılan tasarım eğrisi, ϕ=35° [Nordlund, 1979]

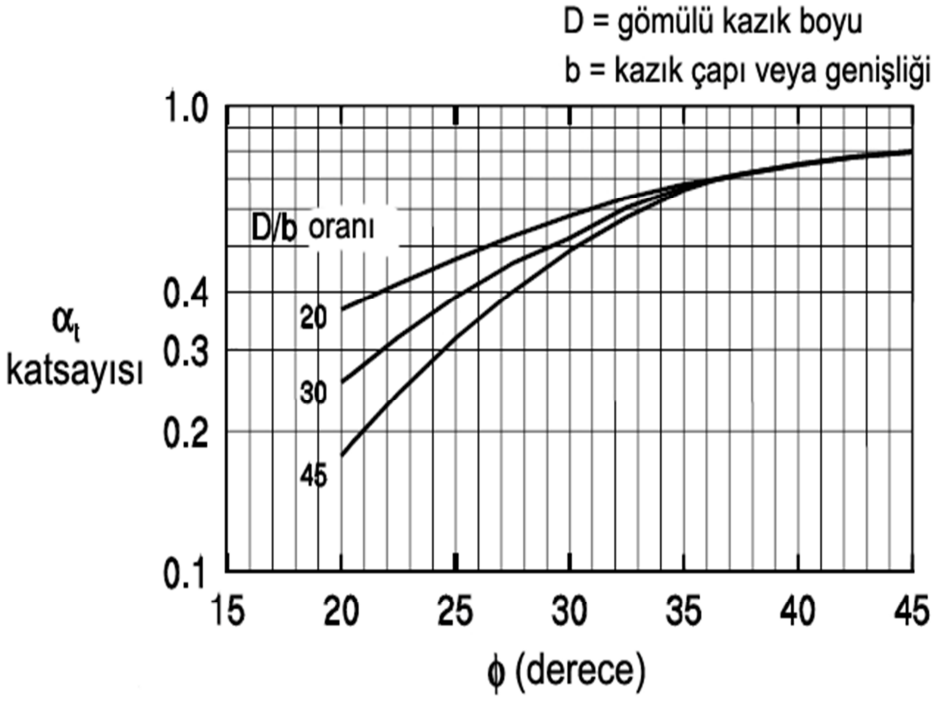

Şekil 3.19. Kazıklar için K_δ değerini hesaplamakta kullanılan tasarım eğrisi, ϕ=40° [Nordlund, 1979]

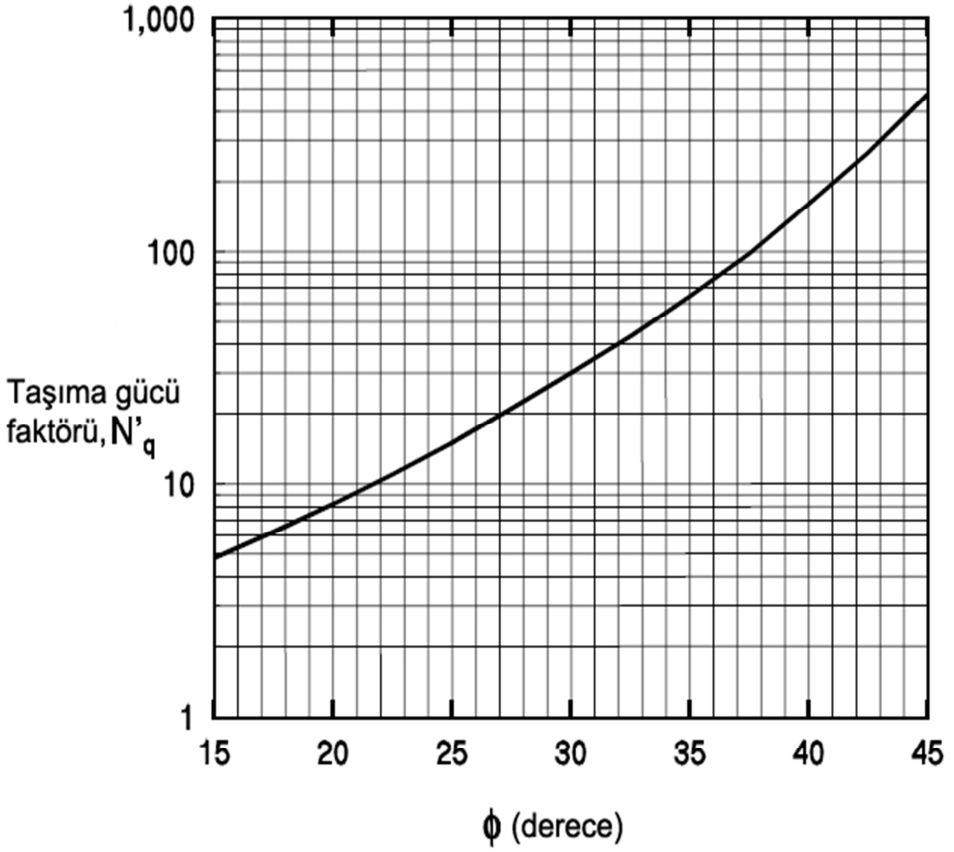

Şekil 3.20. $\delta \neq \phi$ durumunda K_δ değeri için düzeltme faktörü [Nordlund, 1979]

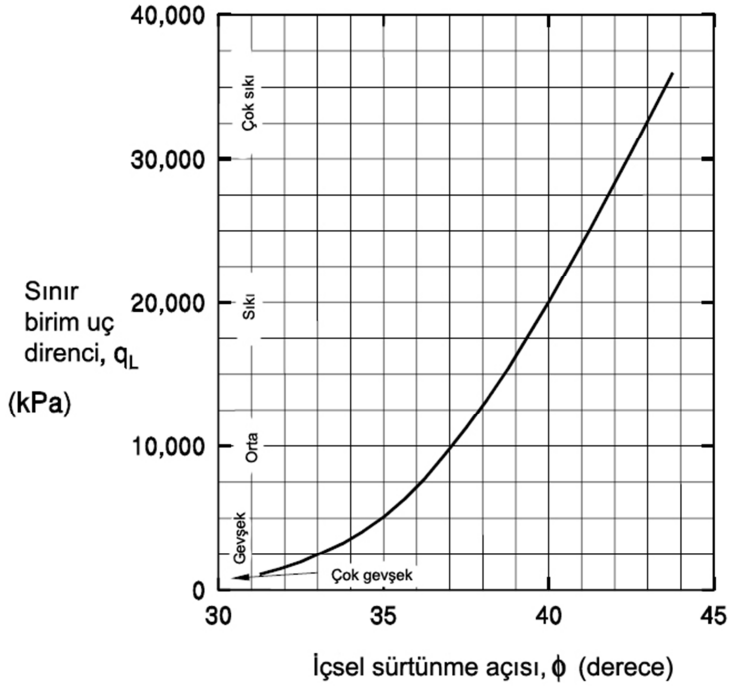

Şekil 3.21. Çeşitli tipteki kazıklar için δ/ϕ ve kazık değişimi, V, arasındaki ilişki [Nordlund, 1979]

Şekil 3.22. α_t katsayısını hesaplamakta kullanılan grafik [Bowles, 1996]

Şekil 3.23. Taşıma gücü faktörünün içsel sürtünme açısı ile değişimi [Bowles, 1996]

Şekil 3.24. Maksimum birim kazık uç direnci ile kohezyonsuz zeminlerin içsel sürtünme açısı arasındaki ilişki [Meyerhof, 1976]

3.2.2. Efektif gerilme yöntemi

Kohezyonsuz, kohezyonlu ve tabakalı zeminlerdeki kazıkların statik kapasite hesaplamaları efektif gerilme tabanlı yöntem kullanılarak hesaplanabilir. Efektif gerilme tabanlı yöntemler uzun dönemde drenajlı kayma dayanımı şartlarını modellemek için geliştirilmiştir. Bu yüzden parametre seçiminde efektif içsel sürtünme açısı kullanılmalıdır. Efektif gerilme analizinde birim kazık sürtünmesi aşağıdaki ifade ile hesaplanır [Hannigan ve ark., 1997]:

$$f_s = \beta \overline{p_0} \tag{3.130}$$

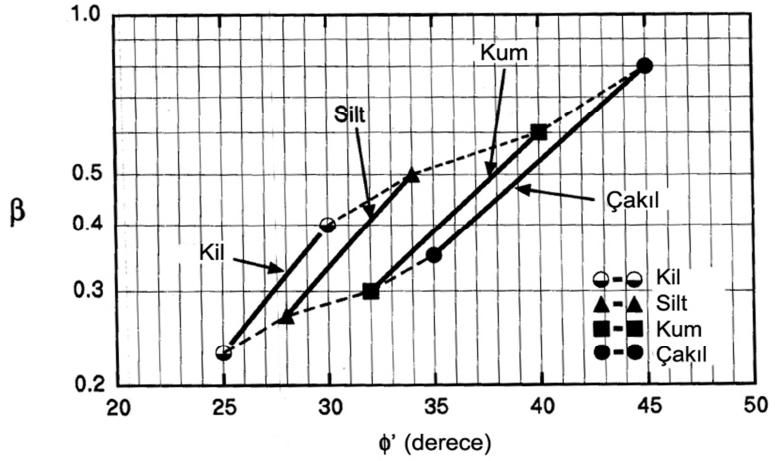
Bu denklemde, β = Bjerrum-Burland beta katsayısı $(= K_s \tan\delta)$, $\overline{p_0}$ = kazık boyunca ortalama efektif gerilme, K_s= toprak basınç katsayısı, δ = kazık ve zemin arasındaki sürtünme açısıdır. Birim uç direnci ise aşağıdaki şekilde hesaplanır:

$$q_{ult} = N_t p_t \tag{3.131}$$

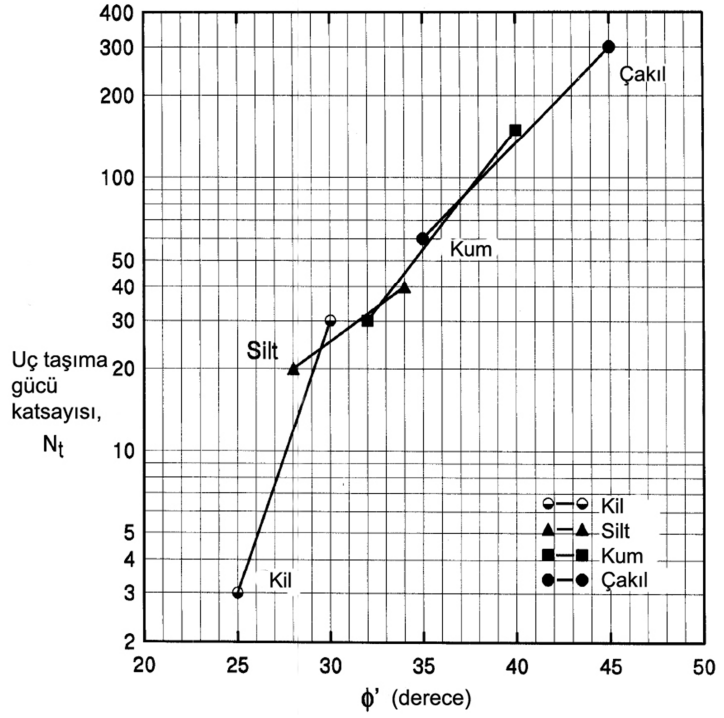
Burada, N_t = kazık uçundaki taşıma gücü katsayısı, p_t = kazık ucundaki efektif gerilmedir. Fellenius β ve N_t katsayılarını etkileyen faktörlerin tane boyut dağılımı, köşelilik, zemin tanelerinin minerolojik başlangıcındaki zemin kompozisyonu, zemin sıkılığı ve kazık inşaat yönteminden kaynaklanan zemin sıkılığı, zemin mukavemetinden oluştuğunu belirtmiştir [Hannigan ve ark., 1997].

Fellenius sedimanter kohezyonsuz zeminler için, N_t'nin 30 ile 120 arasında değiştiğini ifade etmiştir [Hannigan ve ark., 1997]. Buzul çökelleri gibi sedimanter olmayan sıkı alanlarda N_t değeri daha yüksek olabilir fakat alt sınırda 30 olan değere yaklaşır. Killerde, Fellenius N_t değeri 3 kullanılarak hesaplanan uç direncinin, drenajsız kayma dayanımı kullanılarak geleneksel analizle hesaplanan uç direncine benzediğini bildirmiştir [Hannigan ve ark., 1997]. Bu yüzden yerel düzeltmelerde yüksek değerlerin kullanılması gerektiği belirtilmediği sürece, killerde görece düşük N_t katsayısının kullanımı tavsiye edilmektedir.

Fellenius (2008) tarafından önerilen β ve N_t katsayılarının ϕ açısına göre grafikleri Şekil 3.25 ve Şekil 3.26'da gösterilmiştir. Deneyimsiz tasarımcılar β ve N_t katsayılarını muhafazakar seçmelidir. Herhangi bir tasarım yönteminde olduğu gibi seçilen β ve N_t katsayıları, statik kapasite hesaplamaları ve statik yükleme deney sonuçlarıyla doğrulanmalıdır. Efektif gerilme yönteminde kenar ve uç direnci üzerinde herhangi bir sınır değere yer verilmediği dikkate alınmalıdır.

Şekil 3.25. İçsel sürtünme açısı ile β katsayısının ilişkisi [Fang, 1990]

Şekil 3.26. İçsel sürtünme açısı ile N_t katsayısının ilişkisi [Fang, 1990]

Zemin türü ve içsel sürtünme açısının fonksiyonu olarak β ve N_t katsayılarının Fellenius (2008) tarafından önerilen aralıkları ise Çizelge 3.9'da sunulmuştur. Bu değerler mekanik ayrışmış, inorganik, alüyval taşınmış ve depolanmış zeminlerdeki kazık deneylerinden elde edilmiştir. Özellikle yüksek aşırı konsolidasyon değerine sahip zeminler veya inorganik rezidüel zeminler beta katsayısını değişik aralıklarda sergileyebilir.

Çizelge 3.9. β ve N_t katsayılarının yaklaşık aralıkları [Fellenius, 1990]

Zemin Türü	ϕ’	β	N_t
Kil	25-30	0.23-0.40	3-30
Silt	28-34	0.27-0.50	20-40
Kum	32-40	0.30-0.60	30-150
Çakıl	35-45	0.35-0.80	60-300

Çizelge 3.9’dan görüleceği üzere kohezyonsuz zeminler için yöntemin 32° ile 40° arasındaki içsel sürtünme açısını dikkate alarak hesaplama yaptığı unutulmamalıdır.

3.2.3. U.S. Army Corps yöntemi

US Army (Reese ve ark., 2006) yönteminde kum zeminlerde bulunan kazıkların yüzey sürtünmesinin farz edilen kritik derinliğe (D_c) kadar doğrusal arttığı ve bu derinlikten sonra sabit kaldığı tasarım amacıyla kabul edilmektedir. Kritik derinlik, kum zeminin rölatif sıkılığına bağlı olarak kazık çapı veya genişliğinin (B) 10 ile 20 katı arasında değişmektedir. Kritik derinlik şöyle kabul edilir:

- Gevşek kumlar için $D_c = 10B$,
- Orta sıkı kumlar için $D_c = 15B$,
- Sıkı kumlar için $D_c = 20B$,

Kazık şaftına etkiyen birim yüzey sürtünmesi aşağıdaki eşitlikten belirlenebilir:

$$f_s = K\sigma'_v \tan\delta \tag{3.132}$$

$$D < D_c \text{ ise, } \sigma'_v = \gamma' D \tag{3.133}$$

$$D \geq D_c \text{ ise, } \sigma'_v = \gamma' D_c \tag{3.134}$$

Burada, K = yerel zemin basınç katsayısı, D = kazığın efektik düşey gerilmesinin hesaplandığı derinliktir. δ değerlerinin değişimi Çizelge 3.10'da verilmiştir.

Basınç kazıkları (K_c) ve çekme kazıkları (K_t) için K değerleri Çizelge 3.11'de verilmiştir. Tasarımcının K değerlerinde üst aralığı kullanmayı seçmesi durumunda; içsel sürtünme açısında minimum azaltmayı kullanması önerilmez [Reese ve ark., 2006].

Çizelge 3.10. U.S. Army Corps Yöntemi için δ değerleri

Kazık malzemesi	δ
Çelik	0.67ϕ - 0.83ϕ
Beton	0.90ϕ - 1.0ϕ
Ahşap	0.80ϕ - 1.0ϕ

Çizelge 3.11. U.S. Army Corps Yöntemi için K değerleri [Reese ve ark., 2006]

Zemin türü	K_c	K_t
Kum	1.00 - 2.00	0.50 - 0.70
Silt	1.00	0.50 - 0.70
Kil	1.00	0.70 - 1.00

H profilli çelik kazıklar için, A_s kazığın blok çevresi olarak alınmalıdır. δ değeri kullanırken kazık ile zemin arasındaki ortalama sürtünme açısı olmasına dikkat edilmelidir. Uzun süreli mühendislik deneyimleri tersini belirtmemişse, belirli bir alan için Çizelge 3.11'in, genel yol gösterme amaçlı olduğu unutulmamalıdır. Çeşitli

bölgelerde standart zemin verilerinden bulunan düzeltilmiş K değerleri ise Çizelge 3.12'de verilmiştir.

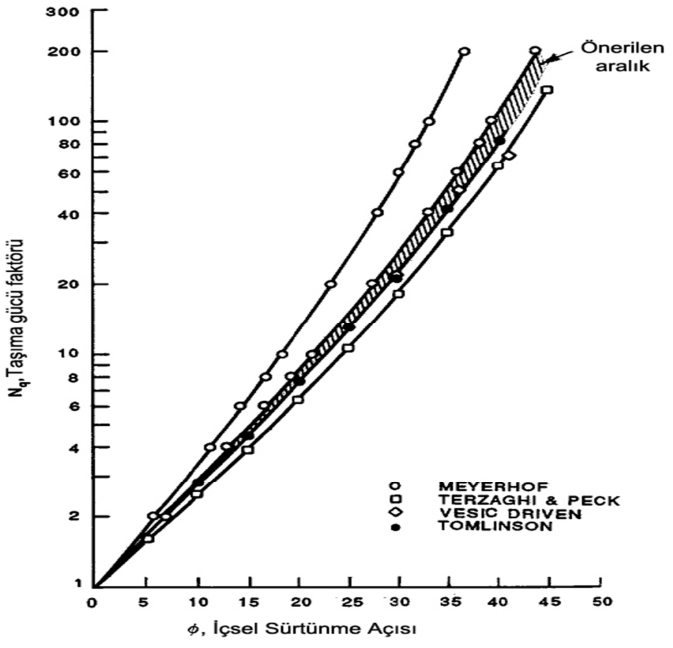
Çizelge 3.12. U.S. Army Corps Yöntemi için düzeltilmiş K değerleri

Zemin Türü	Yerdeğiştirme Kazıkları		Sabit Kazıklar	
	Basınç	Çekme	Basınç	Çekme
Kum	2.00	0.67	1.50	0.50
Silt	1.25	0.50	1.00	0.35
Kil	1.25	0.90	1.00	0.70

Uç taşıması için yüzey sürtünmesi ile aynı kritik derinlik ilişkisi kullanılır. Birim uç taşıma kapasitesi şöyle belirlenir:

$$q_{ult} = \sigma'_v N_q \tag{3.135}$$

Terzaghi Peck taşıma gücü faktörünü (N_q) bulmak için Şekil 3.27'deki içsel sürtünme açısı değerlerine karşılık gelen eğri kullanılabilir.

Şekil 3.27. U.S. Army Corps Yöntemi için taşıma gücü faktörü

3.2.4. Kulhawy yöntemi

Kulhawy ve ark. (1983) derin temellerin taşıma gücü problemini Vesic (1975) yaklaşımının ortaya koyduğu temel ilkelerle ele alarak yaygın olarak kullanılan son halini vermiştir. Fore kazığın basınç kapasitesi Eş. 3.127 ile belirlenir. Q_{sc} ve Q_{tc} yerdeğiştirmeye bağlıdır ve farklı miktarlarda yerdeğiştirme sonucunda sınır değerlerine ulaşırlar. Kenar sürtünmesi şaft yüzeyi boyunca etkili olan yüzey kayma direnci (τ) ile aşağıdaki şekilde temsil edilir:

$$Q_{sc} = \int_{yüzey} \tau(z)dz \tag{3.136}$$

Burada z = zemin yüzeyinden itibaren derinliktir. Dairesel kesite sahip şaft için Eş. 3.136 şöyle ifade edilir:

$$Q_{sc} = \pi B \int_0^D \tau(z)dz \tag{3.137}$$

τ değeri zemin tipine ve yükleme durumuna bağlı olarak değişir. Uç direnci ise taşıma gücü problemi olarak ele alınır ve aşağıdaki gibi ifade edilir:

$$Q_{tc} = q_{ult}A_{tip} = q_{ult}\pi B^2/4 \tag{3.138}$$

Burada, q_{ult} = nihai taşıma gücü, A_{tip} = kazık uç alanıdır. q_{ult} için genel çözüm Terzaghi-Buisman eşitliğidir ve aşağıda verilmiştir [Vesic, 1975]:

$$q_{ult} = cN_c + 0.5B\gamma N_\gamma + qN_q \tag{3.139}$$

Burada c = zeminin kohezyonu, γ = zemin birim hacim ağırlığı, q = şaft ucundaki düşey gerilme (γD), N_c, N_γ, N_q = boyutsuz taşıma gücü faktörleridir. Eş. 3.139'daki N_c, N_q faktörlerine Prandtl ve Reissner tarafından çözüm getirilmiştir:

$$N_q = \tan^2\left(45 + \frac{\phi}{2}\right) e^{\pi \tan \phi} \tag{3.140}$$

$$N_c = \left(N_q - 1\right) \cot \phi \quad (\text{Eğer } \phi = 0 \text{ ise Nc} = 5.14) \tag{3.141}$$

Vesic (1975) yaklaşımınındaki N_γ terimine Caquot ve Kerisel (1953) tarafından geliştirilen sayısal çözüm aşağıda sunulmuştur:

$$N_\gamma = 2\left(N_q + 1\right) \tan \phi \tag{3.142}$$

Eş. 3.139 sığ derinlikteki sonsuz şerit temel için genel zemin kayma yenilmesinin idealize edilmiş durumu için geliştirilmiştir. Gerçek arazi koşullarını bu eşitliğe uygulamak için çeşitli yazarlar tarafından değiştiriciler geliştirilmiştir [Fang, 1990]. Bu amaçla Vesic (1975) ve Hansen (1970) tarafından büyük; Kulhawy ve ark. (1983) tarafından küçük katkılarla varolan verileri yeniden yorumlayarak aşağıdaki taşıma gücü denkleminin genel biçimi ortaya koyulmuştur [Fang, 1990]:

$$q_{ult} = cN_c\zeta_{cs}\zeta_{cd}\zeta_{cr} + +0.5B\gamma N_\gamma \zeta_{\gamma s}\zeta_{\gamma d}\zeta_{\gamma r} + qN_q\zeta_{qs}\zeta_{qd}\zeta_{qr} \tag{3.143}$$

Bu denklemde γ terimi, D'den D+B derinliğine kadar ortalama efektif birim hacim ağırlık; q terimi D derinliğindeki sürşarj gerilme, ϕ ve I_{rr} terimleri D derinliğinden D+B derinliğine kadar ortalama değerleridir. ζ düzenleyiciler, taşıma gücü faktörlerinin hangisinin uygulanacağını bildirirler. Alt indislerden s temel şeklini, d temel derinliğini, r ise zemin rijitliğini gösterir. Dairesel kesite sahip kazıklar için genel ζ düzenleyiciler, aşağıda verilmiştir.

$$\zeta_{cs} = 1 + \left(N_q/N_c\right) \tag{3.144}$$

$$\zeta_{\gamma s} = 0.6 \tag{3.145}$$

$$\zeta_{qs} = 1 + \tan\phi \tag{3.146}$$

$$\zeta_{cd} = \zeta_{qd} - \left[\left(1 - \zeta_{qd}\right)/(N_c \tan\phi)\right] \tag{3.147}$$

$$\zeta_{\gamma d} = 1 \tag{3.148}$$

$$\zeta_{qd} = 1 + 2\tan\phi\,(1 - \sin\phi)^2[(\pi/180)\tan^{-1}(D/B)] \tag{3.149}$$

$$\zeta_{cr} = \zeta_{qr} - \left[\left(1 - \zeta_{qr}\right)/(N_c \tan\phi)\right] \leq 1 \tag{3.150}$$

$$\zeta_{\gamma r} = \zeta_{qr} \tag{3.151}$$

$$\zeta_{qr} = exp\{[-3.8\tan\phi] + [(3.07\sin\phi)(\log_{10} 2I_{rr})/(1 + \sin\phi)]\} \leq 1 \tag{3.152}$$

Rijitlik indeksi Vesic (1975) tarafından genel, yerel ve zımbalama kayma durumlarını analiz etmek için ortaya koyulmuştur. Rijitlik indeksi (I_r) şöyle tarif edilir:

$$I_r = \frac{G_d}{c + q_a \tan\phi} \tag{3.153}$$

Burada G_d = drenajlı kayma modulü, q_a = D derinliğinden D+B derinliğine kadar ortalama düşey efektif gerilmedir. Drenajlı yükleme (c = 0) durumunda Eş. 3.153 şu hale gelir:

$$I_r = \frac{G_d}{q_a \tan\phi} \tag{3.154}$$

Elastisite teorisinden Eş. 2.30, Eş. 3.154'de yerine koyularak:

$$I_r = \frac{E_d}{2(1+\nu_d)q_a \tan \emptyset} \quad (3.155)$$

elde edilir. I_r'nin büyüklüğü tipik olarak 10 ile 400 arasındadır. Young modulü laboratuvar kayma deneylerinden veya pressiyometre gibi arazi testlerinden hesaplanabilir. Young modulü için SPT, CPT ve dilatometre gibi deneylerde birçok ampirik düzeltme önerilmiştir. Kulhawy ve Mayne (1990) tarafından Young Modulü için derlenen bu bilgiler 2. Bölümde özetlenerek tipik aralıkları Çizelge 2.11'de verilmiştir.

Çoğu granüler zeminde Poisson oranı 0.1 ile 0.4 arasında değişir. Trautmann ve Kulhawy (1987) varolan verilere dayanarak, drenajlı Poisson oranını hesaplamak için Eş. 2.24'deki yaklaşım kullanılır. Bu eşitlik çimentolaşmış veya kalkerli zeminler için geçerli değildir. Rijitlik indeksi hacimsel şekil değişmenin olmadığı durum için geliştirilmiştir. Buna rağmen, drenajlı yüklemede hacimsel değişme görüldüğünden Vesic (1975) azaltılmış rijitlik indeksi (I_{rr}) değerini duyurmuştur:

$$I_{rr} = \frac{I_r}{1+I_r\Delta} \quad (3.156)$$

Burada, Δ: hacimsel şekil değiştirmedir. Vesic (1975) yol göstericiliğinde Trautmann ve Kulhawy (1987) Δ değerinin aşağıdaki şekilde hesaplanabileceğini göstermiştir:

$$\Delta = 0.005[(1 - \phi_{rel})]\frac{q_a}{p_a} \quad (3.157)$$

Bu denklemde p_a = atmosfer basıncıdır (1 atm = 101.3kN/m^2). q_a/p_a değeri en fazla 10 olabilir ve bu eşitlik çimentolaşmış veya kalkerli zeminler için geçerli değildir. I_{rr} değeri hesaplandıktan sonra, boşluk genişleme teorisinden (Vesic, 1975) geliştirilmiş olan kritik rijitlik değeri (I_{rc}) ile karşılaştırılır. Dairesel kazık için I_{rc} değeri:

$$I_{rc} = 0.5exp[2.85 \cot(45° - \phi/2)] \quad (3.158)$$

Olarak tanımlanır. Eğer $I_{rr} > I_{rc}$ ise zemin rijit plastik malzeme gibi davranır. Genel kayma davranışı sergilenir ve $\zeta_{cr} = \zeta_{\gamma r} = \zeta_{qr} = 1$'dir. Eğer $I_{rr} < I_{rc}$ ise rölatif zemin rijitliği düşüktür ve yerel veya zımbalama kayma davranışı hakimdir. ζ_{cr}, $\zeta_{\gamma r}$, ζ_{qr} faktörleri 1'den küçüktür ve nihai taşıma kapasitesini azaltıcı yönde etkirler.

Eş. 3.137'de verildiği üzere drenajlı kenar direnci şaftın kenar yüzey alanı boyunca etkili olan zemin kayma direncinin toplamıdır. Bu eşitlik drenajlı durum için:

$$Q_{sc} = \pi B \int_0^D \sigma_h(z) \tan\delta \, dz \tag{3.159}$$

ile ifade edilir. Burada σ_h = şaft-zemin yüzeyine dik etkiyen yatay efektif gerilme, δ = zemin şaft arasındaki sürtünme açısıdır. Yatay gerilmeyi, düşey gerilme cinsinden ifade edersek:

$$Q_{sc} = \pi B \int_0^D \gamma z K(z) \tan\delta \, dz \tag{3.160}$$

halini alır. Burada γ = zeminin efektif birim hacim ağırlığı, K = yatay zemin gerilme katsayısı (σ_h/σ_v), σ_v = düşey efektif gerilmedir. Bu terimler iki genel formülle gösterilecek olursa:

$$Q_{sc} = \pi B \int_0^D \gamma z \beta(z) dz \tag{3.161}$$

$$Q_{sc} = \pi B \int_0^D f(z) dz \tag{3.162}$$

biçimini alır. Burada $\beta = K \tan\delta$ ve $f = \beta \gamma z$ = birim yüzey direncidir. Literatürde çeşitli zemin karekteristikleri için f ve β arasında düzeltme için birçok çalışma yapılmıştır [Fang, 1990]. Fakat bu çalışmalar, birçok parametrenin tek parametreye indirgenmesini içerdiğinden genel kullanılabilirliği olan yol göstericiye dönüşememiştir. Genel ifade yerine Eş. 3.160'da δ ve β anahtar değişkenlerinin

kullanıldığı eşitlik kullanımı daha uygun olacaktır. Böylelikle kontrol edici durumda olan tasarım parametrelerininin daha kolay anlaşılması sağlanır.

Arayüz sürtünme açısı (δ) zemin ile şaft arasındaki sürtünme direncini kontrol eder. Kulhawy ve ark. (1983) varolan verileri özetleyerek δ değerinin, ϕ'nin fonksiyonu olarak ifade edilebildiğini ve δ/ϕ değerinin zemin yapı arasındaki pürüzlülüğe bağlı olarak 0.5 ile 1.0 arasında değiştiğini belirtmişlerdir [Fang, 1990]. δ/ϕ için yerinde dökme beton, kaliteli yapım teknikleri ve pürüzlü yüzey 1.0 değerini verir. Buna rağmen kalitesiz yapım teknikleri bu değeri 0.8 ve daha düşük noktaya taşıyabilir. Daimi kazık kalıbı (casing) daha düzgün arayüz ile sonuçlanır ve δ/ϕ için 0.7 ve daha düşük değerlerler üretir. δ/ϕ değerleri Çizelge 3.13'de özetlenmiştir.

Çizelge 3.13. Derin temeller için δ/ϕ değerleri [Kulhawy ve ark., 1983]

Arayüz malzemesi	δ/ϕ değeri
Kum / pürüzlü beton	1.0
Kum / pürüzsüz beton	0.8-1.0
Kum / pürüzlü çelik	0.7-0.9
Kum / pürüzsüz çelik	0.5-0.7
Kum / ahşap	0.8-0.9

Belkide en zor ve önemli terim yatay zemin gerilmesi katsayısı olan K'nın hesaplanmasıdır. Bu terim zemin yatay gerilme katsayısında, inşaat, yükleme ve zamandan dolayı ortaya çıkan gerilme değişiminin fonksiyonudur. Bu faktörler dikkate alındığında K_0 değerinden daha büyük olması durumunu ortaya koyar. Arazi testleri analizlerinden K değerlerinin minimum aktif gerilmede 0.1 ile maksimum pasif gerilmede 5 aralığında değiştiği belirlenmiştir [Kulhawy ve ark., 1983].

K_0 zemin araştırması sırasında belirlenen geleneksel parametrelerden birisi olmamasına rağmen birçok geoteknik problemde çok önemlidir [Schmertmann, 1985]. K_0 değeri 3 yöntemle belirlenebilir. Birincisi pressiyometre, dilatometre gibi

arazi ölçüm yöntemlerinden elde edilen direkt ölçmelerin yorumlanması, ikincisi zemin depozitinin gerilme geçmişinden hesaplanmasıdır. Bu durum için aşağıdaki eşitlik kullanılabilir:

$$K_0 = (1 - \sin \emptyset) OCR^{\sin \emptyset} \quad (3.163)$$

Burada OCR = aşırı konsolidasyon oranıdır. Üçüncü yöntem ise SPT ve CPT sonuçlarından ampirik ifadeler yardımıyla hesaplanmasıdır [Kulwavy ve Mayne, 1990]. Kulhawy ve ark. (1983) aşağıdaki Çizelge 3.14'de K/K_0 oranlarını özetlemişlerdir.

Çizelge 3.14. Derin temeller için K/K_0 katsayıları [Kulhawy ve ark., 1983]

Derin Temel ve İnşaa Yöntemi	K/K_0 değeri
Kazık, jet ile	0.5-0.7
Fore kazık, yerinde dökme	0.7-1.0
Çakma kazık, küçük yerdeğiştirme	0.7-1.2
Çakma kazık, büyük yerdeğiştirme	1.0-2.0

Drenajlı yükleme durumunda ise kenar direncini hesaplamak için aşağıdaki genel ifade önerilmiştir [Kulhawy ve ark., 1983]:

$$Q_{sc} = \pi B \frac{K}{K_0} \int_0^D \gamma z K_0(z) \tan[\phi(\delta/\phi)]\, dz \quad (3.164)$$

3.2.5. YSA ile fore kazıkların taşıma gücünün belirlenmesi yöntemi

Derin temellerin tasarımı ve ölçülen zemin özelliklerine dayanan statik kazık kapasitesi yıllar içerisinde geliştirilmiş olmasına rağmen zeminin doğasındaki değişebilirlik ve kazık yapımındaki örselenme, model belirsizliklikleri gibi sebeplerle tasarım kapasitesinde yanılmalar ortaya çıkmaktadır. Kazığın sahip olduğu gerçek kapasite sadece statik yükleme deneyi ile doğrulanabilir. Fakat statik yük deneyleri

hem pahalı hem de zaman alıcıdır. Bu sebeplerle fore kazıkların taşıma gücünün tahmini için yapay sinir ağları kullanılarak bir çalışma yapılmıştır.

Goh (1994, 1995b) killi zeminlerde kazıkların sürtünme kapasitesini tahmin etmek için YSA modelini saha deneylerinden elde edilen verilerle eğitmiştir. Modelin girdileri kazık boyu, kazık çapı, ortalama efektif gerilme ve drenajsız kayma dayanımı; çıktısı ise yüzey sürtünme direncidir. Modelin bulduğu sonuçları Semple ve Rigden (1986) ve Burland (1973) yöntemleri ile karşılaştırmıştır. Goh (1995a, 1996) kohezyonsuz zeminlerde nihai yük kapasitesinin hesaplanması ile ilgili çalışmalar yapmıştır. Kumlu zemine çakılan ahşap, öngerme, beton ve çelik kazıkların yükleme deneylerinden sağladığı verileri kullanarak YSA modeli geliştirmiştir. Modelin girdileri şahmerdan ağırlığı, şahmerdan düşme boyu, şahmerdan tipi, kazık boyu, kazık ağırlığı, kazık kesit alanı, kazığın elastisite modülüdür. Bulduğu sonuçları Wellington (1982), Hiley (1992) ve Janbu (1953) yöntemlerinden elde ettiği sonuçlarla karşılaştırmıştır. Chan ve ark. (1995) kazık çakma formülüne alternatif bir çalışma yapmıştır. Kazık ve zeminin elastik sıkışması, kazığa verilen enerji model girdileri olarak kullanmıştır. Modeli CAPWAP (Rausche ve ark., 1972) veya CASE yöntemi [Goble ve ark., 1975] ile elde ettiği sonuçlar ile eğitmiştir. Lee ve Lee (1996) kazıkların nihai taşıma gücünü kazık yükleme deney verileri ile modellemiştir. Girdiler kazık gömülme derinliğinin kazık çapına oranı, ortalama normal gerilme ve SPT-N olarak seçmiştir. İki adet model geiştirerek Meyerhof eşitliği [Meyerhof, 1976] ile kontol etmiştir. Teh ve ark. (1997) öngermeli donatılı beton kazıklarda dinamik gerilme dalgalarından statik kazık kapasitesini belirlemek için bir çalışma yapmıştır. CAPWAP [Rausche ve ark., 1972] bilgisayar programı ile kazık modelleyerek ede ettiği verileri eğitimde kullanmıştır. Kiefa (1998) kazık kapasitesi, kazık uç kapasitesi ve kazık şaft kapasitesini hesaplamak için üç model geliştirmiştir. Model sonuçlarını Meyerhof (1976), Coyle ve Castello (1981) Amerikan Petrol Enstitüsü (1984) ve Randolph (1985) yöntemleri ile karşılaştırmıştır. Goh ve ark. (2005) fore kazıkların drenajsız yanal kapasitesinin yapay sinir ağları ile tahminine yönelik bir çalışma yapmışlardır. Fore kazıklara ait 127 adet arazi deney verisi ölçümlerine dayandırdıkları araştırmalarında belirleme katsayısını (R^2) 0.856, hataların karesinin ortalamasını (MSE) 0.000626 olarak

bulmuşlardır. Fore kazıkların yanal kapasitesinin tahminine yönelik yapılan bu çalışma, uç taşımasını dikkate almamasına rağmen yüksek R^2 ve düşük MSE değeriyle literatürde önemli bir yere sahiptir. Das ve Basudhar (2006) kil zemindeki kazıkların drenajsız yanal yük kapasitesi tahmini için YSA kullanarak bir çalışma yapmışlardır. Literatürde fore kazıkların taşıma kapasitesinin YSA ile tahminine yönelik bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Bu tez kapsamında YSA ile kohezyonsuz zeminlerdeki fore kazıkların taşıma gücünü belirlemek için bir çalışma yapılmıştır. Çalışmada kullanılan veritabanı Çizelge 3.15'de sunulmuştur. YSA modelinin giriş verileri zeminin içsel sürtünme açısı, zeminin toplam kenar alanı ve kazık ucunun alanı olmak üzere üç adettir. Modelin tek çıkış verisi ise toplam kazık direncidir.

Çizelge 3.15. Fore kazıkların taşıma gücünün tahmin modellenmesinde kullanılan YSA veritabanı

No	ϕ' (°)	Kenar alanı (m^2)	Uç alanı (m^2)	Q_{toplam} (kN)	Kaynak
1	38.0	31.43	0.131	2615	Mansur ve Kaufman (1956)
2	37.5	33.15	0.223	3674	Mansur ve Kaufman (1956)
3	38.0	27.59	0.131	2164	Mansur ve Kaufman (1956)
4	37.5	27.44	0.147	3042	Mansur ve Kaufman (1956)
5	37.0	30.10	0.182	2856	Mansur ve Kaufman (1956)
6	41.0	18.80	0.209	3558	Furlow (1968)
7	40.0	22.20	0.209	3292	Furlow (1968)
8	40.0	26.74	0.209	3923	Furlow (1968)
9	37.0	18.61	0.105	1637	Hunter ve Davisson (1969)
10	37.0	23.14	0.164	2233	Hunter ve Davisson (1969)
11	36.5	26.37	0.211	2295	Hunter ve Davisson (1969)
12	36.5	17.73	0.165	1779	Hunter ve Davisson (1969)
13	38.0	90.37	0.292	5604	McCammon ve Golder (1970)
14	34.0	4.31	0.164	712	Vesic (1977)
15	35.0	8.77	0.164	1735	Vesic (1977)
16	35.0	12.79	0.164	2491	Vesic (1977)

Çizelge 3.15. (Devam) Fore kazıkların taşıma gücünün tahmin modellenmesinde kullanılan YSA veritabanı

No	ϕ' (°)	Kenar alanı (m^2)	Uç alanı (m^2)	Q_{toplam} (kN)	Kaynak
17	36.0	17.25	0.164	3158	Vesic (1977)
18	36.0	21.56	0.164	3825	Vesic (1977)
19	36.0	19.44	0.130	2695	Vesic (1977)
20	38.0	7.12	0.032	1429	Koizumi (1971)
21	35.5	9.48	0.086	658	Tavenas (1971)
22	35.5	12.71	0.086	882	Tavenas (1971)
23	35.5	15.84	0.086	1014	Tavenas (1971)
24	35.5	19.07	0.086	1281	Tavenas (1971)
25	35.5	9.12	0.080	655	Tavenas (1971)
26	35.5	12.22	0.080	894	Tavenas (1971)
27	35.5	15.23	0.080	1113	Tavenas (1971)
28	35.5	18.34	0.080	1281	Tavenas (1971)
29	31.0	14.04	0.061	480	Gregersen ve ark. (1973)
30	31.0	10.08	0.032	519	Gregersen ve ark. (1973)
31	33.0	3.38	0.006	75	Bergdahl ve Wennerstrand (1976)
32	39.5	7.84	0.100	2439	Heins ve Barends (1984)
33	39.5	7.51	0.100	3000	Heins ve Barends (1984)
34	39.5	5.83	0.100	1950	Heins ve Barends (1984)
35	34.0	35.80	0.231	3200	Carpentier ve ark. (1984)
36	40.0	58.78	0.308	4733	Gurtowski ve Wu (1984)
37	39.5	50.32	0.308	4021	Gurtowski ve Wu (1984)
38	35.0	51.71	0.657	5000	Mey ve ark. (1985)
39	39.0	22.53	0.143	4670	Reike ve Crowser (1987)
40	35.0	14.62	0.114	854	Thorburn ve Mac Vicar (1970)
41	35.0	31.84	0.149	1628	Thorburn ve Mac Vicar (1970)
42	35.0	11.59	0.129	685	Thorburn ve Mac Vicar (1970)
43	37.0	38.52	0.386	3069	Milovic ve Baci (1976)
44	37.0	22.78	0.073	1913	Blendy (1979)
45	37.0	16.94	0.073	2313	Blendy (1979)
46	37.0	24.22	0.073	1254	Blendy (1979)
47	39.5	5.83	0.100	1948	Heins ve Barends (1979)

Çizelge 3.15. (Devam) Fore kazıkların taşıma gücünün tahmin modellenmesinde kullanılan YSA veritabanı

No	ϕ' (°)	Kenar alanı (m^2)	Uç alanı (m^2)	Q_{toplam} (kN)	Kaynak
48	35.5	21.79	0.033	1761	Kessler (1979)
49	36.0	20.26	0.033	2180	Kessler (1979)
50	33.0	24.51	0.056	3203	Wan ve ark. (1979)
51	34.0	26.02	0.056	3211	Wan ve ark. (1979)
52	37.0	15.27	0.041	1779	Goble ve ark. (1982)
53	37.0	21.10	0.083	1868	Goble ve ark. (1982)
54	35.0	21.95	0.066	1779	Goble ve ark. (1982)
55	37.0	22.37	0.093	1913	Goble ve ark. (1982)
56	35.0	14.48	0.061	2100	Goble ve ark. (1982)
57	35.0	18.04	0.083	1509	Goble ve ark. (1982)
58	37.0	19.94	0.066	922	Goble ve ark. (1982)
59	35.0	19.12	0.093	1779	Goble ve ark. (1982)
60	33.0	12.37	0.181	620	Chen ve Kulhawy (1994)
61	36.0	21.51	0.899	1378	Chen ve Kulhawy (1994)
62	36.0	33.53	0.665	2224	Chen ve Kulhawy (1994)
63	37.0	37.00	0.665	4003	Chen ve Kulhawy (1994)
64	30.0	11.06	0.322	685	Chen ve Kulhawy (1994)
65	40.0	29.77	0.166	1557	Chen ve Kulhawy (1994)
66	34.0	52.32	0.650	7384	Chen ve Kulhawy (1994)
67	38.0	24.30	0.567	5337	Chen ve Kulhawy (1994)
68	35.0	3.77	0.045	180	Chen ve Kulhawy (1994)
69	36.0	32.99	0.283	1800	Chen ve Kulhawy (1994)
70	36.0	32.99	0.283	1880	Chen ve Kulhawy (1994)
71	36.0	30.16	0.283	1600	Chen ve Kulhawy (1994)
72	36.0	37.70	0.283	1900	Chen ve Kulhawy (1994)
73	36.0	32.99	0.283	2120	Chen ve Kulhawy (1994)
74	35.0	72.76	1.131	5000	Chen ve Kulhawy (1994)
75	43.0	71.63	1.815	12454	Chen ve Kulhawy (1994)
76	38.0	29.53	0.785	3203	Chen ve Kulhawy (1994)
77	34.0	51.43	0.899	8540	Chen ve Kulhawy (1994)
78	43.0	64.47	0.454	7120	Chen ve Kulhawy (1994)

Çizelge 3.15. (Devam) Fore kazıkların taşıma gücünün tahmin modellenmesinde kullanılan YSA veritabanı

No	ϕ' (°)	Kenar alanı (m^2)	Uç alanı (m^2)	Q_{toplam} (kN)	Kaynak
79	42.0	44.92	0.950	1552	Chen ve Kulhawy (1994)
80	42.0	65.97	1.767	3465	Chen ve Kulhawy (1994)
81	44.0	20.73	0.950	1357	Chen ve Kulhawy (1994)
82	44.0	28.27	1.767	3059	Chen ve Kulhawy (1994)
83	37.0	64.84	0.724	4185	Chen ve Kulhawy (1994)
84	46.0	69.71	0.385	5600	Chen ve Kulhawy (1994)
85	36.0	160.54	1.539	9436	Chen ve Kulhawy (1994)
86	36.0	160.54	1.539	9619	Chen ve Kulhawy (1994)
87	36.0	160.54	1.539	11186	Chen ve Kulhawy (1994)
88	38.0	251.33	3.142	30500	Chen ve Kulhawy (1994)
89	46.0	31.10	0.636	7000	Chen ve Kulhawy (1994)
90	35.0	214.26	0.950	11565	Chen ve Kulhawy (1994)
91	39.0	14.56	0.292	845	Chen ve Kulhawy (1994)
92	43.0	22.23	0.292	1512	Chen ve Kulhawy (1994)
93	28.0	6.22	0.102	102	Chen ve Kulhawy (1994)
94	37.0	11.06	0.322	534	Chen ve Kulhawy (1994)
95	45.0	25.55	0.541	1712	Chen ve Kulhawy (1994)
96	32.5	52.54	0.657	3234	Owens ve Reese (1982)
97	32.5	52.54	0.657	7727	Owens ve Reese (1982)
98	29.0	21.45	0.894	1953	Ismael ve Klym (1979)
99	35.3	44.99	0.951	2785	Franke ve Garbrecht (1977)
100	36.5	66.04	1.773	3501	Franke ve Garbrecht (1977)
101	44.3	20.76	0.951	2544	Franke ve Garbrecht (1977)
102	42.9	28.35	1.773	2807	Franke ve Garbrecht (1977)
103	43.8	12.62	0.431	7976	Beckwith ve Bedenkop (1973)
104	37.1	31.40	0.785	3430	Fujita (1986)
105	32.8	8.76	0.164	765	Watson (1970)
106	29.7	11.03	0.322	845	Jain ve Gupta (1968)
107	49.7	4.89	0.085	1219	Atlanta Testing & Eng. (1974)
108	37.6	11.67	0.292	2064	Soil ve Material Eng. (1984)
109	39.1	17.51	0.292	3710	Soil ve Material Eng. (1984)

Çizelge 3.15. (Devam) Fore kazıkların taşıma gücünün tahmin modellenmesinde kullanılan YSA veritabanı

No	ϕ' (°)	Kenar alanı (m^2)	Uç alanı (m^2)	Q_{toplam} (kN)	Kaynak
110	33.4	25.22	0.605	5507	Soil ve Material Eng. (1984)
111	27.3	6.15	0.100	116	Burch ve ark., (1988)
112	30.0	11.03	0.322	605	Burch ve ark., (1988)
113	35.4	18.46	0.283	1930	Burch ve ark., (1988)
114	38.7	33.10	0.657	2798	HDR Infrastructure, Inc. (1987)
115	43.0	57.28	0.719	9720	Schmertmann ve Crapps (1985)
116	36.9	63.53	0.688	8510	Schmertmann ve Crapps (1985)
117	33.7	22.76	0.298	2931	Webb (1976)
118	33.7	23.35	0.298	3514	Webb (1976)
119	36.1	40.50	0.456	3643	Mayne ve Harris (1993)

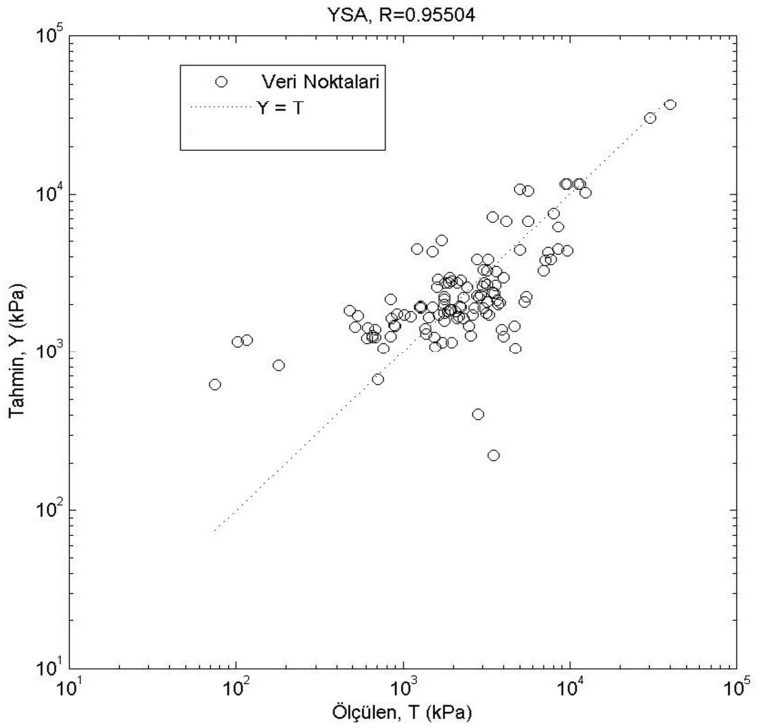
Veri tabanında bulunan toplam 119 set verinin, %60'ı (71 set) eğitim için, %20'si (24 set) geçerlilik için, geriye kalan %20'si (24 set) ise test için bölünmüştür. Modelin tahmin başarısı Çizelge 3.16'da sunulan veri aralıklarının içerisinde değerlendirilmelidir.

Çizelge 3.16. Fore kazık YSA modelinde kullanılan verilerin aralıkları

Model girdisi	En küçük değer	En büyük değer
Efektif içsel sürtünme açısı, ϕ' (°)	27.3	49.7
Kazık kenar alanı (m^2)	3.4	251.3
Kazık ucu alanı (m^2)	0.006	3.1
Kazık toplam kapasitesi, Q (kN)	102.0	30500.0

YSA modelinin oluşturulmasında MATLAB 7.12 yazılımı ve Neural Networks araç kutusu kullanılmıştır. Geri yayılım öğrenme algoritmasına sahip modelde 1 giriş katmanı, 2 gizli katman ve 1 çıkış katmanından oluşan çok katmanlı ağ (ÇKA) seçilmiştir. Gizli katman nöron sayısı birer birer artırılmıştır. Model performansı

belirleme katsayısı (R^2), RMSE ve MAE ile ölçülmüştür. Deneme yanılma yöntemiyle; gizli katmanda 15 nöron ve tansig transfer fonksiyonu seçilmiştir. Bu çalışmada geliştirilen modelin korelasyon katsayısı (R) 0.96, R^2 = 0.91, MAE = 1241 kPa, RMSE = 1754 kPa olarak bulunmuştur (Şekil 3.28).

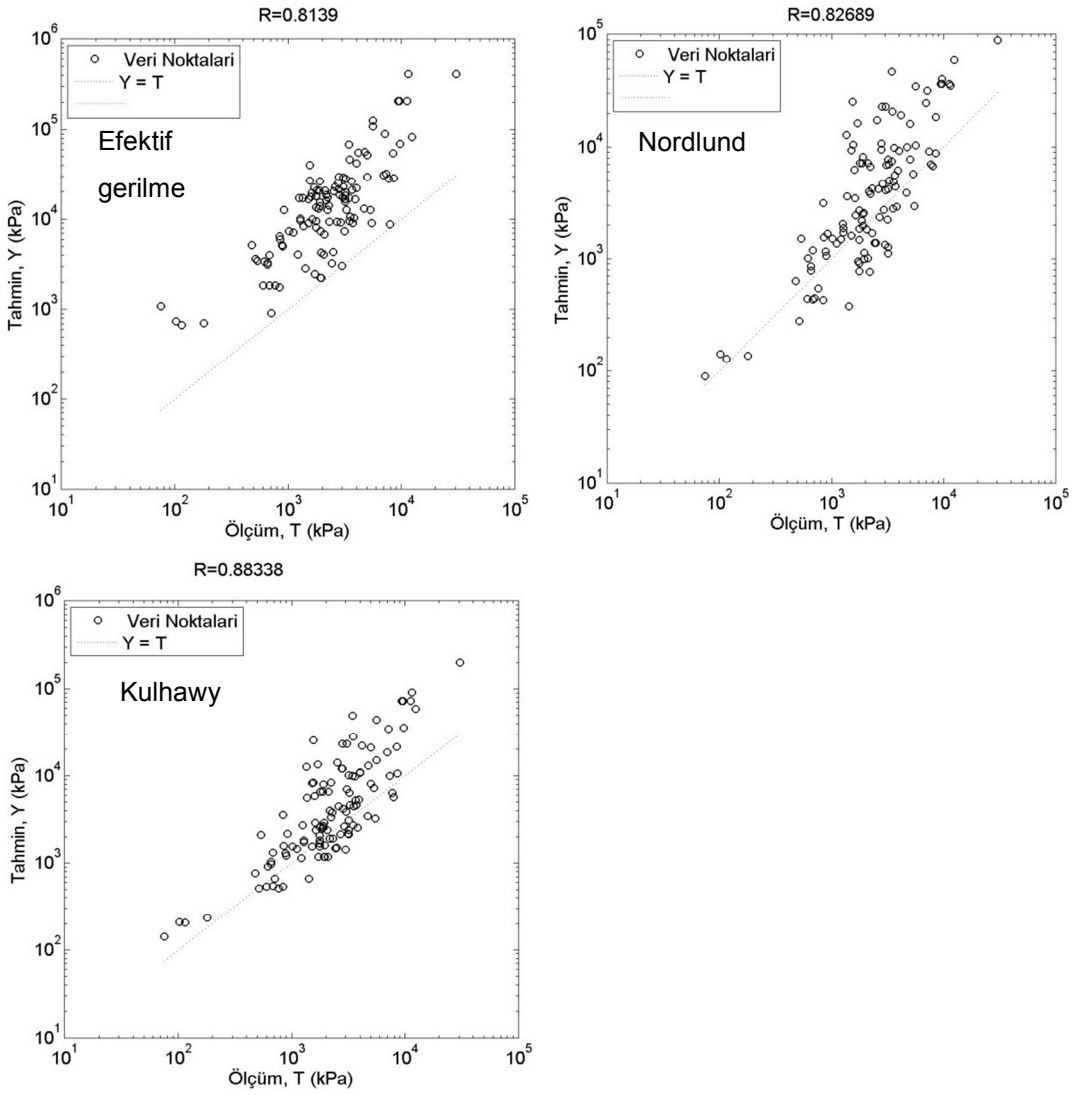

Şekil 3.28. Fore kazık kapasitesi için geliştirilen YSA modelinin başarısı

Fore kazıkların YSA ile taşıma gücü kapasitesinin tahminine yönelik modelin başarısı Çizelge 3.17 ve Şekil 3.28 kullanılarak geleneksel taşıma gücü yöntemleri ile karşılaştırılmıştır.

Çizelge 3.17. Fore kazıklar için YSA ile geleneksel taşıma gücü yöntemlerinin Çizelge 3.15'deki veritabanı için karşılaştırması

Yöntem	R^2	RMSE (kPa)	MAE (kPa)
Efektif gerilme	0.66	64591	27104
Norldlund	0.68	11640	5746
Kulhawy	0.78	21999	8344
YSA	0.91	1754	1241

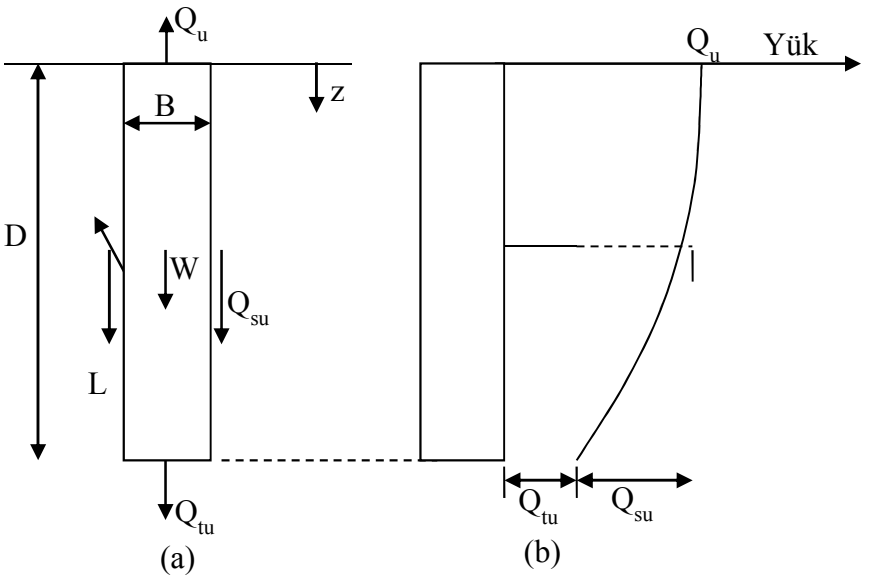

Şekil 3.29. Fore kazıkların geleneksel taşıma gücü yöntemlerinin korelasyon katsayıları

Çizelge 3.15'de sunulan veritabanı kullanılarak elde edilen Çizelge 3.17 ve Şekil 3.29'a göre taşıma gücü yöntemlerinin belirleme katsayısı (R^2) yüksekten düşüğe doğru YSA 0.91, Kulhawy 0.78, Nordlund 0.68, efektif gerilme 0.66 olarak belirlenmiştir. YSA yönteminin ortalama mutlak hata (1241 kPa) ve hata karelerinin ortalamasının karekökü (1754 kPa) değerleri diğer yöntemlere göre oldukça düşüktür. Bu sonuçlara göre fore kazıkların YSA ile taşıma gücünün tahmininde geleneksel yöntemlere göre daha iyi bir başarı elde edilmiştir. Ancak YSA modelinin giriş verileri kenar alanı, uç alanı ve zeminin efektif içsel sürtünme açısı ile sınırlı olduğundan taşıma gücünün mekanizmasını aslında yansıtmamaktadır.

3.3. Kazıkların Eksenel Çekme Kapasitesi

Çekmeye maruz kalan temellerin yenilme mekanizması temel tipine, yapım yöntemine ve zeminin özelliklerine göre şekillenir [Kulhawy ve ark., 1983]. Çakma kazıklar, fore kazıklar gibi şaft tipi temellerin çekme kapasitesini oluşturan mekanizma Şekil 3.30'da gösterilmiştir.

Şekil 3.30. Çekme karşısında derin temel davranışı

Denge diyagramından fore kazığın nihai çekme kapasitesi (Q_u) aşağıdaki gibi hesaplanır:

$$Q_u = Q_{su} + Q_{tu} + W \tag{3.165}$$

Burada, Q_{su} = çekme kuvveti etkisinde kenar direnci, Q_{tu} = çekme kuvveti etkisinde uç direnci, W = temel ağırlığıdır.

Kenar direnci için literatürde basınç etkisindeki kenar direncinin çekme etkisindeki kenar direncinden daha az olduğuna dair tahminler vardır. Buna rağmen şaftların

olası Poisson etkilerinin kontrolü göstermiştir ki bu etkiler ihmal edilebilir [Kulhawy ve ark., 1983]. Aynı doğrultuda yükleme deney verilerinin kontrolü ayırt edilir bir fark göstermemiştir [Stas ve Kulhawy, 1984].

Drenajlı yükleme durumunda kenar direnci silindirik şaft yüzeyi boyunca efektif gerilme veya beta yöntemi ile aşağıdaki gibi verilir:

$$Q_{su} = \pi B(K/K_0)_e \int_0^D \{\sigma_v'(z)K_0(z)\tan[\phi'(z).\delta/\phi']\}\,dz \qquad (3.166)$$

Burada B = şaft çapı, D = şaft derinliği, $(K/K_0)_e$ = yapım yönteminin fonksiyonu olarak yatay efektif gerilmedeki değişimi temsil eden gerilme faktörü, σ_v' = düşey efektif gerilme, δ = zemin şaft yüzeyi için sürtünme açısı, δ/ϕ' = yüzey pürüzlülük faktörü, z = derinliktir. Eş. 3.166 bazı analizlerde uyumluluk göstermesi için şöyle yazılabilir:

$$Q_{su} = \pi B \int_0^D \beta(z)\sigma_v'(z)dz \qquad (3.167)$$

Burada β katsayıdır ($= K\tan\delta$). Eş. 3.166'da yüzey sürtünme açısı (δ), zeminin efektif içsel sürtünme açısı (ϕ) ile ilgilidir ve bu ilgi yüzey sürtünme faktörü (δ/ϕ)≤1 olarak tanımlanır.

Çekme durumunda uç direnci basınç durumundan farklıdır. Basınç durumunda taşıma gücünde daha büyük direnç gelişir. Drenajlı durum için uç direnci oluşmaz. Bu nedenle Q_{tu} bileşeni sıfırdır.

3.4. Özet

Kohezyonsuz zemine oturan sığ temellerin taşıma gücü Terzaghi (1943) tarafından sunulan yaklaşımla hesaplanabilmektedir. Çeşitli araştırmacılar (Meyerhof, 1951; Hansen, 1970; Vesic, 1973) bu konuda gelişmeyi sağlamıştır. Kulhawy (1983), Vesic

(1973) tarafından ortaya koyulan kapsamlı taşıma gücü teorisine son şeklini vermiştir. Böylece temel şekli, yük uygulanma eğimi, eksantritesi, temel eğimi, yer yüzeyinin eğimi, temel derinliği, ve zemin rijitliği taşıma gücü analizlerinde değerlendirilebilmektedir.

Bu bölümde kohezyonsuz zeminde bulunan sığ ve derin temellerin taşıma gücü yöntemleri ele alınmıştır. Sığ temeller için Terzaghi, Meyerhof, Hansen, Vesic ve Kulhawy geleneksel taşıma gücü yöntemleri MATLAB ortamında programlanmıştır. Literatürden 203 adet sığ temel taşıma gücü verisi bir araya getirilerek Çizelge 3.5'de sunulmuştur. Geleneksel taşıma gücü yöntemlerinin, Çizelge 3.5'deki saha ölçümlerinden gelen verilere göre değerlendirmesinde belirleme katsayısı (R^2), hata karelerinin ortalamasının karekökü (RMSE) ve ortalama mutlak hata (MAE) değerleri Terzaghi taşıma gücü yöntemi için sırasıyla 0.85, 254.5 kPa, 109.3 kPa, Meyerhof taşıma gücü yöntemi için sırasıyla 0.88, 188.3 kPa, 100.7 kPa, Hansen taşıma gücü yöntemi için sırasıyla 0.87, 302.3 kPa, 155.6 kPa, Vesic taşıma gücü yöntemi için sırasıyla 0.89, 236.3 kPa, 115.5 kPa ve Kulhawy taşıma gücü yöntemi için sırasıyla 0.90, 240.0 kPa, 115.3 kPa olarak hesaplanmıştır. Çizelge 3.5'deki verilerin geleneksel taşıma gücü yöntemleri ile değerlendirmesinde belirleme katsayılarının 0.87 ile 0.90 arasındaki sonuçları, tez çalışmasında YSA ile kohezyonsuz zeminlerdeki sığ temellerin taşıma gücünün tahminine yönelik model geliştirilmesine öncü olmuştur. Geliştirilen sığ temellerin taşıma gücünün YSA ile tahmini modelinde R^2 = 0.99, RMSE = 38.6 kPa, MAE = 19.6 kPa olarak saptanmıştır.

Derin temellerin taşıma gücü, temel-zemin arasındaki yüzeyin hareketi geçmesiyle yüzey sürtünmesi ve taşıma kapasitesi mekanizmasından kaynaklanan uç dirençlerinden oluşur. Her iki unsurda farklı temel deplasmanlarında limitlerine ulaşır. Bu bölümde kohezyonsuz zeminlerdeki fore kazıkların kenar ve uç dirençlerini hesaplamak için kullanılan Nordlund (1963), efektif gerilme, Kulhawy (1983) yöntemleri ele alınmış ve MATLAB ortamında programlanmıştır. Literatürden 119 adet derin temel taşıma gücü verisi bir araya getirilerek Çizelge 3.15'de sunulmuştur. Geleneksel derin temel taşıma gücü yöntemlerinin, Çizelge

3.15'deki verilere göre değerlendirmesinde R^2 değerleri Nordlund, efektif gerilme ve Kulhawy taşıma gücü yöntemleri için sırasıyla 0.68, 0.66, 0.78 olarak hesaplanmıştır. Çizelge 3.15'deki verilerin geleneksel taşıma gücü yöntemleri ile değerlendirmesinde belirleme katsayılarının 0.66 ile 0.78 arasındaki sonuçları, tez çalışmasında YSA ile kohezyonsuz zeminlerdeki fore kazıkların taşıma gücü kapasitesi tahmin modelinin MATLAB ortamında geliştirilmesine yol açmıştır. Geliştirilen derin temel taşıma gücünün YSA ile tahmini modelinin belirleme katsayısı 0.91 olarak hesaplanmıştır.

4. KOHEZYONSUZ ZEMİNLERDE BULUNAN TEMELLER İÇİN OTURMA ANALİZ YÖNTEMLERİ

Zeminde üst yapıdan gelen yüklerin oluşturduğu gerilme artımı neticesinde oluşan oturmalar üç aşamaya ayrılabilir. Bunlar elastik (ani), konsolidasyon ve ikincil oturmadır. Elastik oturma yüklemenin uygulanmasıyla birlikte görülür. Konsolidasyon oturması için, yüklemeyle birlikte gelişen aşırı boşluk suyu basıncı, zamanla efektif gerilmenin artmasıyla sonuçlanır. Bu oturma boşluk suyu basıncının sönümlenmesiyle meydana gelen hacim değişiminin bir sonucudur. İkincil oturma, konsolidasyon oturması tamamlandıktan sonra görülür ve uzun sürede tamamlanır. Kohezyonsuz zeminlerde oturmanın üç bileşenini belirgin olarak ayırt edilebilmek oldukça zordur. Kohezyonsuz zeminlerin permabilitesi yüksek olduğundan aşırı boşluk suyu basıncının sönümlenmesi hızlı gerçekleşir. Bu sebeple elastik oturma ve konsolidasyon oturmaları aynı anda görülür.

4.1. Sığ Temeller

Yukarıda bahsedildiği üzere sığ temellerin oturması aşağıdaki eşitlikte olduğu gibi elastik, konsolidasyon ve ikincil olmak üzere üç bölümden oluşur:

$$\rho_t = \rho_e + \rho_c + \rho_s \tag{4.1}$$

Burada ρ_t= toplam oturma, ρ_e= elastik (ani) oturma, ρ_c= konsolidasyon oturması ve ρ_s= ikincil oturmadır.

Douglas (1986) kohezyonsuz zeminlerdeki oturma hesaplanmasında kırkdan fazla yöntem olduğunu belirtmiştir. Sığ temellerin oturma tahmini için kullanılan en yaygın yöntemler Das ve Sivakugan (2007) tarafından Terzaghi ve Peck (1948), Schmertmann (1970), Schmertmann ve ark. (1978) ve Burland Burbidge (1985) olarak belirtilmiştir.

4.1.1. Mayne ve Poulos yöntemi

Mayne ve Poulos (1999) sığ temellerin oturma büyüklüğünü elastik sürekli teoriye dayandırarak, yerdeğiştirme etki faktörü ile hesaplama yöntemini ortaya koymuşlardır. Sığ ve radye temellerde oturma hesabının, homojen – Gibson modülü zemin profili, sonlu tabaka kalınlığı, temel esnekliği, drenajsız ve drenajlı yükleme durumları için genel ifadesini aşağıdaki gibi tanımlamışlardır:

$$\rho\ [mm] = \frac{q_{net}.B'.I_G.I_F.I_E.(1-\nu^2)}{E_0} \tag{4.2}$$

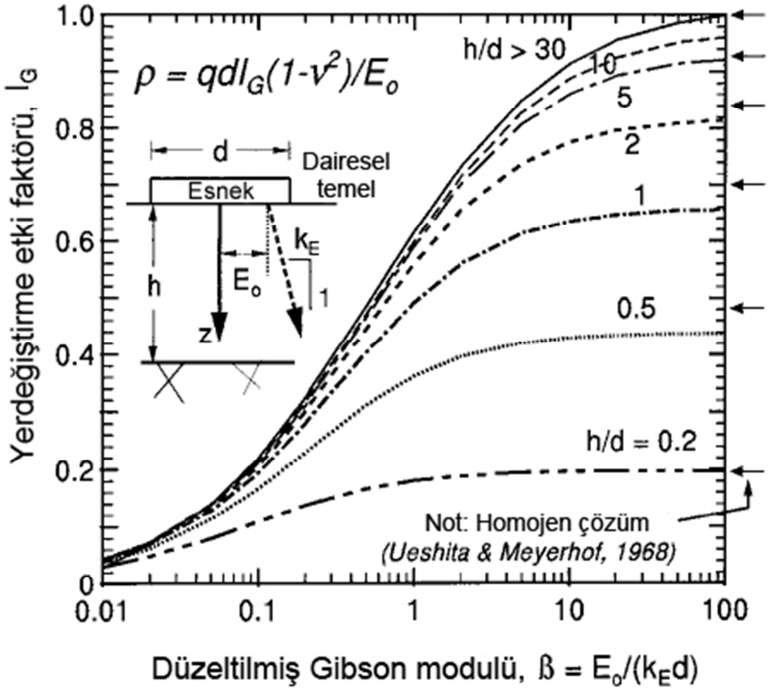
Burada; B' = eşdeğer çap, ν = Poisson oranı, I_G = yerdeğiştirme etki faktörü, I_F = rijitlik düzeltme faktörü, I_E = oturma düzeltme faktörü, E_0 = temel tabanın hemen altındaki zeminin elastik modülü olarak tanımlanır. Eşdeğer çap, dairesel temel için temel çapına eşittir. B temel genişliğindeki ve L temel boyundaki dikdörtgen temel için eşdeğer çap Eş. 4.3 ile verilmiştir.

$$B'\ [m] = \left(\frac{4.B.L}{\pi}\right)^{0.5} \tag{4.3}$$

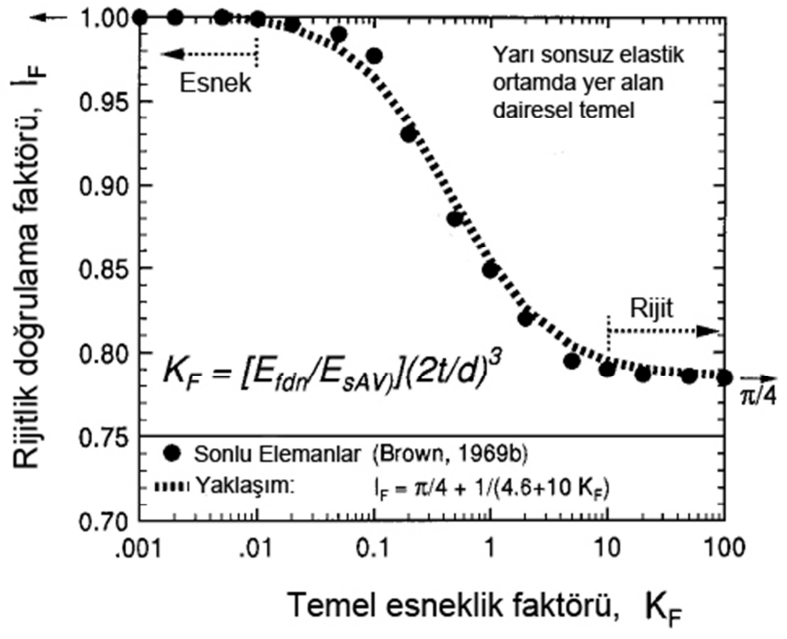
Eş. 4.2'de belirtilen yerdeğiştirme etki faktörü (I_G) Şekil 4.1'den bulunur.

Burada, k_E derinlikle elastisite modülündeki artım oranıdır. Bu tez kapsamındaki çalışmada, temelin yer aldığı zemin tabakası kalınlığının temel kısa kenarına oranı (h/d) otuzdan büyük olduğundan, $I_G = 1$ olarak kabul edilmiştir. Rijitlik düzeltme faktörü (I_F) ise Şekil 4.2'den veya Eş. 4.4 ile bulunabilir.

$$I_F \approx \frac{\pi}{4} + \frac{1}{\left(4.6+10\left[\frac{E_m}{E_0+\frac{B'}{2}k_E}\right]\left(\frac{2t}{B'}\right)^3\right)} \tag{4.4}$$

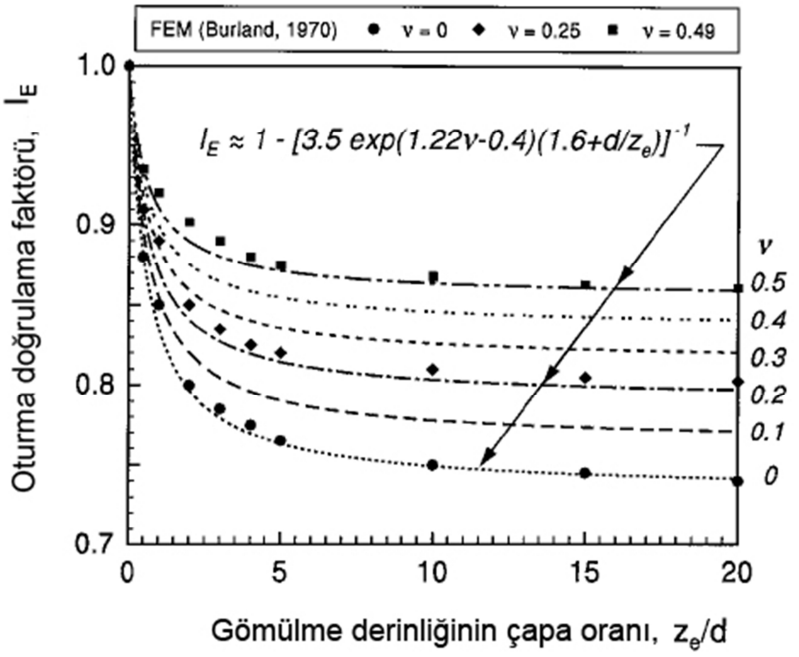

Şekil 4.1. Sonlu Gibson ortamında bulunan esnek dairesel temel için etki faktörleri

Şekil 4.2. Rijitlik düzeltme faktörü

Burada, t = temel kalınlığı, E_m = temelin elastisite modülüdür. Mayne ve Poulos (1999) sonlu elemanlar yardımıyla oturma düzeltme faktörünü (I_E) ele almış ve Şekil 4.3'deki gösterildiği üzere Eş. 4.5'de tanımlamıştır:

$$I_E \approx 1 - \frac{1}{3.5exp(1.22\nu - 0.4)[(d/D)+1.6]} \quad (4.5)$$

Şekil 4.3. Sığ temel için oturma düzeltme faktörü

4.1.2. Peck ve Bazaraa yöntemi

Peck ve Bazaraa (1969) yöntemi, Meyerhof (1965) yönteminden yola çıkarak kare temeller için geliştirilmiştir. Oturma ile uygulanan gerilmeyi doğrusal kabul eder. Yöntemin genel ifadesi şöyledir:

$$\rho\ [mm] = C_W C_D \frac{0.53 q_{net}}{(N_1)_{60}} \left(\frac{2B}{B+0.3}\right)^2 \quad (4.6)$$

Burada q_{net} = temel seviyesinde uygulanan net gerilme ve B = temel genişliğidir. Eş. 4.6'da kullanılan yer altı su seviyesi düzeltme faktörü (C_W) aşağıda verilmiştir:

$$C_W = \frac{temel\ tabanından\ 0.5B\ derinlikteki\ \sigma_0}{temel\ tabanından\ 0.5B\ derinlikteki\ \sigma'_0} \quad (4.7)$$

Burada σ_0 = düşey gerilme, σ'_0 = düşey efektif gerilmedir. Derinlik düzeltme faktörü ise (C_D) şöyle tanımlanır:

$$C_D = 1.0 - 0.4\left(\frac{\gamma D}{q_{net}}\right)^{0.5} \quad (4.8)$$

Burada γ = birim hacim ağırlık ve D = temel derinliğidir. SPT-N değerinde gerilme düzeltmesinin uygulanması aşağıda belirtildiği gibi öngörülmüştür.

$$\sigma'_0 \leq 75kN/m^2 \text{ ise, } (N_1)_{60} = \frac{4N_{60}}{1+0.04\sigma'_0} \quad (4.9)$$

$$\sigma'_0 > 75kN/m^2 \text{ ise, } (N_1)_{60} = \frac{4N_{60}}{3.25+0.01\sigma'_0} \quad (4.10)$$

Burada N_{60} = %60 enerji oranı için SPT-N değeridir. Bu yöntemler kare temeller için geliştirilmiş olmasına rağmen, şerit temeller için de uygulanabilir.

4.1.3. Burland ve Burbidge yöntemi

Burland ve Burbidge (1985) kum ve çakıl üzerindeki 200'den fazla sığ temelin oturma kayıtlarını analiz etmişlerdir. Standart penetrasyon testinden yola çıkarak oturmaların tahminine yönelik bir yöntem önermişlerdir. Yöntemde temelin şekli, derinliği, yeraltı su seviyesi, zeminin tane büyüklüğü ve zaman gibi etkenler araştırılmıştır. Zeminin sıkışabilirlik indeksi (I_c) ve temel altındaki gerilme etki alanı içerisindeki ortalama standart penetrasyon sayısı (N) arasında aşağıdaki bağıntı geçerlidir:

$$I_c[Mpa^{-1}] = \frac{1.71}{(N)^{1.4}} \quad (4.11)$$

Bu yöntemde, SPT-N değerinin yer altı suyu etkisine ve düşey gerilmelere göre düzeltilmesi gerekmez. Çakıl veya çakıllı kumlarda N değerinin %25 arttırılması,

YASS altındaki ince kum ve siltli kumlarda ise N>15 olması durumunda Eş. 4.12'de önerilen düzeltmenin yapılması verilmelidir.

$$N' = 15 + 0.5(N - 15) \tag{4.12}$$

Standart penetrasyon direncinin derinlikle azaldığı durumlarda etki alanının (z_I) 2B alınması, N değerinin artması veya sabit kalması halinde $z_I = B^{0.7}$ olarak kullanılması önerilmiştir. Ayrıca ortalama N değeri temel altındaki etki alanı derinliği boyunca ölçülen penetrasyon dirençlerinin aritmetik ortalaması olarak hesaplanmalıdır. Burland ve Burbidge (1985) yöntemine göre normal konsolide granüler zeminler için oturma şu şekilde tanımlanmıştır:

$$\rho\ [mm] = f_s . f_l . f_t . q_{net} . I_c . z_l \tag{4.13}$$

Eğer kohezyonsuz zemin önceden σ'_{v0p} mertebesinde bir önyükleme basıncına maruz kaldıysa:

$$q \leq \sigma'_{v0p} \text{ ise}, \rho\ [mm] = f_s . f_l . f_t . \left(\frac{1}{3} q_{net}\right) . I_c . z_l \tag{4.14}$$

$$q > \sigma'_{v0p} \text{ ise}, \ \rho\ [mm] = f_s . f_l . f_t . \left(q_{net} - \frac{2}{3}\sigma'_{v0p}\right) . I_c . z_l \tag{4.15}$$

denklemleri geçerlidir. Dikdörtgen veya şerit temel için şekil faktörünün (f_s) kullanılması gerekir:

$$f_s = \left(\frac{1.25L/B}{0.25 + L/B}\right)^2 \tag{4.16}$$

Temelin altındaki granüler tabaka kalınlığı (H_s) etki derinliğinden daha küçükse, etki derinliği düzeltme katsayısı (f_l) kullanılmalıdır:

$$f_l = \frac{H_s}{z_l}\left(2 - \frac{H_s}{z_l}\right)^2 \tag{4.17}$$

Burada H_s = temelin altında yer alan granüler zemin tabakasının kalınlığıdır. Ayrıca Burland ve Burbidge temellerin zamana bağlı oturma tahmini için zaman düzeltme faktörü (f_t) ile çarpılması gerekliliğini vurgulamıştır.

$$f_t = 1 + R_3 + R_t log\left(\frac{t}{3}\right) \tag{4.18}$$

Statik yükler için: $R_3 = 0.3,\ R_t = 0.2$; dinamik yükler için: $R_3 = 0.7,\ R_t = 0.8$ alınmalıdır. t üç yıldan az olmamak kaydıyla oturmanın hesaplandığı zamandır. Kohezyonlu zeminler için t'yi 30 yıl almak uygun olmaktadır. Kohezyonsuz zeminlerde zaman düzeltme faktörü 1.5 olarak alınabilir.

4.1.4. Schmertmann ve ark. (1978) yöntemi

Schmertmann ve ark. (1978) temeller üzerinde model deneyler yapıp sonlu elemanlar sonuçları kullanarak elastisite teorisine dayanan bir yöntem geliştirmiştir. Oturmanın genel ifadesi:

$$\rho\ [mm] = C_1 C_2 C_3 q_{net} \sum \frac{I_\epsilon H}{E_s} \tag{4.19}$$

şeklinde tanımlanmıştır. Burada C_1, C_2 ve C_3 sırasıyla derinlik, krip ve şekil faktörleri, q_{net} = net gerilme, I_ϵ = birim deformasyon etki faktörü, H = tabaka kalınlığı, E_s = zeminin elastisite modulüdür. C_1, C_2 ve C_3 faktörleri aşağıda tanımlanmıştır:

$$C_1 = 1 - 0.5\left(\frac{\sigma'_{zD}}{q_{net}}\right) \tag{4.20}$$

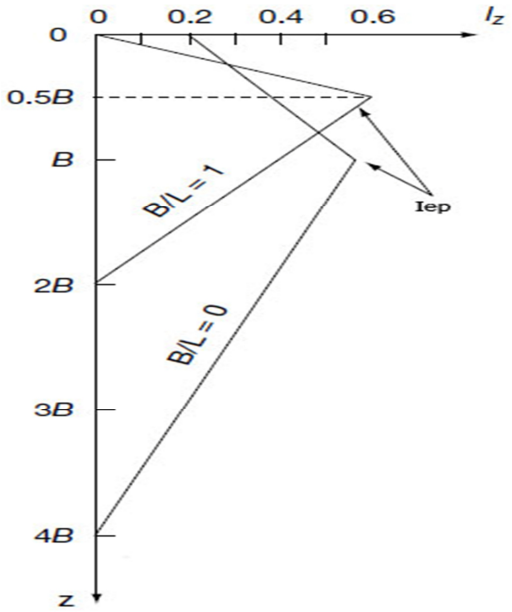
$$C_2 = 1 + 0.2 \log\left(\frac{t}{0.1}\right) \tag{4.21}$$

$$C_3 = 1.03 - 0.03\frac{L}{B} \geq 0.73 \tag{4.22}$$

Burada σ'_{zD} = D derinliğinde düşey efektif gerilme, t = zaman, L = temel boyu, B = temel kısa kenarıdır. Birim deformasyon etki faktörünün en büyük değeri ise şöyle tanımlanır:

$$I_{\epsilon p} = 0.5 + 0.1\sqrt{\frac{q_{net}}{\sigma'_{zp}}} \tag{4.23}$$

Burada σ'_{zp} = kare ve dairesel temeller için D+B/2 derinlikte, sürekli temeller için D+B derinlikte başlangıçtaki düşey efektif gerilmedir. Birim deformasyon etki faktörü her tabakanın orta noktasında Şekil 4.4'e göre tanımlanır:

Şekil 4.4. Etki faktörünün derinlikle değişimi

- Kare ve dairesel temeller için:

z_f = 0 ile B/2 arasında ise:

$$I_\epsilon = 0.1 + \left(z_f/B\right)\left(2I_{\epsilon p} - 0.2\right) \quad (4.24)$$

z_f = B/2 ile 2B arasında ise:

$$I_\epsilon = 0.667 I_{\epsilon p}\left(2 - z_f/B\right) \quad (4.25)$$

- Sürekli temeller (L/B≥10) için:

z_f = 0 ile B arasında ise:

$$I_\epsilon = 0.2 + \left(z_f/B\right)\left(I_{\epsilon p} - 0.2\right) \quad (4.26)$$

z_f = B ile 4B arasında ise:

$$I_\epsilon = 0.333 I_{\epsilon p}\left(4 - z_f/B\right) \quad (4.27)$$

- Dikdörtgen temeller (1<L/B<10) için:

$$I_\epsilon = I_{\epsilon p} + 0.111(I_{\epsilon c} - I_{\epsilon s})(L/B - 1) \quad (4.28)$$

Olarak verilir. Bu eşitliklerde z_f = temel tabanından zemin tabakasının ortasına olan mesafe, sürekli ve kare temel için $I_{\epsilon c} = I_\epsilon$ olarak tanımlanmıştır. Her tabakanın elastisite modülü CPT-q_c verilerinden aşağıdaki Çizelge 4.1 yardımıyla bulunur [Schmertmann, 1978; Robertson ve Campanella, 1989].

Çizelge 4.1. Schmertmann yöntemi için elastisite modulü ve q_c arasındaki korelasyon

Zemin Türü	E/q_c
Yaşlanmamış normal konsolide silika kum	2.5
Yaşlanmış normal konsolide silika kum	3.5
Aşırı konsolide silika kum	6.0

4.1.5. YSA ile oturma tahmini

Kohezyozsuz zeminlerde sığ temellerin oturma tahmini henüz gelişimini tamamlamamıştır. Oturmayı etkileyen faktörlerdeki belirsizlikler bu duruma sebep olmaktadır. Uygulanan gerilmenin dağılımı, zeminin gerilme deformasyon geçmişi, zemin sıkışabilirliği ve kohezyonsuz zeminlerde örselenmemiş numune almanın zorluğu bu faktörlerden bazılarıdır [Moorhouse, 1972; Holzlohner, 1984]. Bu sebeple bu tez çalışması kapsamında temellerin oturmasının yapay sinir ağları (YSA) ile tahmin edilmesi üzerine bir çalışma yapılmıştır.

Literatürde sığ temellerin oturma tahminine YSA kullanarak bakılacak olursa Sivakugan ve ark. (1998) kohezyonsuz zemindeki sığ temel oturma tahminine yönelik çalışmalarında 79 adet oturma kayıdının 69 tanesini eğitimde geriye kalan 10 tanesini test için kullanmıştır. Model sonuçlarını Schmertmann ve ark., 1978 yöntemi ile karşılaştırmıştır. Shahin ve ark. (2002a, 2002b) temel genişliği, temele uygulanan net yük, ortalama SPT-N sayısı, temel boyunun genişliğe oranı, temel gömülü derinliğini model girdisi olarak kullanılarak 2 gizli katmana sahip YSA geliştirmişlerdir. Modelin sonuçlarını Meyerhof (1965), Schultze ve Sherif (1973), Schmertmann ve ark. (1978) yöntemleri ile karşılaştırmıştır. Samui (2008) kohezyonsuz zeminlerdeki sığ temellerin oturmasını hesaplamak için destek vektör makinası kullanmıştır. Modelin girdi parametrelerini temel boyutları, temele uygulanan gerilme, SPT-N, temel gömülme derinliği olarak seçmiştir. Bulduğu sonuçları Meyerhof (1965), Schultze ve Şerif (1973), Schmertmann ve ark. (1978) yöntemleri ile karşılaştırmıştır. Korelasyon katsayısını 0.932 olarak elde etmiştir.

Bu çalışmada YSA modelinin oluşturulmasında MATLAB 7.12 yazılımı ve Neural Networks araç kutusu kullanılmıştır. Arazi verilerinden elde edilmiş olan sığ temellerin oturma verileri ile zemin özellikleri Akbaş (2007)'den alınarak veritabanı oluşturulmuştur (Çizelge 4.2). 426 set veri YSA modelinin eğitim, test ve geçerliliğinde kullanılmıştır. Literatürde bu kadar çok sayıda veri seti ile yapılandırılan başka bir YSA modeline rastlanmamıştır. Bu durum çalışmanın önemini artırmasının yanısıra, YSA modelinin başarısını da etkilemektedir. Veri

sayısının çok olması ve bu verilerin temel boyutları, zemin geoteknik özellikleri ve yükler açısından geniş bir aralıkta yayılması, modelin yaygın kullanılabilmesini ve genelleme yapmasını sağlamaktadır. Fakat modelin tahmin yapma başarısı Çizelge 4.3'de sunulan aralıklar içerisinde en yüksek olduğundan, uygulamada mümkün olduğu kadar bu aralıkların dışına çıkılmaması uygun olacaktır.

Çizelge 4.2. Sığ temellerin YSA ile oturma tahmininde kullanılan veritabanı

No	B(m)	Uygulanan basınç (kPa)	SPT-N	L/B	D/B	YASS (m)	Ölçülen oturma (mm)
1	36.60	193.0	28	1.00	0.00	1.5	18.0
2	12.20	130.0	17	1.00	0.10	8.5	22.0
3	3.30	52.0	8	4.24	0.55	3.4	20.0
4	3.30	52.0	8	4.24	0.55	3.4	35.0
5	6.00	162.0	30	2.67	0.47	1.3	10.5
6	6.00	162.0	30	2.67	0.60	1.3	11.0
7	5.50	93.0	35	2.91	0.52	1.3	6.5
8	3.00	140.0	38	6.50	0.95	1.3	3.0
9	4.50	93.0	10	5.33	0.56	3.0	8.0
10	2.60	147.0	10	8.46	0.77	2.0	12.0
11	2.50	284.0	60	3.80	1.20	5.0	1.0
12	2.50	284.0	60	3.80	1.20	13.0	3.0
13	4.57	48.0	10	2.19	0.00	3.0	7.1
14	3.60	68.0	13	2.50	0.00	10.0	2.4
15	2.50	25.9	50	2.56	0.00	50.0	3.7
16	2.50	15.7	30	5.61	0.00	1.3	2.6
17	3.00	235.0	25	5.08	0.00	50.0	8.5
18	2.60	200.0	10	4.92	0.00	50.0	12.7
19	8.60	149.0	45	1.74	0.00	50.0	4.1
20	8.60	190.0	45	1.74	0.00	50.0	11.0
21	5.30	121.0	17	9.91	0.49	2.1	9.0
22	29.40	164.0	7	1.00	0.00	0.0	143.0
23	14.50	74.0	6	4.41	0.07	2.7	75.0
24	14.50	74.0	6	4.41	0.07	2.7	74.0
25	22.40	64.0	6	3.75	0.04	3.0	70.0
26	25.00	70.0	6	1.00	0.04	1.6	121.0
27	25.00	63.0	6	1.00	0.08	2.7	84.0
28	25.00	75.0	6	1.00	0.09	1.5	87.0
29	25.00	76.0	6	1.00	0.08	3.0	85.0
30	25.00	75.0	6	1.00	0.11	2.2	87.0
31	22.40	75.0	6	3.75	0.04	2.6	92.0
32	25.00	86.0	6	1.00	0.10	3.4	120.0
33	25.00	78.0	6	1.00	0.07	3.8	121.0
34	17.70	118.0	33	1.00	0.23	3.0	7.2

Çizelge 4.2. (Devam) Sığ temellerin YSA ile oturma tahmininde kullanılan veritabanı

No	B(m)	Uygulanan basınç (kPa)	SPT-N	L/B	D/B	YASS (m)	Ölçülen oturma (mm)
35	17.70	126.0	33	1.00	0.21	3.0	10.1
36	7.00	143.0	33	1.57	0.86	6.5	5.4
37	18.00	114.0	33	2.00	0.12	2.9	17.3
38	18.00	112.0	33	2.00	0.13	2.9	14.5
39	16.50	177.0	33	3.03	0.24	6.2	21.1
40	18.00	77.0	33	1.50	0.15	4.4	10.1
41	10.60	66.0	33	2.08	0.38	7.2	3.3
42	9.00	110.0	33	3.17	0.24	2.9	8.6
43	14.00	132.0	33	1.43	0.20	5.4	12.5
44	60.00	417.0	47	1.00	0.09	1.5	45.0
45	98.00	135.0	50	1.00	0.00	0.0	52.0
46	3.00	231.0	20	1.60	0.50	5.5	6.6
47	3.00	231.0	20	1.60	0.50	5.5	7.9
48	3.00	231.0	20	1.60	0.50	5.5	8.6
49	3.00	231.0	20	1.60	0.50	5.5	7.9
50	3.00	231.0	20	1.60	0.50	5.5	7.1
51	3.00	231.0	20	1.60	0.50	5.5	11.2
52	3.00	231.0	20	1.60	0.50	5.5	7.1
53	3.40	247.0	20	1.59	0.50	5.7	12.2
54	3.70	139.0	20	1.59	0.49	5.8	7.4
55	3.70	215.0	20	1.59	0.49	5.8	15.0
56	3.70	215.0	20	1.59	0.49	5.8	6.4
57	3.70	225.0	20	1.59	0.49	5.8	7.4
58	3.70	252.0	20	1.59	0.49	5.8	16.5
59	3.70	279.0	20	1.59	0.49	5.8	8.6
60	3.70	290.0	20	1.59	0.49	5.8	11.2
61	4.00	97.0	20	1.60	0.50	6.0	6.1
62	4.00	145.0	20	1.60	0.50	6.0	7.4
63	4.00	225.0	20	1.60	0.50	6.0	9.1
64	4.30	102.0	20	1.60	0.49	6.1	7.1
65	4.30	134.0	20	1.60	0.49	6.1	10.2
66	4.30	139.0	20	1.60	0.49	6.1	7.1
67	4.30	145.0	20	1.60	0.49	6.1	6.6
68	4.30	145.0	20	1.60	0.49	6.1	11.2
69	4.30	145.0	20	1.60	0.49	6.1	4.1
70	4.30	150.0	20	1.60	0.49	6.1	6.4
71	4.30	150.0	20	1.60	0.49	6.1	9.4
72	4.30	150.0	20	1.60	0.49	6.1	4.6
73	4.30	161.0	20	1.60	0.49	6.1	3.6
74	4.30	161.0	20	1.60	0.49	6.1	6.4
75	4.30	177.0	20	1.60	0.49	6.1	8.1
76	4.60	113.0	20	1.61	0.50	6.3	5.1
77	4.60	166.0	20	1.61	0.50	6.3	8.1
78	4.90	97.0	20	1.59	0.51	6.5	4.3

Çizelge 4.2. (Devam) Sığ temellerin YSA ile oturma tahmininde kullanılan veritabanı

No	B(m)	Uygulanan basınç (kPa)	SPT-N	L/B	D/B	YASS (m)	Ölçülen oturma (mm)
79	4.90	97.0	20	1.59	0.51	6.5	4.3
80	4.90	102.0	20	1.59	0.51	6.5	6.9
81	4.90	107.0	20	1.59	0.51	6.5	3.6
82	4.90	113.0	20	1.59	0.51	6.5	8.9
83	4.90	123.0	20	1.59	0.51	6.5	5.8
84	4.90	123.0	20	1.59	0.51	6.5	7.4
85	4.90	182.0	20	1.59	0.51	6.5	8.4
86	4.90	182.0	20	1.59	0.51	6.5	19.1
87	4.90	188.0	20	1.59	0.51	6.5	15.0
88	4.90	199.0	20	1.59	0.51	6.5	11.7
89	5.50	139.0	20	1.60	0.47	6.6	9.4
90	6.10	161.0	20	1.61	0.49	7.0	10.2
91	6.40	150.0	20	1.59	0.50	7.2	14.5
92	6.70	113.0	21	1.60	0.51	7.4	5.8
93	6.70	113.0	21	1.60	0.51	7.4	4.1
94	7.00	177.0	22	1.60	0.50	7.5	7.6
95	7.00	177.0	22	1.60	0.50	7.5	8.9
96	1.20	215.0	50	1.00	0.50	0.6	1.7
97	42.70	166.0	21	1.00	0.00	0.6	80.0
98	33.50	156.0	19	1.00	0.00	0.6	90.0
99	27.40	154.0	17	1.00	0.00	0.6	100.0
100	38.10	241.0	20	1.00	0.00	0.6	131.0
101	55.00	84.0	60	1.84	0.18	2.5	65.0
102	41.00	209.0	20	1.00	0.12	5.0	45.0
103	32.00	70.0	20	1.00	0.14	5.0	24.0
104	21.50	118.0	20	1.00	0.19	5.0	25.0
105	2.40	490.0	33	10.00	0.00	0.0	14.0
106	24.40	182.0	11	1.00	0.00	0.6	232.0
107	23.80	158.0	11	1.00	0.00	0.6	196.0
108	22.90	180.0	25	3.86	0.01	4.0	39.4
109	135.00	500.0	60	1.33	0.15	11.7	15.0
110	3.50	25.0	12	1.00	0.43	1.5	3.0
111	22.00	82.0	21	3.41	0.23	15.0	7.7
112	22.00	79.0	21	1.00	0.23	15.0	10.5
113	2.50	245.0	21	1.00	0.00	10.0	20.5
114	2.50	254.0	21	1.00	0.00	10.0	10.8
115	2.50	254.0	21	1.00	0.00	10.0	6.6
116	2.50	254.0	21	1.00	0.00	10.0	17.8
117	2.50	245.0	21	1.00	0.00	10.0	4.4
118	2.50	254.0	21	1.00	0.00	10.0	9.4
119	2.50	254.0	21	1.00	0.00	10.0	8.4
120	2.50	254.0	21	1.00	0.00	10.0	12.5
121	2.50	254.0	21	1.00	0.00	10.0	10.4
122	2.50	245.0	21	1.00	0.00	10.0	7.6

Çizelge 4.2. (Devam) Sığ temellerin YSA ile oturma tahmininde kullanılan veritabanı

No	B(m)	Uygulanan basınç (kPa)	SPT-N	L/B	D/B	YASS (m)	Ölçülen oturma (mm)
123	2.50	245.0	21	1.00	0.00	10.0	18.4
124	2.50	245.0	21	1.00	0.00	10.0	6.8
125	1.00	245.0	21	1.00	0.00	10.0	8.0
126	1.00	245.0	21	1.00	0.00	10.0	10.4
127	1.00	245.0	21	1.00	0.00	10.0	7.0
128	1.00	245.0	21	1.00	0.00	10.0	14.0
129	16.00	220.0	12	1.28	0.09	1.5	210.0
130	24.60	55.7	22	3.15	0.20	8.2	15.0
131	36.60	144.0	50	1.00	0.00	1.5	5.6
132	36.60	144.0	50	1.00	0.00	1.5	10.9
133	1.50	150.0	35	1.00	0.40	3.8	2.1
134	1.50	150.0	50	1.00	0.40	3.8	1.0
135	1.20	150.0	28	1.00	0.50	3.8	1.3
136	1.20	150.0	45	1.00	0.50	3.8	0.6
137	3.05	150.0	50	1.00	0.49	6.3	3.8
138	3.05	150.0	45	1.00	0.49	6.3	6.2
139	3.05	150.0	30	1.00	0.49	6.3	7.2
140	13.00	193.0	18	2.42	0.16	2.1	21.0
141	13.00	193.0	18	2.11	0.16	2.1	18.0
142	13.00	193.0	18	1.73	0.16	2.1	14.0
143	1.20	215.0	29	1.00	2.17	5.3	2.5
144	1.20	215.0	26	1.00	2.17	5.3	1.5
145	1.20	215.0	18	1.00	2.17	5.3	8.6
146	34.00	270.0	30	1.68	0.23	7.0	22.0
147	18.30	41.0	20	1.00	0.02	2.1	4.8
148	15.20	33.0	20	1.00	0.02	2.1	2.8
149	4.00	518.0	37	1.75	1.25	11.4	7.6
150	4.00	518.0	37	1.75	1.25	11.4	7.6
151	4.00	518.0	37	1.75	1.25	11.4	11.9
152	4.00	518.0	37	1.75	1.25	11.4	9.5
153	4.00	518.0	37	1.75	1.25	11.4	9.5
154	4.00	518.0	37	1.75	1.25	11.4	4.6
155	1.22	300.0	50	1.00	0.38	20.5	4.5
156	1.40	300.0	50	1.00	2.64	5.2	1.5
157	0.90	300.0	30	1.00	1.33	4.9	4.0
158	0.90	300.0	20	1.00	3.44	4.0	6.7
159	0.90	300.0	20	1.00	1.33	3.0	2.7
160	0.61	300.0	20	1.00	5.08	4.0	2.0
161	0.31	307.0	40	1.00	12.98	3.7	3.1
162	0.31	279.5	40	1.00	12.98	3.7	1.1
163	0.61	301.8	30	1.00	2.00	4.9	1.8
164	0.31	313.8	30	1.00	4.00	4.9	0.9
165	4.50	91.0	12	6.78	0.60	1.6	7.0
166	4.50	91.0	12	6.78	0.60	1.6	14.0

Çizelge 4.2. (Devam) Sığ temellerin YSA ile oturma tahmininde kullanılan veritabanı

No	B(m)	Uygulanan basınç (kPa)	SPT-N	L/B	D/B	YASS (m)	Ölçülen oturma (mm)
167	5.30	171.0	12	6.89	0.75	4.0	16.0
168	5.30	171.0	12	6.89	0.75	4.0	16.0
169	3.50	123.0	6	1.00	0.71	7.7	90.0
170	1.10	78.0	13	1.00	1.09	2.7	2.0
171	1.50	77.0	13	1.00	0.80	2.7	2.1
172	1.50	77.0	13	1.00	0.80	2.7	1.3
173	23.60	167.0	35	1.14	0.13	3.3	15.4
174	1.80	230.0	25	1.00	1.67	3.3	3.4
175	1.40	230.0	25	1.00	2.14	3.3	3.9
176	2.20	284.0	25	1.00	1.36	3.3	10.5
177	4.50	195.0	35	1.27	0.67	3.3	3.9
178	15.00	81.0	35	4.86	0.20	3.3	5.4
179	1.40	226.0	25	10.00	0.29	3.0	7.7
180	1.60	250.0	25	7.88	0.25	3.0	9.3
181	1.20	250.0	25	10.58	0.25	3.0	10.0
182	0.80	294.0	25	23.00	0.38	3.0	5.8
183	1.80	206.0	25	13.39	0.17	3.0	16.9
184	1.00	294.0	40	1.00	0.00	3.0	5.0
185	3.30	304.0	40	1.73	0.91	3.3	11.0
186	3.30	304.0	40	1.73	0.91	3.3	12.2
187	3.60	304.0	40	1.75	0.83	3.3	12.7
188	3.60	304.0	40	1.75	0.83	3.3	13.6
189	4.50	304.0	40	1.51	0.67	3.3	18.3
190	22.90	165.0	30	1.42	0.13	3.3	20.4
191	21.70	148.0	30	1.02	0.14	3.3	19.8
192	1.00	196.0	25	1.00	3.00	3.3	6.0
193	1.00	220.0	34	1.00	0.00	2.2	3.6
194	1.00	564.0	45	1.00	0.50	2.7	4.4
195	1.00	339.0	45	1.00	0.50	0.5	6.0
196	1.00	284.0	45	1.00	0.50	0.5	4.7
197	61.00	200.0	50	1.00	0.07	6.3	11.8
198	11.00	160.0	23	2.04	1.55	3.0	40.0
199	1.20	320.0	25	1.00	0.00	0.0	2.8
200	2.40	168.0	12	50.79	0.83	7.3	15.7
201	4.60	188.0	12	26.50	0.43	7.3	19.1
202	5.50	144.0	6	1.18	0.00	0.0	37.5
203	0.90	147.0	6	1.00	0.00	0.0	18.4
204	4.00	137.0	12	1.25	0.00	0.0	8.4
205	1.50	78.0	6	10.00	1.53	2.3	9.5
206	3.00	157.0	12	1.00	0.00	0.0	16.2
207	2.80	216.0	20	1.07	0.00	0.0	5.8
208	4.80	196.0	33	1.17	0.00	0.0	5.0
209	22.50	245.0	20	2.89	0.44	7.5	15.0
210	22.50	295.0	20	2.89	0.44	7.5	28.0

Çizelge 4.2. (Devam) Sığ temellerin YSA ile oturma tahmininde kullanılan veritabanı

No	B(m)	Uygulanan basınç (kPa)	SPT-N	L/B	D/B	YASS (m)	Ölçülen oturma (mm)
211	10.00	240.0	60	1.00	0.15	11.5	7.0
212	20.00	85.0	5	1.00	0.15	2.0	116.0
213	20.00	85.0	5	1.00	0.15	2.0	81.0
214	41.20	34.0	36	1.00	0.24	4.5	10.0
215	0.90	133.0	5	1.00	0.33	10.3	7.6
216	0.90	113.0	6	1.00	1.00	10.9	6.4
217	1.20	199.0	7	1.00	0.17	10.2	13.0
218	1.20	268.0	8	1.00	0.75	10.9	12.7
219	17.60	240.0	20	4.77	0.61	12.9	21.2
220	16.00	228.0	14	2.69	0.46	9.1	17.9
221	20.50	173.0	10	1.00	0.17	6.0	8.0
222	14.50	255.0	26	1.00	0.24	11.0	15.5
223	33.00	216.0	34	1.00	0.16	2.8	43.8
224	2.60	293.0	37	4.12	0.38	1.0	10.9
225	1.70	180.0	43	100.00	0.94	1.6	19.2
226	24.40	120.0	27	1.00	0.00	0.0	14.3
227	2.10	584.0	50	1.14	1.14	2.4	4.4
228	2.10	697.0	50	1.00	0.71	11.5	2.3
229	1.80	575.0	50	1.56	0.83	11.5	2.7
230	2.10	584.0	50	1.14	1.43	13.0	4.6
231	2.10	347.0	50	1.95	1.43	13.0	1.8
232	8.20	35.0	5	7.44	0.00	0.0	19.0
233	1.80	45.0	5	10.00	0.00	0.0	25.0
234	30.20	386.0	18	1.02	0.09	9.2	91.6
235	3.80	383.0	50	10.00	1.84	13.0	4.8
236	2.50	220.0	20	1.20	1.48	4.1	15.0
237	2.50	220.0	20	1.20	1.48	4.1	10.0
238	2.30	120.0	12	1.48	1.09	4.1	12.0
239	2.30	110.0	12	1.17	1.09	4.1	18.0
240	2.30	110.0	12	1.48	0.65	4.1	17.0
241	2.80	90.0	12	1.18	0.54	4.1	17.0
242	6.00	190.0	7	1.00	0.00	0.9	74.0
243	2.80	142.0	4	5.00	0.36	1.0	97.0
244	3.30	99.0	7	4.39	0.61	2.0	37.0
245	18.00	140.0	20	1.44	0.14	12.5	27.2
246	0.99	356.0	16	1.00	0.72	4.9	3.8
247	1.49	474.0	16	1.01	0.51	4.9	10.3
248	3.02	395.6	25	1.00	0.29	4.9	14.4
249	2.49	398.7	19	1.00	0.31	4.9	9.4
250	3.00	395.6	21	1.00	0.25	4.9	11.1
251	5.18	150.8	32	3.75	0.35	4.3	15.9
252	5.18	106.3	56	3.75	0.35	4.9	8.7
253	4.60	111.0	14	3.48	0.00	3.5	23.9
254	5.11	116.3	14	3.13	0.24	2.1	15.8

Çizelge 4.2. (Devam) Sığ temellerin YSA ile oturma tahmininde kullanılan veritabanı

No	B(m)	Uygulanan basınç (kPa)	SPT-N	L/B	D/B	YASS (m)	Ölçülen oturma (mm)
255	3.81	61.3	14	3.28	0.40	2.1	10.6
256	3.35	83.8	10	6.78	0.00	14.9	6.9
257	5.64	112.5	20	4.27	0.27	14.9	15.9
258	6.40	72.8	24	1.00	0.24	14.9	2.4
259	6.40	48.4	24	1.45	0.24	14.9	2.6
260	4.88	47.4	19	1.68	0.31	14.9	3.3
261	4.88	49.3	19	1.16	0.31	14.9	3.2
262	6.40	53.6	24	1.57	0.24	14.9	8.3
263	6.40	56.0	24	1.43	0.24	14.9	6.9
264	2.47	80.5	22	5.30	0.00	2.4	16.4
265	2.47	136.5	8	5.30	0.00	4.6	6.0
266	5.11	118.7	32	4.59	0.36	5.8	5.3
267	4.65	112.5	32	4.99	0.43	5.8	10.6
268	8.53	109.6	23	1.00	0.00	11.1	15.7
269	6.10	149.9	39	5.04	1.10	0.0	13.8
270	6.10	159.4	31	5.04	0.25	0.0	19.4
271	6.63	134.0	42	2.04	0.00	4.6	16.8
272	4.88	116.3	42	2.79	0.00	0.0	9.4
273	4.57	144.3	39	1.00	0.15	1.4	13.2
274	3.81	140.7	28	1.08	0.32	2.4	10.4
275	3.81	140.7	28	1.08	0.32	2.4	11.9
276	3.81	140.7	28	1.08	0.27	2.4	7.6
277	3.66	59.0	32	1.12	0.58	1.8	6.1
278	3.81	140.7	28	1.08	0.28	2.4	8.9
279	3.66	59.1	32	1.12	0.58	1.8	4.9
280	4.57	144.3	31	1.00	0.23	1.8	9.9
281	3.66	412.4	29	1.00	0.00	10.0	8.4
282	3.66	412.4	31	1.00	0.00	10.0	6.2
283	0.91	103.8	5	1.00	0.00	4.3	25.4
284	0.91	425.6	15	1.00	0.00	4.3	15.3
285	0.91	48.9	2	1.00	0.00	10.0	25.4
286	0.91	212.8	11	1.00	0.00	10.0	14.2
287	2.30	500.0	15	1.09	0.68	8.5	21.0
288	2.30	190.0	5	1.09	0.00	1.5	20.0
289	1.10	500.0	10	1.18	0.00	8.5	10.0
290	1.10	110.0	6	1.18	0.00	1.5	20.0
291	1.60	600.0	10	1.13	0.00	8.5	20.0
292	1.60	200.0	5	1.13	0.00	1.5	20.0
293	0.31	107.6	12	1.00	0.00	10.0	1.0
294	0.46	143.5	13	1.00	0.00	10.0	1.5
295	0.31	107.6	12	1.00	0.00	10.0	2.0
296	0.46	95.7	13	1.00	0.00	10.0	1.5
297	0.61	67.3	13	1.00	0.00	10.0	1.1
298	0.61	107.6	13	1.00	0.00	10.0	2.5

Çizelge 4.2. (Devam) Sığ temellerin YSA ile oturma tahmininde kullanılan veritabanı

No	B(m)	Uygulanan basınç (kPa)	SPT-N	L/B	D/B	YASS (m)	Ölçülen oturma (mm)
299	0.46	95.7	13	1.00	0.00	10.0	2.0
300	0.61	107.6	13	1.00	0.00	10.0	2.0
301	0.91	119.6	13	1.00	0.00	10.0	2.0
302	0.61	107.6	13	1.00	0.00	10.0	2.5
303	0.30	107.6	12	1.00	0.00	10.0	1.2
304	0.46	119.6	13	1.00	0.00	10.0	2.5
305	1.00	200.0	17	1.00	1.00	11.0	4.4
306	1.00	150.0	17	1.00	0.35	10.4	9.6
307	0.70	292.0	14	1.00	1.43	3.0	5.6
308	1.00	197.0	14	1.00	1.00	3.0	4.1
309	1.00	100.0	16	1.00	0.00	10.0	4.7
310	1.00	150.0	16	1.00	0.00	10.0	7.2
311	1.00	125.0	16	1.00	0.00	10.0	7.3
312	1.00	125.0	16	1.00	0.00	10.0	5.3
313	1.00	100.0	16	1.00	0.00	10.0	5.1
314	1.00	100.0	16	1.00	0.00	10.0	4.6
315	1.00	100.0	16	1.00	0.00	10.0	5.1
316	0.71	160.0	16	1.00	0.00	10.0	4.7
317	0.71	120.0	16	1.97	0.00	10.0	3.5
318	0.71	160.0	16	2.96	0.00	10.0	6.0
319	1.00	150.0	17	1.00	0.43	10.4	8.8
320	1.00	150.0	18	1.00	0.63	10.6	3.6
321	1.00	150.0	16	1.00	0.00	10.0	5.1
322	1.00	300.0	14	1.00	0.20	3.0	8.3
323	1.00	200.0	14	1.00	0.20	3.0	4.6
324	1.00	199.0	14	1.00	0.20	3.0	4.0
325	1.00	200.0	14	1.00	0.20	3.0	4.5
326	1.00	199.0	14	1.00	0.20	3.0	9.8
327	1.00	198.0	15	1.00	0.20	3.0	10.1
328	1.00	300.0	14	1.00	1.00	3.0	8.7
329	1.00	296.0	14	1.00	1.00	3.0	10.6
330	1.00	196.0	14	1.00	1.00	3.0	4.5
331	1.00	196.0	15	1.00	0.20	3.0	6.0
332	1.00	197.0	14	1.00	1.00	3.0	4.1
333	1.00	196.0	15	1.00	0.20	3.0	8.9
334	0.70	194.0	15	1.00	0.29	3.0	9.0
335	1.00	298.0	14	1.00	1.00	3.0	8.4
336	1.00	196.0	14	1.00	1.00	3.0	3.6
337	0.70	298.0	14	1.00	1.43	3.0	4.9
338	0.70	296.0	14	1.00	1.43	3.0	5.1
339	0.70	294.0	14	1.00	1.43	3.0	4.6
340	0.70	198.0	15	1.00	0.29	3.0	5.9
341	0.75	88.2	30	1.00	0.00	10.0	4.0
342	0.45	122.5	40	1.00	0.00	10.0	2.8

Çizelge 4.2. (Devam) Sığ temellerin YSA ile oturma tahmininde kullanılan veritabanı

No	B(m)	Uygulanan basınç (kPa)	SPT-N	L/B	D/B	YASS (m)	Ölçülen oturma (mm)
343	0.45	300.8	37	1.00	0.00	5.9	3.2
344	0.75	300.8	31	1.00	0.00	5.3	5.9
345	0.45	201.7	25	1.00	0.00	4.7	6.0
346	0.75	300.0	22	1.00	0.00	4.1	4.7
347	0.30	236.7	32	1.00	0.00	5.5	1.5
348	0.30	333.3	58	1.00	0.00	5.5	1.2
349	0.30	608.7	70	1.00	0.00	5.5	1.4
350	0.30	730.5	75	1.00	0.00	5.5	1.3
351	0.25	344.0	20	1.00	4.00	2.8	3.1
352	0.50	358.4	20	1.00	2.00	2.8	6.5
353	0.75	472.9	20	1.00	1.33	2.8	12.1
354	1.00	400.9	20	1.00	1.00	2.8	12.4
355	0.80	3000.0	50	1.00	0.00	10.0	8.7
356	1.20	4686.2	49	1.00	0.00	24.0	25.0
357	0.61	34.4	4	1.00	0.00	10.0	7.2
358	0.61	71.2	16	1.00	0.00	10.0	4.7
359	0.61	72.4	27	1.00	0.00	10.0	2.8
360	0.31	103.3	30	1.00	0.00	10.0	0.7
361	0.91	113.1	30	1.00	0.00	10.0	5.3
362	0.61	110.1	30	1.00	0.00	10.0	2.9
363	0.46	98.8	30	1.00	0.00	10.0	1.7
364	1.20	165.0	33	1.00	0.00	10.0	11.6
365	0.90	166.0	33	1.00	0.00	10.0	17.4
366	0.60	102.0	32.8	1.00	0.00	10.0	3.7
367	0.90	335.0	100	1.00	0.00	10.0	7.6
368	1.20	251.0	100	1.00	0.00	10.0	12.7
369	0.60	500.0	100	1.00	0.00	10.0	5.8
370	3.60	148.6	13	1.00	0.00	10.0	7.0
371	4.00	109.7	11	1.00	0.00	10.0	13.7
372	2.50	114.6	6	1.00	0.00	10.0	24.9
373	1.70	100.3	20	1.71	0.00	0.0	7.1
374	0.90	274.8	20	1.00	0.00	0.0	11.8
375	0.90	252.5	20	1.00	0.00	0.0	6.8
376	0.60	302.0	20	1.00	0.00	0.0	8.7
377	0.45	455.4	20	1.00	0.00	0.0	8.8
378	1.20	343.6	15	1.00	0.00	1.0	19.5
379	0.60	408.1	15	1.00	0.00	1.0	12.8
380	0.61	141.7	8	1.00	0.00	1.5	7.3
381	0.31	152.3	7	1.00	0.00	1.5	2.6
382	0.61	112.1	8	1.00	0.00	1.5	4.6
383	0.31	175.1	7	1.00	0.00	1.5	1.7
384	1.05	1994.1	100	1.00	0.00	6.2	20.3
385	0.90	1755.5	100	1.00	0.00	6.2	23.4
386	0.75	1251.6	100	1.00	0.00	6.2	13.4

Çizelge 4.2. (Devam) Sığ temellerin YSA ile oturma tahmininde kullanılan veritabanı

No	B(m)	Uygulanan basınç (kPa)	SPT-N	L/B	D/B	YASS (m)	Ölçülen oturma (mm)
387	0.46	42.8	7	1.00	0.00	10.0	2.2
388	0.63	162.0	23	1.00	0.00	10.0	3.6
389	0.80	148.4	20	1.00	0.00	10.0	5.9
390	0.40	1253.1	50	1.00	0.00	10.0	4.5
391	0.60	877.2	50	1.00	0.00	10.0	4.2
392	0.75	883.2	50	1.00	0.00	10.0	10.7
393	1.00	375.9	50	1.00	0.00	10.0	4.6
394	0.30	480.6	52	1.00	0.00	10.0	3.0
395	0.60	819.5	52	1.00	0.00	10.0	5.9
396	0.75	815.7	52	1.00	0.00	10.0	10.1
397	1.00	871.1	52	1.00	0.00	10.0	18.0
398	0.30	959.1	56	1.00	0.00	10.0	2.4
399	0.60	916.4	56	1.00	0.00	10.0	4.6
400	0.75	901.1	56	1.00	0.00	10.0	7.8
401	1.00	867.7	56	1.00	0.00	10.0	14.4
402	0.30	404.0	50	1.00	0.00	10.0	3.2
403	0.60	291.0	50	1.00	0.00	10.0	5.1
404	0.75	259.1	50	1.00	0.00	10.0	6.1
405	1.00	208.0	50	1.00	0.00	10.0	7.0
406	13.10	30.8	20	1.82	0.23	2.5	2.3
407	14.00	18.3	12	1.61	0.18	2.5	4.2
408	5.00	181.9	24	1.70	0.50	5.0	11.9
409	3.00	230.8	50	3.33	1.00	4.5	21.1
410	5.80	72.8	17	4.14	0.43	2.0	11.9
411	2.60	196.3	9	8.08	0.77	2.0	33.0
412	6.00	158.0	42	2.67	0.47	1.7	7.9
413	6.00	214.5	42	2.67	0.60	2.5	4.1
414	7.00	131.2	42	5.14	0.33	1.2	11.9
415	5.20	95.8	42	5.38	0.44	1.2	9.9
416	6.10	44.0	8	1.00	0.00	10.0	3.0
417	6.10	66.0	8	1.00	0.00	10.0	6.0
418	6.10	87.0	8	1.00	0.00	10.0	10.0
419	6.10	110.0	8	1.00	0.00	10.0	14.8
420	6.10	131.0	8	1.00	0.00	10.0	19.5
421	6.10	155.0	8	1.00	0.00	10.0	25.5
422	6.10	175.0	8	1.00	0.00	10.0	32.5
423	9.50	217.0	30	1.06	0.47	14.5	22.0
424	5.00	265.0	42	1.70	0.50	12.5	16.1
425	20.00	120.0	8	1.00	0.00	10.0	80.0
426	85.00	200.0	7	1.00	0.13	21.0	195.0

Çizelge 4.3. YSA modelinde kullanılan verilerin aralıkları

Model girdisi	En küçük değer	En büyük değer
Temel genişliği, B (m)	0.25	135.00
Uygulanan basınç, q (kPa)	15.70	4686.20
SPT-N sayısı	2.00	100.00
L / B	1.00	100.00
D_f / B	0.00	12.98
Yer altı su seviyesi (m)	0.00	50.00
Ölçülen oturma (mm)	0.60	232.00

Temelin etki derinliği boyunca zemin sıkışabilirliği oturmayı etkilemektedir. Kohezyonsuz zeminlerin sıkışabilirliğini ölçmek için kullanılan en yaygın yöntem SPT'dir [D'Appolonia ve D'Appolonia, 1970]. Geleneksel yöntemlerden Burland ve Burbidge (1985), birçok diğer yöntemde olduğu gibi, oturmayı etkileyen en önemli faktörler olarak temel genişliği (B), temel uzunluğu (L), temele uygulanan basınç (q) ve SPT-N sayısını almıştır. Bu çalışmada SPT zemin sıkışabilirliğinin ölçüsü olarak kullanılarak, modele temel genişliği (B), temel uzunluğunun genişliğine oranı (L/B), temel derinliğinin genişliğine oranı (D_f / B), uygulanan basınç (q), SPT-N sayısı ve YASS olmak üzere 6 adet giriş sunulmuştur. Modelin tek çıktısı ise oturma miktarıdır.

Veri tabanının tümünün model eğitiminde kullanılması, tahmin başarısının ölçülememesine sebep olur. Verilerin sadece eğitim ve test olarak iki gruba ayrılması ise ezberlemeye sebep olabilir. Bundan dolayı, modelde kullanılan veriler, eğitim, test ve geçerlilik olmak üzere üç gruba rastgele şekilde ayrılmıştır. Rastgele ayırmada üç grubun istatistiksel özelliklerinin birbirine yakın olması göz önünde bulundurulmuştur (Çizelge 4.4). Gruplamadan sonra çapraz sağlama (Stone, 1974) durdurma kriteri olarak kullanılmıştır. Eğitim seti ağırlıkları güncellemede kullanılırken, geçerlilik setindeki hata izlenmiştir. Geçerlilik setinde hata arttığında eğitim durdurulmuştur. En son olarak test seti, modelin başarısını ölçmek için

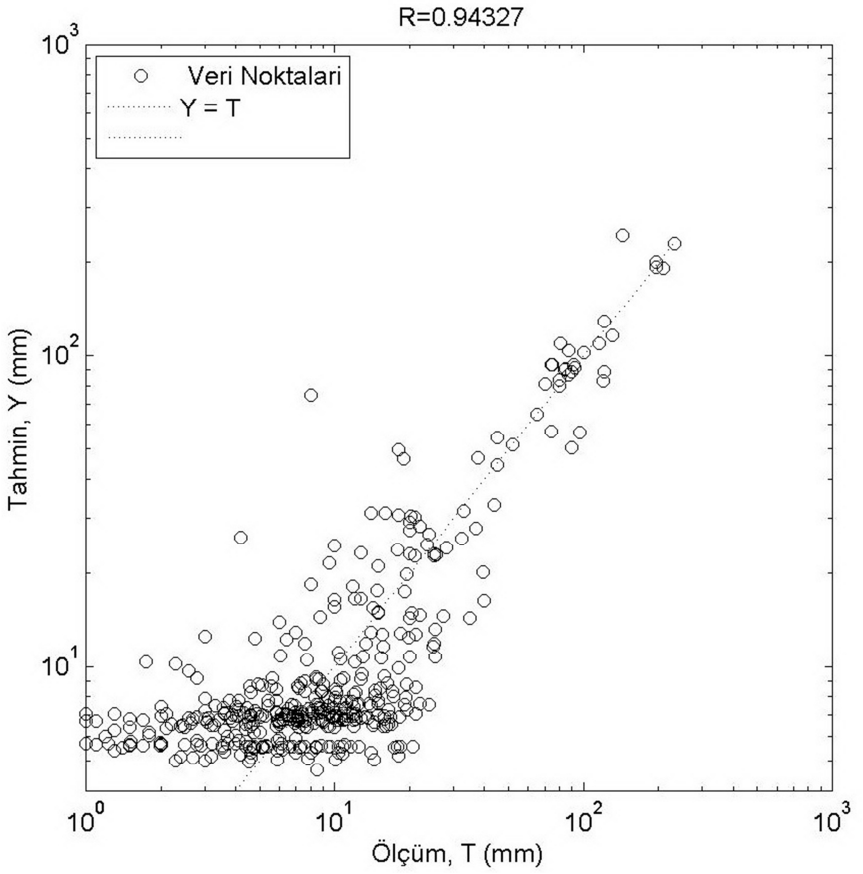
kullanılmıştır. Ara katmanların sayısını ve bu katmanlardaki nöron sayılarını belirlemek için belirli bir kural yoktur. Fakat Hornik ve ark., (1989) sürekli bir fonksiyonu modellemenin yeterli bağlantı ağırlıkları kullanılarak, tek gizli katman ile yapılabileceğini bildirmiştir.

Çizelge 4.4. YSA modelinde kullanılan verilerin istatistiksel özellikleri

		Minimum	Maksimum	Aralık	Ortalama	Standart sapma
Temel genişliği, B(m)	Eğitim	0.25	135.00	134.80	7.11	13.79
	Geçerlilik	0.45	55.00	54.50	5.04	7.65
	Test	0.30	61.00	60.70	7.81	12.54
Uygulanan basınç, q(kPa)	Eğitim	18.30	3000.00	2981.70	229.94	250.22
	Geçerlilik	30.80	4686.20	4655.40	289.93	536.50
	Test	15.70	1755.50	1739.80	221.10	234.00
SPT-N sayısı	Eğitim	4.00	100.00	96.00	24.23	15.54
	Geçerlilik	2.00	100.00	98.00	27.44	19.55
	Test	5.00	100.00	95.00	25.46	15.73
L / B	Eğitim	1.00	13.40	12.40	1.74	1.62
	Geçerlilik	1.00	100.00	99.00	3.55	11.04
	Test	1.00	50.80	49.80	2.65	6.07
D_f/ B	Eğitim	0.00	13.00	13.00	0.49	1.27
	Geçerlilik	0.00	1.70	1.70	0.39	0.41
	Test	0.00	4.00	4.00	0.42	0.69
Yeraltı su seviyesi (m)	Eğitim	0.00	50.00	50.00	6.34	6.73
	Geçerlilik	0.00	50.00	50.00	7.08	6.24
	Test	0.00	20.50	20.50	6.22	4.34
Ölçülen oturma (mm)	Eğitim	0.70	232.00	231.3	17.99	31.57
	Geçerlilik	1.50	143.00	141.50	14.17	21.24
	Test	0.60	196.00	195.40	14.44	24.56

Bu çalışmada geri yayılım öğrenme algoritmasına sahip çok katmanlı ağ (ÇKA) için tek gizli katman seçilmiştir. Gizli katman nöron sayısı birer birer artırılmıştır. Model performansı, belirleme katsayısı (R^2), ortalama mutlak hata (MAE) ve hata

karelerinin ortalamasının karekökü (RMSE) ile ölçülmüştür. YSA modeli dört katmandan oluşmaktadır. Giriş, gizli ve çıkış katmanları sırasıyla 6-15-7-1 adet nörona sahiptir. Giriş ve gizli katmanda logsig aktivasyon fonksiyonu kullanılmıştır. Girdiler B, L / B, D_f / B, q, SPT-N sayısı, YASS değişkenleridir. Eğitilen YSA modelinin korelasyon katsayısı (R) 0.9433, R^2 = 0.89, MAE = 5.5 mm, RMSE = 9.6 mm olarak belirlenmiştir (Şekil 4.5).

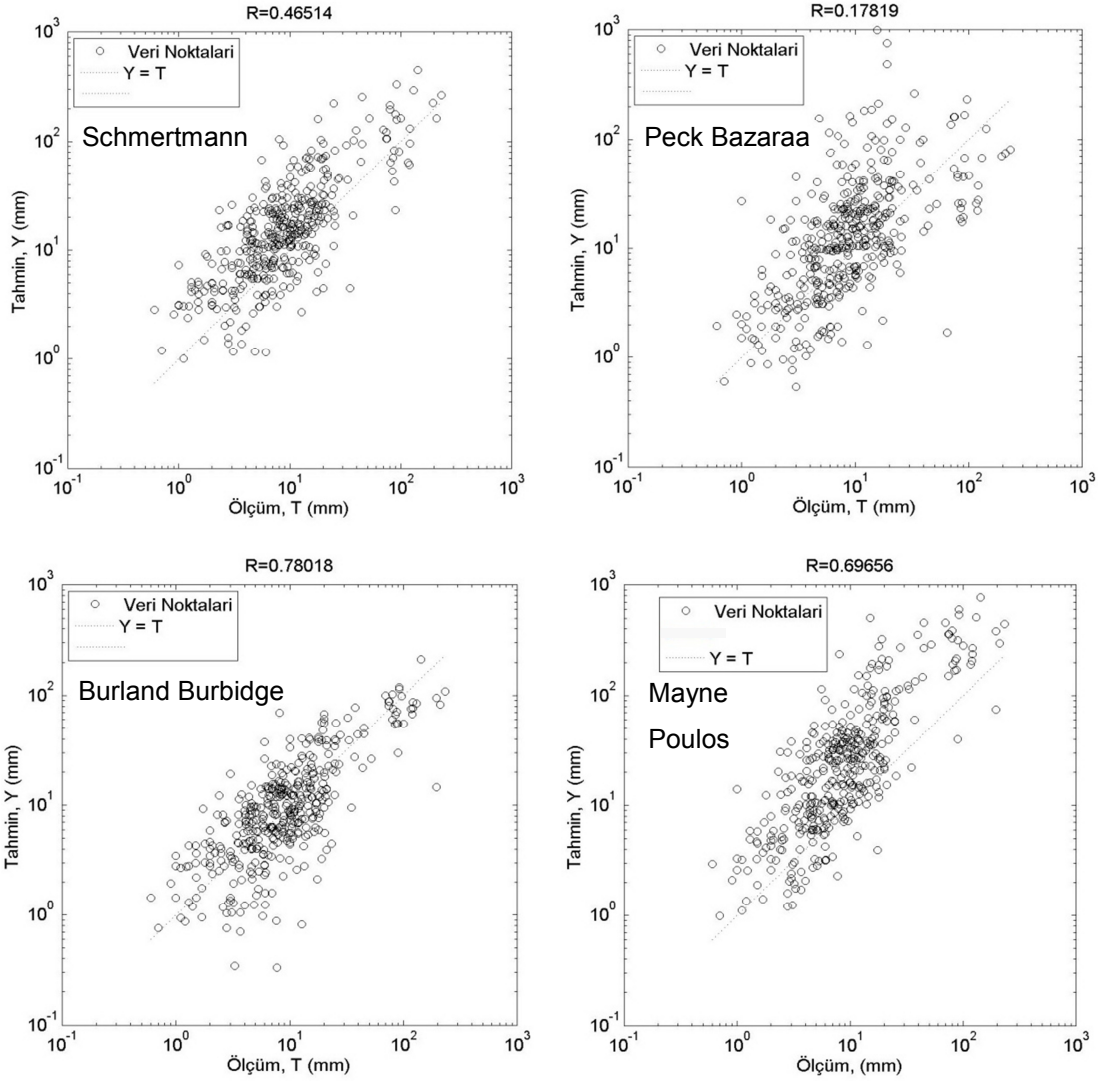

Şekil 4.5. Sığ temel oturma tahmini için oluşturulan YSA modelinin regresyon katsayısı

Çizelge 4.5. Sığ temeller için YSA ile geleneksel oturma tahmin yöntemlerinin Çizelge 4.2'deki veritabanı için karşılaştırması

Yöntem	R^2	RMSE (mm)	MAE (mm)
Schmertmann	0.22	50.5	19.1
Peck Bazaraa	0.18	72.9	23.6
Burland Burbidge	0.61	17.8	8.6

Çizelge 4.5. (Devam) Sığ temeller için YSA ile geleneksel oturma tahmin yöntemlerinin Çizelge 4.2'deki veritabanı için karşılaştırması

Yöntem	R^2	RMSE (mm)	MAE (mm)
Mayne Poulos	0.49	79.5	35.6
YSA	0.89	9.6	5.5

Şekil 4.6. Sığ temellerin geleneksel oturma tahmin yöntemlerinin korelasyon katsayıları

Çizelge 4.2'de sunulan veritabanı kullanılarak elde edilen Çizelge 4.5 ve Şekil 4.5'e göre oturma tahmin yöntemlerinin belirleme katsayısı (R^2) yüksekten düşüğe doğru YSA 0.89, Burland Burbidge 0.61, Mayne Poulos 0.49, Schmertmann 0.22, Peck

Bazaraa 0.18 olarak belirlenmiştir. YSA yönteminin ortalama mutlak hata değeri 5.5 5.5 mm ile Burland Burbidge yönteminden daha başarılıdır. YSA yönteminin hata karelerinin ortalamasının karekökü ise en iyi geleneksel oturmayı tahmin eden yöntemin (Burland Burbidge) RMSE'sinin %53'üdür (9.6 mm, 17.8 mm).

Shakin ve ark. (2002a, 2002b) tarafından ortaya konulan YSA model sonuçlarında belirleme katsayısı 0.81 iken, bu çalışmada modelin 0.8 gibi yüksek bir R^2 değerine sahip olduğu görülmektedir. Fakat, bu durumu değerlendirirken, kullanılan veri sayılarının 426 adet; Shakin ve ark. (2002)'de ise 189 adet olduğu da göz önüne alındığında, modelinin mutlak olarak daha başarılı olduğu söylenebilir. Bu sonuçlara göre sığ temellerin YSA ile oturma tahmininde geleneksel yöntemlere göre yüksek bir başarı elde edilmiştir.

4.2. Fore Kazıklar

Fore kazıkların inşası, zeminin örselenmesine sebep olur ve temeli çevreleyen zeminin gerilme durumunu değiştirir. Ayrıca uç direnci ve boyunca yüzey sürtünmesi ile zemine iletilen yük değişimi karışıktır ve yükün büyüklüğü ile değişmektedir. Fore kazığın oturma analizi bu iki ana nedenden dolayı sığ temellerinkinden farklıdır. Problem komşu temellerin neden olduğu grup etkisiyle daha da karışık hale gelir [Kulhawy ve ark., 1983].

Çeşitli araştırmacılar bu problemi çözmeye yeltenmiştir ve değişen derecede başarılı olmuşlardır. Bu yöntemlerin çoğu elastik teoriye dayanmaktadır. Elastik teori temelli çözüm ise ilk olarak Poulos ve Davis (1980) tarafından ele alınmıştır. Bu yaklaşım birçok değişkeni içerir ve belki de en ayrıntılı güncel yöntemdir [Kulhawy ve ark., 1983]. Buna rağmen yapım etkilerini dikkate almaz ve analiz girdisi için gerekli olan elastik zemin parametrelerini belirlemede bazı zorluklar vardır. Vesic (1977) bu problem için sınırlı arazi test verisinden bulunan zemin elastik parametrelerine ve elastik teoriye dayanan ampirik korelasyona sahip basit bir çözüm önermiştir. Bu basitleştirilmiş yöntem oturmayı makul olarak açıklar.

4.2.1. Kulhawy yöntemi

Kulhawy ve ark., (1983), büyük oranda Vesic (1977) yöntemini, ufak oranda da Poulos ve Davis (1980) yöntemini temel alarak ufak değişikliklerle fore kazıkların oturması için aşağıdaki eşitliği önermiştir. Fore kazığın toplam oturması (ρ_t):

$$\rho_t = \rho_f + \rho_{tt} + \rho_{ts} \tag{4.29}$$

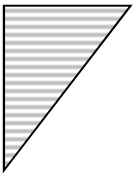
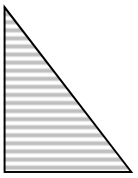
olarak tanımlanmıştır. Burada ρ_t = toplam oturma, ρ_f = temel yapı malzemesinin eksenel deformasyonundan kaynaklanan oturma, ρ_{tt} = uç yükünden kaynaklanan uç oturması, ρ_{ts} = şaftın yüzey sürtünme yükünden kaynaklanan uç oturmasıdır. Hem ρ_{tt}, hem de ρ_{ts} elastik oturma ve ikincil oturma bileşenlerini içerir. Elastik oturma toplam oturmanın en az %80'i (Poulos ve Davis, 1980; Vesic, 1977) iken, ikincil etkiler genelde minimumdur. Buna rağmen temelin altında sıkışabilir zemin yeralırsa bu durum değişebilir. Bu takdirde sığ temele benzer oturma analizi sergilenmelidir [Kulhawy ve ark., 1983]. ρ_f değeri yapı elemanının deformasyonu belirlemek için kullanılan geleneksel formülden belirlenir:

$$\rho_t = \left(Q_f + \alpha_s Q_s\right) \frac{D}{AE_m} \tag{4.30}$$

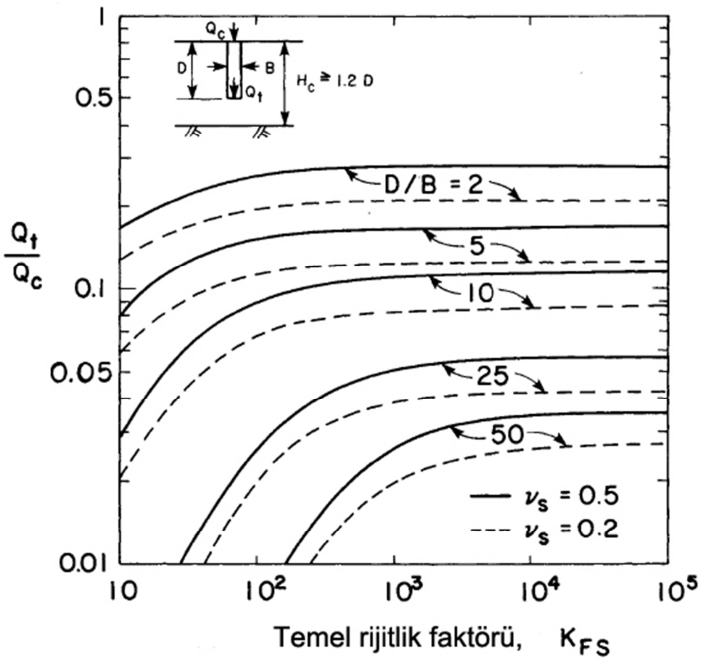
Burada Q_t = temel uçundan iletilen yük, Q_s = temel şaftı boyunca zemine iletilen sürtünme yükü, D = temel derinliği, A = temel kesit alanı, E_m= temel elastik modülü, α_s = yüzey direncinin dağılımına bağlı katsayıdır. Doğrusal artan kenar direnci için α_s 2/3'dür. Şekil 4.7'de diğer olası dağılımlar Vesic (1977) tarafından tanımlanmıştır. Q_t ve Q_s dağılımları için, toplam uygulanan yükün fonksiyonu (Q_c) olarak Poulos ve Davis'in (1974) elastik yük aktarım analizi Şekil 4.8'de verilmiştir. Şekil 4.8 yardımıyla çalışılan gerilme aralığında uygun hesaplama yapılabilir. Q_t, küçük D/B oranları için Q_c'nin %30'una yaklaşır, fakat D/B artarken hızlıca azalır. Temel rijitlik faktörü ise şöyle tanımlanır:

$$K_{FS} = \frac{E_m}{E_S} \frac{A}{\pi B^2/4} \tag{4.31}$$

Uç oturma eşitlikleri elastik teoriden (Poulos ve Davis, 1974; Poulos ve Davis, 1980) geliştirilmiştir. Basitleştirilmiş Vesic (1977) çözümü elastik teoriyi ve ampirik korelasyonları kullanır:

Yüzey sürtünmesi dağılımı	α_s	Yüzey sürtünmesi dağılımı	α_s
	0.50		0.67
	0.67		0.50

Şekil 4.7. Farklı yüzey sürtünme dağılımları için α_s değerleri

Şekil 4.8. Temel ucuna elastik yük aktarımı [Poulos ve Davis, 1980]

$$\rho_{tt} = \frac{C_t Q_t}{B Q_{ult}} \tag{4.32}$$

$$\rho_{ts} = \frac{C_s Q_s}{D Q_{ult}} \tag{4.33}$$

Burada q_{ult} = uçtaki maksimum taşıma kapasitesi, C_t ve C_s = ampirik katsayılardır. C_t'nin tipik değerleri Çizelge 4.6'de verilmiştir. C_s'nin C_t ile ilişkisi aşağıda sunulmuştur:

$$\frac{C_s}{C_t} = 0.93 + 0.16\sqrt{D/B} \tag{4.34}$$

Çizelge 4.6. C_t değerinin tipik değerleri [Vesic, 1977]

Zemin tipi	Çakma Kazıklar	Fore kazıklar
Kum (gevşekten sıkıya)	0.02 - 0.04	0.09 - 0.18
Kil (katıdan yumuşağa)	0.02 - 0.03	0.03 - 0.06
Silt (gevşekten sıkıya)	0.03 - 0.05	0.09 - 0.12

Temel uçunun altındaki tabaka en az 10B kalınlığında ise C_t değerleri uzun dönem oturma toplamını hesaplar. 5B değerinde olması durumunda, oturma bileşeni Eş. 4.32'nin %88'idir. B değerinde oturma Eş. 4.32'nin %51'idir.

4.2.2. Randolph ve Wroth yöntemi

Randolph ve Wroth (1978) kazıkların oturmasını hesaplamak amacıyla elastik bir yöntem önermişlerdir. Bu yöntemde ani oturmayı belirlemek için doğrusal elastik analiz kullanılmıştır. Fakat bu yöntem uzun dönemdeki oturmayı düşük tahmin etmektedir. Yaklaşım yük aktarım ve gerilme dağılımı üzerinde basitleştirilmiş kabuller içerir. Fore kazıklar için oturma şöyle tanımlanmıştır [UFC, 2004; Chan, 2006]:

$$\frac{P}{\delta_t r_0 G_L} = \frac{\frac{4\eta_r}{(1-\nu)\xi} + \frac{2\pi\rho}{\zeta}\frac{L}{r_0}\frac{\tanh(\mu L)}{\mu L}}{1+\frac{1}{\pi\lambda(1-\nu)}\frac{4}{\xi}\frac{\eta_r}{r_0}\frac{L\tanh(\mu L)}{\mu L}} \quad (4.35)$$

Eş. 4.35 için gerekli olan parametreler aşağıda verilmiştir.

$$\eta_r = r_b/r_0 \quad (4.36)$$

$$\xi = G_L/G_b \quad (4.37)$$

$$\rho = G_{0.5L}/G_L \quad (4.38)$$

$$\lambda = E_p/G_L \quad (4.39)$$

$$\mu L = \frac{L}{r_0}\sqrt{\frac{2}{\zeta\lambda}} \quad (4.40)$$

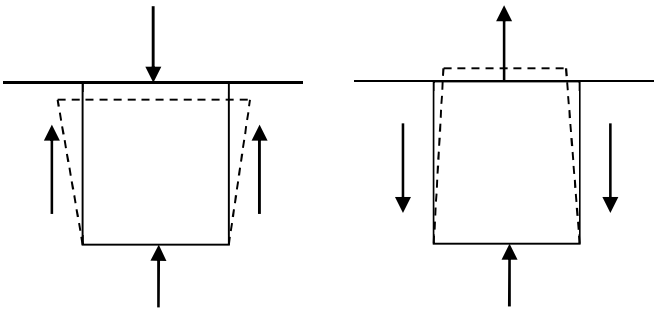
$$\zeta = ln\left\{[0.25 + (2.5\rho(1-\nu) - 0.25)\xi]\frac{L}{r_0}\right\} \quad (4.41)$$

Burada, L = kazık boyu, P = uygulanan yük, E_p = şaftın elastisite modülü, r_b = kazık tabanının yarıçapı, r_0 = kazık şaftının yarıçapı, G_L ve G_b = sırasıyla L derinliğinde ve kazık uçundaki zeminin kayma modülü, $G_{0.5L}$ ve G_L = sırasıyla 0.5D ve L derinliklerinde zeminin kayma modülü, λ = kazık rijitlik oranı, ν = Poisson oranıdır.

4.3. Fore Kazıkların Çekme Yükleri Etkisinde Hareketi

Temellerin basınç ve çekme kuvvetleri etkisindeki davranışlarında önemli farklar vardır. Şekil 4.9'da görüldüğü üzere temellere basınç durumunda uygulanan yük kenar ve uç tarafından desteklenirken, kısalma ve Poisson genişlemesi görülür. Çekme durumunda ise eksenel temel genişlemesi ve Poisson daralması görülür

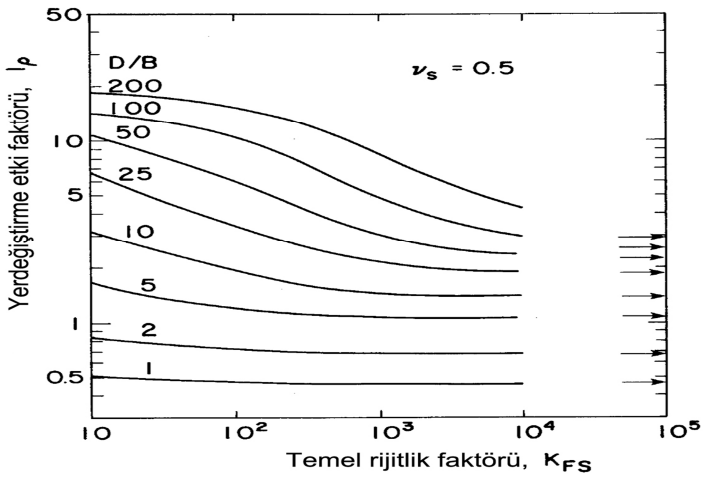
[Kulhawy ve ark., 1983]. Çekme durumunda uç tarafından paylaşılan yük oldukça küçüktür ve kohezyonsuz zeminlerde genellikle ihmal edilebilir. Yükün büyük kısmı ise kenar tarafından taşınır. Withiam ve Kulhawy (1981) çekme yükleri etkisindeki hareket için, Mattes ve Poulos (1969) tarafından basınç durumundaki yükleme için geliştirilmiş olan elastik çözümü değiştirerek sonlu elemanlar yöntemine dayanan ve yukarıdaki anolojiyi kullanan model geliştirmiştir. Bu yaklaşıma göre temel ucunun hareketi şöyle tanımlanmıştır [Kulhawy ve ark., 1983]:

Şekil 4.9. Temellerin basınç ve çekme davranışı [Kulhawy ve ark., 1983]

$$\rho_u = \left(Q_u - W_f\right)\frac{I_p}{DE_s} \tag{4.42}$$

Burada Q_u = uçtaki çekme yükü, W_f = temel ağırlığı ve I_p = yerdeğiştirme etki faktörüdür. Yerdeğiştirme etki faktörü Şekil 4.10'da verilmiştir.

Şekil 4.10. Temellerin çekme kuvvetleri etkisindeki hareketi için etki faktörü

4.4. Özet

Temellerin oturması zemin ve temel malzemesinde hacimsel değişmelere sebep olan yük değişimleri sonucunda gerçekleşir. Temel oturmasının sebebi bilinmesine rağmen gerçekleşme mekanizmasını açıklamadaki kısıtlı bilgiden ve zemin değişebilirliğinden dolayı geleneksel oturma tahmini yöntemleri bünyelerinde bir miktar hata barındırmaktadır. Bunun yanısıra sığ temeller için oturma fenomeni derin temellere göre daha iyi anlaşılmıştır.

Bu bölümde kohezyonsuz zeminde bulunan sığ temeller için Burland Burbidge (1985), Peck Bazaraa (1969), Schmertmann (1978) ve Mayne Poulos (1999) oturma analizi yöntemleri ele alınmış ve MATLAB ortamında programlanmıştır. 426 adet ölçümlere dayanan sığ temel oturma verisi literatürden derlenerek Çizelge 4.2'de verilmiştir. Geleneksel oturma tahmin yöntemlerinin, Çizelge 4.2'deki ölçümlerden gelen verilere göre değerlendirmesinde belirleme katsayısı (R^2), hata karelerinin ortalamasının karekökü (RMSE) ve ortalama mutlak hata (MAE) değerleri Mayne Poulos oturma tahmin yöntemi için sırasıyla 0.49, 79.5 mm, 35.6 mm, Peck Bazaraa oturma tahmin yöntemi için sırasıyla 0.18, 72.9 mm, 23.6 mm, Burland Burbidge oturma tahmin yöntemi için sırasıyla 0.61, 17.8 mm, 8.6 mm, ve Schmertmann oturma tahmin yöntemi için sırasıyla 0.22, 50.5 mm, 19.1 mm olarak hesaplanmıştır. Çizelge 4.2'deki verilerin geleneksel oturma tahmin yöntemleri ile değerlendirmesinde belirleme katsayılarının 0.18 ile 0.61 arasındaki sonuçları, tez çalışmasında YSA ile kohezyonsuz zeminlerdeki sığ temellerin oturma tahminine yönelik model geliştirilmesine öncü olmuştur. YSA ile kohezyonsuz zemindeki sığ temelin oturma tahmini yapan bir model geliştirilerek R^2 = 0.89, RMSE = 9.6 mm, MAE = 5.5 mm olarak saptanmıştır.

Fore kazıkların basınç yükleri altında oturması için ise Kulhawy (1983), Randolph ve Wroth (1978) yöntemleri, çekme yükleri altında Kulhawy (1983) oturma tahmin yöntemleri ile değerlendirilerek MATLAB ortamında programlanmıştır.

5. GÜVENİLİRLİK VE OPTİMİZASYON

5.1. Giriş

Herhangi bir mühendislik tasarımı, güvenilirliğin teminatını ve hizmet kalitesini sağlamalıdır. Sistem özelliklerindeki belirsizlikler ve modelleme eksiklikleri teminatların kesin olmasını engellemektedir. Geleneksel deterministik tasarım yöntemleri bilinmezleri hesaba katmak için güvenlik katsayısını kullanır. Fakat güvenlik katsayısı tasarımda güvenlik ayrımının nicel ölçüsünü vermez. Güvenlik katsayısı farklı tasarım değişkenlerinin ve belirsizliklerinin tüm sistemin performansı üzerindeki etkisi ile ilgili değildir. Tüm belirsizliklerin ve yöntem kusurlarının üstünü örten bir yapıdadır. Bu yüzden yakın zamanda yenilme performansını veya riskini olasılıksal terimlerle nitelendiren ve hesapları tasarım optimizasyonunda kullanan rasyonel yaklaşımlar önem kazanmaktadır [Arora, 2007]. Optimizasyon ise mühendislik yapısının istenilen şartlar altında minimum maliyete mal olmasına olanak verir. Güvenilirlik kriteri ile geliştirilmiş ve olasılıksal çerçeve içerisinde formüle edilmiş olan deterministik optimizasyon, güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu (RBDO) olarak isimlendirilir. RBDO'nun amacı tasarımı oluşturan bileşenlerin ayrı ayrı güvenilirliğe olan katkısını belirsizliklerle birlikte değerlendirerek yeterli güvenirliği minimum maliyette gerçekleştirmektir.

RBDO, güvenilirliğe dayalı tasarım ve deterministik optimizasyondan oluşur. Bu nedenle aşağıdaki alt bölümlerde istatistiksel olarak rastsal değişkenlerin tanımları yapılacak, güvenilirlik indeksininin tanımı ve belirleme yöntemleri anlatıldıktan sonra istatistiksel olarak yüklemelerdeki belirsizliklere değinilecektir. Takip eden bölümlerde ise optimizasyonun temel kavramları, MATLAB ortamında optimizasyon ve RBDO'nun matematiksel altyapısı verilecektir.

5.2. Güvenilirliğe Dayalı Tasarım

Güvenilirlik analizi olasılık teorisi kullanılarak tasarım riskinin tutarlı hesaplanması olarak tanımlanır. Güvenilirlik analizini kullanan herhangi bir tasarım yöntemine de

güvenilirliğe dayalı tasarım (RBD) denir. Literatürde birçok yayınla (örneğin, Kapur ve Lamberson, 1977; Thoft-Christensen ve Baker, 1982; Madsen, ve ark., 1986; Melchers, 1987; Leemis, 1995; Baecher ve Christian, 2003; Arora 2007; Tsompanakis ve ark., 2008; Fenton ve Griffiths, 2008) güvenilirlik analizi anlatılmıştır.

Belirsizliklerin varlığı ve tasarım ile ilgili olarak önemi uzun zamandır değerlendirilmektedir. Mühendis, tasarımlarında tasarım amacını sağlamama ihtimali olduğunun farkındadır. Tasarımlardaki riskler, yükleri ve kapasiteleri mutlak hassasiyette değerlendirmek için yetersizlikleri ortaya çıkarmaktadır. Geleneksel olarak, mühendis olumsuz performans (aşırı deformasyon, göçme yenilmesi, vb.) riskini kabul edilebilir bir seviyeye getirmek için güvenilirlik faktörlerini kullanır. Güvenilirlik faktörü ve risk düzeyi arasındaki ilişki birebir tanımlı değildir. Büyük güvenilirlik faktörü her zaman daha küçük bir düzeyde risk olduğu anlamına gelmez. Çünkü tasarımda büyük belirsizlikler olması durumunda güvenlik faktörünün işlevi azalabilir. Temel risk düzeyi üzerinde güvenlik faktörünün etkileri, tasarım modelinin ve tasarım parametrelerinin ne kadar muhafazakar olduğundan bağımsızdır. Geleneksel tasarımda ana zayıflık yöntem (güvenlik faktörü) ve amaç (tasarım riskini azaltmak) arasındaki ilişkinin netliğinin eksik olmasıdır. Mühendis, bu ek bilinmezliğin kaynağını daha muhafazakar yaklaşımlar aracılığı ile kapatmaya çalışır. Bu durum ek maliyetler getirir. Konsol istinad duvarı tasarımı (Burland ve ark., 1981) gibi bazı durumlarda, güvenlik faktörünün gelişigüzel uygulaması mühendisi yanlış bir güvenlik duygusu içine düşürerek yanıltabilir.

Güvenilirliğe dayalı tasarımın temel amacı yenilme olasılığının (p_f) kabul edilebilir eşik değeri aşmamasıdır. Bu amaç yenilme olasılığı eşikten uzak olursa kolayca sağlanır. Fakat bu takdirde tasarım ekonomik olmaz. Bu yüzden tasarımın gerçekçi yorumlanması yenilme olasılığının eşik değerden kayda değer biçimde ayrılmayacağı gerçeğidir.

Basit bir tasarım probleminde güvenilirliğe dayalı tasarım amacı şöyle ifade edilebilir:

$$\text{Prob}\,(\text{Q} < F) \leq p_T \tag{5.1}$$

Burada p_T = hedef yenilme olasılığıdır. Mühendis kabul edilebilir tasarım riskini seçecek bilinçte olmalıdır. Hesaplanan tasarım riski ile tasarım sürecinin doğasındaki bilinmezler, olasılık analizleri yardımıyla hesaplanır.

Bu bölümde güvenilirliğe dayalı tasarımın temel tanımları verilecek ve hesaplamalarda kullanılacak yöntemler özetlenecektir.

5.2.1. Yenilme olasılığı

Güvenliği sağlamayla ilgilenen geleneksel problemlerde, belirsizlik ve risk matematiksel kesin terimlere bölünerek çözülebilir. Bu yaklaşım güvenilirliğe dayalı tasarımın ana biçimidir [Phoon ve ark., 1995]. Tasarım riski yenilme olasılığı ile belirlenirken, yükler ve kapasiteler gibi belirsizlik mühendisliği nicelikleri rastsal değişkenlerle modellenir. Burada yenilme beklenenin dışındaki performans olarak kullanılmıştır. Muhakkak yenilme durumunu belirtmez.

Rastsal değişken, yetersiz veri, ölçüm hataları, doğal değişim veya model kusurları sebebiyle kesin olarak belirlenemeyen nicelik olarak tanımlanabilir [Phoon ve ark., 1995]. Rastsal değişken olası değerler aralığında yer alır. Genellikle bu değerlerden bazılarının gerçekleşme ihtimali diğerlerinden daha fazladır. Makul değerlerin aralığı ve gerçekleşmelerin ihtimali öz olarak olasılık dağılım fonksiyonu (CDF) veya olasılık yoğunluk fonksiyonu (PDF) ile sunulur. Olasılık dağılım fonksiyonu, rastsal değişkenin (örneğin: kapasite, Q) sabit bir q değerinden daha küçük değerler almasını şöyle tanımlar [Phoon ve ark., 1995]:

$$F_Q(q) = Prob(Q < q) \tag{5.2}$$

Burada, $F_Q(\cdot)$ = Q'nun olasılık dağılım fonksiyonu, Prob(·) = bir olayının olasılığıdır. Olasılık yoğunluk fonksiyonu, olasılık dağılım fonksiyonunun birinci türevidir:

$$f_Q(x) = d\,F_Q(x)/dx \tag{5.3}$$

Burada, $f_Q(\cdot)$ = Q'nun olasılık yoğunluk fonksiyonu ve x = değişkendir. Olasılık yoğunluk ve olasılık dağılım fonksiyonu ilişkisi Şekil 5.1'de gösterilmiştir. Olasılık yoğunluk fonksiyonları tek tepeli rastsal değişkenin büyük değerleri veya çok küçük değerleri için sıfıra yaklaşır (Şekil 5.1). Fiziksel manada gerçekleşme ihtimali pek mümkün olmayan sıfıra yaklaşma durumu ortalama değerden olağanüstü ayrılma anlamına gelir.

Olasılık yoğunluk fonksiyonunun kullanışlı tanımlayıcıları aşağıda verilmiştir:

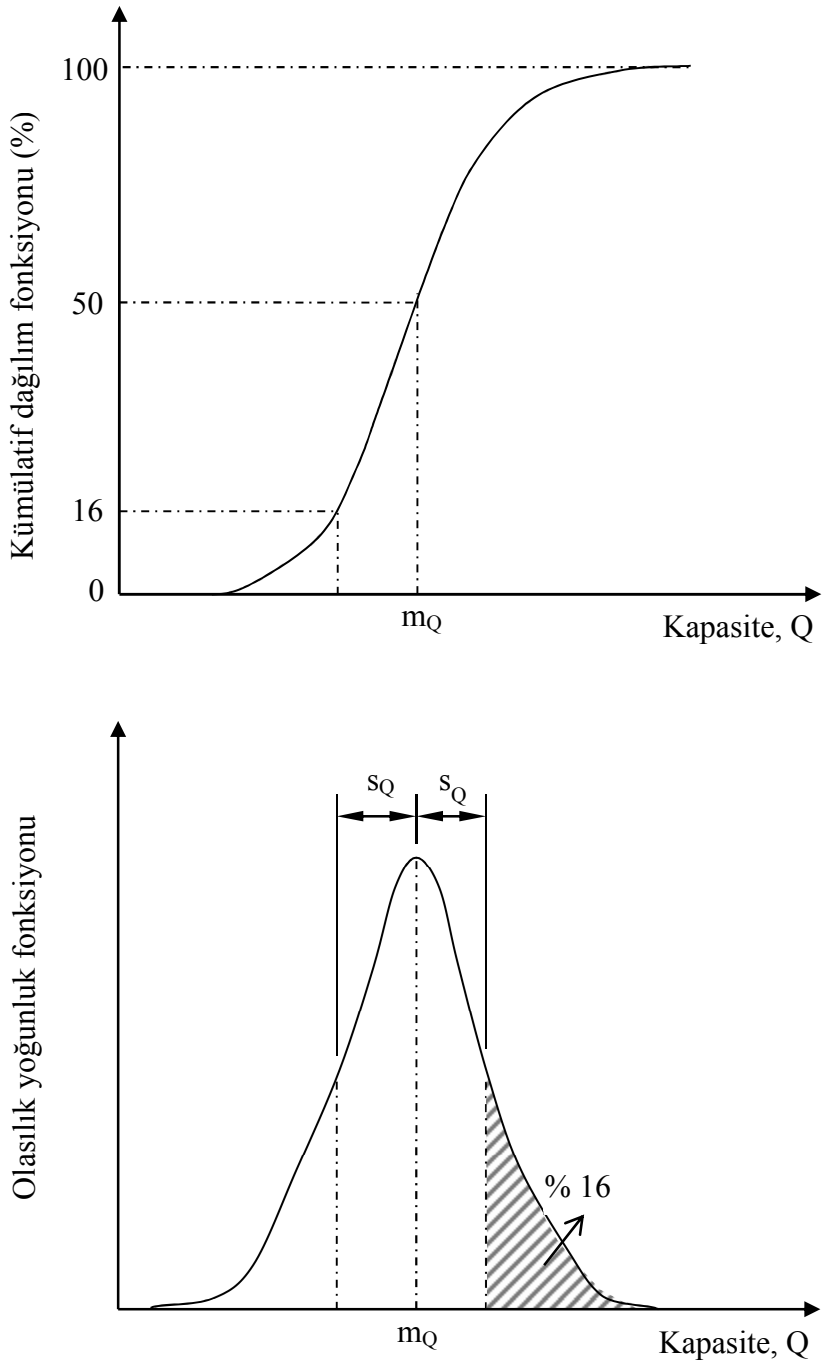
$$m_Q = \int_{-\infty}^{\infty} x f_Q(x) dx \tag{5.4}$$

$$s_Q = \int_{-\infty}^{\infty} \left(x - m_Q\right)^2 f_Q(x) dx \tag{5.5}$$

Burada m_Q = Q'nun ortalaması, s_Q = Q'nun standart sapmasıdır. Ortalama, olasılık kütlesinin (olasılık yoğunluk eğrisinin altında kalan alan) çoğunluğunun apsis boyunca nerede olduğunu; standart sapma, ortalamadan olasılık kütlesinin ne derecede ayrıldığını belirtir. Şekil 5.1'de normal olasılık yoğunluk fonksiyonu gösterilen özel durum için, olasılık kütlesinin %50'si ortalamanın diğer tarafındadır ve yaklaşık olasılık kütlesinin %68'i ortalamanın standart sapmasındadır. Her iki parametrede kaba bilgi sağlamaktadır ve genellikle olasılık yoğunluk fonksiyonunu tek başına tanımlamakta yeterli değildir. Standart sapma yerine sıkça kullanılan diğer parametre varyans katsayısıdır (COV_Q) ve şöyle tanımlanmıştır:

$$COV_Q = s_Q/m_Q \tag{5.6}$$

Varyans katsayısının en büyük avantajı boyutsuz olmasıdır. Yük (F) ve kapasitedeki (Q) belirsizlikler rastsal olarak modellendiğinde yenilme olasılığı (p_f) şöyle hesaplanabilir [Melchers, 1987]:

Şekil 5.1. Normal olasılık dağılım ve olasılık yoğunluk fonksiyonları

$$p_f = Prob(Q < F) = \int_{-\infty}^{\infty} F_Q(x) f_F(x) dx \tag{5.7}$$

Burada $f_F(\cdot)$ = yükün (F) olasılık yoğunluk fonksiyonudur. Eş. 5.7 Q ve F istatistiksel olarak bağımsız olduğu varsayımında geçerlidir.

5.2.2. Rastsal değişkenlerin istatistiksel tanımı ve güvenilirlik indeksi

Birkaç özel istisnai durum dışında Eş. 5.7 için kapalı biçimde çözümler mevcut değildir. Bu özel durumlardan normal ve lognormal rastsal değişkenleri içeren problemlerin yenilme olasılığı ve ilgili güvenilirlik indeksi aşağıda sunulmuştur.

Normal rastsal değişkenler

Şekil 5.2'de kapasite (Q) ve yükten (F) ibaret iki normal rastsal değişken için güvenilirliğin ifadesi gösterilmiştir. Güvenlik ayrımının (safety margin) M (=Q-F) olasılık dağılım fonksiyonu normaldir ve aşağıdaki gibi ortalama (m_M) ve standart sapma (s_M) ile tanımlanır:

$$m_M = m_Q - m_F \tag{5.8}$$

$$s_M^2 = s_Q^2 + s_F^2 \tag{5.9}$$

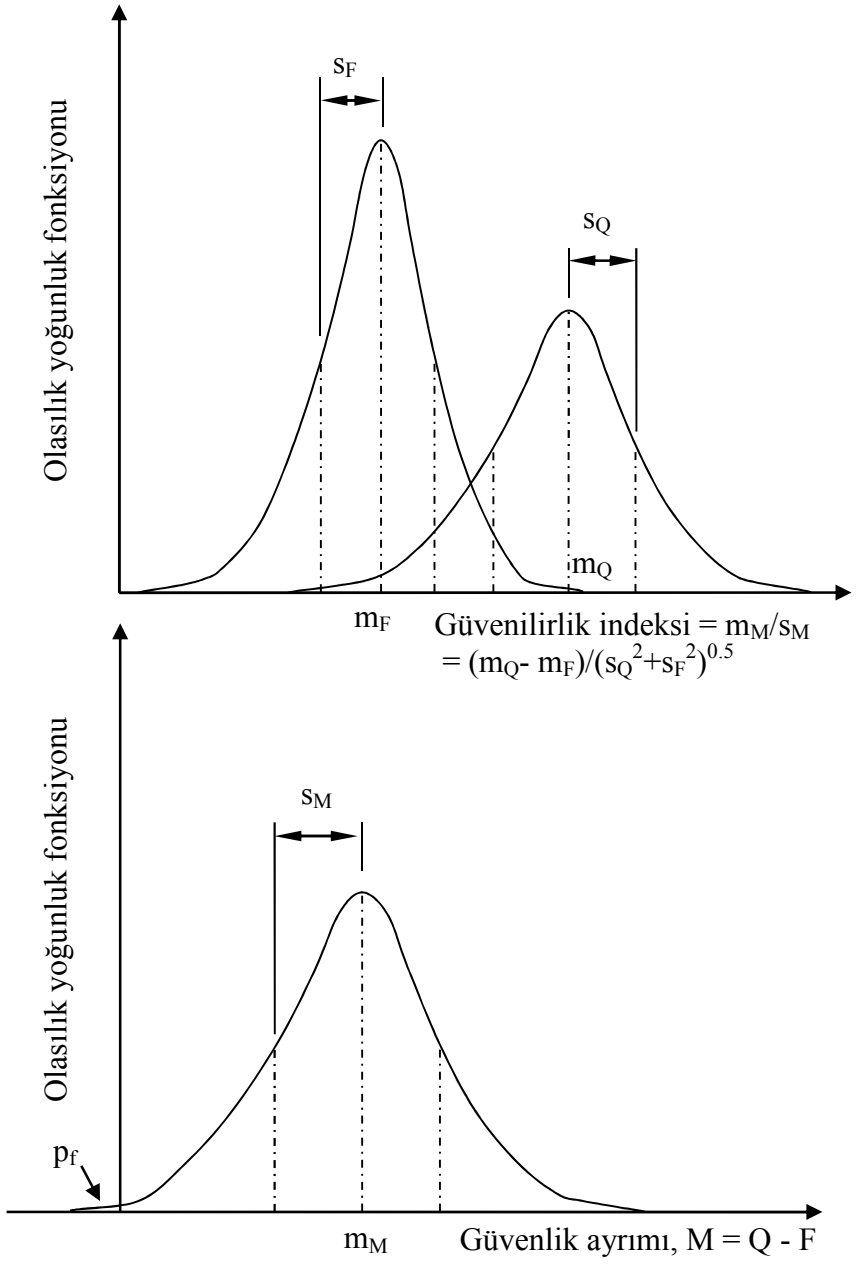
Burada m_F ve s_F = yükün (F) sırasıyla ortalama ve standart sapmasıdır. Güvenlik ayrımının olasılık dağılım fonksiyonu bilinirse yenilme olasılığı (p_f) aşağıda gösterildiği gibi hesaplanabilir [Melchers, 1987]:

$$\begin{aligned} p_f &= Prob(Q < F) \\ p_f &= Prob(M < 0) \\ p_f &= \Phi(-m_M/s_M) \end{aligned} \tag{5.10}$$

Burada $\Phi(\cdot)$ = standart normal olasılık dağılım fonksiyonudur. $\Phi(\cdot)$ için nümerik değerler mevcut olan standart normal dağılım tablolarından (örn. Benjamin ve Cornell, 1970; Lewis, 1994; Soong, 2004) temin edilebilir. Güvenilirlik indeksi (β) ise şöyle tanımlanır:

$$\beta = -\Phi^{-1}(p_f) \tag{5.11}$$

Burada Φ^{-1} = standart normal olasılık dağılım fonksiyonunun tersidir. β'nın tipik değerleri 1 ile 4 arasında değişir. Bu değerler Çizelge 5.1'de gösterildiği üzere %0.003 ile %15 aralıkta değişen yenilme olasılığına denk gelir. Yenilme olasılığı artan β değerleriyle azalır.

Şekil 5.2. İki normal rastsal değişken için güvenilirliğin düzenlenmesi

Yenilme olasılığı daha çok fiziksel olarak anlamlı olarak görünmesine rağmen değerler çok küçük olduğunda hantal olabilir ve "yenilme" kelimesinin olumsuz çağrışımını taşır. Güvenilirlik indeksi bildirilmek için daha uygundur. Ayrıca β değişimini p_f değişimi ile kolayca edilemez. Çünkü birbirleriyle ilişkileri doğrusal değildir [Phoon ve ark., 1995]. β değeri artarken, yenilme olasılığını 0.5'e; β değeri 2.8 ile 3.6 arasında olduğunda 0.2'ye bölerek bir yaklaşımda bulunulabileceği not edilmelidir (Çizelge 5.1).

Çizelge 5.1. Güvenilirlik indeksi (β) ve yenilme olasılığı arasındaki ilişki (p_f)

Güvenilirlik indeksi, β	Yenilme olasılığı, $p_f = \Phi(-\beta)$
1.0	0.159
1.2	0.115
1.4	0.0808
1.6	0.0548
1.8	0.0359
2.0	0.0228
2.2	0.0139
2.4	0.00820
2.6	0.00466
2.8	0.00256
3.0	0.00135
3.2	0.000687
3.4	0.000337
3.6	0.000159
3.8	0.0000723
4.0	0.0000316

İki normal rastsal değişken özel durumu için güvenilirlik indeksi şöyle verilmektedir:

$$\beta = \frac{m_M}{s_M} = \frac{m_Q - m_F}{\sqrt{s_Q^2 + s_F^2}} \tag{5.12}$$

Ortalama kapasite (m_Q) ile ortalama yük (m_F) arasındaki fark artarken güvenilirlik indeksi artar. Aynı benzerlikte, s_Q ve s_F'deki azalma daha büyük güvenilirlik ile sonuçlanır. Güvenlik ayrımının (M) olasılık yoğunluk fonksiyonundaki değişimleri incelenerek bu etkenler anlaşılabilir. Ortalama güvenlik aralığındaki ($m_M = m_Q - m_F$) artış olasılık yoğunluk fonksiyonun sağa doğru kaymasını sağlar. Şekil 5.2'de açıkça görüleceği üzere M'nin negatif değerleri için olasılık yoğunluk eğrisinin altında kalan alana eşit olan yenilme olasılığı azalacaktır. s_Q ve/veya s_F çok küçük olduğu durumda yenilme olasılığındaki düşüş M'nin olasılık yoğunluk eğrisinin ortalama (m_M) civarından dağılımındaki azalmadan ileri gelmektedir.

Log-Normal rastsal değişkenler

Yükü ve kapasiteyi normal rastsal değişkenler kullanarak modellemek gerçekçi değildir. Çünkü teorik olarak normal rastsal değişkenler negatif değerler alabilir. Bu duruma basit bir alternatif yöntem log-normal rastsal değişkenlerdir. Log-normal rastsal değişkenler sadece pozitif değerler için tanımlıdır (Şekil 5.3). Log-normal rastsal değişken (örneğin kapasite, Q) eşdeğer normal rastsal değişkene (Q^N) şu şekilde çevrilebilir:

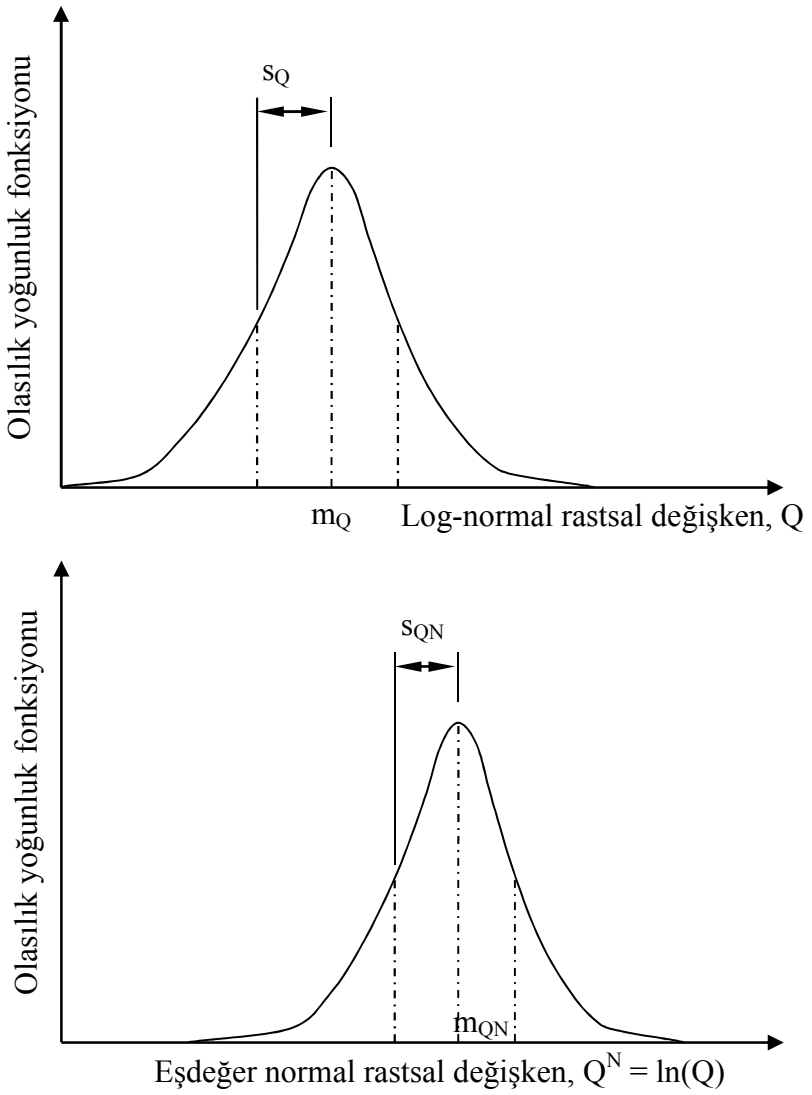
$$Q^N = \ln(Q) \tag{5.13}$$

Normal rastsal değişken (Q^N) ortalama (m_{QN}) ve standart sapma (s_{QN}) ile tanımlanır.

Bu iki parametre orijinal log-normal rastsal değişkenin ortalaması (m_Q) ve standart sapması (s_Q) ile şu şekilde ilişkilidir [Melchers, 1987]:

$$s_{QN}^2 = \ln\left(1 + COV_Q^2\right) \tag{5.14}$$

$$m_{QN} = \ln\left(m_Q\right) - 0.5 s_{QN}^2 \tag{5.15}$$

Şekil 5.3. Log-normal ve eşdeğer rastsal değişkenler

Q ve F log-normal rastsal değişkenler olduğu durumda, yenilme olasılığı (p_f) aşağıdaki şekilde hesaplanabilir [Melchers, 1987]:

$$
\begin{aligned}
p_f &= Prob(Q < F) \\
p_f &= Prob(Q/F < 1) \\
p_f &= Prob[\ln(Q/F) < \ln 1] \\
p_f &= Prob[\ln(Q) - \ln(F) < 0] \\
p_f &= Prob[Q^N - F^N < 0]
\end{aligned}
\tag{5.16}
$$

Burada Q^N ve F^N = Q ve F için sırasıyla eşdeğer normal rastsal değerlerdir. Eş. 5.10 ile Eş. 5.16 karşılaştırarak, p_f aşağıdaki biçimde ifade edilebilir:

$$p_f = \Phi\left|-\frac{m_{QN}-m_{FN}}{\sqrt{s_{QN}^2+s_{FN}^2}}\right| \tag{5.17}$$

Burada m_{FN} ve s_{FN} = F^N için sırasıyla ortalama ve standart sapmadır. Eş. 5.14'de s_{QN}, Eş. 5.15'de m_{QN} ve m_{FN} ve s_{FN} için benzer eşitlikler kullanılarak elde edilen güvenilirlik indeksi için tam ifade:

$$\beta = \frac{\ln\left|m_Q/m_F\sqrt{\left(1+COV_F^2\right)/\left(1+COV_Q^2\right)}\right|}{\sqrt{\ln\left[\left(1+COV_F^2\right)\left(1+COV_Q^2\right)\right]}} \tag{5.18}$$

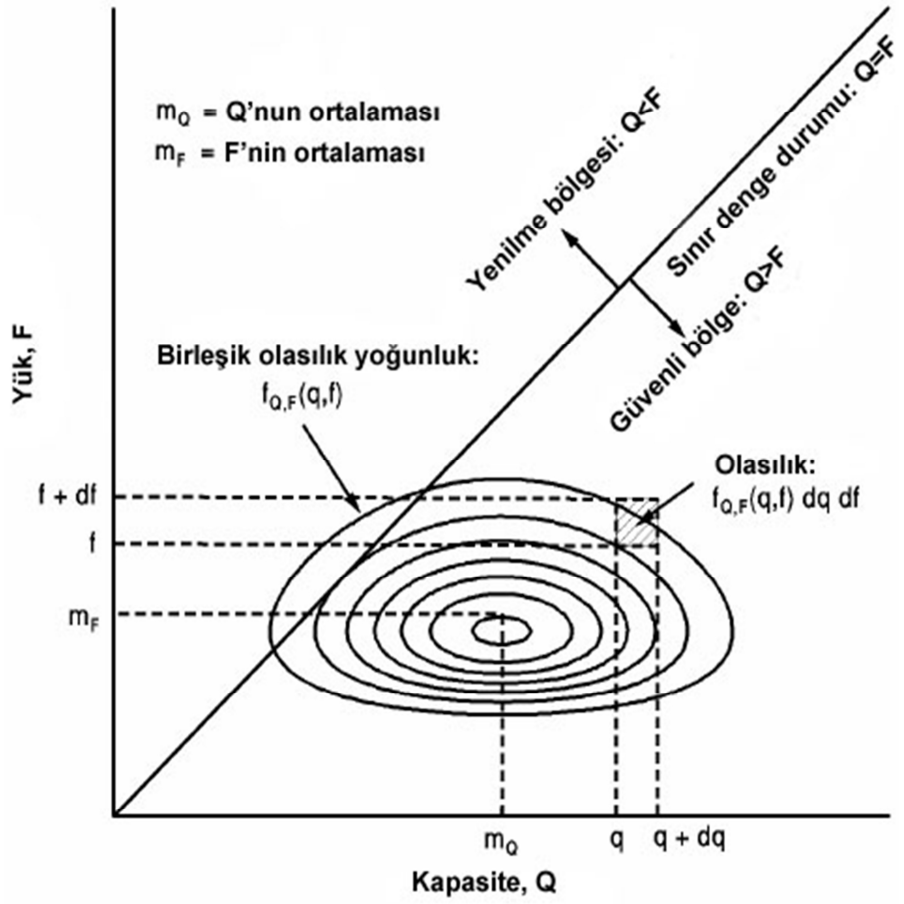
şeklinde olur. Burada m_Q ve m_F = sırasıyla Q ve F'nin ortalaması ve COV_Q and COV_F = sırasıyla Q ve F'nin varyans katsayısıdır. Ortalama güvenlik faktörü (m_Q/m_F) artarken güvenilirlik indeksi artar. Buna rağmen güvenlik indeksinin sadece ortalama güvenlik faktörüne bağlı olmadığı unutulmamalıdır. Kapasite ve yükteki (COV_Q ve COV_F) belirsizliklerin etkisi de rasyonel bir şekilde katkı sağlamaktadır [Phoon ve ark., 1995].

5.2.3. Birinci derece güvenilirlik yöntemi (FORM)

Birinci derece güvenilirlik yöntemi (FORM), orijin ile standart normal uzayda bulunan sınır denge yüzeyi arasındaki minimumm mesafeyi (güvenilirlik indeksi) analitik olarak bulmayı amaçlar. Yöntem, performans fonksiyonu hesaplamak için birinci derece Taylor serisi ile yaklaştığından FORM ismini almıştır. FORM'un sağladığı hesaplama kolaylığı, ve birçok probleme uygulanabilir olması en çok kullanılan güvenilirlik analiz yöntemlerinden birisi olmasını sağlamıştır.

Şekil 5.4'de kartezyen uzayında Q ve F rastsal değişkenlerine ait iki ayrı alan için birinci derece güvenilirlik yöntemi kullanılarak yenilme olasılığının hesaplanması gösterilmiştir. Bu iki alan performans fonksiyonu (P) ile karakterize edilir:

$$P(Q,F) = Q - F \tag{5.19}$$

Şekil 5.4. Yenilme olasılığının hesaplanması [Phoon ve ark., 1995]

Eğer performans fonksiyonu sıfırdan büyükse tasarım güvenlidir. Çünkü kapasite (Q) yükten (F) daha büyüktür. Bu kriteri sağlayan bölge (P >0), güvenli alan olarak isimlendirilir. Tersi olarak P < 0 durumu yenilme alanını belirtir. Güvenlik ve yenilme alanlarını ayıran sınır denge çizgisi şöyle tanımlanır:

$$P(Q,F) = 0 \tag{5.20}$$

Yenilme olasılığı Q ve F için yenilme alanında kalan her bir parçanın gerçekleşme olasılığının parçalarını toplayarak hesaplanır. Q ve F'nin herhangi bir parçası için gerçekleşme olasılığı birleşik olasılık yoğunluk fonksiyonu ($f_{Q,F}$) ile ilgilidir:

$$Prob(q < Q < q + dq, f < F < f + df) = f_{Q,F}(q, f)dqdf \tag{5.21}$$

Burada q ve f = Q ve F'nin mümkün değeri, dq ve df = son derece küçük artımlardır. Eğer Q ve F istatistiksel olarak bağımsızsa, birleşik olasılık yoğunluk fonksiyonu her bir değerin olasılık yoğunluk fonksiyonundan şu şekilde belirlenebilir [Melchers, 1987]:

$$f_{Q,F}(q, f) = f_Q(q)f_F(f) \tag{5.22}$$

Burada $f_Q(\cdot)$ ve $f_F(\cdot)$ = Q ve F'nin olasılık yoğunluk fonksiyonlarıdır. Geometrik terim olarak birleşik olasılık yoğunluk fonksiyonları kartezyen düzlemde tanımlanan yüzeyle Şekil 5.4'deki gibi örnek iki boyutlu kontör çizgileriyle gösterilir. Yenilme alanının üzerini örten yüzeyin altında kalan hacim yenilme olasılığına eşittir (Şekil 5.4). Gerçek problemlerde bu hacimin hesaplanması genellikle zordur. Çünkü Şekil 5.4'e yenilme alanı sınırı doğrusal çizgiyle gösterilmesine rağmen bazı durumlarda eğrisel olabilir. Ayrıca yüzeyi tanımlayan matematiksel fonksiyon kapalı biçimde integrali alınamayabilir. İntegrasyonda çok sayıda rastsal değişken varsa bu çok boyutta integrasyon hesabı gerektirebilmektedir.

Birinci derece güvenilirlik yönteminin genel yaklaşımı orijinal rastsal değişkenleri, bağımsız, standart normal rastsal değişkenlere çevirmesidir. Tanım olarak standart normal rastsal değişkenlerin ortalaması 0; standart sapması 1'dir. İki değişkenli standart normal olasılık yoğunluk fonksiyonunun kontör çizgileri Şekil 5.5'de gösterilen çemberlerdir. Bu çevirmenin sebebi normal rastsal değişkenler için birleşik olasılık yoğunluk fonksiyonunun güvenilirlik hesaplarında kullanılacak kullanışlı özellikleri olmasıdır. Orijinal kontör çizgilerini çemberlere çevirirken Şekil 5.5'de gösterildiği üzere orijinal sınır denge çizgisi eğrileşir [Phoon ve ark., 1995].

Yenilme alanı için standart normal alana dönüştürülmüş yenilme olasılığının hesaplanması eğri ile tanımlandığından hala zordur. FORM için bu noktada basitleştirme yapılarak bu eğriye orijinden en yakın noktanın tanjantı alınarak düz çizgi ile yaklaşım uygulanır (Şekil 5.5). En yakın nokta seçilmesinin sebebi olasılık yoğunluğun bu noktada en yüksek değer vermesidir. Standart normal olasılık yoğunluk fonksiyonunun doğası gereği; daha uzak noktalardan yenilme olasılığına olan katkı hızlıca veya orijinle arasındaki mesafenin karesi ile katlanarak düşer. En yakın mesafe belirlendikten sonra aşağıdaki formüller geçerlidir:

$$\beta_{\mathrm{FORM}} = \sqrt{(q_d^s)^2 + (f_d^s)^2} \tag{5.23}$$

$$p_f \approx \Phi(-\beta_{\mathrm{FORM}}) \tag{5.24}$$

Burada β_{FORM} = FORM kullanılarak elde edilen güvenilirlik indeksi, (q_d^S, f_d^S) = standart normal alanda tasarım noktasının koordinatıdır. Eş. 5.23 ve Eş. 5.24'de verilen çözümün basitliği, Şekil 5.5'de gösterilen birleşik standart normal olasılık yoğunluk fonksiyonun rotasyonel simetrisinden meydana gelmektedir.

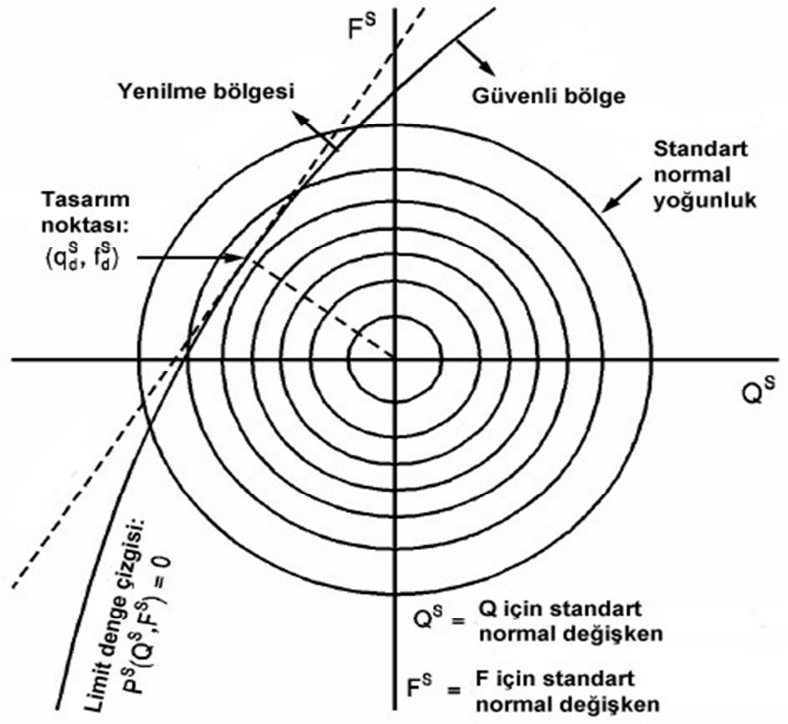
Zor bir yöntem olan p_f hesaplanması; FORM yaklaşımında standart normal alanda tasarım noktasının yerini belirleme problemi haline indirgenmiştir. Bu indirgenme Rackwitz ve Fiessler (1978) algoritması kullanılarak şöyle yapılır:

- Orijinal alanda bir tasarım noktası kabul edilir (q_d, f_d):

$$q_d = m_Q \tag{5.25}$$

$$f_d = m_F \tag{5.26}$$

- Q kapasitesi için eşdeğer normal dağılımın ortalama (m_{QN}) ve standart sapması (s_{QN}) hesaplanır (Melchers, 1987):

Şekil 5.5. Birinci derece güvenilirlik yöntemi [Phoon ve ark., 1995]

$$s_{QN} = \frac{\varphi\{\phi^{-1}[F_Q(q_d)]\}}{f_Q(q_d)} \tag{5.27}$$

$$m_{QN} = q_d - \phi^{-1}\left[F_Q(q_d)\right]s_{QN} \tag{5.28}$$

Burada $\varphi(\cdot)$ = standart normal olasılık yoğunluk fonksiyonudur. Aynı hesaplama yük (F) için de yapılır.

- Orijinal rastsal değişkenler (Q ve F) standart normal rastsal değişkenler (Q^S ve F^S) haline aşağıdaki gibi dönüştürülür:

$$Q^S = \frac{Q - m_{QN}}{s_{QN}} \tag{5.29}$$

$$F^S = \frac{F - m_{FN}}{s_{FN}} \tag{5.30}$$

Burada, m_{FN} ve s_{FN} = F için eşdeğer normal dağılımın sırasıyla, ortalama ve standart sapmasıdır.

- Performans fonksiyonu (P) için yeni rastsal değişkenler (Q^S ve F^S) tanımlanır:

$$P(Q,F) = Q - F$$
$$P(Q,F) = \left(s_{QN}Q^s + m_{QN}\right) - \left(s_{FN}F^s + m_{FN}\right) \quad (5.31)$$
$$P(Q,F) = P^s(Q^s,F^s)$$

Burada $P^S(\cdot,\cdot)$ = standart normal alanda dönüştürülmüş performans fonksiyonudur.

- Standart normal alanda deneme tasarım noktasının (q_d, f_d) koordinatı hesaplanır:

$$q_d^S = \frac{q_d - m_{QN}}{s_{QN}} \quad (5.32)$$

$$f_d^S = \frac{f_d - m_{FN}}{s_{FN}} \quad (5.33)$$

- (q_d^S, f_d^S) değerinde parçasal türevler ($\partial P^S/\partial Q^S$, $\partial P^S/\partial F^S$) hesap edilir:

$$\partial P^S/\partial Q^S = s_{QN} \quad (5.34)$$

$$\partial P^S/\partial F^S = s_{FN} \quad (5.35)$$

Eş. 5.34 ve 5.35'de verilen ifadeler sadece Eş. 5.31'de verilen basit performans fonksiyonuna uygulanabilir.

- Tasarım noktası için yeni bir deneme noktası aşağıdaki formül yardımıyla denenir (Melchers, 1987):

$$q_d^S(yeni) = \frac{[q_d^S - \partial P^S/\partial Q^S + f_d^S \partial P^S/\partial F^S - P^S(q_d^S, f_d^S)]\partial P^S/\partial Q^S}{(\partial P^S/\partial Q^S)^2 + (\partial P^S/\partial F^S)^2} \quad (5.36)$$

$$f_d^S(yeni) = \frac{[q_d^S - \partial P^S/\partial Q^S + f_d^S \partial P^S/\partial F^S - P^S(q_d^S, f_d^S)]\partial P^S/\partial F^S}{(\partial P^S/\partial Q^S)^2 + (\partial P^S/\partial F^S)^2} \quad (5.37)$$

- Yakınsama olana kadar iterasyon devam ettirilir. Birçok problemde Rackwitz ve Fiessler (1978) algoritması için gereken iterasyon sayısı 10'dan azdır.

5.2.4. Monte Carlo benzetim yöntemi

Monte Carlo, daha önce tanımlanmış olasılık dağılımına göre belirlenen rastsal değişkenlerden oluşan çok sayıda giriş verisini fiziksel test yapmadan sürekli olarak hesaplayarak benzetim yapma yöntemidir. Kapalı çözümü olmayan veya çok zor olan problemlerde, çok boyutlu integrallerin hesaplanması söz konusu olduğunda Monte Carlo benzetim yöntemi çok yararlıdır.

Monte Carlo benzetiminde problemi oluşturan değişkenlerin daha önceki bilgilerine bakılarak istatistiksel dağılımların türüne karar verilir. Dağılım bilgisi kullanılarak deterministik hesap yöntemi için rastsal sayılarla fiziksel veriler elde edilmiş olur. Burada dikkat edilmesi gereken nokta üretilmesi gereken veri sayısıdır. Fishman (1996) verilen güven aralığında istenilen doğruluğa ulaşmak için gerekli minimum benzetim sayısını (N) şöyle tanımlamıştır:

$$N = [\Phi^{-1}(1 - \delta/2)/(2\varepsilon)]^2 \quad (5.38)$$

Burada Φ^{-1} = standart normal dağılım için kümülatif olasılık fonksiyonunun tersi, (1- δ) = güvenlik aralığı, ε = hatadır. Eş. 5.38 kullanılarak hesap edilen benzetim sayıları Çizelge 5.2'de verilmiştir.

Çizelge 5.2. İstenilen doğruluğu sağlamak için gereken Monte Carlo benzetim sayısı [Baecher ve Christian, 2003]

Hata, ε	%90 güven aralığı için gerekli benzetim sayısı	%95 güven aralığı için gerekli benzetim sayısı
0.005	27056	38415
0.01	6764	9604
0.02	1691	2401
0.03	752	1068
0.04	423	600
0.05	271	385
0.1	68	97
0.2	17	25
0.3	8	11
0.4	5	4
0.5	3	4

Güvenilirlik problemi için limit denge fonksiyonu (P) kontrol edilir. Eğer limit denge fonksiyonu sıfırdan küçükse sistem başarısız olur. Gerçekleştirilen benzetimlerin sayısı N olduğu kabulüyle yenilme olasılığı yaklaşık olarak:

$$p_f = \frac{n(P \leq 0)}{N} \tag{5.39}$$

olarak belirlenir. Burada $n(P \leq 0)$, $P \leq 0$ için benzetim sayısıdır. Monte Carlo benzetimlerinin temeli sözkonusu olan parametrelerin olasılık dağılımlarını kullanarak türetilmeleridir. Rastsal değişken X ve kümülatif dağılım fonksiyonu $F_x(x)$ için örnekler değerler (x_i) şöyle oluşturulur:

$$x_i = F_x^{-1}(u_i) \tag{5.40}$$

Burada $F_x^{-1} = F_x$'in tersi, u_i = 0 ile 1 arasında uniform olarak dağılmış rastsal değişken için örnek değerdir. Monte Carlo benzetiminin örneklendirme doğasından

ileri gelen yenilme olasılığı sadece hesaplamalardan ibarettir. Örneklendirme sayısı arttıkça hesaplamaların sayısı da artar. Eş. 5.39 kullanılarak bulunan yenilme olasılığının beklenen değeri, varyansı ve varyans katsayısı şöyledir [Soong ve Grigoriu, 1992]:

$$E\lfloor p_f \rfloor = p_{true} \tag{5.41}$$

$$E\lfloor p_f \rfloor = p_{true} \tag{5.42}$$

$$s_{p_f}^2 = \frac{1}{N}[p_{true}(1 - p_{true})] \tag{5.43}$$

Burada p_{true} = teorik olarak doğru olasılık, N = benzetim sayısıdır.

5.2.5. Altküme Markov Zinciri Monte Carlo (MCMC) yöntemi

Altküme MCMC yöntemi Au ve Beck (2003) tarafından geliştirilmiş bir güvenilirlik analiz yöntemidir. Bu yöntemde altküme konusunu belirli bir olasılık yoğunluk fonksiyonuna göre rastsal sayıları üretebilen Monte Carlo benzetim (MCS) tekniği ile birleştirmişlerdir.

F yenilme bölgesini işaret eden küme, aynı zamanda F_0 toplam küme ve F_i (i=1,...,m) aşağıdaki eşitliği sağlayan altküme ise:

$$F_0 \supset F_1 \supset F_2 \supset \ldots \supset F_m \supset F \tag{5.44}$$

Burada F_m, P_f hesaplamasında kabul edilen en son alt kümedir. $F_m \supset F$ Koşulu her zaman sağlanmaktadır. Yenilme olasılığı aşağıdaki altkümeler kullanılarak şöyle hesaplanabilir:

$$P_f = P(F) = P(F|F_m)\, P(F_m|F_{m-1}) \ldots P(F_1|F_0) \tag{5.45}$$

Altkümede gerçekleşen işlem şöyledir: $z_i = g(x_i)$ örnek x_i noktasında performans fonksiyonunun hesaplanmış değeri, N_t her altkümede üretilen noktaların toplam sayısı, N_s= z_i değerinden daha küçük seçilen N_t noktalarının arasındaki noktalar, N_f = N_t noktalarının içerisindeki yenilme noktalarının sayısıdır. x rastsal değişken veya olasılık yoğunluk fonksiyonunu takip eden rastsal sayıdır.

Altkümelerin yenilenmesi:

Adım 1: İlk döngüde N_t noktaları olasılık yoğunluk fonksiyonuna göre Monte Carlo benzetimi ile üretilir.

Adım 2: Üretilmiş örnekleri z_i değerine göre artan sırada sıralayıp; küçük olan N_s<N_t noktaları seçilir. Yeni altküme F_{k+1} aşağıdaki eşitlikle tanımlanır:

$$F_{k+1} = \left\{x|z(x) \leq \frac{z_s+z_{s+1}}{2}\right\} \tag{5.46}$$

Eş. 5.46'da z_i değerleri artan şekilde sıralanmıştır. F_k altkümesindeki noktalar için, F_{k+1} altkümesinde üretilen noktanın olasılığı $P(F_{k+1}|F_k) = N_s/N_t$ olacaktır.

Adım 3: Altküme aralığı için 2. adım tekrarlanarak Eş. 5.45 hesaplanır. x_i (i=1,...,N_s) N_t örnekleri üretmek için MCMC'de kullanılan tohum noktalarıdır. Bu tohum noktalarından N_t/N_s örnekleri ifade edilmektedir. Ayrıca N_f, N_t değerine göre belirli sayıya ulaştığında hesaplama sonlandırılır.

MCMC ile örnek üretilmesi:

MCMC yönteminde F_{k+1} altkümesinde N_t örnekleri şu şekilde üretilir:

F_k altkümesinin içerisinde x'in olasılık yoğunluk fonksiyonu $\pi(x)$ olsun. Bu takdirde $\pi(x)$ aşağıdaki gibi tanımlanır:

$$\pi(x) = c.f_x(x)I_D(x) \tag{5.47}$$

$$I_D(x) = \begin{cases} Eğer\ x \subset F_k ise\ 1 \\ Değilse\ 0 \end{cases} \tag{5.48}$$

Burada c, x'in olasılık yoğunluk fonksiyonu içerisinde sabit bir değerdir. π(x) olasılık yoğunluk fonksiyonuna göre MCMC yöntemiyle noktalar aşağıdaki gibi üretilir [Gilks ve ark., 1996; Yoshida ve Sato, 2005]:

Adım 1: Herhangi bir taslak yoğunluk olacak şekilde olasılık yoğunluk dağılım $q(x'|x_i)$ belirlenir. Ortalaması x_i ve uygun varyansı olan uniform dağılım kullanılır.

Adım 2: Kabul edilebilir olasılık $\alpha(x', x_i)$ hesaplanır. $x_{i+1} = x'$ α olasılığına, $x_{i+1} = x_i$ 1-α olasılığına eşitlenir. Kabul edilebilir olasılık α aşağıdaki gibi tanımlanır:

$$\alpha(x', x_i) = min\left\{1.0,\ \frac{q(x_i|x\prime).\pi(x\prime)}{q(x'|x_i).\pi(x_i)}\right\} = min\left\{1.0,\ \frac{q(x_i|x').f_x(x\prime)I_D(x\prime)}{q(x'|x_i).f_x(x_i)}\right\} \tag{5.49}$$

Eş. 5.49 $q(x'|x_i)$ uniform dağılıma sahip olduğu ve x_i noktasının altküme olduğu göz önüne alınarak aşağıdaki şekilde yeniden yazılabilir:

$$\alpha = min\left\{1.0,\ \frac{f_x(x\prime)I_D(x\prime)}{f_x(x_i)}\right\} \tag{5.50}$$

Adım 3: 2. adım zorunlu döngüler boyunca tekrarlanır.

Yenilme olasılığı P_f'in hesaplanması:

N_f, N_t'ye göre belirli sayıya ulaşınca hesaplama durdurulur. Aksi halde 2. adımdaki hesaplama daha öncekinden daha küçük altküme olacak şekilde yenilenerek tekrarlanır. Sonuç olarak yenilme olasılığı aşağıdaki gibi hesaplanır:

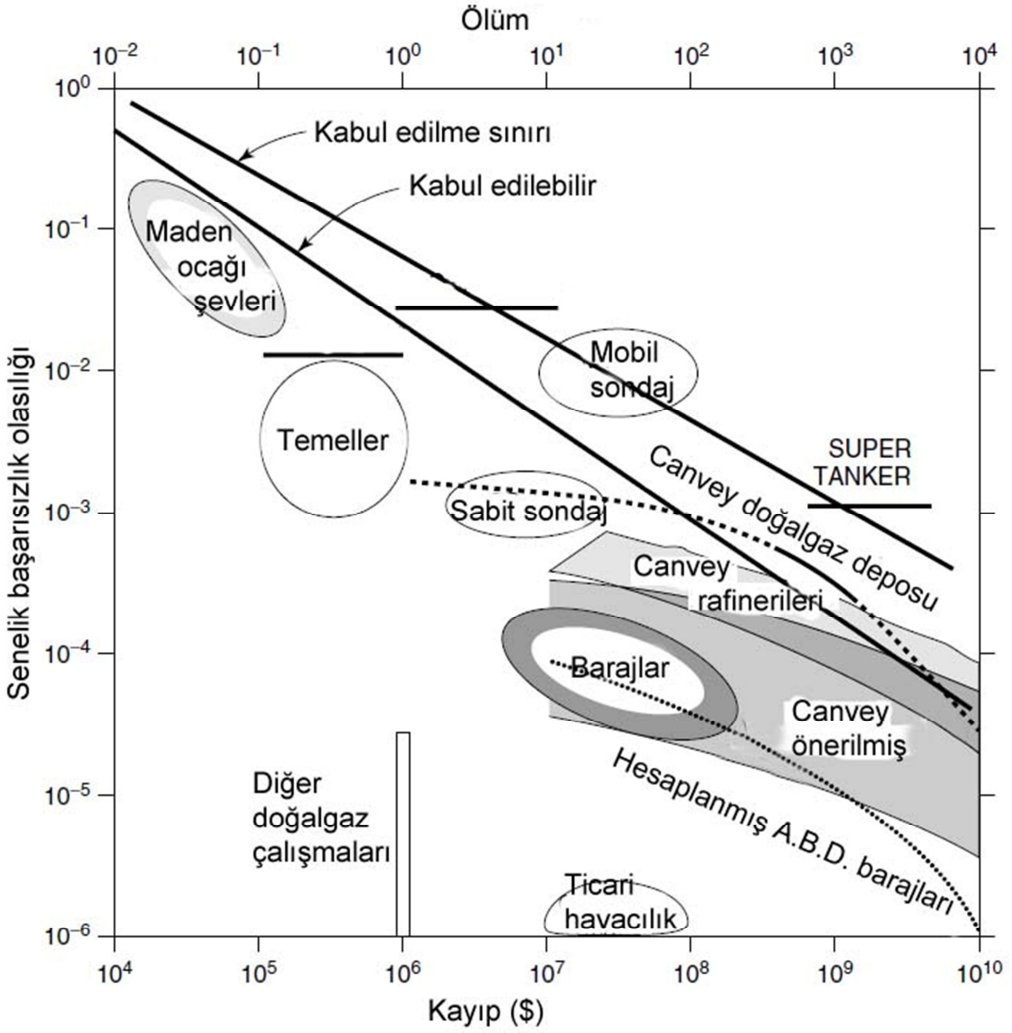
$$P_f = P(z < 0) = \left\{\frac{N_s}{N_t}\right\}^{m-1} \frac{N_f}{N_t} \tag{5.51}$$

5.2.6. Hedef yenilme olasılığı

Güvenilirliğe dayalı tasarımın önemli bir aşaması hedef yenilme olasılığı (p_T) için uygun bir değerin seçilmesidir. Temeller için tasarım ömrü süresince uygun hedef yenilme olasılığı veya kabul edilebilir risk değerini kolayca bulmak mümkün olmamaktadır. Kabul edilebilir hedef yenilme olasılığını düzenlemek için en yaygın yaklaşım maliyet yarar analizidir. Yenilme olasılığının optimum değeri başarısızlığın maliyetine, bakım veya yenilemenin maliyetine ve ilk yatırıma bağlıdır [Baecher ve ark., 1980; Mortensen, 1993]. Buna rağmen yenilmeyle ilgili olan maliyetler belirsiz ve hesaplanması zordur. Maliyetler hasarın boyutuna, kayıpların sayısına ve yenilmenin uzun dönemdeki etkilerine bağlıdır [Criswell ve Vanderbilt, 1987]. Bu etkenleri belirlemek güç olduğundan fayda maliyet yaklaşımı pratik değildir.

Kabul edilebilir riski belirlemenin uygun bir yöntemi yenilme olasılığı ile sonuçlarının özetlendiği F-N eğrilerini kullanmaktır. Bu eğriler tarihsel yenilme oranlarını maliyetlerine göre çizerek kabul edilebilir ve kabul edilemez risk bölgelerini bölen sınır çizgilerini belirleyerek geliştirilir. Şekil 5.6'da geleneksel mühendislik tesisleri, büyük yapılar ve projeler için ortalama yıllık risk değeri F-N grafiğine örnek olarak gösterilmiştir [Baecher, 1987]. Hong Kong Devlet Planlama Bölümü gibi bazı devlet kurumları kabul edilebilir risk için kılavuzlar geliştirmişlerdir (Şekil 5.7). Benzer şekilde Hollanda hükümeti de Şekil 5.8'deki risk kriterlerini belirlemişlerdir.

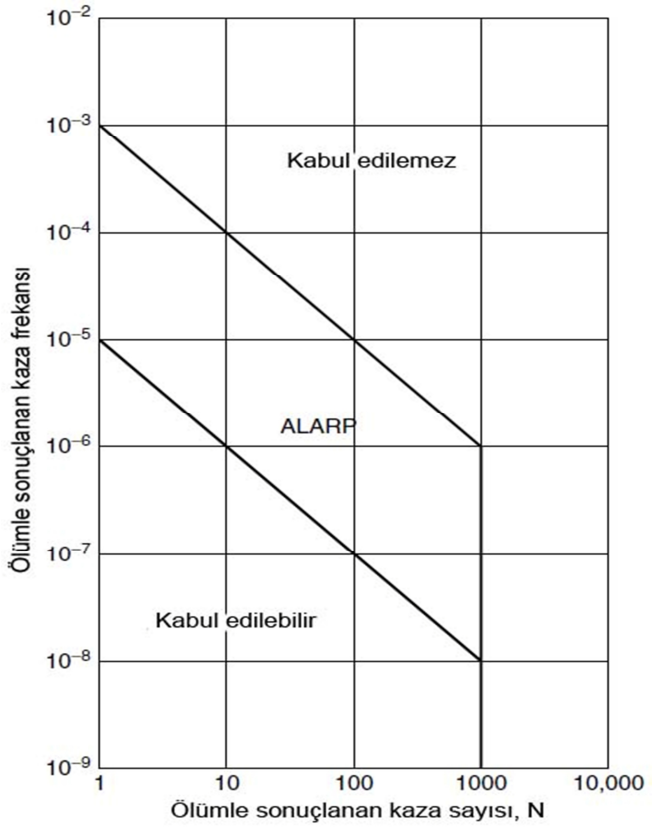
Şekil 5.6'da olduğu gibi F-N eğrilerinin tarihi yenilme oranları teorik yenilme oranını belirlemede yol gösterici olarak kullanılır. Gerçekleşen olayların yenilme oranlarını dikkatli olarak kullanmak gerekir. F-N grafiğinde yenilme oranlarının sayısal değerleri toptan yenilme başarısızlığına karşılık gelmektedir ve bütün yenilmelerin ancak %10-%20'sini oluşturmaktadır [örn. Melchers, 1987].

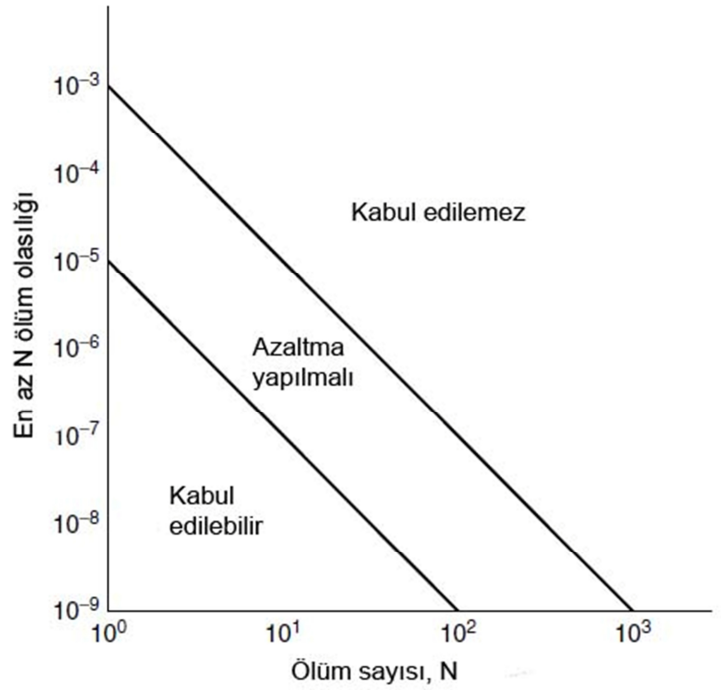

Şekil 5.6. Çeşitli geleneksel inşaat tesis ve büyük yapılarının ortalama yıllık riskini gösteren F-N eğrisi [Baecher, 1987]

Hizmet verebilirlik denge durumundan (SLS) oluşan birçok yenilme küçük sonuçlarından veya kolayca fark edilememesinden dolayı kayıt edilmemiştir. Örneğin kaydedilen köprü yenilmeleri binalara göre çok daha fazladır çünkü köprü yenilmeleri kolayca ortaya çıkar. Birçok ülkede yapılarının yenilmelerini yaralanma veya ölüm olmadığı sürece yetkili makamlara bildirmek zorunlu değildir [Ovesen, 1989]. Diğer taraftan kaydedilen yenilme durumlarından birçoğu yapım aşamasında görülmektedir.

Teorik yenilme oranı, vaka öykülerinden hesaplanan mevcut yenilme oranlarının onda birinden daha küçük alınmalıdır.

Şekil 5.7. Hong Kong Planlama Bölümünün kabul edilebilir sosyal risk klavuzu [Baecher ve Christian, 2003]

Şekil 5.8. Hollanda hükümeti grup risk ölçütleri [Versteeg, 1988]

Çünkü yukarıda anlatılan noktaları göz önüne alarak, kötü inşa ve insan hataları gibi tasarımda görülemeyen belirsizliklerden kaynaklanabilecek yenilmeler bulunabilir [CIRIA, 1977]. Temeller için Şekil 5.6'da görüleceği üzere tarihsel yenilme oranı 0.01 ile 0.001 arasındadır. Bu yüzden hedef yenilme oranı 0.001 ile 0.0001 arasındadır. Bu değerler Çizelge 5.1'den görüleceği üzere 3.1 ile 3.7 arasındaki hedef güvenilirlik indeksi değerlerine karşılık gelir.

Bu duruma ek olarak, esasında yapısal tasarım için geliştirilmiş olan ampirik yenilme olasılığını belirleme eşitlikleri bulunmaktadır. CIRIA (1977) tarafından önerilen hedef yenilme olasılığı aşağıdaki şekilde belirlenebilir:

$$p_T = 10^{-4}\mu T n^{-1} \tag{5.52}$$

Burada T = tasarım hayatı (yıl), n = kullanım periyodunda yapının yakınında ve içerisinde bulunan ortalama insan sayısı ve μ = Çizelge 5.3'de verilen sosyal kriter faktörüdür.

Çizelge 5.3. Sosyal kriter faktörü [CIRIA, 1977]

Yapı türü	μ
Kamu toplantı yerleri, barajlar	0.005
Ev, işyeri, ticaret, endüstri	0.05
Köprüler	0.5
Kuleler, direkler, açık deniz yapıları	5

Allen (1975) ise aşağıdaki eşitliği önermiştir:

$$p_T = 10^{-5} A W^{-1} T n^{1/2} \tag{5.53}$$

Burada T ve n Eş. 5.52'de tanımlandığı gibidir. A = aktivite ve W = Çizelge 5.4'de verilen uyarı faktörleridir. Bu iki eşitlikten bulunan p_T değerlerini özel veri olmadan

karşılaştırmak mümkün değildir. Eş 5.52 ve Eş. 5.53'de tanımlanan ampirik yaklaşımı kullanmak zordur. Çünkü n değerini belirlenmesinde değişkenlikler vardır ve bulunan sonuçlar birinci derece gösterge olarak kullanılabilir [Akbaş, 2007].

Çizelge 5.4. Aktivite ve uyarı faktörleri [Allen, 1975]

Yapı Türü	Aktivite faktörü, A	Yenilme türü	Uyarı faktörü, W
Yapılar	1.0	Uyarı ile birlikte kademeli yenilme	0.1
Köprüler	3.0	Görünümden gizli kademeli yenilme	0.3
Açık deniz yapıları	10.0	Ani yenilme	1.0

Hedef yenilme olasılığının seçiminde varolan tasarımın geçmiş performansı çok değerlidir. Mevcut temellerde her sınır denge durumunda uygun yük ve direnç modelleri kullanılarak p_T hesaplanabilir. Farklı yenilme durumları (mode) birbirine eşdeğer olmadığından, güvenlik kontrolleri her denge durumunda gereklidir. Dolayısıyla farklı p_T değerleri gereklidir. Mevcut yönetmeliklere dayalı hesaplanan p_T değerlerinden, bir tasarım p_T değeri seçilir. Bu ampirik bir yaklaşım olmasına rağmen yeni tasarım yönteminin varolan deneyim tabanı ile uyumlu olmasını sağlar ve yönetmeliklerin gelişimsel doğası ve standartların ihtiyatlı değişiklikleriyle uyumludur [Phoon ve ark., 1995]. p_T'nin kalibrasyonu için genel yaklaşım aşağıdaki adımları içerir [Ellingwood ve ark., 1980]:

a. Temsili tasarım problemleri seti seçimi,
b. Her bir problem için varolan yönteme dayanan kabul edilebilir çözümün belirlenmesi, örneğin izin verilebilir gerilme yöntemi,
c. Adım b'de oluşturulan tasarım çözümü için örneğin FORM ve uygun istatistiksel modeller gibi güvenilirlik hesaplama tasarımı kullanarak yenilme olasılığını hesaplanması,
d. Adım c'de belirlenen p_T aralığına dayanan uygun p_T değeri seçimi,

Adım c'de modellenen belirsizliklerin p_T değerini önemli ölçüde etkilemesi önemlidir. Ek bilgilerin gelmesiyle rastsal değişkenlerin istatistiksel karakteristiklerinin değiştirilmesi p_T değerinin yeniden kalibrasyonunu gerektirir.

Yukarıda ana hatları çizili yaklaşımı kullanarak, ASCE Yapı Yükleri Komitesi ((Mozer, 1991), Criswell ve Vanderbilt (1987)) iletim hatları yapılarının tasarımı için hedef güvenilirlik indeksini (β_T) 2.7 ile 3.2 aralığında (p_T aralığı %0.07 ile %0.35 aralığına tekabül etmektedir) önermişlerdir. Nowak ve Collins (2000) mevcut köprü tasarımlarının yenilme olasılıklarında önemli değişim olduğunu işaret etmişler ve yapısal elemanların moment ve kayma tasarımları için β_T değerini 3.5 olarak önermişlerdir. Ontario Otoyol Köprüsü Tasarım Yönetmeliği üstyapı tasarımında β_T değerlerini nihai denge durumunda 3.5, servis denge durumunda 1.0 olarak seçmiştir [Nowak ve Lind, 1979]. Ellingwood ve ark. (1980) yapısal tasarım için yarı sezgisel seçilen β_T değerlerini ölü ve hareketli yük (kar yükü) kombinasyonlarında 3.0, ölü, hareketli ve rüzgar yükü kombinasyonlarında 2.5, deprem yüklerinde ise 1.75 seçmişlerdir.

Bu hedef değerler yapı tasarımı kapsamında ortaya çıkartıldığından, yeniden gözden geçirme olmadan temel tasarımına doğrudan uygulanamaz. Buna rağmen bu değerler temel tasarımında β_T'nın alt sınırı olarak kullanılabilir. Temeller en az yapı kadar güvenilir olmak durumundadır. Çünkü temellerin tamir ve güçlendirmesi daha zor ve pahalıdır [Criswell ve Vanderbilt, 1987].

Birtakım çalışmalar temellerde güvenlik gerilmeleriyle tasarım (ASD) yöntemlerinin yenilme olasılıkları değerlerini %0.01 ile %1 arasında yer aldığını belirtmektedir [Meyerhof, 1994]. 1995 yılında Kanada Ulusal Yapı Yönetmeliği β_T değerini temel tasarımı için 3.5 olarak önermiştir [Barlett ve ark., 2003]. AASHTO LRFD Köprü Yönetmeliğinde β_T değerleri çakma kazıklar için 2.0 ile 2.5, fore kazıklar için 2.5 ile 3.5, tekil temeller için ise 3.5 olarak seçilmiştir [Barker ve ark., 1991]. Baecher ve Christian (2003) modern temel yönetmeliklerde hedef güvenilirlik indeksinin gerekliliğe göre 2.0 ile 3.0 arasında yaygın olduğunu göz önüne almışlardır. Phoon

ve ark. (1995) iletişim hatları yapılarının temellerinin nihai sınır denge ve hizmet verebilirlik sınır denge durumları için sırasıyla β_T değerlerini 3.2 ve 2.6 olarak seçmişlerdir. Kullanma ve nihai denge durumları arasındaki güvenilirlik düzeylerindeki fark her bir durumun yenilmesinin olası sonuçlarıyla ilgilidir.

5.2.7. Güvenilirliğe dayalı tasarım biçimi

Eş. 5.1'de verilen biçimiyle güvenirliğe dayalı tasarımda güvenilirlik analizi rutinlerinin tekrarlı kullanımı yenilme olasılığının hesaplanan değerleri eşik değere yaklaşana kadar devam ettirilir. Bu durum birçok alışılagelen geoteknik mühendisliği uygulamasında uygun değildir. Sıradan tasarımlar olasılıksal yükleme ve dayanım şartlarını içermeyen yapı tiplerini ve temelleri kullanırlar. Mevcut tipik tasarım yaklaşımı aşağıdaki eşitliğin kontrolüne dayanır:

$$F_n \leq Q_n/FS \tag{5.54}$$

Burada F_n = nominal yük, Q_n = nominal kapasite ve FS = genel güvenlik katsayısıdır. Geleneksel yaklaşımda istenilen güvenlik katsayısı bulunana kadar deneme tasarımları yapılır. RBD yaklaşımında ise güvenilirlik hesaplamaları için bilgisayar programları gereklidir. Mühendis olasılık teorisi hakkında bilgi sahibi olmalı, analizler için istatistiksel girdileri (ortalama ve standart sapma vb.) sağlamalı ve yenilme olasılığını iyi yorumlamalıdır.

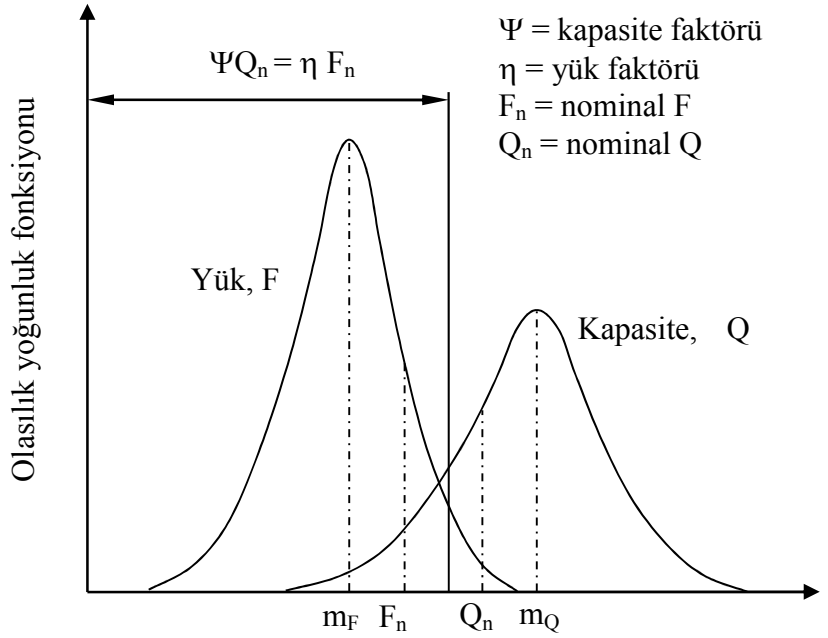
Temel mühendisliğindeki RBD yaklaşımları (örneğin Digioia ve Rojas, 1991; Barker ve ark., 1991; Berger ve Goble, 1992; Phoon ve ark., 1995; Prakoso, 2002; Akbaş, 2007) kontrol tasarımı için çoklu faktör formatının kullanımını içeren basitleştirilmiş yaklaşıma dayanır. Birkaç çoklu faktör formatı vardır:

$$Q\left(c_n/\gamma_c\,, \tan\phi_n/\gamma_\phi\right) = \gamma_D F_{Dn} + \gamma_L F_{Ln} \tag{5.55}$$

$$\Psi Q_n = \eta_D F_{Dn} + \eta_L F_{Ln} \tag{5.56}$$

$$\Psi_{\mathrm{su}} Q_{sun} + \Psi_{\mathrm{tu}} Q_{tun} + \Psi_{\mathrm{w}} Q_n = \eta_D F_{Dn} + \eta_L F_{Ln} \tag{5.57}$$

Burada Q = temel kapasitesi, Q_n = nominal temel kapasitesi, Q_{sun} = nominal çekme kenar direnci, Q_{tun} = nominal çekme uç direnci, W_n = nominal şaft ağırlığı, c_n = nominal kohezyon, ϕ_n = nominal sürtünme açısı, F_{Dn} = nominal ölü yük, F_{Ln} = nominal hareketli yük, γ_c, γ_ϕ, γ_D ve γ_L = kısmi güvenlik faktörleri Ψ, Ψ_{su}, Ψ_{tu} ve Ψ_w = dayanım faktörleri ve $\eta_D$ve η_L = yük faktörleridir. Eş. 5.54'deki genel güvenlik katsayısı mühendislik yargısı ve deneyimi ile şekillenir. Basitleştirilmiş RBD yaklaşımında ise çoklu faktörler olasılık teorisi kullanılarak istenilen güvenlik seviyesine göre hesaplanır. Basitleştirilmiş RBD yaklaşımı Şekil 5.9'da gösterilmiştir.

Şekil 5.9. Basitleştirilmiş güvenilirliğe dayalı tasarım [Phoon ve ark., 1995]

Basitleştirilmiş güvenilirliğe dayalı tasarımın önemli avantajları vardır. Kullanımı kolay, mevcut tasarım yaklaşımı ile uyumlu ve Eş. 5.1'de gösterilen RBD yaklaşımı

amacına uygundur. Dezavantajı ise yükleme ve dayanımların olasılıksal dağılımı ve yenilme olasılığından oluşan modelin rahatça değiştirilememesinden dolayı uyarlanabilir olmayışıdır.

Eş. 5.56, yük ve dayanım katsayılarıyla tasarım biçimi, Eş. 5.57 ise Eş. 5.54'e dayanan çoklu yük ve dayanım katsayıları biçimi olarak isimlendirilir [Kulhawy, 1996]. Temel mühendisliğinde yanal direnç, temel ağırlığı gibi temel kapasitesinin bileşenleri için belirsizlikler birbirinden farklıdır. Bunun yanı sıra, her bir bileşenin toplam kapasiteye olan katkısı da farklıdır. Bu nedenle Eş. 5.57 daha iyi tasarım yapmada ve hedeflenen güvenilirlik indeksine yaklaşmada Eş. 5.56'ya göre daha etkilidir.

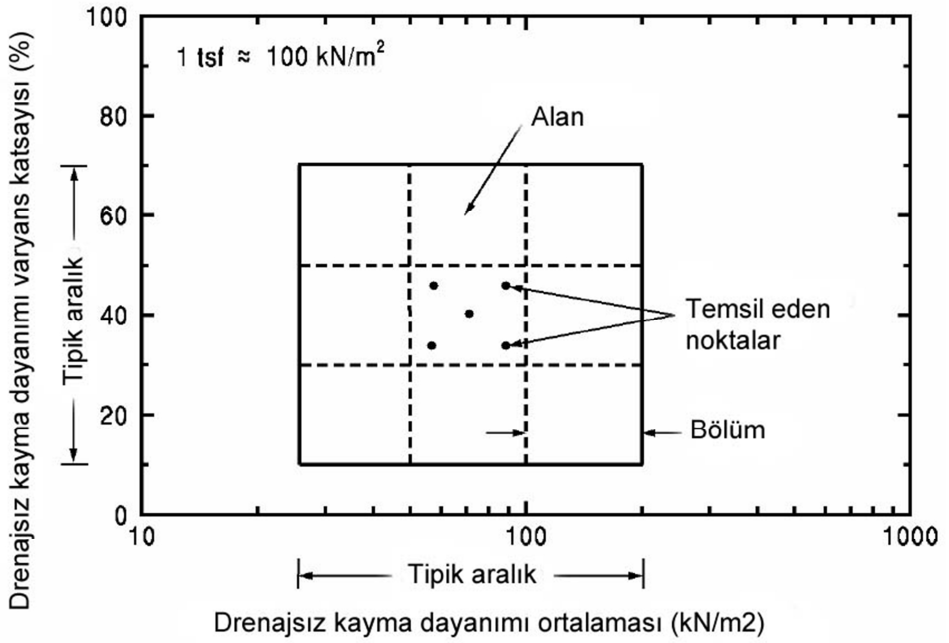
5.2.8. Kalibrasyon yöntemi

Kalibrasyonun amacı hedef yenilme olasılığına yakın veya eşit tasarım eşitlikleri üretmektir. Bu denenle Eş. 5.56 ve 5.57'deki kalibrasyon katsayıları (η, Ψ) güvenilirlik analizi kullanılarak kalibre edilmelidir. Güvenilirliğe dayalı tasarım formatında yük ve dayanım faktörleri, yük ve dayanımdaki ortalama, nominal değer ve belirsizliklere göre hesaplanır. Belirsizlikler arttıkça hedeflenen güvenilirlik indeksine ulaşmak amacıyla yük faktörü artar ve direnç faktörü azalır. Norveç Petrol Müdürlüğü, API RP2A-LRFD ve İsveç İnşaat Yönetmeliği zemin mukavemeti nominal değerleri ölçüm ortalamasına yakın olarak tanımlamışlardır [Phoon ve ark., 1995]. Bu çalışmada nominal zemin parametreleri ortalama değer olarak alınmıştır.

Uygun sayıda yük ve dayanım bileşeninin uygun olasılıksal dağılım tipi ile sonuca ulaştıracak yaklaşım RBD yönetmeliğine kabul edilmiş ve birçok yazar tarafından (CIRIA,1977; Ellingwood ve ark., 1980; Moses ve Larrabee, 1988; Berger ve Goble, 1992) belgelendirilmiştir. Yaklaşımın ana ayrıntıları şöyledir [Phoon ve ark., 1995]:

a. Tasarım problemindeki deterministik ve istatistiksel parametrelerin güvenilirlik düzeyinde yol açtığı değişim için parametrik çalışma yapılmalıdır.

b. Parametre havuzu daha uniform güvenilirlik sonucu vermesi amacıyla birkaç küçük parçaya bölünmelidir. Güvenilirlik düzeyinde adım (a)'da belirlenen parametreler için bölme boyutu, daha az etkili parametrelerin bölme boyutundan küçük olmalıdır. Bölümlendirme Şekil 5.10'da gösterilmiştir.

Şekil 5.10. Parametre uzayının bölümlenmesi

c. Her alan için temsili nokta seçilir. Seçilen nokta alan içerisindeki güvenilirlik indeksindeki değişimleri temsil edecek özellikte olmalıdır.

d. Seçilen temsili noktalara göre temel tasarımı problemi için güvenilirlik analizi gerçekleştirilmelidir.

e. Her alan için güvenilirlik düzeyinin hedef güvenilirlik düzeyinden sapması aşağıdaki formüle göre belirlenebilir:

$$H(\Psi_{su}, \Psi_{tu}, \Psi_{w}) = \sum_{i=1}^{n} (\beta_i - \beta_T)^2 \qquad (5.58)$$

Burada H(·,·,·) = minimize edilecek amaç fonksiyonu, Ψ_{su}, Ψ_{tu}, Ψ_{w} = dayanım faktörleri, n = kalibrasyon alanındaki noktaların sayısı, β_i = alandaki i.nci nokta için güvenilirlik indeksi ve β_T = hedef güvenilirlik indeksidir.

f. Amaç fonksiyonu minimize edilene kadar dayanım faktörleri değiştirilir. Şekil 5.10'da gösterilen alandaki tasarımların güvenilirlik indeksinin uniformluk derecesi maksimum olduğundan, amaç fonksiyonunu en küçük yapan dayanım faktörleri en çok istenendir. İstenilen uniformluk derecesini ölçmek için aşağıdaki eşitlik kullanılabilir:

$$\Delta\beta = \sqrt{H/n} \tag{5.59}$$

Burada $\Delta\beta$ = kalibrasyon alanındaki hedef güvenilirlik indeksinden ortalama sapmadır. Sonucun anlamlı olabilmesi için optimizasyon aşağıdaki yapıda kısıtlanmalıdır:

$$0 \leq (\psi_{su}, \psi_{tu}, \psi_{w}) \leq 1 \tag{5.60}$$

g. Şekil 5.10'da gösterilen her alan için adım (c) adım (d) işlemleri tekrarlanmalıdır.

5.2.9. Yük istatistikleri

Temel üst yapıdan gelen yükleri güvenilir bir biçimde zemine aktarmakla görevli yapı elemanıdır. Tasarımı için sadece geoteknik analiz parametre değerlerinin ve istatistiklerinin bilinmesi yeterli değildir. Üst yapı yükleri ve belirsizliklerinin saptanarak, temele etkiyecek yük özelliklerinin de bilinmesi gereklidir.

Ölü yük

Ölü yükler, yapısal ve yapısal olmayan elemanların kendi ağırlığından dolayı yapı üzerinde sürekli bulundurduğu yüklerdir [Nowak 1994; Akbaş, 2007]. Ölü yükteki

belirsizlikler ölçü yuvarlamaları ve malzeme birim ağırlıklarındaki gerçek ve kabul edilen değerleri arasındaki farklılıklardan kaynaklanır. Bazı araştırmacılar (Ellingwood ve ark., 1980; Nowak, 1994; Ellingwood ve Tekie, 1999; Nowak ve Collins, 2000) tarafından ölü yükler için 1.05 ağırlık faktörü önerilmiştir. Yapısal Güvenlik Ortak komitesi ölü yük için ağırlık faktörünün 1.0 ve varyans katsayısının 0.1 alınmasını tavsiye etmektedir. [JCSS, 2001]. Ağırlık faktörü, ortalamanın nominal (tasarım) değere oranı olarak tanımlanabilir.

Ölü yükün modellenmesinde çoğunlukla normal dağılım kullanılır. Literatür araştırması, ölü yükün varyans katsayısını %6 - %9 aralığında önermektedir. Yükü, yük etkisine çevirmedeki işlemin belirsizliğini hesaba katıldığında bu değerlerin %8 - %15 olarak arttığı rapor edilmiştir [Ellingwood ve ark., 1980; Nowak, 1994; Tabsh, 1997; Ellingwood ve Tekie, 1999; Honfi ve Martensson, 2009].

Hareketli yük

Hareketli yükler insanlar, eşyalar, hareket edebilen bölümler ve depolanan malzemeler gibi unsurlardan oluşan, inşaat ve çevre yüklerini içermeden yapının kullanımında oluşan yükleri temsil eder [ASCE, 2005]. Hareketli yükler zamandaki değişime göre geçici hareketli yükler ve sürekli hareketli yükler olmak üzere iki bölüme ayrılır. Sürekli hareketli yükler tanım olarak yapının kullanım ömrü boyunca olması beklenen yükleri ifade etmektedir. İnsan ağırlıkları, eşyalar ve hareket edebilen parçalardan oluşur. Sürekli hareketli yükler üzerinde çeşitli istatistiksel çalışmalar (Ellingwood ve Culver, 1977; Chalk ve Corotis, 1980; Diamantidis, 2001) yapılmıştır ve büyüklüğünün modellenmesinde gamma dağılımının (Corotis ve Doshi, 1977; Ellingwood ve ark., 1980), süresinde ise üstel dağılımın (Chalk ve Corotis, 1980) kullanılabileceği belirtilmiştir.

Geçici hareketli yükler ise alışılmadık bir olayda (düğün, yangın) çok fazla sayıda insan toplanması gibi yükleme durumundan oluşur. Büyüklüğü gamma dağılımı (Peir ve Cornell, 1973) oluşma sayısı ise Poisson dağılımı (Bartlett ve ark., 2003) ile modellenebilir.

Tasarım amacıyla sürekli ve geçici hareketli yüklerin kombinasyonlarını örneğin 50 yıl veya 100 yıl gibi zaman aralığında göz önüne almak gereklidir. Bir yapının tasarım ömrü için güvenilirlik analizinde maksimum hareketli yük zamandan bağımsız olan Gumbel dağılımı (Ellingwood ve ark., 1980; Tabsh, 1997, Honfi ve Martensson, 2009) ile modellenebilir. Yapısal Güvenlik Ortak komitesi 50 yıllık tasarım ömrü boyunca hareketli yükün ağırlık faktörünün 0.6 ve varyans katsayısının 0.35 alınmasını önermiştir [JCSS, 2001].

Sadece maksimum hareketli yükün istatistiksel değerleri güvenilirliğe dayalı tasarım yapmak için yeterli değildir. Bu nedenle Akbaş (2007) geçici ve sürekli hareketli yüklerin özelliklerini ve yük araştırma istatistiklerini kullanılarak 2000 adet yük verisinde benzetim çalışması yapmıştır. Bu çalışma sonuçları ASCE 7-05'de belirli bir referans zamanı için verilen değerlerle birlikte Çizelge 5.5'de verilmiştir. 50 yıl için gerçekleştirilen benzetim çalışması neticesinde Çizelge 5.5'de verilen değerlerin ASCE 7-05'de önerilen değerlere oldukça yakın olduğu görülebilmektedir.

Literatürde hareketli yük için kullanım amacı ve türünün bulunmadığı durumda ağırlık faktörünü 1.0, varyans katsayısını %25 olarak öneren çalışmalar bulunmaktadır [Ellingwood ve Tekie, 1999].

Çizelge 5.5. Ortalama maksimum hareketli yük değerleri [ASCE, 2005; Akbaş, 2007]

Kullanım amacı	ASCE 7-05		Akbaş, 2007	
	m (kN/m^2)	COV (%)	m (kN/m^2)	COV (%)
İşyeri	2.63	18.5	2.52	22.0
Yerleşim/Kiracı	1.72	19.7	1.75	24.3
Yerleşim/Ev sahibi	1.82	18.9	1.78	21.2
Otel odası	2.20	13.7	2.40	16.0
Okul sınıfı	1.63	12.1	1.71	14.5

Deprem yükü

Yapı tasarımında deprem yükü daha büyük bir tekrarlama aralığında dikkate alınır. Deprem dinamik (zamana bağlı) yük oluşturmasına rağmen, genellikle statik analiz yöntemleri uygulanır [Nowak ve Collins, 2000]. Yapıların büyük şiddetteki depreme karşı tasarımında hasarsız olarak hizmetlerine devam etmelerini sağlamak genellikle ekonomik açıdan uygulanabilir değildir. Büyük şiddetteki deprem yükleri söz konusu olduğunda nükleer santraller gibi bazı özellikteki yapılar hariç diğer yapılarda hasar beklenir.

Tasarım taban kesme kuvveti, depremle birlikte yapıya etkiyen yerçekimi yükünün belirli bir yüzdesi olarak alınır. ASCE 7-95'de tasarım taban kesme kuvveti şöyle belirlenir:

$$V = C_s W \tag{5.61}$$

Burada C_s = sismik tepki katsayısı ve W = toplam ölü yük ve diğer yüklerin uygulanabilir bir bölümüdür. Sismik tepki katsayısı ise aşağıdadır:

$$C_s = \min \left[\frac{1.2F_v A_v}{RT^{2/3}}, \frac{2.5F_a A_a}{R}\right] \tag{5.62}$$

Burada F_v ve F_a yerel zemin koşullarına karşılık gelen saha zemin faktörleridir. A_v ve A_a spectral ivmelere benzeşen sismik katsayılar, R: tepki azaltma faktörü, T: yapının ana periyodudur. Tepki azaltma faktörü daima 1'den büyüktür ve yapının deprem sırasında enerji emmesine ve dağıtmasını dolaylı olarak ölçer. Çeşitli yapı tipleri için çeşitli R değerleri yönetmeliklerde sunulmuştur [ASCE, 2005].

Deprem kuvvetinin olasılıksal dağılımı sahada ve yapıda yer hareketi parametrelerine (ivme ve hız) bağlıdır. Temel sismik tehlike, 50 yıl içerisinde görülen maksimum efektif pik yer ivmesini modellemek için Tip II dağılım ile tanımlanabilir [Cornell, 1969]:

$$G_a(a) = 1 - F_A(a) = 1 - e^{[-(u/a)^k]} \quad (5.63)$$

Burada a yer ivmesini temsil eden rastsal değişken, u ve k dağılım parametreleridir. k parametresi sahaya bağımlıdır ve A.B.D.'de 2.3 ile 3.3 arasında rapor edilmiştir [Algermissen ve ark., 1982; Ellingwood ve Rosowsky, 1996]. Varyans katsayısı W için %7-10 arasında, analiz bilinmezlikleri için %20 civarındadır [Nowak ve Collins, 2000]. V modellenmesinde Tip II rastsal değişken kullanılabilir [Ellingwood ve ark., 1980].

Deprem yükünün modellenmesinde Nowak (1994) ve Ellingwood ve ark. (1980) ağırlık faktörünü 0.3, varyans katsayısını ise 0.7 olarak kullanmışlardır. Scott ve ark. (2003) yük faktörlerinin geoteknik mühendisliğinde yük ve dayanım katsayılarıyla tasarımının düzenlenmesi çalışmasında ağırlık faktörünü 0.25 - 0.35, varyans katsayısını ise 0.9 - 1.1 aralığında kullanmışlardır.

Rüzgar yükü

Rüzgar, atmosferin güneşe bağlı ısınmasından kaynaklanan dünyanın yüzeyine yakın havanın hareketidir. Tasarım amacıyla yapı üzerindeki rüzgar basınçları hesaplanır ve yüklere çevrilir. Rüzgar basıncını hesaplamak için A.B.D.'de kullanılan eşitlikler ülkemizde de benzerlik gösterdiğinden aşağıda verilmiştir [Nowak ve Collins, 2000; ASCE, 2005]:

$$p_z = q_z GC \quad (5.64)$$

$$q_z = 0.613 K_z K_{zt} I V^2 \quad (5.65)$$

Burada p_z= tasarım basıncı, q_z= hız basıncı (Pa), K_z= hız basıncını etkitme katsayısı, K_{zt}= topografik faktör, V= temel rüzgar hızı (m/s), I= önem faktörü, G= ani rüzgar faktörü, C= basınç katsayısıdır. Temel rüzgar hızı 50 yıllık tekrar aralığında havaalanı tipi alanlar için yerden 10 m yüksekte 3 saniyelik ani hız olarak tanımlanır.

Rüzgar yükünün modellenmesi için Eş. 5.65'de verilen değişkenlere ait parametreler Çizelge 5.6'da örnek olarak verilmiştir.

Çizelge 5.6. Rüzgar yükü istatistikleri [Ellingwood, 1981]

Parametre	Ortalama/Nominal	Varyans Katsayısı	Dağılım
K_z: Sergileme faktörü	1.0	0.16	Normal
G: Ani rüzgar faktörü	1.0	0.11	Normal
C: Basınç katsayısı	1.0	0.12	Normal
V: Temel rüzgar hızı (50 yıl)	1.0	0.12	Tip 1
p_z: Tasarım basıncı	0.78	0.37	Tip 1

Simiu ve ark. (1980) tarafından A.B.D.'de 129 havalanında rüzgar ölçümlerinin istatistiksel analizi yapılmıştır. Bu çalışmanın sonuçlarına göre ortalama hız 15.0 ile 32.5 m/s arasında, varyans katsayısı ise %7.5 - %35.0 arasında değişmektedir. Ek belirsizlikleri de göz önüne alınarak rüzgar yükü Gumbel olasılık dağılım fonksiyonu ile (veya ekstrem tip I), %30 varyans katsayısında modellenebilir [Phoon ve ark., 1995].

Rüzgar yükü için 50 yıllık ortalama yeniden görülme aralığı göz önüne alındığında ağırlık faktörü ve varyans katsayısı için sırasıyla Nowak (1994), 0.875, 0.2; Scott ve ark. (2003), 0.85 - 0.9, 0.15 - 0.25; Honfi ve Martensson (2009), 0.7, 0.25 değerlerini belirlemişlerdir. Rüzgar yükü Gumbel olasılık dağılım fonksiyonu ile (veya ekstrem tip I) modellenebilir [Nowak, 1994; Phoon ve ark., 1995; Honfi ve Martensson, 2009].

Kar yükü

Kar ağırlığı yapı için özellikle dağlık bölgelerde ve kar iklimi kuşaklarında önemli yüklerdendir. Olağandışı kar yağışı ve yoğunluğunun kar yükü olarak yansıması doğasında belirsizlikleri taşır.

ASCE 7-05 (ASCE, 2005), Kanada'nın Ulusal Yapı Yönetmeliği (Barlett ve ark., 2003), Danimarka Standardı DS 410 (Sorensen ve ark., 2002) gibi birçok yönetmelikte yapısal tasarım için belirlenecek kar yükleri, yer kar yükünü çatı kar yüküne bir faktörle çevirerek hesaplar. ASCE 7-05'de (ASCE, 2005) düz çatılar (eğim ≤ %5) için kar yükü şöyle hesaplanır:

$$p_f = 0.7 C_e C_t I p_g \tag{5.66}$$

Burada p_f = çatı kar yükü, C_e = açığa çıkma faktörü, C_t = termal faktör, I = önem faktörü ve p_g = yer kar yüküdür (kN/m^3). Eğimli çatılar için kar yükü şöyle hesaplanır:

$$p_s = C_s p_f \tag{5.67}$$

Burada p_s = eğimli çatı kar yükü ve C_s = çatı eğim faktörüdür. Kar derinliği bilgisinin kar yüküne çevrilmesi için yoğunluk ve yük arasındaki ilişkinin kullanılması gerekir. Fakat bu ilişki oldukça değişkendir. Yaşlanmış karın özgül ağırlığı 0.4 iken, yeni kar için bu değer 0.05 civarında değişmektedir [Ellingwood ve O'Rourke, 1985]. Bu yüzden yoğunluk ve kar derinliği ilişkisi kar yükünün hesaplanmasında ek belirsizlikler getirir.

Olağandışı yer kar yükü olasılıksal modellenmesi için Gumbel, olağanüstü değer tip III, Weibull ve lognormal gibi çeşitli dağılımlar kullanılmıştır [Akbaş, 2007]. ASCE 7.02 Standardı, A.B.D.'de 128 istasyonda gerçekleştirilen çalışmaya (Ellingwood ve Redfield, 1983; O'Rourke ve Stiefel, 1983) göre olağan maksimum yer kar yükünün modellenmesinde lognormal dağılımın uygun olduğunu ve varyans katsayısının %40 ile %120 aralığında ve ortalamasının %77 olduğunu belirtmektedir.

Yer kar yükü çatı kar yüküne bir dönüştürme faktörü yardımı ile çevrilir. Dönüştürücü faktör yerdeki karın derinlik ve yoğunluğunu ile çatıdaki karın derinlik ve yoğunluğunun ölçümlerinin veritabanına dayanmaktadır. O'Rourke ve ark. (1982)

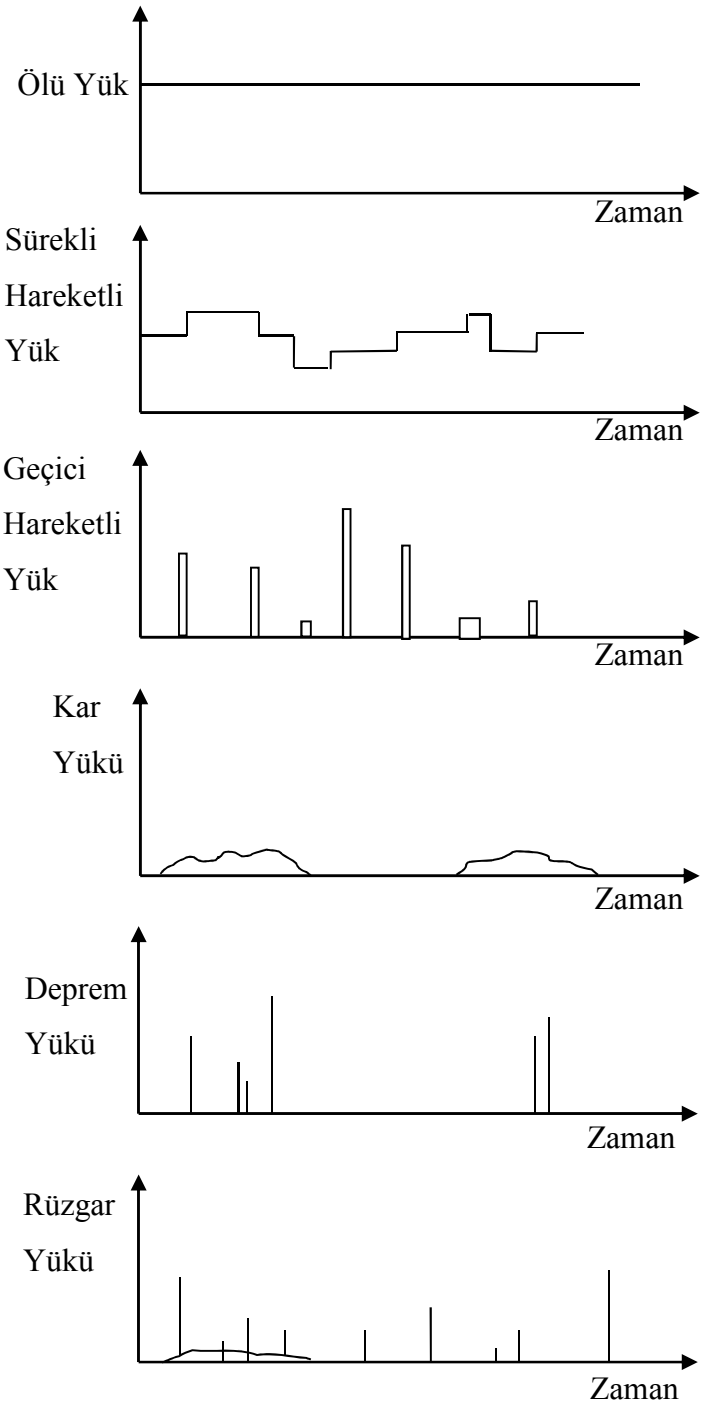
199 yapı üzerinde dönüştürme faktörlerini kullanarak bir çalışma yapmıştır. Buna göre dönüştürücü faktörün lognormal dağılım kullanılarak modellenebileceğini ve bu çalışmanın sonucunda ortalamayı 1.09 ve varyans katsayısını %44 olarak ortaya koymuşlardır.

Yük kombinasyonları

Güvenilirlik analizinde yüklerin zamana göre değişimi ve aynı anda etkime olasılıkları önemlidir. Yükler zamanla değişim içerisindedir ve bütün yüklerin toplam dağılım fonksiyonunu hesaplamak çok zordur [Nowak ve Collins, 2000]. Çeşitli yüklerin zamana bağlı değişimleri örnek olması açısından Şekil 5.11'de verilmiştir.

Yük kombinasyonu hesaplamak için Borges Modeli (Melchers, 1987; Nowak ve Colins, 2000), Turkstra Kuralı (Turkstra, 1970; Turkstra ve Madsen, 1980; Melchers, 1987) gibi yaklaşımlar bulunmaktadır. Geoteknik mühendisliğinde yük modellenmesi istatistiksel olarak ele alındığında kombinasyonlarının sonucunda oluşacak sonuç yüklemelerin dağılımını bilmek olanaklı değildir [Scott ve ark., 2003]. Açık olan bilgi yüklemelerin asla negatif değerler alamayacağıdır. Yükler lognormal dağılım sergilemese bile birkaç pozitif rastsal değişkenin çarpımından oluşan sonucu lognormal dağılım yeterince iyi temsil eder [Scott ve ark., 2003]. Bu amaçla bu çalışma kapsamında yük kombinasyonlarının modellemek için Monte Carlo benzetimi yöntemi kullanılmıştır.

Kar yükünün zamana bağlı modellemesinde Bernoulli ve Poisson gibi süreçler kullanılabilir [Turkstra ve Madsen, 1980; Mori ve Kato, 2003]. Bu modellerde kar yükü belirli bir zaman içerisinde bağımsız olaylar olarak benzetilmektedir. Bernoulli ve Poisson süreçleri kar toplanmasını dikkate almazlar. Bu yüzden kar yükü modellenmesinde süzülmüş Poisson işlemi (FPP) kullanılmıştır. FPP şöyle ifade edilebilir:

Şekil 5.11. Çeşitli yüklerin zamana göre değişimi [Nowak ve Collins, 2000]

$$L_{kar}(t) = \sum_{k=1}^{N(t)} Y_k S(t_k, t_k + \tau_k) \tag{5.68}$$

$$S(a,b) = \begin{cases} 1, & x \in (a,b) \\ 0, & x \notin (a,b) \end{cases} \quad (5.69)$$

Bu eşitliklerde N(t) = (0,t) zaman aralığında gerçekleşen olay sayısı, N(t)'nin oranı $\lambda(t)$ ile gösterilir ve $E[N(dt)] = \lambda_s(t)dt$ olarak ifade edilir. Y_k = Poisson olayının genliğini tanımlayan bağımsız değişken, t_k = gerçekleşme zamanı, τ_k = k. olayın gerçekleşme süresidir. S(a,b) basamak fonksiyonudur. Yin ve ark. (2008) çalışmasından yararlanarak Eş. 5.68 ve 5.69'daki parametreler için Çizelge 5.7 kullanılmıştır.

Çizelge 5.7. Kar yükünün olasılıksal model parametreleri

	Genlik, s (mm su) lognormal	Süre t (gün) lognormal
Ortalama	38.1	2.2
Standart sapma	10.16	0.3

Deprem yükünün zamana bağlı modellenmesinde Frechet dağılımı (tip II ekstrem değer dağılımı) kullanılabilir [Ellingwood and Rosowsky, 1996; Yin ve ark., 2008]:

$$P(X < x) = \exp\left[-\left(\frac{x}{\mu}\right)^{-\alpha}\right], x > 0 \; ve \; \alpha > 0 \quad (5.70)$$

Burada x = 50 yıl içerisinde oluşabilecek maksimum pik yer ivmesi, α = sismik tehlike eğrisinin eğimini tanımlayan sahaya özel parametredir. α A.B.D. için 2.3 ile 3.3 arasında değerler almaktadır [Ellingwood and Rosowsky, 1996]. μ, α belirlendikten sonra pik ivme (A) cinsinden ifade edilebilir.

Çizelge 5.8. Sismik tehlike model parametreleri

A'nın aşılma olasılığı	α	2.3	2.7	3.3
50 yılda %10	μ / A	0.376	0.435	0.506
50 yılda %2	μ / A	0.183	0.236	0.307

Wen (1990), deprem için Poisson sürecini Eş. 5.71 ile tanımlamışlardır:

$$F_{maks}(x) = exp\{-\lambda_{eq} T(1 - F_x(x))\} \quad (5.71)$$

Tek bir deprem olayının dağılım fonksiyonu F(x), Eş. 5.70 ve Eş. 5.71 kullanılarak şöyle tanımlanır:

$$F_x(x) = 1 - \frac{1}{\lambda_{eq} T}\left(\frac{\mu}{x}\right)^{\alpha} \quad (5.72)$$

Depremin ortalama olay oranı λ_{eq} yılda 0.05 ile 0.1 arasında kabul edilebilir [Ellingwood and Rosowsky, 1996]. Bu çalışmada 50 yıl (365 x 50 gün) içerisinde $\alpha = 2.3$, $\mu / A = 0.376$, $\lambda_{eq} = 0.05$ alınmıştır.

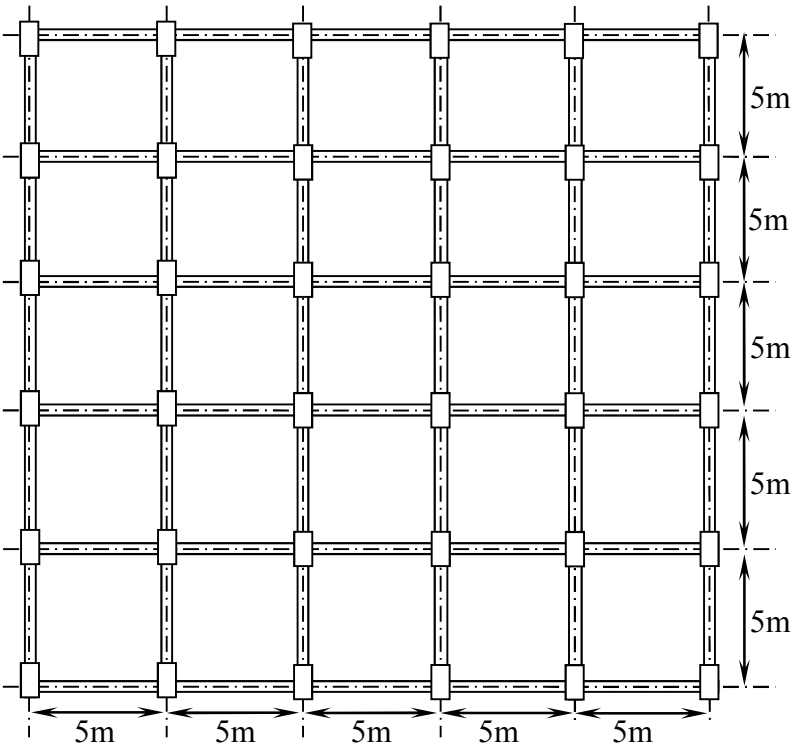
Rüzgar yükünün modellenmesinde Poisson dağılımı kullanılarak, yükün zamana bağlı olasılıksal verileri elde edilebilir:

$$F_{qmaks}(x) = exp\left|-\lambda T\left(1 - F_q(x)\right)\right| \quad (5.73)$$

Burada T = referans zaman, $F_q(x)$ = rüzgar yükünün olasılık fonksiyonu, λ = görülme oranınır. Bu çalışmada T = 50 yıl, $\lambda = 0.1$ olarak alınmıştır.

5.2.10. Örnek yapı yüklemeleri

Örnek yapı yüklemesi için Şekil 5.12'de gösterilen 1. derece deprem bölgesinde (Bolu) ve kohezyonsuz zemin üzerinde bulunan 15 m toplam yüksekliğinde (H_N), 20x20 m plan görünüşündeki geometriye sahip tipik 5 katlı örnek bina bu çalışmada ele alınmıştır. Binanın kat yüksekliği 3 m, döşeme kalınlığı 15 cm'dir, çatı eğimi 30 derecedir. Taşıyıcı sistem 25 adet 30x60 cm boyutlarında kolondan ve 25x50 cm boyutunda kirişlerden oluşmaktadır.

Şekil 5.12. Örnek binanın plan geometrisi

Ölü Yük (D)

Binanın ölü yükünün bulunmasında betonun birim hacim ağırlığı 24 kN/m^3 alınarak hesaplanan değerler Çizelge 5.9'da verilmiştir. Olasılıksal ölü yük modellemesinde Bölüm 5.2.8.1'de belirtilen normal dağılım kullanılmış ve varyans katsayısı %10 alınmıştır.

Çizelge 5.9. Örnek bina ölü yükü

Bina elemanı	Ağırlık (ton)	Bina elemanı	Ağırlık/Yük (ton)
Döşeme	225.0	Duvarlar	113.7
Kolonlar	46.7	Çatı	288.7
Kirişler	90.0	Bina ölü yükü	2666

Örnek binanın ölü yüküne ait 1.000.000 adet Monte Carlo benzetimi sonucu elde edilen histogram Şekil 5.13'de verilmiştir.

Hareketli Yük (L)

Çizelge 5.5'de verilen yerleşim amaçlı yapıya ait yük kullanılarak hareketli yük 568.7 ton olarak hesaplanmıştır. Olasılıksal yükleme için Bölüm 5.2.8.2.'de belirtilen Gumbel dağılımı kullanılmış, ağırlık faktörü 0.6 ve varyans katsayısı %35 alınmıştır. Hareketli yükün benzetimi sonucu elde edilen histogram Şekil 5.14'de sunulmuştur.

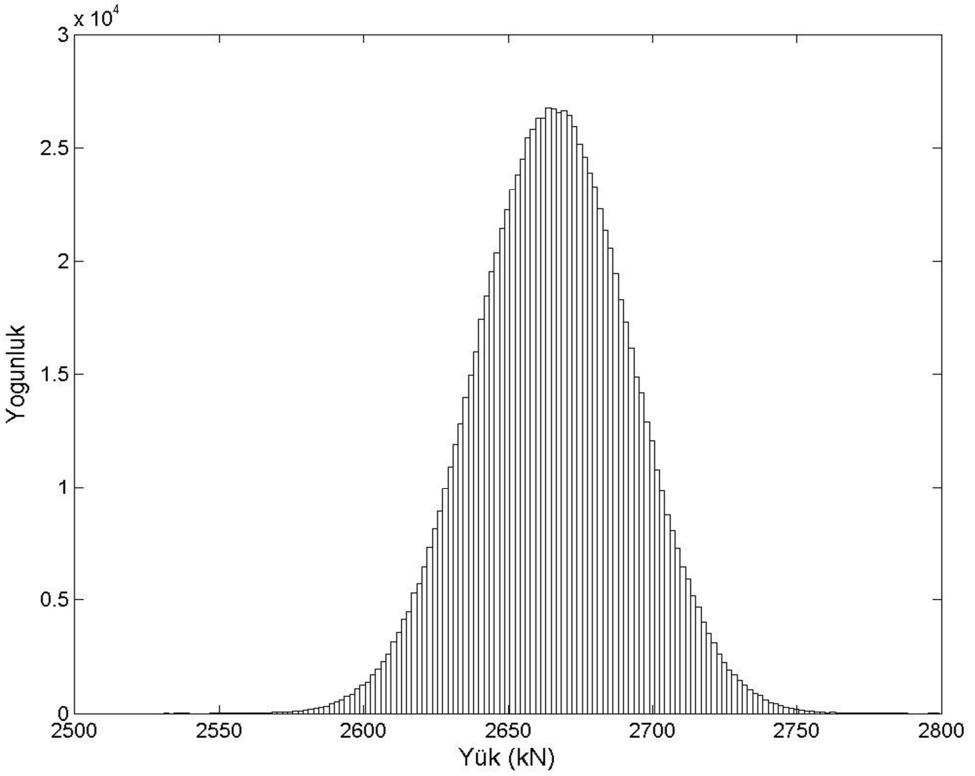
Deprem Yükü (E)

Örnek binaya etkiyen deprem kuvvetlerinin belirlenmesinde Afet Bölgelerinde Yapılacak Yapılar Hakkında Yönetmelik (A.B.Y.Y.H.Y., 1998) kullanılarak aşağıdaki hesaplamalar yapılmıştır:

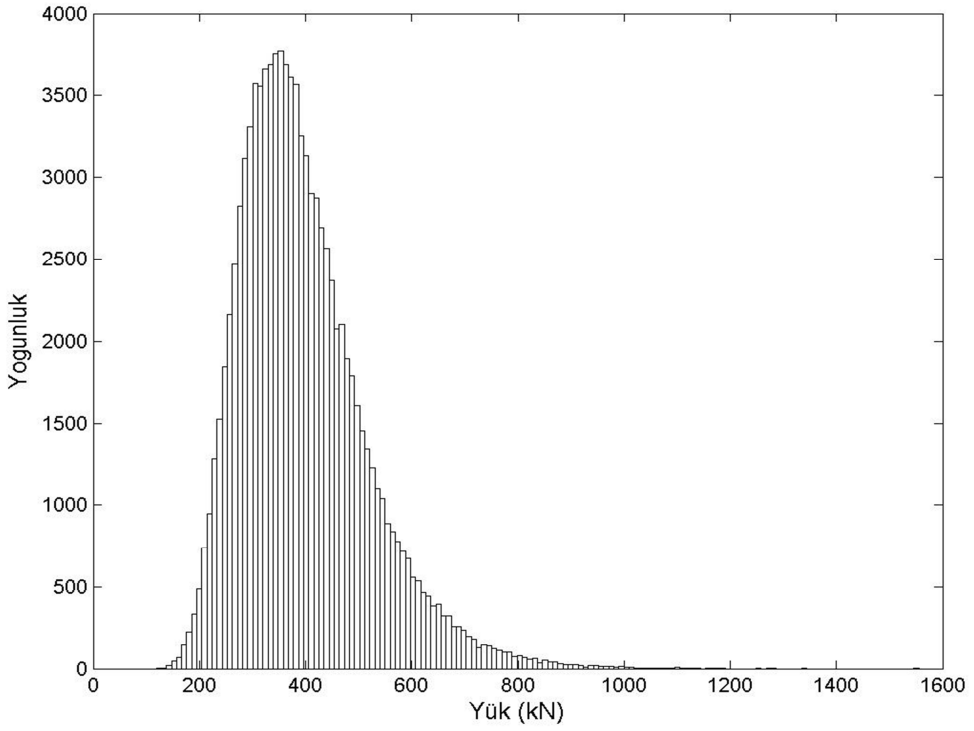
1. ve 2. deprem bölgelerinde eşdeğer deprem yükü yönteminin uygulanabilmesi için toplam bina yüksekliği 25 m'den küçük olmalı ($H_n \leq 25$ m) ve her bir katta burulma düzensizliği katsayısının 2'den küçük olmalıdır ($\eta_{bi} \leq 2.0$). Burulma düzensizliği katsayısı, birbirine dik iki deprem doğrultusunun herhangi biri için, herhangi bir katta en büyük göreli kat ötelemesinin o katta aynı doğrultudaki ortalama göreli ötelemeye oranını ifade eder [A.B.Y.Y.H.Y., 1998]. Deprem kuvvetinin belirlenmesi birinci adımda kat ağırlıklarının hesaplanmasını gerektirir:

$$w_i = g_i + nq_i \tag{5.74}$$

Burada w_i = Binanın i'inci katının, hareketli yük katılım katsayısı kullanılarak hesaplanan ağırlığı, g_i = binanın i'inci katındaki toplam sabit yük, q_i = binanın i'inci katındaki toplam hareketli yük, n = hareketli yük katılım katsayısıdır. TS 498 (1997) göz önünde bulundurularak g = 0.55 t/m^2, q=0.21 t/m^2 ve n= 0.3 olarak alınmıştır. Yukarıda belirtilen eşitlik yardımıyla normal kat ağırlığını oluşturan unsurlardan kat ağırlığı belirlenerek binanın toplam ağırlığı 5 katın ağırlığı ve çatı yükü ile birlikte aşağıdaki eşitlik yardımıyla 3073 ton olarak hesaplanır:

Şekil 5.13. Örnek bina ölü yük histogramı

Şekil 5.14. Örnek bina hareketli yük histogramı

$$W = \sum_{i=1}^{N} w_i \, (ton) \tag{5.75}$$

Binanın tümüne etkiyen toplam eşdeğer deprem yükü (V_t):

$$V_t = \frac{W.A(T)}{R_a(T_1)} \geq 0.10 \times A_0 \times I \times W \tag{5.76}$$

eşitliğiyle verilir. Burada W = binanın hareketli yük katılım katsayısı kullanılarak bulunan toplam ağırlığı, T_1 [s] = binanın birinci doğal titreşim periyodu, A(T) = spektral ivme katsayısı, R_a(T) = deprem yükü azaltma katsayısı, A_0 = etkin yer ivmesi katsayısı, I = bina önem katsayısıdır. Bu denklemde gerekli olan parametreler Çizelge 5.10'da verilmiştir.

Çizelge 5.10. Örnek bina için deprem ve zemin değişkenleri

Değişken	Değer (A.B.Y.Y.H.Y., 1998)
Deprem bölgesi	1
Yerel Zemin Sınıfı	Z4
Bina önem katsayısı, I	1.4
Etkin yer ivme katsayısı, A_0	0.4
Taşıyıcı sistem davranış katsayısı, R	4
T_A (Z4 için)	0.20
T_B (Z4 için)	0.90

Çizelge 5.10'da verilen T_A ve T_B yerel zemin sınıfına bağlı spektrum karakteristik periyotlarıdır. Deprem yüklerinin belirlenmesi için esas alınacak olan spektral ivme katsayısı, A(T), Eş. 5.77 ile verilmiştir. %5 sönüm oranı için tanımlanan elastik ivme spektrumunun ordinatı olan elastik spektral ivme, spektral ivme katsayısı ile yerçekimi ivmesinin (g) çarpımına karşı gelmektedir.

$$A(t) = A_0 \times I \times S(T) \tag{5.77}$$

Burada S(T) = spektrum katsayısıdır. Eş. 5.77'de yer alan spektrum katsayısı, S(T), yerel zemin koşullarına ve bina doğal periyodu T'ye bağlı olarak Eş. 5.78 ile hesaplanacaktır.

$$\begin{aligned} S(T) &= 1 + 1.5\,T/T_A && (0 \le T \le T_A) \\ S(T) &= 2.5 && (T_A \le T \le T_B) \\ S(T) &= 2.5(T_B/T)^{0.8} && (T > T_B) \end{aligned} \tag{5.78}$$

Ele alınan örnekte deprem yükleri sistemde çerçeveler ile taşındığı için binanın birinci doğal titreşim periyodunun hesabında kullanılacak olan C_t katsayısı 0.07 alınmıştır. Bina yüksekliği, H_n<25 olduğundan binanın birinci doğal titreşim periyodu:

$$T_1 = C_1 {H_N}^{3/4} \tag{5.79}$$

eşitliğiyle bulunur. Eş. 5.78 ve Eş. 5.79 kullanılarak T_1 = 0.53s ve $S(T_1)$ = 2.5 elde edilir. Depremde taşıyıcı sistemin kendine özgü doğrusal elastik olmayan davranışını gözönüne almak üzere, spektral ivme katsayısına göre bulunacak elastik deprem yükleri, aşağıda tanımlanan deprem yükü azaltma katsayısına bölünecektir. Deprem yükü azaltma katsayısı, taşıyıcı sistem davranış katsayısına, (R) ve doğal titreşim periyodu, T'ye bağlı olarak aşağıdaki eşitlik ile belirlenir:

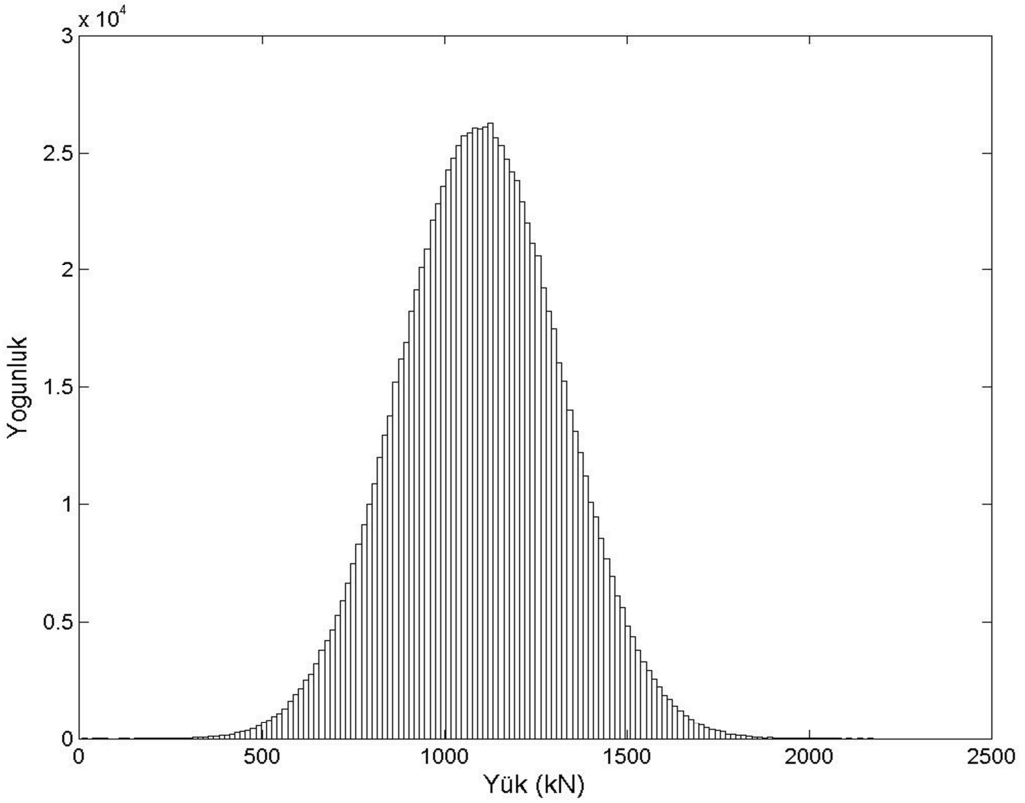
$$\begin{aligned} R_a(T) &= 1.5 + (R - 1.5)\,T/T_A && (0 \le T \le T_A) \\ R_a(T) &= R && (T > T_A) \end{aligned} \tag{5.80}$$

Gözönüne alınan deprem doğrultusunda, binanın tümüne etkiyen toplam eşdeğer deprem yükü (taban kesme kuvveti), V_t: aşağıdaki gibi tanımlanır:

$$V_t = W \times A(T_1)/R_a(T_1) \ge 0.10\,A_0 IW \tag{5.81}$$

$A(T_1)$ parametresi için 1.4 değeri bulunarak; örnek yapı için V_t = 1076 kN olarak hesaplanmıştır.

Olasılıksal yükleme hesaplanmasında deprem yükü için normal dağılım kabülü ile ağırlık faktörü 1.0 ve varyans katsayısı %20 olarak alınmıştır. Örnek binanın deprem yüküne ait 1.000.000 adet Monte Carlo benzetimi sonucu elde edilen histogram Şekil 5.15'de verilmiştir.

Şekil 5.15. Örnek bina deprem yükü histogramı

Kar Yükü (S)

Kar yükü hesap değeri (P_k), kar yağışı artış şartlarına göre değişkenlik gösterir. TS 498'e göre 30°'ye kadar eğimli çatılarda kar yükü hesap değeri (P_k), kar yükü (P_{k0}) değerine eşit kabul edilir ve çatı alanının plandaki düzgün yayılı yükü olarak dikkate alınır. Yatayla α açısı kadar eğim yapan ve kar kaymasının engellenmediği çatılarda kar yükü hesap değeri:

$$P_k = mP_{k0} \tag{5.82}$$

$$P_k = mP_{k0} \tag{5.83}$$

$$m = 1 - \frac{\alpha - 20°}{40°} \tag{5.84}$$

eşitlikleriyle bulunur. Kar yükü değerleri kN/m^2 olarak Çizelge 5.11'de verilmiştir.

Çizelge 5.11. Türkiye için kar yükü (P_{k0}) değerleri [TS 498, 1997]

Denizden yükseklik (m)	Bölge No			
	I	II	III	IV
$\leq 200m$	0.75	0.75	0.75	0.75
300	0.75	0.75	0.75	0.80
400	0.75	0.75	0.75	0.80
500	0.75	0.75	0.75	0.85
600	0.75	0.75	0.80	0.90
700	0.75	0.75	0.85	0.95
800	0.80	0.85	1.25	1.40
900	0.80	0.95	1.30	1.50
1000	0.80	1.05	1.35	1.60
$\geq 1000m$	1000 m'ye tekabül eden değerler, 1500 m'ye kadar %10, 1500 m'den yukarı yüksekliklerde %15 artırılır.			

İllerin bölgelere göre ayrılmış numaraları ise Çizelge 5.12'de verilmiştir.

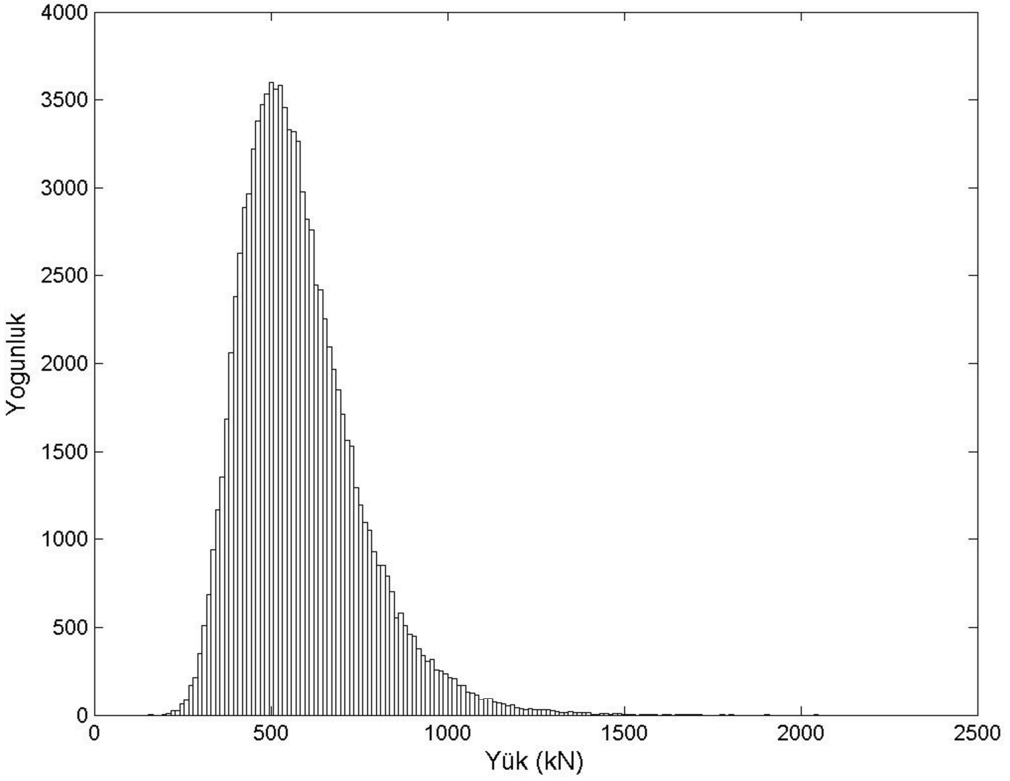
Çizelge 5.12. İllere göre kar yükü bölgeleri

İl	Bölge No	İl	Bölge No	İl	Bölge No
Adana	I	Diyarbakır	II	Manisa	I
Adapazarı	III	Edirne	III	Kahramanmaraş	III
Adıyaman	II	Elazığ	III	Mardin	II

Çizelge 5.12. (Devam) İllere göre kar yükü bölgeleri

İl	Bölge No	İl	Bölge No	İl	Bölge No
Afyon	III	Erzincan	III	Muğla	I
Ağrı	IV	Erzurum	III	Muş	III
Amasya	III	Eskişehir	II	Nevşehir	I
Ankara	II	Gaziantep	III	Niğde	II
Antalya	I	Giresun	IV	Ordu	III
Antakya	I	Gümüşhane	III	Rize	IV
Artvin	IV	Hakkari	IV	Samsun	III
Aydın	I	Isparta	II	Siirt	II
Balıkesir	I	İstanbul	II	Sinop	III
Bilecik	III	İzmir	I	Sivas	III
Bingöl	IV	İzmit	II	Tekirdağ	II
Bitlis	IV	Kars	IV	Tokat	III
Bolu	III	Kastamonu	III	Trabzon	IV
Burdur	II	Kayseri	I	Tunceli	IV
Bursa	IV	Kırklareli	II	Şanlıurfa	I
Çanakkale	I	Kırşehir	I	Uşak	II
Çankırı	III	Konya	II	Van	IV
Çorum	II	Kütahya	III	Yozgat	III
Denizli	II	Malatya	III	Zonguldak	III

Örnek yapı 30° çatı eğimiyle Bolu'da tasarımı yapılacağı varsayımıyla Eş. 5.84'e göre m = 1 ve Çizelge 5.11 ve Çizelge 5.12'den yararlanarak kar yükü 0.85 kN/m^2 değeri elde edilir. Çatı alanı 722 m^2 olduğundan kar yükü 613 kN'dur. Olasılıksal yükleme hesaplanmasında Gumbel dağılımı ile ağırlık faktörü 1.1 ve varyans katsayısı %33 olarak alınmıştır. Örnek binanın kar yüküne ait 1.000.000 adet Monte Carlo benzetimi sonucu elde edilen histogram Şekil 5.16'da verilmiştir.

Şekil 5.16. Örnek bina kar yükü histogramı

Rüzgar Yükü (W)

Örnek binaya etkiyen rüzgar yükünün modellenmesinde aşağıdaki formüller kullanılmaktadır [TS 498, 1997]:

$$W = C_f q_z A \quad [\mathrm{kN/m2}] \tag{5.85}$$

Burada W= rüzgar yükü [kN], C_f= aerodinamik yük katsayısı, q_z= hız basıncı, A= etkilenen yüzey alanıdır. Hız basıncı aşağıdaki eşitlikle verilir:

$$q_z = \frac{\rho v^2}{2g} \quad [\mathrm{kN/m2}] \tag{5.86}$$

Yaklaşık olarak hava birim hacim ağırlığını ρ = 1,25 kg/m^3 alınırsa hız, v (m/s):

$$q_z = \frac{v^2}{1600} \quad [\mathrm{kN/m2}] \tag{5.87}$$

Olarak bulunur. Yapı yüksekliği ve türüne göre rüzgar yükü modellenmesinde kullanılan parametreler Çizelge 5.13 ve Çizelge 5.14'de verilmiştir.

Çizelge 5.13. Yüksekliğe bağlı olarak rüzgar hızı ve hız basıncı

Zeminden yükseklik (m)	Rüzgar hızı, v (m/s)	Hız basıncı, q_z (kN/m^2)
0-8	28	0.5
9-20	36	0.8
21-100	42	1.1
>100	46	1.3

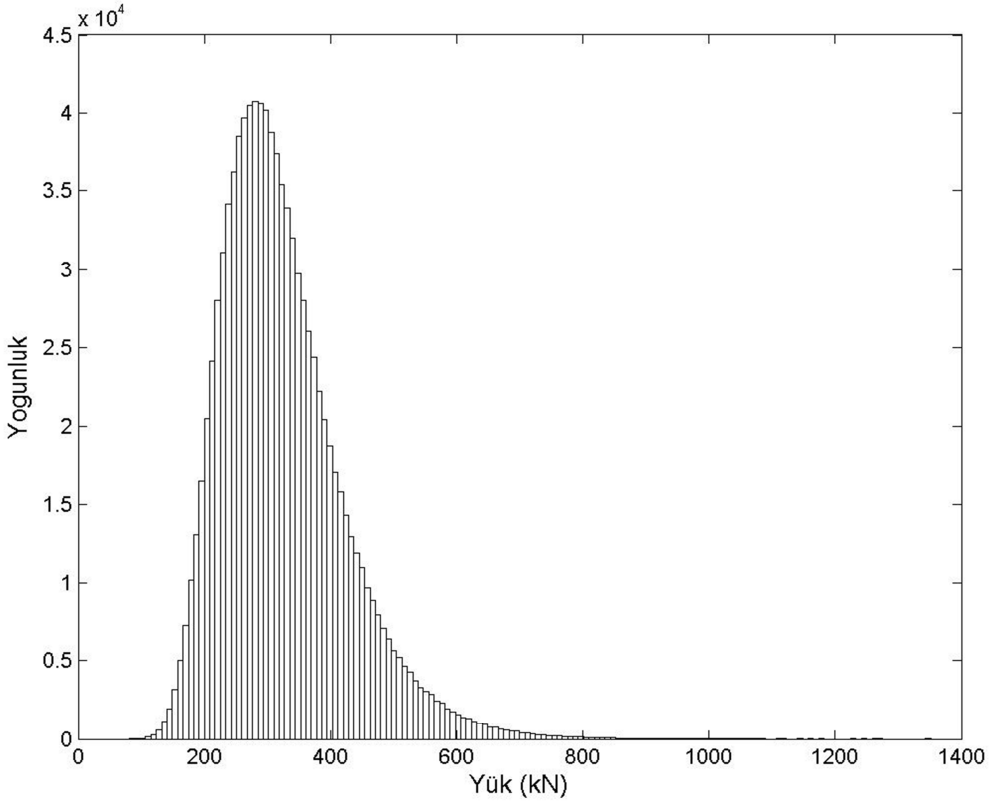
Çizelge 5.14. Aerodinamik yük katsayısı değerleri

Yapı Cinsi		C_f: Aerodinamik yük katsayısı
Kapalı Yapı Elemanları - Rüzgar yönüne dikey yüzeylerde	Genel olarak	1.2
	Kule tipi yapılar	1.6
Kapalı Yapı Elemanları - Rüzgar yönüne α açısı yapan eğimli yüzeylerde	Genel olarak	1.2sinα
	Kule tipi yapılar	1.6sinα
Kapalı olmayan yapı elemanlarında		1.2
Zemin üzerinde serbest duran duvarlar		1.6

Örnek bina yapı yüksekliği 15 m olduğundan, Çizelge 5.13'den rüzgar hızı 36 m/s, Çizelge 5.14'den ise aerodinamik yük katsayısı 1.2 olarak bulunur. Bu parametreler Eş. 3.71'de yerine koyulacak olursa rüzgar yükü 364 kN bulunur. Olasılıksal yükleme hesaplanmasında Gumbel dağılımı ile ağırlık faktörü 0.7 ve varyans katsayısı %35 olarak alınmıştır. Örnek binanın rüzgar yüküne ait 1.000.000 adet Monte Carlo benzetimi sonucu elde edilen histogram Şekil 5.17'de verilmiştir.

Yük kombinasyonları

Yapı temeline düşey olarak etkiyen yükler ölü, hareketli ve kar yükleridir. Rüzgar ve deprem yükleri yapıya yatay yük ve moment olarak etkir. Daha önceki bölümlerde bahsedilmiş olan yüklerin istatistiksel özellikleri Çizelge 5.15 özetlenmiştir.

Şekil 5.17. Örnek bina rüzgar yükü histogramı

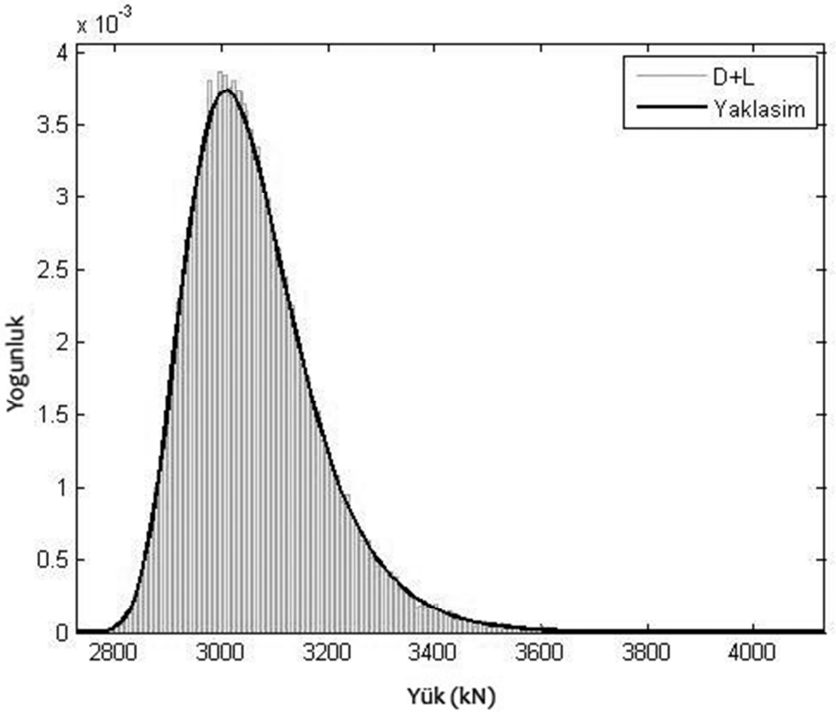
Bu çizelgeden yararlanarak yük kombinasyonları aşağıdaki durumlar için değerlendirilmiş ve yüklerin belirlenmesi için farklı türde dağılımlar bulunduğundan Monte Carlo benzetimi yapılmıştır.

- D1: D+L,
- D2: D+L+E
- D3: D+L+S
- D4: D+L+W

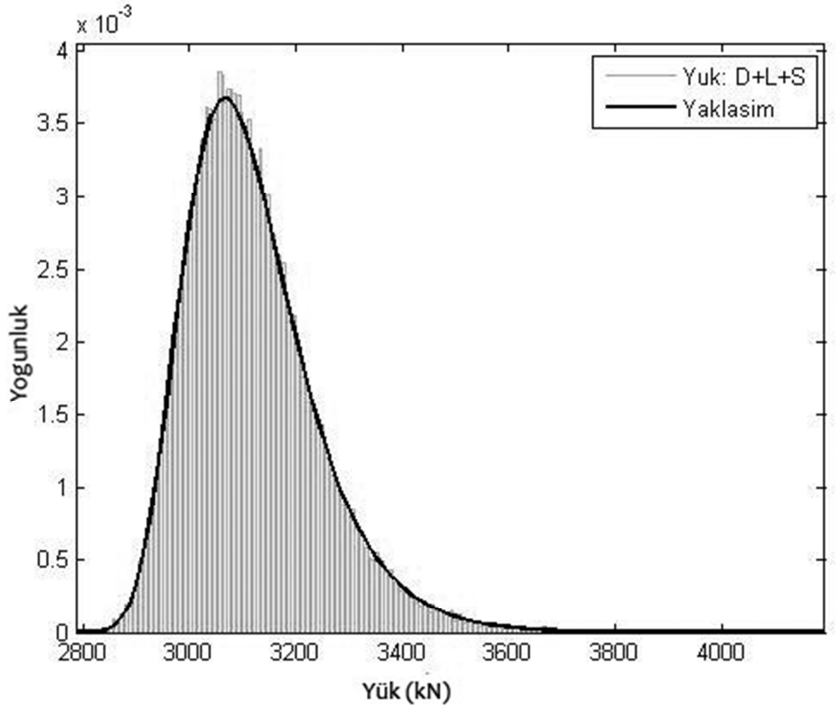
Çizelge 5.15. Yük unsurlarının değişebilirliği nitelendirilmesi

Yük Unsuru	Dağılım	Ağırlık Faktörü	COV (%)	Referans
Ölü	Normal (Gauss)	1.05	8-15	Nowak (1994); Ellingwood ve Tekie (1999)
Ölü	Normal	1.00	3-10	JCSS (2001)
Ölü	Normal	1.05	10	ASCE 7.05 (2005)
Hareketli	Lognormal	1.00	25	Ellingwood ve Tekie (1999)
Hareketli	Gumbel (Tip I)	0.60	35	JCSS (2001)
Hareketli	Gumbel	1.00	25	ASCE 7.05 (2005)
Deprem	Gumbel	0.30	70	Ellingwood ve ark., (1980); Nowak (1994)
Deprem	Normal	1.00	20	JCSS (2001)
Deprem	Frechet (Tip II)	0.5-1.0	50-140	ASCE 7.05 (2005)
Rüzgar	Gumbel	0.70	35	JCSS (2001)
Rüzgar	Gumbel	0.78	37	ASCE 7.05 (2005)
Kar	Gumbel	1.10	33	JCSS (2001)
Kar	Lognormal	0.20	87	ASCE 7.05 (2005)

Yapılan benzetim sonuçlarından elde edilen yük değerlerinin olasılık dağılımlarının belirlenmesi gerekmektedir. Veri kümesi için frekans diyagramı oluşturulursa, olasılık yoğunluk fonksiyonu yardımıyla olasılık dağılım modeli belirlenebilir. Yükleme durumlarında bakıldığında D1 ve D3 için düşey yükleme söz konusu olduğundan, bu çalışma kapmasında MATLAB yazılımında Statistics araç kutusunda yer alan dfittool kullanılarak en uygun olasılık dağılım fonksiyonu seçilmiştir (Şekil 5.18 ve Şekil 5.19). D1 ve D3 yaklaşımları için Gumbel dağılımının uygun olduğu belirlenmiştir. Elde edilen dağılımların uyumluluk testi kullanılarak da doğruluğu araştırılmıştır. Verilerinin belirli bir olasılık dağılımı gösterip göstermediğini (uygunluk iyiliği) sınamak için kullanılan Chi-Square, Kolmogorov-Smirnov, Anderson-Darling uyumluluk testleri bulunmaktadır.

Şekil 5.18. D1 yaklaşımı için olasılık dağılım yaklaşımı

Şekil 5.19. D3 yaklaşımı için olasılık dağılım yaklaşımı

Hedef, verilmiş olan bir deneysel olasılık dağılımı gösteren verilerinin, dağılım parametreleri tam olarak bilinen ve tanımlanmış bir teorik ana kütle olasılık dağılımına uyum gösterip göstermediğini sınamakta Kolmogorov-Smirnov testi kullanılabilir. D1 ve D3 için Kolmogorov-Smirnov testi MATLAB programında "kstest" komutuyla uygulanarak %95 güven aralığından sıfır hipotezlerinin kabul edildiği saptanmıştır.

5.3. Optimizasyon

Optimizasyon, bir gerçel fonksiyonun en küçük veya en büyük değerini bulmak amacı ile gerçek ya da tamsayı değerlerini tanımlı bir aralıkta belirleyip fonksiyona yerleştirerek sistematik olarak bir problemi çözme işlemidir. Matematiksel olarak bir optimizasyon problemi, $\rho_i(x) \leq 0$, i= 1, 2, 3, …, m şartlarına göre f(x) fonksiyonunu minimize veya maksimize eden $x \in \Omega$ çözümünün bulunması işleminden oluşur:

$$\min \quad f(x) \quad x \in \Omega \tag{5.88}$$

f fonksiyonu $R^n \rightarrow R$ tanımlı minimize veya maksimize etmek istenilen gerçek değerli fonksiyondur ve hedef (amaç) fonksiyonu olarak isimlendirilir. Burada, R: Reel sayılar, R^n: n-boyutlu reel vektör uzayıdır. Yaygın hedef fonksiyonlar güvenilirlik, maliyet, ağırlık, boyut ve üretilebilirlik olabilir. x vektörü n adet bağımsız değişkenden oluşmaktadır:

$$x = [x_1, x_2, \dots, x_n]^T \in R^n \tag{5.89}$$

x_1, x_2, …, x_n değişkenlerine karar değişkenleri denir. Ω kümesi R^n kümesinin alt kümesidir ve kısıt kümesi olarak tanımlanır. Kısıtlar ise fonksiyonu oluşturan değişkenlerin uyması gereken sınırların varlığına işaret eder:

$$\Omega = \{x: h(x) = 0, \ g(x) \leq 0\} \tag{5.90}$$

Bu eşitlikte h ve g fonksiyonel kısıtlardır. Hedef fonksiyon, belirli sınırlayıcılara maruz bulunmaktadır. Kısıtlar, fiziki kanunlar ve sınırlandırmalar veya bağımsız değişkenler üzerindeki uyumluluk şartlarından oluşabilir.

Optimizasyon problemi Ω kümesindeki "en iyi" x vektörünü bularak karar verme problemidir. En iyi x vektörü ile, hedef fonksiyonunda en küçük değer aranıyorsa, minimizasyon, en büyük değer aranıyorsa maksimizasyon adını alır. Maksimizasyon problemi minimizasyon problemine -1 ile çarparak çevrilebilir.

Yukarıdaki tanım genel kısıtlı optimizasyon problemi biçimindedir. Çünkü karar değişkenleri Ω kısıt kümesinde kısıtlanmıştır. Eğer $\Omega = R^n$ olursa bu durumda problem kısıtsız optimizasyon haline gelir.

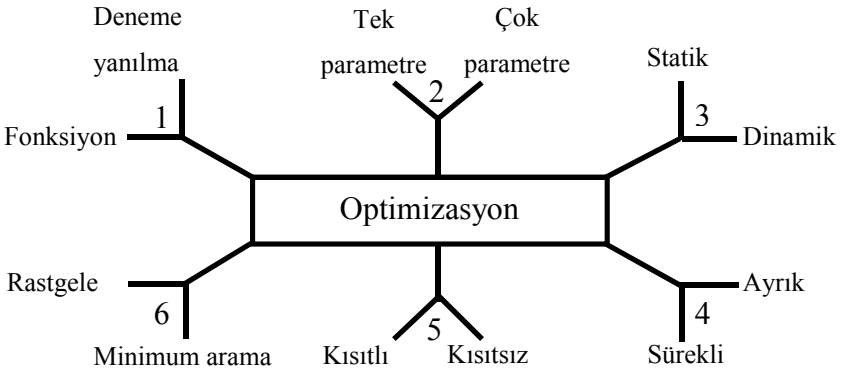
Kısıtsız optimizasyon problemlerinin çözümünde belirlenen iki sayı aralığında fonksiyonun maksimum ya da minimum noktaları aranır. Kısıtlı optimizasyon probleminde ise bir veya daha çok taşıt değeri ya da kısıt fonksiyonu tarafından sınırlanan bir aralıkta fonksiyonu minimum ya da maksimum yapan değerler aranır. Bir eğri [a b] aralığında bir maksimum veya bir minimum nokta barındırırsa, bu aralıktan daha dar bir aralık içinde bulunacak değer optimum nokta olur ama bulunan bu nokta [a b] aralığı düşünüldüğünde minimum değer veya maksimum değer özelliğini taşımaz. Maksimizasyon ya da minimizasyon problemlerinin içine kısıt fonksiyonları sokulduğunda matematiksel işlemler ciddi denebilecek boyutta zorlaşır. Bu nedenle optimizasyon problemlerinin çözümü mühendislik için kolay değildir [Arifoğlu, 2008]. Optimizasyon ve çözüm yöntemleri üzerine birçok kaynaktan (Chong ve Zak, 2001; Pedregal, 2004; Arora, 2004) detaylı bilgi öğrenilebilir.

Optimizasyon problemlerinin çözümleri için, problemin amaç fonksiyonuna (y(x)) bağlı olarak üç farklı programlamadan bahsedilebilir:

• Eğer y(x) ve kısıtlar doğrusal ise, doğrusal programlama söz konusudur.

• Eğer y(x) ikinci derece, kısıtlamalar doğrusal ise, karesel (kuadratik) programlamadan bahsedilebilir.
• Eğer y(x) doğrusal veya ikinci derece ve kısıtlar da doğrusal değilse, lineer olmayan programlamadan bahsedilebilir.

Amaç fonksiyonu içindeki değişken sayısı bir adet ise optimizasyon işlemi 'tek boyutlu optimizasyon', birden fazla ise 'çok boyutlu optimizasyon' olarak adlandırılır. Kısıt bulundurmayan optimizasyon probleminde amaç fonksiyonun türevi alınabiliyorsa problem çözülebilir. Kısıtların olduğu ve amaç fonksiyonun türevinin alınamadığı durumlar için çeşitli teknikler geliştirilmiştir. Bu çözüm tekniklerin genel ayrımı Şekil 5.20'de verilmiştir.

Şekil 5.20. Optimizasyon teknikleri kategorileri

5.3.1. MATLAB ortamında optimizasyon

MATLAB^{TM} algoritma geliştirme, veri görselleştirme, veri analizi ve sayısal hesaplama için etkileşimli bir ortam sunan yüksek seviyede teknik hesaplama dilidir. MATLAB programında optimizasyon araç kutusu yardımıyla optimizasyon problemleri çözülebilir. Çözümde kullanılacak yöntemler büyük ölçekli (L), orta ölçekli (M) ve hem büyük hem de orta ölçekli (B) optimizasyon metotları olmak üzere üç ana başlık altında incelenebilir. Çizelge 5.16'da, optimizasyonun matematiksel modelleri ve bu modelleri çözmek için kullanılan MATLAB komutları verilmiştir.

Çizelge 5.16. MATLAB ortamında optimizasyon komutları

Komut	Optimizasyon tipi	Matematiksel gösterim
fgoalattain	Hedef programlama (Kısıtlı optimizasyon)	$\min_{x,\gamma} \gamma$ $F(x) - w.\gamma \leq hedef$ $c(x) \leq 0,$ $ceq(x) = 0,$ $A.x \leq b,$ $Aeq.x = beq,$ $lb \leq x \leq ub$
fminbnd	Sayısal (matris değil) optimizasyon	$\min_x f(x)$ $x_1 \leq x \leq x_2$
fmincon	Kısıtlı optimizasyon	$\min_x f(x)$ $c(x) \leq 0,$ $ceq(x) = 0,$ $A.x \leq b,$ $Aeq.x = beq,$ $lb \leq x \leq ub$
fminimax	Minimum-maksimum problemi (kısıtlı optimizasyon)	$\min_x \max_i F_i(x)$ $c(x) \leq 0,$ $ceq(x) = 0,$ $A.x \leq b,$ $Aeq.x = beq,$ $lb \leq x \leq ub$
fminsearch, fminunc	Kısıtsız optimizasyon (maksimizasyon ya da minimizasyon)	$\min_x f(x)$
fseminf	Yarı kısıtsız optimizasyon (kısıtlı optimizasyon)	$\min_x f(x)$ $A.x \leq b,$ $Aeq.x = beq,$ $lb \leq x \leq ub,$

Çizelge 5.16. (Devam) MATLAB ortamında optimizasyon komutları

Komut	Optimizasyon tipi	Matematiksel gösterim
		$c(x) \leq 0$, $ceq(x) = 0$, $K_i(x, w_i) \leq 0, 1 \leq i \leq n$
linprog	Lineer programlama (kısıtlı optimizasyon)	$\min_x f^T x$ $A.x \leq b$, $Aeq.x = beq$, $lb \leq x \leq ub$
quadprog	Karesel (kuadratik) programlama (kısıtlı optimizasyon)	$\min_x \frac{1}{2} x^T + Hx + f^T x$ $A.x \leq b$, $Aeq.x = beq$, $lb \leq x \leq ub$

Doğrusal olmayan çok değişkenli fonksiyonun kısıtlı optimizasyonu için fmincon komutu kullanılabilir. Bu çalışma kapsamında da aynı komuttan faydalanılmıştır.

MATLAB fmincon komutu

fmincon komutu, doğrusal olmayan çok değişkenli f(x) hedef fonksiyonunu,

- $c(x) \leq 0$, *doğrusal olmayan eşitsizlikler*
- $ceq(x) = 0$, *doğrusal olmayan eşitlikler*
- $A.x \leq b$, *doğrusal eşitsizlikler*
- $Aeq.x = beq$, *doğrusal eşitlikler*
- $lb \leq x \leq ub$, *alt ve üst limitler*

kısıtları altında minimum yapan “x” değerlerini bulmak için kullanılır. Yukarıdaki ifadeler içinde kullanılan x, b, beq, lb ve ub değişkenleri vektör, A ve Aeq değişkenleri matris, c(x) ve ceq(x) ise vektör boyutunda birer fonksiyondur ve alt programda tanımlanırlar. Aşağıda fmincon komutunun kullanım biçimleri gösterilmiştir [Arifoğlu, 2008]:

x = fmincon(fun, x_0, A, b)
x = fmincon(fun, x_0, A, b, A_{eq}, b_{eq})
x = fmincon(fun, x_0, A, b, A_{eq}, b_{eq} , lb, ub)
x = fmincon(fun, x_0, A, b, A_{eq}, b_{eq} , lb, ub, nonlcon)
x = fmincon(fun, x_0, A, b, A_{eq}, b_{eq}, lb, ub, nonlcon, options)
x = fmincon(problem)
[x, fval] = fmincon(...)
[x,f val, exitflag] = fmincon(...)
[x, fval, exitflag, output] = fmincon(...)
[x, fval, exitflag, output,l ambda] = fmincon(...)
[x, fval, exitflag, output, lambda, grad] = fmincon(...)
[x, fval, exitflag, output,l ambda, grad, hessian] = fmincon(...)

Burada,
fun = minimize edilecek hedef fonksiyon,
x_0 = x değerlerine ilişkin ilk koşul vektörü,
A, b = doğrusal eşitsizlik kısıtlarına ilişkin matrisler,
A_{eq}, b_{eq} = doğrusal eşitlik kısıtlarına ilişkin matrisler,
c, d = doğrusal olmayan eşitsizlik ve eşitlik denklemleri (alt program içine yazılırlar),
lb, ub = x değişkenlerinin alt ve üst sınır değerlerini içeren vektörler,
nonlcon = doğrusal olmayan kısıt fonksiyonu,
options = optimizasyon seçeneklerini içeren yapı,
exitflag = algoritmanın sona erme nedenidir.

exitflag değişkeni aşağıdaki değerleri alır:

- **1:** Uygun bir x çözüm noktasına ulaşıldı.
- **0:** Maksimum sayıda iterasyona rağmen yakınsama sağlanamadı
- **-1:** Optimizasyon çıkış fonksiyonu tarafından sınırlandırıldı
- **-2**: Uygun bir çözüme ulaşılamadı.
- **2:** x'e ilişkin tolerans değerinde taşma var (bu koşul kabul edilirse yakınsama sağlandı)
- **3:** Hedef fonksiyon değeri belirlenen toleransa uygun değil (bu koşul kabul edilirse yakınsama sağlandı).
- **4:** Sınır toleransında taşma var (bu koşul kabul edilirse yakınsama sağlandı)
- **5:** Sınır toleransında taşma var (bu koşul kabul edilirse yakınsama sağlandı)

Output = optimizasyonla ilgili iterasyon sayısı, değerlendirilen fonksiyon sayısı, kullanılan algoritma gibi bilgileri içeren yapı, lambda= x çözümünde Lagrange çarpanını içeren yapı, grad= x değerinde gradyan, hessian= x değerinde hessiandır.

Optimizasyon kısıtlamaları

MATLAB programında optimizasyonda kullanılan kısıtlamalar sınır, doğrusal eşitsizlik, doğrusal eşitlik, doğrusal olmayan kısıtlamalar olmak üzere dört türden oluşur:

Sınır kısıtlamaları: Özel bileşenlerin alt ve üst sınırları, $x \geq l$ ve $x \leq u$ biçiminde gösterilir. Sınır kısıtlamaları x ile aynı boyutta vektör olarak yazılmalıdır. Alt limitte herhangi bir sınır verilmemişse "-Inf"; üst limitte herhangi bir sınır verilmemişse "Inf" sınır olarak kullanılmalıdır.

Doğrusal eşitsizlik kısıtlamaları: Doğrusal eşitsizlik kısıtlamaları $A \cdot x \leq b$ biçimindedir. A mxn boyutundaki eşitsizlik kısıtlamalarını içeren matristir. m, x vektörünün n boyutundaki kısıtlamalarıdır. b, m boyutundadır. Doğrusal eşitsizlikler hessianları etkilemez.

Lineer eşitlik kısıtlamaları: Lineer eşitsizlik kısıtlamaları Aeq·x = beq biçimindedir. Lineer eşitlikler hessianları etkilemez. Bu eşitlik sistemidir. Yazım biçimi lineer eşitsizliklerdeki ile aynıdır.

Lineer olmayan kısıtlamalar: Lineer olmayan kısıtlamalar c(x) ≤ 0 ve ceq(x) = 0 biçimindedir. c ve ceq kısıtlamaları temsil eden vektör veya skalardır.

Optimizasyon araç kutusu, eşitsizlik kısıtlamalarını $c_i(x) \leq 0$ ya da A x ≤ b şeklinde kabul etmektedir. Eşitsizliğin büyüktür ile sunulması halinde kısıtlamalar -1 ile çarpılarak istenilen biçimi dönüştürülmelidir. Örneğin $c_i(x) \geq 0$ kısıtlaması -1 ile çarpılarak $-c_i(x) \leq 0$ olarak dönüştürülür.

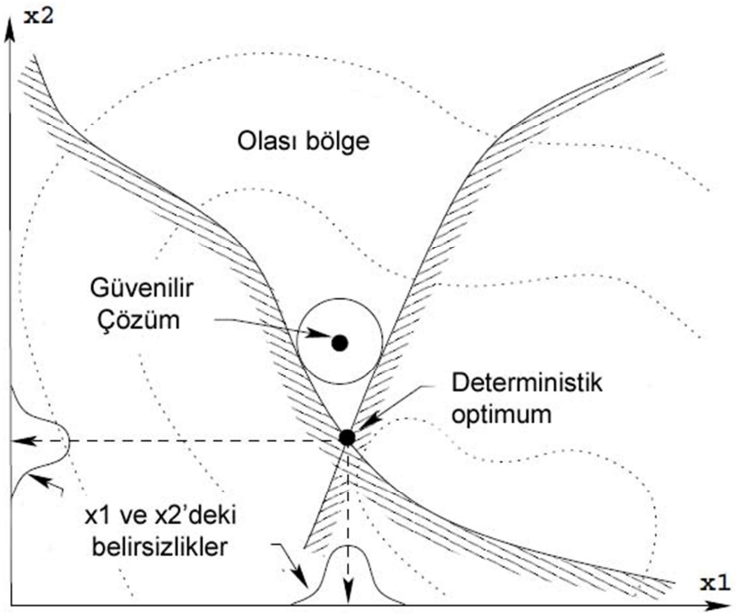
5.4. Güvenirliğe Dayalı Tasarım Optimizasyonu

Güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu ölçüm, model hatası, zeminin doğasındaki belirsizlikleri tasarımda değerlendirerek istenilen güvenlik seviyesinde en ekonomik tasarımı yapmayı sağlar. RBDO probleminin genel yapısı aşağıdaki şekilde gösterilir [Deb ve ark., 2009]:

$$\begin{aligned} &\min_{x,d} f(x,d,p) \\ &g_j(x,d,p) \geq 0, \qquad j = 1, 2, \ldots, J \\ &h_k(d) \geq 0, \qquad k = 1, 2, \ldots, K \\ &x^l \leq x \leq x^u \\ &d^l \leq d \leq d^u \end{aligned} \tag{5.91}$$

Burada x belirsiz tasarım değişkenleri vektörü, d deterministik tasarım değişkenleri vektörü, p belirsiz parametreler vektörüdür. Deterministik optimizasyon tek bir noktayı işaret ederken güvenirliğe dayalı tasarımda optimizasyonu istenilen güvenlik seviyesine göre bir bölgeden söz edilir. Şekil 5.21'de iki eşitsizlik kısıtına sahip örnek bir problem gösterilmiştir. Şekilden görüleceği üzere genelde optimum çözüm kısıt sınırlarının üzerinde veya kısıtların kesişimindedir. İstenilen güvenilirlik

ölçüsünde (R) kalan olanaklı bir çözüm bulmak için yukarıdaki Eş. 5.91 ile ifade edilen deterministik optimizasyon problemi aşağıdaki şekile çevrilir. v değişkeni ve p parametresindeki belirsizlikler yüzünden hedef fonksiyonu (f) ve kısıtlar (g_j) rastsaldır.

Şekil 5.21. Güvenilirliğe dayalı optimizasyon yaklaşımı [Deb ve ark., 2009]

$$\begin{aligned}
&\min_{\boldsymbol{d},\mu_X} f(\boldsymbol{d}, \mu_{\boldsymbol{X}}, \mu_{\boldsymbol{P}}) \\
&P\big(g_j(\boldsymbol{x}, \boldsymbol{d}, \boldsymbol{p}) \geq 0\big) \geq R, \qquad j = 1, 2, \ldots, J \\
&h_k(\boldsymbol{d}) \geq 0, \qquad\qquad\qquad k = 1, 2, \ldots, K \\
&x^l \leq x \leq x^u \\
&\boldsymbol{d}^l \leq \boldsymbol{d} \leq \boldsymbol{d}^u
\end{aligned} \tag{5.92}$$

Burada μ_x, μ_p, sırasıyla x değişkenleri ve p parametrelerinin ortalamaları, P() x çözümünün birleşik olasılığı, R = istenilen güvenilirlik miktarıdır. $g_j(x, d, p) \geq 0$ kısıtının güvenilirlik teriminin içerisine katılarak olasılıksal kısıta dönüştürülmesi standart bir tekniktir ve kısıtın değiştirilmesi olarak bilinir. Çoklu kısıtlar olduğundan çözüme ait birleşik olasılığın bulunması zor bir matematiksel problemdir ve hesaplanması için yaklaşım yöntemleri kullanılır [Deb ve ark., 2009]. Birçok

güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyon çalışması olasılıksal kısıtı J noktadan oluşan kısıta şöyle dönüştürür:

$$P\left(g_j(\boldsymbol{x},\boldsymbol{d},\boldsymbol{p}) \geq 0\right) \geq R_j \quad \mathrm{j} = 1,2,\ldots,\mathrm{J} \tag{5.93}$$

Burada R_j = j. kısıtın istenilen kısıt olasılığıdır. Yukarıdaki eşitliği çözmede en büyük problem P() olasılığının hesaplanmasıdır. Çözümün güvenirliğinin bütün kısıtlara göre uygun olup olmadığının kontrol edilmesi gerekir. Bunun için öncelikle tek bir kısıta göre çözümün güvenilirlik hesabını ortaya koyulması gerekir. j.nci kısıtta ($P\left(g_j(\boldsymbol{x},\boldsymbol{d},\boldsymbol{p}) \geq 0\right)$) x çözümünün olasılığı (1-P_J) olarak yazılabilir:

$$P_j(\boldsymbol{d},\mu_{\boldsymbol{X}},\mu_{\boldsymbol{P}}) = \int_{g_j(d,\boldsymbol{X},\boldsymbol{P})<0} \varphi_{\mu_X\mu_P}(\boldsymbol{x},\boldsymbol{p})d\boldsymbol{x}d\boldsymbol{p} \tag{5.94}$$

Burada P_j = yenilme olasılığı ve $\varphi_{\mu_{\boldsymbol{X}}\mu_{\boldsymbol{P}}}$ = (x,P)'nin birleşik olasılık yoğunluk fonksiyonudur. Genelde Eş. 5.94'ün analitik olarak çözülmesi olanaklı değildir. Bu sebeple örneklendirerek istatistiksel yaklaşım veya kısıtla çözümün mesafesini hesaplayarak optimizasyona dayalı çözümler getirilmiştir. Bu çözüm yönteminde x ve p'nin değişimlerinin birleşik olasılık dağılımlarına göre N tane farklı örnek çözüm üretilir. Her bir örnek için g_j kısıtı hesaplanır ve geçerliliği kontrol edilir. Eğer N adetten r_j tane durum kısıtı sağlamıyorsa, P_j= (r_j/N)'dir ve olasılıksal kısıt ($P\left(g_j(\boldsymbol{x},\boldsymbol{d},\boldsymbol{p}) \geq 0\right)$) deterministik kısıt ile şöyle hesaplanır [Deb ve ark., 2009]:

$$1 - \left(r_j/N\right) \geq R_j \tag{5.95}$$

Yöntemin avantajı, oluşturulan örneklerin bütün kısıtlara göre kolayca kontrol edilebilmesidir. Eğer istenilen güvenilirlik düzeyi bire çok yakın değilse yöntem basit ve güzel çalışır. Fakat bu yöntemin dezavantajı r_j miktarını bulmak için gerekli olan örnek sayısının (N) en az $O(1/(1-R_j))$ kadar olmasıdır.

5.4.1. Optimizasyon tabanlı güvenilirlik ölçümleri

Güvenilirlik ölçüsünün ana fikri çözüme en yakın kısıt sınırının üzerindeki noktanın belirlenmesidir. Bu nokta genellikle başarısızlığın "en muhtemel noktası" (MPP) olarak tanımlanır. Tek kısıt kabul ederek ve MPP civarında doğrusallık yaklaşımıyla güvenilirlik çözümü hesaplanabilir. Doğrusallık kabulü nedeniyle, bu yöntemler birinci mertebe güvenilirlik yöntemi (FORM) olarak bilinir. Yöntemin çözümü için **X** koordinat sistemi, **U** bağımsız standart normal koordinat sistemine Rosenblatt dönüşümü [Rosenblatt, 1952] yardımıyla dönüştürülmelidir. Standart normal rastsal değişkenler sıfır ortalama ve birim varyans ile karakterize edilir. Bu uzayda, hiper-yüzeye ($g_j(\boldsymbol{x},\boldsymbol{d},\boldsymbol{p})=0$ veya $G_j(\boldsymbol{U})=0$) MPP'de birinci mertebe ile yaklaşılır. Diğer bir deyişle MPP, $P_j=\Phi(-\beta_j)$'nin birinci mertebe yaklaşımı olan güvenilirlik indeksine karşılık gelir.

Performans ölçüm yaklaşımı (PMA)

PMA yaklaşımında MPP bulmak için aşağıdaki optimizasyon probleminin çözülmesi gerekir [Youn ve ark., 2005]:

$$\begin{aligned}&\min \mathrm{G_j}(\boldsymbol{U})\\&\|U\|=\beta_j^r\end{aligned} \tag{5.96}$$

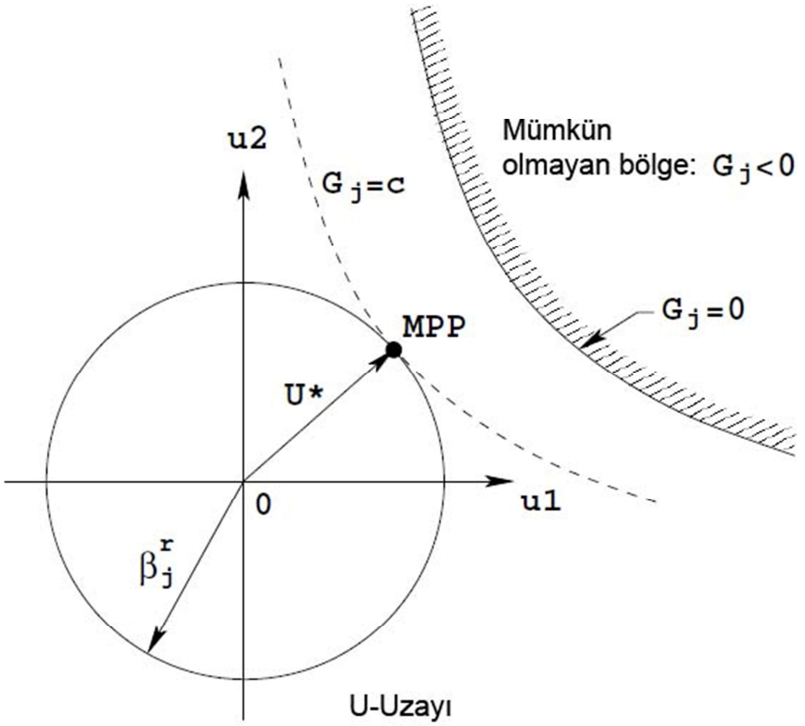
Burada β_j^r= gerekli güvenilirlik indeksidir ve şu şekilde gösterilir:

$$\beta_j^r=\Phi^{-1}(\mathrm{R_j}) \tag{5.97}$$

Eş. 5.97 β_j^r yarıçapındaki çemberin üzerinde olan **U*** noktasını bulur ve $\mathrm{G_j}(\boldsymbol{U})$ ifadesini minimize eder. Orijinal olasılıksal kısıt aşağıdaki ifadeyle yer değiştirir.

$$\mathrm{G_j}(\boldsymbol{U}^*)\geq 0 \tag{5.98}$$

Şekil 5.22'de performans ölçüm yaklaşımı gösterilmiştir. Şekilde kolaylık sağlaması için iki değişken göz önünde bulundurulmuştur.

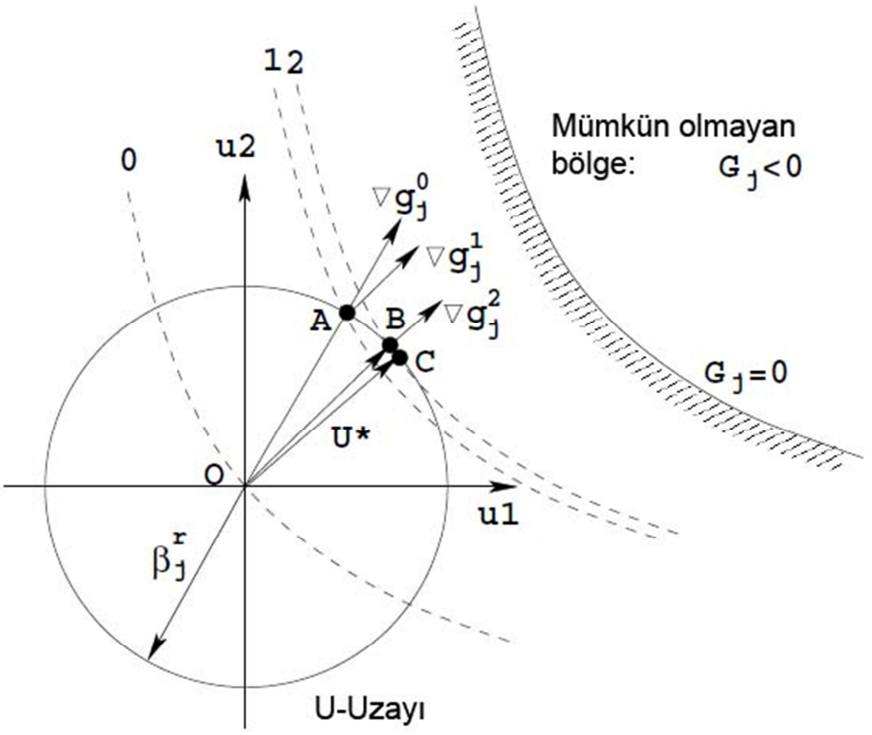

Şekil 5.22. PMA yaklaşımı

U-uzayında olasılıksal g_j kısıtı gösterilmektedir. Karşılık gelen kısıt $G_j(u_1, u_2)$ ve olası bölge tanımlanmıştır. Çember β_j^r güvenilirlik indeksine karşılık gelen çözümdür. Böylece PMA yaklaşımı $G_j(\mathbf{U})$ fonksiyonunun minimum değeri için çember üzerindeki **U*** noktasını bulur. Eğer karşılık gelen kısıt fonksiyonun değeri negatif değilse (veya $G_j(\boldsymbol{U}^*) \geq 0$), $P\left(g_j(\boldsymbol{x}, \boldsymbol{d}, \boldsymbol{p}) \geq 0\right) \geq R_j$ olasılıksal kısıtının sağlandığı göz önünde bulundurulur [Deb ve ark., 2009].

Hızlı performans ölçüm yaklaşımı (FastPMA)

PMA yaklaşımın hızlı bir türevi olarak Du ve Chen (2004) tarafından geliştirilmiştir ve Şekil 5.23'de gösterilmiştir.

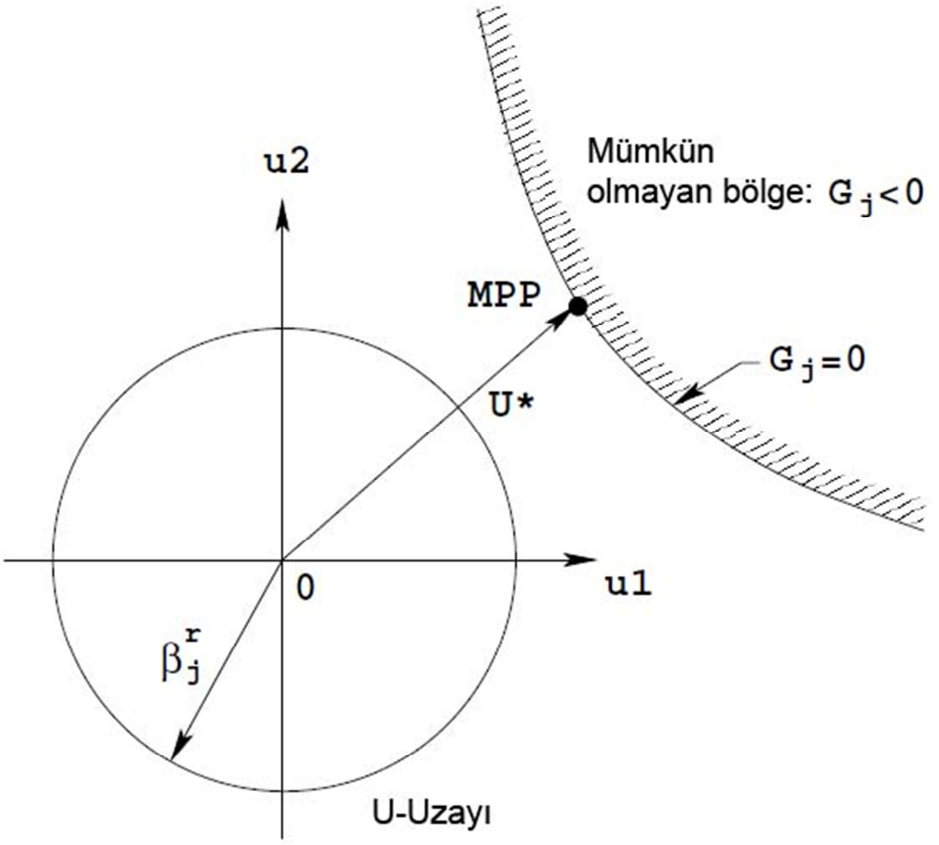

Şekil 5.23. PMA problemi için hızlı yaklaşım

PMA'a hız katmak için her olasılıksal kısıtın (g_j) gradyan vektörü (∇g_j^0) ilk olarak **U**-uzayın orijininde işleme alınır. Bu nokta ile β_j^r yarıçapındaki çemberin kesişimi (A noktası) ve yeni noktanın (A) gradyanı (∇g_j^1) bulunmuş olur. Sonra yeni gradyanın çember ile kesişimi dikkate alınarak ve B noktasında yeni gradyant vektörü (∇g_j^2) belirlenir. Bu yöntem ardışık gradyan vektörleri arasında önceden tanımlanmış toleransa (ϵ_{PMA}) veya sabit sayıdaki iterasyona (η_{PMA}) ulaşıncaya kadar devam ettirilir [Deb ve ark., 2009].

Güvenilirlik indeksi yaklaşımı (RIA)

Bu yaklaşım Tu ve ark. (1999) tarafından ortaya koyulmuştur ve aşağıdaki şekilde çözüme gitmektedir (Şekil 5.24):

$$\begin{aligned} &\min\|\boldsymbol{U}\| \\ &G_j(\boldsymbol{U}) = 0 \end{aligned} \tag{5.99}$$

Şekil 5.24. RIA yaklaşımı

MPP **U**-uzayında kısıt eğrisinin üzerinde ve orijine en yakın olan noktayı bularak hesaplanır. Optimum **U*** noktası orjinal olasılıksal kısıtla şöyle değiştirilir:

$$\|\boldsymbol{U}\| \geq \beta_j^r \tag{5.100}$$

Optimizasyon işlemi sırasında istenilen β_j^r güvenirlik indeksi ihmal edilir ve kısıt sınırındaki minimum **U** vektörü bulunur. Sonrasında **U*** ile β_j^r değeri karşılaştırılır.

PMA yaklaşımından daha çok işlemsel güç gerektirmesine rağmen optimizasyon problemi kısıttan çözümün mesafesini doğrudan verir [Deb ve ark., 2009]. Ayrıca PMA yaklaşımı yalnızca çözümün belirlenen güvenilirlik indeksine göre güvenilir olup olmadığını belirler.

Hızlı güvenilirlik indeks yaklaşımı (FastRIA)

RIA yaklaşımından daha hızlı fakat daha az doğru olan değiştirilmiş yaklaşımdır [Deb ve ark., 2009]. İlk olarak birim çember ($\beta_j^r = 1$ kabul ederek) üzerinde fastPMA yaklaşımına dayanılarak ortalama MPP noktası ($\boldsymbol{U}_{\boldsymbol{PMA}}^{*}$) bulunur. $\boldsymbol{U}_{\boldsymbol{PMA}}^{*}$ üzerinde Newton Raphson yöntemiyle tek yönlü araştırma yapılarak; $G_j(\mathbf{U}) = 0$ olduğu nokta belirlenir. Orjinal çok değişkenli problemin tek değişkenli problem haline çevrilmesinden dolayı hesaplamalar genelde hızlıdır. Sadece U-uzayında kısıt fonksiyonun sayısal türevi gerekir. Yüksek mertebeden doğrusal olmayan kısıtlar için yöntemde bulunan MPP'nin bir yaklaşımdan ibaret olduğu unutulmamalıdır. Güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu yapmak için yukarıda bahsi geçen güvenilirlik çözümlerinin optimizasyon algoritmaları ile etkileşime girmesi gerekir.

5.4.2. Çift döngülü yöntemler

Çift döngülü yöntemde iç içe optimizasyon kullanılır. Dış döngüdeki optimizasyon problemin güvenilirlik unsurunu optimize eder ve karar değişkeni vektörü olarak (**x**,**d**) kullanır. Dış döngüde ele alınan her çözüm için iç döngüde optimizasyon işlemine tabii tutularak kısıt değişimi hesaplanır. İç içe geçmiş yapısından dolayı hesaplama yükü fazladır.

5.4.3. Tek döngülü yöntemler

Tek döngülü yöntemler optimizasyon görevini birleştirir. Optimizasyon görevi doğru MPP'nin bulunması yaklaşımından oluşur. Orjinal olasılıksal kısıtta aşağıdaki yerdeğiştirme öngörülür:

$$g_j(\bar{\boldsymbol{x}}, \boldsymbol{d}, \bar{\boldsymbol{p}}) \geq 0 \tag{5.101}$$

Burada $\bar{x}$ ve $\bar{p}$, g_j'nin **x** ve **p**'ye göre ortalamalardaki türevinden aşağıdaki şekilde hesaplanır:

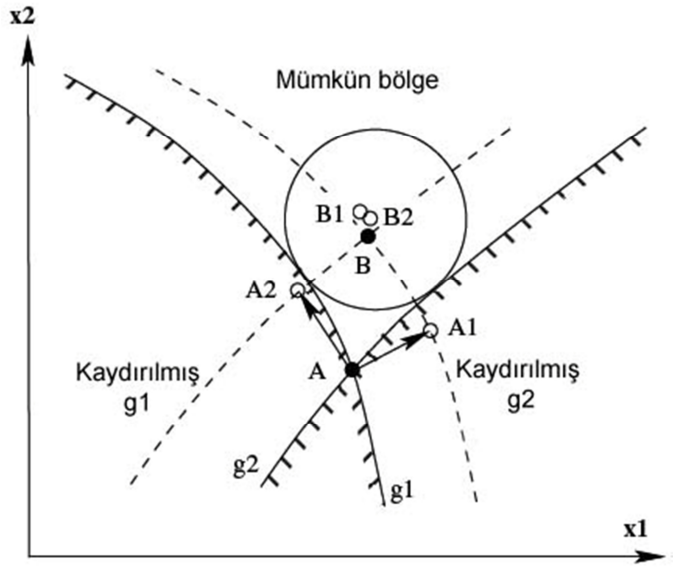
$$\overline{\boldsymbol{x}} = \mu_{\boldsymbol{x}} - \beta_j^r \sigma \frac{\nabla_{\boldsymbol{x}} g_j}{\sqrt{\|\nabla_{\boldsymbol{x}} g_j\|^2 + \|\nabla_{\boldsymbol{p}} g_j\|^2}} \tag{5.102}$$

$$\overline{\boldsymbol{p}} = \mu_{\boldsymbol{p}} - \beta_j^r \sigma \frac{\nabla_{\boldsymbol{p}} g_j}{\sqrt{\|\nabla_{\boldsymbol{x}} g_j\|^2 + \|\nabla_{\boldsymbol{p}} g_j\|^2}} \tag{5.103}$$

Yukarıdaki eşitlikler çift döngülü yönteme yalnızca bir yaklaşım olduğundan, genelde doğru sonuçlar üretemezler fakat çift döngülü yöntemden daha hızlı sonuç verir.

5.4.4. Ayrışmış yöntem

Yöntem araştırma uzayında x değişkeni veya p parametresinde belirsizliği göz önüne almadan deterministik optimum sonucu bularak başlar. Her kısıt için PMA veya RIA kullanılarak MPP bulunur. Her kısıt iç optimizasyonunda bulunun MPP noktasına göre değiştirilir. Değiştirilen kısıt problemine göre deterministik optimizasyon çözülür. İkili optimizasyon çözümde iyileştirme sağlanmayıncaya kadar devam ettirilir. Yöntem Şekil 5.25'de gösterilmiştir. Deterministik optimizasyonda bütün kısıtlar karşı gelen MPP noktasını bulmak için göz önünde bulundurulur.

Şekil 5.25. SORA yönteminin çalışma prensibi [Deb ve ark., 2009]

Bundan sonra, karşı gelen kısıtlar bu noktalarda kaydırılır. Optimizasyon problemi yeni B noktasını bulmak üzere çözülmüş olur. Bu yöntem her iki kısıt için B1 ve B2'yi bularak yakınsama olana kadar devam ettirilir. Aşağıda özel ardışık optimizasyon ve güvenilirlik düzenlenmesi (SORA) yaklaşım verilmiştir:

$$\begin{aligned}
&\min_{\boldsymbol{d},\mu_X} f(\boldsymbol{d}, \mu_X, \mu_P) \\
&g_j\left(d, \mu_X - s_j^t, p_{MPP,j}^t\right) \geq 0 \quad \text{j} = 1, 2, \ldots, \text{J} \\
&h_k(\boldsymbol{d}) \geq 0, \quad \text{k} = 1, 2, \ldots, \text{K} \\
&x^l \leq x \leq x^u \\
&\boldsymbol{d}^l \leq \boldsymbol{d} \leq \boldsymbol{d}^u
\end{aligned} \tag{5.104}$$

5.4.5. Yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

Yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu hedef güvenilirlik indeksi için kalibre edilen güvenilirliğe dayalı tasarım katsayılarının deterministik optimizasyonda kullanılarak güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu haline dönüştürülmesinden ibarettir ve aşağıdaki gibi ifade edilir [Wang ve Kulhawy, 2008]:

Amaç fonksiyonu:

$$\min_{x,d} Z = f\left(B, L, D, H, B_0, L_0, k, c_e, c_f, c_c, c_r, c_b\right) \tag{5.105}$$

Kısıtlar:
ULS: $F_{50} \leq \psi_c^{ULS} Q_{cn}$
SLS: $\delta \leq \delta_{maks}$

Burada, F_{50} = 50 yıllık periyod içerisinde temele gelen toplam yük, ψ_c^{ULS} = direnç faktörleri, Q_{cn} = nominal net taşıma gücüdür.

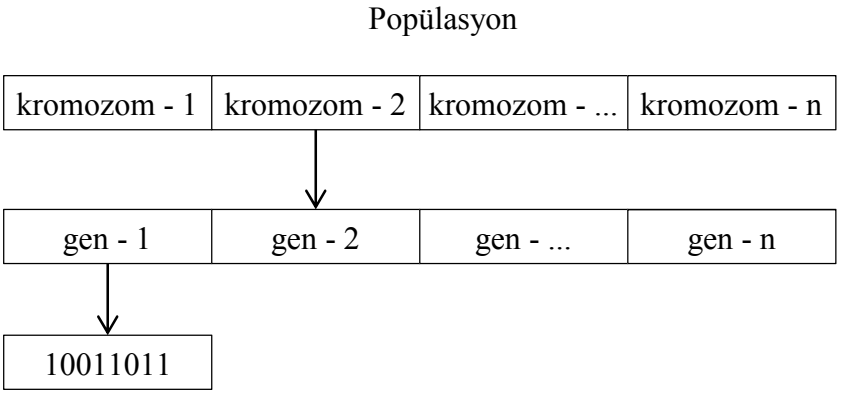
Bu çalışmada güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu analizleri yapabilmek için yük ve dayanım katsayıları kullanılmıştır. Yöntem daha önce anlaılan RBDO yöntemlerine göre basit ve hızlıdır. Tek, çift döngülü ve ayrışmış RBDO yöntemlerinde gradyan hesaplanması gerektiğinden bu yöntemler kullanılmamaıştır. Fakat bu yöntem gradyan hesaplanmasına gerek duymaz. Yöntemin dezavantajı ise hedef güvenilirlik indeksi veya geoteknik analiz parametrelerindeki istatistiksel değişim olması durumunda 6. bölümde anlatılacak olan yük ve dayanım katsayıları için yeniden analiz yapılması gereğidir.

5.4.6. Genetik algoritma

Genetik algoritma (GA), rastgele arama tekniklerini kullanarak çözüm bulmaya çalışan, parametre kodlama esasına dayanan bir arama tekniğidir [Goldberg, 1989]. Probleme tek bir çözüm üretmek yerine farklı çözümlerden oluşan bir çözüm kümesi üretir. Böylelikle, arama uzayında aynı anda birçok nokta değerlendirilmekte ve sonuçta bütünsel çözüme ulaşma olasılığı yükselmektedir. Çözüm kümesindeki değerler birbirinden tamamen bağımsızdır. Her biri çok boyutlu uzay üzerinde bir vektördür. Başlangıç popülasyonunun rastgele biçimde oluşturulması kısıtlı optimizasyon problemlerinde çözümün kısıtlar dışına yönelmesine sebep olabilmektedir [Elmas, 2007].

Diğer optimizasyon yöntemlerinden farkı çözüm için tek bir yapının geliştirilmesi yerine, yapılardan meydana gelen bir küme oluşturmasıdır. Problem için olası pekçok çözümü temsil eden bu küme genetik algoritma terminolojisinde popülasyon adını alır (Şekil 5.26). Popülasyonlar vektör, kromozom veya birey adı verilen sayı dizilerinden oluşur. Kromozom, bir yada birden fazla gen yapısının biraraya gelerek çözüme ait bilgi içeren dizidir. Kromozom içerisinde kendi başına bilgi taşıyan en ufak birime ise gen adı verilir. Popülasyondaki bireyler evrimsel süreç içinde genetik algoritma işlemcileri tarafından hesaplanır. Popülasyon içerisindeki kromozom sayısı sabit olup problemin özelliğine göre programcı tarafından belirlenir. Az sayıda kromozom olması çaprazlama sonucundaki birey çeşitliliğini azaltacağından çözüme ulaşmayı engelleyebilir. Fazla sayıda kromozom olması GA'nın yavaşlamasına sebep

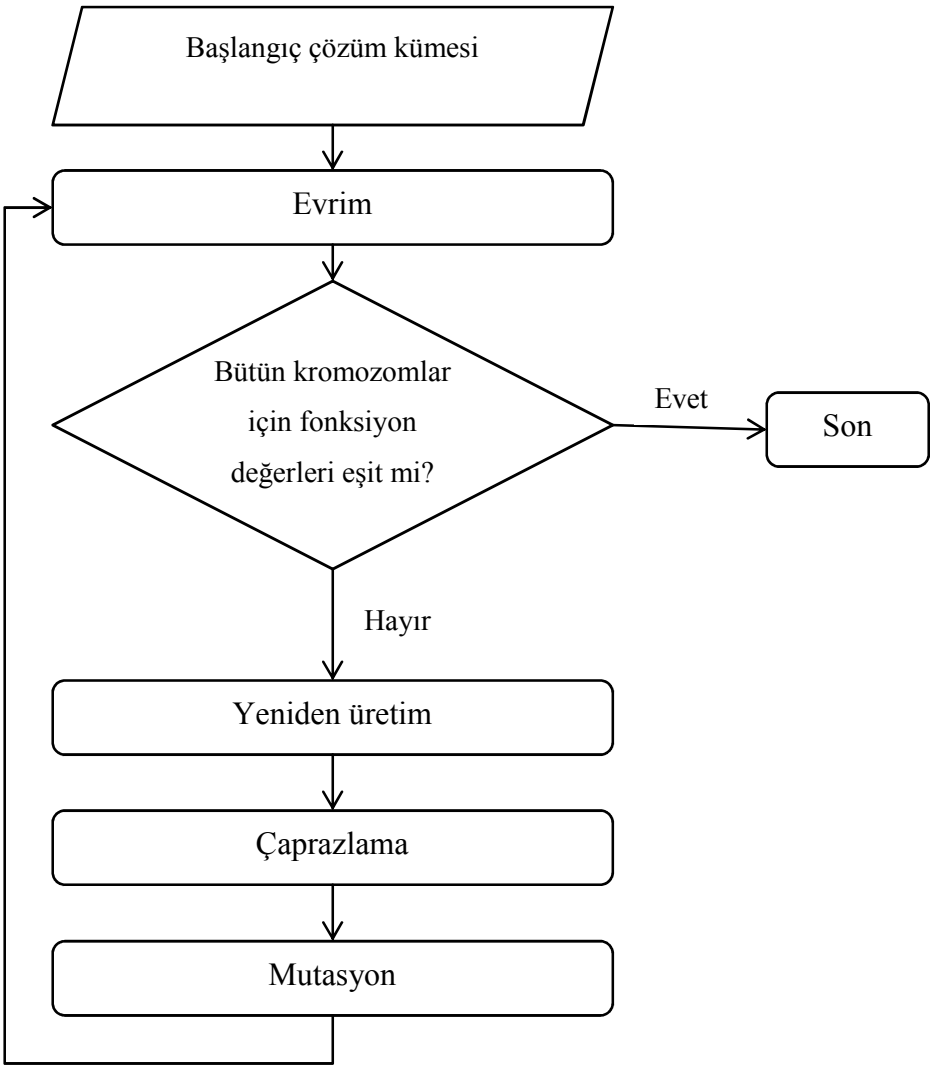
olur. Popülasyonun büyüklüğü yaygın olarak 16 ile 100 arasında kromozom içerecek şekilde seçilir [Haupt ve Haupt, 2004]. Bu çalışmada popülasyon büyüklüğü 100 olarak seçilmiştir.

Şekil 5.26. Popülasyonun yapısı

Genetik algoritmaların problem çözümündeki başarısına karar vermedeki en önemli faktör, problemin çözümünü temsil eden bireylerin gösterimidir. Problemin bireyler içindeki gösterimi problemden probleme değişiklik gösterir. Popülasyon içindeki her bireyin problem için çözüm olup olmayacağına karar veren bir uygunluk fonksiyonu vardır. Uygunluk fonksiyonundan dönen sonuca göre yüksek değere sahip olan bireylere, popülasyondaki diğer bireyler ile çoğalmaları için fırsat verilir. Bu bireyler çaprazlama işlemi sonunda çocuk adı verilen yeni bireyler üretirler (Şekil 5.27).

Çocuk kendisini meydana getiren ebeveynlerin özelliklerini taşır. Yeni bireyler üretilirken düşük uygunluk değerine sahip bireyler daha az seçileceğinden bu bireyler bir süre sonra popülasyon dışında bırakılırlar. Yeni popülasyon, bir önceki popülasyonda yer alan uygunluğu yüksek bireylerin bir araya gelip çoğalmalarıyla oluşur. Aynı zamanda bu popülasyon önceki popülasyonun uygunluğu yüksek bireylerinin sahip olduğu özelliklerin büyük bir kısmını içerir. Böylelikle, pek çok nesil aracılığıyla iyi özellikler popülasyon içersinde yayılırlar ve genetik işlemler aracılığıyla da diğer iyi özelliklerle birleşirler. Uygunluk değeri yüksek olan ne kadar çok birey bir araya gelip, yeni bireyler oluştururursa arama uzayı içerisinde o kadar iyi bir çalışma alanı elde edilir.

Şekil 5.27. Genetik algoritma akış şeması [Yang ve ark., 2005]

Genetik algoritma işlemleri

Genetik algoritma, problemlerin çözümü için evrimsel süreci bilgisayar ortamında taklit etmek için kodlama, seçim, çaprazlama, mutasyon vb. işlemleri kullanır. Bu işlemler aşağıda anlatılacaktır.

Kodlama

Genetik algoritmanın bir problem üzerine çalışması için potansiyel çözümünün bilgisayarın işlem yapacağı biçime dönüştürülmesi gerekir. Bu dönüşüm işlemi

kodlama olarak isimlendirilir. İkili, değer, permütasyon ve ağaç kodlaması bulunmaktadır. Bunlardan ikili kodlama en basit ve en yaygın olarak kullanılan türdür [Haupt ve Haupt, 2004]. Bu sebeple bu çalışmada ikili kodlama kullanılmıştır. 1 ve 0'lardan oluşan kromozomlardan ibarettir. Birçok problem için kodlama doğal değildir. Bu sebeple çaprazlama veya mutasyondan sonra düzeltmelerin yapılması gerekebilir.

Seçim

Popülasyondaki dizilerden hangilerinin yeni popülasyona aktarılması gerektiği seçim mekanizması ile sağlanır. Genellikle popülasyon üzerinde uygulanan ilk işlemdir. Rulet tekerleği, orantılı, sıralı, turnuva ve denge durumu seçim mekanizması literatürde bulunan seçim tekniklerinden en yaygın olanlarıdır [Mitchell, 1998].

Genetik algoritmada yaygın ve basit olduğundan bu çalışmada rulet tekerleği seçim mekanizması kullanılmıştır. Rulet tekerleği yönteminde tekerlek n adet parçaya bölünür. Her parça diziyi temsil eder. Her dizinin uygunluk değeri toplam uygunluk değerine bölünür. Yığın içindeki her dizinin çözüm kümesi değerlerine göre yeri bulunur. Diziler uygunluk değerine bakılarak yüzdelik olarak tekerlekte temsil edilir. Tekrar üretme için rulet tekerleği döndürülür. Sıfırla toplam uygunluk arasında rastgele bir sayı üretilerek bu sayının tekerleğin hangi parçasına karşılık geldiği göz önünde bulundurularak kromozom seçilir [Elmas, 2007]. Rulet tekerleği seçim yöntemi çözüm değerlerinin farklı yönlerde aranmasına sebep olduğundan zamansız yakınmasaya sebep olabilmektedir.

Çaprazlama

Çaprazlama iki kromozomun birleştirilmesiyle yeni bir kromozom elde edilmesidir. Mevcut kromozomlardaki iyi karakteristiklerin alınarak yeni kromozoma aktarılmasını sağlar. Evrim sürecinde çaprazlama olasılığı kullanıcı tarafından belirlenir. Literatürde tek noktalı, çok noktalı, pozisyona dayalı, sıraya dayalı, kısmi planlı çaprazlama türleri bulunmaktadır [Elmas, 2007].

Bu çalışmada pozisyona dayalı çaprazlama kullanılmıştır. Bu çaprazlamada rastsal ikili sistemde vektör üretilerek, vektörün 1 olan değeri için birinci kromozomdan, 0 olan değeri için ikinci koromozondan seçim yapar ve yeni bir vektör olarak birleştirir. Örneğin:

ebeveyn1 = [a b c d e f g h], ebeveyn2 = [1 2 3 4 5 6 7 8] ikili vektör [1 1 0 0 1 0 0 0] olduğunda çaprazlama sonucunda oluşacak çocuk şöyledir:

çocuk1 = [a b 3 4 e 6 7 8]

Mutasyon

Mutasyon çaprazlama işleminden sonra kullanılır. Kromozomdaki genetik çeşitliliğin diğer nesile aktarılmasını sağlar. Kullanıcı tarafından belirlenen mutasyon olasılığına göre gerçekleşir. Mutasyon sonucunda kromozomdaki genler değişikliğe uğrar ve gen havuzunda yeni genlerin oluşmasına sebep olur. Böylelikle GA mutasyondan önceki durumdan daha iyi sonuca ulaşabilir. Mutasyon olasılığının 0.01 gibi küçük değerleri başlangıç için tercih edilebilir. En yaygın kullanılan türü rastgele bit mutasyonudur. Mutasyon olasılığına göre kromozom dizisinin rastsal seçilen elemanlarının 0 yerine 1, 1 yerine 0 ile değiştirilmesi işlemidir. Örneğin:
çocuk1 = [1 1 0 0 0 **0** 1 0 1 1] kromozomu mutayon sonrasında
çocuk1= [1 1 0 0 0 **1** 1 0 1 1] biçimini alır.

Mutasyon seçeneklerinden bazıları sınır, Gauss, tekdüze ve uyarlanabilir fonksiyonlardır. Bu çalışmada Gauss mutasyon fonksiyonu kullanılmıştır. Bu yöntemde seçilen gene Gauss dağılımından rastgele değer eklenir. Genin kullanıcı tarafından tanımlanmış alt ve üst limitlerinin dışında olan değerleri kırpılır.

<u>Ceza fonksiyonu</u>

Kısıtlı optimizasyon problemlerinin çözüm yöntemlerinden birisi ceza fonksiyonları kullanmaktır. Ceza fonksiyonu işleminde, kısıtlı optimizasyon probleminde bulunan

kısıtlar amaç fonksiyonuna dahil edilerek, kısıtsız optimizasyon problemi biçimine dönüştürülür. Yöntem aşağıdaki şekilde ifade edilir [Snyman, 2005]:

$$
\begin{aligned}
&\min_{x,d} P(x,d,p) \\
&g_j(x,d,p) \geq 0, \qquad j = 1, 2, \ldots, J \\
&h_k(d) \geq 0, \qquad k = 1, 2, \ldots, K \\
&P(x,\rho,\beta) = f(x) + \sum_{j=1}^{r} \rho_j h_j^2(x) + \sum_{j=1}^{m} \beta_j g_j^2(x) \\
&\rho_j \square 0; \quad \beta_j = \begin{cases} 0, & g_j(x) \leq 0 \\ u_j \gg 0, & g_j(x) > 0 \end{cases}
\end{aligned}
\tag{5.106}
$$

Burada x belirsiz olan tasarım değişkenleri, p belirsiz tasarım değişkenleri seti, d deterministik tasarım değişkenleri, j, k = değişken sayısı, ρ_j, $\beta_j$ceza parametreleri, $h_j(x)$, $g_j(x)$ = parçasal ceza fonksiyonları, $P(x,\rho,\beta)$ ceza fonksiyonudur. Kısıtsız optimizasyon probleminin çözümü x*(ρ, β)'dır.

Bu çalışmada gerçekleştirilen genetik algoritma ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu işlemlerinde hedef güvenilirlik indeksi kısıt olarak etkitilmek yerine ceza fonksiyonu kullanılarak kısıtsız optimizasyon problemine dönüştürülmüştür. Diğer ULS, SLS ve geometrik kısıtlar da aynı ceza fonksiyonu uygulamasıyla optimizasyon problemlerinde değerlendirilmiştir. Böylelikle güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu problemi, ceza fonksiyonu kullanarak kısıtsız optimizasyon problemi haline gelmiştir.

5.5. Özet

Bu bölümde güvenilirliğe dayalı tasarım için gerekli olan olasılık teorisinin unsurlarına yer verilmiştir. Rastsal değişkenin temel özellikleri, normal ve lognormal rastsal değişken tanımlanmıştır. Hedef yenilme olasılığının belirlenmesinde kullanılabilecek yöntemler ortaya koyulmuştur. Güvenilirlik indeksinin hesaplanmasında birinci derece güvenilirlik yöntemi (FORM) ve Monte Carlo benzetim yöntemleri anlatılmıştır. Yük ve direnç faktörlerinin belirlenmesine olanak

veren basitleştirilmiş güvenilirliğe dayalı tasarım biçimi anlatılarak kalibrasyon çalışmasının yapılışı sunulmuştur. Ölü, hareketli, deprem, rüzgar ve kar yükünün rastgele değişken olarak kullanılmasında gerekli olan parametreler ve dağılımlar lüteratürden derlenmiştir. İstatistiksel yüklemenin kombinasyon olarak uygulanmasında gerekli olan zaman ve dağılımlara değinilmiştir. Örnek bir bina için istatistiksel yüklemeler dikkate alınarak Monte Carlo benzetimi yardımıyla binaya etkiyen yük kombinasyonları hesaplanmıştır.

Güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu için tek, çift ve ayrışmış çözüm yöntemleri açıklanmıştır. Bu yöntemler için amaç fonksiyonu gradyanının hesaplanmasına gerek duyulduğundan analizlerde kullanılmamıştır. Bu sebeple yük, dayanım katsayıları ve genetik algoritmayla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu yöntemlerine değinilmiştir. Genetik algoritmada kullanılan kodlama, seçim, çaprazlama, mutasyon ve ceza fonksiyonu işlemleri anlatılmıştır.

6. SIĞ TEMELLERİN DEPREM YÜKLERİ ETKİSİNDE GÜVENİLİRLİĞE DAYALI TASARIMI

6.1. Giriş

Sığ ve derin temellerin eksenel basınç ve çekme kuvvetleri altında ULS ve SLS şartlarına göre güvenilirliğe dayalı tasarımı Phoon ve ark. (1995) ve Akbaş (2007) tarafından kapsamlı bir biçimde çalışılmıştır. Fakat literatürde kohezyonsuz zemindeki sığ temellerin deprem kuvvetleri etkisinde güvenilirliğe dayalı tasarımıyla ilgili bir çalışmalar (Massih ve ark., 2008) sınırlıdır. Diğer taraftan sığ temellerin deprem kuvvetleri etkisinde tasarımı birçok bilinmezliği barındırdığından geleneksel tasarım yöntemleriyle yapılan çözümler şüpheci bir yaklaşımla ele alınmalıdır. Bilinmezliklerin örtüsü olan güvenlik katsayısı deprem gibi bir durumda sığ temel tasarımının kurtarıcısı olarak görülmemelidir.

Bu sebeplerle tasarımda kullanılan her bir bilinmezlik içeren değişkenin istatistiksel özellikleri araştırılarak kohezyonsuz zeminlerde yer alan sığ temellerin deprem kuvveti etkisinde güvenilirliğe dayalı tasarımı nahai sınır denge için ele alınmıştır. Deprem kuvvetlerinin hesaplanmasında Afet Bölgelerinde Yapılacak Yapılar Hakkında Yönetmelik (1998) kullanılarak temele etkiyen yükler belirlenmiştir. Güvenilirliğe dayalı tasarım eşitliklerini geliştirmek için kullanılan adımlar aşağıda verilmiştir:

- Tasarım için gerçekçi bir model seçilir.
- Tasarım değişkenlerinin olasılıksal tanımlayıcıları belirlenir.
- Tasarım problemindeki her bir değişken için güvenilirlik indeksinin değişimi parametrik olarak ele alınır.
- Tasarımlarda güvenilirlik indeksinin değişimi belirlenir.
- Her kalibrasyon kümesindeki hedef güvenilirlik seviyesi sağlanana kadar güvenilirliğe dayalı tasarım eşitliklerindeki direnç faktörleri değiştirilerek hedef güvenilirlik elde edilmiş olunur.

Bu bölümde geliştirilen dayınım parametreleri kullanılarak örnek güvenilirliğe dayalı tasarım hesaplaması EK-1'de verilmiştir.

6.2. Sığ Temellerin Deprem Yükleri Altında Güvenilirliğe Dayalı Tasarımı

Sığ temellerin drenajlı yükleme koşullarında taşıma gücü aşağıdaki eşitlik ile ifade edilebilir:

$$Q_c = Q_{tc} - W \tag{6.1}$$

Burada Q_c = net taşıma gücü, Q_{tc} = taşıma gücü, W = temel ve temel için kazılan zemin ağırlığıdır. Eş. 6.1'de yer alan sığ temellerin brüt taşıma gücü ise kohezyonsuz zeminlerde şu şekilde tanımlanır:

$$Q_{tc} = \begin{pmatrix} 0.5B\gamma N_\gamma \zeta_{\gamma r}\zeta_{\gamma s}\zeta_{\gamma i}\zeta_{\gamma t}\zeta_{\gamma g}\zeta_{\gamma d} + \\ \gamma D N_q \zeta_{qr}\zeta_{qs}\zeta_{qi}\zeta_{qt}\zeta_{qg}\zeta_{qd} \end{pmatrix} \text{BL} \tag{6.2}$$

Bu eşitlikte geçen model parametrelerinin tanımı ve detaylı incelemesi 3. bölümde yapılmıştır. Deprem kuvvetleri etkisinde taşıma gücü faktörlerinde azalma olması beklenmektedir [Soubra, 1999; Choudhury ve Subba Rao, 2005; Ghosh, 2008]. Bu durum alt bölüm 6.2.1'de incelenecektir. Nihai limit durumu, drenajlı basınç kapasitesinin uygulanan nihai yüke eşit olması olarak tanımlanır. Eğer drenajlı basınç kapasitesi uygulanan yükten daha az ise sığ temel yenilmeye maruz kalır. Tersi durum olarak, uygulanan yük drenajsız basınç kapasitesinden daha küçükse temel taşıma gücü (nihai limit) açısından tatmin edici performans sergiler. Yukarıda anlatılanlar performans fonksiyonu (P) olarak şöyle tanımlanabilir:

$$P = Q_c - F \tag{6.3}$$

Burada F = temele etkiyen ölü, hareketli ve deprem yük unsurlarıdır.

6.2.1. Deprem yükleri altında taşıma gücü faktörlerinin değişimi

3. Bölümde Eş. 3.72'de belirtilen taşıma gücü faktörleri (N_γ, N_c, N_q) statik durumda geçerlidir. Dinamik yükler altında bu faktörlerde azalmalar olması beklenir. Literatürde sığ temellerin sismik davranış altında taşıma gücü faktörlerinin belirlenmesini amaçlayan çeşitli çalışmalar (Sarma ve Iossifelis, 1990; Pecker, 1996; Soubra, 1999; Kumar ve Mohan, 2002; Choudhury ve Subba Rao, 2005; Ghosh, 2008) yapılmıştır. Soubra (1999) tarafından determistik limit analiz teorisi üst sınır yöntemine dayanan model yöntemi ile elde edilen sismik taşıma gücü faktörleri karmaşık hesaplamaya gerek duyulmaksızın elde edilebilir ve kullanışlı olduğundan bu çalışmada yararlanılmıştır. Deprem durumundaki taşıma gücü katsayılarının kullanılabilmesi için binaya etkiyen yatay yükün düşey yüke oranının (k_h) belirlenmesi gerekmektedir. Yatay yükün düşey yüke oranı ve efektif içsel sürtünme açısı değerlerine göre taşıma gücü faktörleri Çizelge 6.1, Çizelge 6.2 ve Çizelge 6.3'de sunulmuştur. Eş. 6.2'de belirtilen taşıma gücü faktörlerinin sismik durum için geçerli olan taşıma gücü faktörleriyle ($N_{\gamma E}$, N_{cE}, N_{qE}) yer değiştirmesi gerekmektedir.

Çizelge 6.1. Sismik taşıma gücü katsayıları $N_{\gamma E}$ [Soubra, 1999]

	ϕ' (°)						
k_h	15	20	25	30	35	40	45
0.00	2.10	4.67	10.06	21.88	49.62	120.96	328.88
0.05	1.51	3.57	7.91	17.43	39.69	96.48	259.93
0.10	1.01	2.61	6.04	13.59	31.23	75.92	203.11
0.15	0.58	1.80	4.45	10.35	24.14	58.94	156.98
0.20	0.26	1.13	3.14	7.67	18.32	45.12	120.05
0.25	0.04	0.62	2.09	5.51	13.61	34.05	90.85
0.30	-	0.26	1.28	3.80	9.89	25.31	68.05
0.35	-	-	0.69	2.49	6.99	18.51	50.44
0.40	-	-	0.28	1.51	4.77	13.29	36.99
0.45	-	-	0.04	0.81	3.12	9.34	26.82
0.50	-	-	-	0.35	1.92	6.40	19.19
0.55	-	-	-	0.07	1.08	4.24	13.54
0.60	-	-	-	-	0.51	2.69	9.38

Çizelge 6.2. Sismik taşıma gücü katsayıları N_{qE} [Soubra, 1999]

	ϕ' (°)						
k_h	15	20	25	30	35	40	45
0.00	3.95	6.41	10.69	18.46	33.43	64.55	135.91
0.05	3.52	5.72	9.51	16.35	29.44	56.39	117.46
0.10	3.07	5.02	8.35	14.34	25.7	48.89	100.85
0.15	2.59	4.32	7.24	12.44	22.25	42.08	86.05
0.20	2.07	3.62	6.17	10.67	19.08	35.96	73.00
0.25	1.46	2.94	5.17	9.04	16.22	30.52	61.6
0.30	-	2.25	4.22	7.54	13.65	25.73	51.71
0.35	-	1.46	3.33	6.19	11.37	21.53	43.21
0.40	-	-	2.47	4.97	9.36	17.89	35.93
0.45	-	-	1.56	3.86	7.59	14.74	29.75
0.50	-	-	-	2.85	6.04	12.04	24.51
0.55	-	-	-	1.86	4.69	9.72	20.09
0.60	-	-	-	-	3.49	7.75	16.36

Çizelge 6.3. Sismik taşıma gücü katsayıları N_{cE} [Soubra, 1999]

	ϕ' (°)						
k_h	15	20	25	30	35	40	45
0.00	11.00	14.87	20.78	30.25	46.35	75.8	135.09
0.05	10.26	13.79	19.14	27.64	41.95	67.84	119.27
0.10	9.50	12.69	17.50	25.09	37.74	60.38	104.74
0.15	8.72	11.60	15.91	22.64	33.76	53.46	91.56
0.20	7.96	10.54	14.37	20.32	30.06	47.12	79.70
0.25	7.21	9.51	12.91	18.14	26.63	41.36	69.14
0.30	6.48	8.53	11.53	16.12	23.50	36.18	59.81
0.35	5.79	7.61	10.25	14.26	20.67	31.56	51.62
0.40	5.14	6.75	9.07	12.58	18.12	27.47	44.49
0.45	4.54	5.96	8.00	11.05	15.85	23.86	38.29
0.50	3.98	5.23	7.02	9.68	13.83	20.69	32.94
0.55	3.47	4.58	6.14	8.46	12.04	17.93	28.33
0.60	3.01	3.98	5.36	7.37	10.48	15.53	24.37

Yatay Yükün Düşey Yüke Oranının Belirlenmesi

Bölüm 5.2.10'da anlatılan Afet Bölgelerinde Yapılacak Yapılar Hakkında Yönetmelikte (1998) belirtilen hesaplama yöntemine göre yatay yük katsayısının belirlenmesi için parametrik bir çalışma yapılmıştır. Etkin yer ivme katsayısı (A_0)

0.1, 0.2, 0.3, 0.4, zemin sınıfı Z1, Z2, Z3, Z4, bina önem katsayısı (I) 1.0, 1.2, 1.4, 1.5, taşıyıcı sistem davranış katsayısı (R) 3, 4, 6, 7, 8 değerlerinde alınarak k_h katsayısının değişimi 15 m yüksekliğe sahip bölüm 5.2.10'daki örnek betonarme bir bina için Türkiye şartlarındaki sismik bölgelere göre araştırılmıştır. Örnek bina için k_h hesaplanmasında gerekli olan parametre değerleri ve sonuçları Çizelge 6.4'de, histogramı ise Şekil 6.1'de verilmiştir.

Çizelge 6.4. Örnek bina için k_h katsayısının değişimi

A_0 (g)	Zemin Sınıfı	I	R	T_1	$S(T_1)$	$A(T_1)$	$R_a(T_1)$	V_t (ton)	k_h
0.1	Z1	1.0	3	0.534	1.577	0.158	3	161.6	0.05
0.1	Z1	1.0	4	0.534	1.577	0.158	4	121.2	0.04
0.1	Z1	1.0	6	0.534	1.577	0.158	6	80.8	0.03
0.1	Z1	1.0	7	0.534	1.577	0.158	7	69.2	0.02
0.1	Z1	1.0	8	0.534	1.577	0.158	8	60.6	0.02
0.1	Z1	1.2	3	0.534	1.577	0.189	3	193.9	0.06
0.1	Z1	1.2	4	0.534	1.577	0.189	4	145.4	0.05
0.1	Z1	1.2	6	0.534	1.577	0.189	6	96.9	0.03
0.1	Z1	1.2	7	0.534	1.577	0.189	7	83.1	0.03
0.1	Z1	1.2	8	0.534	1.577	0.189	8	72.7	0.02
0.1	Z1	1.4	3	0.534	1.577	0.221	3	226.2	0.07
0.1	Z1	1.4	4	0.534	1.577	0.221	4	169.7	0.06
0.1	Z1	1.4	6	0.534	1.577	0.221	6	113.1	0.04
0.1	Z1	1.4	7	0.534	1.577	0.221	7	96.9	0.03
0.1	Z1	1.4	8	0.534	1.577	0.221	8	84.8	0.03
0.1	Z1	1.5	3	0.534	1.577	0.237	3	242.4	0.08
0.1	Z1	1.5	4	0.534	1.577	0.237	4	181.8	0.06
0.1	Z1	1.5	6	0.534	1.577	0.237	6	121.2	0.04
0.1	Z1	1.5	7	0.534	1.577	0.237	7	103.9	0.03
0.1	Z1	1.5	8	0.534	1.577	0.237	8	90.9	0.03
0.1	Z2	1.0	3	0.534	1.985	0.199	3	203.4	0.07
0.1	Z2	1.0	4	0.534	1.985	0.199	4	152.5	0.05
0.1	Z2	1.0	6	0.534	1.985	0.199	6	101.7	0.03
0.1	Z2	1.0	7	0.534	1.985	0.199	7	87.2	0.03
0.1	Z2	1.0	8	0.534	1.985	0.199	8	76.3	0.02
0.1	Z2	1.2	3	0.534	1.985	0.238	3	244.1	0.08
0.1	Z2	1.2	4	0.534	1.985	0.238	4	183.1	0.06
0.1	Z2	1.2	6	0.534	1.985	0.238	6	122.0	0.04
0.1	Z2	1.2	7	0.534	1.985	0.238	7	104.6	0.03
0.1	Z2	1.2	8	0.534	1.985	0.238	8	91.5	0.03
0.1	Z2	1.4	3	0.534	1.985	0.278	3	284.8	0.09
0.1	Z2	1.4	4	0.534	1.985	0.278	4	213.6	0.07
0.1	Z2	1.4	6	0.534	1.985	0.278	6	142.4	0.05
0.1	Z2	1.4	7	0.534	1.985	0.278	7	122.0	0.04

Çizelge 6.4. (Devam) Örnek bina için k_h katsayısının değişimi

A_0 (g)	Zemin Sınıfı	I	R	T_1	$S(T_1)$	$A(T_1)$	$R_a(T_1)$	V_t (ton)	k_h
0.1	Z2	1.4	8	0.534	1.985	0.278	8	106.8	0.03
0.1	Z2	1.5	3	0.534	1.985	0.298	3	305.1	0.10
0.1	Z2	1.5	4	0.534	1.985	0.298	4	228.8	0.07
0.1	Z2	1.5	6	0.534	1.985	0.298	6	152.5	0.05
0.1	Z2	1.5	7	0.534	1.985	0.298	7	130.8	0.04
0.1	Z2	1.5	8	0.534	1.985	0.298	8	114.4	0.04
0.1	Z3	1.0	3	0.534	2.500	0.250	3	256.1	0.08
0.1	Z3	1.0	4	0.534	2.500	0.250	4	192.1	0.06
0.1	Z3	1.0	6	0.534	2.500	0.250	6	128.1	0.04
0.1	Z3	1.0	7	0.534	2.500	0.250	7	109.8	0.04
0.1	Z3	1.0	8	0.534	2.500	0.250	8	96.0	0.03
0.1	Z3	1.2	3	0.534	2.500	0.300	3	307.3	0.10
0.1	Z3	1.2	4	0.534	2.500	0.300	4	230.5	0.08
0.1	Z3	1.2	6	0.534	2.500	0.300	6	153.7	0.05
0.1	Z3	1.2	7	0.534	2.500	0.300	7	131.7	0.04
0.1	Z3	1.2	8	0.534	2.500	0.300	8	115.2	0.04
0.1	Z3	1.4	3	0.534	2.500	0.350	3	358.6	0.12
0.1	Z3	1.4	4	0.534	2.500	0.350	4	268.9	0.09
0.1	Z3	1.4	6	0.534	2.500	0.350	6	179.3	0.06
0.1	Z3	1.4	7	0.534	2.500	0.350	7	153.7	0.05
0.1	Z3	1.4	8	0.534	2.500	0.350	8	134.5	0.04
0.1	Z3	1.5	3	0.534	2.500	0.375	3	384.2	0.13
0.1	Z3	1.5	4	0.534	2.500	0.375	4	288.1	0.09
0.1	Z3	1.5	6	0.534	2.500	0.375	6	192.1	0.06
0.1	Z3	1.5	7	0.534	2.500	0.375	7	164.6	0.05
0.1	Z3	1.5	8	0.534	2.500	0.375	8	144.1	0.05
0.1	Z4	1.0	3	0.534	2.500	0.250	3	256.1	0.08
0.1	Z4	1.0	4	0.534	2.500	0.250	4	192.1	0.06
0.1	Z4	1.0	6	0.534	2.500	0.250	6	128.1	0.04
0.1	Z4	1.0	7	0.534	2.500	0.250	7	109.8	0.04
0.1	Z4	1.0	8	0.534	2.500	0.250	8	96.0	0.03
0.1	Z4	1.2	3	0.534	2.500	0.300	3	307.3	0.10
0.1	Z4	1.2	4	0.534	2.500	0.300	4	230.5	0.08
0.1	Z4	1.2	6	0.534	2.500	0.300	6	153.7	0.05
0.1	Z4	1.2	7	0.534	2.500	0.300	7	131.7	0.04
0.1	Z4	1.2	8	0.534	2.500	0.300	8	115.2	0.04
0.1	Z4	1.4	3	0.534	2.500	0.350	3	358.6	0.12
0.1	Z4	1.4	4	0.534	2.500	0.350	4	268.9	0.09
0.1	Z4	1.4	6	0.534	2.500	0.350	6	179.3	0.06
0.1	Z4	1.4	7	0.534	2.500	0.350	7	153.7	0.05
0.1	Z4	1.4	8	0.534	2.500	0.350	8	134.5	0.04
0.1	Z4	1.5	3	0.534	2.500	0.375	3	384.2	0.13
0.1	Z4	1.5	4	0.534	2.500	0.375	4	288.1	0.09
0.1	Z4	1.5	6	0.534	2.500	0.375	6	192.1	0.06
0.1	Z4	1.5	7	0.534	2.500	0.375	7	164.6	0.05
0.1	Z4	1.5	8	0.534	2.500	0.375	8	144.1	0.05

Çizelge 6.4. (Devam) Örnek bina için k_h katsayısının değişimi

A_0 (g)	Zemin Sınıfı	I	R	T_1	$S(T_1)$	$A(T_1)$	$R_a(T_1)$	V_t (ton)	k_h
0.2	Z1	1.0	3	0.534	1.577	0.315	3	323.2	0.11
0.2	Z1	1.0	4	0.534	1.577	0.315	4	242.4	0.08
0.2	Z1	1.0	6	0.534	1.577	0.315	6	161.6	0.05
0.2	Z1	1.0	7	0.534	1.577	0.315	7	138.5	0.05
0.2	Z1	1.0	8	0.534	1.577	0.315	8	121.2	0.04
0.2	Z1	1.2	3	0.534	1.577	0.379	3	387.8	0.13
0.2	Z1	1.2	4	0.534	1.577	0.379	4	290.8	0.09
0.2	Z1	1.2	6	0.534	1.577	0.379	6	193.9	0.06
0.2	Z1	1.2	7	0.534	1.577	0.379	7	166.2	0.05
0.2	Z1	1.2	8	0.534	1.577	0.379	8	145.4	0.05
0.2	Z1	1.4	3	0.534	1.577	0.442	3	452.4	0.15
0.2	Z1	1.4	4	0.534	1.577	0.442	4	339.3	0.11
0.2	Z1	1.4	6	0.534	1.577	0.442	6	226.2	0.07
0.2	Z1	1.4	7	0.534	1.577	0.442	7	193.9	0.06
0.2	Z1	1.4	8	0.534	1.577	0.442	8	169.7	0.06
0.2	Z1	1.5	3	0.534	1.577	0.473	3	484.7	0.16
0.2	Z1	1.5	4	0.534	1.577	0.473	4	363.6	0.12
0.2	Z1	1.5	6	0.534	1.577	0.473	6	242.4	0.08
0.2	Z1	1.5	7	0.534	1.577	0.473	7	207.7	0.07
0.2	Z1	1.5	8	0.534	1.577	0.473	8	181.8	0.06
0.2	Z2	1.0	3	0.534	1.985	0.397	3	406.8	0.13
0.2	Z2	1.0	4	0.534	1.985	0.397	4	305.1	0.10
0.2	Z2	1.0	6	0.534	1.985	0.397	6	203.4	0.07
0.2	Z2	1.0	7	0.534	1.985	0.397	7	174.3	0.06
0.2	Z2	1.0	8	0.534	1.985	0.397	8	152.5	0.05
0.2	Z2	1.2	3	0.534	1.985	0.477	3	488.1	0.16
0.2	Z2	1.2	4	0.534	1.985	0.477	4	366.1	0.12
0.2	Z2	1.2	6	0.534	1.985	0.477	6	244.1	0.08
0.2	Z2	1.2	7	0.534	1.985	0.477	7	209.2	0.07
0.2	Z2	1.2	8	0.534	1.985	0.477	8	183.1	0.06
0.2	Z2	1.4	3	0.534	1.985	0.556	3	569.5	0.19
0.2	Z2	1.4	4	0.534	1.985	0.556	4	427.1	0.14
0.2	Z2	1.4	6	0.534	1.985	0.556	6	284.8	0.09
0.2	Z2	1.4	7	0.534	1.985	0.556	7	244.1	0.08
0.2	Z2	1.4	8	0.534	1.985	0.556	8	213.6	0.07
0.2	Z2	1.5	3	0.534	1.985	0.596	3	610.2	0.20
0.2	Z2	1.5	4	0.534	1.985	0.596	4	457.6	0.15
0.2	Z2	1.5	6	0.534	1.985	0.596	6	305.1	0.10
0.2	Z2	1.5	7	0.534	1.985	0.596	7	261.5	0.09
0.2	Z2	1.5	8	0.534	1.985	0.596	8	228.8	0.07
0.2	Z3	1.0	3	0.534	2.500	0.500	3	512.2	0.17
0.2	Z3	1.0	4	0.534	2.500	0.500	4	384.2	0.13
0.2	Z3	1.0	6	0.534	2.500	0.500	6	256.1	0.08
0.2	Z3	1.0	7	0.534	2.500	0.500	7	219.5	0.07
0.2	Z3	1.0	8	0.534	2.500	0.500	8	192.1	0.06
0.2	Z3	1.2	3	0.534	2.500	0.600	3	614.7	0.20

Çizelge 6.4. (Devam) Örnek bina için k_h katsayısının değişimi

A_0 (g)	Zemin Sınıfı	I	R	T_1	$S(T_1)$	$A(T_1)$	$R_a(T_1)$	V_t (ton)	k_h
0.2	Z3	1.2	4	0.534	2.500	0.600	4	461.0	0.15
0.2	Z3	1.2	6	0.534	2.500	0.600	6	307.3	0.10
0.2	Z3	1.2	7	0.534	2.500	0.600	7	263.4	0.09
0.2	Z3	1.2	8	0.534	2.500	0.600	8	230.5	0.08
0.2	Z3	1.4	3	0.534	2.500	0.700	3	717.1	0.23
0.2	Z3	1.4	4	0.534	2.500	0.700	4	537.8	0.18
0.2	Z3	1.4	6	0.534	2.500	0.700	6	358.6	0.12
0.2	Z3	1.4	7	0.534	2.500	0.700	7	307.3	0.10
0.2	Z3	1.4	8	0.534	2.500	0.700	8	268.9	0.09
0.2	Z3	1.5	3	0.534	2.500	0.750	3	768.3	0.25
0.2	Z3	1.5	4	0.534	2.500	0.750	4	576.2	0.19
0.2	Z3	1.5	6	0.534	2.500	0.750	6	384.2	0.13
0.2	Z3	1.5	7	0.534	2.500	0.750	7	329.3	0.11
0.2	Z3	1.5	8	0.534	2.500	0.750	8	288.1	0.09
0.2	Z4	1.0	3	0.534	2.500	0.500	3	512.2	0.17
0.2	Z4	1.0	4	0.534	2.500	0.500	4	384.2	0.13
0.2	Z4	1.0	6	0.534	2.500	0.500	6	256.1	0.08
0.2	Z4	1.0	7	0.534	2.500	0.500	7	219.5	0.07
0.2	Z4	1.0	8	0.534	2.500	0.500	8	192.1	0.06
0.2	Z4	1.2	3	0.534	2.500	0.600	3	614.7	0.20
0.2	Z4	1.2	4	0.534	2.500	0.600	4	461.0	0.15
0.2	Z4	1.2	6	0.534	2.500	0.600	6	307.3	0.10
0.2	Z4	1.2	7	0.534	2.500	0.600	7	263.4	0.09
0.2	Z4	1.2	8	0.534	2.500	0.600	8	230.5	0.08
0.2	Z4	1.4	3	0.534	2.500	0.700	3	717.1	0.23
0.2	Z4	1.4	4	0.534	2.500	0.700	4	537.8	0.18
0.2	Z4	1.4	6	0.534	2.500	0.700	6	358.6	0.12
0.2	Z4	1.4	7	0.534	2.500	0.700	7	307.3	0.10
0.2	Z4	1.4	8	0.534	2.500	0.700	8	268.9	0.09
0.2	Z4	1.5	3	0.534	2.500	0.750	3	768.3	0.25
0.2	Z4	1.5	4	0.534	2.500	0.750	4	576.2	0.19
0.2	Z4	1.5	6	0.534	2.500	0.750	6	384.2	0.13
0.2	Z4	1.5	7	0.534	2.500	0.750	7	329.3	0.11
0.2	Z4	1.5	8	0.534	2.500	0.750	8	288.1	0.09
0.3	Z1	1.0	3	0.534	1.577	0.473	3	484.7	0.16
0.3	Z1	1.0	4	0.534	1.577	0.473	4	363.6	0.12
0.3	Z1	1.0	6	0.534	1.577	0.473	6	242.4	0.08
0.3	Z1	1.0	7	0.534	1.577	0.473	7	207.7	0.07
0.3	Z1	1.0	8	0.534	1.577	0.473	8	181.8	0.06
0.3	Z1	1.2	3	0.534	1.577	0.568	3	581.7	0.19
0.3	Z1	1.2	4	0.534	1.577	0.568	4	436.3	0.14
0.3	Z1	1.2	6	0.534	1.577	0.568	6	290.8	0.09
0.3	Z1	1.2	7	0.534	1.577	0.568	7	249.3	0.08
0.3	Z1	1.2	8	0.534	1.577	0.568	8	218.1	0.07
0.3	Z1	1.4	3	0.534	1.577	0.662	3	678.6	0.22
0.3	Z1	1.4	4	0.534	1.577	0.662	4	509.0	0.17

Çizelge 6.4. (Devam) Örnek bina için k_h katsayısının değişimi

A_0 (g)	Zemin Sınıfı	I	R	T_1	$S(T_1)$	$A(T_1)$	$R_a(T_1)$	V_t (ton)	k_h
0.3	Z1	1.4	6	0.534	1.577	0.662	6	339.3	0.11
0.3	Z1	1.4	7	0.534	1.577	0.662	7	290.8	0.09
0.3	Z1	1.4	8	0.534	1.577	0.662	8	254.5	0.08
0.3	Z1	1.5	3	0.534	1.577	0.710	3	727.1	0.24
0.3	Z1	1.5	4	0.534	1.577	0.710	4	545.3	0.18
0.3	Z1	1.5	6	0.534	1.577	0.710	6	363.6	0.12
0.3	Z1	1.5	7	0.534	1.577	0.710	7	311.6	0.10
0.3	Z1	1.5	8	0.534	1.577	0.710	8	272.7	0.09
0.3	Z2	1.0	3	0.534	1.985	0.596	3	610.2	0.20
0.3	Z2	1.0	4	0.534	1.985	0.596	4	457.6	0.15
0.3	Z2	1.0	6	0.534	1.985	0.596	6	305.1	0.10
0.3	Z2	1.0	7	0.534	1.985	0.596	7	261.5	0.09
0.3	Z2	1.0	8	0.534	1.985	0.596	8	228.8	0.07
0.3	Z2	1.2	3	0.534	1.985	0.715	3	732.2	0.24
0.3	Z2	1.2	4	0.534	1.985	0.715	4	549.2	0.18
0.3	Z2	1.2	6	0.534	1.985	0.715	6	366.1	0.12
0.3	Z2	1.2	7	0.534	1.985	0.715	7	313.8	0.10
0.3	Z2	1.2	8	0.534	1.985	0.715	8	274.6	0.09
0.3	Z2	1.4	3	0.534	1.985	0.834	3	854.3	0.28
0.3	Z2	1.4	4	0.534	1.985	0.834	4	640.7	0.21
0.3	Z2	1.4	6	0.534	1.985	0.834	6	427.1	0.14
0.3	Z2	1.4	7	0.534	1.985	0.834	7	366.1	0.12
0.3	Z2	1.4	8	0.534	1.985	0.834	8	320.3	0.10
0.3	Z2	1.5	3	0.534	1.985	0.893	3	915.3	0.30
0.3	Z2	1.5	4	0.534	1.985	0.893	4	686.5	0.22
0.3	Z2	1.5	6	0.534	1.985	0.893	6	457.6	0.15
0.3	Z2	1.5	7	0.534	1.985	0.893	7	392.3	0.13
0.3	Z2	1.5	8	0.534	1.985	0.893	8	343.2	0.11
0.3	Z3	1.0	3	0.534	2.500	0.750	3	768.3	0.25
0.3	Z3	1.0	4	0.534	2.500	0.750	4	576.2	0.19
0.3	Z3	1.0	6	0.534	2.500	0.750	6	384.2	0.13
0.3	Z3	1.0	7	0.534	2.500	0.750	7	329.3	0.11
0.3	Z3	1.0	8	0.534	2.500	0.750	8	288.1	0.09
0.3	Z3	1.2	3	0.534	2.500	0.900	3	922.0	0.30
0.3	Z3	1.2	4	0.534	2.500	0.900	4	691.5	0.23
0.3	Z3	1.2	6	0.534	2.500	0.900	6	461.0	0.15
0.3	Z3	1.2	7	0.534	2.500	0.900	7	395.1	0.13
0.3	Z3	1.2	8	0.534	2.500	0.900	8	345.7	0.11
0.3	Z3	1.4	3	0.534	2.500	1.050	3	1075.7	0.35
0.3	Z3	1.4	4	0.534	2.500	1.050	4	806.7	0.26
0.3	Z3	1.4	6	0.534	2.500	1.050	6	537.8	0.18
0.3	Z3	1.4	7	0.534	2.500	1.050	7	461.0	0.15
0.3	Z3	1.4	8	0.534	2.500	1.050	8	403.4	0.13
0.3	Z3	1.5	3	0.534	2.500	1.125	3	1152.5	0.38
0.3	Z3	1.5	4	0.534	2.500	1.125	4	864.4	0.28
0.3	Z3	1.5	6	0.534	2.500	1.125	6	576.2	0.19

Çizelge 6.4. (Devam) Örnek bina için k_h katsayısının değişimi

A_0 (g)	Zemin Sınıfı	I	R	T_1	$S(T_1)$	$A(T_1)$	$R_a(T_1)$	V_t (ton)	k_h
0.3	Z3	1.5	7	0.534	2.500	1.125	7	493.9	0.16
0.3	Z3	1.5	8	0.534	2.500	1.125	8	432.2	0.14
0.3	Z4	1.0	3	0.534	2.500	0.750	3	768.3	0.25
0.3	Z4	1.0	4	0.534	2.500	0.750	4	576.2	0.19
0.3	Z4	1.0	6	0.534	2.500	0.750	6	384.2	0.13
0.3	Z4	1.0	7	0.534	2.500	0.750	7	329.3	0.11
0.3	Z4	1.0	8	0.534	2.500	0.750	8	288.1	0.09
0.3	Z4	1.2	3	0.534	2.500	0.900	3	922.0	0.30
0.3	Z4	1.2	4	0.534	2.500	0.900	4	691.5	0.23
0.3	Z4	1.2	6	0.534	2.500	0.900	6	461.0	0.15
0.3	Z4	1.2	7	0.534	2.500	0.900	7	395.1	0.13
0.3	Z4	1.2	8	0.534	2.500	0.900	8	345.7	0.11
0.3	Z4	1.4	3	0.534	2.500	1.050	3	1075.7	0.35
0.3	Z4	1.4	4	0.534	2.500	1.050	4	806.7	0.26
0.3	Z4	1.4	6	0.534	2.500	1.050	6	537.8	0.18
0.3	Z4	1.4	7	0.534	2.500	1.050	7	461.0	0.15
0.3	Z4	1.4	8	0.534	2.500	1.050	8	403.4	0.13
0.3	Z4	1.5	3	0.534	2.500	1.125	3	1152.5	0.38
0.3	Z4	1.5	4	0.534	2.500	1.125	4	864.4	0.28
0.3	Z4	1.5	6	0.534	2.500	1.125	6	576.2	0.19
0.3	Z4	1.5	7	0.534	2.500	1.125	7	493.9	0.16
0.3	Z4	1.5	8	0.534	2.500	1.125	8	432.2	0.14
0.4	Z1	1.0	3	0.534	1.577	0.631	3	646.3	0.21
0.4	Z1	1.0	4	0.534	1.577	0.631	4	484.7	0.16
0.4	Z1	1.0	6	0.534	1.577	0.631	6	323.2	0.11
0.4	Z1	1.0	7	0.534	1.577	0.631	7	277.0	0.09
0.4	Z1	1.0	8	0.534	1.577	0.631	8	242.4	0.08
0.4	Z1	1.2	3	0.534	1.577	0.757	3	775.6	0.25
0.4	Z1	1.2	4	0.534	1.577	0.757	4	581.7	0.19
0.4	Z1	1.2	6	0.534	1.577	0.757	6	387.8	0.13
0.4	Z1	1.2	7	0.534	1.577	0.757	7	332.4	0.11
0.4	Z1	1.2	8	0.534	1.577	0.757	8	290.8	0.09
0.4	Z1	1.4	3	0.534	1.577	0.883	3	904.8	0.29
0.4	Z1	1.4	4	0.534	1.577	0.883	4	678.6	0.22
0.4	Z1	1.4	6	0.534	1.577	0.883	6	452.4	0.15
0.4	Z1	1.4	7	0.534	1.577	0.883	7	387.8	0.13
0.4	Z1	1.4	8	0.534	1.577	0.883	8	339.3	0.11
0.4	Z1	1.5	3	0.534	1.577	0.946	3	969.5	0.32
0.4	Z1	1.5	4	0.534	1.577	0.946	4	727.1	0.24
0.4	Z1	1.5	6	0.534	1.577	0.946	6	484.7	0.16
0.4	Z1	1.5	7	0.534	1.577	0.946	7	415.5	0.14
0.4	Z1	1.5	8	0.534	1.577	0.946	8	363.6	0.12
0.4	Z2	1.0	3	0.534	1.985	0.794	3	813.6	0.26
0.4	Z2	1.0	4	0.534	1.985	0.794	4	610.2	0.20
0.4	Z2	1.0	6	0.534	1.985	0.794	6	406.8	0.13
0.4	Z2	1.0	7	0.534	1.985	0.794	7	348.7	0.11

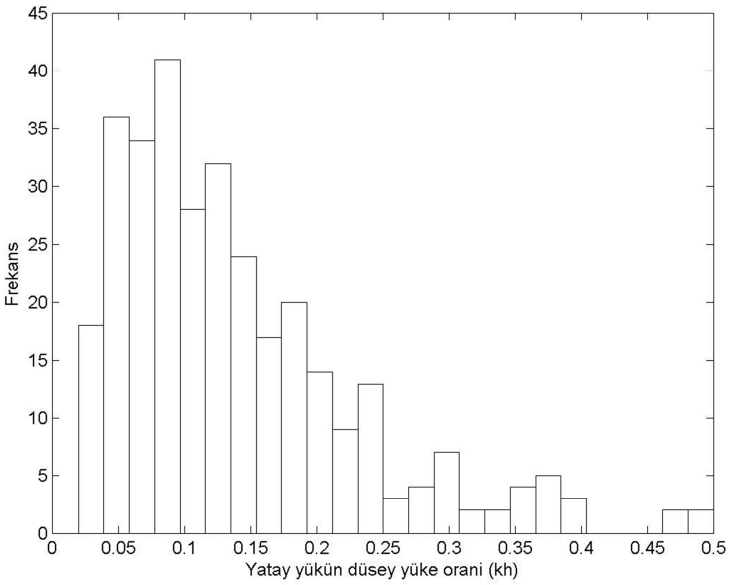
Çizelge 6.4. (Devam) Örnek bina için k_h katsayısının değişimi

A_0 (g)	Zemin Sınıfı	I	R	T_1	$S(T_1)$	$A(T_1)$	$R_a(T_1)$	V_t (ton)	k_h
0.4	Z2	1.0	8	0.534	1.985	0.794	8	305.1	0.10
0.4	Z2	1.2	3	0.534	1.985	0.953	3	976.3	0.32
0.4	Z2	1.2	4	0.534	1.985	0.953	4	732.2	0.24
0.4	Z2	1.2	6	0.534	1.985	0.953	6	488.1	0.16
0.4	Z2	1.2	7	0.534	1.985	0.953	7	418.4	0.14
0.4	Z2	1.2	8	0.534	1.985	0.953	8	366.1	0.12
0.4	Z2	1.4	3	0.534	1.985	1.112	3	1139.0	0.37
0.4	Z2	1.4	4	0.534	1.985	1.112	4	854.3	0.28
0.4	Z2	1.4	6	0.534	1.985	1.112	6	569.5	0.19
0.4	Z2	1.4	7	0.534	1.985	1.112	7	488.1	0.16
0.4	Z2	1.4	8	0.534	1.985	1.112	8	427.1	0.14
0.4	Z2	1.5	3	0.534	1.985	1.191	3	1220.4	0.40
0.4	Z2	1.5	4	0.534	1.985	1.191	4	915.3	0.30
0.4	Z2	1.5	6	0.534	1.985	1.191	6	610.2	0.20
0.4	Z2	1.5	7	0.534	1.985	1.191	7	523.0	0.17
0.4	Z2	1.5	8	0.534	1.985	1.191	8	457.6	0.15
0.4	Z3	1.0	3	0.534	2.500	1.000	3	1024.4	0.33
0.4	Z3	1.0	4	0.534	2.500	1.000	4	768.3	0.25
0.4	Z3	1.0	6	0.534	2.500	1.000	6	512.2	0.17
0.4	Z3	1.0	7	0.534	2.500	1.000	7	439.0	0.14
0.4	Z3	1.0	8	0.534	2.500	1.000	8	384.2	0.13
0.4	Z3	1.2	3	0.534	2.500	1.200	3	1229.3	0.40
0.4	Z3	1.2	4	0.534	2.500	1.200	4	922.0	0.30
0.4	Z3	1.2	6	0.534	2.500	1.200	6	614.7	0.20
0.4	Z3	1.2	7	0.534	2.500	1.200	7	526.9	0.17
0.4	Z3	1.2	8	0.534	2.500	1.200	8	461.0	0.15
0.4	Z3	1.4	3	0.534	2.500	1.400	3	1434.2	0.47
0.4	Z3	1.4	4	0.534	2.500	1.400	4	1075.7	0.35
0.4	Z3	1.4	6	0.534	2.500	1.400	6	717.1	0.23
0.4	Z3	1.4	7	0.534	2.500	1.400	7	614.7	0.20
0.4	Z3	1.4	8	0.534	2.500	1.400	8	537.8	0.18
0.4	Z3	1.5	3	0.534	2.500	1.500	3	1536.7	0.50
0.4	Z3	1.5	4	0.534	2.500	1.500	4	1152.5	0.38
0.4	Z3	1.5	6	0.534	2.500	1.500	6	768.3	0.25
0.4	Z3	1.5	7	0.534	2.500	1.500	7	658.6	0.21
0.4	Z3	1.5	8	0.534	2.500	1.500	8	576.2	0.19
0.4	Z4	1.0	3	0.534	2.500	1.000	3	1024.4	0.33
0.4	Z4	1.0	4	0.534	2.500	1.000	4	768.3	0.25
0.4	Z4	1.0	6	0.534	2.500	1.000	6	512.2	0.17
0.4	Z4	1.0	7	0.534	2.500	1.000	7	439.0	0.14
0.4	Z4	1.0	8	0.534	2.500	1.000	8	384.2	0.13
0.4	Z4	1.2	3	0.534	2.500	1.200	3	1229.3	0.40
0.4	Z4	1.2	4	0.534	2.500	1.200	4	922.0	0.30
0.4	Z4	1.2	6	0.534	2.500	1.200	6	614.7	0.20
0.4	Z4	1.2	7	0.534	2.500	1.200	7	526.9	0.17
0.4	Z4	1.2	8	0.534	2.500	1.200	8	461.0	0.15

Çizelge 6.4. (Devam) Örnek bina için k_h katsayısının değişimi

A_0 (g)	Zemin Sınıfı	I	R	T_1	$S(T_1)$	$A(T_1)$	$R_a(T_1)$	V_t (ton)	k_h
0.4	Z4	1.4	3	0.534	2.500	1.400	3	1434.2	0.47
0.4	Z4	1.4	4	0.534	2.500	1.400	4	1075.7	0.35
0.4	Z4	1.4	6	0.534	2.500	1.400	6	717.1	0.23
0.4	Z4	1.4	7	0.534	2.500	1.400	7	614.7	0.20
0.4	Z4	1.4	8	0.534	2.500	1.400	8	537.8	0.18
0.4	Z4	1.5	3	0.534	2.500	1.500	3	1536.7	0.50
0.4	Z4	1.5	4	0.534	2.500	1.500	4	1152.5	0.38
0.4	Z4	1.5	6	0.534	2.500	1.500	6	768.3	0.25
0.4	Z4	1.5	7	0.534	2.500	1.500	7	658.6	0.21
0.4	Z4	1.5	8	0.534	2.500	1.500	8	576.2	0.19

Not: H_n = 15 m, C_t = 0.07, Düşey Yük = 3073.3 ton, A_0 = Etkin yer ivme katsayısı, I = Bina önem katsayısı, R = Taşıyıcı sistem davranış katsayısı, T_1 = Binanın birinci doğal titreşim periyodu, $S(T_1)$ Spektrum katsayısı, $A(T_1)$ = Spektral ivme katsayısı, $R_a(T_1)$ = Deprem yükü azaltma katsayısı, V_t= Toplam eşdeğer deprem yükü, H_n = Bina yüksekliği,

Şekil 6.1. Örnek yapıya ait k_h değerlerinin histogramı

Çizelge 6.4 ve Şekil 6.1 incelendiğinde k_h katsayısının 0.02 - 0.50 aralığında yayıldığı, ağırlıklı olarak 0.02 - 0.20 arasında değerler aldığı görülmektedir. Bina yüksekliğinin 6 m ile 24 m arasında alındığı farklı örneklerde ise k_h katsayısının 0 - 0.5 aralığında kaldığı tespit edilmiştir. Böylelikle Soubra (1999) tarafından geliştirilen Çizelge 6.1, Çizelge 6.2 ve Çizelge 6.3 için k_h parametresi tanımlı aralıkta kalmaktadır.

6.2.2. Rastsal değişkenler

Deprem kuvvetleri altındaki sığ temelin performansı yük ve zemin parametrelerindeki değişkenlikten dolayı mutlak bir kesinlikte tespit edilemez. Performans fonksiyonu yük ve direnç arasındaki dengeyi gözetmektedir. Temelin üzerine etkiyen yükler ve zemin parametrelerindeki değişkenlikler ölü, hareketli, deprem yükleri ve zemin parametrelerinin belirsizliklerinden oluşmaktadır.

Yüklerin değişkenliği hususunda, bölüm 5.2.9'da anlatıldığı üzere ölü yük normal dağılıma sahip ve varyans katsayısı %10 olan rastsal değişken olarak alınmıştır [JCSS 2001]. Hareketli yük Gumbel dağılımında, 0.6 ağırlık faktöründe ve varyans katsayısı %35 olarak değerlendirilmiştir. Ölü ve hareketli yük Monte Calo benzetimi sonucunda tek bir yük olarak etkitilmiştir. Deprem kuvvetlerinin yapı temellerine etkimesi kendi içerisinde birçok belirsizliği içermektedir. Bütün belirsizlikleri içerisine alan yaklaşım kullanılarak hesaplanacak olan deprem kuvvetinin normal dağılımda ve %20 varyans katsayısında modellenebileceği belirtilmiştir [JCSS 2001]. Bölüm 5.2.10'deki örnek yapı yüklemeleri sığ temelin deprem kuvvetleri etkisindeki güvenilirlik analizinin bulunmasında kullanılmıştır.

Kapasitedeki ana belirsizlik içeren parametre ise efektif içsel sürtünme açısıdır. İçsel sürtünme açısı lognormal rastsal değişken olarak modellenebilir [Spry ve ark., 1988]. Ortalama değerleri ($m_{\phi'}$) 30°- 45° arasında, varyans katsayısı ($COV_{\phi'}$) ise % 5-20 aralığında alınmıştır [Phoon ve Kulhawy, 1999]. Diğer bir kapasite tarafında yer alan değişken ise kayma modülüdür (G). Bu değişkeni tanımlamak için drenajlı elastite modlülüne ve Poisson oranına bakmak gerekir. Kulhawy ve Mayne (1990) drenajlı elastise modülünün 10 ile 100 MN/m^2 değerleri arasında yer aldığını belirtmişlerdir. Poisson oranı kohezyonsuz zeminlerde 0.25 olarak alınırsa kayma modülünün ortalama aralığı (m_G) Eş. 2.30 kullanılarak 4 – 40 MN/m^2 olarak belirlenebilir. Kayma modulünün varyans katsayısı (COV_G) ise elastisite modülü değerleri kullanılarak % 40 - % 70 arasında hesap edilmiştir.

6.2.3. Parametrik çalışma

Performans fonksiyonu ve performans fonksiyonunda yer alan rastsal değişkenler belirlendikten sonra yenilme olasılığı ve bu değere karşılık gelen güvenilirlik indeksi (β) belirlenebilir. Parametrik çalışma birinci derece güvenilirlik yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Yenilme olasılığı ve güvenilirlik indeksinin değişimleri kalibrasyon kümesinindeki her bir önemli tasarım parametresi için araştırılmıştır.

Yük ve dayanım katsayıları ile tasarım (LRFD), güvenilirliğe dayalı tasarımın basitleştirilmiş halidir. LRFD için tasarım parametresi küçük güvenilirlik indeksi değişimlerine sebep oluyorsa parametrenin tüm aralığı için kalibre edilebilir. Tersi durumda etkili olan tasarım parametresi uygun derecede tekdüzelik sağlayana kadar parçalara bölünür. Parametrik çalışmanın sonuçları kalibrasyon kümesini seçmede sadece yol göstericidir. Düzenli bir güvenilirlik seviyesi sağlamak için çok sayıda bölmeye ayırmanın kullanışsız olacağı göz önünde bulundurularak küme sayısına karar verilmelidir. Buna ek olarak seçilen kümeler mevcut geoteknik kurallar ile mümkün olduğunca uyumlu olmalıdır [Phoon, 1995].

Parametrik çalışma için kohezyonsuz zeminler üzerindeki sığ temellerin tipik tasarım aralıkları kullanılmıştır. Temel genişliği (B) 1 ve 5 m, temel derinliğinin genişliğine oranı (D/B) 0 ile 1, temel boyunun genişliğine oranı (L/B) 1 ile 10, yatay yükün düşey yüke oranı (k_h) 0 ile 0.5 arasında seçilmiştir. İçsel sürtünme açısı ve kayma modülünün ortalaması ve varyans katsayıları yukarıda anlatılmıştır.

Yükler ölü, hareketli ve deprem yüklerinden oluşmaktadır. Ölü yük için taşıma gücü kapasitesinin belirli bir bölümü ayrıldıktan sonra ölü yük orantılılık sabiti (k_D) aşağıdaki ifadeyle belirlenebilir:

$$F_D = k_D D_{ort} = Q_{cn}^D / FS \tag{6.4}$$

Burada F_D = tasarım ölü yükü, Q^D_{cn} = ölü yük için ayrılmış nominal taşıma gücü kapasitesi, D_{ort} = ortalama ölü yük değeridir.

Haraketli yük orantılılık sabiti (k_L) ise aşağıdaki şekilde belirlenir:

$$F_L = k_L L_{maks} = Q^L_{cn}/FS \tag{6.5}$$

Burada F_L = tasarım hareketli yükü, Q^L_{cn} = hareketli yük için ayrılmış nominal taşıma gücü kapasitesi, L_{maks} = ortalama maksimum hareketli yük değeridir.

Deprem yükü orantılılık sabiti (k_E) yük ve kapasite arasında aşağıdaki eşitlikte tanımlanabilir:

$$F_E = k_E E_{maks} = Q^E_{cn}/FS \tag{6.6}$$

Burada F_E = tasarım deprem yükü, Q^E_{cn} = deprem yükü için ayrılmış nominal taşıma gücü kapasitesi, E_{maks} = ortalama maksimum deprem yükü değeridir. Taşıma gücünün yüklere göre hesaplanmış bileşenleri belirlendikten sonra net nominal taşıma gücü (Q_{cn}):

$$Q_{cn} = Q_{tcn} - W \tag{6.7}$$

şeklinde ifade edilir. Burada Q_{tcn} = nominal taşıma gücüdür. Ayrıca Q_{cn} aşağıdaki gibi tanımlanır:

$$Q_{cn} = Q^D_{cn} + Q^L_{cn} + Q^E_{cn} \tag{6.8}$$

Parametrik çalışma için güvenlik katsayısı 3.0 alınarak, temel geometrisi, efektif içsel sürtünme açısı, yatay yükün düşey yüke oranı, kayma modülü istatistiklerinin güvenilirlik indeksi üzerindeki değişimi Çizelge 6.5, Çizelge 6.6, ve Çizelge 6.7'de

ortaya koyulmuştur. Güvenilirlik seviyesi D/B, m_ϕ, COV_ϕ ve m_{kh} ile belirgin olarak değişmektedir. Efektif içsel sürtünme açısının ortalamasının ve varyans katsayısının küçük değişimlerinin bile güvenilirlik indeksi üzerinde büyük etkisi bulunmaktadır. Yatay yükün düşey yüke oranının ortalama değerleri güvenilirlik indeksini büyük ölçüde etkilerken, varyans katsayınının değişimi görece daha küçük etkiler oluşturmaktadır. Bunun yanı sıra kayma modülü istatistikleri güvenilirlik indeksi üzerinde bir değişime yol açmamaktadır. Çünkü taşıma gücü kapasitesi hesabında kullanılan kritik rijitlik indeksi büyük değerler almaktadır. Temel genişliği ve temel genişliğinin boyuna oranı güvenilirlik üzerinde anlamlı olacak kadar değişikliğe yol açmazken, temel derinliğinin temel genişliğine oranı güvenilirlik indeksi üzerinde dikkate değer değişim oluşturmaktadır.

Çizelge 6.5. Temel geometrisinin kohezyonsuz zeminlerdeki sığ temellerin güvenilirliğine etkisi

B (m)	D/B (m)	L/B (m)	Güvenilirlik indeksi, β	Yenilme olasılığı, p_f (%)
1	0.00	1	3.092	0.099
2	0.00	1	3.097	0.098
3	0.00	1	3.098	0.097
5	0.00	1	3.099	0.097
2	0.00	1	3.097	0.098
2	0.25	1	3.463	0.027
2	0.50	1	3.618	0.015
2	1.00	1	3.765	0.008
2	0.00	1	3.097	0.098
2	0.00	2	3.098	0.097
2	0.00	4	3.098	0.097
2	0.00	10	3.099	0.097

Not: $m_\phi = 35°$, $COV_\phi = 0.07$, $COV_{D+L} = 0.10$, $m_{kh} = 0.10$, $COV_{kh} = 0.20$, $m_G = 20$ MN/m^2, $COV_G = 0.50$, FS = 3
$\gamma_d = 17.5$ kN/m^3, $\gamma_{sat} = 20.0$ kN/m^3

Çizelge 6.6. Efektif içsel sürtünme açısı istatistiklerinin kohezyonsuz zeminlerdeki sığ temellerin güvenilirliğine etkisi

m_ϕ (°)	COV_ϕ (%)	Güvenilirlik indeksi, β	Yenilme olasılığı, p_f (%)
30	10	3.267	0.054
35	10	2.592	0.477
40	10	2.035	2.094
45	10	1.552	6.028
35	5	4.829	0.000
35	10	2.592	0.477
35	15	1.725	4.229
35	20	1.265	10.289

Not: B = 2 m, D/B = 0.5, L/B = 1, COV_{D+L} = 0.1, m_{kh} = 0.10, COV_{kh} = 0.20, , m_G = 20 MN/m^2, COV_G = 0.50, FS = 3, γ_d = 17.5 kN/m^3, γ_{sat} = 20.0 kN/m^3

Çizelge 6.7. Kayma modülü istatistiklerinin kohezyonsuz zeminlerdeki sığ temellerin güvenilirliğine etkisi

m_G (MN/m^2)	COV_G (%)	Güvenilirlik indeksi, β	Yenilme olasılığı, p_f (%)
4	50	3.097	0.098
8	50	3.097	0.098
12	50	3.097	0.098
20	50	3.097	0.098
40	50	3.097	0.098
20	40	3.097	0.098
20	50	3.097	0.098
20	60	3.097	0.098
20	70	3.097	0.098

Not: B = 2 m, D/B = 0, L/B = 1, m_ϕ = 35°, COV_ϕ = 0.07, COV_{D+L} = 0.10, m_{kh} = 0.10, COV_{kh} = 0.20, FS = 3 γ_d = 17.5 kN/m^3, γ_{sat} = 20.0 kN/m^3

Parametrik çalışmanın sonuçlarına göre kohezyonsuz zeminlerdeki sığ temellerin deprem kuvvetleri etkisinde güvenilirliğe dayalı tasarımında aşağıdaki kümeleme uygun olacaktır:

a. D/B = 0 - 0.25, 0.25 - 0.50, 0.50 - 0.75, 0.75 - 1.0
b. m_ϕ = 30° - 35°, 35° - 40°, 40° - 45°
c. COV_ϕ = %5 - %10, %10 - %15, %15 - %20
d. m_{kh} = 0.0 - 0.1, 0.1 - 0.2, 0.2 - 0.3, 0.3 - 0.4, 0.4 - 0.5

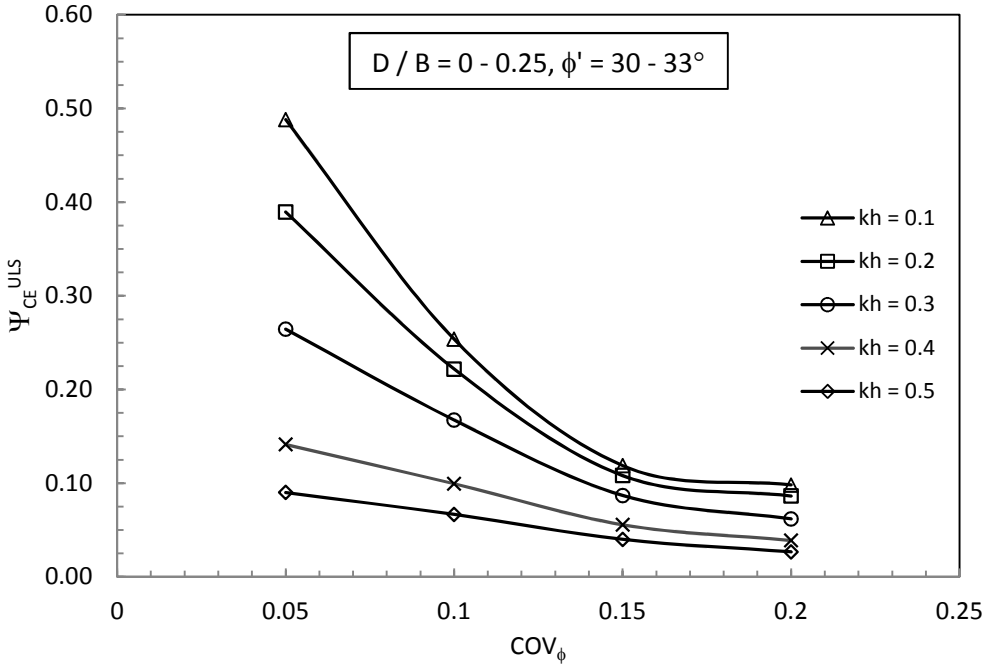
Kohezyonsuz zeminlerdeki sığ temellerin deprem yükleri etkisinde tasarımlarının güvenilirlik seviyelerinin çok değişken olduğu görülmektedir. Güvenilirlik indeksleri yaklaşık 1.2 ile 4.8 arasında yer almaktadır. Ortalama güvenilirlik indeksi yaklaşık olarak 3.05'tir. Deprem durumundaki yüklerin, yapının statik yükleri göz önüne alındığında gerçekleşme olasılığının daha az olduğu açıktır. Bu sebeple yenilme olasılığı %1 için hedef güvenirlik indeksi (β = 2.3) seçilerek kalibrasyon çalışması yapılmıştır.

6.2.4. Kalibrasyon çalışmaları

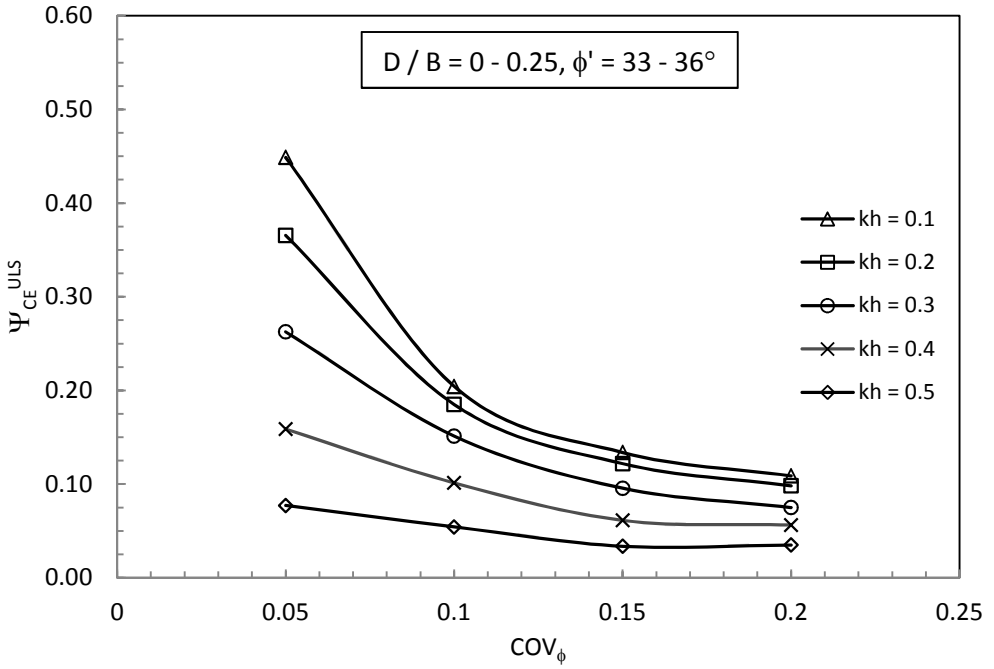
Kalibrasyon için aşağıdaki basitleştirilmiş güvenirliliğe dayalı tasarım biçimi seçilmiştir:

$$F_{50} = \psi_{CE}^{ULS} Q_{cn} \tag{6.9}$$

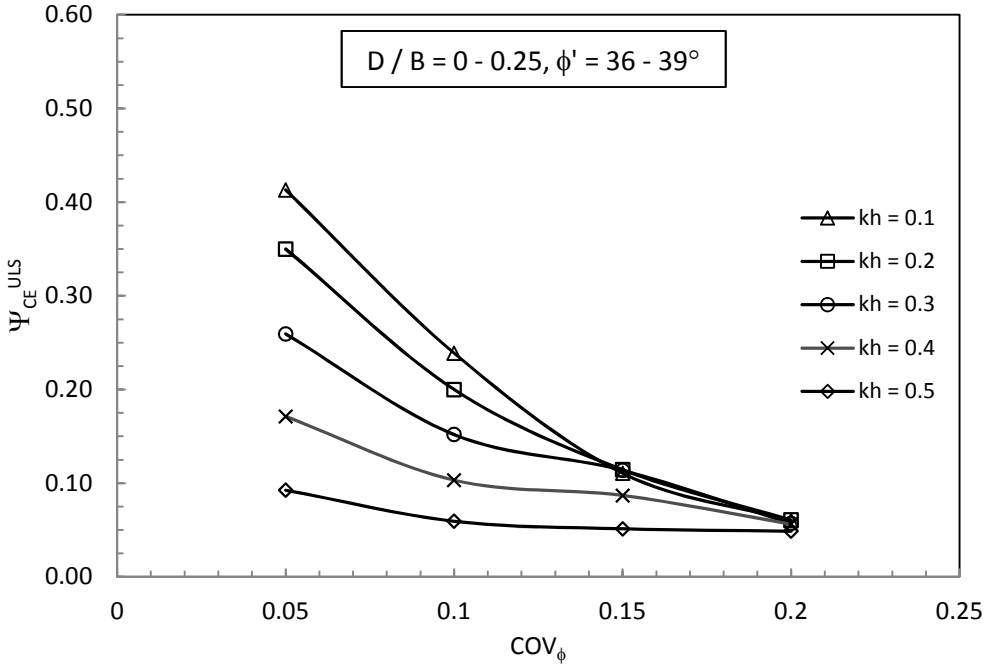
Burada $\Psi_{CE}{}^{ULS}$ sismik direnç faktörüdür. Bu eşitlikte belirtilen nominal taşıma gücü kapasitesi ortalama değer olarak alınarak Eş. 6.1'de belirtilen şekliyle kullanılabilir. D / B = 0.00 – 0.25 için Şekil 6.2, Şekil 6.3, Şekil 6.4, Şekil 6.5, Şekil 6.6, D / B = 0.25 – 0.50 için, Şekil 6.7, Şekil 6.8, Şekil 6.9, Şekil 6.10, Şekil 6.11, D / B = 0.50 – 0.75 için, Şekil 6.12, Şekil 6.13, Şekil 6.14, Şekil 6.15, Şekil 6.16, D / B = 0.75 – 1.00 için Şekil 6.17, Şekil 6.18, Şekil 6.19, Şekil 6.20 ve Şekil 6.21'deki sismik

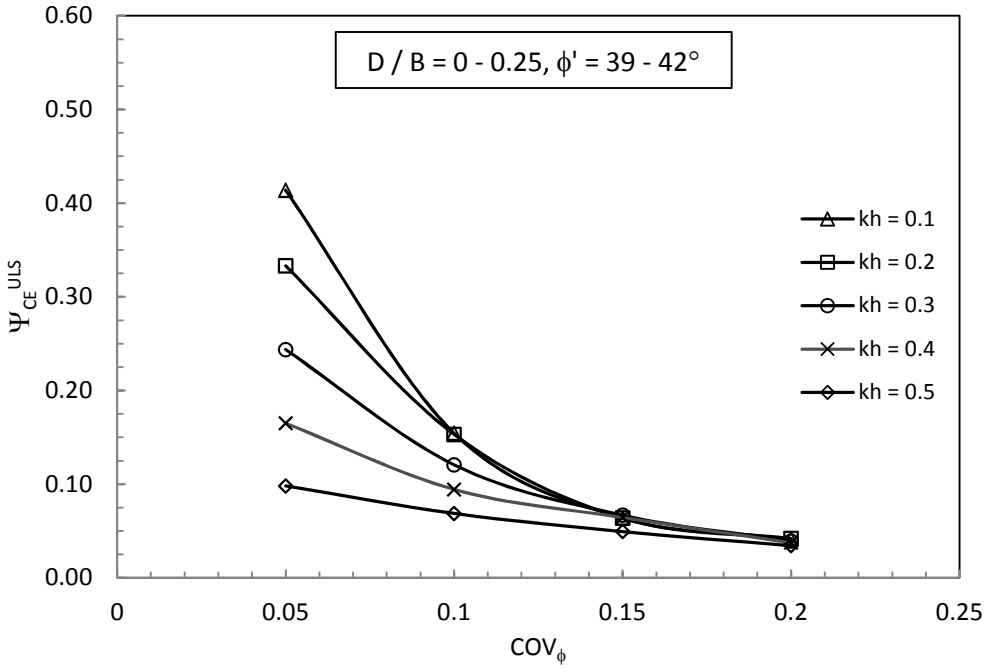

Şekil 6.2. Kohezyonsuz zeminlerde drenajlı yükleme durumundaki sığ temellerin deprem yükleri etkisinde D / B = 0.00 - 0.25, ϕ' = 30 - 33° için F_{50} = $\Psi_{CE}^{ULS}Q_{cn}$ kullanılarak elde edilen dayanım katsayıları

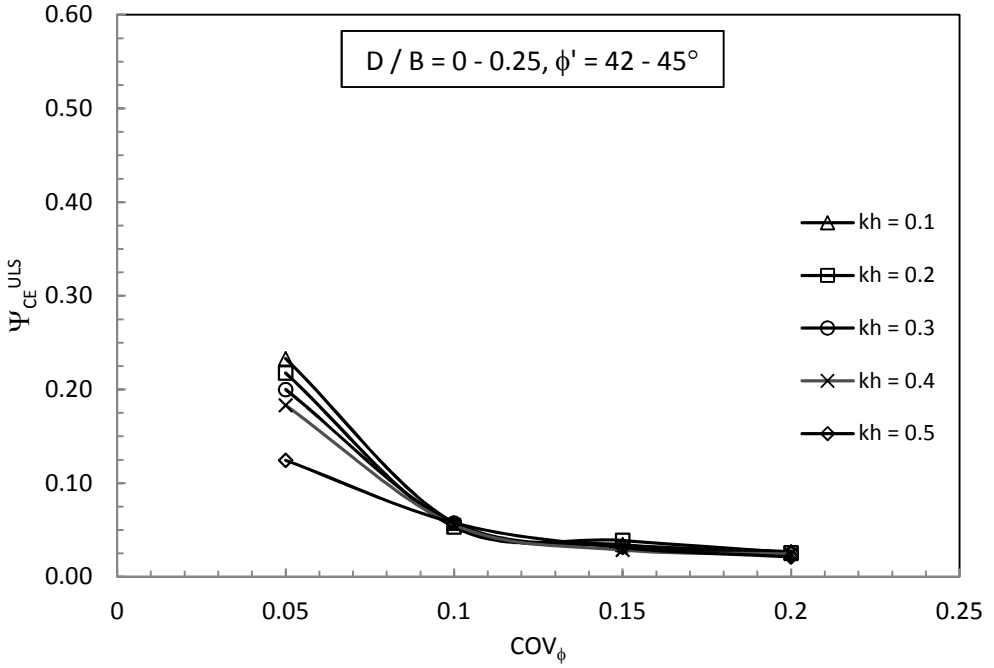

Şekil 6.3. Kohezyonsuz zeminlerde drenajlı yükleme durumundaki sığ temellerin deprem yükleri etkisinde D / B = 0.00 - 0.25, ϕ' = 33 - 36° için F_{50} = $\Psi_{CE}^{ULS}Q_{cn}$ kullanılarak elde edilen dayanım katsayıları

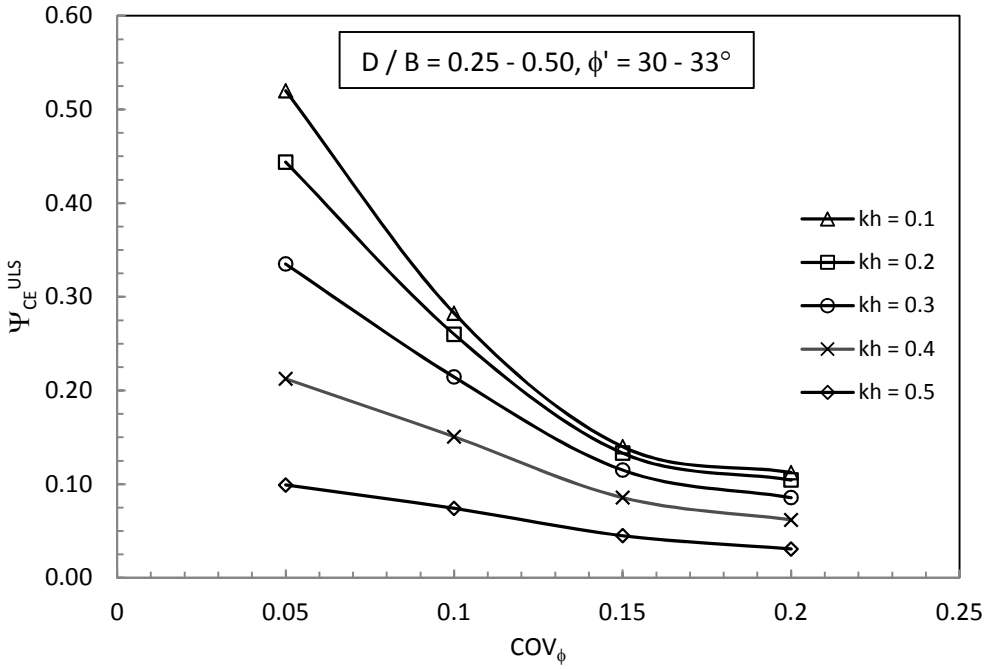

Şekil 6.4. Kohezyonsuz zeminlerde drenajlı yükleme durumundaki sığ temellerin deprem yükleri etkisinde D / B = 0.00 - 0.25, ϕ' = 36 - 39° için $F_{50} = \Psi_{CE}^{ULS} Q_{cn}$ kullanılarak elde edilen dayanım katsayıları

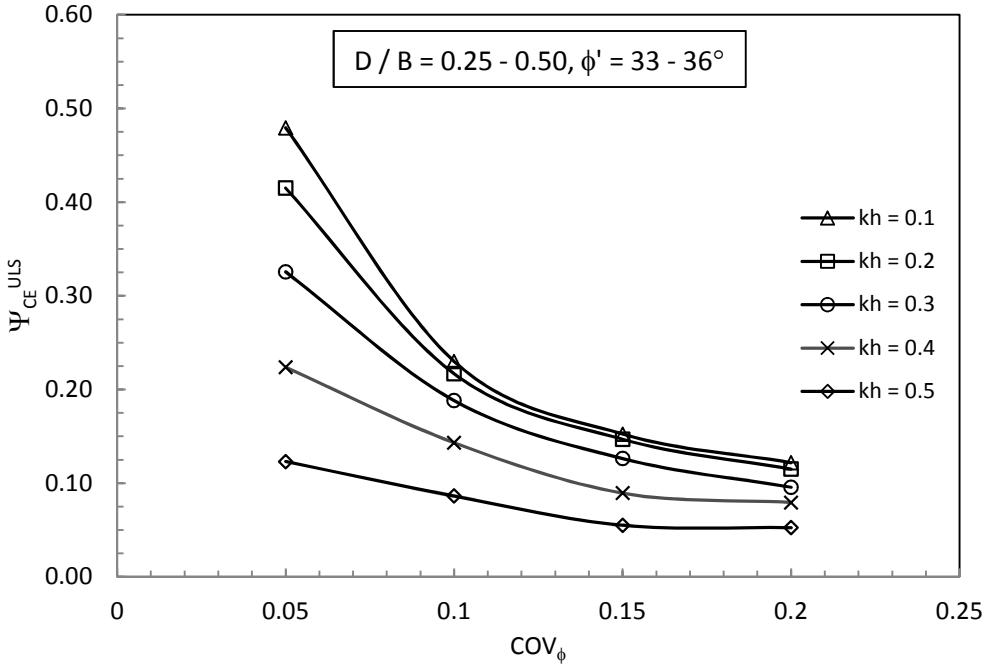

Şekil 6.5. Kohezyonsuz zeminlerde drenajlı yükleme durumundaki sığ temellerin deprem yükleri etkisinde D / B = 0.00 - 0.25, ϕ' = 39 - 42° için $F_{50} = \Psi_{CE}^{ULS} Q_{cn}$ kullanılarak elde edilen dayanım katsayıları

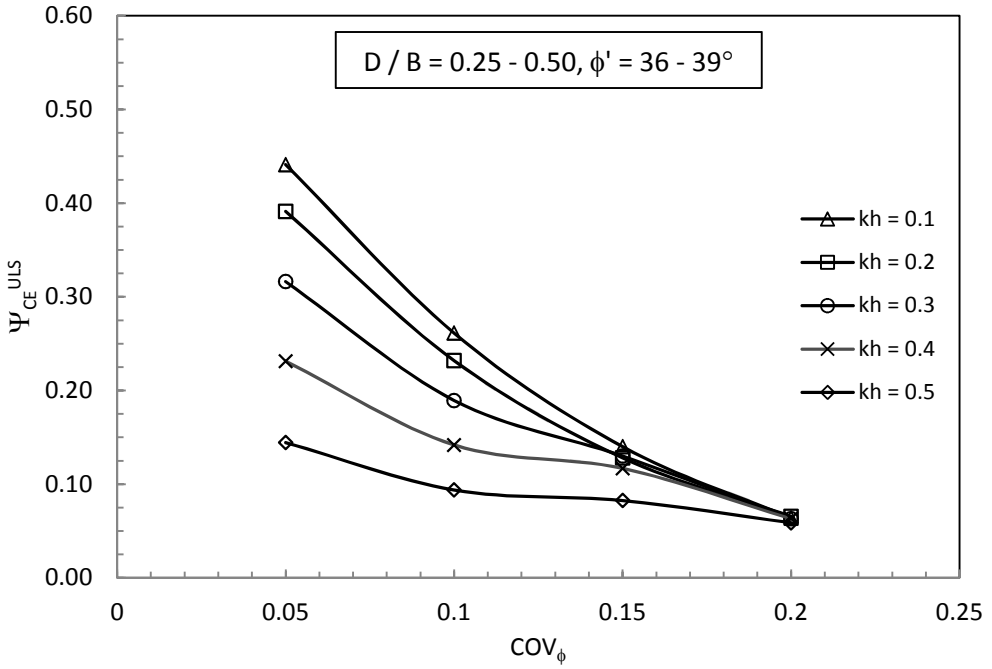

Şekil 6.6. Kohezyonsuz zeminlerde drenajlı yükleme durumundaki sığ temellerin deprem yükleri etkisinde D / B = 0.00 - 0.25, ϕ' = 42 - 45° için $F_{50} = \Psi_{CE}^{ULS} Q_{cn}$ kullanılarak elde edilen dayanım katsayıları

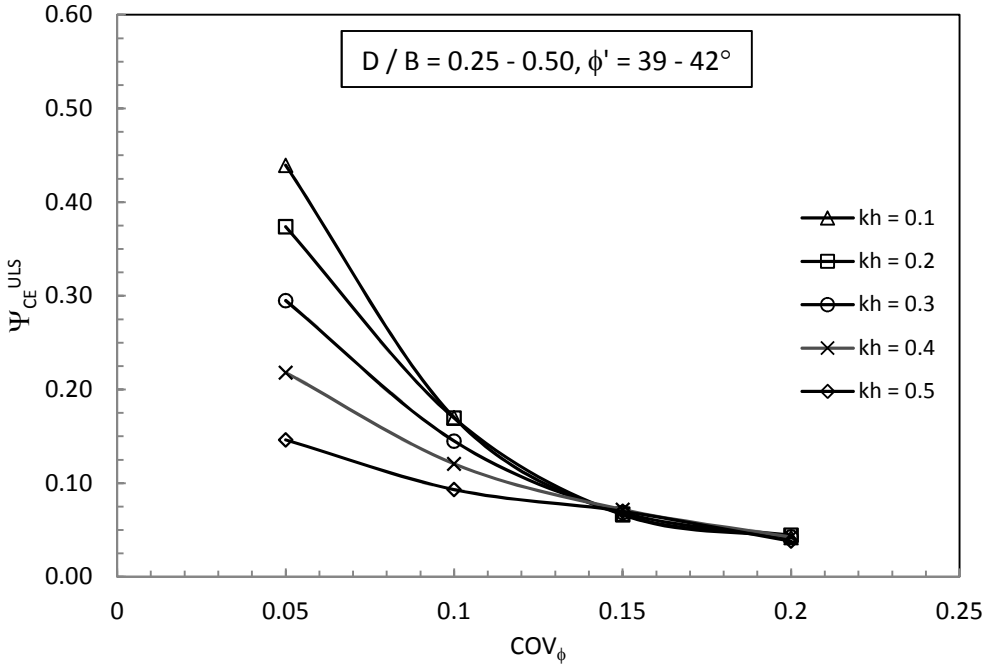

Şekil 6.7. Kohezyonsuz zeminlerde drenajlı yükleme durumundaki sığ temellerin deprem yükleri etkisinde D / B = 0.25 - 0.50, ϕ' = 30 - 33° için $F_{50} = \Psi_{CE}^{ULS} Q_{cn}$ kullanılarak elde edilen dayanım katsayıları

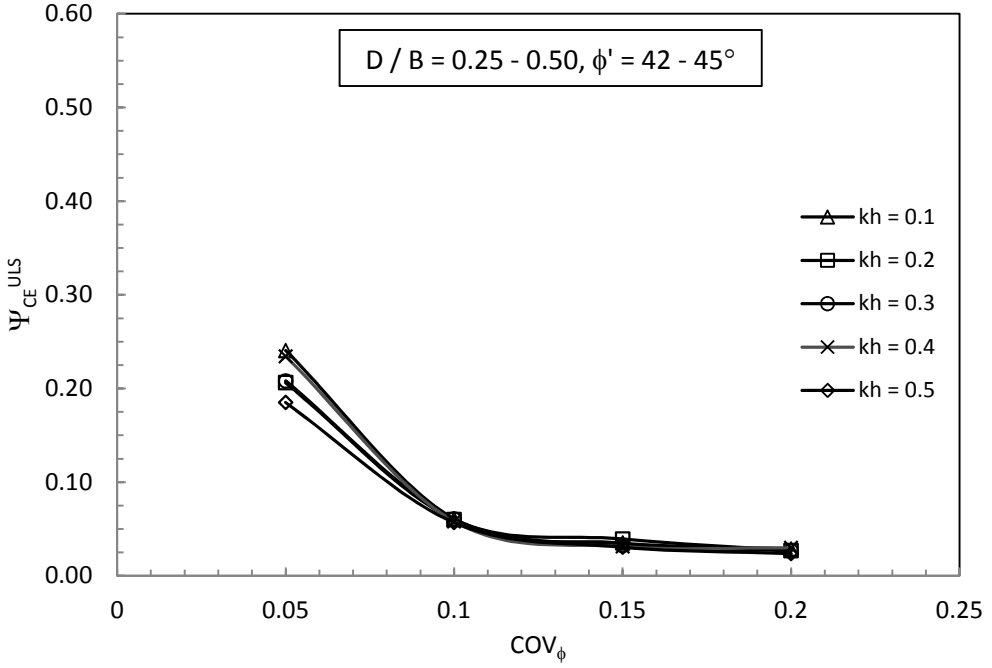

Şekil 6.8. Kohezyonsuz zeminlerde drenajlı yükleme durumundaki sığ temellerin deprem yükleri etkisinde D / B = 0.25 - 0.50, ϕ' = 33 - 36° için $F_{50} = \Psi_{CE}^{ULS} Q_{cn}$ kullanılarak elde edilen dayanım katsayıları

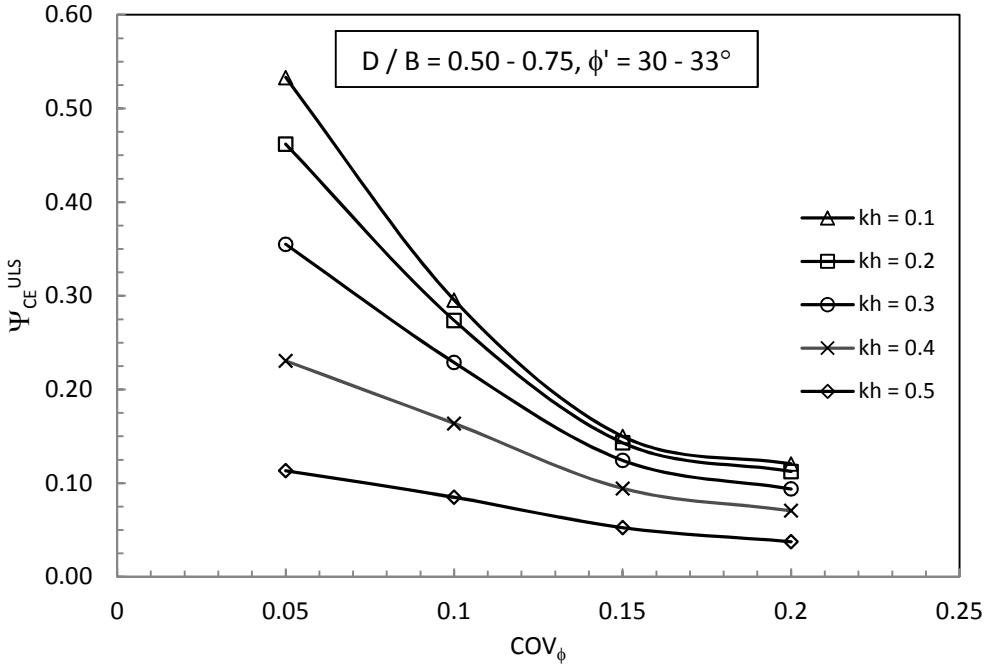

Şekil 6.9. Kohezyonsuz zeminlerde drenajlı yükleme durumundaki sığ temellerin deprem yükleri etkisinde D / B = 0.25 - 0.50, ϕ' = 36 - 39° için $F_{50} = \Psi_{CE}^{ULS} Q_{cn}$ kullanılarak elde edilen dayanım katsayıları

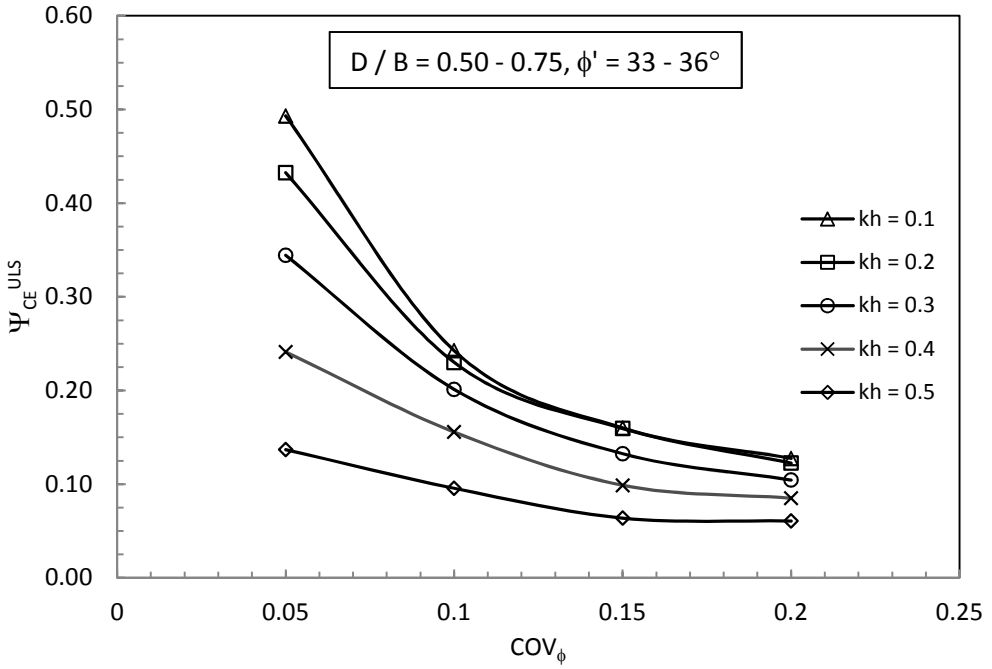

Şekil 6.10. Kohezyonsuz zeminlerde drenajlı yükleme durumundaki sığ temellerin deprem yükleri etkisinde D / B = 0.25 - 0.50, ϕ' = 39 - 42° için F_{50} = $\Psi_{CE}^{ULS}Q_{cn}$ kullanılarak elde edilen dayanım katsayıları

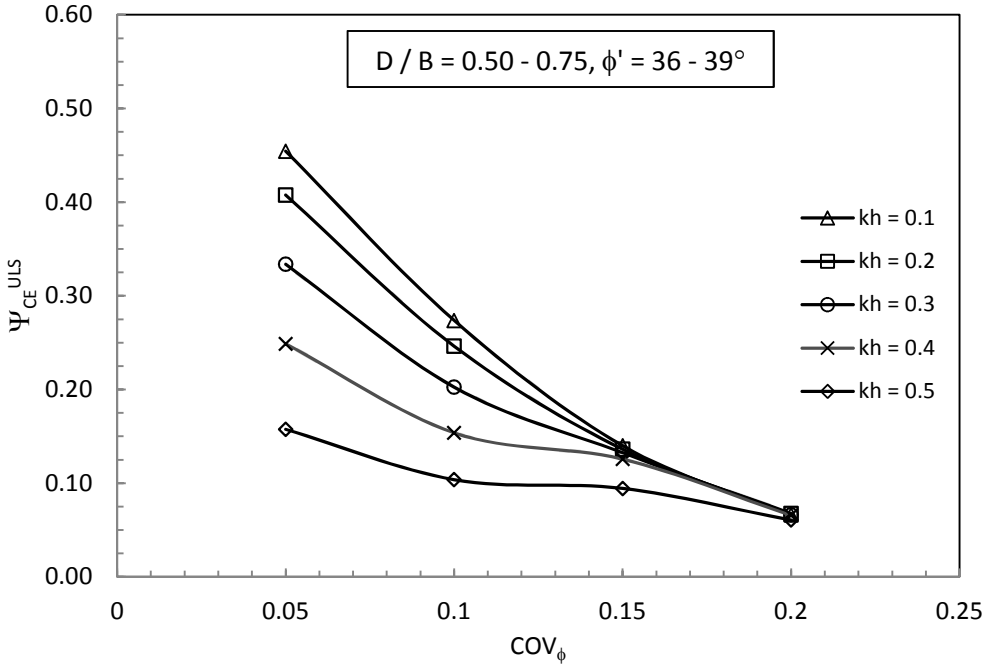

Şekil 6.11. Kohezyonsuz zeminlerde drenajlı yükleme durumundaki sığ temellerin deprem yükleri etkisinde D / B = 0.25 - 0.50, ϕ' = 42 - 45° için F_{50} = $\Psi_{CE}^{ULS}Q_{cn}$ kullanılarak elde edilen dayanım katsayıları

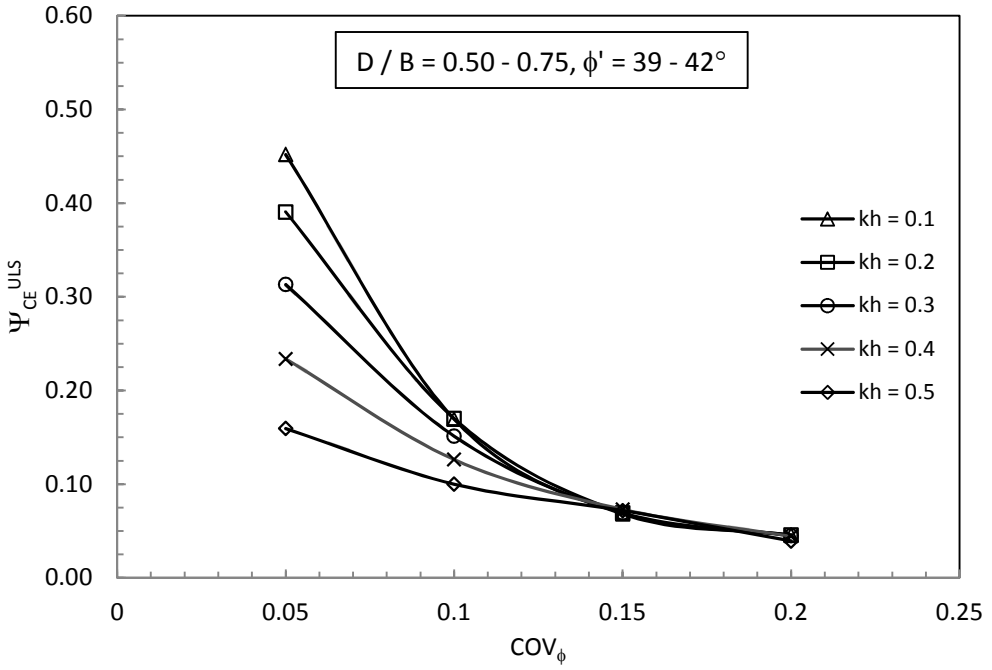

Şekil 6.12. Kohezyonsuz zeminlerde drenajlı yükleme durumundaki sığ temellerin deprem yükleri etkisinde D / B = 0.50 - 0.75, ϕ' = 30 - 33° için $F_{50} = \Psi_{CE}^{ULS} Q_{cn}$ kullanılarak elde edilen dayanım katsayıları

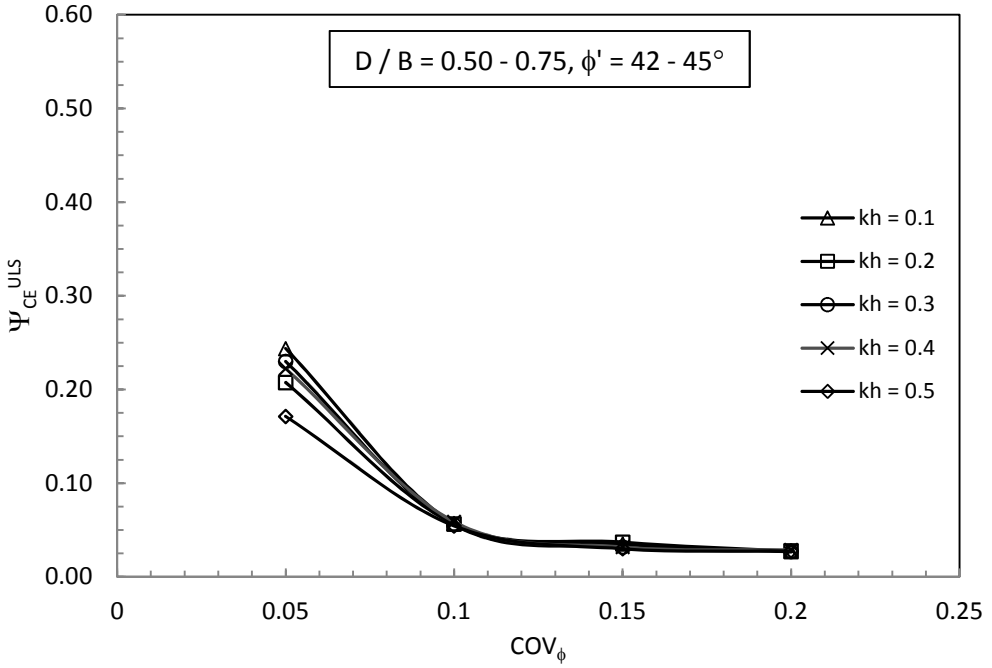

Şekil 6.13. Kohezyonsuz zeminlerde drenajlı yükleme durumundaki sığ temellerin deprem yükleri etkisinde D / B = 0.50 - 0.75, ϕ' = 33 - 36° için $F_{50} = \Psi_{CE}^{ULS} Q_{cn}$ kullanılarak elde edilen dayanım katsayıları

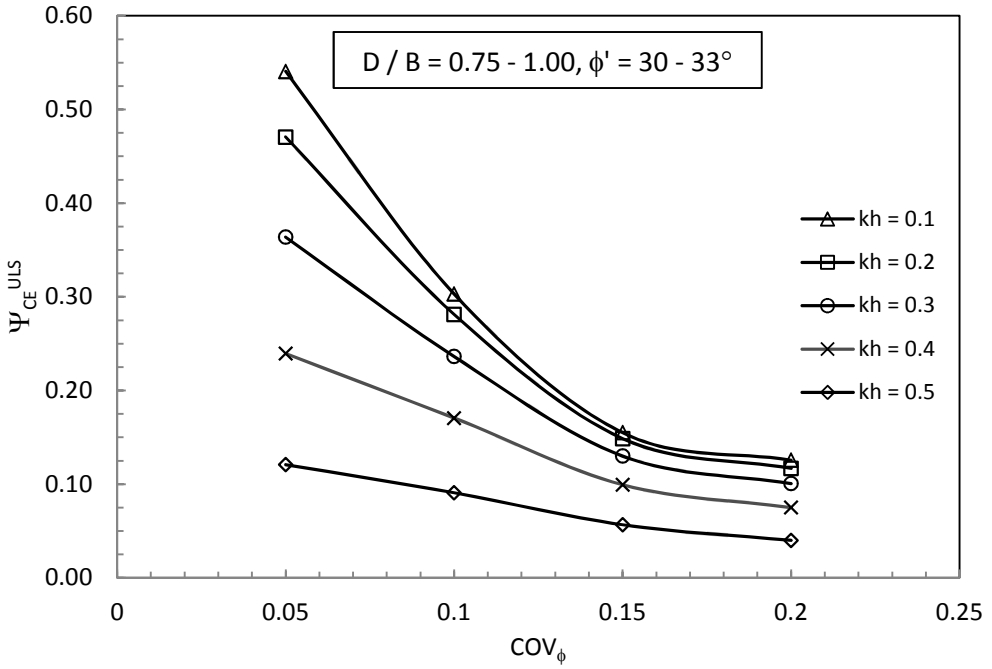

Şekil 6.14. Kohezyonsuz zeminlerde drenajlı yükleme durumundaki sığ temellerin deprem yükleri etkisinde D / B = 0.50 - 0.75, ϕ' = 36 - 39° için $F_{50} = \Psi_{CE}^{ULS} Q_{cn}$ kullanılarak elde edilen dayanım katsayıları

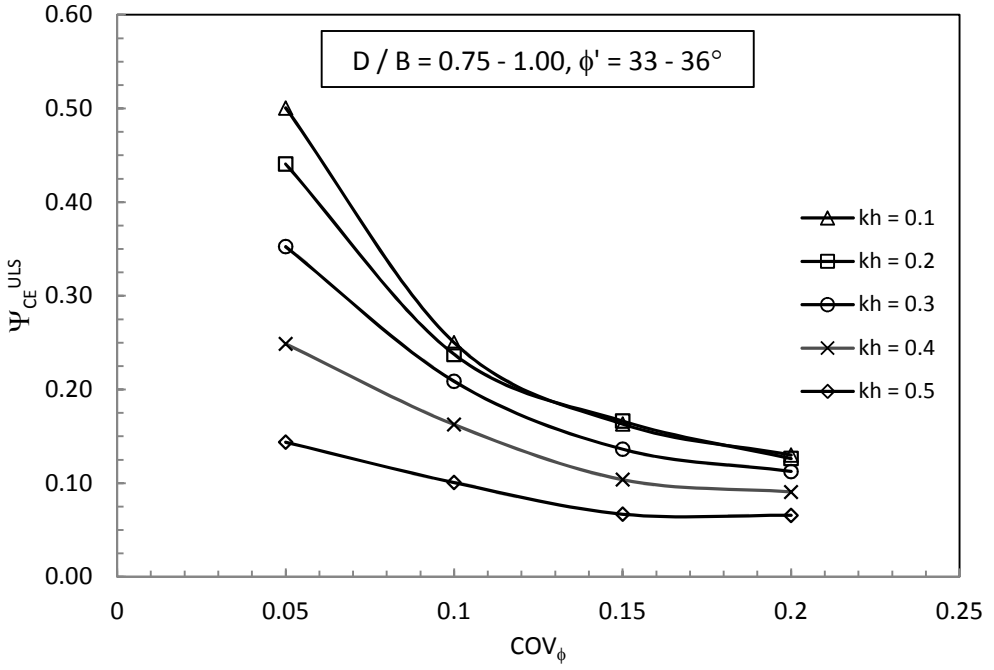

Şekil 6.15. Kohezyonsuz zeminlerde drenajlı yükleme durumundaki sığ temellerin deprem yükleri etkisinde D / B = 0.50 - 0.75, ϕ' = 39 - 42° için $F_{50} = \Psi_{CE}^{ULS} Q_{cn}$ kullanılarak elde edilen dayanım katsayıları

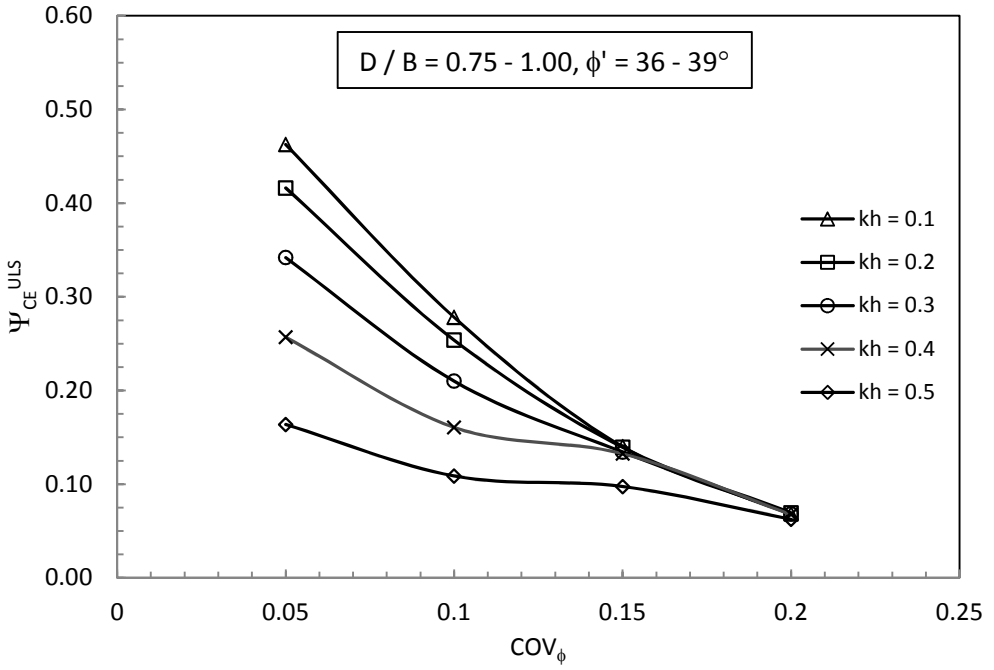

Şekil 6.16. Kohezyonsuz zeminlerde drenajlı yükleme durumundaki sığ temellerin deprem yükleri etkisinde D / B = 0.50 - 0.75, ϕ' = 42 - 45° için $F_{50} = \Psi_{CE}^{ULS} Q_{cn}$ kullanılarak elde edilen dayanım katsayıları

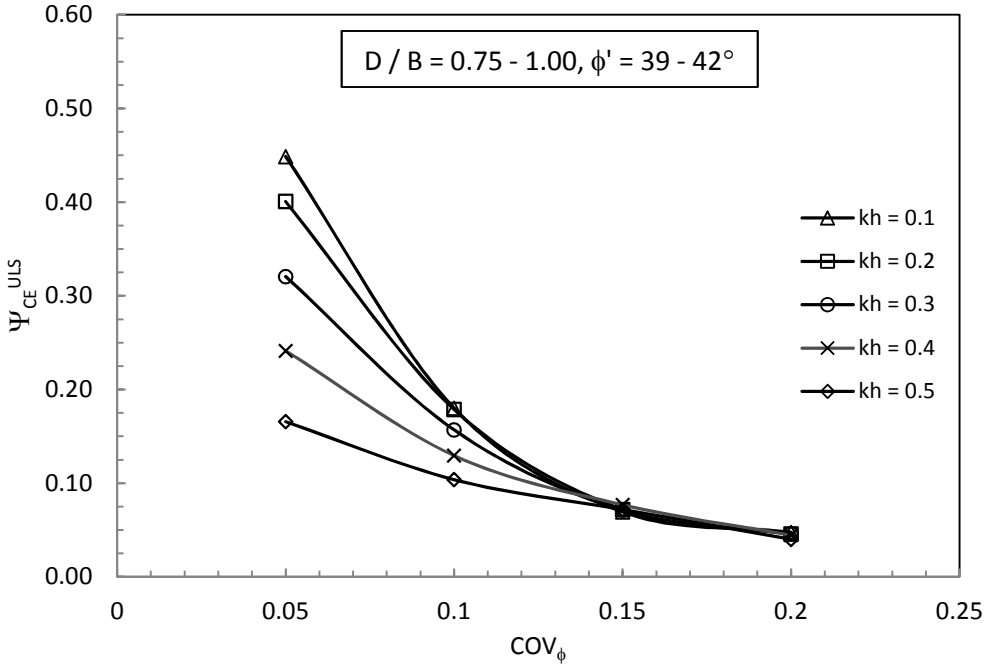

Şekil 6.17. Kohezyonsuz zeminlerde drenajlı yükleme durumundaki sığ temellerin deprem yükleri etkisinde D / B = 0.75 - 1.00, ϕ' = 30 - 33° için $F_{50} = \Psi_{CE}^{ULS} Q_{cn}$ kullanılarak elde edilen dayanım katsayıları

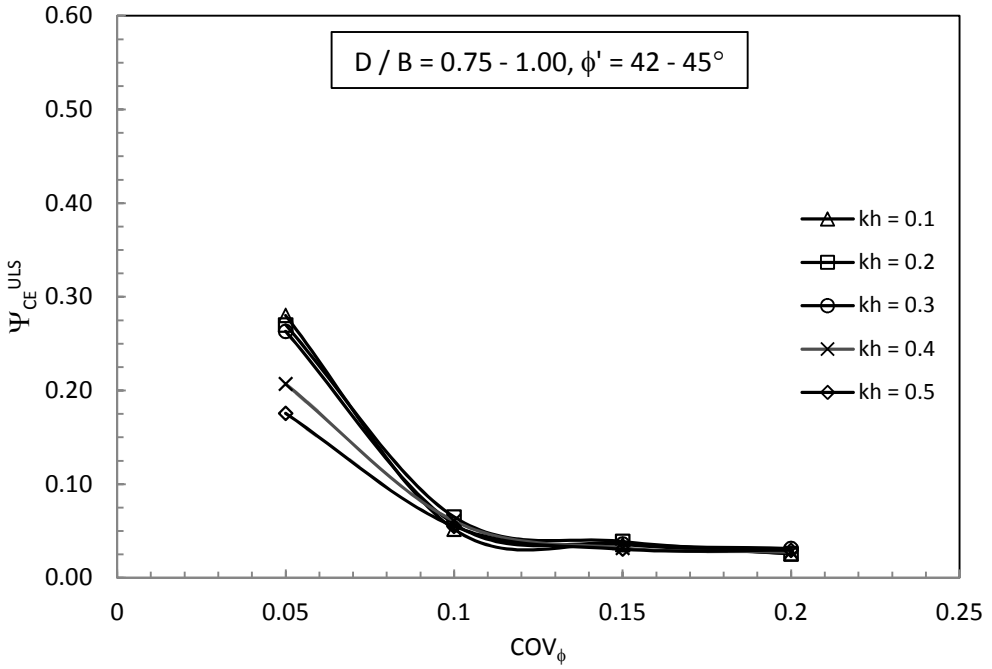

Şekil 6.18. Kohezyonsuz zeminlerde drenajlı yükleme durumundaki sığ temellerin deprem yükleri etkisinde D / B = 0.75 - 1.00, ϕ' = 33 - 36° için F_{50} = $\Psi_{CE}^{ULS}Q_{cn}$ kullanılarak elde edilen dayanım katsayıları

Şekil 6.19. Kohezyonsuz zeminlerde drenajlı yükleme durumundaki sığ temellerin deprem yükleri etkisinde D / B = 0.75 - 1.00, ϕ' = 36 - 39° için F_{50} = $\Psi_{CE}^{ULS}Q_{cn}$ kullanılarak elde edilen dayanım katsayıları

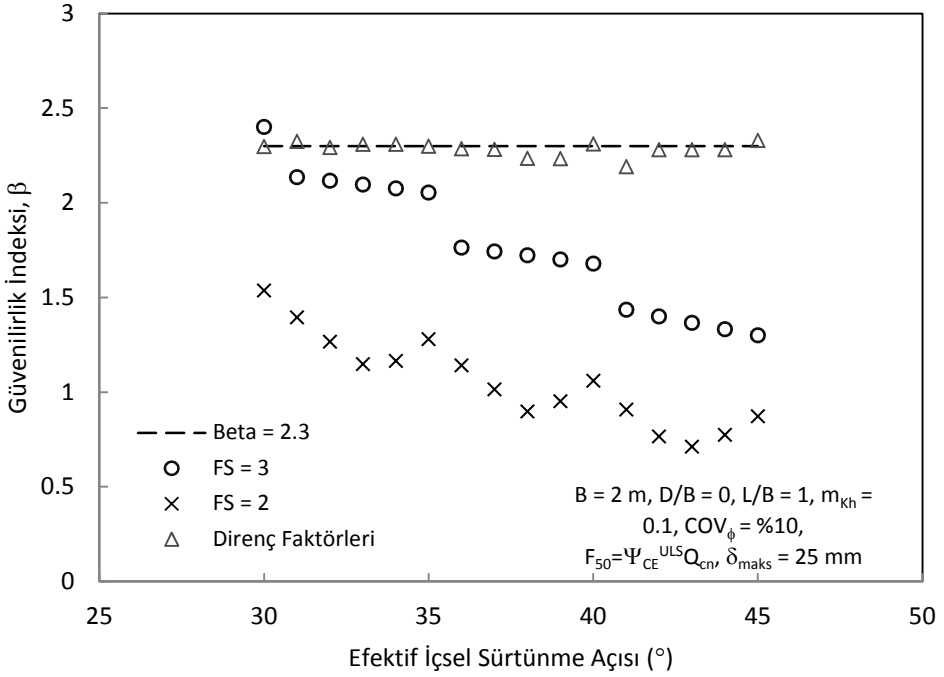

Şekil 6.20. Kohezyonsuz zeminlerde drenajlı yükleme durumundaki sığ temellerin deprem yükleri etkisinde D / B = 0.75 - 1.00, ϕ' = 39 - 42° için $F_{50} = \Psi_{CE}^{ULS} Q_{cn}$ kullanılarak elde edilen dayanım katsayıları

Şekil 6.21. Kohezyonsuz zeminlerde drenajlı yükleme durumundaki sığ temellerin deprem yükleri etkisinde D / B = 0.75 - 1.00, ϕ' = 42 - 45° için $F_{50} = \Psi_{CE}^{ULS} Q_{cn}$ kullanılarak elde edilen dayanım katsayıları

direnç faktörleri 2.3 civarında hedef güvenililirlik indeksini sağlaması için Eş. 6.9'a uygulanmıştır. Uygulanan direnç faktörlerinin güvenilirlik indeksinde sağladığı tekdüzelik ortalama sapma değerlerine bakılarak değerlendirilir. Hedef güvenilirlik indeksinden sapma değerleri ve sismik direnç faktörlerinin sayısal değerleri Ek-1'de verilmiştir. Buna göre sırasıyla D / B = 0.00 - 0.25, D / B = 0.25 - 0.50, D / B = 0.50 - 0.75, D / B = 0.75 - 1.0 için maksimum ortalama hedef güvenilirlik indeksinden sapma 0.18, 0.19, 0.21 ve 0.23'tür.

Şekil 6.22'de kohezyonsuz zeminlerdeki sığ temellerin deprem yükleri etkisinde güvenlik faktörleri 2 ile 3 kullanılarak hesaplanan ve yük ve direnç faktörleriyle elde edilen güvenilirlik seviyeleri gösterilmektedir. Şekil 6.22'den anlaşılacağı üzere deprem yükleri altında kohezyonsuz zeminlerdeki sığ temellerin tasarımı hedef güvenilirlik indeksinden çok küçük dolayısıyla istenilen yenilme olasılığından daha büyük olabilmektedir. Güvenlik katsayısı 3 ve efektif içsel sürtünme açısının 30° kullanılarak yapılan tasarım haricindeki incelenen diğer durumların hiçbirisi sismik yükler altındaki yüzeysel temelin hedef güvenilirlik indeksini sağlamamaktadır.

Şekil 6.22. Sismik yük etkisindeki sığ temellerin izin verilebilir ve direnç faktörleri ile tasarımların güvenilirlik seviyelerinin karşılaştırması

6.3. Özet

Bu bölümde kohezyonsuz zeminlerdeki sığ temellerin deprem kuvvetleri etkisinde güvenilirliğe dayalı tasarımı araştırılmıştır. Sığ temellerin deprem kuvvetleri ektisinde taşıma gücü faktörlerinin kullanabilmesi için temele gelen deprem kuvvetlerinin saptanması gerekir. Afet Bölgelerinde Yapılacak Yapılar Hakkında Yönetmeliğine (1999) göre örnek bir bina için yatay yükün düşey yüke oranı değerleri hesaplanmıştır. Deprem kuvvetleri etkisinde taşıma gücü faktörlerinin değişimi göz önüne alınarak drenajlı yükleme koşullarında güvenirliğe dayalı tasarım eşitlikleri nihai denge durumu için geliştirilmiştir. Nihai sınır denge güvenilirliğe dayalı tasarım eşitlikleri, hedef güvenilirlik indeksi β = 2.3'ü sağlaması amacıyla kalibre edilmiştir. Drenajlı koşullarda basitleştirimiş güvenilirliğe dayalı tasarım biçimi için aşağıdaki eşitlik seçilmiştir:

$$F_{50} = \psi_{CE}^{ULS} Q_{cn} \tag{6.10}$$

Burada F_{50} = 50 yıllık periyod içerisinde temele gelebilecek ölü, hareketli ve deprem yüklerinden oluşan toplam yük, ψ_{CE}^{ULS} = D / B = 0.00 – 0.25 için Şekil 6.2, Şekil 6.3, Şekil 6.4, Şekil 6.5, Şekil 6.6, D / B = 0.25 – 0.50 için, Şekil 6.7, Şekil 6.8, Şekil 6.9, Şekil 6.10, Şekil 6.11, D / B = 0.50 – 0.75 için, Şekil 6.12, Şekil 6.13, Şekil 6.14, Şekil 6.15, Şekil 6.16, D / B = 0.75 – 1.00 için Şekil 6.17, Şekil 6.18, Şekil 6.19, Şekil 6.20 ve Şekil 6.21'deki sismik direnç faktörleri, Q_{cn} = nominal net taşıma gücüdür. Eşitlik kullanılarak elde edilen hedef güvenilirlik indeksinden ortalama sapma değerleri D/B = 0 - 0.25, D/B = 0.25 - 0.50, D/B = 0.50 - 0.75, D/B = 0.75 - 1 için sırasıyla 0.18, 0.19, 0.21 ve 0.23'dür.

7. SIĞ TEMEL VE FORE KAZIKLARIN DETERMİNİSTİK OPTİMİZASYONU

7.1. Giriş

Bütün temeller stabil olma, aşırı deformasyon yapmama ve ekonomik olma şartlarına göre tasarlanır. Bu üç faktör birbiriyle ilişkilidir. Fakat analiz amacıyla birbirlerinden ayrılırlar [Kulhawy ve ark., 1983]. Tasarlanan temelin yapısal unsurları ve çevreleyen zemini yenilmeden uzak olmalı (nihai sınır durum: ULS) ve kullanımına ya da desteklediği yapıya zarar veren sakıncalı (hizmet verebilirlik sınır durumu: SLS) deformasyon göstermemelidir [Yu Wang ve Kulkawy, 2008]. ULS ve SLS tasarımları deneme yanılma yöntemine göre yapılmaktadır. Deneme tasarımı parametreleri seçilerek ULS ve SLS kriterlerini sağlayıp sağlamadığı kontrol edilir; kriterler sağlanmıyorsa deneme tasarımı gözden geçirilerek düzeltilir. İdeal olan ULS ve SLS kriterlerini sağlayan tasarımın en düşük maliyete sahip olmasıdır. Fakat nihai tasarımın ekonomik olarak en düşük maliyete sahip olduğunun garantisi yoktur. Bu bölümde temellerin ULS ve SLS kriterleri sağlanırken minimum maliyeti verecek şekilde tasarımının yapılması hedeflenmektedir.

7.2. Yapım Maliyet Hesaplamaları

Temelin maliyeti, maliyeti oluşturan her işlemin miktarı ile bu işlemin birim fiyatının çarpılması ile hesaplanabilir. Sığ temel için maliyet işlemleri kazı, kalıp, beton, donatı çeliği ve dolgudan oluşmaktadır. Fore kazık için ise yapım maliyeti, kazı, beton ve donatı çeliği kalemlerinden ibarettir. Dikdörtgen ve dairesel sığ temeller ile fore kazıklar için yapım maliyetlerinin belirlenmesinde kullanılabilecek eşitlikler Çizelge 7.1'de verilmiştir.

Burada B = Temel eni veya çapı, L = Temel boyu, D = Temel derinliği, t= Temel kalınlığı, B_0 = En boyunca fazla kazı mesafesi (0.3 m), L_0 = Boy boyunca fazla kazı mesafesi (0.3 m), k =Orantı katsayısı, Z= Yapım maliyeti, c_e, c_f, c_c, c_{gc}, c_r, ve c_b=

Birim fiyatlar, Q_e, Q_f, Q_c, Q_{gc}, Q_r, ve Q_b = sırasıyla kazı, kalıp, beton, grobeton, donatı çeliği ve dolgu miktarlarıdır.

Çizelge 7.1. Sığ temel ve fore kazık maliyet miktarlarının hesaplanması

	Sığ temel		Fore kazık
	Dikdörtgen	Dairesel	
Kazı	$Q_e[m^3] = (B + B_0)(L + L_0)D$	$Q_e[m^3] = \pi(B + 2B_0)D$	$Q_e[m] = D$
Kalıp	$Q_f[m^2] = 2t(B + L)$	$Q_f[m^2] = \pi Bt$	-
Beton	$Q_c[m^3] = BLt$	$Q_c[m^3] = \pi B^2 t/4$	$Q_c[m^3] = \pi B^2 D/4$
Grobeton	$Q_{gc}[m^3] = 0.1BL$	$Q_{gc}[m^3] = 0.1\pi B^2/4$	-
Donatı çeliği	$Q_r[kg] = kQ_c$	$Q_r[kg] = kQ_c$	$Q_r[kg] = kQ_c$
Dolgu	$Q_b[m^3] = Q_e - Q_c$	$Q_b[m^3] = Q_e - Q_c$	-
Toplam yapım maliyeti	$Z = Q_e c_e + Q_f c_f + Q_c c_c + Q_{gc} c_{gc} + Q_r c_r + Q_b c_b$	$Z = Q_e c_e + Q_f c_f + Q_c c_c + Q_{gc} c_{gc} + Q_r c_r + Q_b c_b$	$Z = Q_e c_e + Q_r c_r$

Sığ temel inşaasında fazla kazı yapılması kalıp ve beton işçiliği için gereklidir. Maliyet hesaplamalarında fazla kazı mesafeleri (B_0, L_0) 0.3 m olarak kabul edilebilir [Bledsoe, 1992]. Ayrıca sığ temeller için kazı sonrasında 10 cm kalınlığında grobeton kullanıldığı varsayılmıştır. Kullanılan beton miktarı ile donatı çeliği arasında yapım elemanının türüne göre bir ilişki vardır. Bu değer Means (1990) tarafından temeller için orantılılık katsayısı (k) olarak verilmiştir. Orantılılık katsayısı, hesaplanan beton miktarından donatı çeliği miktarının ortalama olarak elde edilmesini sağlamaktadır ve 29.67 kg/m^3 olarak alınabileceği belirtilmiştir [Means, 1990]. Bu çalışma kapsamında Türkiye şartlarında temellerin optimizasyonu için Çevre ve Şehircilik Bakanlığı İnşaat ve Tesisat Analiz ve Birim Fiyatları kullanılmıştır. Optimizasyonda temel inşasında kullanılan kalemlerin birim fiyat

tanımlamaları Çizelge 7.2'de, birim fiyatların analiz ve ayrıntıları ise EK-2'de verilmiştir. Temel yapım maliyetlerinin karşılaştırmasını yapabilmek için birim fiyat değerleri ise 2008, 2009, 2010 ve 2011 yıllarına göre Çizelge 7.3'de sunulmuştur. Birim fiyat yıllarına göre karşılaştırma yapılmayan durumlar dışında optimizasyonların hepsinde 2011 yılı birim fiyatları kullanılmıştır.

Fore kazıklar için maliyet birimlerinin hesaplanmasında fore kazık birim fiyatları kullanılmıştır. Buna göre birim fiyatta kazı ve beton aynı kalemde belirtilmiştir. Ayrıca fore kazıklarda orantılılık katsayısı sığ temel ile aynı alınmıştır.

Birim fiyatlarda belirsizlik olduğu ve bunun hesaplamalarında %5-10 aralığında duyarlılığa sahip olduğu unutulmamalıdır [Means, 1990]. Maliyetin değişebilirliği noktasal hesaplama yöntemi gibi tekniklerle belirlenebilir [Case, 1972]. Fakat bu çalışmalar tez konusu kapsamı dışındadır ve Means (1990) ile Case (1972)'de ayrıntılara ulaşılabilir.

Çizelge 7.2. Optimizasyonda kullanılan birim fiyat tanımları

Poz No / birim	Tanım
15.001/2B (TL/m^3)	Makine ile her derinlikte yumuşak ve sert toprağın kazılması (gevşek ve bitkisel toprak, gevşek silt, kum, kil, siltli kil, kumlu kil, gevşek kil, killi kum ve çakıl, kürekle atılabilen taşlı toprak ve benzeri zeminler)
21.017/1 (TL/m^2)	Plywood (film kaplı) ile yapılan düz yüzeyli çıplak beton ve betonarme kalıbı (hiç bir kaplama malzemesi ve boya yapılmayacak beton ve betonarme yüzeylerde)
21.024 (TL/m^2)	Eğri yüzeyli çıplak beton, betonarme kalıbı (hiç bir kaplama malzemesi ve boya yapılmayacak beton ve betonarme yüzeylerde)
23.015 (TL/ton)	ϕ 14- ϕ 28 mm nervürlü lik beton çelik çubuğunun bükülmesi, yerine konulması.

Çizelge 7.2. (Devam) Optimizasyonda kullanılan birim fiyat tanımları

Poz No / birim	Tanım
16.059/1A (TL/m^3)	Satın alınan ve beton pompasıyla basılan, basınç dayanım sınıfı C 30/37 (BS 30) olan hazır beton dökülmesi (beton nakli dahil)
15.140/4 (TL/m^3)	Makine ile tuvenan kum çakıl temin edilerek, makine ile serme, sulama, sıkıştırma yapılması
16.002/MK (TL/m^3)	200 dozlu demirsiz beton
16.068/MK (TL/m)	ϕ 20 cm çapında fore kazık (her boyda mini kazık) yapılması
16.069/MK (TL/m)	ϕ 30 cm çapında fore kazık yapılması
16.060/1/MK (TL/m)	ϕ 45 cm çapında fore kazık yapılması 0-16 m arası (16 m dahil)
16.060/2/MK (TL/m)	ϕ 45 cm çapında fore kazık yapılması 16-24 m arası (16 m hariç- 24 m dahil)
16.060/3/MK (TL/m)	ϕ 45 cm çapında fore kazık yapılması 24-32 m arası (24 m hariç- 32 m dahil)
16.061/1/MK (TL/m)	ϕ 65 cm çapında fore kazık yapılması 0-16 m arası (16 m dahil)
16.061/2/MK (TL/m)	ϕ 65 cm çapında fore kazık yapılması 16-24 m arası (16 m hariç- 24 m dahil)
16.061/3/MK (TL/m)	ϕ 65 cm çapında fore kazık yapılması 24-32 m arası (24 m hariç- 32 m dahil)
16.062/1/MK (TL/m)	ϕ 80 cm çapında fore kazık yapılması 0-16 m arası (16 m dahil)
16.062/2/MK (TL/m)	ϕ 80 cm çapında fore kazık yapılması 16-24 m arası (16 m hariç- 24 m dahil)
16.062/3/MK	ϕ 80 cm çapında fore kazık yapılması 24-32 m arası (24 m hariç- 32

Çizelge 7.2. (Devam) Optimizasyonda kullanılan birim fiyat tanımları

Poz No / birim	Tanım
(TL/m)	m dahil)
16.063/1/MK (TL/m)	ϕ 100 cm çapında fore kazık yapılması 0-16 m arası (16 m dahil)
16.063/2/MK (TL/m)	ϕ 100 cm çapında fore kazık yapılması 16-24 m arası (16 m hariç-24 m dahil)
16.063/3/MK (TL/m)	ϕ 100 cm çapında fore kazık yapılması 24-32 m arası (24 m hariç-32 m dahil)
16.064/1/MK (TL/m)	ϕ 120 cm çapında fore kazık yapılması 0-16 m arası (16 m dahil)
16.064/2/MK (TL/m)	ϕ 120 cm çapında fore kazık yapılması 16-24 m arası (16 m hariç-24 m dahil)
16.064/3/MK (TL/m)	ϕ 120 cm çapında fore kazık yapılması 24-32 m arası (24 m hariç-32 m dahil)

Çizelge 7.3. Optimizasyonda kullanılan birim fiyatlar

Poz No / birim	Birim Fiyat			
	2008	2009	2010	2011
15.001/2B (TL/m^3)	2.76	2.98	3.24	3.58
21.017/1 (TL/m^2)	20.14	22.1	22.95	24.54
21.024 (TL/m^2)	55.81	64.88	65.80	67.93
23.015 (TL/ton)	1479.06	1384.06	1494.19	1964.38
16.059/1A (TL/m^3)	119.29	120.85	120.99	125.06
15.140/4 (TL/m^3)	3.68	3.88	4.28	4.75
16.002/MK (TL/m^3)	77.49	82.38	84.81	90.99
16.068/MK (TL/m)	32.93	36.3	38.69	42.20
16.069/MK (TL/m)	54.24	59.69	63.38	69.15
16.060/1/MK (TL/m)	84.59	92.66	98.39	106.85
16.060/2/MK (TL/m)	93.86	102.96	109.54	119.00

Çizelge 7.3. (Devam) Optimizasyonda kullanılan birim fiyatlar

Poz No / birim	Birim Fiyat			
	2008	2009	2010	2011
16.060/3/MK (TL/m)	102.74	112.81	120.23	130.65
16.061/1/MK (TL/m)	139.31	152.16	161.04	174.69
16.061/2/MK (TL/m)	147.58	161.34	171.04	185.58
16.061/3/MK (TL/m)	160.88	176.11	187.06	203.03
16.062/1/MK (TL/m)	184.15	200.69	211.84	229.59
16.062/2/MK (TL/m)	197.05	215.01	227.40	246.54
16.062/3/MK (TL/m)	214.39	234.25	248.31	269.31
16.063/1/MK (TL/m)	259.05	281.66	296.60	321.10
16.063/2/MK (TL/m)	271.35	295.3	311.46	337.28
16.063/3/MK (TL/m)	292.7	319.03	337.25	365.36
16.064/1/MK (TL/m)	337.79	366.6	385.14	416.64
16.064/2/MK (TL/m)	353.9	384.5	404.65	437.88
16.064/3/MK (TL/m)	378.89	412.24	434.86	470.76

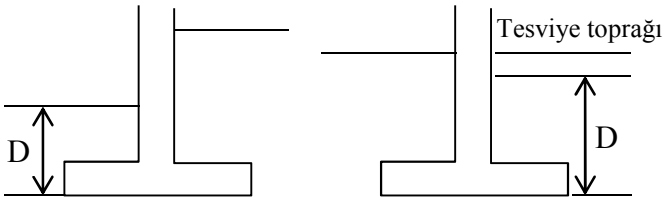
7.3. Sığ Temellerin Tasarımı

Sığ temellerin tasarımı, taşıma gücü sonuçlarını, oturma hesaplamalarını ve minimum temel derinliği gibi diğer değerlendirmelerin analiz edilmesini kapsar. Temel tasarımında dikkat edilmesi gerekli tanımlar ve parametreler bulunmaktadır. Bunlar aşağıda kısaca açıklanacaktır.

Temel derinliği (D) analiz sonucunda gerekli olan temel kalınlığını karşılayabilecek büyüklükte olmalıdır. Bu derinlik en düşük zemin yüzeyinden temelin tabanına kadar ölçülür (Şekil 7.1).

Sığ temelin derinliği, don derinliği, bitkisel ve organik zemin veya kontrolsüz dolgu mevcudiyeti, oyulma olayları ile deprem yükleri altında sıvılaşma veya kayma mukavemetinin yitirilmesi durumunun söz konusu olduğu tabaka gözetilerek belirlenir. Kare, dikdörtgen ve sürekli temeller için Cudoto (2001) tarafından

önerilen çeşitli yükler için minimum derinlikler Çizelge 7.4 ve Çizelge 7.5'de verilmiştir.

Şekil 7.1. Temel gömülme derinliği

Çizelge 7.4. Kare ve dikdörtgen temeller için minimum gömülme derinliği

Yük, P (kN)	Minimum D (mm)
0-300	300
300-500	400
500-800	500
800-1100	600
1100-1500	700
1500-2000	800
2000-2700	900
2700-3500	1000

Çizelge 7.5. Sürekli temeller için minimum gömülme derinliği

Yük, P (kN/m)	Minimum D (mm)
0-170	300
170-250	400
250-330	500
330-410	600
410-490	700
490-570	800
570-650	900
650-740	1000

Sığ temelin genişliği diğer geometrik parametrelerden bir tanesidir. Üniform zemin profillerinde taşıma gücü ve oturma şartları genellikle temel genişliği (B) arttırarak karşılanır. Tekil temellerde temel genişliği (B), iki boyuttan küçük olan olarak tanımlanır. Böylelikle temel uzunluğu (L), B'den büyük veya eşit olmalıdır. Bununla birlikte TS500'de (2000) temel genişliğinin 0.70 m'den, alanının 1,0 m^2 den, kalınlığının ise 250 mm den küçük olamayacağı belirtilmiştir.

Temellerin tasarımı ise aşağıdaki belirtilen ULS ve SLS kriterlerine göre yapılır. ULS'de nihai net taşıma gücü bir emniyet faktörüne bölünür:

$$FS = \frac{q_{ult}}{\frac{F+W_f}{A} - - Ud} \tag{7.1}$$

$$\delta \leq \delta_{maks} \tag{7.2}$$

Burada, q_{ult}= nihai taşıma gücü, F= uygulanan düşey yük, A = temel alanı, δ: temelin oturma miktarı, δ_{maks}= temelin izin verilen maksimum oturma miktarı, W_f= temel ağırlığıdır. Yapı yönetmeliklerinin çoğunda tasarım emniyet faktörleri açıkça belirtilmez. Bu nedenle, mühendisler F.S.'yi seçerken kendi sağduyu ve profesyonel yargılarını kullanmalıdır. Bir tasarım emniyet faktörü seçerken dikkate alınacak maddeler aşağıdakileri kapsamaktadır [Coduto, 2001]:

• Zemin tipi: Killerdeki kayma dayanımı kumlardakinden daha az güvenilir olup, yenilmeler kumlardan çok killerde meydana gelmiştir. Bu nedenle, killerde daha yüksek emniyet faktörleri kullanılır.

• Arazi tanımlama verileri: Yeraltı araştırması ve laboratuvar veya arazi deneyi kısıtlı olan projelerde zemin parametrelerinin tasarımı açısından daha çok belirsizlik olduğundan, daha yüksek emniyet faktörleri gerektirirler. Ancak, kapsamlı arazi tanımlama verisi mevcut olduğu zaman, daha az belirsizlik vardır. Bu yüzden, daha düşük emniyet faktörleri kullanılabilir.

• Zemin değişkenliği: Zemin profili düzensiz araziler üzerindeki projeler için, zemin profili üniform olanlardan daha yüksek emniyet faktörleri kullanılmalıdır.

• Yapının önemi ve bir yenilmenin sonuçları: Temel yenilmesinin çok feci olacağı hastaneler gibi önemli projeler için daha yüksek emniyet faktörleri kullanabilir. Aynı şekilde, sürekli yapılar, inşaat iskelesi gibi geçici yapılardan daha yüksek emniyet faktörleri gerektirir. Bacalar ve kuleler gibi yükseklik-genişlik oranı büyük yapılar yenilmeye maruz kalma olasılıkları daha fazla olduğundan yüksek emniyet faktörleri kullanarak tasarlanmalıdır.

• Tasarım yükünün herhangi bir zamanda gerçekleşme olasılığı: Tahıl siloları gibi bazı yapılar, aslında çok büyük olasılıkla tasarım yüklerini tecrübe ederler ve bu nedenle daha büyük bir emniyet faktörü kullanarak tasarlanabilirler. Ancak, kamu binaları çok daha az olasılıkla tasarım yükünü tecrübe ederler ve biraz daha düşük emniyet faktörü kullanabilirler.

Çizelge 7.6'da bu parametrelerin değişim aralığı ve emniyet faktörlerinin tipik değerleri görülmektedir. Geoteknik mühendisleri sığ temellerin taşıma gücü analizlerinde genellikle 2.5 ile 3.5 arasında bir emniyet faktörü kullanmaktadır. Bazen, 2.0 kadar düşük veya 4 kadar yüksek değerler de kullanılmaktadır.

Çizelge 7.6. Sığ temel için FS seçimi [Coduto, 2001]

Zemin Türü	Kum	Kil
Arazi tanımlam verileri	Kapsamlı	Minimum
Zemin değişebilirliği	Üniform	Düzensiz
Yapının önemi ve yenilme sonucu durumu	Düşük	Yüksek
Tasarım yükünün gerçekleşme olasılığı	Düşük	Yüksek
F.S. Seçimi		
Uç değerler	2.0	4.0
Tipik aralık	2.5	3.5

7.4. Sığ Temellerin Deterministik Optimizasyonu

Kohezyonsuz zeminler üzerindeki yüzeysel temellerin deterministik optimizasyona dayalı tasarımı maliyet fonksiyonunu en düşük yapan değişkenleri bulmayı amaçlar. Deterministik optimizasyonda bütün kısıtlar göz önünde bulundurulur. Bunlar ULS ve SLS için güvenlik katsayısının (FS) karşılanması ve maksimum oturma miktarının (δ_{maks}) aşılmamasıdır. Geometrik sınır kısıtlamaları TS 500'e (2000) göre belirlenmiştir: Temel genişliği 0.7 m'den büyük, 4 m'den küçük, temel derinliği 1 m'den büyük olmalıdır. Doğrusal eşitsizlik kısıtı olarak temel genişliği temel boyundan küçük veya eşit olmalıdır. Terzaghi taşıma gücü yönteminin kabullerinden birisi olan temel derinliğinin temel genişliğinden küçük olması şartına da özel olarak bu yöntemin kullanıldığı formülasyonlarda doğrusal eşitsizlik kısıtı olarak yer verilmiştir. SLS ve ULS kriterleri ile dikdörtgen temeller için temel genişliğinin temel boyuna oranının ondan küçük olması eğrisel kısıtlardandır. TS 500'e (2000) göre sığ temellerin alanının 1 m^2'den büyük olması gerektiği yine eğrisel kısıt olarak alınmıştır.

Kohezyonsuz zeminlerdeki sığ temellerin deterministik optimizasyonu temel genişliği, temel boyu ve temel derinliğinin en düşük maliyeti verecek şekilde bulunmasından ibarettir ve aşağıdaki şekilde ifade edilir:

Amaç fonksiyonu:

$$\min_{x,d} Z = f\left(B, L, D, H, B_0, L_0, k, c_e, c_f, c_c, c_r, c_b\right) \tag{7.3}$$

Kısıtlar:

Sınır kısıtlamaları:
$0.7 \leq B \leq 4$ m, $D \geq 1$ m

Lineer eşitsizlik kısıtlamaları:
$B \leq L$, $D \leq B$ (Terzaghi Taşıma gücü yöntemi için)

Lineer olmayan kısıtlamalar:

ULS: $FS \geq FS_{target}$

SLS: $\delta \leq \delta_{maks}$

$BxL \geq 1\ m^2$, $B/L \leq 10$ (dikdörtgen temel)

ULS kriterine göre sığ temelin drenajlı yükleme koşullarında tasarımı aşağıdaki eşitlikle ifade edilir:

$$c = F - \frac{Q_{tc} - W}{FS} \tag{7.4}$$

Burada F = temele gelen kuvvet, Q_{tc} = taşıma gücü, W = temel ve temel için kazılan zeminin ağırlığı, c = sabittir. Q_{tc} 3. bölümde anlatılan taşıma gücü yöntemlerinden bir tanesiyle elde edilebilir. SLS kriterine göre sığ temel tasarımı aşağıdaki şekilde ifade edilir:

$$c = \delta - \delta_{maks} \tag{7.5}$$

Burada δ= temelin oturması, δ_{maks}= temelin maksimum oturması, c = sabittir. δ4. Bölümde değerlendirilmiş olan oturma hesaplama yöntemlerinden birisiyle hesaplanabilir.

Sığ temellerin deterministik optimizasyonunun parametrik çalışmasında temel genişliği, temel boyu ve temel derinliği tasarım değişkenleri olarak seçilmiştir. Birim hacim ağırlık değerleri 16 kN/m^3 ile 22 kN/m^3, zeminin elastisite modülü 10 MPa ile 75 MPa, efektif içsel sürtünme açısı 25° ile 45°, geleneksel ULS tasarımında kullanılan güvenlik katsayıları 2.0 ile 4.0, temele etkiyen yük 500 kN ile 7000 kN arasında alınarak parametrik çalışmanın olabildiğince geniş aralıkta değerler için uygulanması amaçlanmıştır. Poisson oranı 0.3 olarak değerlendirilmiştir.

Sığ temellerin elastisite modülü, efektif içsel sürtünme açısı, düşey yük, birim hacim ağırlık, güvenlik katsayısı, izin verilen maksimum deplasman, birim fiyat yılı ve yatay yükün düşey yüke oranı odaklı deterministik optimizasyonlarının Kulhawy ve

YSA taşıma gücü, Mayne Poulos, Burland Burbidge ve YSA oturma analiz yöntemlerine göre incelemesi takip eden bölümde anlatılırken, Hansen, Meyerhof, Terzaghi, Vesic taşıma gücü ve Peck Bazaraa, Schmertmann oturma analiz yöntemlerinin karşılaştırmalı deterministik optimizasyon sonuçları toplu olarak EK-3'te verilmiştir.

7.4.1. Elastisite modülü odaklı deterministik optimizasyon

Elastisite modülünün 10 – 75 MPa arasında değişen değerleri için gerçekleştirilen deterministik optimizasyon tasarımı sonuçları Çizelge 7.7'de verilmiştir.

Çizelge 7.7. Sığ temel tasarımının elastisite modülü odaklı optimizasyonu

ULS	SLS	E_s (kPa)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
Kulhawy	Burland Burbidge	10000	3.90	3.90	3.90	2566
Kulhawy	Burland Burbidge	20000	1.65	2.09	2.09	713
Kulhawy	Burland Burbidge	30000	1.95	1.95	1.95	641
Kulhawy	Burland Burbidge	40000	1.95	1.95	1.95	641
Kulhawy	Burland Burbidge	50000	1.95	1.95	1.95	641
Kulhawy	Burland Burbidge	60000	1.95	1.95	1.95	641
Kulhawy	Burland Burbidge	75000	1.95	1.95	1.95	641
Kulhawy	Mayne Poulos	10000	4.00	4.00	6.98	4615
Kulhawy	Mayne Poulos	20000	3.36	3.36	3.36	1882
Kulhawy	Mayne Poulos	30000	2.40	2.40	2.40	955
Kulhawy	Mayne Poulos	40000	1.95	1.95	1.95	641
Kulhawy	Mayne Poulos	50000	1.95	1.95	1.95	641
Kulhawy	Mayne Poulos	60000	1.95	1.95	1.95	641
Kulhawy	Mayne Poulos	75000	1.95	1.95	1.95	641
Kulhawy	Peck Bazaraa	10000	1.00	4.00	4.00	2250
Kulhawy	Peck Bazaraa	20000	1.00	2.78	2.78	1142
Kulhawy	Peck Bazaraa	30000	1.40	2.24	2.24	789
Kulhawy	Peck Bazaraa	40000	1.92	1.97	1.97	649
Kulhawy	Peck Bazaraa	50000	1.95	1.95	1.95	641
Kulhawy	Peck Bazaraa	60000	1.95	1.95	1.95	641
Kulhawy	Peck Bazaraa	75000	1.95	1.95	1.95	641
Kulhawy	Schmertmann	10000	1.18	1.18	11.78	2169

Çizelge 7.7. (Devam) Sığ temel tasarımının elastisite modülü odaklı optimizasyonu

ULS	SLS	E_s (kPa)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
Kulhawy	Schmertmann	20000	1.28	1.28	5.51	1116
Kulhawy	Schmertmann	30000	1.62	1.62	3.20	834
Kulhawy	Schmertmann	40000	1.84	1.84	2.30	699
Kulhawy	Schmertmann	50000	1.95	1.95	1.95	641
Kulhawy	Schmertmann	60000	1.95	1.95	1.95	641
Kulhawy	Schmertmann	75000	1.95	1.95	1.95	641
Kulhawy	YSA	10000	1.00	1.43	5.63	1230
Kulhawy	YSA	20000	1.81	2.02	2.02	674
Kulhawy	YSA	30000	1.95	1.95	1.95	641
Kulhawy	YSA	40000	1.95	1.95	1.95	641
Kulhawy	YSA	50000	1.95	1.95	1.95	641
Kulhawy	YSA	60000	1.95	1.95	1.95	641
Kulhawy	YSA	75000	1.95	1.95	1.95	641
Hansen	Burland Burbidge	10000	3.90	3.90	3.90	2566
Hansen	Burland Burbidge	20000	1.86	2.09	2.09	719
Hansen	Burland Burbidge	30000	2.01	2.01	2.01	675
Hansen	Burland Burbidge	40000	2.01	2.01	2.01	675
Hansen	Burland Burbidge	50000	2.01	2.01	2.01	675
Hansen	Burland Burbidge	60000	2.01	2.01	2.01	675
Hansen	Burland Burbidge	75000	2.01	2.01	2.01	675
Hansen	Mayne Poulos	10000	4.00	4.00	6.98	4615
Hansen	Mayne Poulos	20000	3.36	3.36	3.36	1882
Hansen	Mayne Poulos	30000	2.40	2.40	2.40	955
Hansen	Mayne Poulos	40000	2.01	2.01	2.01	675
Hansen	Mayne Poulos	50000	2.01	2.01	2.01	675
Hansen	Mayne Poulos	60000	2.01	2.01	2.01	675
Hansen	Mayne Poulos	75000	2.01	2.01	2.01	675
Hansen	Peck Bazaraa	10000	1.00	4.00	4.00	2250
Hansen	Peck Bazaraa	20000	1.00	2.78	2.78	1142
Hansen	Peck Bazaraa	30000	1.56	2.27	2.27	818
Hansen	Peck Bazaraa	40000	2.01	2.01	2.01	675
Hansen	Peck Bazaraa	50000	2.01	2.01	2.01	675
Hansen	Peck Bazaraa	60000	2.01	2.01	2.01	675
Hansen	Peck Bazaraa	75000	2.01	2.01	2.01	675
Hansen	Schmertmann	10000	1.18	1.18	11.78	2169

Çizelge 7.7. (Devam) Sığ temel tasarımının elastisite modülü odaklı optimizasyonu

ULS	SLS	E_s (kPa)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
Hansen	Schmertmann	20000	1.35	1.35	5.29	1134
Hansen	Schmertmann	30000	1.70	1.70	3.11	853
Hansen	Schmertmann	40000	1.93	1.93	2.24	716
Hansen	Schmertmann	50000	2.01	2.01	2.01	675
Hansen	Schmertmann	60000	2.01	2.01	2.01	675
Hansen	Schmertmann	75000	2.01	2.01	2.01	675
Hansen	YSA	10000	1.00	1.79	4.74	1270
Hansen	YSA	20000	1.94	2.04	2.04	694
Hansen	YSA	30000	2.01	2.01	2.01	675
Hansen	YSA	40000	2.01	2.01	2.01	675
Hansen	YSA	50000	2.01	2.01	2.01	675
Hansen	YSA	60000	2.01	2.01	2.01	675
Hansen	YSA	75000	2.01	2.01	2.01	675
Meyerhof	Burland Burbidge	10000	3.90	3.90	3.90	2566
Meyerhof	Burland Burbidge	20000	1.51	2.10	2.10	708
Meyerhof	Burland Burbidge	30000	1.94	1.94	1.94	630
Meyerhof	Burland Burbidge	40000	1.94	1.94	1.94	630
Meyerhof	Burland Burbidge	50000	1.94	1.94	1.94	630
Meyerhof	Burland Burbidge	60000	1.94	1.94	1.94	630
Meyerhof	Burland Burbidge	75000	1.94	1.94	1.94	630
Meyerhof	Mayne Poulos	10000	4.00	4.00	6.98	4615
Meyerhof	Mayne Poulos	20000	3.36	3.36	3.36	1882
Meyerhof	Mayne Poulos	30000	2.40	2.40	2.40	955
Meyerhof	Mayne Poulos	40000	1.94	1.94	1.94	630
Meyerhof	Mayne Poulos	50000	1.94	1.94	1.94	630
Meyerhof	Mayne Poulos	60000	1.94	1.94	1.94	630
Meyerhof	Mayne Poulos	75000	1.94	1.94	1.94	630
Meyerhof	Peck Bazaraa	10000	1.00	4.00	4.00	2250
Meyerhof	Peck Bazaraa	20000	1.00	2.78	2.78	1142
Meyerhof	Peck Bazaraa	30000	1.25	2.21	2.21	763
Meyerhof	Peck Bazaraa	40000	1.87	1.96	1.96	641
Meyerhof	Peck Bazaraa	50000	1.94	1.94	1.94	630
Meyerhof	Peck Bazaraa	60000	1.94	1.94	1.94	630
Meyerhof	Peck Bazaraa	75000	1.94	1.94	1.94	630
Meyerhof	Schmertmann	10000	1.33	1.33	10.90	2242

Çizelge 7.7. (Devam) Sığ temel tasarımının elastisite modülü odaklı optimizasyonu

ULS	SLS	E_s (kPa)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
Meyerhof	Schmertmann	20000	1.29	1.29	5.47	1119
Meyerhof	Schmertmann	30000	1.62	1.62	3.20	834
Meyerhof	Schmertmann	40000	1.82	1.82	2.31	696
Meyerhof	Schmertmann	50000	1.94	1.94	1.94	630
Meyerhof	Schmertmann	60000	1.94	1.94	1.94	630
Meyerhof	Schmertmann	75000	1.94	1.94	1.94	630
Meyerhof	YSA	10000	1.00	1.48	5.47	1234
Meyerhof	YSA	20000	1.74	2.01	2.01	664
Meyerhof	YSA	30000	1.94	1.94	1.94	630
Meyerhof	YSA	40000	1.94	1.94	1.94	630
Meyerhof	YSA	50000	1.94	1.94	1.94	630
Meyerhof	YSA	60000	1.94	1.94	1.94	630
Meyerhof	YSA	75000	1.94	1.94	1.94	630
Terzaghi	Burland Burbidge	10000	3.90	3.90	3.90	2566
Terzaghi	Burland Burbidge	20000	2.17	2.17	2.17	783
Terzaghi	Burland Burbidge	30000	2.17	2.17	2.17	783
Terzaghi	Burland Burbidge	40000	2.17	2.17	2.17	783
Terzaghi	Burland Burbidge	50000	2.17	2.17	2.17	783
Terzaghi	Burland Burbidge	60000	2.17	2.17	2.17	783
Terzaghi	Burland Burbidge	75000	2.17	2.17	2.17	783
Terzaghi	Mayne Poulos	10000	4.00	4.00	6.98	4615
Terzaghi	Mayne Poulos	20000	3.36	3.36	3.36	1882
Terzaghi	Mayne Poulos	30000	2.40	2.40	2.40	955
Terzaghi	Mayne Poulos	40000	2.17	2.17	2.17	783
Terzaghi	Mayne Poulos	50000	2.17	2.17	2.17	783
Terzaghi	Mayne Poulos	60000	2.17	2.17	2.17	783
Terzaghi	Mayne Poulos	75000	2.17	2.17	2.17	783
Terzaghi	Peck Bazaraa	10000	1.00	4.00	4.00	2250
Terzaghi	Peck Bazaraa	20000	1.00	2.78	2.78	1142
Terzaghi	Peck Bazaraa	30000	1.74	2.30	2.30	850
Terzaghi	Peck Bazaraa	40000	2.17	2.17	2.17	783
Terzaghi	Peck Bazaraa	50000	2.17	2.17	2.17	783
Terzaghi	Peck Bazaraa	60000	2.17	2.17	2.17	783
Terzaghi	Peck Bazaraa	75000	2.17	2.17	2.17	783
Terzaghi	Schmertmann	10000	1.17	1.18	11.81	2174

Çizelge 7.7. (Devam) Sığ temel tasarımının elastisite modülü odaklı optimizasyonu

ULS	SLS	E_s (kPa)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
Terzaghi	Schmertmann	20000	1.34	1.34	5.32	1131
Terzaghi	Schmertmann	30000	1.81	1.81	3.00	879
Terzaghi	Schmertmann	40000	2.17	2.17	2.17	783
Terzaghi	Schmertmann	50000	2.17	2.17	2.17	783
Terzaghi	Schmertmann	60000	2.17	2.17	2.17	783
Terzaghi	Schmertmann	75000	2.17	2.17	2.17	783
Terzaghi	YSA	10000	1.00	1.51	5.38	1237
Terzaghi	YSA	20000	2.17	2.17	2.17	783
Terzaghi	YSA	30000	2.17	2.17	2.17	783
Terzaghi	YSA	40000	2.17	2.17	2.17	783
Terzaghi	YSA	50000	2.17	2.17	2.17	783
Terzaghi	YSA	60000	2.17	2.17	2.17	783
Terzaghi	YSA	75000	2.17	2.17	2.17	783
Vesic	Burland Burbidge	10000	3.90	3.90	3.90	2566
Vesic	Burland Burbidge	20000	1.62	2.10	2.10	711
Vesic	Burland Burbidge	30000	1.93	1.93	1.93	626
Vesic	Burland Burbidge	40000	1.93	1.93	1.93	626
Vesic	Burland Burbidge	50000	1.93	1.93	1.93	626
Vesic	Burland Burbidge	60000	1.93	1.93	1.93	626
Vesic	Burland Burbidge	75000	1.93	1.93	1.93	626
Vesic	Mayne Poulos	10000	4.00	4.00	6.98	4615
Vesic	Mayne Poulos	20000	3.36	3.36	3.36	1882
Vesic	Mayne Poulos	30000	2.40	2.40	2.40	955
Vesic	Mayne Poulos	40000	1.93	1.93	1.93	626
Vesic	Mayne Poulos	50000	1.93	1.93	1.93	626
Vesic	Mayne Poulos	60000	1.93	1.93	1.93	626
Vesic	Mayne Poulos	75000	1.93	1.93	1.93	626
Vesic	Peck Bazaraa	10000	1.00	4.00	4.00	2250
Vesic	Peck Bazaraa	20000	1.00	2.78	2.78	1142
Vesic	Peck Bazaraa	30000	1.38	2.24	2.24	786
Vesic	Peck Bazaraa	40000	1.87	1.96	1.96	642
Vesic	Peck Bazaraa	50000	1.93	1.93	1.93	626
Vesic	Peck Bazaraa	60000	1.93	1.93	1.93	626
Vesic	Peck Bazaraa	75000	1.93	1.93	1.93	626
Vesic	Schmertmann	10000	1.18	1.18	11.78	2169
Vesic	Schmertmann	20000	1.25	1.25	5.59	1109
Vesic	Schmertmann	30000	1.58	1.58	3.24	827
Vesic	Schmertmann	40000	1.80	1.80	2.33	693
Vesic	Schmertmann	50000	1.93	1.93	1.93	626

Çizelge 7.7. (Devam) Sığ temel tasarımının elastisite modülü odaklı optimizasyonu

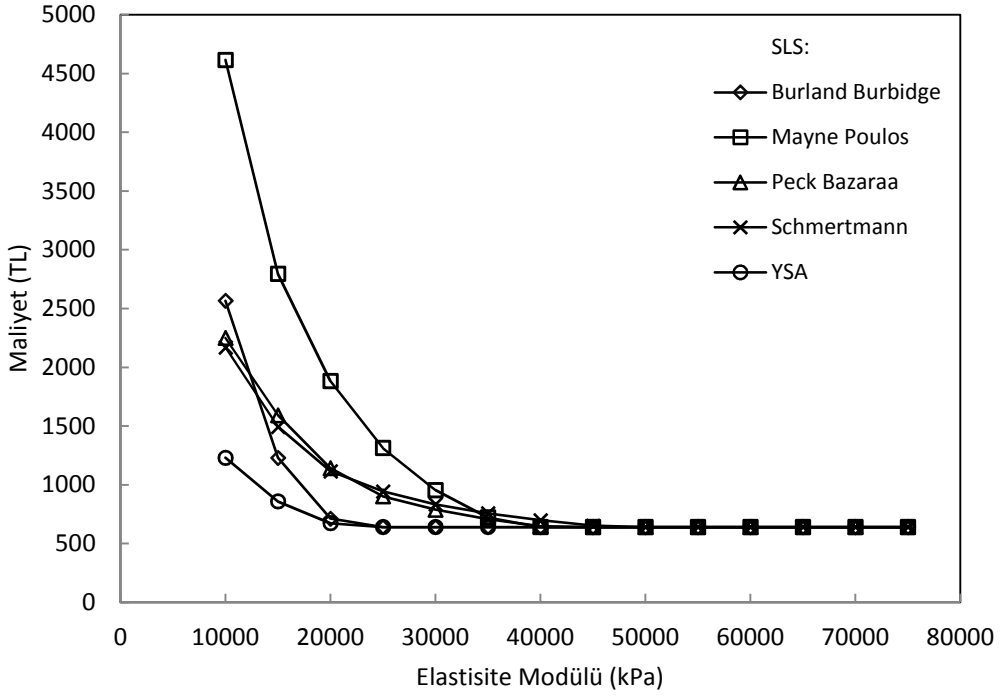
ULS	SLS	E_s (kPa)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
Vesic	Schmertmann	60000	1.93	1.93	1.93	626
Vesic	Schmertmann	75000	1.93	1.93	1.93	626
Vesic	YSA	10000	1.00	1.40	5.72	1227
Vesic	YSA	20000	1.77	2.01	2.01	668
Vesic	YSA	30000	1.93	1.93	1.93	626
Vesic	YSA	40000	1.93	1.93	1.93	626
Vesic	YSA	50000	1.93	1.93	1.93	626
Vesic	YSA	60000	1.93	1.93	1.93	626
Vesic	YSA	75000	1.93	1.93	1.93	626
YSA	Burland Burbidge	10000	1.02	1.02	10.45	1690
YSA	Burland Burbidge	20000	1.00	2.11	2.11	693
YSA	Burland Burbidge	30000	1.00	1.28	1.91	407
YSA	Burland Burbidge	40000	1.00	1.28	1.91	407
YSA	Burland Burbidge	50000	1.00	1.28	1.91	407
YSA	Burland Burbidge	60000	1.00	1.28	1.91	407
YSA	Burland Burbidge	75000	1.00	1.28	1.91	407
YSA	Mayne Poulos	10000	4.00	4.00	6.98	4615
YSA	Mayne Poulos	20000	3.36	3.36	3.36	1882
YSA	Mayne Poulos	30000	2.40	2.40	2.40	955
YSA	Mayne Poulos	40000	1.83	1.83	1.83	566
YSA	Mayne Poulos	50000	1.00	1.28	1.91	407
YSA	Mayne Poulos	60000	1.00	1.28	1.91	407
YSA	Mayne Poulos	75000	1.00	1.28	1.91	407
YSA	Peck Bazaraa	10000	1.00	4.00	4.00	2250
YSA	Peck Bazaraa	20000	1.00	2.78	2.78	1142
YSA	Peck Bazaraa	30000	1.00	2.16	2.16	718
YSA	Peck Bazaraa	40000	1.00	1.80	1.80	518
YSA	Peck Bazaraa	50000	1.09	1.57	1.58	413
YSA	Peck Bazaraa	60000	1.00	1.38	1.78	408
YSA	Peck Bazaraa	75000	1.00	1.28	1.91	407
YSA	Schmertmann	10000	1.20	1.20	11.71	2188
YSA	Schmertmann	20000	1.32	1.33	5.38	1127
YSA	Schmertmann	30000	1.00	1.00	4.42	724
YSA	Schmertmann	40000	1.25	1.25	2.87	592
YSA	Schmertmann	50000	1.16	1.16	2.47	479
YSA	Schmertmann	60000	1.00	1.11	2.20	409
YSA	Schmertmann	75000	1.09	1.35	1.81	408
YSA	YSA	10000	1.00	1.14	6.80	1217
YSA	YSA	20000	1.00	1.19	2.77	539
YSA	YSA	30000	1.00	1.28	1.91	407

Çizelge 7.7. (Devam) Sığ temel tasarımının elastisite modülü odaklı optimizasyonu

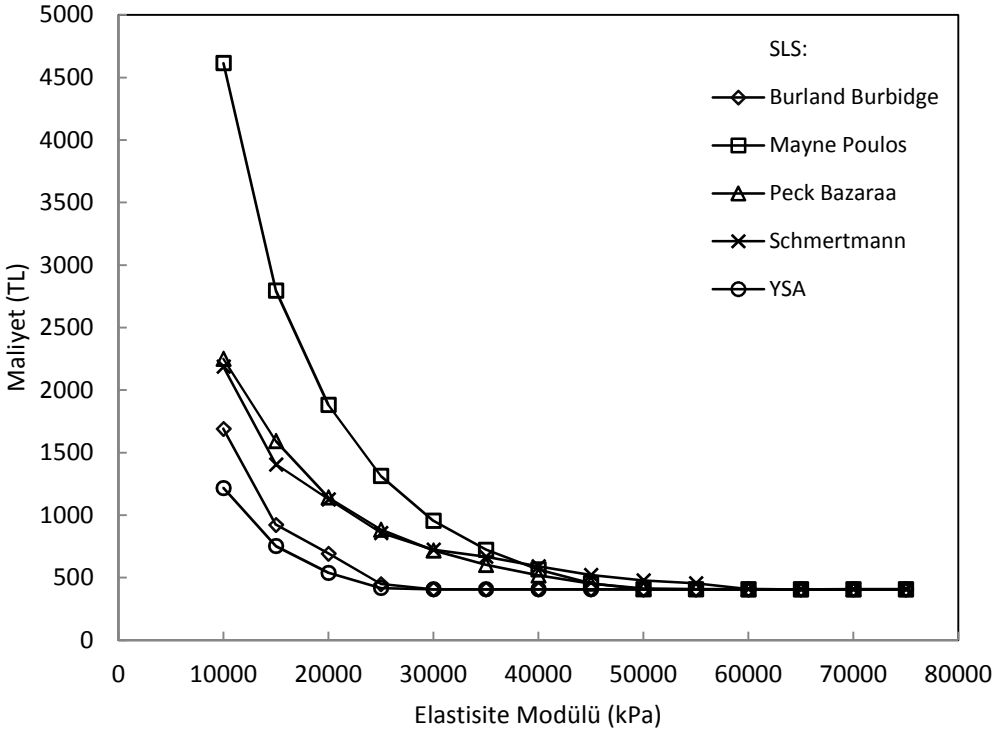
ULS	SLS	E_s (kPa)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
YSA	YSA	40000	1.00	1.28	1.91	407
YSA	YSA	50000	1.00	1.28	1.91	407
YSA	YSA	60000	1.00	1.28	1.91	407
YSA	YSA	75000	1.00	1.28	1.91	407

Not: V = 2500 kN, ϕ' = 35°, FS = 2.5, δ_{maks} = 25 mm, γ = 20 kN/m^3

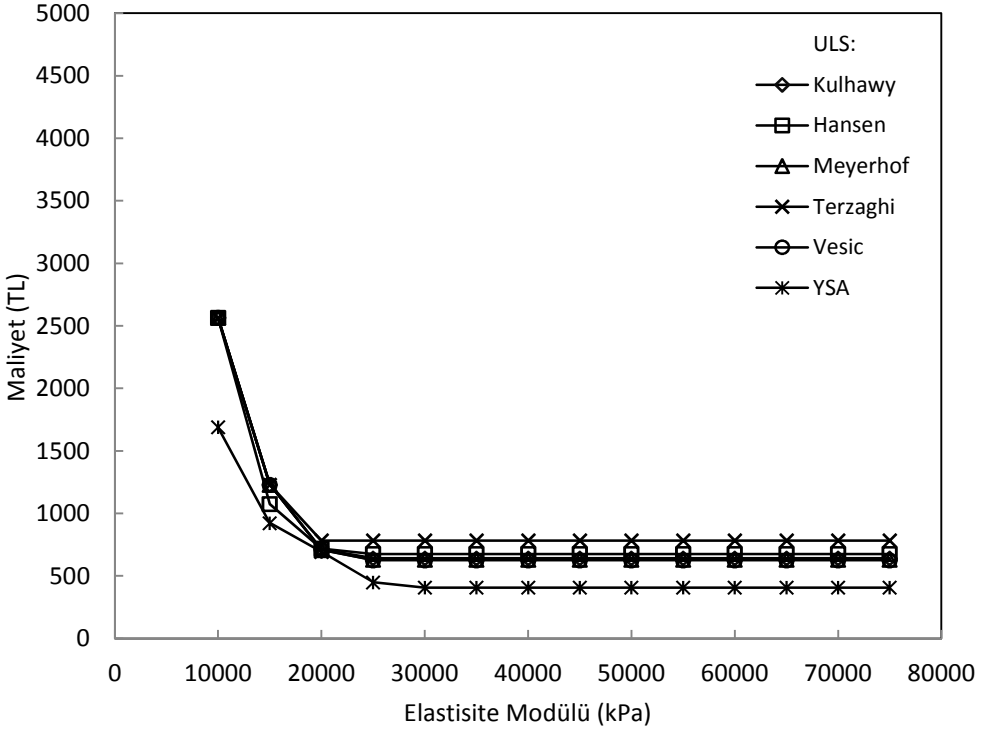
Sığ temellerin drenajlı yükleme durumunda ULS şartları Kulhawy ve YSA taşıma gücü analiz yöntemi, SLS şartları Mayne Poulos, Peck Bazaraa, Burland Burbidge, Schmertmann ve YSA oturma tahmin yöntemleri ile irdelenerek deterministik optimizasyon tasarım maliyetlerinin elastisite modülü ile ilişkisi Şekil 7.2 ve Şekil 7.3'de verilmiştir. ULS kriterlerinin Terzaghi, Meyerhof, Hansen, Vesic, Kulhawy ve YSA taşıma gücü yöntemleri, SLS kriterlerinin Burland Burbidge, Mayne Poulos ve YSA oturma tahmin yöntemleriyle incelendiği deterministik optimizasyon tasarım maliyetlerinin elastisite modülü ile değişimi ise Şekil 7.4, Şekil 7.5 ve Şekil 7.6'da gösterilmiştir.

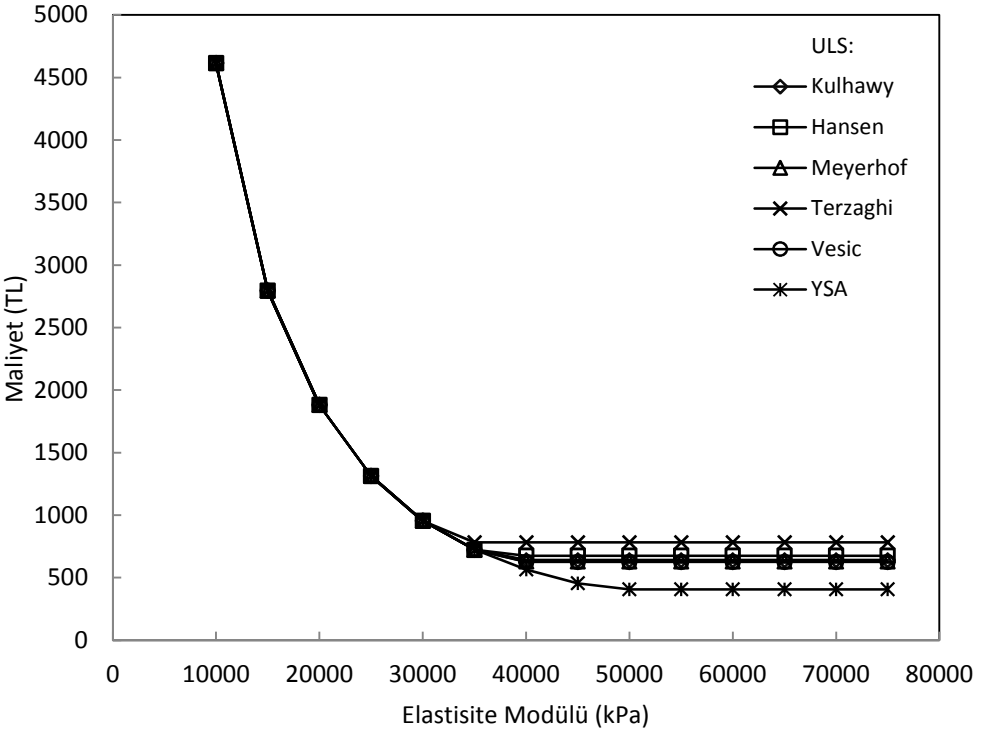

Şekil 7.2. Sığ temel tasarımının Kulhawy taşıma gücü yöntemi için elastisite modülü odaklı optimizasyonu

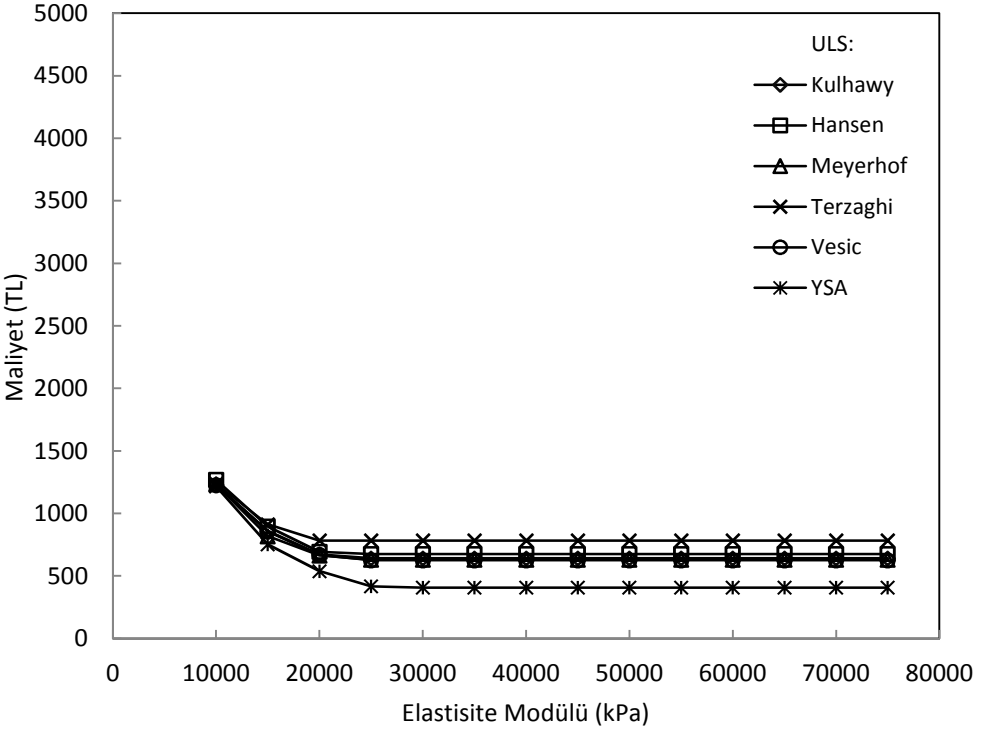

Şekil 7.3. Sığ temel tasarımının YSA taşıma gücü yöntemi için elastisite modülü odaklı optimizasyonu

Şekil 7.4. Sığ temel tasarımının Burland Burbidge oturma analizi yöntemi için elastisite modülü odaklı optimizasyonu

Şekil 7.5. Sığ temel tasarımının Mayne Poulos oturma analizi yöntemi için elastisite modülü odaklı optimizasyonu

Şekil 7.6. Sığ temel tasarımının YSA oturma analizi yöntemi için elastisite modülü odaklı optimizasyonu

Şekil 7.2'ye göre deterministik optimizasyonda E_s = 10 MPa değerinde YSA oturma analiz yöntemine göre inşaat maliyeti 1230 TL; Burland Burbidge (BB)'a göre YSA'nın 2.1 katı (2566 TL), Mayne Poulos (MP)'a göre YSA'nın 3.7 katı ile en yüksek temel maliyetini olan 4615 TL olarak bulunmuştur. BB ve YSA yöntemleri elastisite modülünün 20 MPa ve üzeri değerlerinde optimizasyondaki belirleyici konumlarını Kulhawy taşıma gücü kriterine bırakmıştır. Düşük elastisite modüllerinde SLS şartı belirleyici olurken artan elastisite modülü ile birlikte ULS şartı (maliyet 641 TL iken) devreye girmektedir. SLS şartının yerine ULS şartına bıraktığı elastisite modülü aralığı oturma analiz yöntemine göre 20 ile 45 MPa arasında değişmektedir.

Şekil 7.3'e göre SLS'den ULS'e geçiş yapım maliyetinin 407 TL olduğu elastisite değerlerinde olduğundan BB ve YSA yöntemleri E_s = 25 MPa, MP yöntemi E_s = 45 MPa değerlerinden sonra deterministik optimizasyondaki belirleyici durumlarını bırakmaktadır. Kulhawy taşıma gücü kriterinin belirleyici olduğu tasarımlar YSA taşıma gücünün belirleyici olduğu tasarımlara göre %58 daha fazla (407 TL, 641 TL) maliyettedir.

Elastisite modülünün 10 - 75 MPa arasındaki değişimi yapım maliyetinde Kulhawy ve BB yöntemleri için %75 (2566 TL, 641 TL), Kulhawy ve MP yöntemleri için %86 (4615 TL, 641 TL), Kulhawy ve YSA yöntemleri için %49 (1230 TL, 641 TL), YSA ve BB yöntemleri için %76 (1690 TL, 407 TL), YSA ve MP yöntemleri için %91 (4615 TL, 407 TL), YSA ve YSA yöntemleri için %66 (1217 TL, 407 TL) azalmaya sebep olmaktadır.

7.4.2. Efektif içsel sürtünme açısı odaklı deterministik optimizasyon

Efektif içsel sürtünme açısının 25° - 45° arasında değişen değerleri için gerçekleştirilen deterministik optimizasyon tasarımı sonuçları Çizelge 7.8'de verilmiştir.

Çizelge 7.8. Sığ temel tasarımının efektif içsel sürtünme açısı odaklıoptimizasyonu

ULS	SLS	ϕ'(°)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet TL)
Kulhawy	Burland Burbidge	25	3.00	3.00	3.00	1495
Kulhawy	Burland Burbidge	26	2.88	2.88	2.88	1377
Kulhawy	Burland Burbidge	27	2.76	2.76	2.76	1268
Kulhawy	Burland Burbidge	28	2.65	2.65	2.65	1167
Kulhawy	Burland Burbidge	29	2.54	2.54	2.54	1073
Kulhawy	Burland Burbidge	30	2.44	2.44	2.44	987
Kulhawy	Burland Burbidge	31	2.34	2.34	2.34	907
Kulhawy	Burland Burbidge	32	2.24	2.24	2.24	832
Kulhawy	Burland Burbidge	33	2.14	2.14	2.14	764
Kulhawy	Burland Burbidge	34	2.04	2.04	2.04	700
Kulhawy	Burland Burbidge	35	1.95	1.95	1.95	641
Kulhawy	Burland Burbidge	36	1.86	1.86	1.86	586
Kulhawy	Burland Burbidge	37	1.78	1.78	1.78	536
Kulhawy	Burland Burbidge	38	1.69	1.69	1.69	489
Kulhawy	Burland Burbidge	39	1.61	1.61	1.61	446
Kulhawy	Burland Burbidge	40	1.53	1.53	1.53	406
Kulhawy	Burland Burbidge	41	1.45	1.45	1.45	369
Kulhawy	Burland Burbidge	42	1.38	1.38	1.38	335
Kulhawy	Burland Burbidge	43	1.31	1.31	1.31	303
Kulhawy	Burland Burbidge	44	1.23	1.23	1.23	274
Kulhawy	Burland Burbidge	45	1.17	1.17	1.17	247
Kulhawy	Mayne Poulos	25	3.00	3.00	3.00	1495
Kulhawy	Mayne Poulos	26	2.88	2.88	2.88	1377
Kulhawy	Mayne Poulos	27	2.76	2.76	2.76	1268
Kulhawy	Mayne Poulos	28	2.65	2.65	2.65	1167
Kulhawy	Mayne Poulos	29	2.54	2.54	2.54	1073
Kulhawy	Mayne Poulos	30	2.44	2.44	2.44	987
Kulhawy	Mayne Poulos	31	2.34	2.34	2.34	907
Kulhawy	Mayne Poulos	32	2.24	2.24	2.24	832
Kulhawy	Mayne Poulos	33	2.14	2.14	2.14	764
Kulhawy	Mayne Poulos	34	2.04	2.04	2.04	700
Kulhawy	Mayne Poulos	35	1.95	1.95	1.95	641
Kulhawy	Mayne Poulos	36	1.86	1.86	1.86	586
Kulhawy	Mayne Poulos	37	1.78	1.78	1.78	536
Kulhawy	Mayne Poulos	38	1.69	1.69	1.69	489
Kulhawy	Mayne Poulos	39	1.61	1.61	1.61	446
Kulhawy	Mayne Poulos	40	1.53	1.53	1.53	406
Kulhawy	Mayne Poulos	41	1.45	1.45	1.45	369
Kulhawy	Mayne Poulos	42	1.39	1.39	1.39	341

Çizelge 7.8. (Devam) Sığ temel tasarımının efektif içsel sürtünme açısı odaklı optimizasyonu

ULS	SLS	ϕ'(°)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet TL)
Kulhawy	Mayne Poulos	43	1.38	1.38	1.38	335
Kulhawy	Mayne Poulos	44	1.36	1.36	1.36	328
Kulhawy	Mayne Poulos	45	1.35	1.35	1.35	321
Kulhawy	Peck Bazaraa	25	3.00	3.00	3.00	1495
Kulhawy	Peck Bazaraa	26	2.88	2.88	2.88	1377
Kulhawy	Peck Bazaraa	27	2.76	2.76	2.76	1268
Kulhawy	Peck Bazaraa	28	2.65	2.65	2.65	1167
Kulhawy	Peck Bazaraa	29	2.54	2.54	2.54	1073
Kulhawy	Peck Bazaraa	30	2.44	2.44	2.44	987
Kulhawy	Peck Bazaraa	31	2.34	2.34	2.34	907
Kulhawy	Peck Bazaraa	32	2.24	2.24	2.24	832
Kulhawy	Peck Bazaraa	33	2.14	2.14	2.14	764
Kulhawy	Peck Bazaraa	34	2.04	2.04	2.04	700
Kulhawy	Peck Bazaraa	35	1.95	1.95	1.95	641
Kulhawy	Peck Bazaraa	36	1.86	1.86	1.86	586
Kulhawy	Peck Bazaraa	37	1.78	1.78	1.78	536
Kulhawy	Peck Bazaraa	38	1.69	1.69	1.69	489
Kulhawy	Peck Bazaraa	39	1.51	1.65	1.65	463
Kulhawy	Peck Bazaraa	40	1.33	1.62	1.62	442
Kulhawy	Peck Bazaraa	41	1.16	1.59	1.59	421
Kulhawy	Peck Bazaraa	42	1.00	1.56	1.56	402
Kulhawy	Peck Bazaraa	43	1.00	1.56	1.56	402
Kulhawy	Peck Bazaraa	44	1.00	1.56	1.56	402
Kulhawy	Peck Bazaraa	45	1.00	1.56	1.56	402
Kulhawy	Schmertmann	25	3.00	3.00	3.00	1495
Kulhawy	Schmertmann	26	2.88	2.88	2.88	1377
Kulhawy	Schmertmann	27	2.76	2.76	2.76	1268
Kulhawy	Schmertmann	28	2.65	2.65	2.65	1167
Kulhawy	Schmertmann	29	2.54	2.54	2.54	1073
Kulhawy	Schmertmann	30	2.44	2.44	2.44	987
Kulhawy	Schmertmann	31	2.34	2.34	2.34	907
Kulhawy	Schmertmann	32	2.24	2.24	2.24	832
Kulhawy	Schmertmann	33	2.14	2.14	2.14	764
Kulhawy	Schmertmann	34	2.04	2.04	2.04	700
Kulhawy	Schmertmann	35	1.95	1.95	1.95	641
Kulhawy	Schmertmann	36	1.86	1.86	1.88	590
Kulhawy	Schmertmann	37	1.72	1.72	1.96	565
Kulhawy	Schmertmann	38	1.58	1.58	2.05	542

Çizelge 7.8. (Devam) Sığ temel tasarımının efektif içsel sürtünme açısı odaklı optimizasyonu

ULS	SLS	ϕ'(°)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet TL)
Kulhawy	Schmertmann	39	1.45	1.45	2.16	522
Kulhawy	Schmertmann	40	1.32	1.32	2.28	503
Kulhawy	Schmertmann	41	1.21	1.21	2.41	485
Kulhawy	Schmertmann	42	1.09	1.09	2.57	470
Kulhawy	Schmertmann	43	1.00	1.00	2.74	462
Kulhawy	Schmertmann	44	1.00	1.00	2.74	462
Kulhawy	Schmertmann	45	1.00	1.00	2.74	462
Kulhawy	YSA	25	3.00	3.00	3.00	1495
Kulhawy	YSA	26	2.88	2.88	2.88	1377
Kulhawy	YSA	27	2.76	2.76	2.76	1268
Kulhawy	YSA	28	2.65	2.65	2.65	1167
Kulhawy	YSA	29	2.54	2.54	2.54	1073
Kulhawy	YSA	30	2.44	2.44	2.44	987
Kulhawy	YSA	31	2.34	2.34	2.34	907
Kulhawy	YSA	32	2.24	2.24	2.24	832
Kulhawy	YSA	33	2.14	2.14	2.14	764
Kulhawy	YSA	34	2.04	2.04	2.04	700
Kulhawy	YSA	35	1.95	1.95	1.95	641
Kulhawy	YSA	36	1.86	1.86	1.86	586
Kulhawy	YSA	37	1.78	1.78	1.78	536
Kulhawy	YSA	38	1.69	1.69	1.69	489
Kulhawy	YSA	39	1.61	1.61	1.61	446
Kulhawy	YSA	40	1.53	1.53	1.53	406
Kulhawy	YSA	41	1.45	1.45	1.45	369
Kulhawy	YSA	42	1.38	1.38	1.38	335
Kulhawy	YSA	43	1.31	1.31	1.31	303
Kulhawy	YSA	44	1.23	1.23	1.23	274
Kulhawy	YSA	45	1.17	1.17	1.17	247
Hansen	Burland Burbidge	25	3.04	3.04	3.04	1532
Hansen	Burland Burbidge	26	2.92	2.92	2.92	1414
Hansen	Burland Burbidge	27	2.80	2.80	2.80	1304
Hansen	Burland Burbidge	28	2.69	2.69	2.69	1203
Hansen	Burland Burbidge	29	2.59	2.59	2.59	1109
Hansen	Burland Burbidge	30	2.48	2.48	2.48	1023
Hansen	Burland Burbidge	31	2.38	2.38	2.38	942
Hansen	Burland Burbidge	32	2.28	2.28	2.28	868
Hansen	Burland Burbidge	33	2.19	2.19	2.19	799
Hansen	Burland Burbidge	34	2.10	2.10	2.10	735

Çizelge 7.8. (Devam) Sığ temel tasarımının efektif içsel sürtünme açısı odaklı optimizasyonu

ULS	SLS	ϕ'(°)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet TL)
Hansen	Burland Burbidge	35	2.01	2.01	2.01	675
Hansen	Burland Burbidge	36	1.92	1.92	1.92	620
Hansen	Burland Burbidge	37	1.83	1.83	1.83	569
Hansen	Burland Burbidge	38	1.75	1.75	1.75	521
Hansen	Burland Burbidge	39	1.67	1.67	1.67	477
Hansen	Burland Burbidge	40	1.59	1.59	1.59	436
Hansen	Burland Burbidge	41	1.52	1.52	1.52	398
Hansen	Burland Burbidge	42	1.44	1.44	1.44	363
Hansen	Burland Burbidge	43	1.37	1.37	1.37	330
Hansen	Burland Burbidge	44	1.30	1.30	1.30	300
Hansen	Burland Burbidge	45	1.23	1.23	1.23	273
Hansen	Mayne Poulos	25	3.04	3.04	3.04	1532
Hansen	Mayne Poulos	26	2.92	2.92	2.92	1414
Hansen	Mayne Poulos	27	2.80	2.80	2.80	1304
Hansen	Mayne Poulos	28	2.69	2.69	2.69	1203
Hansen	Mayne Poulos	29	2.59	2.59	2.59	1109
Hansen	Mayne Poulos	30	2.48	2.48	2.48	1023
Hansen	Mayne Poulos	31	2.38	2.38	2.38	942
Hansen	Mayne Poulos	32	2.28	2.28	2.28	868
Hansen	Mayne Poulos	33	2.19	2.19	2.19	799
Hansen	Mayne Poulos	34	2.10	2.10	2.10	735
Hansen	Mayne Poulos	35	2.01	2.01	2.01	675
Hansen	Mayne Poulos	36	1.92	1.92	1.92	620
Hansen	Mayne Poulos	37	1.83	1.83	1.83	569
Hansen	Mayne Poulos	38	1.75	1.75	1.75	521
Hansen	Mayne Poulos	39	1.67	1.67	1.67	477
Hansen	Mayne Poulos	40	1.59	1.59	1.59	436
Hansen	Mayne Poulos	41	1.52	1.52	1.52	398
Hansen	Mayne Poulos	42	1.44	1.44	1.44	363
Hansen	Mayne Poulos	43	1.38	1.38	1.38	335
Hansen	Mayne Poulos	44	1.36	1.36	1.36	328
Hansen	Mayne Poulos	45	1.35	1.35	1.35	321
Hansen	Peck Bazaraa	25	3.04	3.04	3.04	1532
Hansen	Peck Bazaraa	26	2.92	2.92	2.92	1414
Hansen	Peck Bazaraa	27	2.80	2.80	2.80	1304
Hansen	Peck Bazaraa	28	2.69	2.69	2.69	1203
Hansen	Peck Bazaraa	29	2.59	2.59	2.59	1109
Hansen	Peck Bazaraa	30	2.48	2.48	2.48	1023

Çizelge 7.8. (Devam) Sığ temel tasarımının efektif içsel sürtünme açısı odaklı optimizasyonu

ULS	SLS	ϕ'(°)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet TL)
Hansen	Peck Bazaraa	31	2.38	2.38	2.38	942
Hansen	Peck Bazaraa	32	2.28	2.28	2.28	868
Hansen	Peck Bazaraa	33	2.19	2.19	2.19	799
Hansen	Peck Bazaraa	34	2.10	2.10	2.10	735
Hansen	Peck Bazaraa	35	2.01	2.01	2.01	675
Hansen	Peck Bazaraa	36	1.92	1.92	1.92	620
Hansen	Peck Bazaraa	37	1.83	1.83	1.83	569
Hansen	Peck Bazaraa	38	1.75	1.75	1.75	521
Hansen	Peck Bazaraa	39	1.66	1.68	1.68	480
Hansen	Peck Bazaraa	40	1.48	1.65	1.65	459
Hansen	Peck Bazaraa	41	1.32	1.62	1.62	440
Hansen	Peck Bazaraa	42	1.16	1.59	1.59	421
Hansen	Peck Bazaraa	43	1.01	1.56	1.56	403
Hansen	Peck Bazaraa	44	1.00	1.56	1.56	402
Hansen	Peck Bazaraa	45	1.00	1.56	1.56	402
Hansen	Schmertmann	25	3.04	3.04	3.04	1532
Hansen	Schmertmann	26	2.92	2.92	2.92	1414
Hansen	Schmertmann	27	2.80	2.80	2.80	1304
Hansen	Schmertmann	28	2.69	2.69	2.69	1203
Hansen	Schmertmann	29	2.59	2.59	2.59	1109
Hansen	Schmertmann	30	2.48	2.48	2.48	1023
Hansen	Schmertmann	31	2.38	2.38	2.38	942
Hansen	Schmertmann	32	2.28	2.28	2.28	868
Hansen	Schmertmann	33	2.19	2.19	2.19	799
Hansen	Schmertmann	34	2.10	2.10	2.10	735
Hansen	Schmertmann	35	2.01	2.01	2.01	675
Hansen	Schmertmann	36	1.92	1.92	1.92	620
Hansen	Schmertmann	37	1.81	1.81	1.91	582
Hansen	Schmertmann	38	1.67	1.67	1.99	558
Hansen	Schmertmann	39	1.54	1.54	2.08	536
Hansen	Schmertmann	40	1.41	1.41	2.20	518
Hansen	Schmertmann	41	1.29	1.29	2.31	498
Hansen	Schmertmann	42	1.18	1.18	2.44	481
Hansen	Schmertmann	43	1.06	1.06	2.62	467
Hansen	Schmertmann	44	1.00	1.00	2.74	462
Hansen	Schmertmann	45	1.00	1.00	2.74	462
Hansen	YSA	25	3.04	3.04	3.04	1532
Hansen	YSA	26	2.92	2.92	2.92	1414

Çizelge 7.8. (Devam) Sığ temel tasarımının efektif içsel sürtünme açısı odaklı optimizasyonu

ULS	SLS	ϕ'(°)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet TL)
Hansen	YSA	27	2.80	2.80	2.80	1304
Hansen	YSA	28	2.69	2.69	2.69	1203
Hansen	YSA	29	2.59	2.59	2.59	1109
Hansen	YSA	30	2.48	2.48	2.48	1023
Hansen	YSA	31	2.38	2.38	2.38	942
Hansen	YSA	32	2.28	2.28	2.28	868
Hansen	YSA	33	2.19	2.19	2.19	799
Hansen	YSA	34	2.10	2.10	2.10	735
Hansen	YSA	35	2.01	2.01	2.01	675
Hansen	YSA	36	1.92	1.92	1.92	620
Hansen	YSA	37	1.83	1.83	1.83	569
Hansen	YSA	38	1.75	1.75	1.75	521
Hansen	YSA	39	1.67	1.67	1.67	477
Hansen	YSA	40	1.59	1.59	1.59	436
Hansen	YSA	41	1.52	1.52	1.52	398
Hansen	YSA	42	1.44	1.44	1.44	363
Hansen	YSA	43	1.37	1.37	1.37	330
Hansen	YSA	44	1.30	1.30	1.30	300
Hansen	YSA	45	1.23	1.23	1.23	273
Meyerhof	Burland Burbidge	25	3.12	3.12	3.12	1616
Meyerhof	Burland Burbidge	26	2.98	2.98	2.98	1478
Meyerhof	Burland Burbidge	27	2.85	2.85	2.85	1351
Meyerhof	Burland Burbidge	28	2.73	2.73	2.73	1233
Meyerhof	Burland Burbidge	29	2.60	2.60	2.60	1124
Meyerhof	Burland Burbidge	30	2.48	2.48	2.48	1024
Meyerhof	Burland Burbidge	31	2.37	2.37	2.37	932
Meyerhof	Burland Burbidge	32	2.25	2.25	2.25	847
Meyerhof	Burland Burbidge	33	2.15	2.15	2.15	768
Meyerhof	Burland Burbidge	34	2.04	2.04	2.04	696
Meyerhof	Burland Burbidge	35	1.94	1.94	1.94	630
Meyerhof	Burland Burbidge	36	1.83	1.83	1.83	569
Meyerhof	Burland Burbidge	37	1.74	1.74	1.74	513
Meyerhof	Burland Burbidge	38	1.64	1.64	1.64	462
Meyerhof	Burland Burbidge	39	1.55	1.55	1.55	415
Meyerhof	Burland Burbidge	40	1.46	1.46	1.46	372
Meyerhof	Burland Burbidge	41	1.37	1.37	1.37	332
Meyerhof	Burland Burbidge	42	1.29	1.29	1.29	297
Meyerhof	Burland Burbidge	43	1.21	1.21	1.21	264
Meyerhof	Burland Burbidge	44	1.13	1.13	1.13	234

Çizelge 7.8. (Devam) Sığ temel tasarımının efektif içsel sürtünme açısı odaklı optimizasyonu

ULS	SLS	ϕ'(°)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet TL)
Meyerhof	Burland Burbidge	45	1.05	1.05	1.05	207
Meyerhof	Mayne Poulos	25	3.12	3.12	3.12	1616
Meyerhof	Mayne Poulos	26	2.98	2.98	2.98	1478
Meyerhof	Mayne Poulos	27	2.85	2.85	2.85	1351
Meyerhof	Mayne Poulos	28	2.73	2.73	2.73	1233
Meyerhof	Mayne Poulos	29	2.60	2.60	2.60	1124
Meyerhof	Mayne Poulos	30	2.48	2.48	2.48	1024
Meyerhof	Mayne Poulos	31	2.37	2.37	2.37	932
Meyerhof	Mayne Poulos	32	2.25	2.25	2.25	847
Meyerhof	Mayne Poulos	33	2.15	2.15	2.15	768
Meyerhof	Mayne Poulos	34	2.04	2.04	2.04	696
Meyerhof	Mayne Poulos	35	1.94	1.94	1.94	630
Meyerhof	Mayne Poulos	36	1.83	1.83	1.83	569
Meyerhof	Mayne Poulos	37	1.74	1.74	1.74	513
Meyerhof	Mayne Poulos	38	1.64	1.64	1.64	462
Meyerhof	Mayne Poulos	39	1.55	1.55	1.55	415
Meyerhof	Mayne Poulos	40	1.46	1.46	1.46	372
Meyerhof	Mayne Poulos	41	1.41	1.41	1.41	347
Meyerhof	Mayne Poulos	42	1.39	1.39	1.39	341
Meyerhof	Mayne Poulos	43	1.38	1.38	1.38	335
Meyerhof	Mayne Poulos	44	1.36	1.36	1.36	328
Meyerhof	Mayne Poulos	45	1.35	1.35	1.35	321
Meyerhof	Peck Bazaraa	25	3.12	3.12	3.12	1616
Meyerhof	Peck Bazaraa	26	2.98	2.98	2.98	1478
Meyerhof	Peck Bazaraa	27	2.85	2.85	2.85	1351
Meyerhof	Peck Bazaraa	28	2.73	2.73	2.73	1233
Meyerhof	Peck Bazaraa	29	2.60	2.60	2.60	1124
Meyerhof	Peck Bazaraa	30	2.48	2.48	2.48	1024
Meyerhof	Peck Bazaraa	31	2.37	2.37	2.37	932
Meyerhof	Peck Bazaraa	32	2.25	2.25	2.25	847
Meyerhof	Peck Bazaraa	33	2.15	2.15	2.15	768
Meyerhof	Peck Bazaraa	34	2.04	2.04	2.04	696
Meyerhof	Peck Bazaraa	35	1.94	1.94	1.94	630
Meyerhof	Peck Bazaraa	36	1.83	1.83	1.83	569
Meyerhof	Peck Bazaraa	37	1.74	1.74	1.74	513
Meyerhof	Peck Bazaraa	38	1.58	1.66	1.66	471
Meyerhof	Peck Bazaraa	39	1.34	1.62	1.62	443
Meyerhof	Peck Bazaraa	40	1.12	1.58	1.58	416

Çizelge 7.8. (Devam) Sığ temel tasarımının efektif içsel sürtünme açısı odaklı optimizasyonu

ULS	SLS	ϕ'(°)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet TL)
Meyerhof	Peck Bazaraa	41	1.00	1.56	1.56	402
Meyerhof	Peck Bazaraa	42	1.00	1.56	1.56	402
Meyerhof	Peck Bazaraa	43	1.00	1.56	1.56	402
Meyerhof	Peck Bazaraa	44	1.00	1.56	1.56	402
Meyerhof	Peck Bazaraa	45	1.00	1.56	1.56	402
Meyerhof	Schmertmann	25	3.12	3.12	3.12	1616
Meyerhof	Schmertmann	26	2.98	2.98	2.98	1478
Meyerhof	Schmertmann	27	2.85	2.85	2.85	1351
Meyerhof	Schmertmann	28	2.73	2.73	2.73	1233
Meyerhof	Schmertmann	29	2.60	2.60	2.60	1124
Meyerhof	Schmertmann	30	2.48	2.48	2.48	1024
Meyerhof	Schmertmann	31	2.37	2.37	2.37	932
Meyerhof	Schmertmann	32	2.25	2.25	2.25	847
Meyerhof	Schmertmann	33	2.15	2.15	2.15	768
Meyerhof	Schmertmann	34	2.04	2.04	2.04	696
Meyerhof	Schmertmann	35	1.94	1.94	1.94	630
Meyerhof	Schmertmann	36	1.81	1.81	1.91	582
Meyerhof	Schmertmann	37	1.66	1.66	2.00	555
Meyerhof	Schmertmann	38	1.51	1.51	2.10	532
Meyerhof	Schmertmann	39	1.37	1.37	2.23	511
Meyerhof	Schmertmann	40	1.25	1.25	2.36	490
Meyerhof	Schmertmann	41	1.12	1.12	2.53	474
Meyerhof	Schmertmann	42	1.00	1.00	2.74	462
Meyerhof	Schmertmann	43	1.00	1.00	2.74	462
Meyerhof	Schmertmann	44	1.00	1.00	2.74	462
Meyerhof	Schmertmann	45	1.00	1.00	2.74	462
Meyerhof	YSA	25	3.12	3.12	3.12	1616
Meyerhof	YSA	26	2.98	2.98	2.98	1478
Meyerhof	YSA	27	2.85	2.85	2.85	1351
Meyerhof	YSA	28	2.73	2.73	2.73	1233
Meyerhof	YSA	29	2.60	2.60	2.60	1124
Meyerhof	YSA	30	2.48	2.48	2.48	1024
Meyerhof	YSA	31	2.37	2.37	2.37	932
Meyerhof	YSA	32	2.25	2.25	2.25	847
Meyerhof	YSA	33	2.15	2.15	2.15	768
Meyerhof	YSA	34	2.04	2.04	2.04	696
Meyerhof	YSA	35	1.94	1.94	1.94	630
Meyerhof	YSA	36	1.83	1.83	1.83	569
Meyerhof	YSA	37	1.74	1.74	1.74	513

Çizelge 7.8. (Devam) Sığ temel tasarımının efektif içsel sürtünme açısı odaklı optimizasyonu

ULS	SLS	ϕ'(°)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet TL)
Meyerhof	YSA	38	1.64	1.64	1.64	462
Meyerhof	YSA	39	1.55	1.55	1.55	415
Meyerhof	YSA	40	1.46	1.46	1.46	372
Meyerhof	YSA	41	1.37	1.37	1.37	332
Meyerhof	YSA	42	1.29	1.29	1.29	297
Meyerhof	YSA	43	1.21	1.21	1.21	264
Meyerhof	YSA	44	1.13	1.13	1.13	234
Meyerhof	YSA	45	1.05	1.05	1.05	207
Terzaghi	Burland Burbidge	25	3.34	3.34	3.34	1868
Terzaghi	Burland Burbidge	26	3.21	3.21	3.21	1720
Terzaghi	Burland Burbidge	27	3.09	3.09	3.09	1583
Terzaghi	Burland Burbidge	28	2.96	2.96	2.96	1455
Terzaghi	Burland Burbidge	29	2.84	2.84	2.84	1337
Terzaghi	Burland Burbidge	30	2.72	2.72	2.72	1226
Terzaghi	Burland Burbidge	31	2.60	2.60	2.60	1124
Terzaghi	Burland Burbidge	32	2.49	2.49	2.49	1029
Terzaghi	Burland Burbidge	33	2.38	2.38	2.38	941
Terzaghi	Burland Burbidge	34	2.27	2.27	2.27	859
Terzaghi	Burland Burbidge	35	2.17	2.17	2.17	783
Terzaghi	Burland Burbidge	36	2.06	2.06	2.06	712
Terzaghi	Burland Burbidge	37	1.96	1.96	1.96	647
Terzaghi	Burland Burbidge	38	1.87	1.87	1.87	587
Terzaghi	Burland Burbidge	39	1.77	1.77	1.77	532
Terzaghi	Burland Burbidge	40	1.68	1.68	1.68	481
Terzaghi	Burland Burbidge	41	1.59	1.59	1.59	434
Terzaghi	Burland Burbidge	42	1.50	1.50	1.50	390
Terzaghi	Burland Burbidge	43	1.41	1.41	1.41	351
Terzaghi	Burland Burbidge	44	1.33	1.33	1.33	314
Terzaghi	Burland Burbidge	45	1.25	1.25	1.25	281
Terzaghi	Mayne Poulos	25	3.34	3.34	3.34	1868
Terzaghi	Mayne Poulos	26	3.21	3.21	3.21	1720
Terzaghi	Mayne Poulos	27	3.09	3.09	3.09	1583
Terzaghi	Mayne Poulos	28	2.96	2.96	2.96	1455
Terzaghi	Mayne Poulos	29	2.84	2.84	2.84	1337
Terzaghi	Mayne Poulos	30	2.72	2.72	2.72	1226
Terzaghi	Mayne Poulos	31	2.60	2.60	2.60	1124
Terzaghi	Mayne Poulos	32	2.49	2.49	2.49	1029
Terzaghi	Mayne Poulos	33	2.38	2.38	2.38	941
Terzaghi	Mayne Poulos	34	2.27	2.27	2.27	859
Terzaghi	Mayne Poulos	35	2.17	2.17	2.17	783

Çizelge 7.8. (Devam) Sığ temel tasarımının efektif içsel sürtünme açısı odaklı optimizasyonu

ULS	SLS	ϕ'(°)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet TL)
Terzaghi	Mayne Poulos	36	2.06	2.06	2.06	712
Terzaghi	Mayne Poulos	37	1.96	1.96	1.96	647
Terzaghi	Mayne Poulos	38	1.87	1.87	1.87	587
Terzaghi	Mayne Poulos	39	1.77	1.77	1.77	532
Terzaghi	Mayne Poulos	40	1.68	1.68	1.68	481
Terzaghi	Mayne Poulos	41	1.59	1.59	1.59	434
Terzaghi	Mayne Poulos	42	1.50	1.50	1.50	390
Terzaghi	Mayne Poulos	43	1.41	1.41	1.41	351
Terzaghi	Mayne Poulos	44	1.36	1.36	1.36	328
Terzaghi	Mayne Poulos	45	1.35	1.35	1.35	321
Terzaghi	Peck Bazaraa	25	3.34	3.34	3.34	1868
Terzaghi	Peck Bazaraa	26	3.21	3.21	3.21	1720
Terzaghi	Peck Bazaraa	27	3.09	3.09	3.09	1583
Terzaghi	Peck Bazaraa	28	2.96	2.96	2.96	1455
Terzaghi	Peck Bazaraa	29	2.84	2.84	2.84	1337
Terzaghi	Peck Bazaraa	30	2.72	2.72	2.72	1226
Terzaghi	Peck Bazaraa	31	2.60	2.60	2.60	1124
Terzaghi	Peck Bazaraa	32	2.49	2.49	2.49	1029
Terzaghi	Peck Bazaraa	33	2.38	2.38	2.38	941
Terzaghi	Peck Bazaraa	34	2.27	2.27	2.27	859
Terzaghi	Peck Bazaraa	35	2.17	2.17	2.17	783
Terzaghi	Peck Bazaraa	36	2.06	2.06	2.06	712
Terzaghi	Peck Bazaraa	37	1.96	1.96	1.96	647
Terzaghi	Peck Bazaraa	38	1.87	1.87	1.87	587
Terzaghi	Peck Bazaraa	39	1.77	1.77	1.77	532
Terzaghi	Peck Bazaraa	40	1.67	1.68	1.68	482
Terzaghi	Peck Bazaraa	41	1.41	1.63	1.63	451
Terzaghi	Peck Bazaraa	42	1.17	1.59	1.59	422
Terzaghi	Peck Bazaraa	43	1.00	1.56	1.56	402
Terzaghi	Peck Bazaraa	44	1.00	1.56	1.56	402
Terzaghi	Peck Bazaraa	45	1.00	1.56	1.56	402
Terzaghi	Schmertmann	25	3.34	3.34	3.34	1868
Terzaghi	Schmertmann	26	3.21	3.21	3.21	1720
Terzaghi	Schmertmann	27	3.09	3.09	3.09	1583
Terzaghi	Schmertmann	28	2.96	2.96	2.96	1455
Terzaghi	Schmertmann	29	2.84	2.84	2.84	1337
Terzaghi	Schmertmann	30	2.72	2.72	2.72	1226
Terzaghi	Schmertmann	31	2.60	2.60	2.60	1124
Terzaghi	Schmertmann	32	2.49	2.49	2.49	1029
Terzaghi	Schmertmann	33	2.38	2.38	2.38	941

Çizelge 7.8. (Devam) Sığ temel tasarımının efektif içsel sürtünme açısı odaklı optimizasyonu

ULS	SLS	ϕ'(°)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet TL)
Terzaghi	Schmertmann	34	2.27	2.27	2.27	859
Terzaghi	Schmertmann	35	2.17	2.17	2.17	783
Terzaghi	Schmertmann	36	2.06	2.06	2.06	712
Terzaghi	Schmertmann	37	1.96	1.96	1.96	647
Terzaghi	Schmertmann	38	1.86	1.86	1.88	589
Terzaghi	Schmertmann	39	1.65	1.65	2.00	554
Terzaghi	Schmertmann	40	1.46	1.46	2.15	524
Terzaghi	Schmertmann	41	1.29	1.29	2.31	497
Terzaghi	Schmertmann	42	1.13	1.13	2.51	474
Terzaghi	Schmertmann	43	1.00	1.00	2.74	462
Terzaghi	Schmertmann	44	1.00	1.00	2.74	462
Terzaghi	Schmertmann	45	1.00	1.00	2.74	462
Terzaghi	YSA	25	3.34	3.34	3.34	1868
Terzaghi	YSA	26	3.21	3.21	3.21	1720
Terzaghi	YSA	27	3.09	3.09	3.09	1583
Terzaghi	YSA	28	2.96	2.96	2.96	1455
Terzaghi	YSA	29	2.84	2.84	2.84	1337
Terzaghi	YSA	30	2.72	2.72	2.72	1226
Terzaghi	YSA	31	2.60	2.60	2.60	1124
Terzaghi	YSA	32	2.49	2.49	2.49	1029
Terzaghi	YSA	33	2.38	2.38	2.38	941
Terzaghi	YSA	34	2.27	2.27	2.27	859
Terzaghi	YSA	35	2.17	2.17	2.17	783
Terzaghi	YSA	36	2.06	2.06	2.06	712
Terzaghi	YSA	37	1.96	1.96	1.96	647
Terzaghi	YSA	38	1.87	1.87	1.87	587
Terzaghi	YSA	39	1.77	1.77	1.77	532
Terzaghi	YSA	40	1.68	1.68	1.68	481
Terzaghi	YSA	41	1.59	1.59	1.59	434
Terzaghi	YSA	42	1.50	1.50	1.50	390
Terzaghi	YSA	43	1.41	1.41	1.41	351
Terzaghi	YSA	44	1.33	1.33	1.33	314
Terzaghi	YSA	45	1.25	1.25	1.25	281
Vesic	Burland Burbidge	25	2.96	2.96	2.96	1451
Vesic	Burland Burbidge	26	2.84	2.84	2.84	1337
Vesic	Burland Burbidge	27	2.72	2.72	2.72	1231
Vesic	Burland Burbidge	28	2.61	2.61	2.61	1134
Vesic	Burland Burbidge	29	2.51	2.51	2.51	1044
Vesic	Burland Burbidge	30	2.44	2.44	2.44	987
Vesic	Burland Burbidge	31	2.34	2.34	2.34	907

Çizelge 7.8. (Devam) Sığ temel tasarımının efektif içsel sürtünme açısı odaklı optimizasyonu

ULS	SLS	ϕ'(°)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet TL)
Vesic	Burland Burbidge	32	2.24	2.24	2.24	832
Vesic	Burland Burbidge	33	2.11	2.11	2.11	745
Vesic	Burland Burbidge	34	2.02	2.02	2.02	683
Vesic	Burland Burbidge	35	1.93	1.93	1.93	626
Vesic	Burland Burbidge	36	1.84	1.84	1.84	573
Vesic	Burland Burbidge	37	1.76	1.76	1.76	524
Vesic	Burland Burbidge	38	1.67	1.67	1.67	479
Vesic	Burland Burbidge	39	1.61	1.61	1.61	446
Vesic	Burland Burbidge	40	1.53	1.53	1.53	406
Vesic	Burland Burbidge	41	1.44	1.44	1.44	362
Vesic	Burland Burbidge	42	1.37	1.37	1.37	329
Vesic	Burland Burbidge	43	1.29	1.29	1.29	298
Vesic	Burland Burbidge	44	1.22	1.22	1.22	270
Vesic	Burland Burbidge	45	1.16	1.16	1.16	244
Vesic	Mayne Poulos	25	2.96	2.96	2.96	1451
Vesic	Mayne Poulos	26	2.84	2.84	2.84	1337
Vesic	Mayne Poulos	27	2.72	2.72	2.72	1231
Vesic	Mayne Poulos	28	2.61	2.61	2.61	1134
Vesic	Mayne Poulos	29	2.51	2.51	2.51	1044
Vesic	Mayne Poulos	30	2.40	2.40	2.40	960
Vesic	Mayne Poulos	31	2.30	2.30	2.30	883
Vesic	Mayne Poulos	32	2.21	2.21	2.21	811
Vesic	Mayne Poulos	33	2.11	2.11	2.11	745
Vesic	Mayne Poulos	34	2.02	2.02	2.02	683
Vesic	Mayne Poulos	35	1.93	1.93	1.93	626
Vesic	Mayne Poulos	36	1.84	1.84	1.84	573
Vesic	Mayne Poulos	37	1.76	1.76	1.76	524
Vesic	Mayne Poulos	38	1.67	1.67	1.67	479
Vesic	Mayne Poulos	39	1.59	1.59	1.59	437
Vesic	Mayne Poulos	40	1.52	1.52	1.52	398
Vesic	Mayne Poulos	41	1.44	1.44	1.44	362
Vesic	Mayne Poulos	42	1.39	1.39	1.39	341
Vesic	Mayne Poulos	43	1.38	1.38	1.38	335
Vesic	Mayne Poulos	44	1.36	1.36	1.36	328
Vesic	Mayne Poulos	45	1.35	1.35	1.35	321
Vesic	Peck Bazaraa	25	2.96	2.96	2.96	1451
Vesic	Peck Bazaraa	26	2.84	2.84	2.84	1337
Vesic	Peck Bazaraa	27	2.72	2.72	2.72	1231
Vesic	Peck Bazaraa	28	2.61	2.61	2.61	1134
Vesic	Peck Bazaraa	29	2.51	2.51	2.51	1044

Çizelge 7.8. (Devam) Sığ temel tasarımının efektif içsel sürtünme açısı odaklı optimizasyonu

ULS	SLS	ϕ'(°)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet TL)
Vesic	Peck Bazaraa	30	2.40	2.40	2.40	960
Vesic	Peck Bazaraa	31	2.30	2.30	2.30	883
Vesic	Peck Bazaraa	32	2.21	2.21	2.21	811
Vesic	Peck Bazaraa	33	2.11	2.11	2.11	745
Vesic	Peck Bazaraa	34	2.02	2.02	2.02	683
Vesic	Peck Bazaraa	35	1.93	1.93	1.93	626
Vesic	Peck Bazaraa	36	1.84	1.84	1.84	573
Vesic	Peck Bazaraa	37	1.76	1.76	1.76	524
Vesic	Peck Bazaraa	38	1.66	1.68	1.68	481
Vesic	Peck Bazaraa	39	1.48	1.65	1.65	459
Vesic	Peck Bazaraa	40	1.31	1.62	1.62	439
Vesic	Peck Bazaraa	41	1.15	1.59	1.59	420
Vesic	Peck Bazaraa	42	1.00	1.56	1.56	402
Vesic	Peck Bazaraa	43	1.00	1.56	1.56	402
Vesic	Peck Bazaraa	44	1.00	1.56	1.56	402
Vesic	Peck Bazaraa	45	1.00	1.56	1.56	402
Vesic	Schmertmann	25	2.96	2.96	2.96	1451
Vesic	Schmertmann	26	2.84	2.84	2.84	1337
Vesic	Schmertmann	27	2.72	2.72	2.72	1231
Vesic	Schmertmann	28	2.61	2.61	2.61	1134
Vesic	Schmertmann	29	2.51	2.51	2.51	1044
Vesic	Schmertmann	30	2.40	2.40	2.40	960
Vesic	Schmertmann	31	2.30	2.30	2.30	883
Vesic	Schmertmann	32	2.21	2.21	2.21	811
Vesic	Schmertmann	33	2.11	2.11	2.11	745
Vesic	Schmertmann	34	2.02	2.02	2.02	683
Vesic	Schmertmann	35	1.93	1.93	1.93	626
Vesic	Schmertmann	36	1.82	1.82	1.91	584
Vesic	Schmertmann	37	1.68	1.68	1.98	560
Vesic	Schmertmann	38	1.55	1.55	2.07	537
Vesic	Schmertmann	39	1.42	1.42	2.19	519
Vesic	Schmertmann	40	1.33	1.33	2.27	504
Vesic	Schmertmann	41	1.19	1.19	2.43	482
Vesic	Schmertmann	42	1.07	1.07	2.60	468
Vesic	Schmertmann	43	1.00	1.00	2.74	462
Vesic	Schmertmann	44	1.00	1.00	2.74	462
Vesic	Schmertmann	45	1.00	1.00	2.74	462
Vesic	YSA	25	2.96	2.96	2.96	1451
Vesic	YSA	26	2.84	2.84	2.84	1337
Vesic	YSA	27	2.72	2.72	2.72	1231

Çizelge 7.8. (Devam) Sığ temel tasarımının efektif içsel sürtünme açısı odaklı optimizasyonu

ULS	SLS	ϕ'(°)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet TL)
Vesic	YSA	28	2.61	2.61	2.61	1134
Vesic	YSA	29	2.51	2.51	2.51	1044
Vesic	YSA	30	2.40	2.40	2.40	960
Vesic	YSA	31	2.34	2.34	2.34	907
Vesic	YSA	32	2.21	2.21	2.21	811
Vesic	YSA	33	2.11	2.11	2.11	745
Vesic	YSA	34	2.02	2.02	2.02	683
Vesic	YSA	35	1.93	1.93	1.93	626
Vesic	YSA	36	1.84	1.84	1.84	573
Vesic	YSA	37	1.78	1.78	1.78	536
Vesic	YSA	38	1.67	1.67	1.67	479
Vesic	YSA	39	1.61	1.61	1.61	446
Vesic	YSA	40	1.53	1.53	1.53	406
Vesic	YSA	41	1.44	1.44	1.44	362
Vesic	YSA	42	1.37	1.37	1.37	329
Vesic	YSA	43	1.29	1.29	1.29	298
Vesic	YSA	44	1.22	1.22	1.22	270
Vesic	YSA	45	1.16	1.16	1.16	244
YSA	Burland Burbidge	25	1.53	1.53	2.21	561
YSA	Burland Burbidge	26	1.46	1.46	2.14	522
YSA	Burland Burbidge	27	1.40	1.40	2.08	489
YSA	Burland Burbidge	28	1.36	1.36	2.03	464
YSA	Burland Burbidge	29	1.32	1.32	2.00	446
YSA	Burland Burbidge	30	1.29	1.29	1.98	433
YSA	Burland Burbidge	31	1.27	1.27	1.97	425
YSA	Burland Burbidge	32	1.25	1.25	1.97	419
YSA	Burland Burbidge	33	1.14	1.25	1.97	414
YSA	Burland Burbidge	34	1.02	1.25	1.96	410
YSA	Burland Burbidge	35	1.00	1.28	1.91	407
YSA	Burland Burbidge	36	1.00	1.31	1.85	404
YSA	Burland Burbidge	37	1.00	1.34	1.80	402
YSA	Burland Burbidge	38	1.00	1.37	1.76	401
YSA	Burland Burbidge	39	1.00	1.40	1.72	400
YSA	Burland Burbidge	40	1.00	1.42	1.69	399
YSA	Burland Burbidge	41	1.00	1.44	1.66	398
YSA	Burland Burbidge	42	1.00	1.45	1.64	397
YSA	Burland Burbidge	43	1.00	1.45	1.64	396
YSA	Burland Burbidge	44	1.00	1.42	1.67	395
YSA	Burland Burbidge	45	1.00	1.32	1.78	392
YSA	Mayne Poulos	25	1.53	1.53	2.21	561

Çizelge 7.8. (Devam) Sığ temel tasarımının efektif içsel sürtünme açısı odaklı optimizasyonu

ULS	SLS	ϕ'(°)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet TL)
YSA	Mayne Poulos	26	1.46	1.46	2.14	522
YSA	Mayne Poulos	27	1.40	1.40	2.08	489
YSA	Mayne Poulos	28	1.36	1.36	2.03	464
YSA	Mayne Poulos	29	1.32	1.32	2.00	446
YSA	Mayne Poulos	30	1.29	1.29	1.98	433
YSA	Mayne Poulos	31	1.27	1.27	1.97	425
YSA	Mayne Poulos	32	1.25	1.25	1.97	419
YSA	Mayne Poulos	33	1.14	1.25	1.97	414
YSA	Mayne Poulos	34	1.02	1.25	1.96	410
YSA	Mayne Poulos	35	1.00	1.28	1.91	407
YSA	Mayne Poulos	36	1.00	1.31	1.85	404
YSA	Mayne Poulos	37	1.00	1.34	1.80	402
YSA	Mayne Poulos	38	1.00	1.37	1.76	401
YSA	Mayne Poulos	39	1.00	1.40	1.72	400
YSA	Mayne Poulos	40	1.00	1.42	1.69	399
YSA	Mayne Poulos	41	1.00	1.44	1.66	398
YSA	Mayne Poulos	42	1.00	1.45	1.64	397
YSA	Mayne Poulos	43	1.00	1.45	1.64	396
YSA	Mayne Poulos	44	1.00	1.42	1.67	395
YSA	Mayne Poulos	45	1.00	1.32	1.78	392
YSA	Peck Bazaraa	25	1.68	1.68	2.02	567
YSA	Peck Bazaraa	26	1.68	1.68	1.88	534
YSA	Peck Bazaraa	27	1.68	1.68	1.77	505
YSA	Peck Bazaraa	28	1.67	1.68	1.68	481
YSA	Peck Bazaraa	29	1.55	1.66	1.66	468
YSA	Peck Bazaraa	30	1.45	1.64	1.64	455
YSA	Peck Bazaraa	31	1.36	1.62	1.62	444
YSA	Peck Bazaraa	32	1.27	1.61	1.61	434
YSA	Peck Bazaraa	33	1.20	1.60	1.60	426
YSA	Peck Bazaraa	34	1.14	1.58	1.58	419
YSA	Peck Bazaraa	35	1.09	1.57	1.58	413
YSA	Peck Bazaraa	36	1.00	1.56	1.58	408
YSA	Peck Bazaraa	37	1.00	1.56	1.57	405
YSA	Peck Bazaraa	38	1.00	1.56	1.56	402
YSA	Peck Bazaraa	39	1.00	1.56	1.56	402
YSA	Peck Bazaraa	40	1.00	1.56	1.56	402
YSA	Peck Bazaraa	41	1.00	1.56	1.56	402
YSA	Peck Bazaraa	42	1.00	1.56	1.56	402
YSA	Peck Bazaraa	43	1.00	1.56	1.56	402
YSA	Peck Bazaraa	44	1.00	1.56	1.56	402

Çizelge 7.8. (Devam) Sığ temel tasarımının efektif içsel sürtünme açısı odaklı optimizasyonu

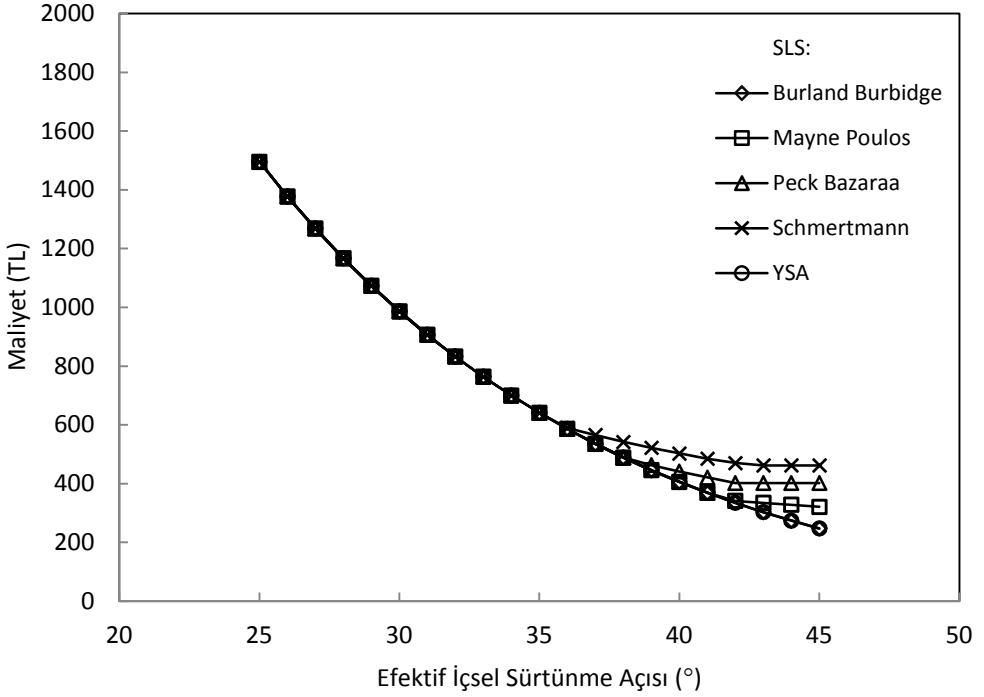
ULS	SLS	ϕ'(°)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet TL)
YSA	Peck Bazaraa	45	1.00	1.56	1.56	402
YSA	Schmertmann	25	1.53	1.53	2.21	561
YSA	Schmertmann	26	1.45	1.45	2.16	522
YSA	Schmertmann	27	1.28	1.28	2.33	495
YSA	Schmertmann	28	1.16	1.16	2.47	478
YSA	Schmertmann	29	1.07	1.07	2.61	467
YSA	Schmertmann	30	1.00	1.00	2.74	462
YSA	Schmertmann	31	1.00	1.00	2.74	462
YSA	Schmertmann	32	1.00	1.00	2.74	462
YSA	Schmertmann	33	1.00	1.00	2.74	462
YSA	Schmertmann	34	1.00	1.00	2.74	462
YSA	Schmertmann	35	1.00	1.00	2.74	462
YSA	Schmertmann	36	1.00	1.00	2.74	462
YSA	Schmertmann	37	1.00	1.00	2.74	462
YSA	Schmertmann	38	1.00	1.00	2.74	462
YSA	Schmertmann	39	1.00	1.00	2.74	462
YSA	Schmertmann	40	1.00	1.00	2.74	462
YSA	Schmertmann	41	1.00	1.00	2.74	462
YSA	Schmertmann	42	1.00	1.00	2.74	462
YSA	Schmertmann	43	1.00	1.00	2.74	462
YSA	Schmertmann	44	1.00	1.00	2.74	462
YSA	Schmertmann	45	1.00	1.00	2.74	462
YSA	YSA	25	1.53	1.53	2.21	561
YSA	YSA	26	1.46	1.46	2.14	522
YSA	YSA	27	1.40	1.40	2.08	489
YSA	YSA	28	1.36	1.36	2.03	464
YSA	YSA	29	1.32	1.32	2.00	446
YSA	YSA	30	1.29	1.29	1.98	433
YSA	YSA	31	1.27	1.27	1.97	425
YSA	YSA	32	1.25	1.25	1.97	419
YSA	YSA	33	1.28	1.31	1.87	415
YSA	YSA	34	1.02	1.25	1.96	410
YSA	YSA	35	1.00	1.28	1.91	407
YSA	YSA	36	1.00	1.31	1.85	404
YSA	YSA	37	1.00	1.34	1.80	402
YSA	YSA	38	1.00	1.37	1.76	401
YSA	YSA	39	1.00	1.40	1.72	400
YSA	YSA	40	1.00	1.42	1.69	399
YSA	YSA	41	1.00	1.44	1.66	398
YSA	YSA	42	1.00	1.45	1.64	397

Çizelge 7.8. (Devam) Sığ temel tasarımının efektif içsel sürtünme açısı odaklı optimizasyonu

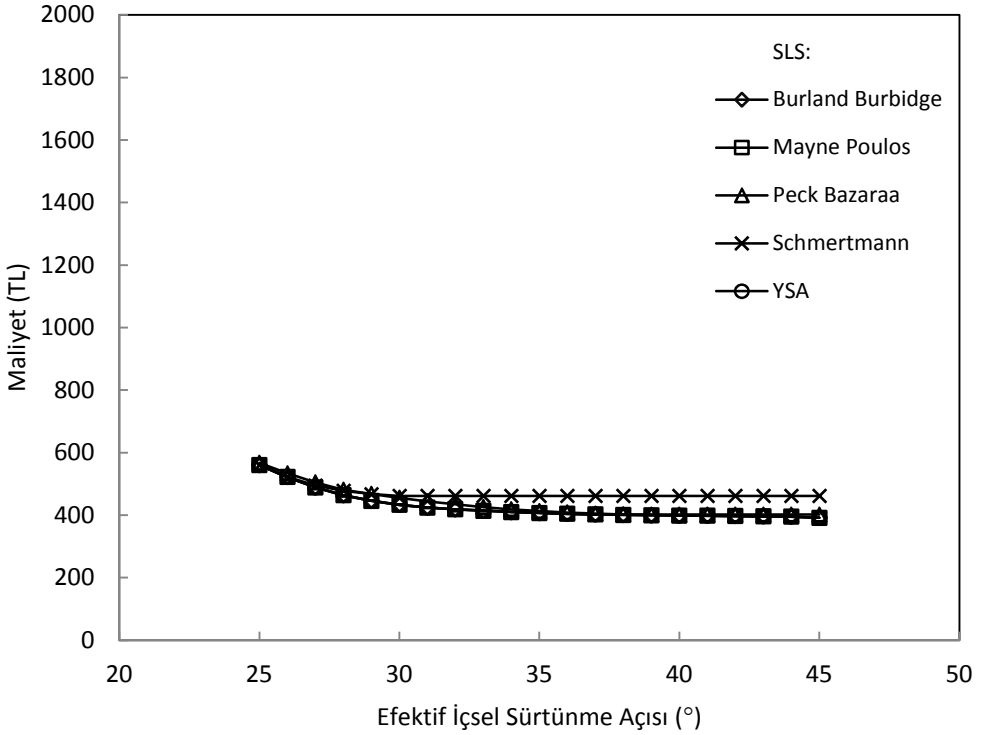
ULS	SLS	ϕ'(°)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet TL)
YSA	YSA	43	1.00	1.45	1.64	396
YSA	YSA	44	1.00	1.42	1.67	395
YSA	YSA	45	1.00	1.32	1.78	392

Not: V = 2500 kN, E_s = 50 MPa, FS = 2.5, δ_{maks} = 25 mm, γ = 20 kN/m^3 .

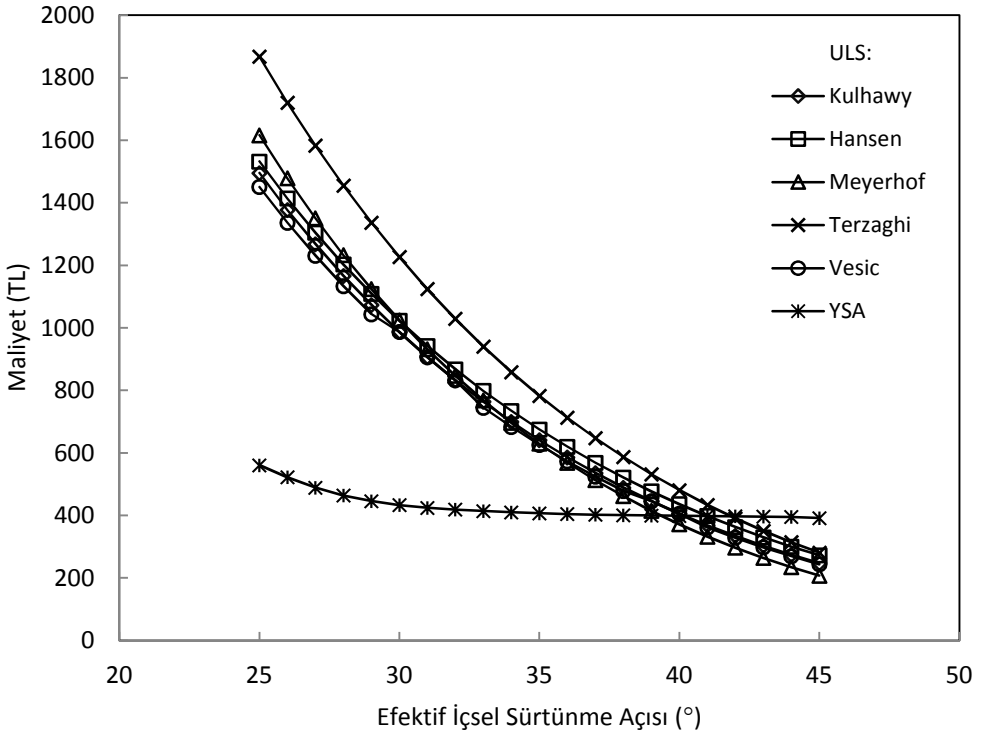
Sığ temellerin drenajlı yükleme durumunda ULS şartları Kulhawy ve YSA taşıma gücü analiz yöntemi, SLS şartları Mayne Poulos, Peck Bazaraa, Burland Burbidge, Schmertmann ve YSA oturma tahmin yöntemleri ile irdelenerek deterministik optimizasyon tasarım maliyetlerinin efektif içsel sürtünme açısı ile ilişkisi Şekil 7.7 ve Şekil 7.8'de verilmiştir. ULS kriterlerinin Terzaghi, Meyerhof, Hansen, Vesic, Kulhawy ve YSA taşıma gücü yöntemleri, SLS kriterlerinin Burland Burbidge, Mayne Poulos ve YSA oturma tahmin yöntemleriyle incelendiği deterministik optimizasyon tasarım maliyetlerinin efektif içsel sürtünme açısı ile değişimi ise Şekil 7.9, Şekil 7.10 ve Şekil 7.11'de gösterilmiştir.

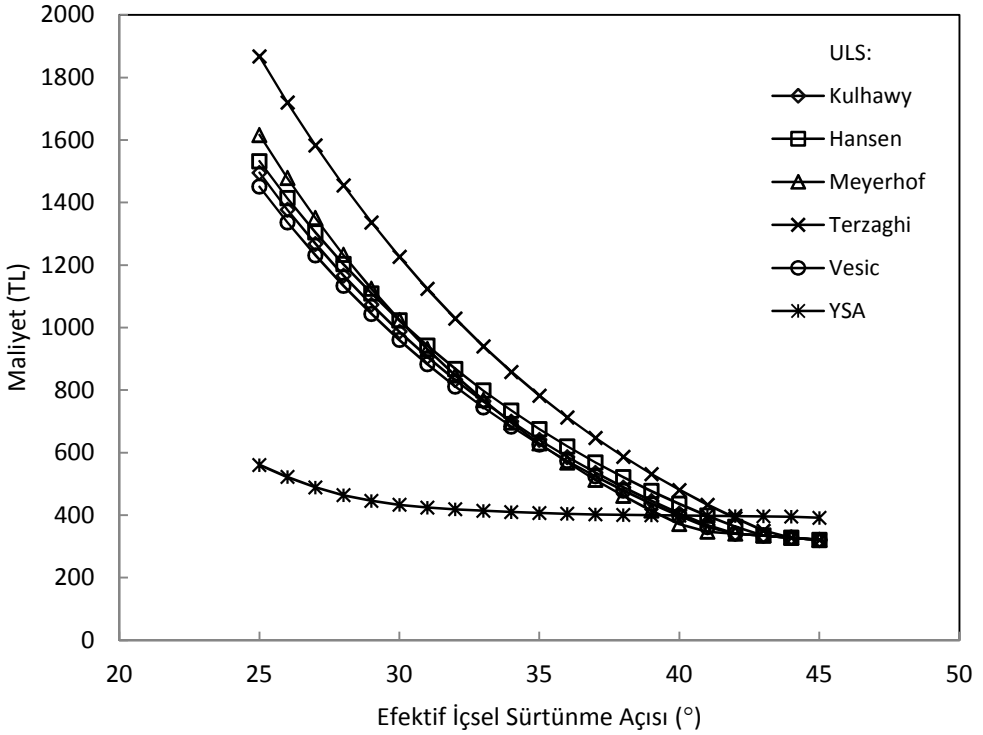

Şekil 7.7. Sığ temel tasarımının Kulhawy taşıma gücü yöntemi için efektif içsel sürtünme açısı odaklı optimizasyonu

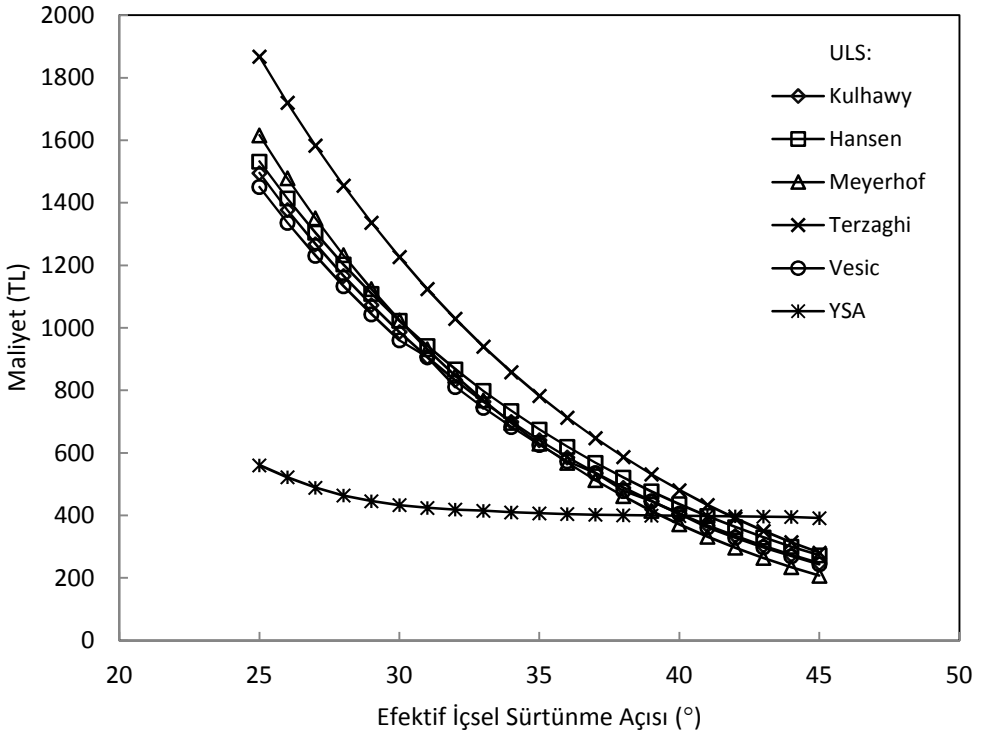

Şekil 7.8. Sığ temel tasarımının YSA taşıma gücü yöntemi için efektif içsel sürtünme açısı odaklı optimizasyonu

Şekil 7.9. Sığ temel tasarımının Burland Burbidge oturma analizi yöntemi için efektif içsel sürtünme açısı odaklı optimizasyonu

Şekil 7.10. Sığ temel tasarımının Mayne Poulos oturma analizi yöntemi için efektif içsel sürtünme açısı odaklı optimizasyonu

Şekil 7.11. Sığ temel tasarımının YSA oturma analizi yöntemi için efektif içsel sürtünme açısı odaklı optimizasyonu

Şekil 7.7'ye göre deterministik optimizasyona dayalı tasarımda Kulhawy - Schmertmann yöntemleri için ϕ' = 36° - 45° arasında Schmertmann yöntemi, Kulhawy - Peck Bazaraa yöntemleri için 38° - 45° arasında Peck Bazaraa yöntemi, Kulhawy - Mayne Poulos yöntemleri için 42° - 45° arasında Mayne Poulos yöntemi etkin olurken efektif içsel sürtünme açısının diğer aralıkları için Kulhawy taşıma gücü yöntemi belirleyici olmuştur. Efektif içsel sürtünme açısının 25° - 45° arasındaki değişimi temelin yapım maliyetinde Kulhawy YSA için %84 (1495 TL, 247 TL), Kulhawy MP için %79 (1495 TL, 321 TL), Kulhawy PB için %27 (1495 TL, 402TL), Kulhawy Schmertmann için %69 (1495 TL, 462TL) azalmaya yol açmaktadır.

Şekil 7.8'e göre ϕ' = 30° ve sonrasında Schmertmann yöntemi tasarımda belirleyici olurken, bu analiz yönteminin dışında kalan diğer yöntemlerde YSA taşıma gücü yöntemi belirleyici olmuştur. ϕ' = 25° - 45° arasındaki değişimi YSA Schmertmann yöntemi için %18 (561 TL, 462 TL), diğer yöntemler için %30 (561 TL, 392 TL) temel maliyetini daha az hesaplamıştır.

Şekil 7.9, Şekil 7.10 ve Şekil 7.11'e bakıldığında Terzaghi taşıma gücü yöntemi diğer yöntemlere göre muhafazakar olduğundan temel boyutlarını daha büyük ve dolayısıyla yapım maliyetini daha yüksek hesapladığı görülmektedir. Artan efektif içsel sürtünme açısı ile birlikte yapım maliyeti hızlıca düşmüş ve ϕ' = 45° civarında diğer taşıma gücü yöntemlerinin şekillendirdiği tasarımın maliyetleriyle yaklaşık aynı seviyeye gelmiştir (207 TL, 244 TL, 281 TL). YSA taşıma gücü yöntemi ise yapım maliyetini ϕ' = 25° - 34° arasındaki bantta daha az düşürerek ϕ' = 34°'den sonra 402 TL olarak sabitlemiştir.

Efektif içsel sürtünme açısı ile elastisite modülünün Eş. 2.18'deki korelasyonu göz önüne alınarak sığ temellerin deterministik optimizasyonunun hassasiyet çalışması gerçekleştirilmiştir. Buna göre efektif içsel sürtünme açısının 35° - 45° arasında değişen değerleriyle korele olan elastisite modülü değerleri kullanılarak deterministik optimizasyon sonuçları Çizelge 7.9'da ve maliyet karşılaştırmaları Şekil 7.12 ve

Şekil 7.13'de verilmiştir. Bu analizlerde ULS kriterini değerlendirmede Çizelge 3.5'deki sığ temellerin taşıma gücünü tahmin etmede en başarılı yöntem olduğundan sadece Kulhawy taşıma gücü yöntemi kullanılmıştır.

Çizelge 7.9. Sığ temel tasarımının elastisite modülü ile korele efektif içsel sürtünme açısı odaklı odaklı optimizasyonu

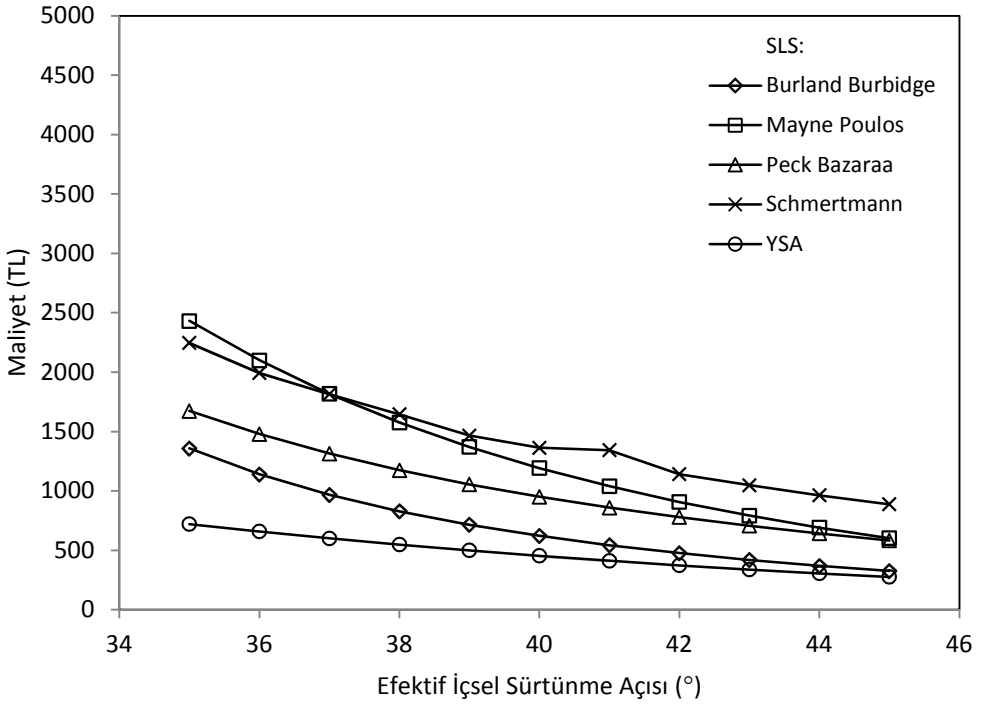
ULS	SLS	ϕ'(°)	E_s (kPa)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
Kulhawy	Burland Burbidge	35	17756	2.86	2.86	2.86	1358
Kulhawy	Burland Burbidge	36	19454	2.62	2.62	2.62	1140
Kulhawy	Burland Burbidge	37	21153	2.41	2.41	2.41	968
Kulhawy	Burland Burbidge	38	22892	2.23	2.23	2.23	829
Kulhawy	Burland Burbidge	39	24666	2.07	2.07	2.07	716
Kulhawy	Burland Burbidge	40	26443	1.92	1.92	1.92	622
Kulhawy	Burland Burbidge	41	28319	1.79	1.79	1.79	543
Kulhawy	Burland Burbidge	42	30261	1.67	1.67	1.67	477
Kulhawy	Burland Burbidge	43	32302	1.56	1.56	1.56	419
Kulhawy	Burland Burbidge	44	34487	1.46	1.46	1.46	370
Kulhawy	Burland Burbidge	45	36739	1.36	1.36	1.36	326
Kulhawy	Mayne Poulos	35	20467	3.80	3.80	3.80	2430
Kulhawy	Mayne Poulos	36	22614	3.54	3.54	3.54	2099
Kulhawy	Mayne Poulos	37	24752	3.30	3.30	3.30	1817
Kulhawy	Mayne Poulos	38	26904	3.08	3.08	3.08	1576
Kulhawy	Mayne Poulos	39	29044	2.87	2.87	2.87	1370
Kulhawy	Mayne Poulos	40	31241	2.68	2.68	2.68	1192
Kulhawy	Mayne Poulos	41	33467	2.50	2.50	2.50	1040
Kulhawy	Mayne Poulos	42	35821	2.34	2.34	2.34	907
Kulhawy	Mayne Poulos	43	38186	2.18	2.18	2.18	792
Kulhawy	Mayne Poulos	44	40666	2.03	2.03	2.03	691
Kulhawy	Mayne Poulos	45	43310	1.89	1.89	1.89	603
Kulhawy	Peck Bazaraa	35	16711	2.16	3.28	3.28	1674
Kulhawy	Peck Bazaraa	36	17894	1.77	3.11	3.11	1479
Kulhawy	Peck Bazaraa	37	19270	1.53	2.94	2.94	1314
Kulhawy	Peck Bazaraa	38	20870	1.39	2.78	2.78	1175
Kulhawy	Peck Bazaraa	39	22615	1.29	2.64	2.64	1055
Kulhawy	Peck Bazaraa	40	24488	1.22	2.50	2.50	951
Kulhawy	Peck Bazaraa	41	26578	1.18	2.37	2.37	860
Kulhawy	Peck Bazaraa	42	28807	1.15	2.24	2.24	779
Kulhawy	Peck Bazaraa	43	31285	1.13	2.13	2.13	707
Kulhawy	Peck Bazaraa	44	33931	1.11	2.02	2.02	642

Çizelge 7.9. (Devam) Sığ temel tasarımının elastisite modülü ile korele efektif içsel sürtünme açısı odaklı odaklı optimizasyonu

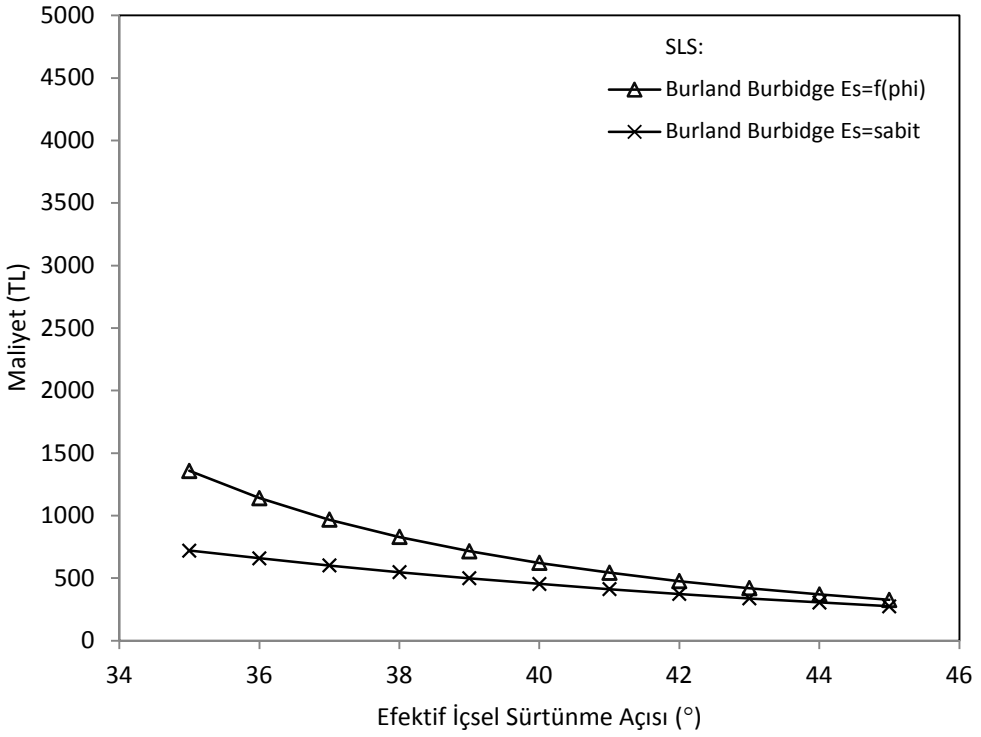
ULS	SLS	ϕ'(°)	E_s (kPa)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
Kulhawy	Peck Bazaraa	45	36963	1.11	1.91	1.91	583
Kulhawy	Schmertmann	35	11501	1.20	1.20	12.00	2246
Kulhawy	Schmertmann	36	12776	1.13	1.13	11.26	1993
Kulhawy	Schmertmann	37	15173	1.24	1.24	9.38	1814
Kulhawy	Schmertmann	38	17276	1.27	1.27	8.28	1645
Kulhawy	Schmertmann	39	17144	1.00	1.00	9.15	1466
Kulhawy	Schmertmann	40	21421	1.26	1.26	6.88	1363
Kulhawy	Schmertmann	41	24288	1.00	1.95	4.65	1343
Kulhawy	Schmertmann	42	25437	1.18	1.18	6.08	1141
Kulhawy	Schmertmann	43	27735	1.15	1.15	5.71	1048
Kulhawy	Schmertmann	44	29247	1.05	1.05	5.69	963
Kulhawy	Schmertmann	45	32281	1.05	1.05	5.23	888
Kulhawy	YSA	35	15142	2.08	2.08	2.08	720
Kulhawy	YSA	36	16912	1.98	1.98	1.98	659
Kulhawy	YSA	37	18732	1.89	1.89	1.89	601
Kulhawy	YSA	38	20567	1.80	1.80	1.80	548
Kulhawy	YSA	39	22419	1.71	1.71	1.71	499
Kulhawy	YSA	40	24364	1.63	1.63	1.63	454
Kulhawy	YSA	41	26352	1.55	1.55	1.55	412
Kulhawy	YSA	42	28391	1.47	1.47	1.47	374
Kulhawy	YSA	43	30492	1.39	1.39	1.39	338
Kulhawy	YSA	44	32668	1.31	1.31	1.31	306
Kulhawy	YSA	45	35081	1.24	1.24	1.24	276

Not: V = 2500 kN, FS = 3, δ_{maks} = 25 mm, γ = 20 kN/m^3

Şekil 7.12'ye göre efektif içsel sürtünme açısı ile elastisite modülünün korelasyonu göz önünde bulundurularak yapılan analizlerde SLS kriteri açısından Mayne Poulos ve Schmertmann oturma tahmin yöntemleri en yüksek yapım maliyetini verirken, YSA yöntemi en düşük maliyeti vermektedir. Bu durum Şekil 7.7'deki efektif içsel sürtünme açısının elastisite modülü ile korele olmadığı deterministik optimizasyon sonuçlarına paralellik göstermektedir. Şekil 7.13'e göre ULS: Kulhawy, SLS: Burland Burbidge yöntemleri için efektif içsel sürtünme açısının elastisite modülü ile korele olmadığı analizlerde temel maliyeti korelasyon olan analizlere göre, ϕ = 35° değerinde %47 (1358 TL, 720 TL), ϕ = 45° değerinde ise 15% (326 TL, 276 TL) daha küçüktür.

Şekil 7.12. Sığ temel tasarımının Kulhawy taşıma gücü yöntemi için elastisite modülü ile korele efektif içsel sürtünme açısı odaklı optimizasyonu

Şekil 7.13. Sığ temel tasarımının Kulhawy taşıma gücü yöntemi için elastisite modülü ile korele ve korele olmayan efektif içsel sürtünme açısı odaklı optimizasyonların karşılaştırması

7.4.3. Düşey yük odaklı deterministik optimizasyon

Düşey yükün 1000 – 7000 kN arasında değişen değerleri için gerçekleştirilen deterministik optimizasyon tasarımı sonuçları Çizelge 7.10'da verilmiştir.

Çizelge 7.10. Sığ temel tasarımının düşey yük odaklı optimizasyonu

ULS	SLS	V (kN)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet TL)
Kulhawy	Burland Burbidge	1000	1.44	1.44	1.44	362
Kulhawy	Burland Burbidge	2000	1.81	1.81	1.81	556
Kulhawy	Burland Burbidge	3000	2.08	2.08	2.08	720
Kulhawy	Burland Burbidge	4000	2.28	2.28	2.28	868
Kulhawy	Burland Burbidge	5000	2.46	2.46	2.46	1005
Kulhawy	Burland Burbidge	6000	2.61	2.61	2.61	1134
Kulhawy	Burland Burbidge	7000	2.75	2.75	2.75	1257
Kulhawy	Mayne Poulos	1000	1.44	1.44	1.44	362
Kulhawy	Mayne Poulos	2000	1.81	1.81	1.81	556
Kulhawy	Mayne Poulos	3000	2.08	2.08	2.08	720
Kulhawy	Mayne Poulos	4000	2.33	2.33	2.33	902
Kulhawy	Mayne Poulos	5000	2.88	2.88	2.88	1380
Kulhawy	Mayne Poulos	6000	3.42	3.42	3.42	1956
Kulhawy	Mayne Poulos	7000	3.94	3.94	3.94	2626
Kulhawy	Peck Bazaraa	1000	1.44	1.44	1.44	362
Kulhawy	Peck Bazaraa	2000	1.81	1.81	1.81	556
Kulhawy	Peck Bazaraa	3000	2.08	2.08	2.08	720
Kulhawy	Peck Bazaraa	4000	2.12	2.36	2.36	910
Kulhawy	Peck Bazaraa	5000	2.00	2.69	2.69	1145
Kulhawy	Peck Bazaraa	6000	1.88	2.99	2.99	1382
Kulhawy	Peck Bazaraa	7000	1.78	3.27	3.27	1622
Kulhawy	Schmertmann	1000	1.44	1.44	1.44	362
Kulhawy	Schmertmann	2000	1.81	1.81	1.81	556
Kulhawy	Schmertmann	3000	2.04	2.04	2.18	740
Kulhawy	Schmertmann	4000	2.08	2.08	2.95	996
Kulhawy	Schmertmann	5000	2.09	2.09	3.77	1261
Kulhawy	Schmertmann	6000	2.10	2.10	4.63	1534
Kulhawy	Schmertmann	7000	2.09	2.09	5.55	1816
Kulhawy	YSA	1000	1.44	1.44	1.44	362

Çizelge 7.10. (Devam) Sığ temel tasarımının düşey yük odaklı optimizasyonu

ULS	SLS	V (kN)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet TL)
Kulhawy	YSA	2000	1.81	1.81	1.81	556
Kulhawy	YSA	3000	2.08	2.08	2.08	720
Kulhawy	YSA	4000	2.28	2.28	2.28	868
Kulhawy	YSA	5000	2.46	2.46	2.46	1005
Kulhawy	YSA	6000	2.61	2.61	2.61	1134
Kulhawy	YSA	7000	2.75	2.75	2.75	1257
Hansen	Burland Burbidge	1000	1.48	1.48	1.48	380
Hansen	Burland Burbidge	2000	1.86	1.86	1.86	586
Hansen	Burland Burbidge	3000	2.13	2.13	2.13	759
Hansen	Burland Burbidge	4000	2.35	2.35	2.35	916
Hansen	Burland Burbidge	5000	2.53	2.53	2.53	1060
Hansen	Burland Burbidge	6000	2.69	2.69	2.69	1197
Hansen	Burland Burbidge	7000	2.83	2.83	2.83	1327
Hansen	Mayne Poulos	1000	1.48	1.48	1.48	380
Hansen	Mayne Poulos	2000	1.86	1.86	1.86	586
Hansen	Mayne Poulos	3000	2.13	2.13	2.13	759
Hansen	Mayne Poulos	4000	2.35	2.35	2.35	916
Hansen	Mayne Poulos	5000	2.88	2.88	2.88	1380
Hansen	Mayne Poulos	6000	3.42	3.42	3.42	1956
Hansen	Mayne Poulos	7000	3.94	3.94	3.94	2626
Hansen	Peck Bazaraa	1000	1.48	1.48	1.48	380
Hansen	Peck Bazaraa	2000	1.86	1.86	1.86	586
Hansen	Peck Bazaraa	3000	2.13	2.13	2.13	759
Hansen	Peck Bazaraa	4000	2.28	2.39	2.39	939
Hansen	Peck Bazaraa	5000	2.18	2.72	2.72	1189
Hansen	Peck Bazaraa	6000	2.10	3.03	3.03	1442
Hansen	Peck Bazaraa	7000	2.01	3.32	3.32	1699
Hansen	Schmertmann	1000	1.48	1.48	1.48	380
Hansen	Schmertmann	2000	1.86	1.86	1.86	586
Hansen	Schmertmann	3000	2.13	2.13	2.13	759
Hansen	Schmertmann	4000	2.18	2.18	2.88	1022
Hansen	Schmertmann	5000	2.20	2.20	3.67	1293
Hansen	Schmertmann	6000	2.21	2.21	4.49	1572
Hansen	Schmertmann	7000	2.21	2.21	5.37	1860
Hansen	YSA	1000	1.48	1.48	1.48	380

Çizelge 7.10. (Devam) Sığ temel tasarımının düşey yük odaklı optimizasyonu

ULS	SLS	V (kN)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet TL)
Hansen	YSA	2000	1.86	1.86	1.86	586
Hansen	YSA	3000	2.13	2.13	2.13	759
Hansen	YSA	4000	2.35	2.35	2.35	916
Hansen	YSA	5000	2.53	2.53	2.53	1060
Hansen	YSA	6000	2.69	2.69	2.69	1197
Hansen	YSA	7000	2.83	2.83	2.83	1327
Meyerhof	Burland Burbidge	1000	1.43	1.43	1.43	356
Meyerhof	Burland Burbidge	2000	1.80	1.80	1.80	547
Meyerhof	Burland Burbidge	3000	2.06	2.06	2.06	708
Meyerhof	Burland Burbidge	4000	2.26	2.26	2.26	853
Meyerhof	Burland Burbidge	5000	2.44	2.44	2.44	987
Meyerhof	Burland Burbidge	6000	2.59	2.59	2.59	1113
Meyerhof	Burland Burbidge	7000	2.73	2.73	2.73	1234
Meyerhof	Mayne Poulos	1000	1.43	1.43	1.43	356
Meyerhof	Mayne Poulos	2000	1.80	1.80	1.80	547
Meyerhof	Mayne Poulos	3000	2.06	2.06	2.06	708
Meyerhof	Mayne Poulos	4000	2.33	2.33	2.33	902
Meyerhof	Mayne Poulos	5000	2.88	2.88	2.88	1380
Meyerhof	Mayne Poulos	6000	3.42	3.42	3.42	1956
Meyerhof	Mayne Poulos	7000	3.94	3.94	3.94	2626
Meyerhof	Peck Bazaraa	1000	1.43	1.43	1.43	356
Meyerhof	Peck Bazaraa	2000	1.80	1.80	1.80	547
Meyerhof	Peck Bazaraa	3000	2.06	2.06	2.06	708
Meyerhof	Peck Bazaraa	4000	2.05	2.34	2.34	896
Meyerhof	Peck Bazaraa	5000	1.87	2.66	2.66	1115
Meyerhof	Peck Bazaraa	6000	1.71	2.95	2.95	1332
Meyerhof	Peck Bazaraa	7000	1.56	3.21	3.21	1546
Meyerhof	Schmertmann	1000	1.43	1.43	1.43	356
Meyerhof	Schmertmann	2000	1.80	1.80	1.80	547
Meyerhof	Schmertmann	3000	2.01	2.01	2.20	734
Meyerhof	Schmertmann	4000	2.06	2.06	2.96	992
Meyerhof	Schmertmann	5000	2.09	2.09	3.78	1259
Meyerhof	Schmertmann	6000	2.10	2.10	4.63	1535
Meyerhof	Schmertmann	7000	2.10	2.10	5.53	1819
Meyerhof	YSA	1000	1.43	1.43	1.43	356

Çizelge 7.10. (Devam) Sığ temel tasarımının düşey yük odaklı optimizasyonu

ULS	SLS	V (kN)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet TL)
Meyerhof	YSA	2000	1.80	1.80	1.80	547
Meyerhof	YSA	3000	2.06	2.06	2.06	708
Meyerhof	YSA	4000	2.26	2.26	2.26	853
Meyerhof	YSA	5000	2.44	2.44	2.44	987
Meyerhof	YSA	6000	2.59	2.59	2.59	1113
Meyerhof	YSA	7000	2.73	2.73	2.73	1234
Terzaghi	Burland Burbidge	1000	1.60	1.60	1.60	438
Terzaghi	Burland Burbidge	2000	2.01	2.01	2.01	678
Terzaghi	Burland Burbidge	3000	2.30	2.30	2.30	881
Terzaghi	Burland Burbidge	4000	2.53	2.53	2.53	1065
Terzaghi	Burland Burbidge	5000	2.73	2.73	2.73	1235
Terzaghi	Burland Burbidge	6000	2.90	2.90	2.90	1396
Terzaghi	Burland Burbidge	7000	3.05	3.05	3.05	1549
Terzaghi	Mayne Poulos	1000	1.60	1.60	1.60	438
Terzaghi	Mayne Poulos	2000	2.01	2.01	2.01	678
Terzaghi	Mayne Poulos	3000	2.30	2.30	2.30	881
Terzaghi	Mayne Poulos	4000	2.53	2.53	2.53	1065
Terzaghi	Mayne Poulos	5000	2.88	2.88	2.88	1380
Terzaghi	Mayne Poulos	6000	3.42	3.42	3.42	1956
Terzaghi	Mayne Poulos	7000	3.94	3.94	3.94	2626
Terzaghi	Peck Bazaraa	1000	1.60	1.60	1.60	438
Terzaghi	Peck Bazaraa	2000	2.01	2.01	2.01	678
Terzaghi	Peck Bazaraa	3000	2.30	2.30	2.30	881
Terzaghi	Peck Bazaraa	4000	2.53	2.53	2.53	1065
Terzaghi	Peck Bazaraa	5000	2.53	2.79	2.79	1270
Terzaghi	Peck Bazaraa	6000	2.33	3.08	3.08	1508
Terzaghi	Peck Bazaraa	7000	2.15	3.35	3.35	1745
Terzaghi	Schmertmann	1000	1.60	1.60	1.60	438
Terzaghi	Schmertmann	2000	2.01	2.01	2.01	678
Terzaghi	Schmertmann	3000	2.30	2.30	2.30	881
Terzaghi	Schmertmann	4000	2.44	2.44	2.70	1087
Terzaghi	Schmertmann	5000	2.38	2.38	3.50	1344
Terzaghi	Schmertmann	6000	2.33	2.33	4.35	1610
Terzaghi	Schmertmann	7000	2.28	2.28	5.26	1885
Terzaghi	YSA	1000	1.60	1.60	1.60	438

Çizelge 7.10. (Devam) Sığ temel tasarımının düşey yük odaklı optimizasyonu

ULS	SLS	V (kN)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet TL)
Terzaghi	YSA	2000	2.01	2.01	2.01	678
Terzaghi	YSA	3000	2.30	2.30	2.30	881
Terzaghi	YSA	4000	2.53	2.53	2.53	1065
Terzaghi	YSA	5000	2.73	2.73	2.73	1235
Terzaghi	YSA	6000	2.90	2.90	2.90	1396
Terzaghi	YSA	7000	3.05	3.05	3.05	1549
Vesic	Burland Burbidge	1000	1.42	1.42	1.42	354
Vesic	Burland Burbidge	2000	1.79	1.79	1.79	544
Vesic	Burland Burbidge	3000	2.05	2.05	2.05	704
Vesic	Burland Burbidge	4000	2.26	2.26	2.26	848
Vesic	Burland Burbidge	5000	2.43	2.43	2.43	981
Vesic	Burland Burbidge	6000	2.58	2.58	2.58	1106
Vesic	Burland Burbidge	7000	2.72	2.72	2.72	1226
Vesic	Mayne Poulos	1000	1.42	1.42	1.42	354
Vesic	Mayne Poulos	2000	1.79	1.79	1.79	544
Vesic	Mayne Poulos	3000	2.05	2.05	2.05	704
Vesic	Mayne Poulos	4000	2.33	2.33	2.33	902
Vesic	Mayne Poulos	5000	2.88	2.88	2.88	1380
Vesic	Mayne Poulos	6000	3.42	3.42	3.42	1956
Vesic	Mayne Poulos	7000	3.94	3.94	3.94	2626
Vesic	Peck Bazaraa	1000	1.42	1.42	1.42	354
Vesic	Peck Bazaraa	2000	1.79	1.79	1.79	544
Vesic	Peck Bazaraa	3000	2.05	2.05	2.05	704
Vesic	Peck Bazaraa	4000	2.08	2.35	2.35	901
Vesic	Peck Bazaraa	5000	1.97	2.68	2.68	1138
Vesic	Peck Bazaraa	6000	1.87	2.98	2.98	1377
Vesic	Peck Bazaraa	7000	1.77	3.26	3.26	1618
Vesic	Schmertmann	1000	1.42	1.42	1.42	354
Vesic	Schmertmann	2000	1.79	1.79	1.79	544
Vesic	Schmertmann	3000	2.00	2.00	2.20	732
Vesic	Schmertmann	4000	2.04	2.04	2.98	985
Vesic	Schmertmann	5000	2.05	2.05	3.81	1248
Vesic	Schmertmann	6000	2.18	2.21	4.49	1530
Vesic	Schmertmann	7000	2.05	2.05	5.62	1799
Vesic	YSA	1000	1.42	1.42	1.42	354
Vesic	YSA	2000	1.79	1.79	1.79	544
Vesic	YSA	3000	2.05	2.05	2.05	704
Vesic	YSA	4000	2.28	2.28	2.28	868
Vesic	YSA	5000	2.43	2.43	2.43	981
Vesic	YSA	6000	2.58	2.58	2.58	1106

Çizelge 7.10. (Devam) Sığ temel tasarımının düşey yük odaklı optimizasyonu

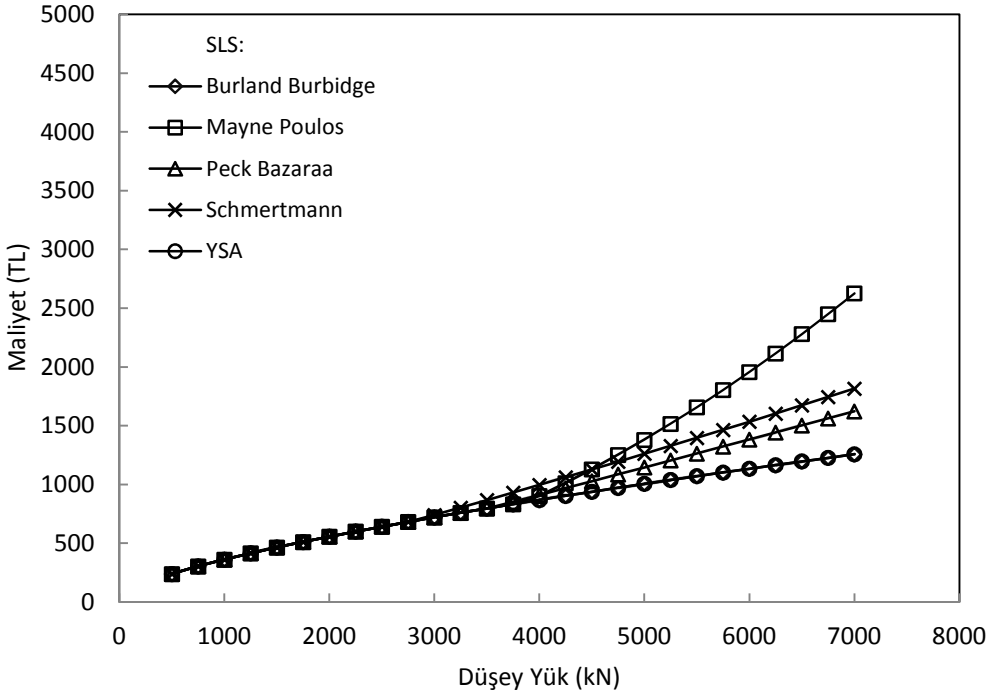
ULS	SLS	V (kN)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet TL)
Vesic	YSA	7000	2.72	2.72	2.72	1226
YSA	Burland Burbidge	1000	1.00	1.00	1.00	189
YSA	Burland Burbidge	2000	1.00	1.23	1.59	333
YSA	Burland Burbidge	3000	1.00	1.31	2.23	480
YSA	Burland Burbidge	4000	1.02	1.36	2.88	627
YSA	Burland Burbidge	5000	1.09	1.41	3.49	775
YSA	Burland Burbidge	6000	1.16	1.45	4.07	923
YSA	Burland Burbidge	7000	1.23	1.48	4.64	1072
YSA	Mayne Poulos	1000	1.00	1.00	1.00	189
YSA	Mayne Poulos	2000	1.00	1.23	1.59	333
YSA	Mayne Poulos	3000	1.76	1.76	1.76	526
YSA	Mayne Poulos	4000	2.33	2.33	2.33	902
YSA	Mayne Poulos	5000	1.10	2.94	2.94	1370
YSA	Mayne Poulos	6000	3.42	3.42	3.42	1956
YSA	Mayne Poulos	7000	3.94	3.94	3.94	2626
YSA	Peck Bazaraa	1000	1.00	1.00	1.00	189
YSA	Peck Bazaraa	2000	1.00	1.34	1.46	334
YSA	Peck Bazaraa	3000	1.04	1.76	1.76	503
YSA	Peck Bazaraa	4000	1.19	2.16	2.16	732
YSA	Peck Bazaraa	5000	1.49	2.57	2.57	1024
YSA	Peck Bazaraa	6000	1.81	2.97	2.97	1361
YSA	Peck Bazaraa	7000	2.08	3.34	3.34	1721
YSA	Schmertmann	1000	1.00	1.00	1.00	189
YSA	Schmertmann	2000	1.00	1.00	2.12	365
YSA	Schmertmann	3000	1.00	1.00	3.39	563
YSA	Schmertmann	4000	1.00	1.00	4.78	780
YSA	Schmertmann	5000	1.00	1.00	6.26	1012
YSA	Schmertmann	6000	1.33	1.33	6.10	1250
YSA	Schmertmann	7000	1.04	1.04	9.05	1506
YSA	YSA	1000	1.00	1.00	1.00	189
YSA	YSA	2000	1.00	1.23	1.59	333
YSA	YSA	3000	1.00	1.31	2.23	480
YSA	YSA	4000	1.02	1.36	2.88	627
YSA	YSA	5000	1.09	1.41	3.49	775
YSA	YSA	6000	1.16	1.45	4.07	923
YSA	YSA	7000	1.23	1.48	4.64	1072

Not: $\phi' = 35°$ kN, $E_s = 50$ MPa, FS = 2.5, $\delta_{maks} = 25$ mm, $\gamma = 20$ kN/m^3

Sığ temellerin drenajlı yükleme durumunda ULS şartları Kulhawy ve YSA taşıma gücü analiz yöntemi, SLS şartları Mayne Poulos, Peck Bazaraa, Burland Burbidge,

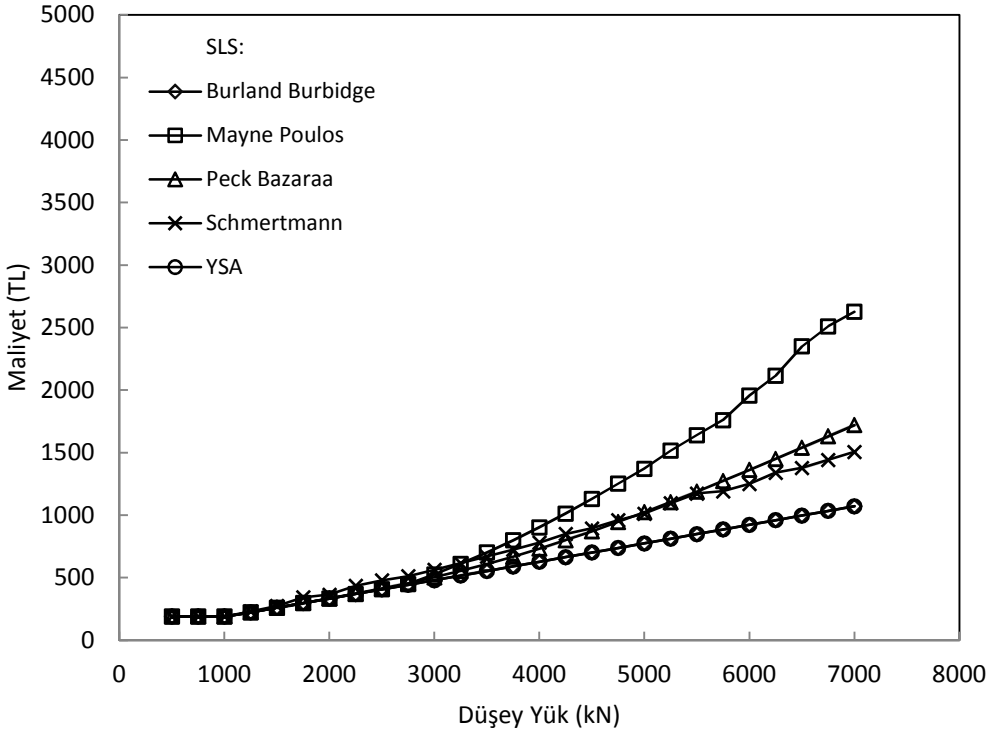
Schmertmann ve YSA oturma tahmin yöntemleri ile irdelenerek deterministik optimizasyon tasarım maliyetlerinin düşey yük ile ilişkisi Şekil 7.14 ve Şekil 7.15'de verilmiştir.

ULS kriterlerinin Terzaghi, Meyerhof, Hansen, Vesic, Kulhawy ve YSA taşıma gücü yöntemleri, SLS kriterlerinin Burland Burbidge, Mayne Poulos ve YSA oturma tahmin yöntemleriyle incelendiği deterministik optimizasyon tasarım maliyetlerinin düşey yük ile değişimi ise Şekil 7.16, Şekil 7.17 ve Şekil 7.18'de gösterilmiştir.

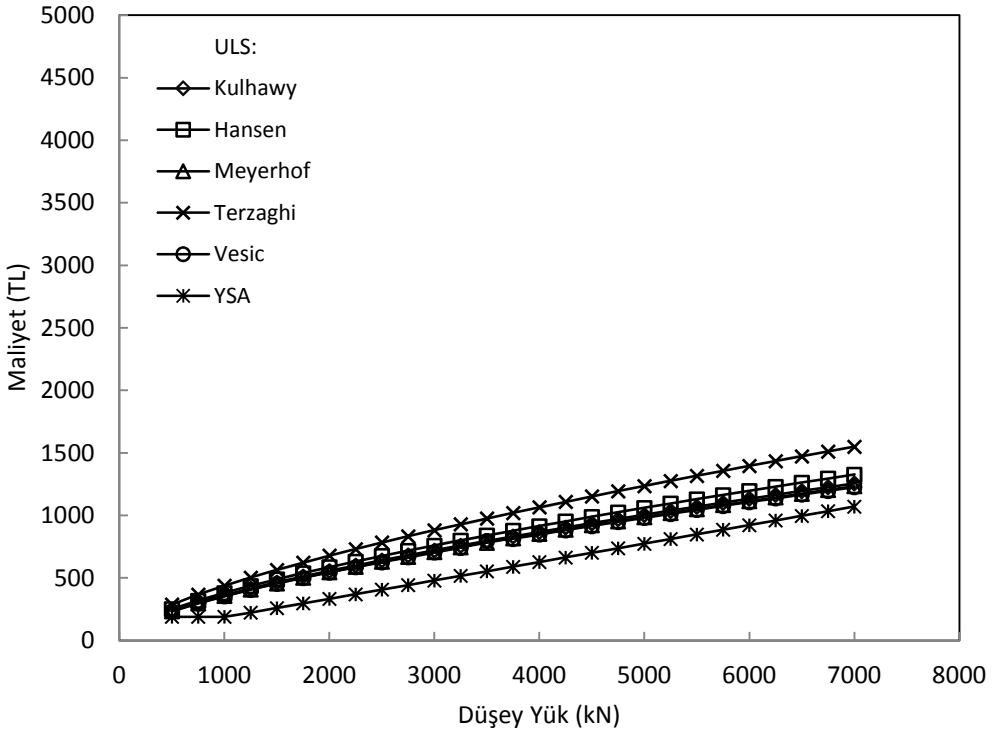

Şekil 7.14. Sığ temel tasarımının Kulhawy taşıma gücü yöntemi için düşey yük odaklı optimizasyonu

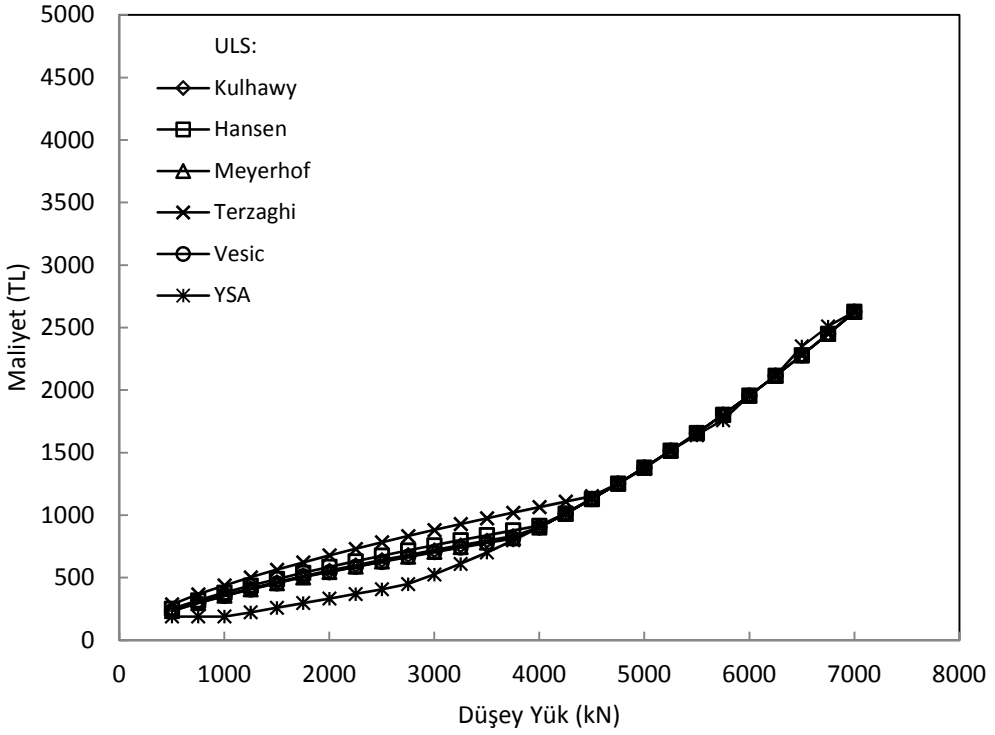
Şekil 7.14 ve Şekil 7.15'e göre düşey yükün V = 500 kN ile 7000 kN arasında değişen değerleri deterministik optimizasyon sonucunda maliyetin Mayne Poulos için 11 (239 TL, 2626 TL), Schmertmann için 7.6 (239 TL, 1816 TL), Peck Bazaraa için 6.8 (239 TL, 1622 TL), YSA için 5.3 (239 TL, 1257 TL) kat artmasına sebep olmuştur. Şekil 7.16 ve Şekil 7.18'e göre BB ve YSA oturma analizlerinin kullanıldığı deterministik optimizasyon tasarımlarında taşıma gücü yöntemleri etkilidir.

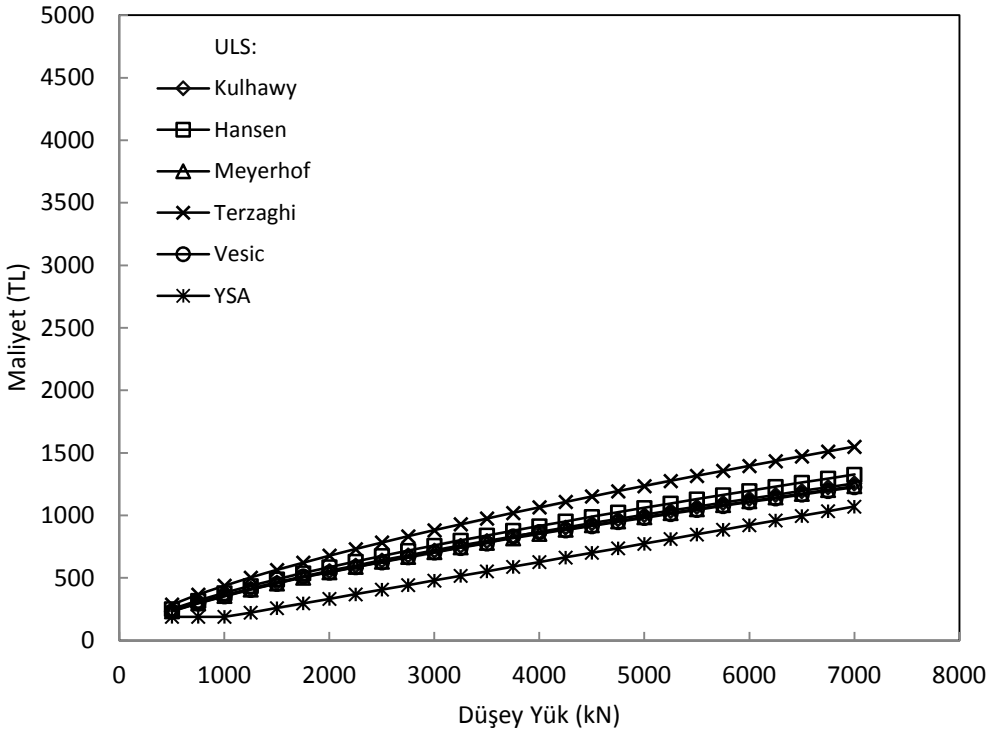

Şekil 7.15. Sığ temel tasarımının YSA taşıma gücü yöntemi için düşey yük odaklı optimizasyonu

Şekil 7.16. Sığ temel tasarımının Burland Burbidge oturma analizi yöntemi için düşey yük odaklı optimizasyonu

Şekil 7.17. Sığ temel tasarımının Mayne Poulos oturma analizi yöntemi için düşey yük odaklı optimizasyonu

Şekil 7.18. Sığ temel tasarımının YSA oturma analizi yöntemi için düşey yük odaklı optimizasyonu

Terzaghi taşıma gücü yöntemi en muhafazakar tasarım sonuçlarını verirken YSA taşıma gücü minimum yapım maliyetlerinde temel boyutlarını şekillendirmiştir. Şekil 7.17'ye göre V = 500 kN – 4500 kN aralığında taşıma gücü yöntemleri (Kulhawy, Hansen, Meyerhof, Terzaghi, Vesic, YSA), V = 4500 – 7000 kN aralığında Mayne Poulos oturma tahmin yöntemi kısıtlarına göre deterministik optimizasyon sonuçları belirlenmiştir.

7.4.4. Birim hacim ağırlık odaklı deterministik optimizasyon

Birim hacim ağırlığın 16 kN/m^3 – 22 kN/m^3 arasında değişen değerleri için gerçekleştirilen deterministik optimizasyon tasarımı sonuçları Çizelge 7.11'de verilmiştir.

Çizelge 7.11. Sığ temel tasarımının birim hacim ağırlık odaklıoptimizasyonu

ULS	SLS	γ (kN/m^3)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
Kulhawy	Burland Burbidge	16	2.31	2.31	2.31	884
Kulhawy	Burland Burbidge	17	2.19	2.19	2.19	802
Kulhawy	Burland Burbidge	18	2.10	2.10	2.10	737
Kulhawy	Burland Burbidge	19	2.02	2.02	2.02	685
Kulhawy	Burland Burbidge	20	1.95	1.95	1.95	641
Kulhawy	Burland Burbidge	21	1.89	1.89	1.89	604
Kulhawy	Burland Burbidge	22	1.84	1.84	1.84	572
Kulhawy	Mayne Poulos	16	2.31	2.31	2.31	884
Kulhawy	Mayne Poulos	17	2.19	2.19	2.19	802
Kulhawy	Mayne Poulos	18	2.10	2.10	2.10	737
Kulhawy	Mayne Poulos	19	2.02	2.02	2.02	685
Kulhawy	Mayne Poulos	20	1.95	1.95	1.95	641
Kulhawy	Mayne Poulos	21	1.89	1.89	1.89	604
Kulhawy	Mayne Poulos	22	1.84	1.84	1.84	572
Kulhawy	Peck Bazaraa	16	2.31	2.31	2.31	884
Kulhawy	Peck Bazaraa	17	2.19	2.19	2.19	802
Kulhawy	Peck Bazaraa	18	2.10	2.10	2.10	737
Kulhawy	Peck Bazaraa	19	2.02	2.02	2.02	685
Kulhawy	Peck Bazaraa	20	1.95	1.95	1.95	641

Çizelge 7.11. (Devam) Sığ temel tasarımının birim hacim ağırlık odaklı optimizasyonu

ULS	SLS	γ (kN/m^3)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
Kulhawy	Peck Bazaraa	21	1.89	1.89	1.89	604
Kulhawy	Peck Bazaraa	22	1.84	1.84	1.84	572
Kulhawy	Schmertmann	16	2.31	2.31	2.31	884
Kulhawy	Schmertmann	17	2.19	2.19	2.19	802
Kulhawy	Schmertmann	18	2.10	2.10	2.10	737
Kulhawy	Schmertmann	19	2.02	2.02	2.02	685
Kulhawy	Schmertmann	20	1.95	1.95	1.95	641
Kulhawy	Schmertmann	21	1.89	1.89	1.89	604
Kulhawy	Schmertmann	22	1.84	1.84	1.84	572
Kulhawy	YSA	16	2.31	2.31	2.31	884
Kulhawy	YSA	17	2.19	2.19	2.19	802
Kulhawy	YSA	18	2.10	2.10	2.10	737
Kulhawy	YSA	19	2.02	2.02	2.02	685
Kulhawy	YSA	20	1.95	1.95	1.95	641
Kulhawy	YSA	21	1.89	1.89	1.89	604
Kulhawy	YSA	22	1.84	1.84	1.84	572
Hansen	Burland Burbidge	16	2.37	2.37	2.37	933
Hansen	Burland Burbidge	17	2.25	2.25	2.25	846
Hansen	Burland Burbidge	18	2.16	2.16	2.16	777
Hansen	Burland Burbidge	19	2.08	2.08	2.08	722
Hansen	Burland Burbidge	20	2.01	2.01	2.01	675
Hansen	Burland Burbidge	21	1.94	1.94	1.94	636
Hansen	Burland Burbidge	22	1.89	1.89	1.89	602
Hansen	Mayne Poulos	16	2.37	2.37	2.37	933
Hansen	Mayne Poulos	17	2.25	2.25	2.25	846
Hansen	Mayne Poulos	18	2.16	2.16	2.16	777
Hansen	Mayne Poulos	19	2.08	2.08	2.08	722
Hansen	Mayne Poulos	20	2.01	2.01	2.01	675
Hansen	Mayne Poulos	21	1.94	1.94	1.94	636
Hansen	Mayne Poulos	22	1.89	1.89	1.89	602
Hansen	Peck Bazaraa	16	2.37	2.37	2.37	933
Hansen	Peck Bazaraa	17	2.25	2.25	2.25	846
Hansen	Peck Bazaraa	18	2.16	2.16	2.16	777
Hansen	Peck Bazaraa	19	2.08	2.08	2.08	722
Hansen	Peck Bazaraa	20	2.01	2.01	2.01	675

Çizelge 7.11. (Devam) Sığ temel tasarımının birim hacim ağırlık odaklı optimizasyonu

ULS	SLS	γ (kN/m^3)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
Hansen	Peck Bazaraa	21	1.94	1.94	1.94	636
Hansen	Peck Bazaraa	22	1.89	1.89	1.89	602
Hansen	Schmertmann	16	2.37	2.37	2.37	933
Hansen	Schmertmann	17	2.25	2.25	2.25	846
Hansen	Schmertmann	18	2.16	2.16	2.16	777
Hansen	Schmertmann	19	2.08	2.08	2.08	722
Hansen	Schmertmann	20	2.01	2.01	2.01	675
Hansen	Schmertmann	21	1.94	1.94	1.94	636
Hansen	Schmertmann	22	1.89	1.89	1.89	602
Hansen	YSA	16	2.37	2.37	2.37	933
Hansen	YSA	17	2.25	2.25	2.25	846
Hansen	YSA	18	2.16	2.16	2.16	777
Hansen	YSA	19	2.08	2.08	2.08	722
Hansen	YSA	20	2.01	2.01	2.01	675
Hansen	YSA	21	1.94	1.94	1.94	636
Hansen	YSA	22	1.89	1.89	1.89	602
Meyerhof	Burland Burbidge	16	2.28	2.28	2.28	869
Meyerhof	Burland Burbidge	17	2.17	2.17	2.17	788
Meyerhof	Burland Burbidge	18	2.08	2.08	2.08	724
Meyerhof	Burland Burbidge	19	2.00	2.00	2.00	673
Meyerhof	Burland Burbidge	20	1.94	1.94	1.94	630
Meyerhof	Burland Burbidge	21	1.88	1.88	1.88	593
Meyerhof	Burland Burbidge	22	1.82	1.82	1.82	562
Meyerhof	Mayne Poulos	16	2.28	2.28	2.28	869
Meyerhof	Mayne Poulos	17	2.17	2.17	2.17	788
Meyerhof	Mayne Poulos	18	2.08	2.08	2.08	724
Meyerhof	Mayne Poulos	19	2.00	2.00	2.00	673
Meyerhof	Mayne Poulos	20	1.94	1.94	1.94	630
Meyerhof	Mayne Poulos	21	1.88	1.88	1.88	593
Meyerhof	Mayne Poulos	22	1.82	1.82	1.82	562
Meyerhof	Peck Bazaraa	16	2.28	2.28	2.28	869
Meyerhof	Peck Bazaraa	17	2.17	2.17	2.17	788
Meyerhof	Peck Bazaraa	18	2.08	2.08	2.08	724
Meyerhof	Peck Bazaraa	19	2.00	2.00	2.00	673
Meyerhof	Peck Bazaraa	20	1.94	1.94	1.94	630

Çizelge 7.11. (Devam) Sığ temel tasarımının birim hacim ağırlık odaklı optimizasyonu

ULS	SLS	γ (kN/m^3)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
Meyerhof	Peck Bazaraa	21	1.88	1.88	1.88	593
Meyerhof	Peck Bazaraa	22	1.82	1.82	1.82	562
Meyerhof	Schmertmann	16	2.28	2.28	2.28	869
Meyerhof	Schmertmann	17	2.17	2.17	2.17	788
Meyerhof	Schmertmann	18	2.08	2.08	2.08	724
Meyerhof	Schmertmann	19	2.00	2.00	2.00	673
Meyerhof	Schmertmann	20	1.94	1.94	1.94	630
Meyerhof	Schmertmann	21	1.88	1.88	1.88	593
Meyerhof	Schmertmann	22	1.82	1.82	1.83	563
Meyerhof	YSA	16	2.28	2.28	2.28	869
Meyerhof	YSA	17	2.17	2.17	2.17	788
Meyerhof	YSA	18	2.08	2.08	2.08	724
Meyerhof	YSA	19	2.00	2.00	2.00	673
Meyerhof	YSA	20	1.94	1.94	1.94	630
Meyerhof	YSA	21	1.88	1.88	1.88	593
Meyerhof	YSA	22	1.82	1.82	1.82	562
Terzaghi	Burland Burbidge	16	2.56	2.56	2.56	1085
Terzaghi	Burland Burbidge	17	2.43	2.43	2.43	983
Terzaghi	Burland Burbidge	18	2.33	2.33	2.33	902
Terzaghi	Burland Burbidge	19	2.24	2.24	2.24	837
Terzaghi	Burland Burbidge	20	2.17	2.17	2.17	783
Terzaghi	Burland Burbidge	21	2.10	2.10	2.10	737
Terzaghi	Burland Burbidge	22	2.04	2.04	2.04	697
Terzaghi	Mayne Poulos	16	2.56	2.56	2.56	1085
Terzaghi	Mayne Poulos	17	2.43	2.43	2.43	983
Terzaghi	Mayne Poulos	18	2.33	2.33	2.33	902
Terzaghi	Mayne Poulos	19	2.24	2.24	2.24	837
Terzaghi	Mayne Poulos	20	2.17	2.17	2.17	783
Terzaghi	Mayne Poulos	21	2.10	2.10	2.10	737
Terzaghi	Mayne Poulos	22	2.04	2.04	2.04	697
Terzaghi	Peck Bazaraa	16	2.56	2.56	2.56	1085
Terzaghi	Peck Bazaraa	17	2.43	2.43	2.43	983
Terzaghi	Peck Bazaraa	18	2.33	2.33	2.33	902
Terzaghi	Peck Bazaraa	19	2.24	2.24	2.24	837
Terzaghi	Peck Bazaraa	20	2.17	2.17	2.17	783

Çizelge 7.11. (Devam) Sığ temel tasarımının birim hacim ağırlık odaklı optimizasyonu

ULS	SLS	γ (kN/m^3)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
Terzaghi	Peck Bazaraa	21	2.10	2.10	2.10	737
Terzaghi	Peck Bazaraa	22	2.04	2.04	2.04	697
Terzaghi	Schmertmann	16	2.56	2.56	2.56	1085
Terzaghi	Schmertmann	17	2.43	2.43	2.43	983
Terzaghi	Schmertmann	18	2.33	2.33	2.33	902
Terzaghi	Schmertmann	19	2.24	2.24	2.24	837
Terzaghi	Schmertmann	20	2.17	2.17	2.17	783
Terzaghi	Schmertmann	21	2.10	2.10	2.10	737
Terzaghi	Schmertmann	22	2.04	2.04	2.04	697
Terzaghi	YSA	16	2.56	2.56	2.56	1085
Terzaghi	YSA	17	2.43	2.43	2.43	983
Terzaghi	YSA	18	2.33	2.33	2.33	902
Terzaghi	YSA	19	2.24	2.24	2.24	837
Terzaghi	YSA	20	2.17	2.17	2.17	783
Terzaghi	YSA	21	2.10	2.10	2.10	737
Terzaghi	YSA	22	2.04	2.04	2.04	697
Vesic	Burland Burbidge	16	2.31	2.31	2.31	884
Vesic	Burland Burbidge	17	2.17	2.17	2.17	783
Vesic	Burland Burbidge	18	2.07	2.07	2.07	720
Vesic	Burland Burbidge	19	2.00	2.00	2.00	669
Vesic	Burland Burbidge	20	1.93	1.93	1.93	626
Vesic	Burland Burbidge	21	1.87	1.87	1.87	590
Vesic	Burland Burbidge	22	1.82	1.82	1.82	559
Vesic	Mayne Poulos	16	2.28	2.28	2.28	863
Vesic	Mayne Poulos	17	2.17	2.17	2.17	783
Vesic	Mayne Poulos	18	2.07	2.07	2.07	720
Vesic	Mayne Poulos	19	2.00	2.00	2.00	669
Vesic	Mayne Poulos	20	1.93	1.93	1.93	626
Vesic	Mayne Poulos	21	1.87	1.87	1.87	590
Vesic	Mayne Poulos	22	1.82	1.82	1.82	559
Vesic	Peck Bazaraa	16	2.28	2.28	2.28	863
Vesic	Peck Bazaraa	17	2.17	2.17	2.17	783
Vesic	Peck Bazaraa	18	2.07	2.07	2.07	720
Vesic	Peck Bazaraa	19	2.00	2.00	2.00	669
Vesic	Peck Bazaraa	20	1.93	1.93	1.93	626

Çizelge 7.11. (Devam) Sığ temel tasarımının birim hacim ağırlık odaklı optimizasyonu

ULS	SLS	γ (kN/m^3)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
Vesic	Peck Bazaraa	21	1.87	1.87	1.87	590
Vesic	Peck Bazaraa	22	1.82	1.82	1.82	559
Vesic	Schmertmann	16	2.28	2.28	2.28	863
Vesic	Schmertmann	17	2.17	2.17	2.17	783
Vesic	Schmertmann	18	2.07	2.07	2.07	720
Vesic	Schmertmann	19	2.00	2.00	2.00	669
Vesic	Schmertmann	20	1.93	1.93	1.93	626
Vesic	Schmertmann	21	1.87	1.87	1.87	590
Vesic	Schmertmann	22	1.81	1.81	1.83	561
Vesic	YSA	16	2.31	2.31	2.31	884
Vesic	YSA	17	2.17	2.17	2.17	783
Vesic	YSA	18	2.07	2.07	2.07	720
Vesic	YSA	19	2.00	2.00	2.00	669
Vesic	YSA	20	1.93	1.93	1.93	626
Vesic	YSA	21	1.87	1.87	1.87	590
Vesic	YSA	22	1.82	1.82	1.82	559
YSA	Burland Burbidge	16	1.19	1.19	2.11	425
YSA	Burland Burbidge	17	1.20	1.20	2.06	419
YSA	Burland Burbidge	18	1.19	1.25	1.96	414
YSA	Burland Burbidge	19	1.00	1.24	1.99	410
YSA	Burland Burbidge	20	1.00	1.28	1.91	407
YSA	Burland Burbidge	21	1.00	1.32	1.85	404
YSA	Burland Burbidge	22	1.00	1.35	1.80	403
YSA	Mayne Poulos	16	1.19	1.19	2.11	425
YSA	Mayne Poulos	17	1.20	1.20	2.06	419
YSA	Mayne Poulos	18	1.10	1.22	2.03	414
YSA	Mayne Poulos	19	1.00	1.24	1.99	410
YSA	Mayne Poulos	20	1.00	1.28	1.91	407
YSA	Mayne Poulos	21	1.00	1.32	1.85	404
YSA	Mayne Poulos	22	1.00	1.35	1.80	403
YSA	Peck Bazaraa	16	1.24	1.70	1.70	475
YSA	Peck Bazaraa	17	1.18	1.65	1.65	449
YSA	Peck Bazaraa	18	1.14	1.61	1.61	432
YSA	Peck Bazaraa	19	1.11	1.59	1.59	420
YSA	Peck Bazaraa	20	1.09	1.57	1.58	413

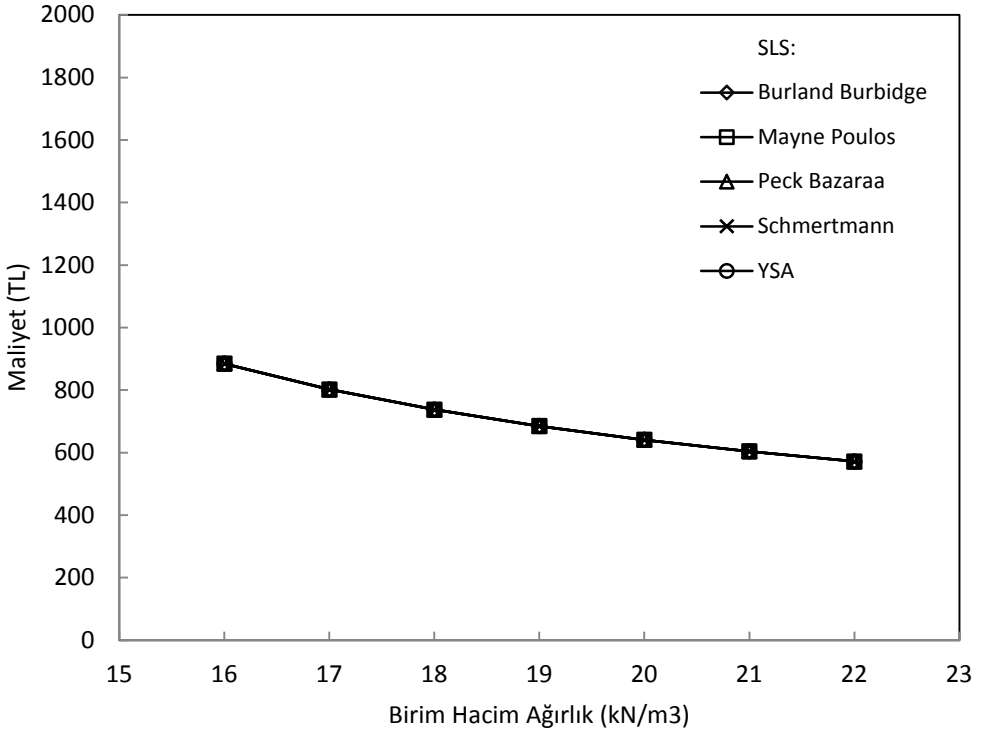
Çizelge 7.11. (Devam) Sığ temel tasarımının birim hacim ağırlık odaklı optimizasyonu

ULS	SLS	γ (kN/m^3)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
YSA	Peck Bazaraa	21	1.00	1.55	1.59	408
YSA	Peck Bazaraa	22	1.00	1.55	1.58	405
YSA	Schmertmann	16	1.00	1.00	3.15	525
YSA	Schmertmann	17	1.00	1.00	3.02	505
YSA	Schmertmann	18	1.00	1.00	2.91	488
YSA	Schmertmann	19	1.00	1.00	2.82	474
YSA	Schmertmann	20	1.16	1.16	2.47	479
YSA	Schmertmann	21	1.25	1.25	2.30	480
YSA	Schmertmann	22	1.27	1.27	2.23	474
YSA	YSA	16	1.19	1.19	2.11	425
YSA	YSA	17	1.20	1.20	2.06	419
YSA	YSA	18	1.13	1.25	1.97	414
YSA	YSA	19	1.00	1.24	1.99	410
YSA	YSA	20	1.00	1.28	1.91	407
YSA	YSA	21	1.00	1.32	1.85	404
YSA	YSA	22	1.00	1.35	1.80	403

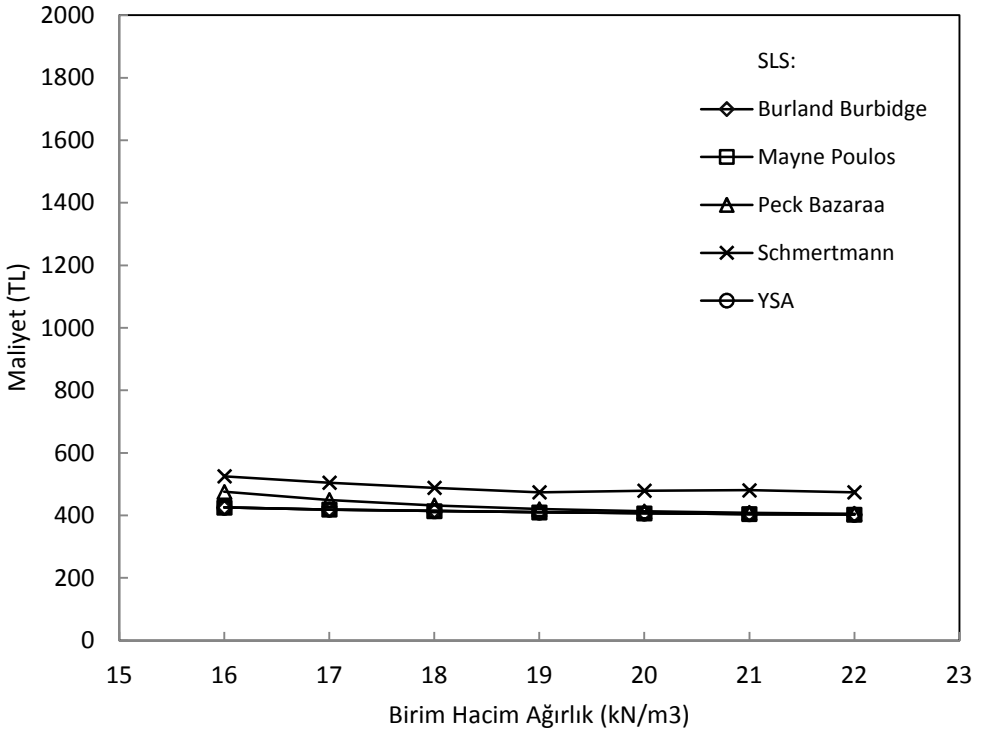
Not: V = 2500 kN, ϕ' = 35° kN, E_s = 50 MPa, FS = 2.5, δ_{maks} = 25 mm, YASS = 0 m

Sığ temellerin drenajlı yükleme durumunda ULS şartları Kulhawy ve YSA taşıma gücü analiz yöntemi, SLS şartları Mayne Poulos, Peck Bazaraa, Burland Burbidge, Schmertmann ve YSA oturma tahmin yöntemleri ile irdelenerek deterministik optimizasyon tasarım maliyetlerinin birim hacim ağırlık ile ilişkisi Şekil 7.19 ve Şekil 7.20'de verilmiştir. ULS kriterlerinin Terzaghi, Meyerhof, Hansen, Vesic, Kulhawy ve YSA taşıma gücü yöntemleri, SLS kriterlerinin Burland Burbidge, Mayne Poulos ve YSA oturma tahmin yöntemleriyle incelendiği deterministik optimizasyon tasarım maliyetlerinin birim hacim ağırlık ile değişimi ise Şekil 7.21, Şekil 7.22 ve Şekil 7.23'de gösterilmiştir.

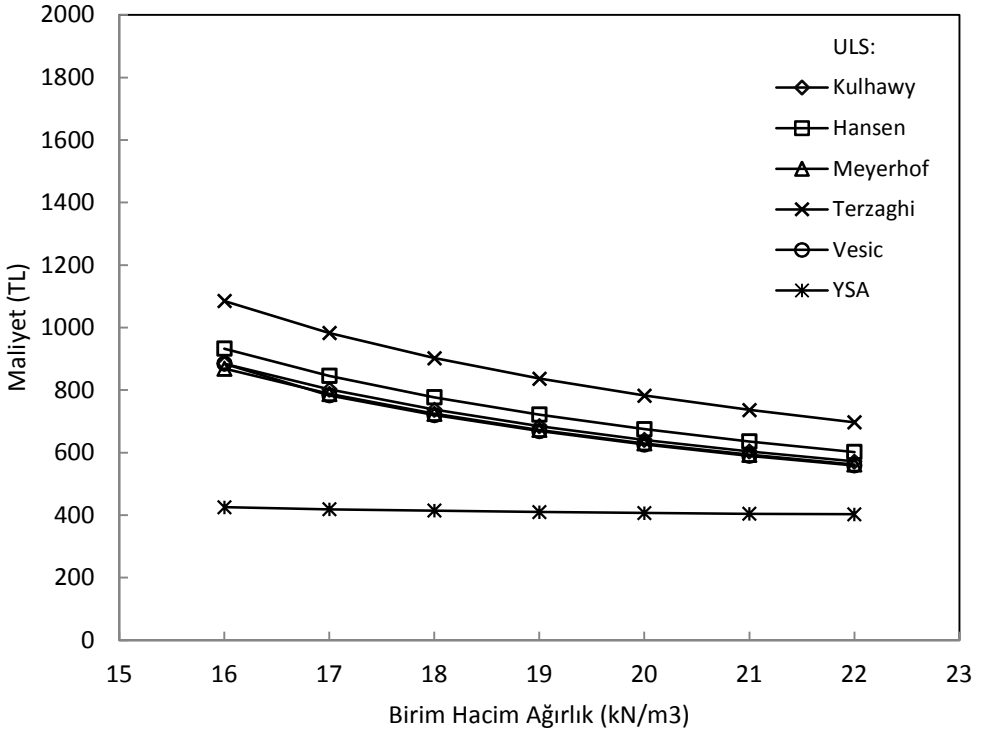
Şekil 7.19'a göre birim hacim ağırlığın 16 – 22 kN/m^3 arasındaki değerleri inşaat maliyetinde %35 azalmaya (884 TL, 572 TL) yol açmıştır.

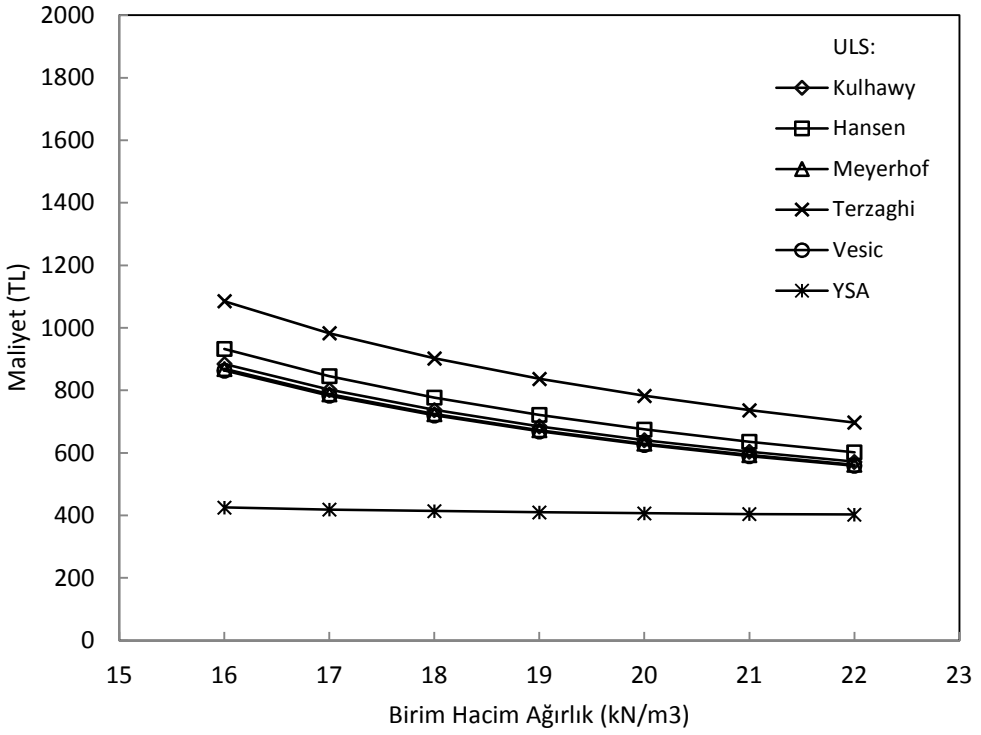

Şekil 7.19. Sığ temel tasarımının Kulhawy taşıma gücü yöntemi için birim hacim ağırlık odaklı optimizasyonu

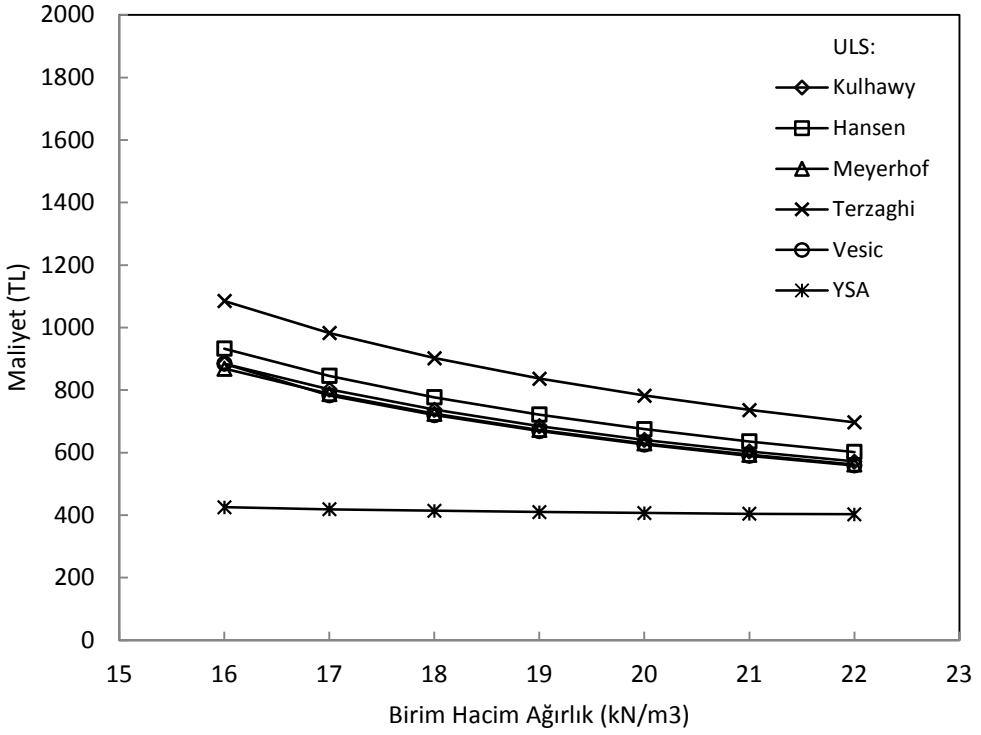

Şekil 7.20. Sığ temel tasarımının YSA taşıma gücü yöntemi için birim hacim ağırlık odaklı optimizasyonu

Şekil 7.21. Sığ temel tasarımının Burland Burbidge oturma analizi yöntemi için birim hacim ağırlık odaklı optimizasyonu

Şekil 7.22. Sığ temel tasarımının Mayne Poulos oturma analizi yöntemi için birim hacim ağırlık odaklı optimizasyonu

Şekil 7.23. Sığ temel tasarımının YSA oturma analizi yöntemi için birim hacim ağırlık odaklı optimizasyonu

Şekil 7.20'ye göre ULS: YSA - SLS: Schmertmann yöntemlerine göre deterministik optimizasyon tasarımında, Schmertmann yönteminin analizlerde etkili olduğu ve γ = 16 – 22 kN/m^3 arasındaki değişim için maliyette %19 azalmaya (525 TL, 424 TL) sebep olduğu görülmektedir. Peck Bazaraa yöntemi için ise artan γ ile birlikte maliyet 70 TL (475, 405 TL) azalmıştır. Diğer yöntemler (BB, MP, YSA) γ = 16 kN/m^3 için 425 TL, γ = 22 kN/m^3 için 403 TL arasında maliyette daha az azalmaya (%5) yol açmıştır.

SLS kriteri optimizasyonu şekillendirmediğinden Şekil 7.21, Şekil 7.22 ve Şekil 7.23'ün aynı olduğu görülmektedir. Terzaghi taşıma gücünün kullanıldığı analizlerde deterministik optimizasyon tasarımları en yüksek maliyeti vermektedir. Çünkü Terzaghi yöntemi diğer yöntemlere göre taşıma gücünü daha az düşük tahmin etmektedir. Diğer yöntemler (Kulhawy, Meyerhof, Vesic) hemen hemen maliyet üzerinde aynı etkiye sahiptir. γ değişiminin YSA oturma analiz yönteminde girdi parametresi olarak kullanılmadığından maliyeti etkilememektedir.

7.4.5. Güvenlik katsayısı odaklı deterministik optimizasyon

Güvenlik katsayısının 2.0 – 4.0 arasında değişen değerleri için gerçekleştirilen deterministik optimizasyon tasarımı sonuçları Çizelge 7.12'de verilmiştir.

Çizelge 7.12. Sığ temel tasarımının güvenlik katsayısı odaklıoptimizasyonu

ULS	SLS	FS	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
Kulhawy	Burland Burbidge	2.0	1.81	1.81	1.81	556
Kulhawy	Burland Burbidge	2.5	1.95	1.95	1.95	641
Kulhawy	Burland Burbidge	3.0	2.08	2.08	2.08	720
Kulhawy	Burland Burbidge	3.5	2.18	2.18	2.18	796
Kulhawy	Burland Burbidge	4.0	2.28	2.28	2.28	868
Kulhawy	Mayne Poulos	2.0	1.81	1.81	1.81	556
Kulhawy	Mayne Poulos	2.5	1.95	1.95	1.95	641
Kulhawy	Mayne Poulos	3.0	2.08	2.08	2.08	720
Kulhawy	Mayne Poulos	3.5	2.18	2.18	2.18	796
Kulhawy	Mayne Poulos	4.0	2.28	2.28	2.28	868
Kulhawy	Peck Bazaraa	2.0	1.81	1.81	1.81	556
Kulhawy	Peck Bazaraa	2.5	1.95	1.95	1.95	641
Kulhawy	Peck Bazaraa	3.0	2.08	2.08	2.08	720
Kulhawy	Peck Bazaraa	3.5	2.18	2.18	2.18	796
Kulhawy	Peck Bazaraa	4.0	2.28	2.28	2.28	868
Kulhawy	Schmertmann	2.0	1.77	1.77	1.93	576
Kulhawy	Schmertmann	2.5	1.95	1.95	1.95	641
Kulhawy	Schmertmann	3.0	2.08	2.08	2.08	720
Kulhawy	Schmertmann	3.5	2.18	2.18	2.18	796
Kulhawy	Schmertmann	4.0	2.28	2.28	2.28	868
Kulhawy	YSA	2.0	1.81	1.81	1.81	556
Kulhawy	YSA	2.5	1.95	1.95	1.95	641
Kulhawy	YSA	3.0	2.08	2.08	2.08	720
Kulhawy	YSA	3.5	2.18	2.18	2.18	796
Kulhawy	YSA	4.0	2.28	2.28	2.28	868
Hansen	Burland Burbidge	2.0	1.86	1.86	1.86	586
Hansen	Burland Burbidge	2.5	2.01	2.01	2.01	675

Çizelge 7.12. (Devam) Sığ temel tasarımının güvenlik katsayısı odaklı optimizasyonu

ULS	SLS	FS	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
Hansen	Burland Burbidge	3.0	2.13	2.13	2.13	759
Hansen	Burland Burbidge	3.5	2.24	2.24	2.24	839
Hansen	Burland Burbidge	4.0	2.35	2.35	2.35	916
Hansen	Mayne Poulos	2.0	1.86	1.86	1.86	586
Hansen	Mayne Poulos	2.5	2.01	2.01	2.01	675
Hansen	Mayne Poulos	3.0	2.13	2.13	2.13	759
Hansen	Mayne Poulos	3.5	2.24	2.24	2.24	839
Hansen	Mayne Poulos	4.0	2.35	2.35	2.35	916
Hansen	Peck Bazaraa	2.0	1.86	1.86	1.86	586
Hansen	Peck Bazaraa	2.5	2.01	2.01	2.01	675
Hansen	Peck Bazaraa	3.0	2.13	2.13	2.13	759
Hansen	Peck Bazaraa	3.5	2.24	2.24	2.24	839
Hansen	Peck Bazaraa	4.0	2.35	2.35	2.35	916
Hansen	Schmertmann	2.0	1.86	1.86	1.88	589
Hansen	Schmertmann	2.5	2.01	2.01	2.01	675
Hansen	Schmertmann	3.0	2.13	2.13	2.13	759
Hansen	Schmertmann	3.5	2.24	2.24	2.24	839
Hansen	Schmertmann	4.0	2.35	2.35	2.35	916
Hansen	YSA	2.0	1.86	1.86	1.86	586
Hansen	YSA	2.5	2.01	2.01	2.01	675
Hansen	YSA	3.0	2.13	2.13	2.13	759
Hansen	YSA	3.5	2.24	2.24	2.24	839
Hansen	YSA	4.0	2.35	2.35	2.35	916
Meyerhof	Burland Burbidge	2.0	1.80	1.80	1.80	547
Meyerhof	Burland Burbidge	2.5	1.94	1.94	1.94	630
Meyerhof	Burland Burbidge	3.0	2.06	2.06	2.06	708
Meyerhof	Burland Burbidge	3.5	2.16	2.16	2.16	782
Meyerhof	Burland Burbidge	4.0	2.26	2.26	2.26	853
Meyerhof	Mayne Poulos	2.0	1.80	1.80	1.80	547
Meyerhof	Mayne Poulos	2.5	1.94	1.94	1.94	630
Meyerhof	Mayne Poulos	3.0	2.06	2.06	2.06	708
Meyerhof	Mayne Poulos	3.5	2.16	2.16	2.16	782
Meyerhof	Mayne Poulos	4.0	2.26	2.26	2.26	853

Çizelge 7.12. (Devam) Sığ temel tasarımının güvenlik katsayısı odaklı optimizasyonu

ULS	SLS	FS	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
Meyerhof	Peck Bazaraa	2.0	1.80	1.80	1.80	547
Meyerhof	Peck Bazaraa	2.5	1.94	1.94	1.94	630
Meyerhof	Peck Bazaraa	3.0	2.06	2.06	2.06	708
Meyerhof	Peck Bazaraa	3.5	2.16	2.16	2.16	782
Meyerhof	Peck Bazaraa	4.0	2.26	2.26	2.26	853
Meyerhof	Schmertmann	2.0	1.75	1.75	1.94	571
Meyerhof	Schmertmann	2.5	1.94	1.94	1.94	630
Meyerhof	Schmertmann	3.0	2.06	2.06	2.06	708
Meyerhof	Schmertmann	3.5	2.16	2.16	2.16	782
Meyerhof	Schmertmann	4.0	2.26	2.26	2.26	853
Meyerhof	YSA	2.0	1.80	1.80	1.80	547
Meyerhof	YSA	2.5	1.94	1.94	1.94	630
Meyerhof	YSA	3.0	2.06	2.06	2.06	708
Meyerhof	YSA	3.5	2.16	2.16	2.16	782
Meyerhof	YSA	4.0	2.26	2.26	2.26	853
Terzaghi	Burland Burbidge	2.0	2.01	2.01	2.01	678
Terzaghi	Burland Burbidge	2.5	2.17	2.17	2.17	783
Terzaghi	Burland Burbidge	3.0	2.30	2.30	2.30	881
Terzaghi	Burland Burbidge	3.5	2.42	2.42	2.42	975
Terzaghi	Burland Burbidge	4.0	2.53	2.53	2.53	1065
Terzaghi	Mayne Poulos	2.0	2.01	2.01	2.01	678
Terzaghi	Mayne Poulos	2.5	2.17	2.17	2.17	783
Terzaghi	Mayne Poulos	3.0	2.30	2.30	2.30	881
Terzaghi	Mayne Poulos	3.5	2.42	2.42	2.42	975
Terzaghi	Mayne Poulos	4.0	2.53	2.53	2.53	1065
Terzaghi	Peck Bazaraa	2.0	2.01	2.01	2.01	678
Terzaghi	Peck Bazaraa	2.5	2.17	2.17	2.17	783
Terzaghi	Peck Bazaraa	3.0	2.30	2.30	2.30	881
Terzaghi	Peck Bazaraa	3.5	2.42	2.42	2.42	975
Terzaghi	Peck Bazaraa	4.0	2.53	2.53	2.53	1065
Terzaghi	Schmertmann	2.0	2.01	2.01	2.01	678
Terzaghi	Schmertmann	2.5	2.17	2.17	2.17	783
Terzaghi	Schmertmann	3.0	2.30	2.30	2.30	881
Terzaghi	Schmertmann	3.5	2.42	2.42	2.42	975

Çizelge 7.12. (Devam) Sığ temel tasarımının güvenlik katsayısı odaklı optimizasyonu

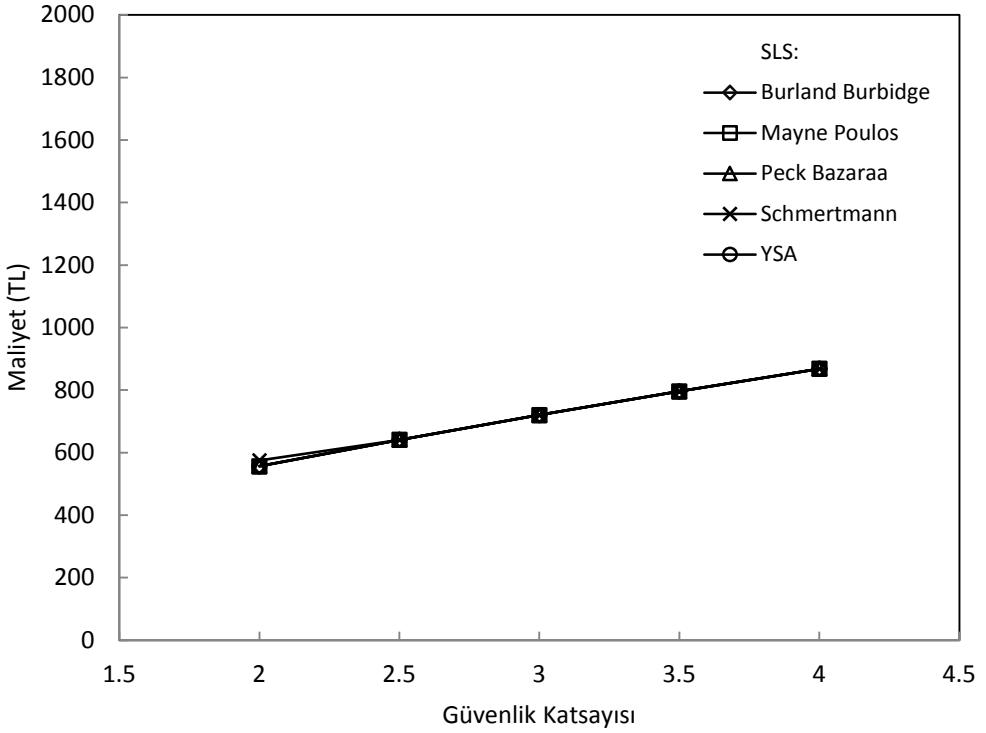
ULS	SLS	FS	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
Terzaghi	Schmertmann	4.0	2.53	2.53	2.53	1065
Terzaghi	YSA	2.0	2.01	2.01	2.01	678
Terzaghi	YSA	2.5	2.17	2.17	2.17	783
Terzaghi	YSA	3.0	2.30	2.30	2.30	881
Terzaghi	YSA	3.5	2.42	2.42	2.42	975
Terzaghi	YSA	4.0	2.53	2.53	2.53	1065
Vesic	Burland Burbidge	2.0	1.79	1.79	1.79	544
Vesic	Burland Burbidge	2.5	1.93	1.93	1.93	626
Vesic	Burland Burbidge	3.0	2.05	2.05	2.05	704
Vesic	Burland Burbidge	3.5	2.18	2.18	2.18	796
Vesic	Burland Burbidge	4.0	2.28	2.28	2.28	868
Vesic	Mayne Poulos	2.0	1.79	1.79	1.79	544
Vesic	Mayne Poulos	2.5	1.93	1.93	1.93	626
Vesic	Mayne Poulos	3.0	2.05	2.05	2.05	704
Vesic	Mayne Poulos	3.5	2.16	2.16	2.16	777
Vesic	Mayne Poulos	4.0	2.26	2.26	2.26	848
Vesic	Peck Bazaraa	2.0	1.79	1.79	1.79	544
Vesic	Peck Bazaraa	2.5	1.93	1.93	1.93	626
Vesic	Peck Bazaraa	3.0	2.05	2.05	2.05	704
Vesic	Peck Bazaraa	3.5	2.16	2.16	2.16	777
Vesic	Peck Bazaraa	4.0	2.26	2.26	2.26	848
Vesic	Schmertmann	2.0	1.74	1.74	1.95	569
Vesic	Schmertmann	2.5	1.93	1.93	1.93	626
Vesic	Schmertmann	3.0	2.05	2.05	2.05	704
Vesic	Schmertmann	3.5	2.16	2.16	2.16	777
Vesic	Schmertmann	4.0	1.57	2.26	2.26	848
Vesic	YSA	2.0	1.79	1.79	1.79	544
Vesic	YSA	2.5	1.93	1.93	1.93	626
Vesic	YSA	3.0	2.05	2.05	2.05	704
Vesic	YSA	3.5	2.18	2.18	2.18	796
Vesic	YSA	4.0	2.28	2.28	2.28	868
YSA	Burland Burbidge	2.0	1.00	1.23	1.59	333
YSA	Burland Burbidge	2.5	1.00	1.28	1.91	407

Çizelge 7.12. (Devam) Sığ temel tasarımının güvenlik katsayısı odaklı optimizasyonu

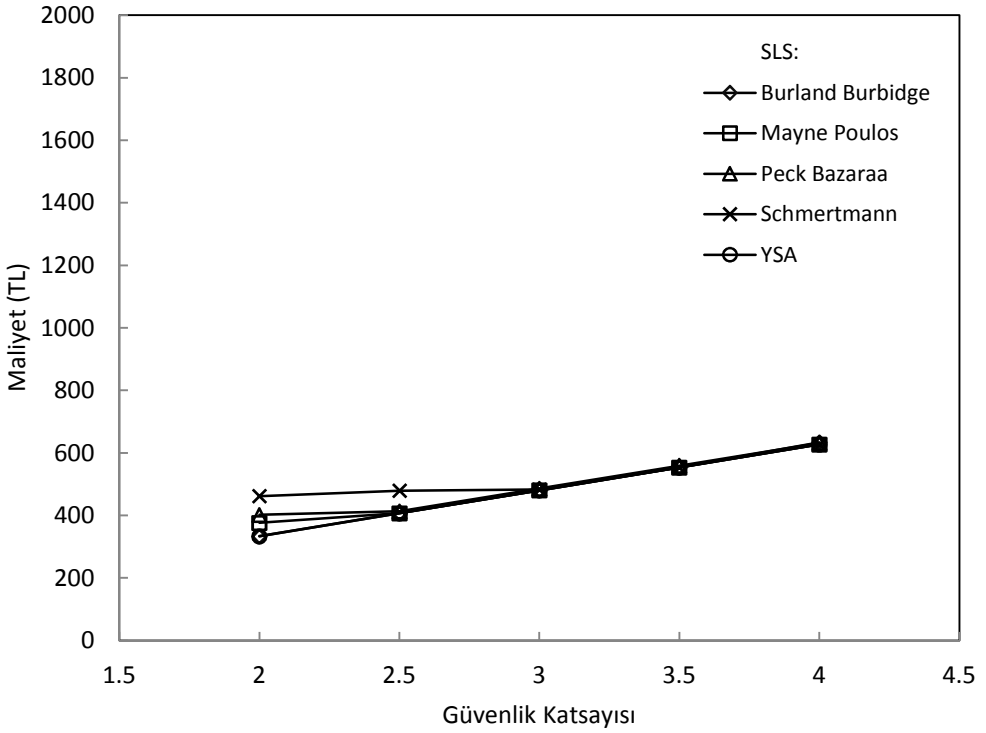
ULS	SLS	FS	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
YSA	Burland Burbidge	3.0	1.00	1.31	2.23	480
YSA	Burland Burbidge	3.5	1.00	1.34	2.56	553
YSA	Burland Burbidge	4.0	1.35	1.41	2.75	634
YSA	Mayne Poulos	2.0	1.47	1.47	1.47	376
YSA	Mayne Poulos	2.5	1.00	1.28	1.91	407
YSA	Mayne Poulos	3.0	1.00	1.31	2.23	480
YSA	Mayne Poulos	3.5	1.00	1.34	2.56	553
YSA	Mayne Poulos	4.0	1.02	1.36	2.88	627
YSA	Peck Bazaraa	2.0	1.00	1.56	1.56	402
YSA	Peck Bazaraa	2.5	1.09	1.57	1.58	413
YSA	Peck Bazaraa	3.0	1.11	1.58	1.88	486
YSA	Peck Bazaraa	3.5	1.14	1.58	2.19	559
YSA	Peck Bazaraa	4.0	1.16	1.59	2.49	632
YSA	Schmertmann	2.0	1.00	1.00	2.74	462
YSA	Schmertmann	2.5	1.16	1.16	2.47	479
YSA	Schmertmann	3.0	1.00	1.17	2.51	483
YSA	Schmertmann	3.5	1.00	1.34	2.56	553
YSA	Schmertmann	4.0	1.02	1.36	2.88	627
YSA	YSA	2.0	1.00	1.23	1.59	333
YSA	YSA	2.5	1.00	1.28	1.91	407
YSA	YSA	3.0	1.00	1.31	2.23	480
YSA	YSA	3.5	1.00	1.34	2.56	553
YSA	YSA	4.0	1.02	1.36	2.88	627

Not: V= 2500 kN, ϕ' = 35° kN, E_s = 50 MPa, δ_{maks} = 25 mm, γ = 20 kN/m^3

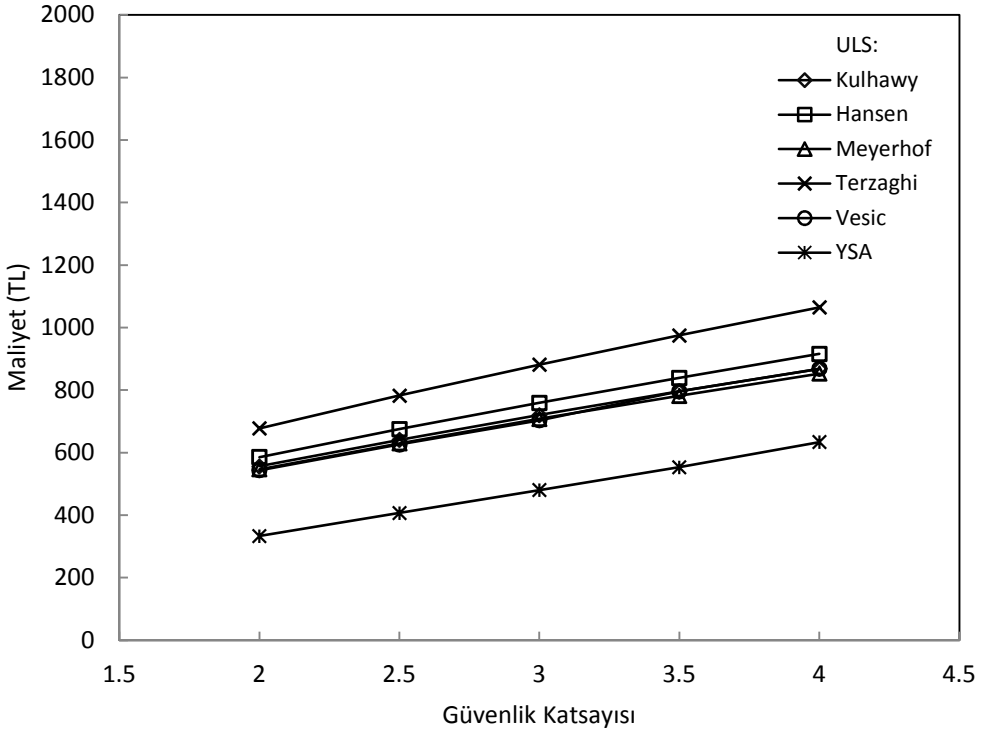
Sığ temellerin drenajlı yükleme durumunda ULS şartları Kulhawy ve YSA taşıma gücü analiz yöntemi, SLS şartları Mayne Poulos, Peck Bazaraa, Burland Burbidge, Schmertmann ve YSA oturma tahmin yöntemleri ile irdelenerek deterministik optimizasyon tasarım maliyetlerinin güvenlik katsayısı ile ilişkisi Şekil 7.24 ve Şekil 7.25'de verilmiştir. ULS kriterlerinin Terzaghi, Meyerhof, Hansen, Vesic, Kulhawy ve YSA taşıma gücü yöntemleri, SLS kriterlerinin Burland Burbidge, Mayne Poulos ve YSA oturma tahmin yöntemleriyle incelendiği deterministik optimizasyon tasarım maliyetlerinin güvenlik katsayısı ile değişimi ise Şekil 7.26, Şekil 7.27 ve Şekil 7.28'de gösterilmiştir.

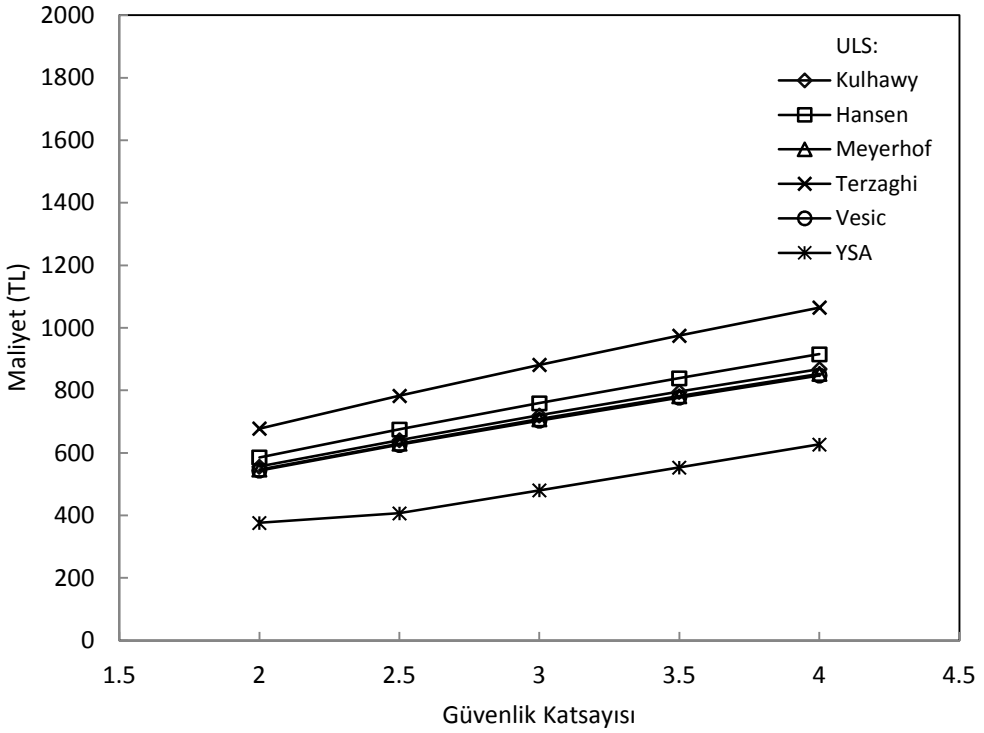

Şekil 7.24. Sığ temel tasarımının Kulhawy taşıma gücü yöntemi için güvenlik katsayısı odaklı optimizasyonu

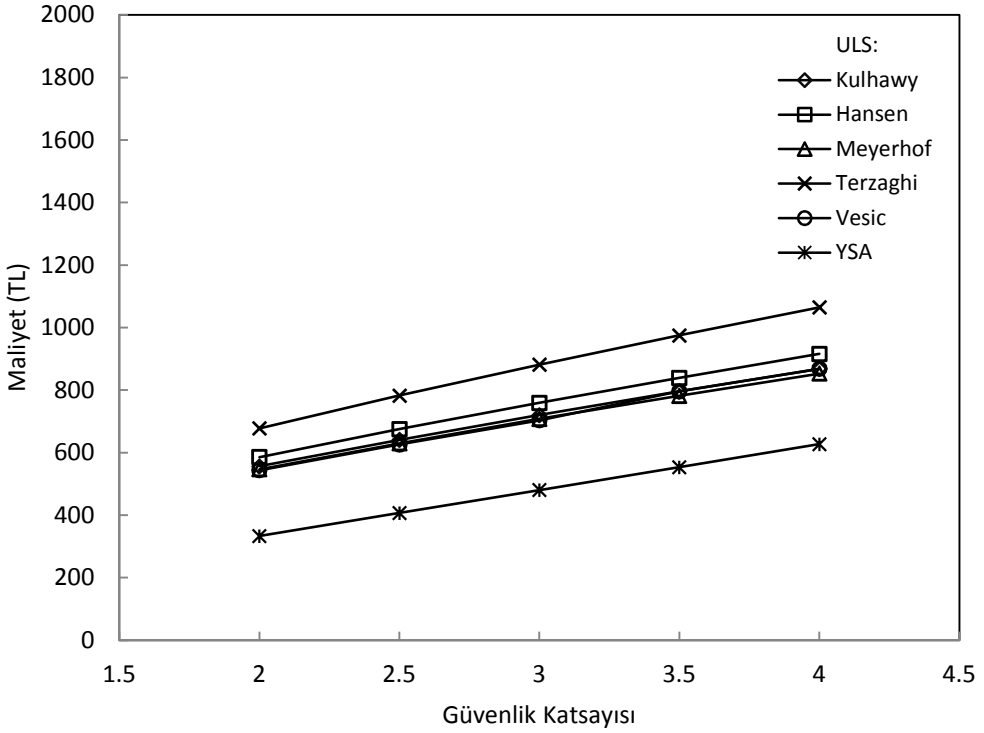

Şekil 7.25. Sığ temel tasarımının YSA taşıma gücü yöntemi için güvenlik katsayısı odaklı optimizasyonu

Şekil 7.26. Sığ temel tasarımının Burland Burbidge oturma analizi yöntemi için güvenlik katsayısı odaklı optimizasyonu

Şekil 7.27. Sığ temel tasarımının Mayne Poulos oturma analizi yöntemi için güvenlik katsayısı odaklı optimizasyonu

Şekil 7.28. Sığ temel tasarımının YSA oturma analizi yöntemi için güvenlik katsayısı odaklı optimizasyonu

Şekil 7.24, Şekil 7.25, Şekil 7.26, Şekil 7.27ve Şekil 7.28'e göre güvenlik katsayısının artması maliyeti artırmaktadır. Şekil 7.24 incelendiğinde FS = 2 ve FS = 4 aralığında deterministik optimizasyona dayalı tasarım maliyetinde %56 artış (556 TL, 868 TL) olduğu saptanmıştır. Aynı şekile göre SLS: Schmertmann kriterine göre FS = 2 değerinde deterministik optimizasyon tasarımı 20 TL maliyetle (576 TL - 556 TL = 20 TL) diğer yöntemlere göre daha düşüktür. Şekil 7.25'e göre ise FS = 2 – 4 aralığında değişimi, YSA Schmertmann için %35 (462 TL, 627 TL), YSA PB için %58 (402 TL, 632 TL), YSA MP için %68 (376 TL 627 TL), YSA YSA için %88 (333 TL 627 TL) temel maliyetinin artmasına sebep olmuştur. Şekil 7.26, Şekil 7.27 ve Şekil 7.28'e göre Mayne Poulus, Burland Burbidge ve YSA oturma analiz yöntemlerine göre yapılan güvenlik katsayısı odaklı deterministik optimizasyon tasarımlarının hemen hemen aynı olduğu görülmektedir. Çünkü güvenlik katsayısı değişiminin taşıma gücündeki etkisi, oturma üzerindeki etkisinden daha fazladır. Terzaghi taşıma gücü en büyük temel boyutlarına şekil verirken YSA en küçük temel boyutlarını vermiştir.

7.4.6. İzin verilen maksimum deplasman odaklı deterministik optimizasyon

İzin verilen maksimum deplasmanın 15 mm – 75 mm arasında değişen değerleri için gerçekleştirilen deterministik optimizasyon tasarımı sonuçları Çizelge 7.13'de verilmiştir.

Çizelge 7.13. Sığ temel tasarımının izin verilen maksimum deplasman odaklı optimizasyonu

ULS	SLS	δ_{maks} (mm)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
Kulhawy	Burland Burbidge	15	1.95	1.95	1.95	641
Kulhawy	Burland Burbidge	25	1.95	1.95	1.95	641
Kulhawy	Burland Burbidge	35	1.95	1.95	1.95	641
Kulhawy	Burland Burbidge	45	1.95	1.95	1.95	641
Kulhawy	Burland Burbidge	55	1.95	1.95	1.95	641
Kulhawy	Burland Burbidge	65	1.95	1.95	1.95	641
Kulhawy	Burland Burbidge	75	1.95	1.95	1.95	641
Kulhawy	Mayne Poulos	15	2.40	2.40	2.40	957
Kulhawy	Mayne Poulos	25	1.95	1.95	1.95	641
Kulhawy	Mayne Poulos	35	1.95	1.95	1.95	641
Kulhawy	Mayne Poulos	45	1.95	1.95	1.95	641
Kulhawy	Mayne Poulos	55	1.95	1.95	1.95	641
Kulhawy	Mayne Poulos	65	1.95	1.95	1.95	641
Kulhawy	Mayne Poulos	75	1.95	1.95	1.95	641
Kulhawy	Peck Bazaraa	15	1.40	2.24	2.24	789
Kulhawy	Peck Bazaraa	25	1.95	1.95	1.95	641
Kulhawy	Peck Bazaraa	35	1.95	1.95	1.95	641
Kulhawy	Peck Bazaraa	45	1.95	1.95	1.95	641
Kulhawy	Peck Bazaraa	55	1.95	1.95	1.95	641
Kulhawy	Peck Bazaraa	65	1.95	1.95	1.95	641
Kulhawy	Peck Bazaraa	75	1.95	1.95	1.95	641
Kulhawy	Schmertmann	15	1.62	1.62	3.20	834
Kulhawy	Schmertmann	25	1.95	1.95	1.95	641
Kulhawy	Schmertmann	35	1.95	1.95	1.95	641
Kulhawy	Schmertmann	45	1.95	1.95	1.95	641
Kulhawy	Schmertmann	55	1.95	1.95	1.95	641
Kulhawy	Schmertmann	65	1.95	1.95	1.95	641
Kulhawy	Schmertmann	75	1.95	1.95	1.95	641

Çizelge 7.13. (Devam) Sığ temel tasarımının izin verilen maksimum deplasman odaklı optimizasyonu

ULS	SLS	δ_{maks} (mm)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
Kulhawy	YSA	15	1.95	1.95	1.95	641
Kulhawy	YSA	25	1.95	1.95	1.95	641
Kulhawy	YSA	35	1.95	1.95	1.95	641
Kulhawy	YSA	45	1.95	1.95	1.95	641
Kulhawy	YSA	55	1.95	1.95	1.95	641
Kulhawy	YSA	65	1.95	1.95	1.95	641
Kulhawy	YSA	75	1.95	1.95	1.95	641
Hansen	Burland Burbidge	15	2.01	2.01	2.01	675
Hansen	Burland Burbidge	25	2.01	2.01	2.01	675
Hansen	Burland Burbidge	35	2.01	2.01	2.01	675
Hansen	Burland Burbidge	45	2.01	2.01	2.01	675
Hansen	Burland Burbidge	55	2.01	2.01	2.01	675
Hansen	Burland Burbidge	65	2.01	2.01	2.01	675
Hansen	Burland Burbidge	75	2.01	2.01	2.01	675
Hansen	Mayne Poulos	15	2.40	2.40	2.40	957
Hansen	Mayne Poulos	25	2.01	2.01	2.01	675
Hansen	Mayne Poulos	35	2.01	2.01	2.01	675
Hansen	Mayne Poulos	45	2.01	2.01	2.01	675
Hansen	Mayne Poulos	55	2.01	2.01	2.01	675
Hansen	Mayne Poulos	65	2.01	2.01	2.01	675
Hansen	Mayne Poulos	75	2.01	2.01	2.01	675
Hansen	Peck Bazaraa	15	1.56	2.27	2.27	818
Hansen	Peck Bazaraa	25	2.01	2.01	2.01	675
Hansen	Peck Bazaraa	35	2.01	2.01	2.01	675
Hansen	Peck Bazaraa	45	2.01	2.01	2.01	675
Hansen	Peck Bazaraa	55	2.01	2.01	2.01	675
Hansen	Peck Bazaraa	65	2.01	2.01	2.01	675
Hansen	Peck Bazaraa	75	2.01	2.01	2.01	675
Hansen	Schmertmann	15	1.70	1.70	3.11	853
Hansen	Schmertmann	25	2.01	2.01	2.01	675
Hansen	Schmertmann	35	2.01	2.01	2.01	675
Hansen	Schmertmann	45	2.01	2.01	2.01	675
Hansen	Schmertmann	55	2.01	2.01	2.01	675
Hansen	Schmertmann	65	2.01	2.01	2.01	675
Hansen	Schmertmann	75	2.01	2.01	2.01	675

Çizelge 7.13. (Devam) Sığ temel tasarımının izin verilen maksimum deplasman odaklı optimizasyonu

ULS	SLS	δ_{maks} (mm)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
Hansen	YSA	15	2.01	2.01	2.01	675
Hansen	YSA	25	2.01	2.01	2.01	675
Hansen	YSA	35	2.01	2.01	2.01	675
Hansen	YSA	45	2.01	2.01	2.01	675
Hansen	YSA	55	2.01	2.01	2.01	675
Hansen	YSA	65	2.01	2.01	2.01	675
Hansen	YSA	75	2.01	2.01	2.01	675
Meyerhof	Burland Burbidge	15	1.94	1.94	1.94	630
Meyerhof	Burland Burbidge	25	1.94	1.94	1.94	630
Meyerhof	Burland Burbidge	35	1.94	1.94	1.94	630
Meyerhof	Burland Burbidge	45	1.94	1.94	1.94	630
Meyerhof	Burland Burbidge	55	1.94	1.94	1.94	630
Meyerhof	Burland Burbidge	65	1.94	1.94	1.94	630
Meyerhof	Burland Burbidge	75	1.94	1.94	1.94	630
Meyerhof	Mayne Poulos	15	2.40	2.40	2.40	957
Meyerhof	Mayne Poulos	25	1.94	1.94	1.94	630
Meyerhof	Mayne Poulos	35	1.94	1.94	1.94	630
Meyerhof	Mayne Poulos	45	1.94	1.94	1.94	630
Meyerhof	Mayne Poulos	55	1.94	1.94	1.94	630
Meyerhof	Mayne Poulos	65	1.94	1.94	1.94	630
Meyerhof	Mayne Poulos	75	1.94	1.94	1.94	630
Meyerhof	Peck Bazaraa	15	1.25	2.21	2.21	763
Meyerhof	Peck Bazaraa	25	1.94	1.94	1.94	630
Meyerhof	Peck Bazaraa	35	1.94	1.94	1.94	630
Meyerhof	Peck Bazaraa	45	1.94	1.94	1.94	630
Meyerhof	Peck Bazaraa	55	1.94	1.94	1.94	630
Meyerhof	Peck Bazaraa	65	1.94	1.94	1.94	630
Meyerhof	Peck Bazaraa	75	1.94	1.94	1.94	630
Meyerhof	Schmertmann	15	1.62	1.62	3.20	834
Meyerhof	Schmertmann	25	1.94	1.94	1.94	630
Meyerhof	Schmertmann	35	1.94	1.94	1.94	630
Meyerhof	Schmertmann	45	1.94	1.94	1.94	630
Meyerhof	Schmertmann	55	1.94	1.94	1.94	630
Meyerhof	Schmertmann	65	1.94	1.94	1.94	630
Meyerhof	Schmertmann	75	1.94	1.94	1.94	630

Çizelge 7.13. (Devam) Sığ temel tasarımının izin verilen maksimum deplasman odaklı optimizasyonu

ULS	SLS	δ_{maks} (mm)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
Meyerhof	YSA	15	1.94	1.94	1.94	630
Meyerhof	YSA	25	1.94	1.94	1.94	630
Meyerhof	YSA	35	1.94	1.94	1.94	630
Meyerhof	YSA	45	1.94	1.94	1.94	630
Meyerhof	YSA	55	1.94	1.94	1.94	630
Meyerhof	YSA	65	1.94	1.94	1.94	630
Meyerhof	YSA	75	1.94	1.94	1.94	630
Terzaghi	Burland Burbidge	15	2.17	2.17	2.17	783
Terzaghi	Burland Burbidge	25	2.17	2.17	2.17	783
Terzaghi	Burland Burbidge	35	2.17	2.17	2.17	783
Terzaghi	Burland Burbidge	45	2.17	2.17	2.17	783
Terzaghi	Burland Burbidge	55	2.17	2.17	2.17	783
Terzaghi	Burland Burbidge	65	2.17	2.17	2.17	783
Terzaghi	Burland Burbidge	75	2.17	2.17	2.17	783
Terzaghi	Mayne Poulos	15	2.40	2.40	2.40	957
Terzaghi	Mayne Poulos	25	2.17	2.17	2.17	783
Terzaghi	Mayne Poulos	35	2.17	2.17	2.17	783
Terzaghi	Mayne Poulos	45	2.17	2.17	2.17	783
Terzaghi	Mayne Poulos	55	2.17	2.17	2.17	783
Terzaghi	Mayne Poulos	65	2.17	2.17	2.17	783
Terzaghi	Mayne Poulos	75	2.17	2.17	2.17	783
Terzaghi	Peck Bazaraa	15	1.74	2.30	2.30	850
Terzaghi	Peck Bazaraa	25	2.17	2.17	2.17	783
Terzaghi	Peck Bazaraa	35	2.17	2.17	2.17	783
Terzaghi	Peck Bazaraa	45	2.17	2.17	2.17	783
Terzaghi	Peck Bazaraa	55	2.17	2.17	2.17	783
Terzaghi	Peck Bazaraa	65	2.17	2.17	2.17	783
Terzaghi	Peck Bazaraa	75	2.17	2.17	2.17	783
Terzaghi	Schmertmann	15	1.81	1.81	3.00	879
Terzaghi	Schmertmann	25	2.17	2.17	2.17	783
Terzaghi	Schmertmann	35	2.17	2.17	2.17	783
Terzaghi	Schmertmann	45	2.17	2.17	2.17	783
Terzaghi	Schmertmann	55	2.17	2.17	2.17	783
Terzaghi	Schmertmann	65	2.17	2.17	2.17	783
Terzaghi	Schmertmann	75	2.17	2.17	2.17	783

Çizelge 7.13. (Devam) Sığ temel tasarımının izin verilen maksimum deplasman odaklı optimizasyonu

ULS	SLS	δ_{maks} (mm)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
Terzaghi	YSA	15	2.17	2.17	2.17	783
Terzaghi	YSA	25	2.17	2.17	2.17	783
Terzaghi	YSA	35	2.17	2.17	2.17	783
Terzaghi	YSA	45	2.17	2.17	2.17	783
Terzaghi	YSA	55	2.17	2.17	2.17	783
Terzaghi	YSA	65	2.17	2.17	2.17	783
Terzaghi	YSA	75	2.17	2.17	2.17	783
Vesic	Burland Burbidge	15	1.93	1.93	1.93	626
Vesic	Burland Burbidge	25	1.93	1.93	1.93	626
Vesic	Burland Burbidge	35	1.93	1.93	1.93	626
Vesic	Burland Burbidge	45	1.93	1.93	1.93	626
Vesic	Burland Burbidge	55	1.93	1.93	1.93	626
Vesic	Burland Burbidge	65	1.93	1.93	1.93	626
Vesic	Burland Burbidge	75	1.93	1.93	1.93	626
Vesic	Mayne Poulos	15	2.40	2.40	2.40	957
Vesic	Mayne Poulos	25	1.93	1.93	1.93	626
Vesic	Mayne Poulos	35	1.93	1.93	1.93	626
Vesic	Mayne Poulos	45	1.93	1.93	1.93	626
Vesic	Mayne Poulos	55	1.93	1.93	1.93	626
Vesic	Mayne Poulos	65	1.93	1.93	1.93	626
Vesic	Mayne Poulos	75	1.93	1.93	1.93	626
Vesic	Peck Bazaraa	15	1.38	2.24	2.24	786
Vesic	Peck Bazaraa	25	1.93	1.93	1.93	626
Vesic	Peck Bazaraa	35	1.93	1.93	1.93	626
Vesic	Peck Bazaraa	45	1.93	1.93	1.93	626
Vesic	Peck Bazaraa	55	1.93	1.93	1.93	626
Vesic	Peck Bazaraa	65	1.93	1.93	1.93	626
Vesic	Peck Bazaraa	75	1.93	1.93	1.93	626
Vesic	Schmertmann	15	1.58	1.58	3.24	827
Vesic	Schmertmann	25	1.93	1.93	1.93	626
Vesic	Schmertmann	35	1.93	1.93	1.93	626
Vesic	Schmertmann	45	1.93	1.93	1.93	626
Vesic	Schmertmann	55	1.93	1.93	1.93	626
Vesic	Schmertmann	65	1.93	1.93	1.93	626
Vesic	Schmertmann	75	1.93	1.93	1.93	626

Çizelge 7.13. (Devam) Sığ temel tasarımının izin verilen maksimum deplasman odaklı optimizasyonu

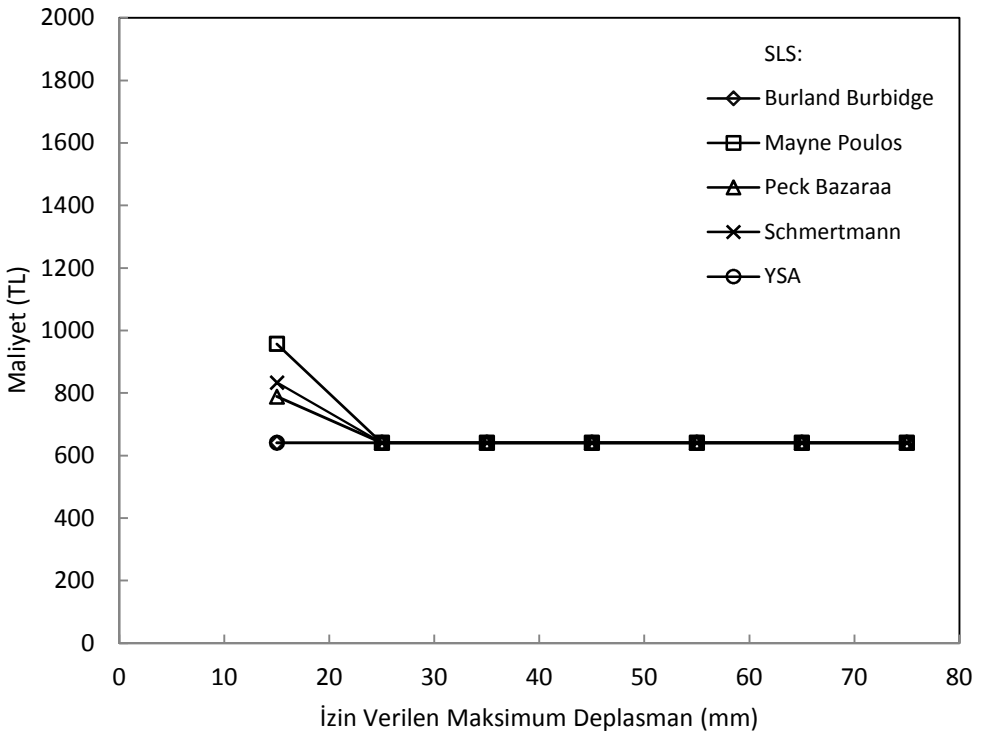
ULS	SLS	δ_{maks} (mm)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
Vesic	YSA	15	1.93	1.93	1.93	626
Vesic	YSA	25	1.93	1.93	1.93	626
Vesic	YSA	35	1.93	1.93	1.93	626
Vesic	YSA	45	1.93	1.93	1.93	626
Vesic	YSA	55	1.93	1.93	1.93	626
Vesic	YSA	65	1.93	1.93	1.93	626
Vesic	YSA	75	1.93	1.93	1.93	626
YSA	Burland Burbidge	15	1.00	1.28	1.91	407
YSA	Burland Burbidge	25	1.00	1.28	1.91	407
YSA	Burland Burbidge	35	1.00	1.28	1.91	407
YSA	Burland Burbidge	45	1.00	1.28	1.91	407
YSA	Burland Burbidge	55	1.00	1.28	1.91	407
YSA	Burland Burbidge	65	1.00	1.28	1.91	407
YSA	Burland Burbidge	75	1.00	1.28	1.91	407
YSA	Mayne Poulos	15	2.40	2.40	2.40	957
YSA	Mayne Poulos	25	1.00	1.28	1.91	407
YSA	Mayne Poulos	35	1.00	1.28	1.91	407
YSA	Mayne Poulos	45	1.00	1.28	1.91	407
YSA	Mayne Poulos	55	1.00	1.28	1.91	407
YSA	Mayne Poulos	65	1.00	1.28	1.91	407
YSA	Mayne Poulos	75	1.00	1.28	1.91	407
YSA	Peck Bazaraa	15	1.00	2.16	2.16	718
YSA	Peck Bazaraa	25	1.09	1.57	1.58	413
YSA	Peck Bazaraa	35	1.00	1.28	1.91	407
YSA	Peck Bazaraa	45	1.00	1.28	1.91	407
YSA	Peck Bazaraa	55	1.00	1.28	1.91	407
YSA	Peck Bazaraa	65	1.00	1.28	1.91	407
YSA	Schmertmann	15	1.30	1.30	3.67	771
YSA	Schmertmann	25	1.16	1.16	2.47	479
YSA	Schmertmann	35	1.12	1.43	1.71	409
YSA	Schmertmann	45	1.14	1.43	1.71	409
YSA	Schmertmann	55	1.14	1.43	1.71	409
YSA	Schmertmann	65	1.05	1.30	1.87	407
YSA	Schmertmann	75	1.14	1.43	1.71	409
YSA	YSA	15	1.00	1.28	1.91	407
YSA	YSA	25	1.00	1.28	1.91	407
YSA	YSA	35	1.00	1.28	1.91	407
YSA	YSA	45	1.00	1.28	1.91	407
YSA	YSA	55	1.00	1.28	1.91	407

Çizelge 7.13. (Devam) Sığ temel tasarımının izin verilen maksimum deplasman odaklı optimizasyonu

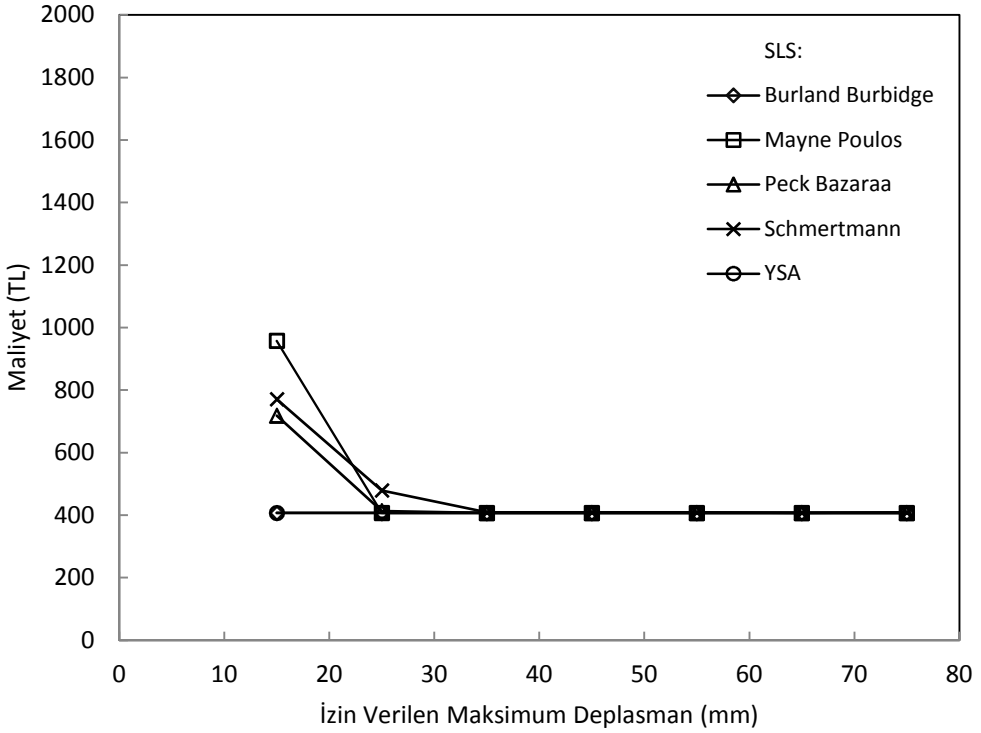
ULS	SLS	δ_{maks} (mm)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
YSA	YSA	65	1.00	1.28	1.91	407
YSA	YSA	75	1.00	1.28	1.91	407

Not: V= 2500 kN, ϕ' = 35° kN, E_s = 50 MPa, FS = 2.5, γ = 20 kN/m^3

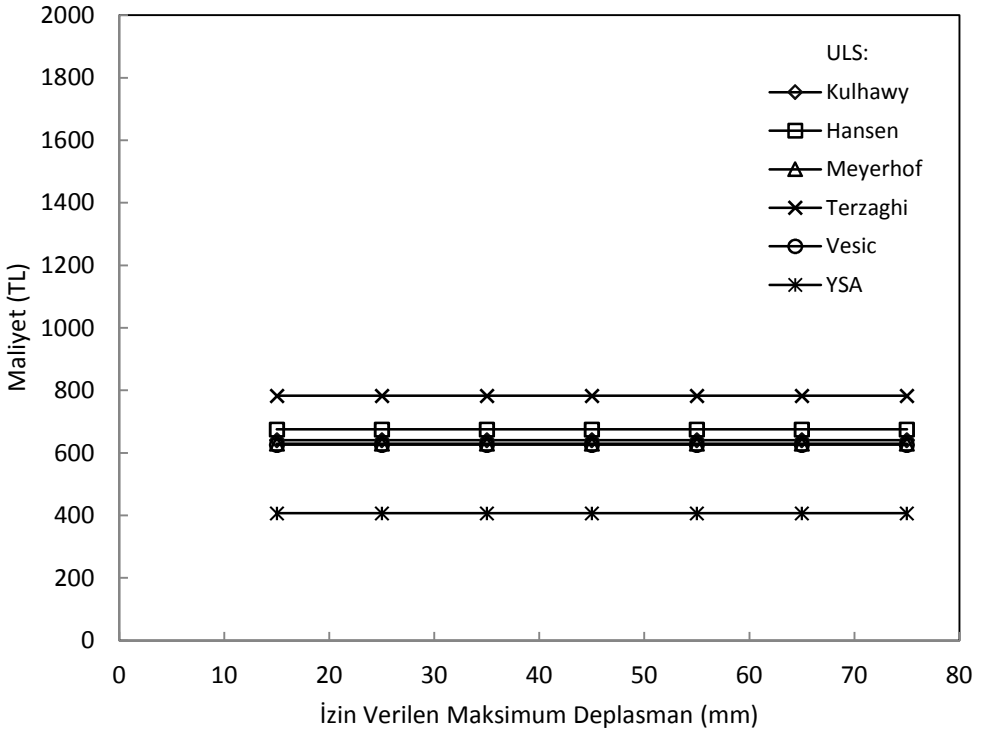
Sığ temellerin drenajlı yükleme durumunda ULS şartları Kulhawy ve YSA taşıma gücü analiz yöntemi, SLS şartları Mayne Poulos, Peck Bazaraa, Burland Burbidge, Schmertmann ve YSA oturma tahmin yöntemleri ile irdelenerek deterministik optimizasyon tasarım maliyetlerinin izin verilen maksimum deplasman ile ilişkisi Şekil 7.29 ve Şekil 7.30'da verilmiştir. ULS kriterlerinin Terzaghi, Meyerhof, Hansen, Vesic, Kulhawy ve YSA taşıma gücü yöntemleri, SLS kriterlerinin Burland Burbidge, Mayne Poulos ve YSA oturma tahmin yöntemleriyle incelendiği deterministik optimizasyon tasarım maliyetlerinin izin verilen maksimum deplasman ile değişimi ise Şekil 7.31, Şekil 7.32 ve Şekil 7.33'de gösterilmiştir.

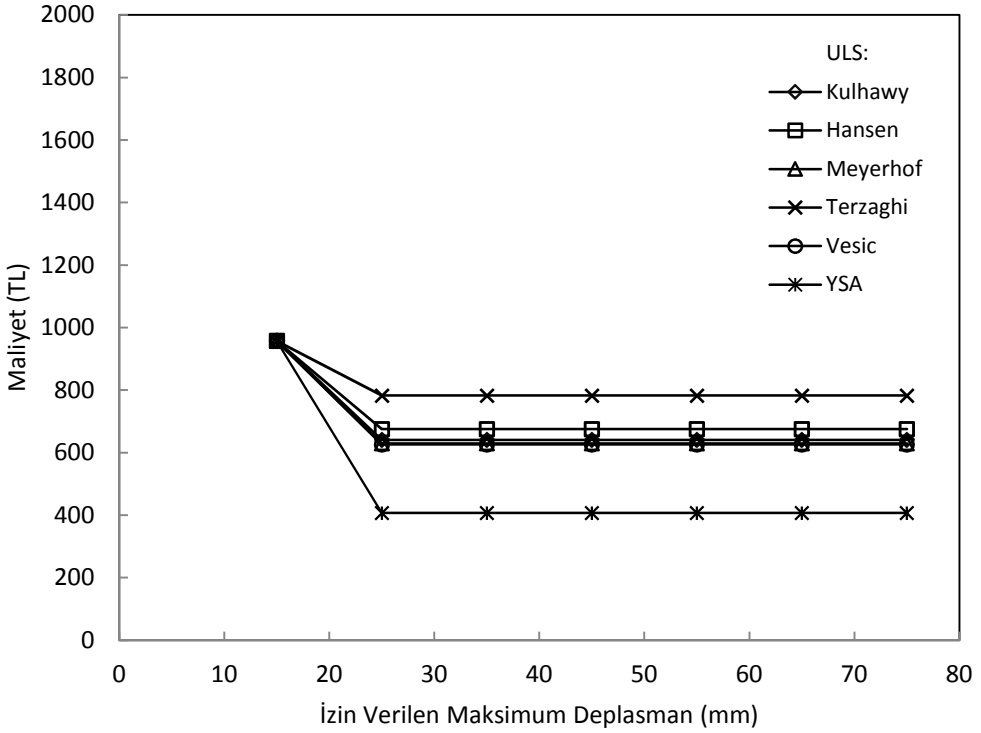

Şekil 7.29. Sığ temel tasarımının Kulhawy taşıma gücü yöntemi için izin verilen maksimum deplasman odaklı optimizasyonu

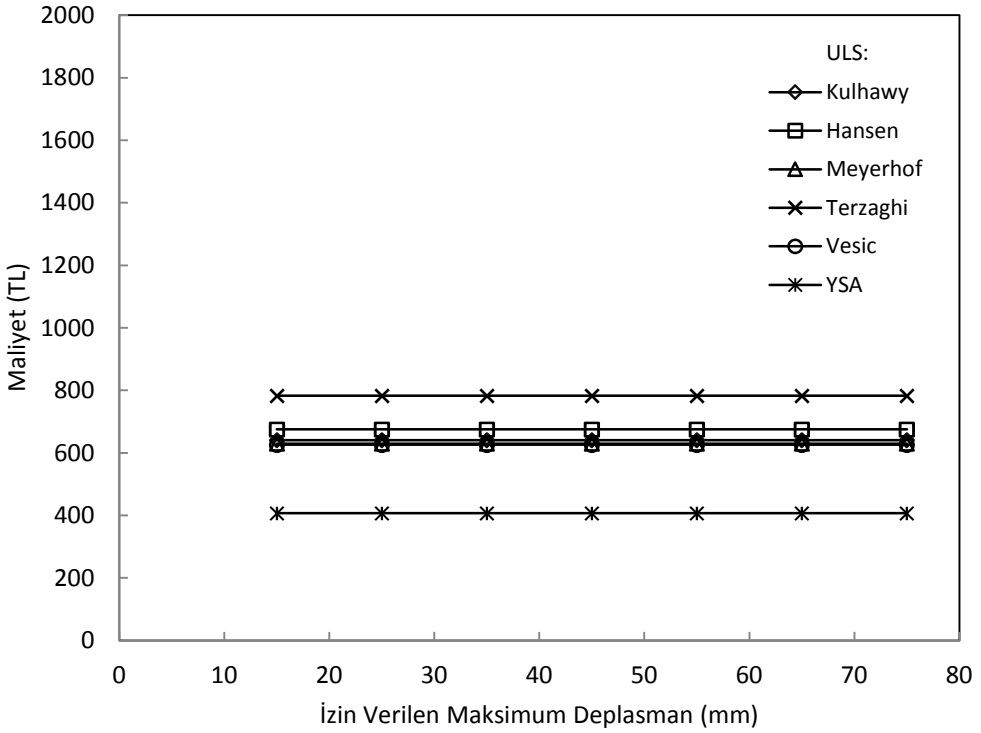

Şekil 7.30. Sığ temel tasarımının YSA taşıma gücü yöntemi için izin verilen maksimum deplasman odaklı optimizasyonu

Şekil 7.31. Sığ temel tasarımının Burland Burbidge oturma analizi yöntemi için izin verilen maksimum deplasman odaklı optimizasyonu

Şekil 7.32. Sığ temel tasarımının Mayne Poulos oturma analizi yöntemi için izin verilen maksimum deplasman odaklı optimizasyonu

Şekil 7.33. Sığ temel tasarımının YSA oturma analizi yöntemi için izin verilen maksimum deplasman odaklı optimizasyonu

Şekil 7.29'a göre izin verilen maksimum deplasman 15 - 25 mm aralığında BB, Schmertmann, Peck Bazaraa yöntemleri etkili olarak deterministik optimizasyona göre inşaat maliyetini sırasıyla %33 (957 TL, 641 TL), %23 (834 TL, 641 TL) ve %19 (789 TL, 641 TL) düşürmüştür. δ_{maks} değeri 25 mm'den sonra temel boyutları D = B = L = 1.95 m ve maliyet 641 TL olarak sabit kalmıştır. Şekil 7.30'a göre tasarım δ_{maks} değeri 35 mm'e kadar oturma analiz yöntemleri ile belirlenirken; 35 mm'den sonra D = 1.00 m, B = 1.28 m, L = 1.91 m temel boyutlarıyla maliyet 407 TL olarak optimize edilmiştir. Şekil 7.31, Şekil 7.32 ve Şekil 7.33'e göre deterministik optimizasyon Terzaghi 879 TL, Hansen 675 TL, Kulhawy 641 TL, Meyerhof 630 TL, Vesic 626 TL, YSA 407 TL temel maliyetinde taşıma gücü analiz yöntemlerine tasarım yapılmıştır.

7.4.7. Birim fiyat odaklı deterministik optimizasyon

Birim fiyat yılının 2008 – 2011 arasında değişen değerleri için gerçekleştirilen deterministik optimizasyon tasarımı sonuçları Çizelge 7.14'de verilmiştir.

Çizelge 7.14. Sığ temel tasarımının birim fiyat odaklı optimizasyonu

ULS	SLS	Birim fiyat	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
Kulhawy	Burland Burbidge	2008	1.95	1.95	1.95	553
Kulhawy	Burland Burbidge	2009	1.95	1.95	1.95	565
Kulhawy	Burland Burbidge	2010	1.95	1.95	1.95	583
Kulhawy	Burland Burbidge	2011	1.95	1.95	1.95	641
Kulhawy	Mayne Poulos	2008	1.95	1.95	1.95	553
Kulhawy	Mayne Poulos	2009	1.95	1.95	1.95	565
Kulhawy	Mayne Poulos	2010	1.95	1.95	1.95	583
Kulhawy	Mayne Poulos	2011	1.95	1.95	1.95	641
Kulhawy	Peck Bazaraa	2008	1.95	1.95	1.95	553
Kulhawy	Peck Bazaraa	2009	1.95	1.95	1.95	565
Kulhawy	Peck Bazaraa	2010	1.95	1.95	1.95	583
Kulhawy	Peck Bazaraa	2011	1.95	1.95	1.95	641
Kulhawy	Schmertmann	2008	1.95	1.95	1.95	553

Çizelge 7.14. (Devam) Sığ temel tasarımının birim fiyat odaklı optimizasyonu

ULS	SLS	Birim fiyat	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
Kulhawy	Schmertmann	2009	1.95	1.95	1.95	565
Kulhawy	Schmertmann	2010	1.95	1.95	1.95	583
Kulhawy	Schmertmann	2011	1.95	1.95	1.95	641
Kulhawy	YSA	2008	1.95	1.95	1.95	553
Kulhawy	YSA	2009	1.95	1.95	1.95	565
Kulhawy	YSA	2010	1.95	1.95	1.95	583
Kulhawy	YSA	2011	1.95	1.95	1.95	641
Hansen	Burland Burbidge	2008	2.01	2.01	2.01	582
Hansen	Burland Burbidge	2009	2.01	2.01	2.01	595
Hansen	Burland Burbidge	2010	2.01	2.01	2.01	614
Hansen	Burland Burbidge	2011	2.01	2.01	2.01	675
Hansen	Mayne Poulos	2008	2.01	2.01	2.01	582
Hansen	Mayne Poulos	2009	2.01	2.01	2.01	595
Hansen	Mayne Poulos	2010	2.01	2.01	2.01	614
Hansen	Mayne Poulos	2011	2.01	2.01	2.01	675
Hansen	Peck Bazaraa	2008	2.01	2.01	2.01	582
Hansen	Peck Bazaraa	2009	2.01	2.01	2.01	595
Hansen	Peck Bazaraa	2010	2.01	2.01	2.01	614
Hansen	Peck Bazaraa	2011	2.01	2.01	2.01	675
Hansen	Schmertmann	2008	2.01	2.01	2.01	582
Hansen	Schmertmann	2009	2.00	2.01	2.01	597
Hansen	Schmertmann	2010	2.01	2.01	2.01	614
Hansen	Schmertmann	2011	2.01	2.01	2.01	675
Hansen	YSA	2008	2.01	2.01	2.01	582
Hansen	YSA	2009	2.01	2.01	2.01	595
Hansen	YSA	2010	2.01	2.01	2.01	614
Hansen	YSA	2011	2.01	2.01	2.01	675
Meyerhof	Burland Burbidge	2008	1.94	1.94	1.94	543
Meyerhof	Burland Burbidge	2009	1.94	1.94	1.94	555
Meyerhof	Burland Burbidge	2010	1.94	1.94	1.94	573
Meyerhof	Burland Burbidge	2011	1.94	1.94	1.94	630
Meyerhof	Mayne Poulos	2008	1.94	1.94	1.94	543

Çizelge 7.14. (Devam) Sığ temel tasarımının birim fiyat odaklı optimizasyonu

ULS	SLS	Birim fiyat	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
Meyerhof	Mayne Poulos	2009	1.94	1.94	1.94	555
Meyerhof	Mayne Poulos	2010	1.94	1.94	1.94	573
Meyerhof	Mayne Poulos	2011	1.94	1.94	1.94	630
Meyerhof	Peck Bazaraa	2008	1.94	1.94	1.94	543
Meyerhof	Peck Bazaraa	2009	1.94	1.94	1.94	555
Meyerhof	Peck Bazaraa	2010	1.94	1.94	1.94	573
Meyerhof	Peck Bazaraa	2011	1.94	1.94	1.94	630
Meyerhof	Schmertmann	2008	1.94	1.94	1.94	543
Meyerhof	Schmertmann	2009	1.94	1.94	1.94	555
Meyerhof	Schmertmann	2010	1.94	1.94	1.94	573
Meyerhof	Schmertmann	2011	1.94	1.94	1.94	630
Meyerhof	YSA	2008	1.94	1.94	1.94	543
Meyerhof	YSA	2009	1.94	1.94	1.94	555
Meyerhof	YSA	2010	1.94	1.94	1.94	573
Meyerhof	YSA	2011	1.94	1.94	1.94	630
Terzaghi	Burland Burbidge	2008	2.17	2.17	2.17	675
Terzaghi	Burland Burbidge	2009	2.17	2.17	2.17	689
Terzaghi	Burland Burbidge	2010	2.17	2.17	2.17	712
Terzaghi	Burland Burbidge	2011	2.17	2.17	2.17	783
Terzaghi	Mayne Poulos	2008	2.17	2.17	2.17	675
Terzaghi	Mayne Poulos	2009	2.17	2.17	2.17	689
Terzaghi	Mayne Poulos	2010	2.17	2.17	2.17	712
Terzaghi	Mayne Poulos	2011	2.17	2.17	2.17	783
Terzaghi	Peck Bazaraa	2008	2.17	2.17	2.17	675
Terzaghi	Peck Bazaraa	2009	2.17	2.17	2.17	689
Terzaghi	Peck Bazaraa	2010	2.17	2.17	2.17	712
Terzaghi	Peck Bazaraa	2011	2.17	2.17	2.17	783
Terzaghi	Schmertmann	2008	2.17	2.17	2.17	675
Terzaghi	Schmertmann	2009	2.17	2.17	2.17	689
Terzaghi	Schmertmann	2010	2.17	2.17	2.17	712
Terzaghi	Schmertmann	2011	2.17	2.17	2.17	783
Terzaghi	YSA	2008	2.17	2.17	2.17	675

Çizelge 7.14. (Devam) Sığ temel tasarımının birim fiyat odaklı optimizasyonu

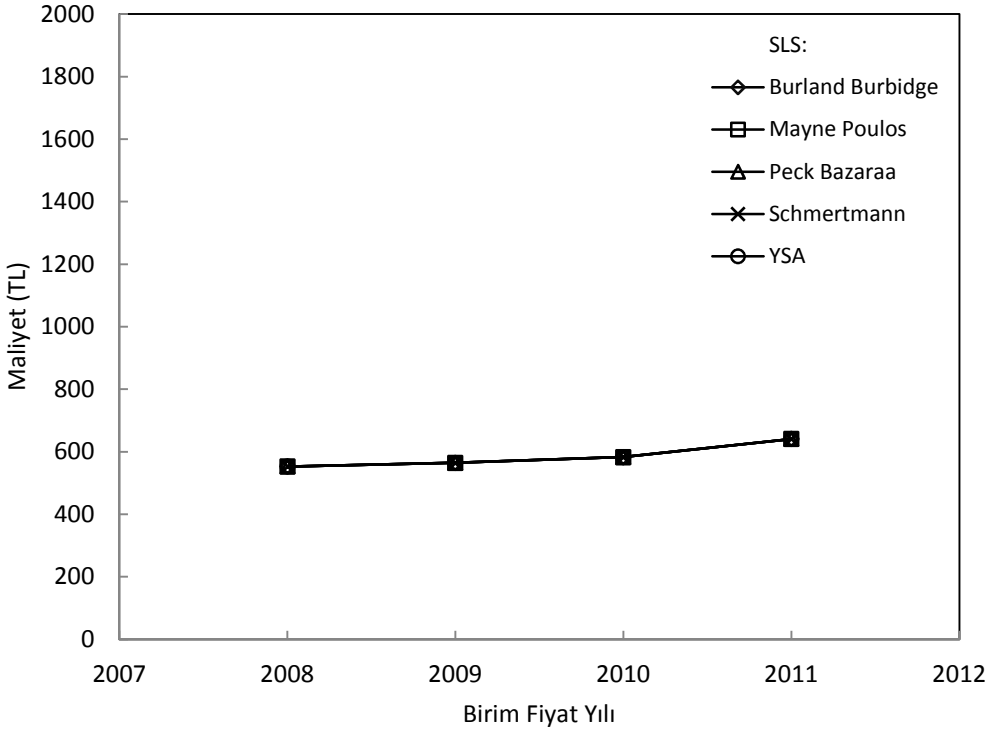
ULS	SLS	Birim fiyat	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
Terzaghi	YSA	2009	2.17	2.17	2.17	689
Terzaghi	YSA	2010	2.17	2.17	2.17	712
Terzaghi	YSA	2011	2.17	2.17	2.17	783
Vesic	Burland Burbidge	2008	1.93	1.93	1.93	540
Vesic	Burland Burbidge	2009	1.93	1.93	1.93	552
Vesic	Burland Burbidge	2010	1.93	1.93	1.93	569
Vesic	Burland Burbidge	2011	1.93	1.93	1.93	626
Vesic	Mayne Poulos	2008	1.93	1.93	1.93	540
Vesic	Mayne Poulos	2009	1.93	1.93	1.93	552
Vesic	Mayne Poulos	2010	1.93	1.93	1.93	569
Vesic	Mayne Poulos	2011	1.93	1.93	1.93	626
Vesic	Peck Bazaraa	2008	1.93	1.93	1.93	540
Vesic	Peck Bazaraa	2009	1.93	1.93	1.93	552
Vesic	Peck Bazaraa	2010	1.93	1.93	1.93	569
Vesic	Peck Bazaraa	2011	1.93	1.93	1.93	626
Vesic	Schmertmann	2008	1.93	1.93	1.93	540
Vesic	Schmertmann	2009	1.93	1.93	1.93	552
Vesic	Schmertmann	2010	1.93	1.93	1.93	569
Vesic	Schmertmann	2011	1.93	1.93	1.93	626
Vesic	YSA	2008	1.93	1.93	1.93	540
Vesic	YSA	2009	1.93	1.93	1.93	552
Vesic	YSA	2010	1.93	1.93	1.93	569
Vesic	YSA	2011	1.93	1.93	1.93	626
YSA	Burland Burbidge	2008	1.00	1.27	1.92	352
YSA	Burland Burbidge	2009	1.00	1.28	1.91	360
YSA	Burland Burbidge	2010	1.00	1.28	1.90	371
YSA	Burland Burbidge	2011	1.00	1.28	1.91	407
YSA	Mayne Poulos	2008	1.00	1.27	1.92	352
YSA	Mayne Poulos	2009	1.00	1.28	1.91	360
YSA	Mayne Poulos	2010	1.00	1.28	1.90	371
YSA	Mayne Poulos	2011	1.00	1.28	1.91	407
YSA	Peck Bazaraa	2008	1.09	1.57	1.57	357
YSA	Peck Bazaraa	2009	1.09	1.57	1.57	366
YSA	Peck Bazaraa	2010	1.09	1.57	1.58	376
YSA	Peck Bazaraa	2011	1.09	1.57	1.58	413
YSA	Schmertmann	2008	1.25	1.25	2.35	425
YSA	Schmertmann	2009	1.25	1.25	2.35	434
YSA	Schmertmann	2010	1.27	1.27	2.34	450
YSA	Schmertmann	2011	1.16	1.16	2.47	479
YSA	YSA	2008	1.00	1.27	1.92	352

Çizelge 7.14. (Devam) Sığ temel tasarımının birim fiyat odaklı optimizasyonu

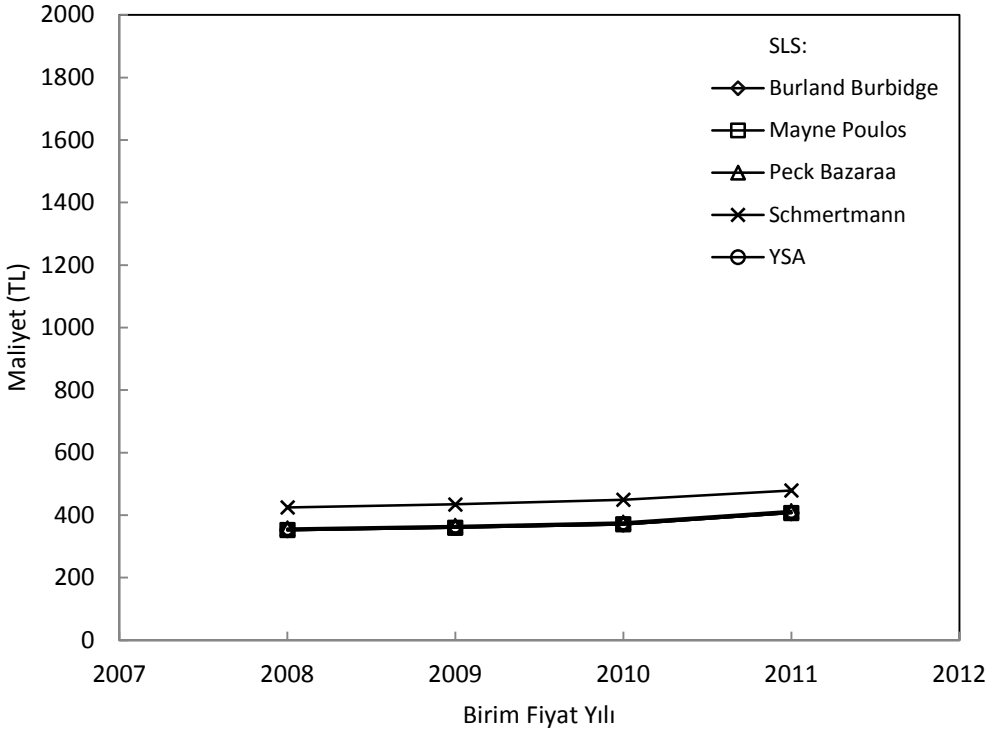
ULS	SLS	Birim fiyat	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
YSA	YSA	2009	1.00	1.28	1.91	360
YSA	YSA	2010	1.00	1.28	1.90	371
YSA	YSA	2011	1.00	1.28	1.91	407

Not: V= 2500 kN, ϕ' = 35° kN, E_s = 50 MPa, FS = 2.5, δ_{maks} = 25 mm, γ = 20 kN/m^3

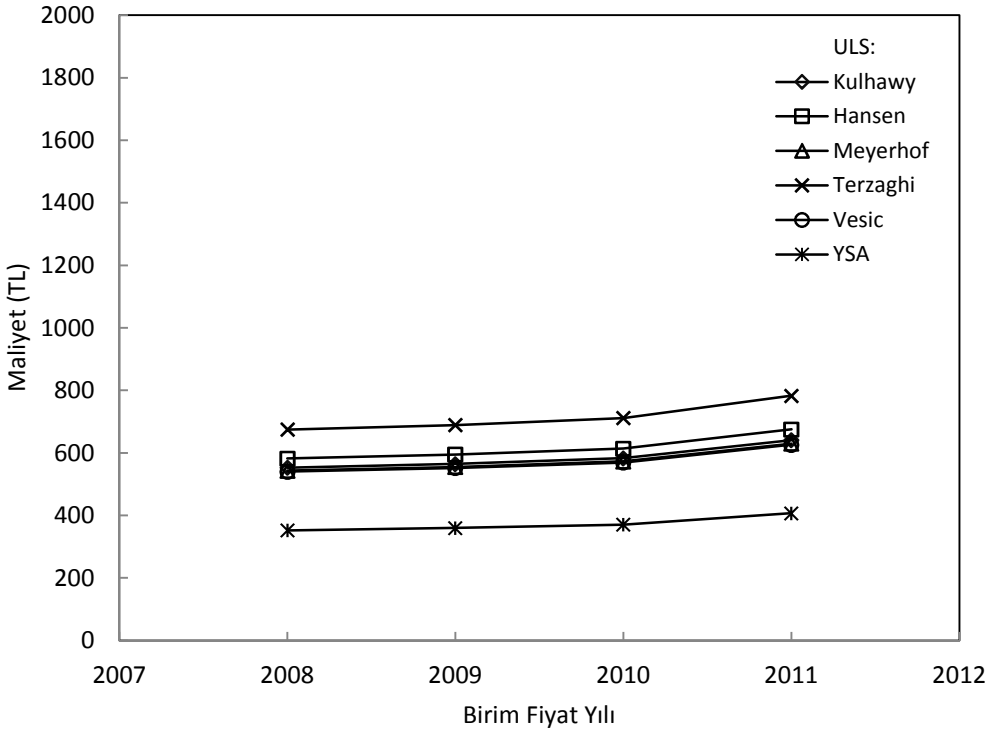
Sığ temellerin drenajlı yükleme durumunda ULS şartları Kulhawy ve YSA taşıma gücü analiz yöntemi, SLS şartları Mayne Poulos, Peck Bazaraa, Burland Burbidge, Schmertmann ve YSA oturma tahmin yöntemleri ile irdelenerek deterministik optimizasyon tasarım maliyetlerinin birim fiyat ile ilişkisi Şekil 7.34 ve Şekil 7.35'de verilmiştir. ULS kriterlerinin Terzaghi, Meyerhof, Hansen, Vesic, Kulhawy ve YSA taşıma gücü yöntemleri, SLS kriterlerinin Burland Burbidge, Mayne Poulos ve YSA oturma tahmin yöntemleriyle incelendiği deterministik optimizasyon tasarım maliyetlerinin birim fiyat ile değişimi ise Şekil 7.36, Şekil 7.37 ve Şekil 7.38'de gösterilmiştir.

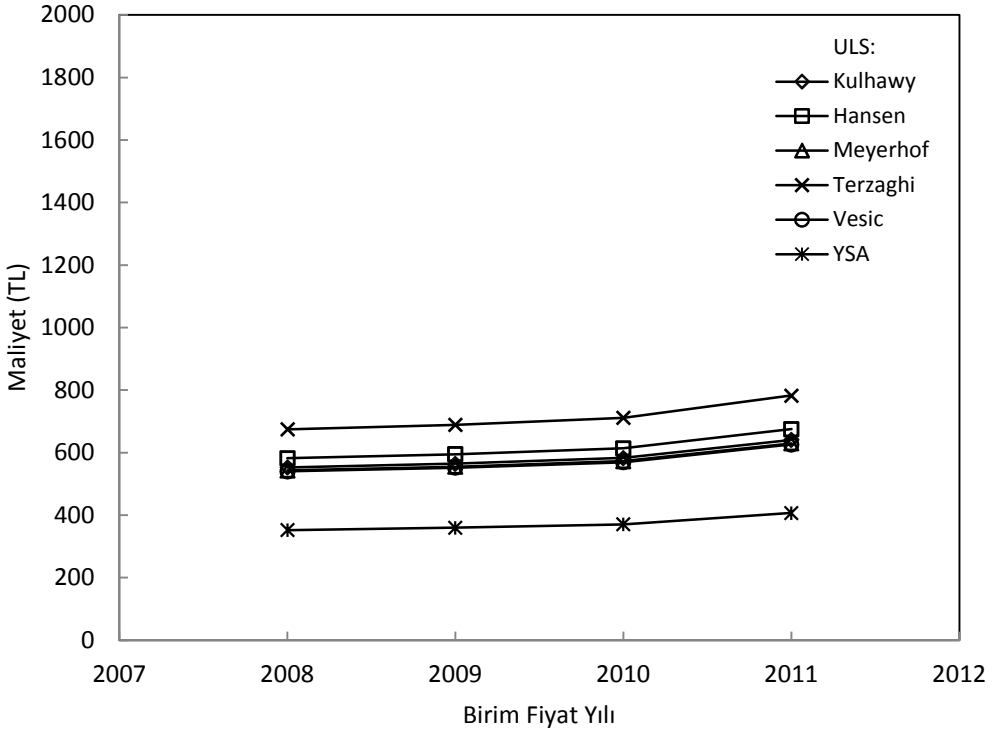

Şekil 7.34. Sığ temel tasarımının Kulhawy taşıma gücü yöntemi için birim fiyat odaklı optimizasyonu

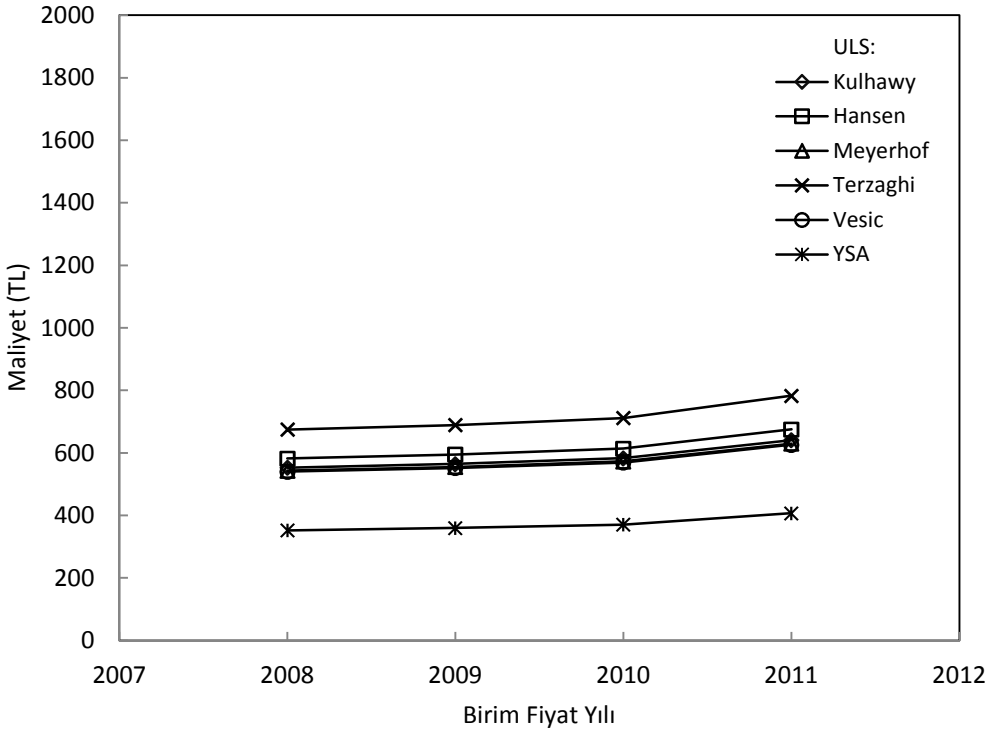

Şekil 7.35. Sığ temel tasarımının YSA taşıma gücü yöntemi için birim fiyat odaklı optimizasyonu

Şekil 7.36. Sığ temel tasarımının Burland Burbidge oturma analizi yöntemi için birim fiyat odaklı optimizasyonu

Şekil 7.37. Sığ temel tasarımının Mayne Poulos oturma analizi yöntemi için birim fiyat odaklı optimizasyonu

Şekil 7.38. Sığ temel tasarımının YSA oturma analizi yöntemi için birim fiyat odaklı optimizasyonu

Şekil 7.34, Şekil 7.35, Şekil 7.36, Şekil 7.37 ve Şekil 7.38'e göre birim fiyatlardaki değişimin deterministik optimizasyon sonucuna göre belirlenen temel maliyetindeki 2008 – 2010 yılları arasındaki lineer artış %5 iken 2010 – 2011 yıllları arasında %10 olarak gerçekleşmiştir.

7.4.8. Yatay yükün düşey yüke oranı (k_h) odaklı deterministik optimizasyon

Yatay yükün düşey yüke oranının 0.0 – 0.5 arasında değişen değerleri için gerçekleştirilen deterministik optimizasyon tasarımı sonuçları Çizelge 7.15'de verilmiştir.

Çizelge 7.15. Sığ temel tasarımının k_h odaklı optimizasyonu

ULS	SLS	k_h	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet TL)
Kulhawy	Burland Burbidge	0.00	1.95	1.95	1.95	641
Kulhawy	Burland Burbidge	0.05	2.10	2.10	2.10	738
Kulhawy	Burland Burbidge	0.10	2.28	2.28	2.28	863
Kulhawy	Burland Burbidge	0.15	2.48	2.48	2.48	1018
Kulhawy	Burland Burbidge	0.20	2.70	2.70	2.70	1213
Kulhawy	Burland Burbidge	0.25	2.97	2.97	2.97	1462
Kulhawy	Burland Burbidge	0.30	3.27	3.27	3.27	1784
Kulhawy	Burland Burbidge	0.35	3.63	3.63	3.63	2207
Kulhawy	Burland Burbidge	0.40	4.00	4.00	4.17	2823
Kulhawy	Burland Burbidge	0.45	4.00	4.00	6.38	4231
Kulhawy	Burland Burbidge	0.50	4.00	4.00	9.63	6303
Kulhawy	Mayne Poulos	0.00	1.95	1.95	1.95	641
Kulhawy	Mayne Poulos	0.05	2.10	2.10	2.10	738
Kulhawy	Mayne Poulos	0.10	2.28	2.28	2.28	863
Kulhawy	Mayne Poulos	0.15	2.48	2.48	2.48	1018
Kulhawy	Mayne Poulos	0.20	2.70	2.70	2.70	1213
Kulhawy	Mayne Poulos	0.25	2.97	2.97	2.97	1462
Kulhawy	Mayne Poulos	0.30	3.27	3.27	3.27	1784
Kulhawy	Mayne Poulos	0.35	3.63	3.63	3.63	2207
Kulhawy	Mayne Poulos	0.40	4.00	4.00	4.17	2823
Kulhawy	Mayne Poulos	0.45	4.00	4.00	6.38	4231
Kulhawy	Mayne Poulos	0.50	4.00	4.00	9.63	6303
Kulhawy	Peck Bazaraa	0.00	1.95	1.95	1.95	641
Kulhawy	Peck Bazaraa	0.05	2.10	2.10	2.10	738
Kulhawy	Peck Bazaraa	0.10	2.28	2.28	2.28	863

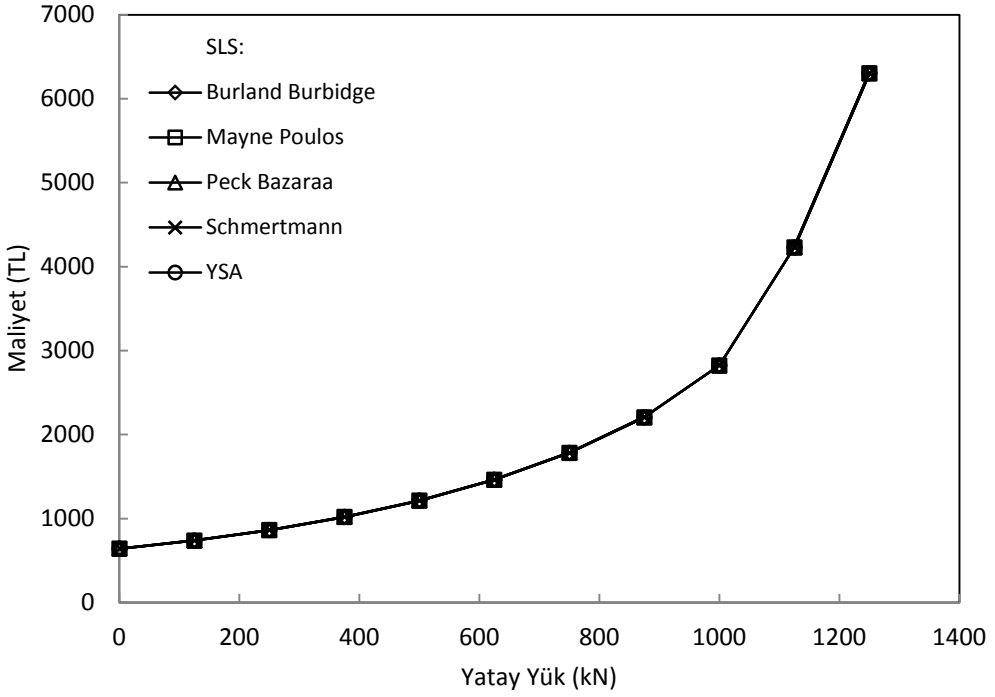
Çizelge 7.15. (Devam) Sığ temel tasarımının k_h odaklı optimizasyonu

ULS	SLS	k_h	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet TL)
Kulhawy	Peck Bazaraa	0.15	2.48	2.48	2.48	1018
Kulhawy	Peck Bazaraa	0.20	2.70	2.70	2.70	1213
Kulhawy	Peck Bazaraa	0.25	2.97	2.97	2.97	1462
Kulhawy	Peck Bazaraa	0.30	3.27	3.27	3.27	1784
Kulhawy	Peck Bazaraa	0.35	3.63	3.63	3.63	2207
Kulhawy	Peck Bazaraa	0.40	4.00	4.00	4.17	2823
Kulhawy	Peck Bazaraa	0.45	4.00	4.00	6.38	4231
Kulhawy	Peck Bazaraa	0.50	4.00	4.00	9.63	6303
Kulhawy	Schmertmann	0.00	1.95	1.95	1.95	641
Kulhawy	Schmertmann	0.05	2.10	2.10	2.10	738
Kulhawy	Schmertmann	0.10	2.28	2.28	2.28	863
Kulhawy	Schmertmann	0.15	2.48	2.48	2.48	1018
Kulhawy	Schmertmann	0.20	2.70	2.70	2.70	1213
Kulhawy	Schmertmann	0.25	2.97	2.97	2.97	1462
Kulhawy	Schmertmann	0.30	3.27	3.27	3.27	1784
Kulhawy	Schmertmann	0.35	3.63	3.63	3.63	2207
Kulhawy	Schmertmann	0.40	4.00	4.00	4.17	2823
Kulhawy	Schmertmann	0.45	4.00	4.00	6.38	4231
Kulhawy	Schmertmann	0.50	4.00	4.00	9.63	6303
Kulhawy	YSA	0.00	1.95	1.95	1.95	641
Kulhawy	YSA	0.05	2.10	2.10	2.10	738
Kulhawy	YSA	0.10	2.28	2.28	2.28	863
Kulhawy	YSA	0.15	2.48	2.48	2.48	1018
Kulhawy	YSA	0.20	2.70	2.70	2.70	1213
Kulhawy	YSA	0.25	2.97	2.97	2.97	1462
Kulhawy	YSA	0.30	3.27	3.27	3.27	1784
Kulhawy	YSA	0.35	3.63	3.63	3.63	2207
Kulhawy	YSA	0.40	4.00	4.00	4.17	2823
Kulhawy	YSA	0.45	4.00	4.00	6.38	4231
Kulhawy	YSA	0.50	4.00	4.00	9.63	6303

Not: V = 2500 kN, ϕ' = 35° kN, E_s = 50 MPa, FS = 2.5, δ_{maks} = 25 mm, YASS = 0 m, γ = 20 kN/m^3

Sığ temellerin drenajlı yükleme durumunda ULS şartının Soubra (1999) çalışması dikkate alınarak Kulhawy taşıma gücü analiz yöntemi, SLS şartlarının Mayne Poulos, Peck Bazaraa, Burland Burbidge, Schmertmann ve YSA oturma tahmin yöntemleri ile irdelenerek deterministik optimizasyon tasarım maliyetlerinin yatay yükün düşey yüke oranı ile ilişkisi Şekil 7.39'da verilmiştir.

Şekil 7.39'a göre k_h değerinin 0.0 – 0.5 arasındaki değişimi temel maliyetini doğrusal olmayan şekilde artırmaktadır. Oturma analiz yöntemlerinden hiçbirisi optimizasyonda etkili olmamaktadır. Taşıma gücü yöntemi deterministik optimizasyonda belirleyicidir. Çünkü taşıma gücü değerleri deprem kuvvetleri etkisinde çok daha kritiktir.

Şekil 7.39. Sığ temel tasarımının Kulhawy taşıma gücü yöntemi için k_h odaklı optimizasyonu

7.4.9. Türkiye, A.B.D. ve Çin birim fiyatları ile deterministik optimizasyon

Bu bölümde birim hacim ağırlık 20 kN/m^3, efektif içsel sürtünme açısı 35°, elastisite modülü 50 MPa, Poisson oranı 0.3 olan kohezyonsuz zemindeki sığ bir temel örneği ele alınarak Türkiye, A.B.D. ve Çin birim fiyatlarıyla deterministik optimizasyonu efektif içsel sürtünme açısı odaklı olarak ele alınmıştır. Temele etkiyen düşey yük 2500 kN, izin verilen maksimum oturma 25 mm, efektif içsel sürtünme açısı 30 - 45° arasında değerlendirilerek, ULS ve SLS kriterlerini irdelemek için sırasıyla Kulhawy taşıma gücü ve Burland Burbidge oturma analiz yöntemleri kullanılmıştır.

Sığ temellerde optimizasyon amaç fonksiyonunun oluşturulmasında kullanılan maliyet işlemleri bölüm 7.2'de belirtildiği üzere kazı, kalıp, beton, donatı çeliği ve dolgudan oluşmaktadır. Bu maliyetlere ilişkin fiyatlar USD cinsinden Türkiye, A.B.D. ve Çin için Çizelge 7.16'da verilmiştir.

Çizelge 7.16. Türkiye, A.B.D. ve Çin için sığ temel birim fiyatları

	Birim Fiyat (USD)		
	Türkiye	A.B.D.	Çin
Kazı (m^3)	1.94	25.16	1.38
Kalıp (m^2)	13.26	51.97	4.00
Beton (m^3)	67.60	173.96	47.50
Grobeton (m^3)	33.80	86.98	23.75
Donatı çeliği (kg)	1.06	2.16	0.54
Dolgu (m^3)	2.57	3.97	0.22

Efektif içsel sürtünme açısının 30 – 45° arasındaki değerleri için güvenlik katsayısı 3 kullanılarak elde edilen deterministik optimizasyon sonucu temel boyutları ve maliyetleri Türkiye, A.B.D. ve Çin için sırasıyla Çizelge 7.17, Çizelge 7.18, Çizelge 7.19'da, maliyet karşılaştırmaları ise Şekil 7.40'da gösterilmiştir.

Çizelge 7.17. Sığ temel tasarımının Türkiye birim fiyatları ile efektifiçsel sürtünme açısı odaklı optimizasyonu

ϕ'(°)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (USD)
30	2.59	2.59	2.59	602
31	2.48	2.48	2.48	552
32	2.38	2.38	2.38	507
33	2.27	2.27	2.27	465
34	2.17	2.17	2.17	426
35	2.08	2.08	2.08	389
36	1.98	1.98	1.98	356
37	1.89	1.89	1.89	325
38	1.80	1.80	1.80	296
39	1.71	1.71	1.71	270
40	1.63	1.63	1.63	245

Çizelge 7.17. (Devam) Sığ temel tasarımının Türkiye birim fiyatları ile efektif içsel sürtünme açısı odaklı optimizasyonu

ϕ'(°)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (USD)
41	1.55	1.55	1.55	223
42	1.47	1.47	1.47	202
43	1.39	1.39	1.39	183
44	1.31	1.31	1.31	165
45	1.24	1.24	1.24	149

Not: V = 2500 kN, FS = 3, E_s = 50 MPa, δ_{maks} = 25 mm, γ = 20 kN/m^3 , ULS: Kulhawy, SLS: Burland Burbidge

Çizelge 7.18. Sığ temel tasarımının A.B.D. birim fiyatları ile efektif içsel sürtünme açısı odaklı optimizasyonu

ϕ'(°)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (USD)
30	2.59	2.59	2.59	1955
31	2.48	2.48	2.48	1787
32	2.38	2.38	2.38	1634
33	2.27	2.27	2.27	1492
34	2.17	2.17	2.17	1362
35	2.08	2.08	2.08	1242
36	1.98	1.98	1.98	1132
37	1.89	1.89	1.89	1031
38	1.80	1.80	1.80	938
39	1.71	1.71	1.71	853
40	1.63	1.63	1.63	774
41	1.55	1.55	1.55	702
42	1.47	1.47	1.47	636
43	1.39	1.39	1.39	575
44	1.31	1.31	1.31	519
45	1.24	1.24	1.24	469

Not: V = 2500 kN, FS = 3, E_s = 50 MPa, δ_{maks} = 25 mm, γ = 20 kN/m^3 , ULS: Kulhawy, SLS: Burland Burbidge

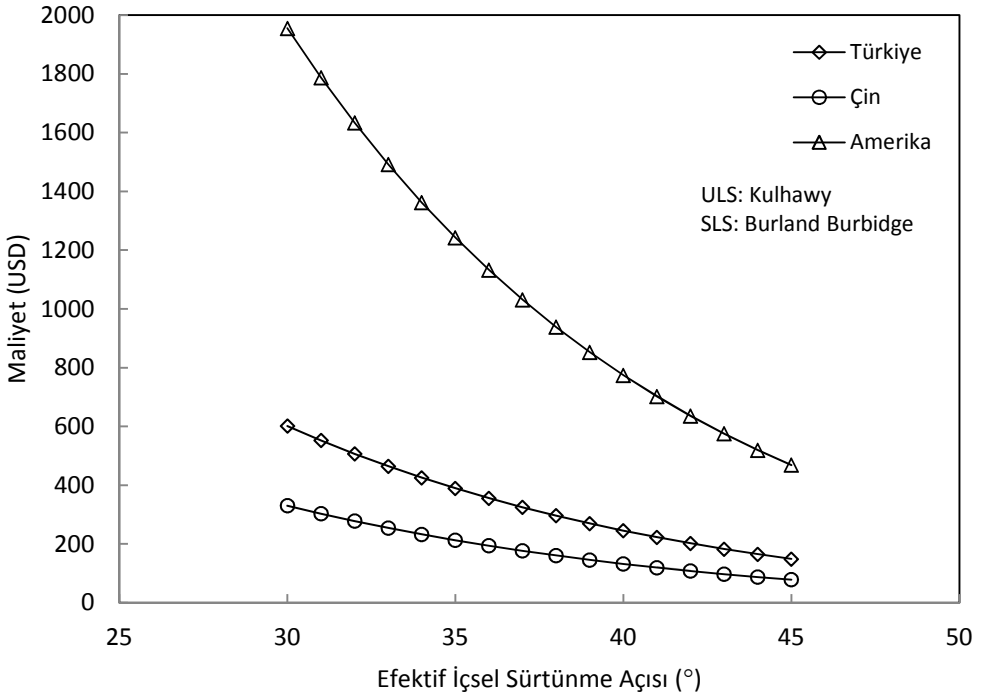
Çizelge 7.19. Sığ temel tasarımının Çin birim fiyatları ile efektif içsel sürtünme açısı odaklı optimizasyonu

ϕ'(°)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (USD)
30	2.59	2.59	2.59	330
31	2.48	2.48	2.48	303
32	2.38	2.38	2.38	278
33	2.27	2.27	2.27	254
34	2.17	2.17	2.17	233

Çizelge 7.19. (Devam) Sığ temel tasarımının Çin birim fiyatları ile efektif içsel sürtünme açısı odaklı optimizasyonu

ϕ'(°)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (USD)
35	2.08	2.08	2.08	212
36	1.98	1.98	1.98	194
37	1.89	1.89	1.89	177
38	1.80	1.80	1.80	161
39	1.71	1.71	1.71	146
40	1.63	1.63	1.63	132
41	1.55	1.55	1.55	120
42	1.47	1.47	1.47	108
43	1.39	1.39	1.39	97
44	1.31	1.31	1.31	87
45	1.24	1.24	1.24	78

Not: V = 2500 kN, FS = 3, E_s = 50 MPa, δ_{maks} = 25 mm, γ = 20 kN/m^3 , ULS: Kulhawy, SLS: Burland Burbidge

Şekil 7.40. Sığ temellerin Türkiye, A.B.D. ve Çin birim fiyatları ile efektif içsel sürtünme açısı odaklı optimizasyonlarının maliyet karşılaştırması

Çizelge 7.17, Çizelge 7.18 ve Çizelge 7.19'a göre deterministik optimizasyon sonucunda bulunan temel boyutları Türkiye, A.B.D. ve Çin birim fiyatları için aynıdır, sadece maliyetler değişmektedir. Şekil 7.40 incelendiğinde efektif içsel

sürtünme açısının 30°'den 45°'te yükselmesi maliyeti Türkiye için %75 (602 USD, 149 USD), A.B.D. için %76 (1955 USD, 469 USD) ve Çin için %76 (330 T USD L, 78 USD) düşürmüştür. En yüksek temel maliyetleri A.B.D., en düşük temel maliyetleri ise Çin için bulunmuştur.

Wang ve Kulhawy (2008) Araştırması

Wang ve Kulhawy (2008) tarafından yüzeysel temelin basınç yükü altında deterministik optimizasyonu çalışmasında ULS için Vesic (1975) yöntemi, SLS için ise Poulos ve Davis (1974) yöntemini kullanmışlardır:

$$\delta = \frac{V(1-\nu^2)}{\beta_z E\sqrt{BL}} \tag{7.6}$$

$$\beta_z = -0.0017(L/B)^2 + 0.0597(L/B + 0.9843) \tag{7.7}$$

Bu eşitliklerde β_z = şekil faktörüdür.

MATLAB ortamında Wang ve Kulhawy (2008) araştırmasındaki ULS ve SLS değerlendirme yöntemleri programlanarak, yazılan programın doğrulu sundukları örnekle kıyaslanarak kontrol edilmiştir. Wang ve Kulhawy (2008) araştırmasındaki aynı ULS ve SLS yöntemlerine göre Türkiye, A.B.D. ve Çin birim fiyatlarıyla deterministik optimizasyon yapılarak aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

Çizelge 7.20. Sığ temel tasarımının Türkiye, A.B.D. ve Çin birim fiyatları ile efektif içsel sürtünme açısı odaklı Vesic taşıma gücü ve Mayne Poulos oturma analiz yöntemine göre optimizasyonu

	Türkiye			A.B.D.			Çin		
ϕ'(°)	D (m)	B (m)	L (m)	D (m)	B (m)	L (m)	D (m)	B (m)	L (m)
30	2.07	2.07	2.07	2.07	2.07	2.07	2.07	2.07	2.07
31	1.98	1.98	1.98	1.98	1.98	1.98	1.98	1.98	1.98
32	1.90	1.9	1.9	1.90	1.90	1.90	1.90	1.90	1.90

Çizelge 7.20. (Devam) Sığ temel tasarımının Türkiye, A.B.D. ve Çin birim fiyatları ile efektif içsel sürtünme açısı odaklı Vesic taşıma gücü ve Mayne Poulos oturma analiz yöntemine göre optimizasyonu

	Türkiye			A.B.D.			Çin		
ϕ'(°)	D (m)	B (m)	L (m)	D (m)	B (m)	L (m)	D (m)	B (m)	L (m)
33	1.74	1.85	1.85	1.74	1.85	1.85	1.74	1.85	1.85
34	1.50	1.85	1.85	1.50	1.85	1.85	1.50	1.85	1.85
35	1.27	1.85	1.85	1.27	1.85	1.85	1.27	1.85	1.85
36	1.07	1.85	1.85	1.07	1.85	1.85	1.07	1.85	1.85
37	1.00	1.83	1.87	1.00	1.83	1.86	1.00	1.81	1.89
38	1.00	1.83	1.87	1.00	1.83	1.86	1.00	1.81	1.89
39	1.00	1.83	1.87	1.00	1.83	1.86	1.00	1.81	1.89
40	1.00	1.83	1.87	1.00	1.83	1.86	1.00	1.81	1.89
41	1.00	1.83	1.87	1.00	1.83	1.86	1.00	1.81	1.89
42	1.00	1.83	1.87	1.00	1.83	1.86	1.00	1.81	1.89
43	1.00	1.83	1.86	1.00	1.83	1.86	1.00	1.81	1.89
44	1.00	1.83	1.87	1.00	1.83	1.86	1.00	1.81	1.89
45	1.00	1.83	1.87	1.00	1.83	1.86	1.00	1.81	1.89

Not: V = 2500 kN, FS = 3, E_s = 50 MPa, δ_{maks} = 25 mm, γ = 20 kN/m^3 , ULS: Vesic, SLS: Mayne Poulos

Çizelge 7.20'ye göre ULS Vesic (1975), SLS Mayne ve Poulos (1974) yöntemlerine göre sığ temel boyutları Türkiye, A.B.D. ve Çin Birim fiyatları için hemen hemen aynıdır.

7.5. Fore Kazıkların Tasarımı

Fore kazıklar uygulanan eksenel yükü kenar sürtünmesi ve uç direnci olarak iki mekanizmayla zemine iletir. Eksenel yükün karşılanması için gerekli olan temel derinliği (D) ve temel çapı (B) analiz sonuçlarına göre belirlenir. Uç direnci ve kenar sürtünmesi en fazla temel geometrisi ve zemin özelliklerine (inşaa metodu vs.) bağlıdır. Fore kazığın basınç kuvvetleri altındaki tasarımı aşağıdaki ULS ve SLS şartlarına göre hesaplanır:

$$FS = \frac{P_t + P_s - W}{P_a} \tag{7.8}$$

$$\delta \leq \delta_{maks} \tag{7.9}$$

Burada P_t = uç taşıma gücü, P_s = kenar taşıma gücü, W = temel ağırlığı, P_a = temelin taşıyabileceği yük, FS = güvenlik katsayısı, δ = temelin oturması, δ_{maks}= temelin izin verilen maksimum oturma miktarıdır.

Yenilme yükünün belirlenmesi yük-oturma eğrilerine dayandırılır. Yük oturma eğrisinin yokluğunda yenilme yükünün, kazık çapının veya genişliğinin %10'una denk gelen oturma miktarına yol açan yük olarak tanınlanması mühendisler tarafından genel kabul görmüştür. Fore kazık geleneksel tasarımında güvenlik katsayısının seçimi bölüm 7.3'de verilen Çizelge 7.6'ya göre yapılabilir.

7.6. Fore Kazıkların Deterministik Optimizasyonu

Kohezyonsuz zeminler üzerindeki fore kazıkların deterministik optimizasyona dayalı tasarımı, kısıtları dikkate alarak maliyet fonksiyonunu en düşük yapan değişkenlerini bulmayı amaçlar. Kısıtlar geometrinin tanımlı aralıkta kalması, ULS için güvenlik katsayısının (FS) karşılanması ve SLS için maksimum oturma miktarının (δ_{maks}) aşılmamasıdır. Deterministik optimizasyon değişkenleri temel derinliği (D) ve temel çapından (B) ibaret olup, optimizasyon aşağıdaki gibi ifade edilir:

Amaç fonksiyonu:

$$\min_{x,d} Z = f\left(B, D, H, B_0, L_0, k, c_e, c_f, c_c, c_r, c_b\right) \tag{7.10}$$

Kısıtlar:
ULS: $FS \geq FS_{target}$
SLS: $\delta \leq \delta_{maks}$
ULS kriterine göre fore kazığın drenajlı yükleme koşullarında tasarımı aşağıdaki eşitlikle ifade edilir:

$$c = F - \frac{Q_{cn} - W}{FS} \tag{7.11}$$

Burada F = temele gelen kuvvet, Q_{cn} = taşıma gücü, W = temel ve temel için kazılan zeminin ağırlığı, c = sabittir. SLS kriterine göre fore kazık tasarımı aşağıdaki şekilde ifade edilir:

$$c = \delta - \delta_{maks} \tag{7.12}$$

Burada δ = temelin oturması, δ_{maks} = temelin maksimum oturması, c = sabittir. δ, 4. bölümde değerlendirilmiş olan oturma hesaplama yöntemlerinden biri kullanılarak hesaplanabilir.

Fore kazıklar üzerindeki parametrik çalışmada deterministik optimizasyon değişkenleri temel derinliği ve temel çapı seçilmiştir. Deterministik optimizasyonda kullanılan Poisson oranı 0.3, birim hacim ağırlık değerleri 16 kN/m^3 ile 22 kN/m^3, zeminin elastisite modülü 10 MPa ile 75 MPa, efektif içsel sürtünme açısı değerleri 25° ile 45°, geleneksel ULS tasarımında kullanılan güvenlik katsayıları 2.0 ile 4.0, temele etkiyen yük 500 kN ile 7000 kN arasında alınarak parametrik çalışmanın olabildiğince geniş aralıkta yükler için uygulanması amaçlanmıştır. Fore kazıkların elastisite modülü, efektif içsel sürtünme açısı, düşey yük, birim hacim ağırlık, güvenlik katsayısı, izin verilen maksimum deplasman, birim fiyat odaklı deterministik optimizasyonlarının Kulhawy ve YSA taşıma gücü, Randolph Wroth, Kulhawy oturma analiz yöntemlerine gore incelemesi takip eden bölümde anlatılırken, Nordlund, efektif gerilme taşıma gücü yöntemlerinin karşılaştırmalı deterministik optimizasyon sonuçları toplu olarak Ek-3'te verilmiştir.

7.6.1. Elastisite modülü odaklı deterministik optimizasyon

Elastisite modülünün 10 – 75 MPa arasında değişen değerleri için fore kazıkların deterministik optimizasyon tasarımı sonuçları Çizelge 7.21'de verilmiştir.

Çizelge 7.21. Fore kazık tasarımının elastisite modülü odaklı deterministik optimizasyonu

ULS	SLS	E_s (kPa)	D (m)	B (m)	Maliyet (TL)
Efektif Gerilme	Randolph Wroth	10000	22.88	0.44	2807
Efektif Gerilme	Randolph Wroth	20000	32.00	0.30	2299
Efektif Gerilme	Randolph Wroth	30000	5.53	1.20	2668
Efektif Gerilme	Randolph Wroth	40000	10.75	0.80	2782
Efektif Gerilme	Randolph Wroth	50000	10.75	0.80	2782
Efektif Gerilme	Randolph Wroth	60000	10.75	0.80	2782
Efektif Gerilme	Randolph Wroth	75000	10.75	0.80	2782
Efektif Gerilme	Kulhawy	10000	10.75	0.80	2782
Efektif Gerilme	Kulhawy	20000	10.75	0.80	2782
Efektif Gerilme	Kulhawy	30000	10.75	0.80	2782
Efektif Gerilme	Kulhawy	40000	10.75	0.80	2782
Efektif Gerilme	Kulhawy	50000	10.75	0.80	2782
Efektif Gerilme	Kulhawy	60000	10.75	0.80	2782
Efektif Gerilme	Kulhawy	75000	10.75	0.80	2782
Kulhawy	Randolph Wroth	10000	14.13	0.98	5016
Kulhawy	Randolph Wroth	20000	6.50	1.20	3137
Kulhawy	Randolph Wroth	30000	6.50	1.20	3137
Kulhawy	Randolph Wroth	40000	6.50	1.20	3137
Kulhawy	Randolph Wroth	50000	6.50	1.20	3137
Kulhawy	Randolph Wroth	60000	6.50	1.20	3137
Kulhawy	Randolph Wroth	75000	6.50	1.20	3137
Kulhawy	Kulhawy	10000	9.22	1.20	4450
Kulhawy	Kulhawy	20000	6.50	1.20	3137
Kulhawy	Kulhawy	30000	6.50	1.20	3137
Kulhawy	Kulhawy	40000	6.50	1.20	3137
Kulhawy	Kulhawy	50000	6.50	1.20	3137
Kulhawy	Kulhawy	60000	6.50	1.20	3137
Kulhawy	Kulhawy	75000	6.50	1.20	3137
Nordlund	Randolph Wroth	10000	18.44	0.59	3178
Nordlund	Randolph Wroth	20000	14.72	0.67	2992
Nordlund	Randolph Wroth	30000	14.72	0.67	2992
Nordlund	Randolph Wroth	40000	14.72	0.67	2992
Nordlund	Randolph Wroth	50000	14.72	0.67	2992
Nordlund	Randolph Wroth	60000	14.72	0.67	2992
Nordlund	Randolph Wroth	75000	14.72	0.67	2992
Nordlund	Kulhawy	10000	14.72	0.67	2992

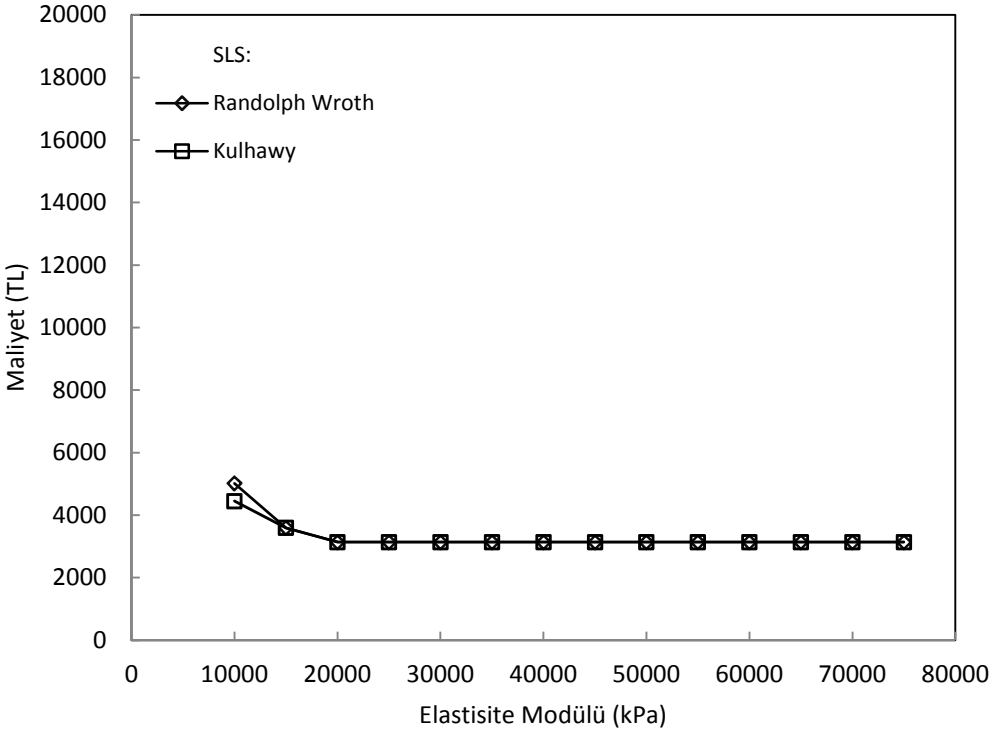
Çizelge 7.21. (Devam) Fore kazık tasarımının elastisite modülü odaklı deterministik optimizasyonu

ULS	SLS	E_s (kPa)	D (m)	B (m)	Maliyet (TL)
Nordlund	Kulhawy	20000	14.72	0.67	2992
Nordlund	Kulhawy	30000	14.72	0.67	2992
Nordlund	Kulhawy	40000	14.72	0.67	2992
Nordlund	Kulhawy	50000	14.72	0.67	2992
Nordlund	Kulhawy	60000	14.72	0.67	2992
Nordlund	Kulhawy	75000	14.72	0.67	2992
YSA	Randolph Wroth	10000	17.20	1.10	7375
YSA	Randolph Wroth	20000	17.20	1.10	7375
YSA	Randolph Wroth	30000	17.20	1.10	7375
YSA	Randolph Wroth	40000	17.20	1.10	7375
YSA	Randolph Wroth	50000	17.20	1.10	7375
YSA	Randolph Wroth	60000	17.20	1.10	7375
YSA	Randolph Wroth	75000	17.20	1.10	7375

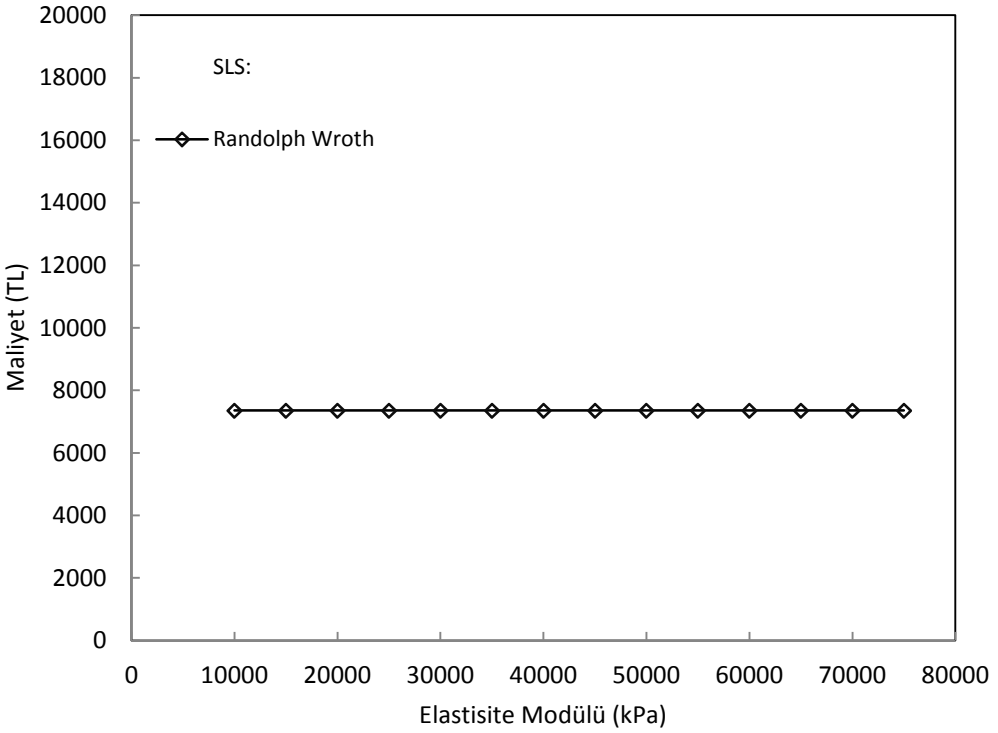
Not: V= 2500 kN, ϕ' = 35° kN, FS = 2.5, δ_{maks} = 25 mm, γ = 20 kN/m^3

Fore kazıkların drenajlı basınç yüklemesi durumunda ULS şartları Kulhawy ve YSA taşıma gücü analiz yöntemi, SLS şartları Randolph Wroth ve Kulhawy oturma tahmin yöntemleri ile irdelenerek deterministik optimizasyon tasarım maliyetlerinin elastisite modülü ile ilişkisi Şekil 7.41 ve Şekil 7.42'de verilmiştir. ULS kriterlerinin Nordlund, efektif gerilme, Kulhawy ve YSA taşıma gücü yöntemleri, SLS kriterlerinin Randolph Wroth ve Kulhawy oturma tahmin yöntemleriyle incelendiği deterministik optimizasyon tasarım maliyetlerinin elastisite modülü ile değişimi ise Şekil 7.43 ve Şekil 7.44'de gösterilmiştir.

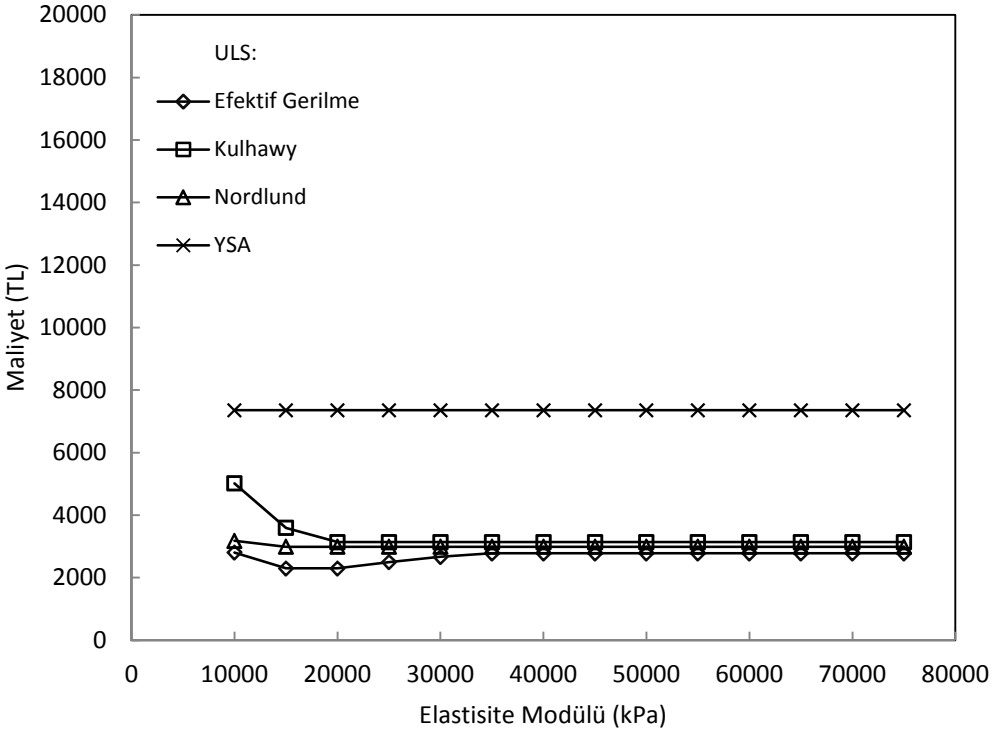
Şekil 7.41'e göre elastisite modülünün 10 MPa'dan 20 MPa çıkmasıyla yapım maliyetinde hızlı bir düşüş görülmektedir. Aynı E_s aralığı için Randolph Wroth oturma yöntemi, Kulhawy oturma yönteminden daha muhafazakar temel boyutları vermektedir. E_s = 20 MPa değerinden sonra temel boyutları D = 6.50 m, B = 1.20 m, yapım maliyeti 3137 TL ile sabit kalarak deterministik optimizasyonda elastisite modülünün artmasının bir etkisi bulunmamaktadır. Şekil 7.42'ye göre E_s'nin 10 MPa - 75 MPa arasındaki değişimi yapım maliyetinde herhangi bir değişime sebep olmamaktadır. Çünkü YSA yöntemi E_s değerinden bağımsız olarak taşıma gücünü tahmin etmektedir.

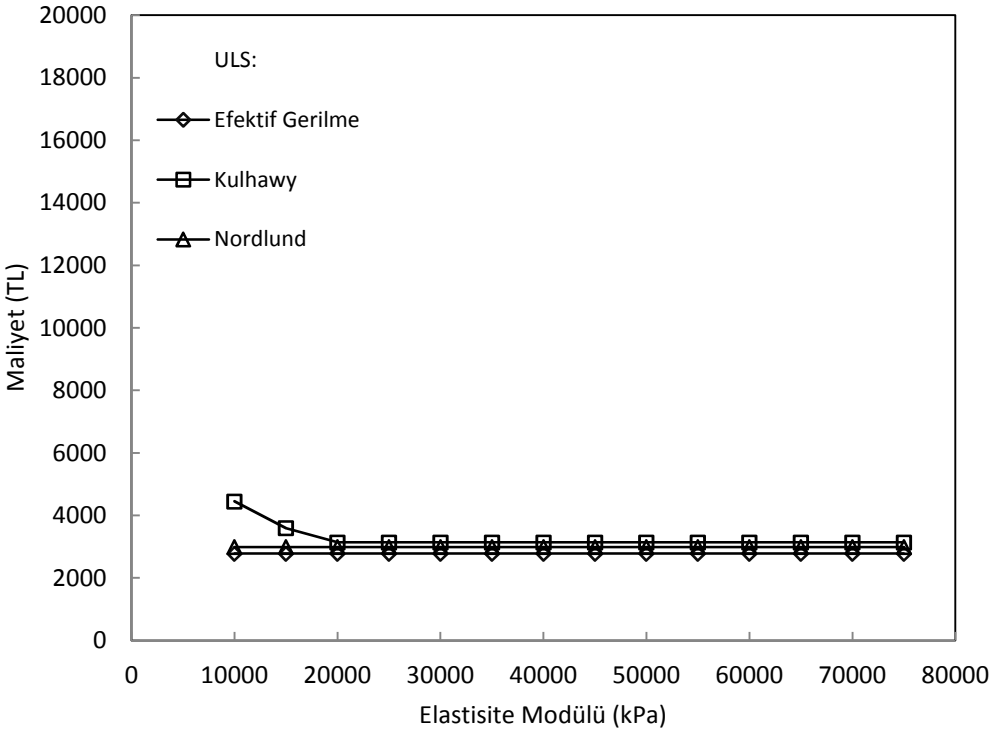

Şekil 7.41. Fore kazık tasarımının Kulhawy taşıma gücü yöntemi için elastisite modülü odaklı deterministik optimizasyonu

Şekil 7.42. Fore kazık tasarımının YSA taşıma gücü yöntemi için elastisite modülü odaklı deterministik optimizasyonu

Şekil 7.43. Fore kazık tasarımının Randolph Wroth oturma analizi yöntemi için elastisite modülü odaklı deterministik optimizasyonu

Şekil 7.44. Fore kazık tasarımının Kulhawy oturma analizi yöntemi için elastisite modülü odaklı deterministik optimizasyonu

Şekil 7.43 ve Şekil 7.44'e göre oturma kriterlerinin deterministik optimizasyona şekil verdiği elastisite modülü aralıkları (10 MPa – 35 MPa) dışında Nordlund, efektif gerilme ve Kulhawy taşıma gücü yöntemleri temel maliyetini (2992 TL, 2782 TL, 3137 TL) birbirine yakın olarak verirken YSA taşıma gücü yöntemi 7375 TL ile yüksek bir değer vermiştir. YSA yöntemine göre E_s = 10 - 75 MPa aralığında SLS kriterinden etkilenmemiştir. Aynı yönteme göre temel boyu 17.20 m, temel çapı 1.10 m olarak optimize edilmiştir.

7.6.2. Efektif içsel sürtünme açısı odaklı deterministik optimizasyon

Efektif içsel sürtünme açısının 25° - 45° arasında değişen değerleri için fore kazıkların deterministik optimizasyon tasarımı sonuçları Çizelge 7.22'de verilmiştir.

Çizelge 7.22. Fore kazık tasarımının efektif içsel sürtünme açısı odaklı deterministik optimizasyonu

ULS	SLS	ϕ' (°)	D (m)	B (m)	Maliyet (TL)
Efektif Gerilme	Randolph Wroth	25	32.00	0.47	4784
Efektif Gerilme	Randolph Wroth	26	32.00	0.47	4784
Efektif Gerilme	Randolph Wroth	27	32.00	0.47	4784
Efektif Gerilme	Randolph Wroth	28	32.00	0.47	4784
Efektif Gerilme	Randolph Wroth	29	32.00	0.47	4784
Efektif Gerilme	Randolph Wroth	30	32.00	0.47	4784
Efektif Gerilme	Randolph Wroth	31	32.00	0.47	4784
Efektif Gerilme	Randolph Wroth	32	32.00	0.47	4784
Efektif Gerilme	Randolph Wroth	33	32.00	0.39	3574
Efektif Gerilme	Randolph Wroth	34	32.00	0.33	2809
Efektif Gerilme	Randolph Wroth	35	32.00	0.30	2400
Efektif Gerilme	Randolph Wroth	36	32.00	0.27	2028
Efektif Gerilme	Randolph Wroth	37	5.00	1.05	1978
Efektif Gerilme	Randolph Wroth	38	5.00	0.98	1767
Efektif Gerilme	Randolph Wroth	39	5.00	0.91	1602
Efektif Gerilme	Randolph Wroth	40	5.00	0.86	1465
Efektif Gerilme	Randolph Wroth	41	5.00	0.82	1349
Efektif Gerilme	Randolph Wroth	42	5.00	0.78	1257
Efektif Gerilme	Randolph Wroth	43	5.00	0.75	1185
Efektif Gerilme	Randolph Wroth	44	5.00	0.72	1122
Efektif Gerilme	Randolph Wroth	45	5.00	0.69	1066
Efektif Gerilme	Kulhawy	25	32.00	0.47	4784

Çizelge 7.22. (Devam) Fore kazık tasarımının efektif içsel sürtünme açısı odaklı deterministik optimizasyonu

ULS	SLS	ϕ' (°)	D (m)	B (m)	Maliyet (TL)
Efektif Gerilme	Kulhawy	26	32.00	0.47	4784
Efektif Gerilme	Kulhawy	27	32.00	0.47	4784
Efektif Gerilme	Kulhawy	28	32.00	0.47	4784
Efektif Gerilme	Kulhawy	29	32.00	0.47	4784
Efektif Gerilme	Kulhawy	30	32.00	0.47	4784
Efektif Gerilme	Kulhawy	31	32.00	0.47	4784
Efektif Gerilme	Kulhawy	32	32.00	0.47	4784
Efektif Gerilme	Kulhawy	33	32.00	0.39	3574
Efektif Gerilme	Kulhawy	34	29.98	0.36	2972
Efektif Gerilme	Kulhawy	35	10.75	0.80	2782
Efektif Gerilme	Kulhawy	36	5.00	1.14	2251
Efektif Gerilme	Kulhawy	37	5.00	1.05	1978
Efektif Gerilme	Kulhawy	38	5.00	0.98	1767
Efektif Gerilme	Kulhawy	39	5.00	0.91	1602
Efektif Gerilme	Kulhawy	40	5.00	0.86	1465
Efektif Gerilme	Kulhawy	41	5.00	0.82	1349
Efektif Gerilme	Kulhawy	42	5.00	0.78	1257
Efektif Gerilme	Kulhawy	43	5.00	0.75	1185
Efektif Gerilme	Kulhawy	44	5.00	0.72	1122
Efektif Gerilme	Kulhawy	45	5.00	0.69	1066
Kulhawy	Randolph Wroth	25	32.00	0.53	5584
Kulhawy	Randolph Wroth	26	32.00	0.52	5376
Kulhawy	Randolph Wroth	27	32.00	0.50	5183
Kulhawy	Randolph Wroth	28	32.00	0.49	5004
Kulhawy	Randolph Wroth	29	32.00	0.48	4836
Kulhawy	Randolph Wroth	30	32.00	0.47	4678
Kulhawy	Randolph Wroth	31	9.90	1.20	4775
Kulhawy	Randolph Wroth	32	8.99	1.20	4339
Kulhawy	Randolph Wroth	33	8.12	1.20	3918
Kulhawy	Randolph Wroth	34	7.29	1.20	3516
Kulhawy	Randolph Wroth	35	6.50	1.20	3137
Kulhawy	Randolph Wroth	36	5.76	1.20	2781
Kulhawy	Randolph Wroth	37	5.08	1.20	2450
Kulhawy	Randolph Wroth	38	5.00	1.13	2205
Kulhawy	Randolph Wroth	39	5.00	1.05	1982
Kulhawy	Randolph Wroth	40	5.00	0.98	1775
Kulhawy	Randolph Wroth	41	5.00	0.91	1586
Kulhawy	Randolph Wroth	42	5.00	0.84	1409
Kulhawy	Randolph Wroth	43	5.00	0.80	1288
Kulhawy	Randolph Wroth	44	5.00	0.77	1225

Çizelge 7.22. (Devam) Fore kazık tasarımının efektif içsel sürtünme açısı odaklı deterministik optimizasyonu

ULS	SLS	ϕ' (°)	D (m)	B (m)	Maliyet (TL)
Kulhawy	Randolph Wroth	45	5.00	0.74	1166
Kulhawy	Kulhawy	25	32.00	0.53	5584
Kulhawy	Kulhawy	26	32.00	0.52	5376
Kulhawy	Kulhawy	27	32.00	0.50	5183
Kulhawy	Kulhawy	28	32.00	0.49	5004
Kulhawy	Kulhawy	29	32.00	0.48	4836
Kulhawy	Kulhawy	30	32.00	0.47	4678
Kulhawy	Kulhawy	31	9.90	1.20	4775
Kulhawy	Kulhawy	32	8.99	1.20	4339
Kulhawy	Kulhawy	33	8.12	1.20	3918
Kulhawy	Kulhawy	34	7.29	1.20	3516
Kulhawy	Kulhawy	35	6.50	1.20	3137
Kulhawy	Kulhawy	36	5.76	1.20	2781
Kulhawy	Kulhawy	37	5.08	1.20	2450
Kulhawy	Kulhawy	38	5.00	1.13	2205
Kulhawy	Kulhawy	39	5.00	1.05	1982
Kulhawy	Kulhawy	40	5.00	0.98	1775
Kulhawy	Kulhawy	41	5.00	0.91	1586
Kulhawy	Kulhawy	42	5.00	0.84	1409
Kulhawy	Kulhawy	43	5.00	0.80	1288
Kulhawy	Kulhawy	44	5.00	0.77	1225
Kulhawy	Kulhawy	45	5.00	0.74	1166
Nordlund	Randolph Wroth	25	32.00	1.20	17174
Nordlund	Randolph Wroth	26	32.00	1.12	15570
Nordlund	Randolph Wroth	27	32.00	1.01	13284
Nordlund	Randolph Wroth	28	32.00	0.91	11520
Nordlund	Randolph Wroth	29	32.00	0.83	10045
Nordlund	Randolph Wroth	30	32.00	0.76	8844
Nordlund	Randolph Wroth	31	31.89	0.65	7085
Nordlund	Randolph Wroth	32	21.19	0.80	5720
Nordlund	Randolph Wroth	33	16.00	0.85	4575
Nordlund	Randolph Wroth	34	14.72	0.77	3649
Nordlund	Randolph Wroth	35	14.72	0.67	2992
Nordlund	Randolph Wroth	36	14.72	0.57	2369
Nordlund	Randolph Wroth	37	14.72	0.49	1928
Nordlund	Randolph Wroth	38	14.62	0.45	1697
Nordlund	Randolph Wroth	39	13.36	0.45	1552
Nordlund	Randolph Wroth	40	12.30	0.45	1428
Nordlund	Randolph Wroth	41	11.44	0.45	1329
Nordlund	Randolph Wroth	42	5.15	0.80	1332

Çizelge 7.22. (Devam) Fore kazık tasarımının efektif içsel sürtünme açısı odaklı deterministik optimizasyonu

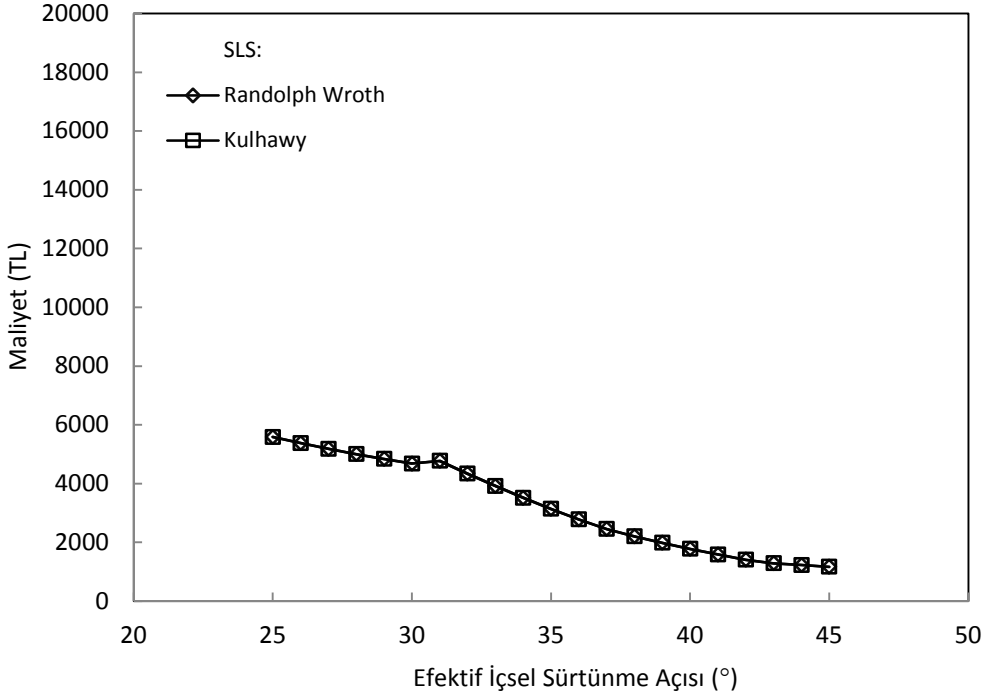
ULS	SLS	ϕ' (°)	D (m)	B (m)	Maliyet (TL)
Nordlund	Randolph Wroth	43	5.00	0.73	1142
Nordlund	Randolph Wroth	44	7.85	0.47	986
Nordlund	Randolph Wroth	45	5.00	0.59	853
Nordlund	Kulhawy	25	32.00	1.20	17174
Nordlund	Kulhawy	26	32.00	1.12	15570
Nordlund	Kulhawy	27	32.00	1.01	13284
Nordlund	Kulhawy	28	32.00	0.91	11520
Nordlund	Kulhawy	29	32.00	0.83	10045
Nordlund	Kulhawy	30	32.00	0.76	8844
Nordlund	Kulhawy	31	31.89	0.65	7085
Nordlund	Kulhawy	32	21.19	0.80	5720
Nordlund	Kulhawy	33	16.00	0.85	4575
Nordlund	Kulhawy	34	14.72	0.77	3649
Nordlund	Kulhawy	35	14.72	0.67	2992
Nordlund	Kulhawy	36	14.72	0.57	2369
Nordlund	Kulhawy	37	14.72	0.49	1928
Nordlund	Kulhawy	38	14.62	0.45	1697
Nordlund	Kulhawy	39	13.36	0.45	1552
Nordlund	Kulhawy	40	12.30	0.45	1428
Nordlund	Kulhawy	41	11.44	0.45	1329
Nordlund	Kulhawy	42	5.15	0.80	1332
Nordlund	Kulhawy	43	5.00	0.73	1142
Nordlund	Kulhawy	44	7.85	0.47	986
Nordlund	Kulhawy	45	5.00	0.59	853
YSA	Randolph Wroth	25	23.64	1.20	11821
YSA	Randolph Wroth	26	22.99	1.20	11520
YSA	Randolph Wroth	27	22.64	1.20	11324
YSA	Randolph Wroth	28	21.75	1.20	10902
YSA	Randolph Wroth	29	21.03	1.20	10431
YSA	Randolph Wroth	30	20.01	1.20	9870
YSA	Randolph Wroth	31	18.94	1.20	9286
YSA	Randolph Wroth	32	17.88	1.20	8720
YSA	Randolph Wroth	33	17.31	1.18	8214
YSA	Randolph Wroth	34	17.28	1.14	7735
YSA	Randolph Wroth	35	17.20	1.10	7357
YSA	Randolph Wroth	36	17.20	1.07	7040
YSA	Randolph Wroth	37	17.20	1.03	6843
YSA	Randolph Wroth	38	15.40	1.01	6683
YSA	Randolph Wroth	39	13.80	1.00	6534
YSA	Randolph Wroth	40	12.40	1.00	6380

Çizelge 7.22. (Devam) Fore kazık tasarımının efektif içsel sürtünme açısı odaklı deterministik optimizasyonu

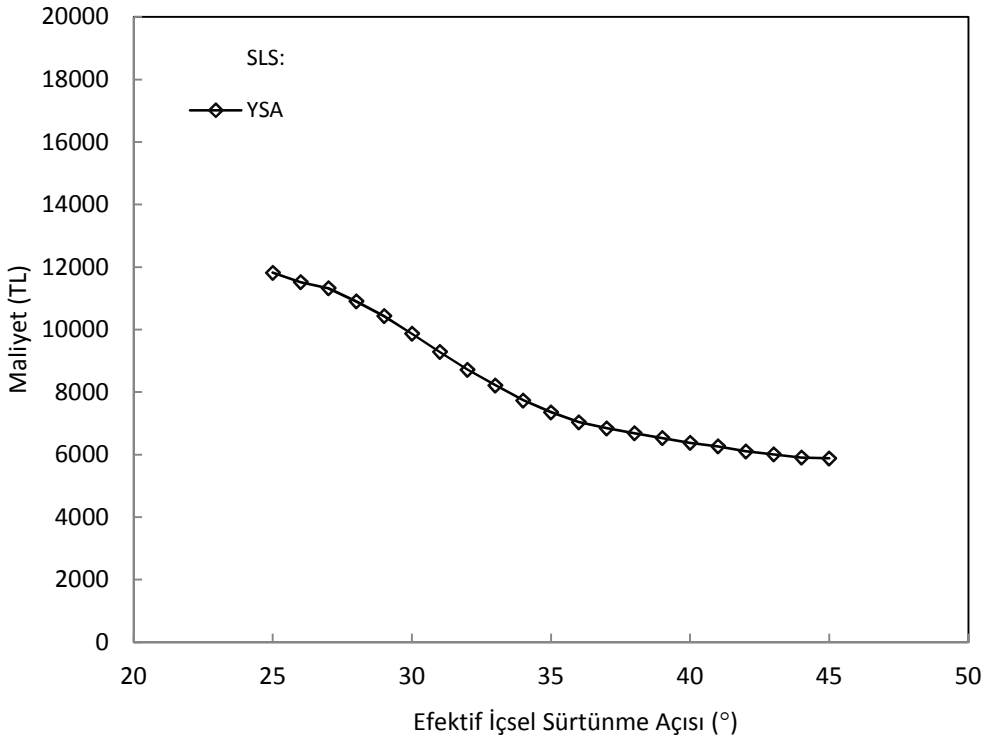
ULS	SLS	ϕ' (°)	D (m)	B (m)	Maliyet (TL)
YSA	Randolph Wroth	41	11.60	0.99	6264
YSA	Randolph Wroth	42	10.80	0.99	6108
YSA	Randolph Wroth	43	9.70	0.98	6012
YSA	Randolph Wroth	44	9.10	0.96	5908
YSA	Randolph Wroth	45	8.40	0.95	5882

Not: V= 2500 kN, E_s = 50 MPa, FS = 2.5, δ_{maks} = 25 mm, γ = 20 kN/m^3

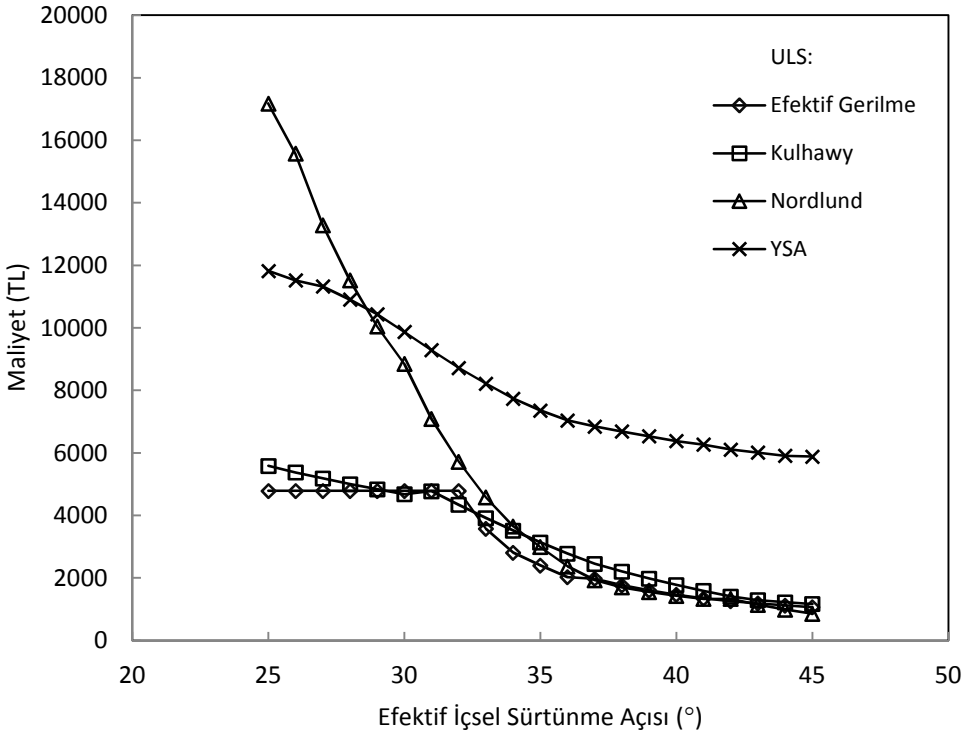
Fore kazıkların drenajlı basınç yüklemesi durumunda ULS şartları Kulhawy ve YSA taşıma gücü analiz yöntemi, SLS şartları Randolph Wroth ve Kulhawy oturma tahmin yöntemleri ile irdelenerek deterministik optimizasyon tasarım maliyetlerinin efektif içsel sürtünme açısı ile ilişkisi Şekil 7.45 ve Şekil 7.46'da verilmiştir. ULS kriterlerinin Nordlund, efektif gerilme, Kulhawy ve YSA taşıma gücü yöntemleri, SLS kriterlerinin Randolph Wroth ve Kulhawy oturma tahmin yöntemleriyle incelendiği deterministik optimizasyon tasarım maliyetlerinin efektif içsel sürtünme açısı ile değişimi ise Şekil 7.47 ve Şekil 7.48'de gösterilmiştir.

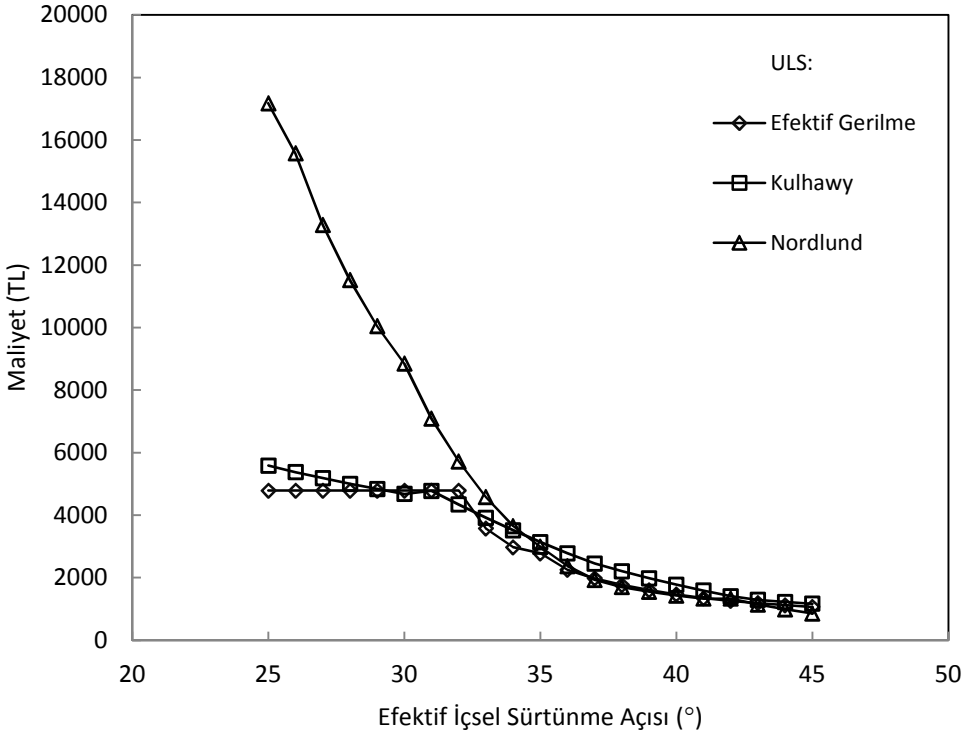

Şekil 7.45. Fore kazık tasarımının Kulhawy taşıma gücü yöntemi için efektif içsel sürtünme açısı odaklı deterministik optimizasyonu

Şekil 7.46. Fore kazık tasarımının YSA taşıma gücü yöntemi için efektif içsel sürtünme açısı odaklı deterministik optimizasyonu

Şekil 7.47. Fore kazık tasarımının Randolph Wroth oturma analizi yöntemi için efektif içsel sürtünme açısı odaklı deterministik optimizasyonu

Şekil 7.48. Fore kazık tasarımının Kulhawy oturma analizi yöntemi için efektif içsel sürtünme açısı odaklı deterministik optimizasyonu

Şekil 7.45'e göre efektif içsel sürtünme açısının 25°'den 45°'ye artması yapım maliyetini %78 (4784 TL, 1066 TL), Şekil 7.46'ya göre ise %50 (11821 TL, 5882 TL) düşürmüştür. Şekil 7.47 ve Şekil 7.48'e göre Randolph Wroth ve Kulhawy oturma yöntemleri efektif içsel sürtünme açısı 25° - 31° arasında etkili olurken, ϕ' = 32° - 45° arasında efektif gerilme ve Kulhawy taşıma gücü yöntemleri etkili olarak tasarımı şekillendirmiştir.

Efektif içsel sürtünme açısı ile elastisite modülünün Eş. 2.18'deki korelasyonu göz önüne alınarak fore kazıkların deterministik optimizasyonunun hassasiyet çalışması gerçekleştirilmiştir. Buna göre efektif içsel sürtünme açısının 30° - 45° arasında değişen değerleriyle korele olan elastisite modülü değerleri kullanılarak deterministik optimizasyon sonuçları Çizelge 7.23'de ve maliyet karşılaştırmaları Şekil 7.49'da verilmiştir.

Çizelge 7.23. Fore kazık tasarımının elastisite modülü ile korele efektifiçsel sürtünme açısı odaklı deterministik optimizasyonu

ULS	SLS	ϕ' (°)	E_s (kPa)	D (m)	B (m)	Maliyet (TL)
Kulhawy	Randolph Wroth	30	18301	32.00	0.49	5031
Kulhawy	Randolph Wroth	31	23861	32.00	0.47	4794
Kulhawy	Randolph Wroth	32	29670	32.00	0.46	4581
Kulhawy	Randolph Wroth	33	19158	8.12	1.20	3918
Kulhawy	Randolph Wroth	34	21548	7.29	1.20	3516
Kulhawy	Randolph Wroth	35	23788	6.50	1.20	3137
Kulhawy	Randolph Wroth	36	25890	5.76	1.20	2781
Kulhawy	Randolph Wroth	37	27880	5.08	1.20	2450
Kulhawy	Randolph Wroth	38	30990	5.00	1.13	2205
Kulhawy	Randolph Wroth	39	34431	5.00	1.05	1982
Kulhawy	Randolph Wroth	40	38103	5.00	0.98	1775
Kulhawy	Randolph Wroth	41	42015	5.00	0.91	1586
Kulhawy	Randolph Wroth	42	46205	5.00	0.84	1410
Kulhawy	Randolph Wroth	43	50812	5.00	0.79	1281
Kulhawy	Randolph Wroth	44	55882	5.00	0.75	1177
Kulhawy	Randolph Wroth	45	61412	5.00	0.70	1077
Kulhawy	Kulhawy	30	18301	32.00	0.49	5031
Kulhawy	Kulhawy	31	23861	32.00	0.47	4794
Kulhawy	Kulhawy	32	29670	32.00	0.46	4581
Kulhawy	Kulhawy	33	19158	8.12	1.20	3918
Kulhawy	Kulhawy	34	21548	7.29	1.20	3516
Kulhawy	Kulhawy	35	23788	6.50	1.20	3137
Kulhawy	Kulhawy	36	25890	5.76	1.20	2781
Kulhawy	Kulhawy	37	27880	5.08	1.20	2450
Kulhawy	Kulhawy	38	30990	5.00	1.13	2205
Kulhawy	Kulhawy	39	34431	5.00	1.05	1982
Kulhawy	Kulhawy	40	38103	5.00	0.98	1775
Kulhawy	Kulhawy	41	42015	5.00	0.91	1586
Kulhawy	Kulhawy	42	46205	5.00	0.84	1410
Kulhawy	Kulhawy	43	50812	5.00	0.79	1281
Kulhawy	Kulhawy	44	55882	5.00	0.75	1177
Kulhawy	Kulhawy	45	61412	5.00	0.70	1077
Nordlund	Kulhawy	30	18376	32.00	0.76	8844
Nordlund	Kulhawy	31	23887	31.89	0.65	7085
Nordlund	Kulhawy	32	21466	16.00	0.99	5773
Nordlund	Kulhawy	33	25760	16.00	0.85	4575

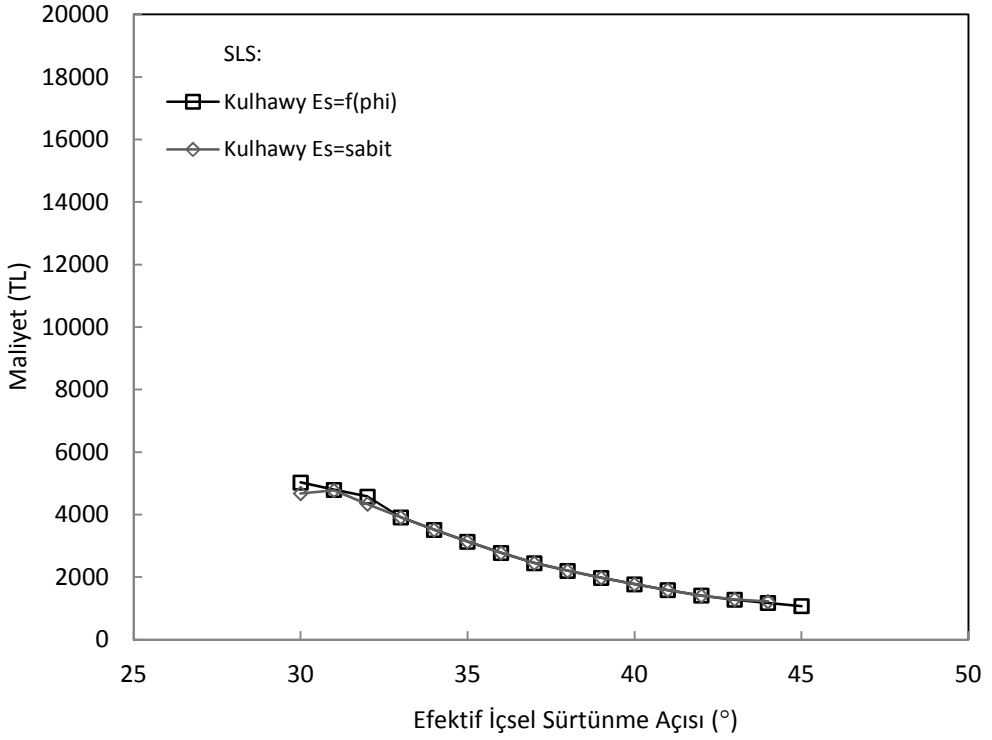
Çizelge 7.23. (Devam) Fore kazık tasarımının elastisite modülü ile korele efektif içsel sürtünme açısı odaklı deterministik optimizasyonu

ULS	SLS	ϕ' (°)	E_s (kPa)	D (m)	B (m)	Maliyet (TL)
Nordlund	Kulhawy	34	29106	14.72	0.77	3649
Nordlund	Kulhawy	35	33630	14.72	0.67	2992
Nordlund	Kulhawy	36	38373	14.72	0.57	2369
Nordlund	Kulhawy	37	43389	14.72	0.49	1928
Nordlund	Kulhawy	38	48590	14.62	0.45	1697
Nordlund	Kulhawy	39	52019	13.36	0.45	1552
Nordlund	Kulhawy	40	55637	12.30	0.45	1428
Nordlund	Kulhawy	41	59593	11.44	0.45	1329
Nordlund	Kulhawy	42	46638	5.15	0.80	1332
Nordlund	Kulhawy	43	50548	5.00	0.73	1142
Nordlund	Kulhawy	44	67220	7.85	0.47	986
Nordlund	Kulhawy	45	60816	5.00	0.59	853
YSA	Randolph Wroth	30	14494	20.10	0.28	1366
YSA	Randolph Wroth	31	17260	16.74	0.25	988
YSA	Randolph Wroth	32	19939	14.43	0.23	754
YSA	Randolph Wroth	33	22565	12.72	0.21	597
YSA	Randolph Wroth	34	24760	11.01	0.20	485
YSA	Randolph Wroth	35	26380	9.27	0.20	408
YSA	Randolph Wroth	36	28101	8.00	0.20	352
YSA	Randolph Wroth	37	29915	7.03	0.20	310
YSA	Randolph Wroth	38	31789	6.25	0.20	275
YSA	Randolph Wroth	39	33741	5.61	0.20	247
YSA	Randolph Wroth	40	35736	5.06	0.20	223
YSA	Randolph Wroth	41	39410	5.00	0.20	220
YSA	Randolph Wroth	42	43599	5.00	0.20	220
YSA	Randolph Wroth	43	48153	5.00	0.20	220
YSA	Randolph Wroth	44	53142	5.00	0.20	220
YSA	Randolph Wroth	45	58656	5.00	0.20	220

Not: V= 2500 kN, E_s = 50 MPa, FS = 2.5, δ_{maks} = 25 mm, γ = 20 kN/m^3

Şekil 7.49'a göre efektif içsel sürtünme açısı ile elastisite modülünün korelasyonu göz önünde bulundurularak yapılan analizlerde efektif içsel sürtünme açısının elastisite modülü ile korele olmadığı analizlerde temel maliyeti korelasyon olan analizlere göre, ϕ' = 30° değerinde %7 (5031 TL, 4678 TL), ϕ' = 33° değerinde ise 5% (4581 TL, 4339 TL) daha küçüktür. ϕ' = 34° - 45° aralığında ise efektif içsel

sürtünme açısının elastisite modülüyle korele olduğu ve olmadığı deterministik optimizasyon sonuçları aynıdır.

Şekil 7.49. Fore kazık tasarımının Kulhawy oturma analizi yöntemi için elastisite modülü ile korele ve korele olmayan efektif içsel sürtünme açısı odaklı deterministik optimizasyonların karşılaştırması

7.6.3. Düşey yük odaklı deterministik optimizasyon

Düşey yükün 1000 – 7000 kN arasında değişen değerleri için fore kazıkların deterministik optimizasyon tasarımı sonuçları Çizelge 7.24'de verilmiştir.

Çizelge 7.24. Fore kazık tasarımının düşey yük odaklı deterministik optimizasyonu

ULS	SLS	V (kN)	D (m)	B (m)	Maliyet (TL)
Efektif Gerilme	Randolph Wroth	1000	25.15	0.20	1107
Efektif Gerilme	Randolph Wroth	2000	5.00	1.13	2210
Efektif Gerilme	Randolph Wroth	3000	16.49	0.65	3211
Efektif Gerilme	Randolph Wroth	4000	20.39	0.65	4079
Efektif Gerilme	Randolph Wroth	5000	23.92	0.65	4899

Çizelge 7.24. (Devam) Fore kazık tasarımının düşey yük odaklı deterministik optimizasyonu

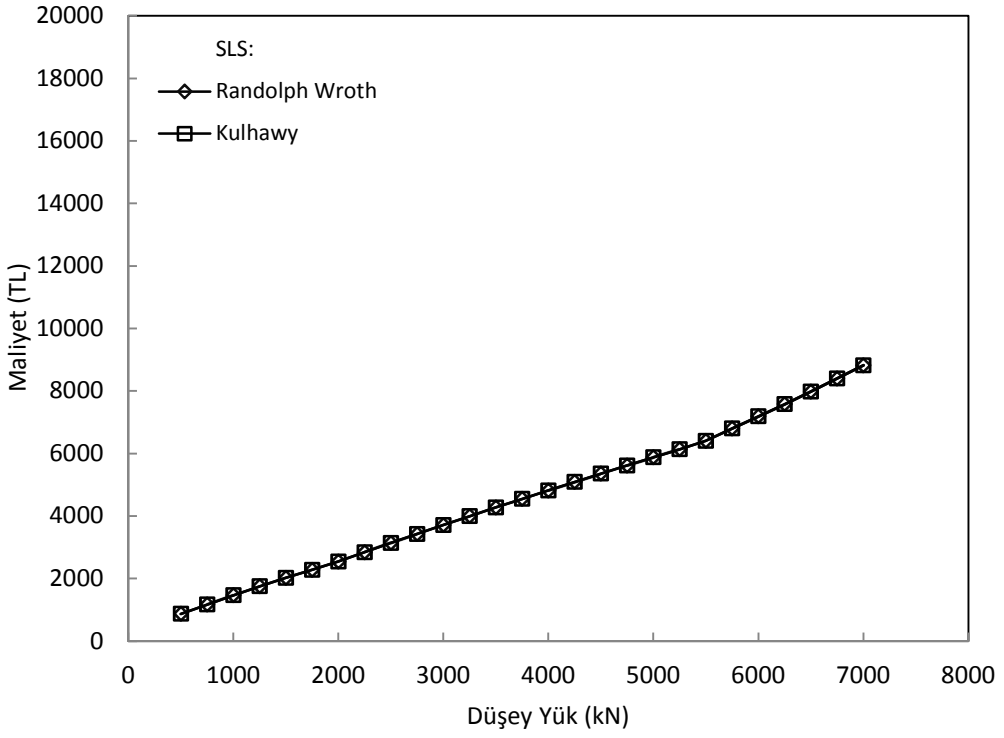
ULS	SLS	V (kN)	D (m)	B (m)	Maliyet (TL)
Efektif Gerilme	Randolph Wroth	6000	27.17	0.65	5755
Efektif Gerilme	Randolph Wroth	7000	30.19	0.65	6593
Efektif Gerilme	Kulhawy	1000	24.57	0.21	1126
Efektif Gerilme	Kulhawy	2000	5.00	1.13	2210
Efektif Gerilme	Kulhawy	3000	16.49	0.65	3211
Efektif Gerilme	Kulhawy	4000	20.39	0.65	4079
Efektif Gerilme	Kulhawy	5000	23.92	0.65	4899
Efektif Gerilme	Kulhawy	6000	27.17	0.65	5755
Efektif Gerilme	Kulhawy	7000	30.19	0.65	6593
Kulhawy	Randolph Wroth	1000	5.00	0.86	1463
Kulhawy	Randolph Wroth	2000	5.28	1.20	2546
Kulhawy	Randolph Wroth	3000	7.69	1.20	3712
Kulhawy	Randolph Wroth	4000	9.99	1.20	4819
Kulhawy	Randolph Wroth	5000	12.18	1.20	5877
Kulhawy	Randolph Wroth	6000	14.90	1.20	7189
Kulhawy	Randolph Wroth	7000	18.07	1.20	8818
Kulhawy	Kulhawy	1000	5.00	0.86	1463
Kulhawy	Kulhawy	2000	5.28	1.20	2546
Kulhawy	Kulhawy	3000	7.69	1.20	3712
Kulhawy	Kulhawy	4000	9.99	1.20	4819
Kulhawy	Kulhawy	5000	12.18	1.20	5877
Kulhawy	Kulhawy	6000	14.90	1.20	7189
Kulhawy	Kulhawy	7000	18.07	1.20	8818
Nordlund	Randolph Wroth	1000	11.42	0.45	1326
Nordlund	Randolph Wroth	2000	14.72	0.56	2346
Nordlund	Randolph Wroth	3000	14.72	0.77	3642
Nordlund	Randolph Wroth	4000	14.72	0.96	5091
Nordlund	Randolph Wroth	5000	14.72	1.13	6518
Nordlund	Randolph Wroth	6000	17.46	1.20	8494
Nordlund	Randolph Wroth	7000	22.22	1.20	11090
Nordlund	Kulhawy	1000	11.42	0.45	1326
Nordlund	Kulhawy	2000	14.72	0.56	2346
Nordlund	Kulhawy	3000	14.72	0.77	3642
Nordlund	Kulhawy	4000	14.72	0.96	5091
Nordlund	Kulhawy	5000	14.72	1.13	6518
Nordlund	Kulhawy	6000	17.46	1.20	8494
Nordlund	Kulhawy	7000	22.22	1.20	11090
YSA	Randolph Wroth	1000	32.00	0.25	1907
YSA	Randolph Wroth	2000	16.23	1.05	6389
YSA	Randolph Wroth	3000	18.14	1.13	8077

Çizelge 7.24. (Devam) Fore kazık tasarımının düşey yük odaklı deterministik optimizasyonu

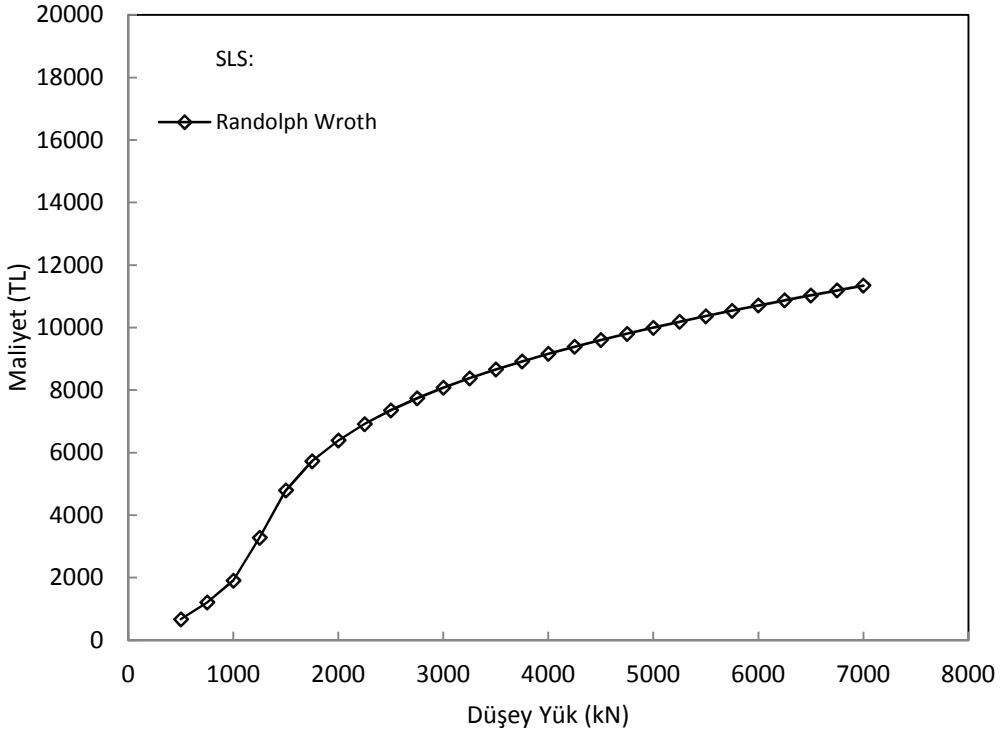
ULS	SLS	V (kN)	D (m)	B (m)	Maliyet (TL)
YSA	Randolph Wroth	4000	19.72	1.15	9161
YSA	Randolph Wroth	5000	21.05	1.17	9999
YSA	Randolph Wroth	6000	22.24	1.17	10708
YSA	Randolph Wroth	7000	23.35	1.17	11342

Not: ϕ' = 35° kN, E_s = 50 MPa, FS = 2.5, δ_{maks} = 25 mm, γ = 20 kN/m^3

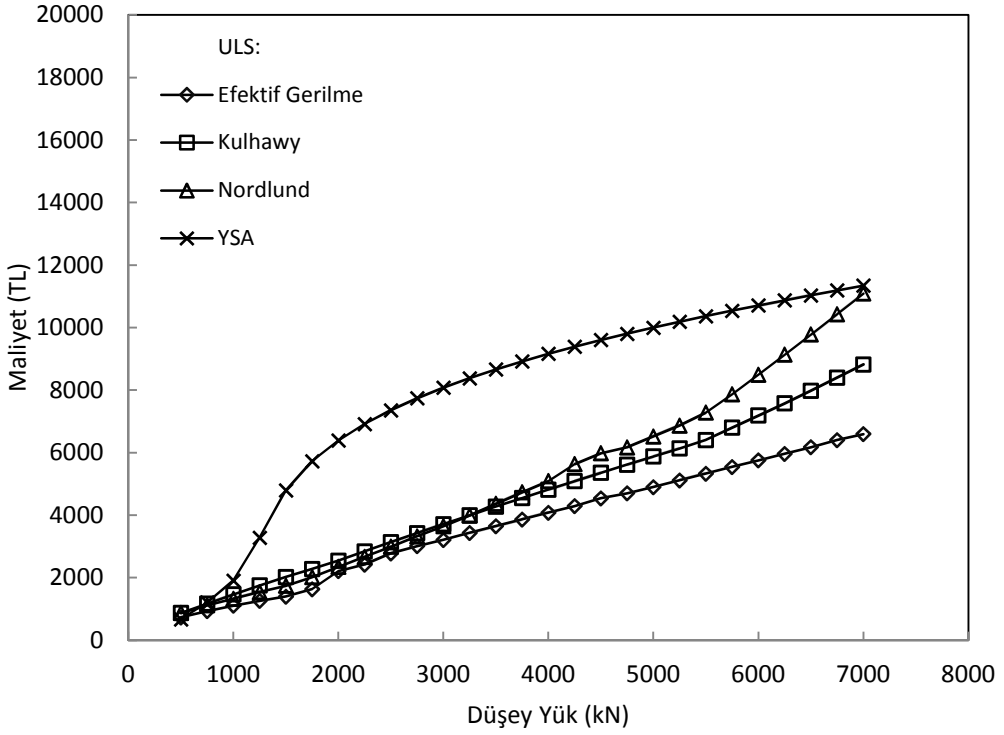
Fore kazıkların drenajlı basınç yüklemesi durumunda ULS şartları Kulhawy ve YSA taşıma gücü analiz yöntemi, SLS şartları Randolph Wroth ve Kulhawy oturma tahmin yöntemleri ile irdelenerek deterministik optimizasyon tasarım maliyetlerinin düşey yük ile ilişkisi Şekil 7.50 ve Şekil 7.51'de verilmiştir. ULS kriterlerinin Nordlund, efektif gerilme, Kulhawy ve YSA taşıma gücü yöntemleri, SLS kriterlerinin Randolph Wroth ve Kulhawy oturma tahmin yöntemleriyle incelendiği deterministik optimizasyon tasarım maliyetlerinin düşey yük ile değişimi ise Şekil 7.52 ve Şekil 7.53'de gösterilmiştir.

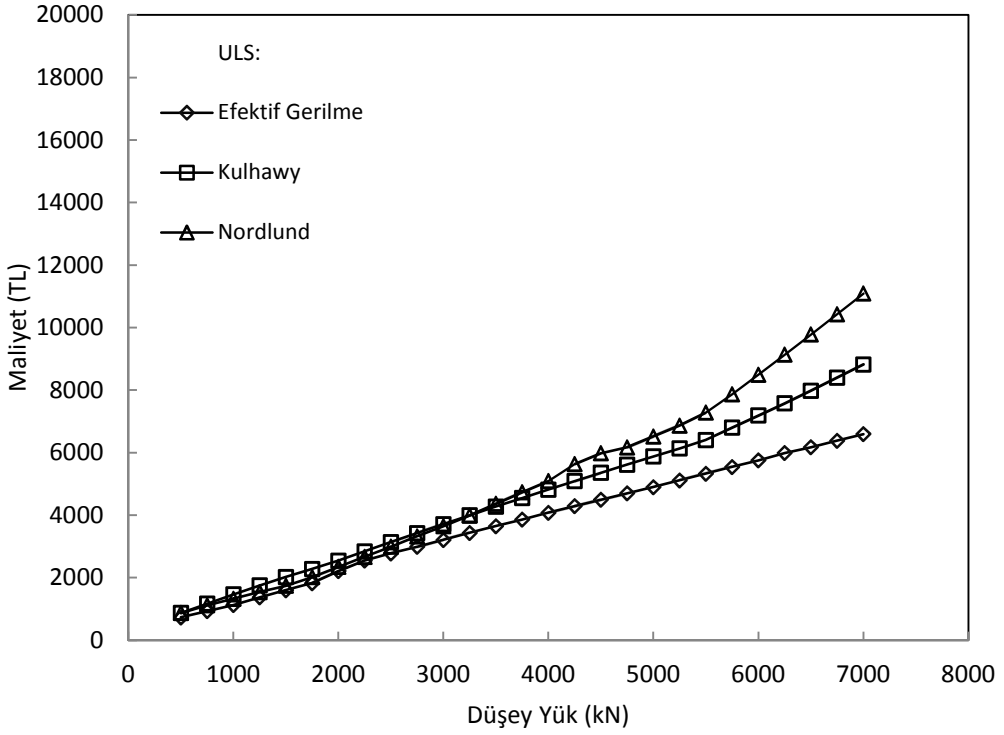

Şekil 7.50. Fore kazık tasarımının Kulhawy taşıma gücü yöntemi için düşey yük odaklı deterministik optimizasyonu

Şekil 7.51. Fore kazık tasarımının YSA taşıma gücü yöntemi için düşey yük odaklı deterministik optimizasyonu

Şekil 7.52. Fore kazık tasarımının Randolph Wroth oturma analizi yöntemi için düşey yük odaklı deterministik optimizasyonu

Şekil 7.53. Fore kazık tasarımının Kulhawy oturma analizi yöntemi için düşey yük odaklı deterministik optimizasyonu

Şekil 7.50'e göre Kulawy taşıma gücü ile Randolph Wroth ve Kulhawy oturma yöntemlerine göre deterministik optimizasyonunda düşey yükün artmasıyla yapım maliyetinde yaklaşık lineer bir artış görülmektedir. V = 500 kN değerinde temel boyutları D = 5.00 m, B = 0.6 m, V = 7000 kN'da temel boyutları D = 18.07 m, B = 1.20 m, değerleriyle yapım maliyeti 10.2 kat (860 TL, 8818 TL) artmıştır.

Şekil 7.51'e göre YSA taşıma gücü, Randolph Worth oturma analiz yöntemine göre deterministik optimizasyon tasarımında V= 500 kN – 2000 kN aralığında YSA yapım maliyetini 9.5 kat (671 TL, 6389 TL) artırırken, V = 2000 kN – 7000 kN aralığında maliyeti 1.8 kat (6389 TL, 11342 TL) artırmıştır. Şekil 7.52 ve Şekil 7.53'e göre düşey yükün V = 500 kN – 7000 kN arasındaki değişimi yapım maliyetini Nordlund için 12.8 (869 TL, 11090 TL), Kulhawy için 10.0 (869 TL 8818 TL), efektif gerilme için 7.6 (869 TL, 6593 TL) ve YSA için 17 (671 TL, 11342 TL) kat artırmaktadır.

7.6.4. Birim hacim ağırlık odaklı deterministik optimizasyon

Birim hacim ağırlığın 16 kN/m^3 – 22 kN/m^3 arasında değişen değerleri için fore kazıkların deterministik optimizasyon tasarımı sonuçları Çizelge 7.25'de verilmiştir.

Çizelge 7.25. Fore kazık tasarımının birim hacim ağırlık odaklıdeterministik optimizasyonu

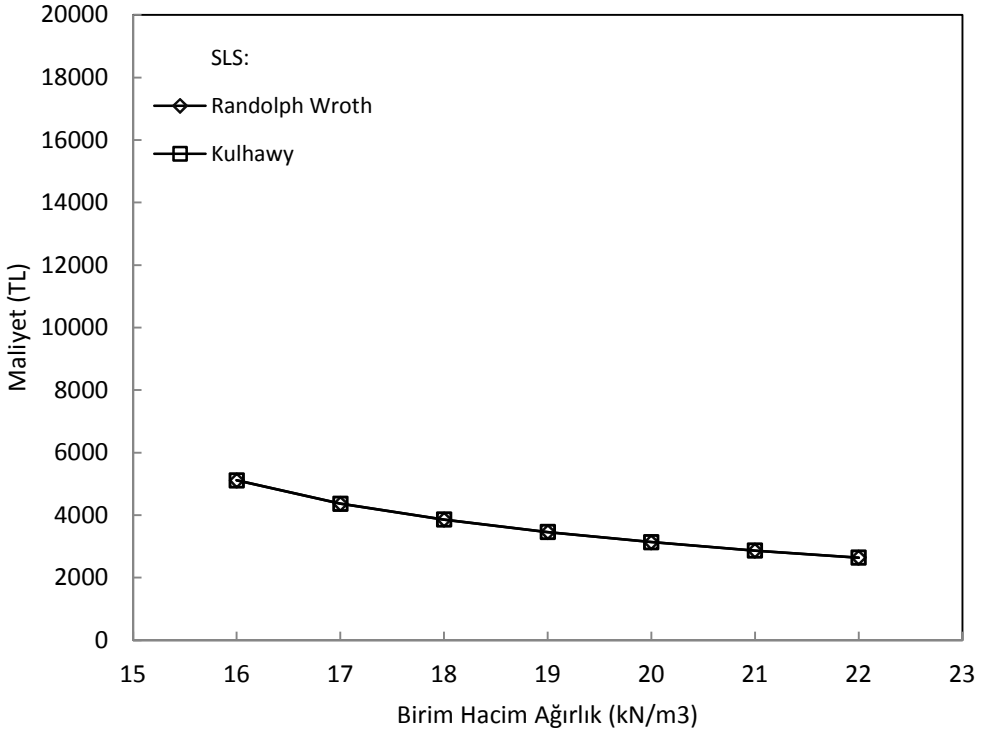
ULS	SLS	γ (kN/m^3)	D (m)	B (m)	Maliyet (TL)
Efektif Gerilme	Randolph Wroth	16	20.97	0.65	4211
Efektif Gerilme	Randolph Wroth	17	18.76	0.65	3710
Efektif Gerilme	Randolph Wroth	18	12.90	0.80	3339
Efektif Gerilme	Randolph Wroth	19	16.00	0.64	3014
Efektif Gerilme	Randolph Wroth	20	10.75	0.80	2782
Efektif Gerilme	Randolph Wroth	21	9.92	0.80	2569
Efektif Gerilme	Randolph Wroth	22	5.00	1.15	2279
Efektif Gerilme	Kulhawy	16	20.97	0.65	4211
Efektif Gerilme	Kulhawy	17	18.76	0.65	3710
Efektif Gerilme	Kulhawy	18	6.79	1.20	3277
Efektif Gerilme	Kulhawy	19	16.00	0.64	3014
Efektif Gerilme	Kulhawy	20	10.75	0.80	2782
Efektif Gerilme	Kulhawy	21	9.92	0.80	2569
Efektif Gerilme	Kulhawy	22	5.00	1.15	2279
Kulhawy	Randolph Wroth	16	16.00	0.91	5112
Kulhawy	Randolph Wroth	17	9.04	1.20	4364
Kulhawy	Randolph Wroth	18	8.00	1.20	3860
Kulhawy	Randolph Wroth	19	7.17	1.20	3461
Kulhawy	Randolph Wroth	20	6.50	1.20	3137
Kulhawy	Randolph Wroth	21	5.94	1.20	2868
Kulhawy	Randolph Wroth	22	5.47	1.20	2642
Kulhawy	Kulhawy	16	16.00	0.91	5112
Kulhawy	Kulhawy	17	9.04	1.20	4364
Kulhawy	Kulhawy	18	8.00	1.20	3860
Kulhawy	Kulhawy	19	7.17	1.20	3461
Kulhawy	Kulhawy	20	6.50	1.20	3137
Kulhawy	Kulhawy	21	5.94	1.20	2868
Kulhawy	Kulhawy	22	5.47	1.20	2642

Çizelge 7.25. (Devam) Fore kazık tasarımının birim hacim ağırlık odaklı deterministik optimizasyonu

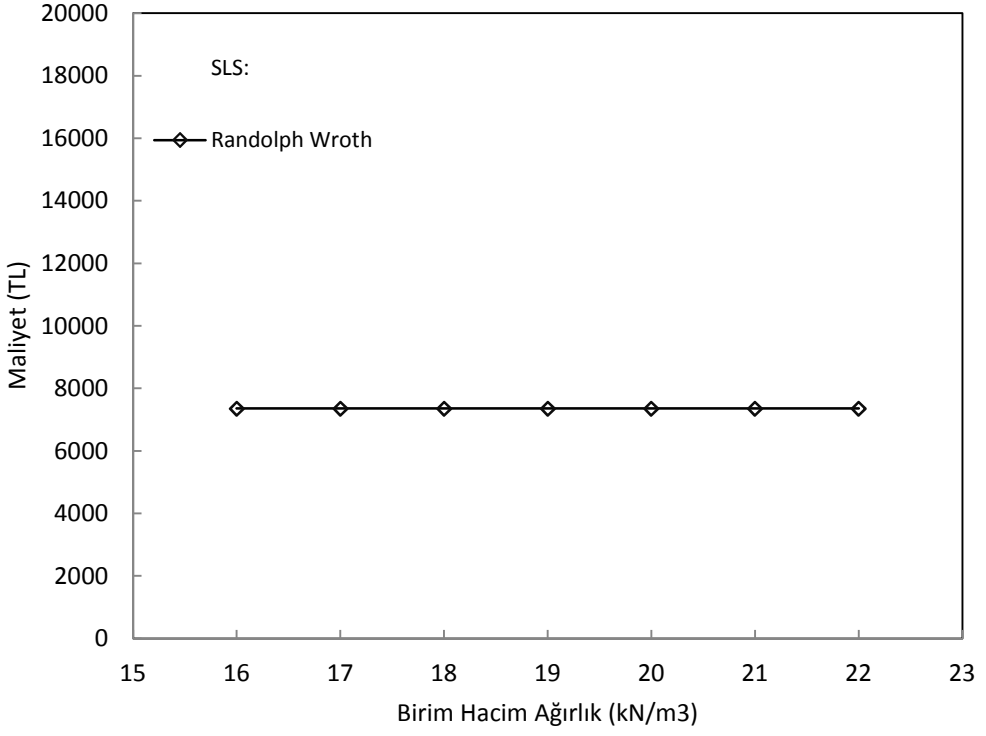
ULS	SLS	γ (kN/m^3)	D (m)	B (m)	Maliyet (TL)
Nordlund	Randolph Wroth	16	24.23	0.48	3434
Nordlund	Randolph Wroth	17	20.86	0.54	3292
Nordlund	Randolph Wroth	18	18.32	0.59	3172
Nordlund	Randolph Wroth	19	16.32	0.63	3062
Nordlund	Randolph Wroth	20	14.72	0.67	2992
Nordlund	Randolph Wroth	21	13.40	0.71	2924
Nordlund	Randolph Wroth	22	12.31	0.74	2849
Nordlund	Kulhawy	16	24.23	0.48	3434
Nordlund	Kulhawy	17	20.86	0.54	3292
Nordlund	Kulhawy	18	18.32	0.59	3172
Nordlund	Kulhawy	19	16.32	0.63	3062
Nordlund	Kulhawy	20	14.72	0.67	2992
Nordlund	Kulhawy	21	13.40	0.71	2924
Nordlund	Kulhawy	22	12.31	0.74	2849
YSA	Randolph Wroth	16	17.20	1.10	7357
YSA	Randolph Wroth	17	17.20	1.10	7357
YSA	Randolph Wroth	18	17.20	1.10	7357
YSA	Randolph Wroth	19	17.20	1.10	7357
YSA	Randolph Wroth	20	17.20	1.10	7357
YSA	Randolph Wroth	21	17.20	1.10	7357
YSA	Randolph Wroth	22	17.20	1.10	7357

Not: V= 2500 kN, ϕ' = 35° kN, E_s = 50 MPa, FS = 2.5, δ_{maks} = 25 mm

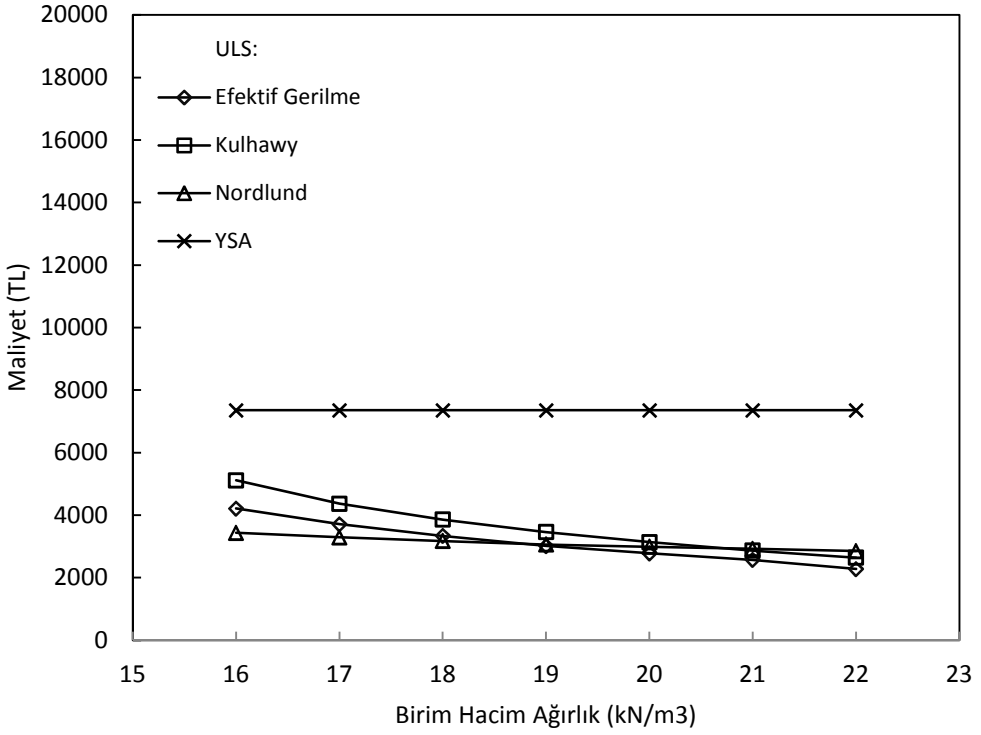
Fore kazıkların drenajlı basınç yüklemesi durumunda ULS şartları Kulhawy ve YSA taşıma gücü analiz yöntemi, SLS şartları Randolph Wroth ve Kulhawy oturma tahmin yöntemleri ile irdelenerek deterministik optimizasyon tasarım maliyetlerinin birim hacim ağırlık ile ilişkisi Şekil 7.54 ve Şekil 7.55'de verilmiştir. ULS kriterlerinin Nordlund, efektif gerilme, Kulhawy ve YSA taşıma gücü yöntemleri, SLS kriterlerinin Randolph Wroth ve Kulhawy oturma tahmin yöntemleriyle incelendiği deterministik optimizasyon tasarım maliyetlerinin birim hacim ağırlık ile değişimi ise Şekil 7.56 ve Şekil 7.57'de gösterilmiştir.

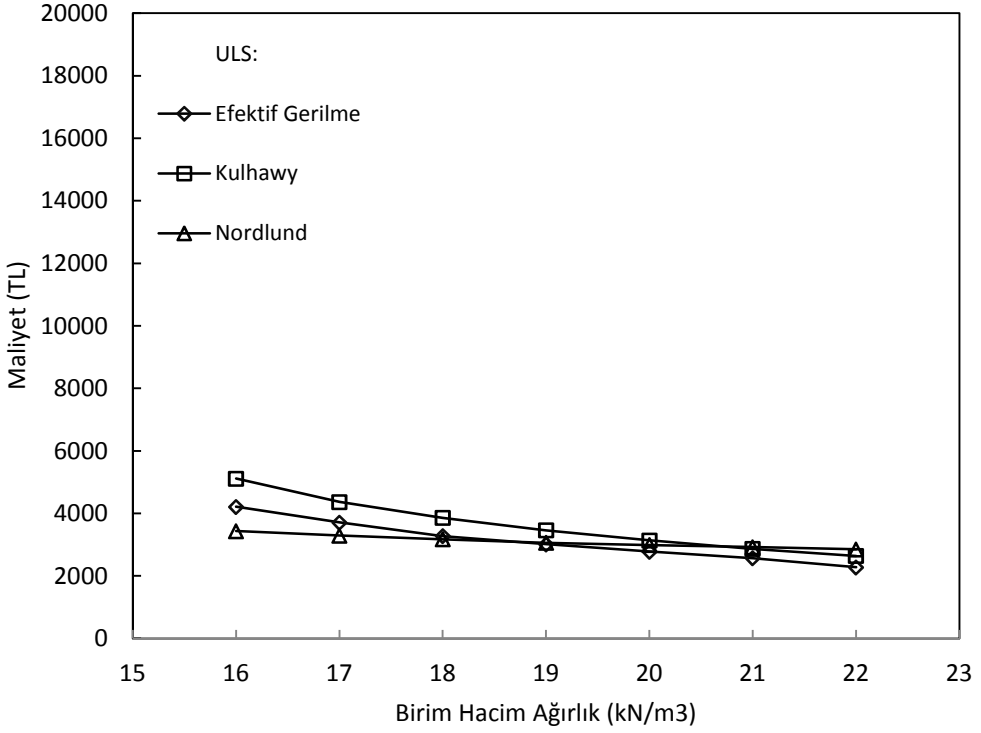

Şekil 7.54. Fore kazık tasarımının Kulhawy taşıma gücü yöntemi için birim hacim ağırlık odaklı deterministik optimizasyonu

Şekil 7.55. Fore kazık tasarımının YSA taşıma gücü yöntemi için birim hacim ağırlık odaklı deterministik optimizasyonu

Şekil 7.56. Fore kazık tasarımının Randolph Wroth oturma analizi yöntemi için birim hacim ağırlık odaklı deterministik optimizasyonu

Şekil 7.57. Fore kazık tasarımının Kulhawy oturma analizi yöntemi için birim hacim ağırlık odaklı deterministik optimizasyonu

Şekil 7.54, Şekil 7.55, Şekil 7.56 ve Şekil 7.57'ye göre birim hacim ağırlığın 16 - 22 kN/m^3 arasındaki değişimi Kulhawy taşıma Randolph Worth ve Kulhawy oturma yöntemleri için maliyeti %54 (4211 TL, 2279 TL) azaltmaktadır. YSA taşıma gücü birim hacim ağırlığa duyarsız olduğundan yapım maliyeti üzerinde etkisi bulunmamaktadır. Kulhawy ve efektif gerilme taşıma gücü yöntemleri Nordlund yöntemine göre deterministik optimizasyon tasarımında birim hacim ağırlığın değişmesine daha fazla duyarlıdır.

7.6.5. Güvenlik katsayısı odaklı deterministik optimizasyon

Güvenlik katsayısının 2.0 – 4.0 arasında değişen değerleri için fore kazıkların deterministik optimizasyon tasarımı sonuçları Çizelge 7.26'da verilmiştir.

Çizelge 7.26. Fore kazık tasarımının güvenlik katsayısı odaklıdeterministik optimizasyonu

ULS	SLS	FS	D (m)	B (m)	Maliyet (TL)
Efektif Gerilme	Randolph Wroth	2.0	5.00	1.13	2210
Efektif Gerilme	Randolph Wroth	2.5	10.75	0.80	2782
Efektif Gerilme	Randolph Wroth	3.0	16.49	0.65	3211
Efektif Gerilme	Randolph Wroth	3.5	7.52	1.20	3628
Efektif Gerilme	Randolph Wroth	4.0	20.39	0.65	4079
Efektif Gerilme	Kulhawy	2.0	5.00	1.13	2210
Efektif Gerilme	Kulhawy	2.5	10.75	0.80	2782
Efektif Gerilme	Kulhawy	3.0	16.49	0.65	3211
Efektif Gerilme	Kulhawy	3.5	7.52	1.20	3628
Efektif Gerilme	Kulhawy	4.0	20.39	0.65	4079
Kulhawy	Randolph Wroth	2.0	5.28	1.20	2546
Kulhawy	Randolph Wroth	2.5	6.50	1.20	3137
Kulhawy	Randolph Wroth	3.0	7.69	1.20	3712
Kulhawy	Randolph Wroth	3.5	8.85	1.20	4272
Kulhawy	Randolph Wroth	4.0	9.99	1.20	4819
Kulhawy	Kulhawy	2.0	5.28	1.20	2546
Kulhawy	Kulhawy	2.5	6.50	1.20	3137
Kulhawy	Kulhawy	3.0	7.69	1.20	3712
Kulhawy	Kulhawy	3.5	8.85	1.20	4272
Kulhawy	Kulhawy	4.0	9.99	1.20	4819

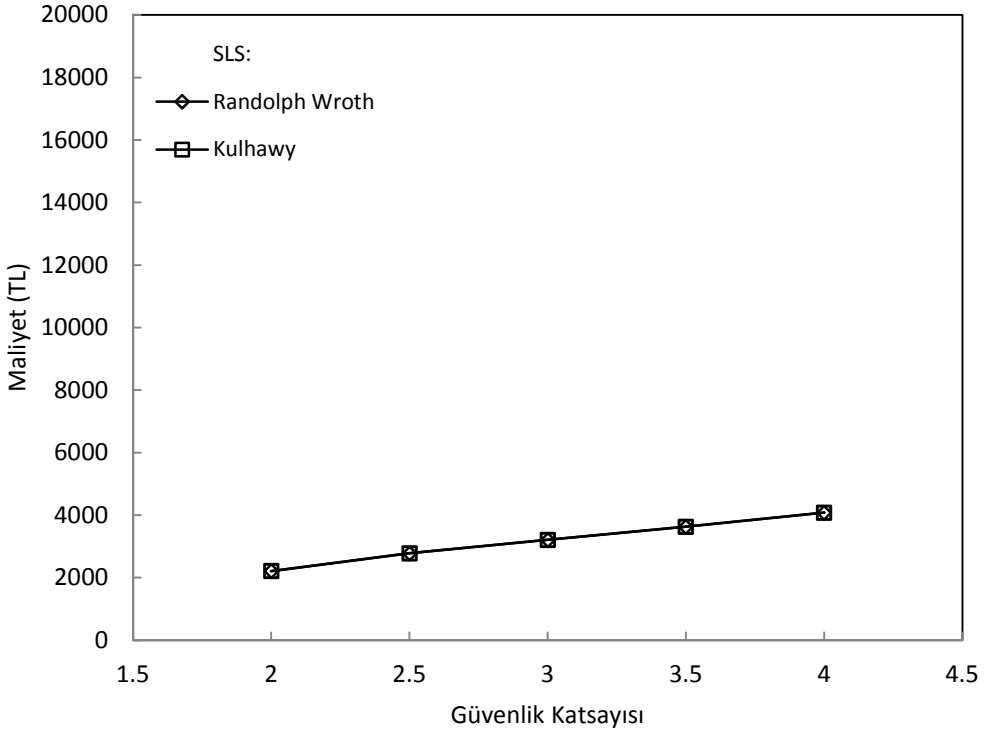
Çizelge 7.26. (Devam) Fore kazık tasarımının güvenlik katsayısı odaklı deterministik optimizasyonu

ULS	SLS	FS	D (m)	B (m)	Maliyet (TL)
Nordlund	Randolph Wroth	2.0	14.72	0.56	2346
Nordlund	Randolph Wroth	2.5	14.72	0.67	2992
Nordlund	Randolph Wroth	3.0	14.72	0.77	3642
Nordlund	Randolph Wroth	3.5	14.72	0.87	4363
Nordlund	Randolph Wroth	4.0	14.72	0.96	5091
Nordlund	Kulhawy	2.0	14.72	0.56	2346
Nordlund	Kulhawy	2.5	14.72	0.67	2992
Nordlund	Kulhawy	3.0	14.72	0.77	3642
Nordlund	Kulhawy	3.5	14.72	0.87	4363
Nordlund	Kulhawy	4.0	14.72	0.96	5091
YSA	Randolph Wroth	2.0	16.23	1.05	6389
YSA	Randolph Wroth	2.5	17.20	1.10	7357
YSA	Randolph Wroth	3.0	18.14	1.13	8077
YSA	Randolph Wroth	3.5	18.97	1.14	8661
YSA	Randolph Wroth	4.0	19.72	1.15	9161

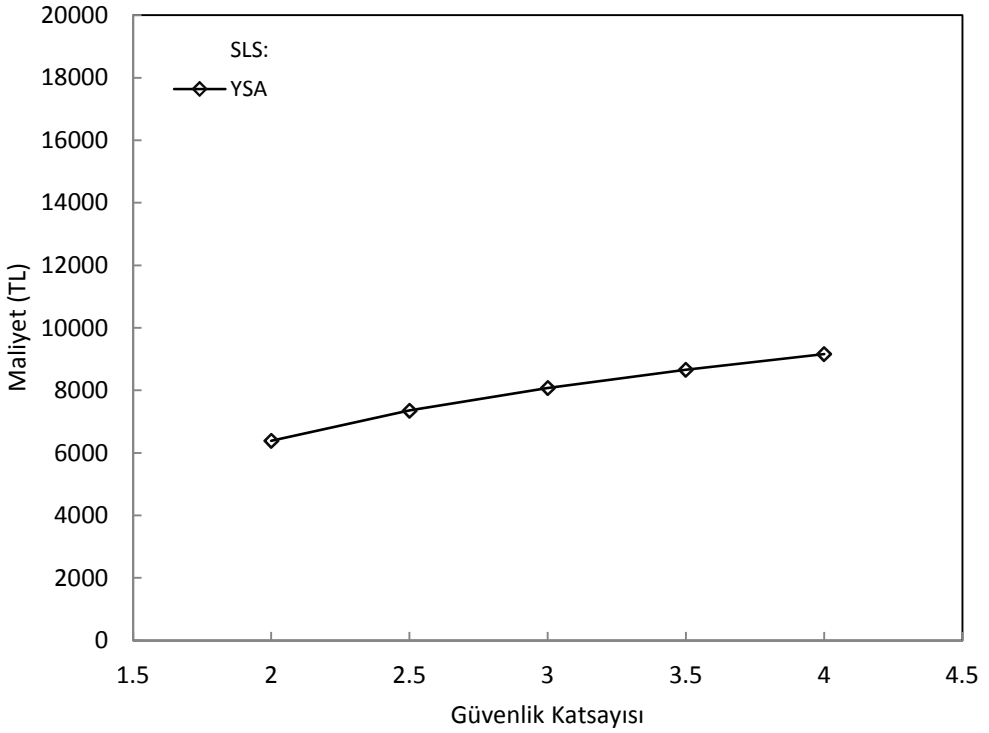
Not: V= 2500 kN, ϕ' = 35° kN, E_s = 50 MPa, δ_{maks} = 25 mm, γ = 20 kN/m^3

Fore kazıkların drenajlı basınç yüklemesi durumunda ULS şartları Kulhawy ve YSA taşıma gücü analiz yöntemi, SLS şartları Randolph Wroth ve Kulhawy oturma tahmin yöntemleri ile irdelenerek deterministik optimizasyon tasarım maliyetlerinin güvenlik katsayısı ile ilişkisi Şekil 7.58 ve Şekil 7.59'da verilmiştir. ULS kriterlerinin Nordlund, efektif gerilme, Kulhawy ve YSA taşıma gücü yöntemleri, SLS kriterlerinin Randolph Wroth ve Kulhawy oturma tahmin yöntemleriyle incelendiği deterministik optimizasyon tasarım maliyetlerinin güvenlik katsayısı ile değişimi ise Şekil 7.60 ve Şekil 7.61'de gösterilmiştir.

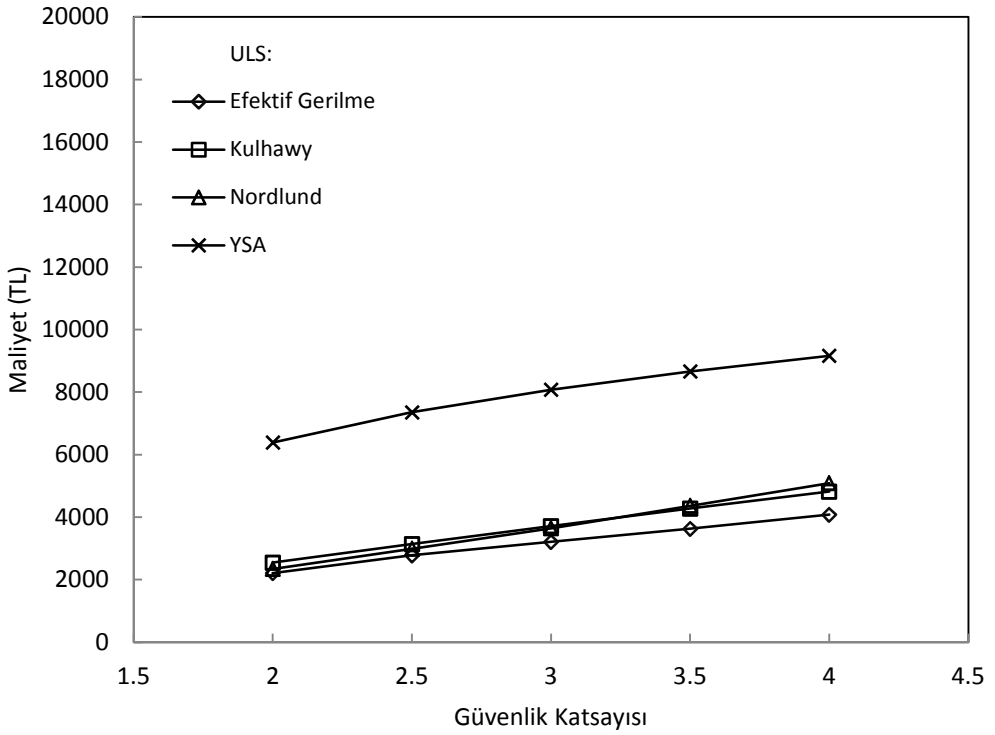
Şekil 7.58, Şekil 7.59, Şekil 7.60 ve Şekil 7.61'e göre güvenlik katsayısının artması deterministik optimizasyon tasarımında 2.2 ile 1.8 kat arasında yapım maliyeti artışlarına neden olmktadır. Efektif gerilme, Kulhawy ve Nordlund taşıma gücü yöntemleri FS = 2 için maliyeti 2210 TL - 2546 TL aralığında, FS = 4.0 için maliyeti 4079 TL - 5091 TL aralığında optimize etmektedir. YSA taşıma gücü yöntemi ise diğer yöntemlerden yaklaşık 1.8 kat daha fazla maliyette sonuçlar vermektedir.

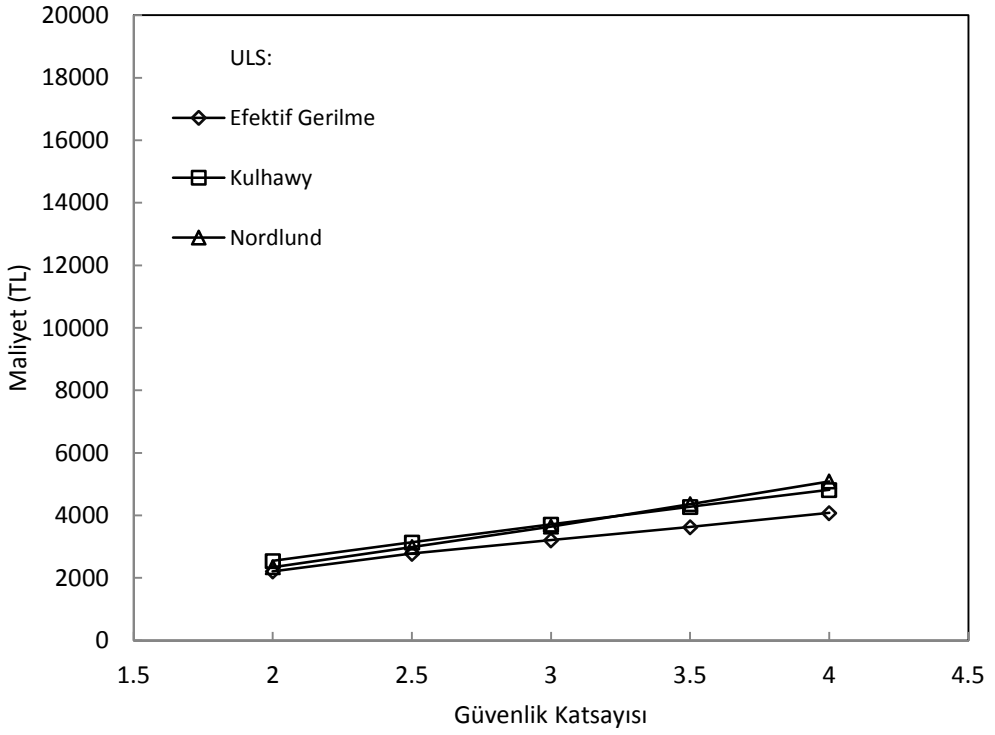

Şekil 7.58. Fore kazık tasarımının Kulhawy taşıma gücü yöntemi için güvenlik katsayısı odaklı deterministik optimizasyonu

Şekil 7.59. Fore kazık tasarımının YSA taşıma gücü yöntemi için güvenlik katsayısı odaklı deterministik optimizasyonu

Şekil 7.60. Fore kazık tasarımının Randolph Wroth oturma analizi yöntemi için güvenlik katsayısı odaklı deterministik optimizasyonu

Şekil 7.61. Fore kazık tasarımının Kulhawy oturma analizi yöntemi için güvenlik katsayısı odaklı deterministik optimizasyonu

7.6.6. İzin verilen maksimum deplasman odaklı deterministik optimizasyon

İzin verilen maksimum deplasmanın 15 mm – 75 mm arasında değişen değerleri için fore kazıkların deterministik optimizasyon tasarımı sonuçları Çizelge 7.13'de verilmiştir.

Çizelge 7.27. Fore kazık tasarımının izin verilen maksimum deplasman odaklı deterministik optimizasyonu

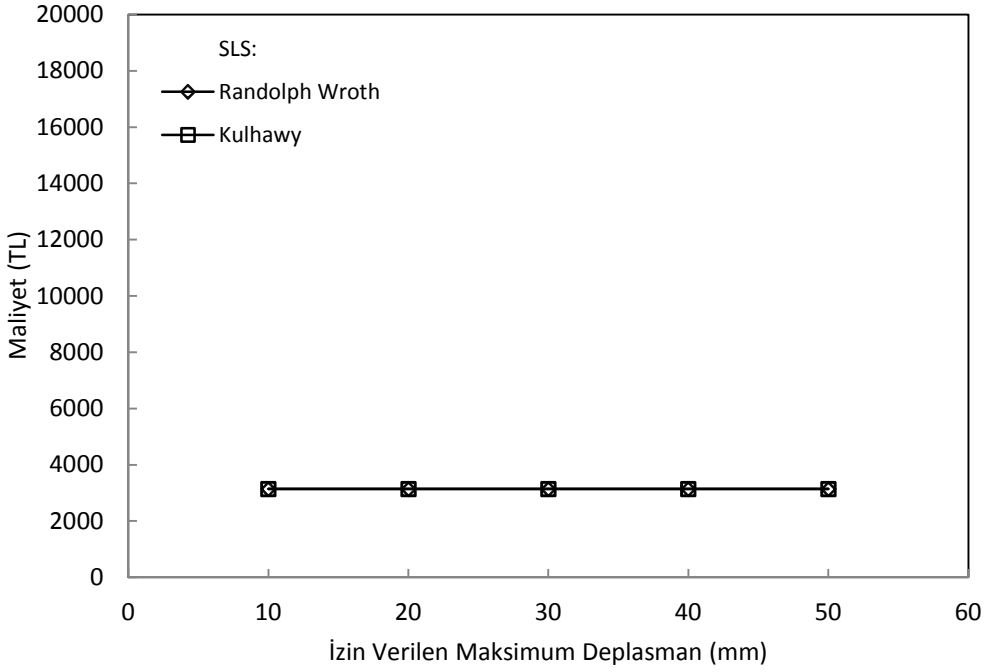
ULS	SLS	δ_{maks} (mm)	D (m)	B (m)	Maliyet (TL)
Efektif Gerilme	Randolph Wroth	10	32.00	0.30	2299
Efektif Gerilme	Randolph Wroth	20	10.75	0.80	2782
Efektif Gerilme	Randolph Wroth	30	10.75	0.80	2782
Efektif Gerilme	Randolph Wroth	40	10.75	0.80	2782
Efektif Gerilme	Randolph Wroth	50	10.75	0.80	2782
Efektif Gerilme	Kulhawy	10	10.75	0.80	2782
Efektif Gerilme	Kulhawy	20	10.75	0.80	2782
Efektif Gerilme	Kulhawy	30	10.75	0.80	2782
Efektif Gerilme	Kulhawy	40	10.75	0.80	2782
Efektif Gerilme	Kulhawy	50	10.75	0.80	2782
Kulhawy	Randolph Wroth	10	6.50	1.20	3137
Kulhawy	Randolph Wroth	20	6.50	1.20	3137
Kulhawy	Randolph Wroth	30	6.50	1.20	3137
Kulhawy	Randolph Wroth	40	6.50	1.20	3137
Kulhawy	Randolph Wroth	50	6.50	1.20	3137
Kulhawy	Kulhawy	10	6.50	1.20	3137
Kulhawy	Kulhawy	20	6.50	1.20	3137
Kulhawy	Kulhawy	30	6.50	1.20	3137
Kulhawy	Kulhawy	40	6.50	1.20	3137
Kulhawy	Kulhawy	50	6.50	1.20	3137
Nordlund	Randolph Wroth	10	14.72	0.67	2992
Nordlund	Randolph Wroth	20	14.72	0.67	2992
Nordlund	Randolph Wroth	30	14.72	0.67	2992
Nordlund	Randolph Wroth	40	14.72	0.67	2992
Nordlund	Randolph Wroth	50	14.72	0.67	2992
Nordlund	Kulhawy	10	14.72	0.67	2992
Nordlund	Kulhawy	20	14.72	0.67	2992
Nordlund	Kulhawy	30	14.72	0.67	2992
Nordlund	Kulhawy	40	14.72	0.67	2992
Nordlund	Kulhawy	50	14.72	0.67	2992
YSA	Randolph Wroth	10	17.20	1.10	7357

Çizelge 7.27. (Devam) Fore kazık tasarımının izin verilen maksimum deplasman odaklı deterministik optimizasyonu

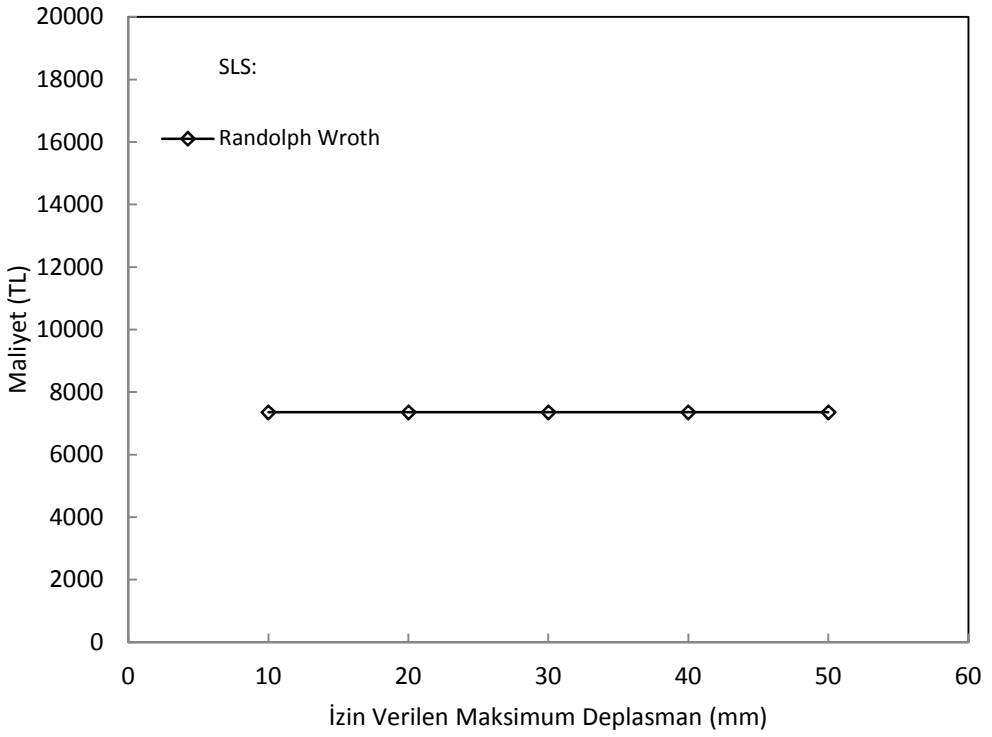
ULS	SLS	δ_{maks} (mm)	D (m)	B (m)	Maliyet (TL)
YSA	Randolph Wroth	20	17.20	1.10	7357
YSA	Randolph Wroth	30	17.20	1.10	7357
YSA	Randolph Wroth	40	17.20	1.10	7357
YSA	Randolph Wroth	50	17.20	1.10	7357

Not: V= 2500 kN, ϕ' = 35° kN, E_s = 50 MPa, FS = 2.5, γ = 20 kN/m^3

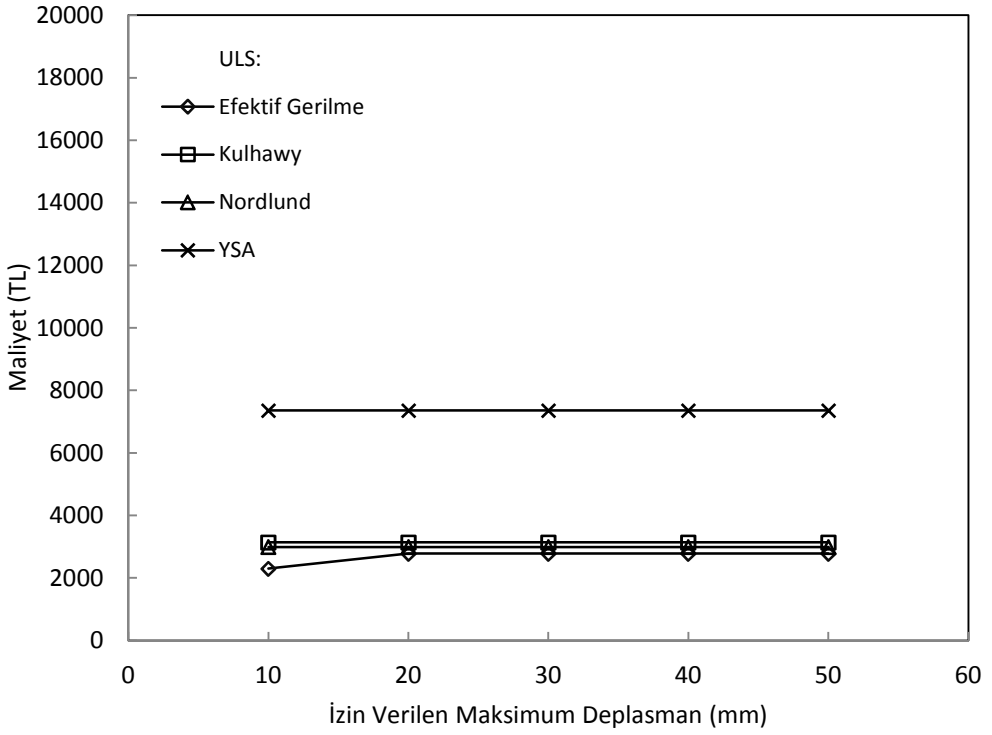
Fore kazıkların drenajlı basınç yüklemesi durumunda ULS şartları Kulhawy ve YSA taşıma gücü analiz yöntemi, SLS şartları Randolph Wroth ve Kulhawy oturma tahmin yöntemleri ile irdelenerek deterministik optimizasyon tasarım maliyetlerinin izin verilen maksimum deplasman ile ilişkisi Şekil 7.62 ve Şekil 7.63'de verilmiştir. ULS kriterlerinin Nordlund, efektif gerilme, Kulhawy ve YSA taşıma gücü yöntemleri, SLS kriterlerinin Randolph Wroth ve Kulhawy oturma tahmin yöntemleriyle incelendiği deterministik optimizasyon tasarım maliyetlerinin izin verilen maksimum deplasman ile değişimi ise Şekil 7.64 ve Şekil 7.65'de gösterilmiştir.

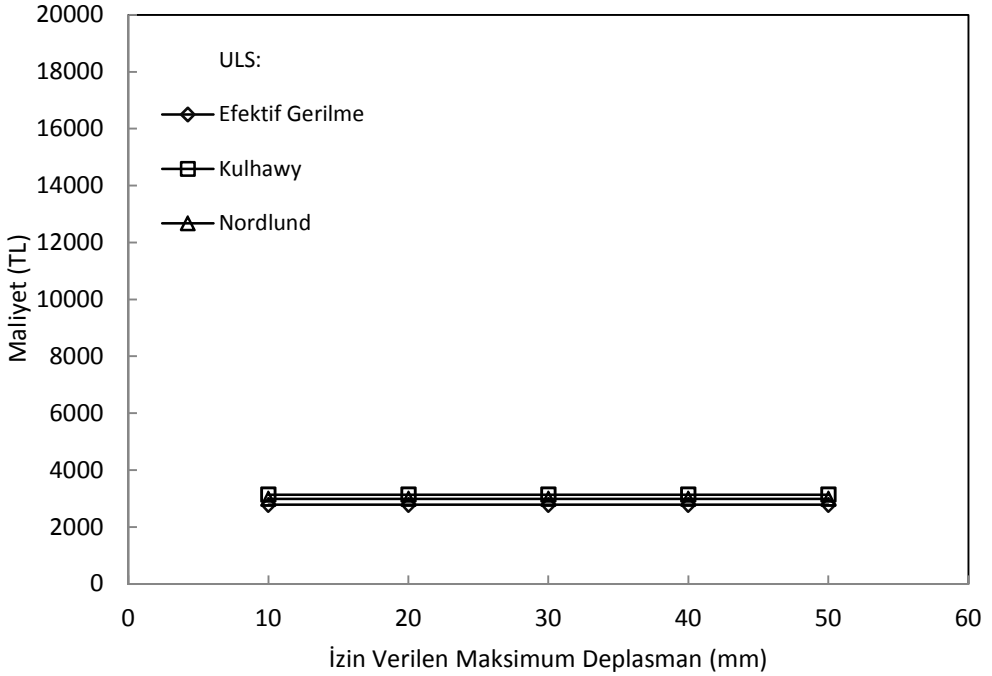

Şekil 7.62. Fore kazık tasarımının Kulhawy taşıma gücü yöntemi için izin verilen maksimum deplasman odaklı deterministik optimizasyonu

Şekil 7.63. Fore kazık tasarımının YSA taşıma gücü yöntemi için izin verilen maksimum deplasman odaklı deterministik optimizasyonu

Şekil 7.64. Fore kazık tasarımının Randoplh Wroth oturma analizi yöntemi için izin verilen maksimum deplasman odaklı deterministik optimizasyonu

Şekil 7.65. Fore kazık tasarımının Kulhawy oturma analizi yöntemi için izin verilen maksimum deplasman odaklı deterministik optimizasyonu

Şekil 7.62, Şekil 7.63, Şekil 7.64 ve Şekil 7.65'e göre Efektif gerilme - Randolph Wroth yöntemi δ_{maks} = 10 - 20 mm arasında SLS deterministik optimizasyonu şekillendirerek yapım maliyetini 2299 TL'den (temel boyu 32.0 m, kazık çapı 0.30 m) 2782 TL'ye (temel boyu 10.75 m, kazık çapı 0.80 m) çıkarmıştır. Diğer taşıma gücü ve oturma analiz yöntemlerinin izin verilen maksimum deplasmanın 10-50 mm değerlerinde yapım maliyetinde etkisi yoktur. Çünkü analiz yapılan değerlerde maksimum deplasman aşılmamaktadır.

7.6.7. Birim fiyat odaklı deterministik optimizasyon

Birim fiyatın 2008 – 2011 yılları arasında değişen değerleri için fore kazıkların deterministik optimizasyon tasarımı sonuçları Çizelge 7.28'de verilmiştir.

Çizelge 7.28. Fore kazık tasarımının birim fiyat odaklı deterministik optimizasyonu

ULS	SLS	Birim Fiyat	D (m)	B (m)	Maliyet (TL)
Efektif Gerilme	Randolph Wroth	2008	32.00	0.30	1799

Çizelge 7.28. (Devam) Fore kazık tasarımının birim fiyat odaklı deterministik optimizasyonu

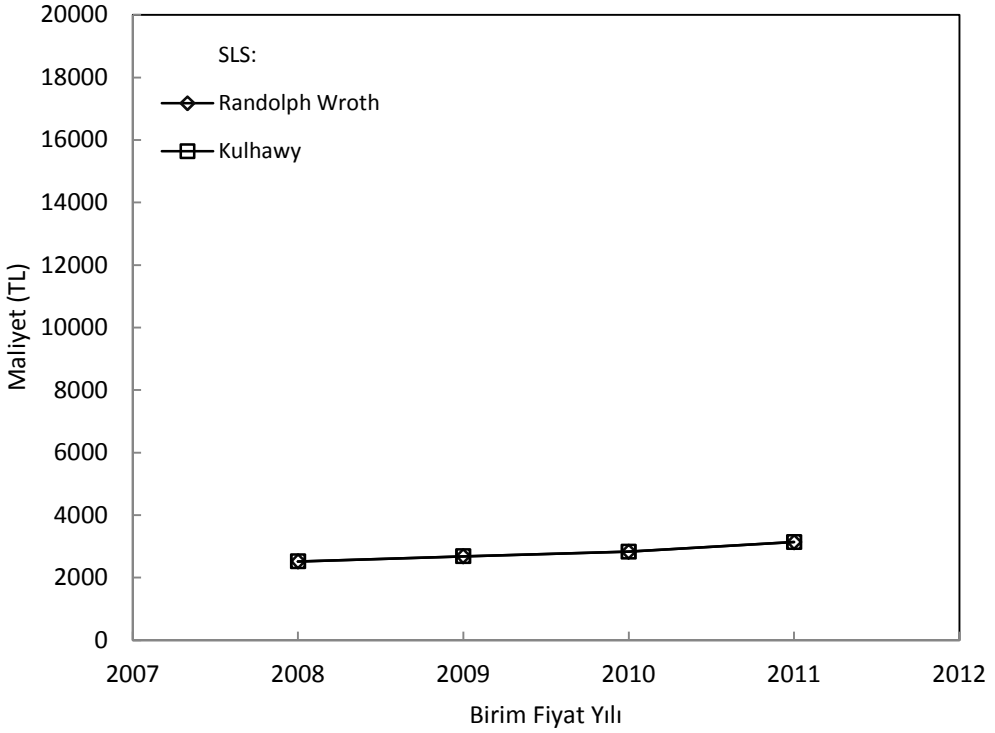
ULS	SLS	Birim Fiyat	D (m)	B (m)	Maliyet (TL)
Efektif Gerilme	Randolph Wroth	2009	32.00	0.30	1964
Efektif Gerilme	Randolph Wroth	2010	10.75	0.80	2516
Efektif Gerilme	Randolph Wroth	2011	10.75	0.80	2782
Efektif Gerilme	Kulhawy	2008	27.91	0.35	2027
Efektif Gerilme	Kulhawy	2009	27.91	0.35	2209
Efektif Gerilme	Kulhawy	2010	10.75	0.80	2516
Efektif Gerilme	Kulhawy	2011	10.75	0.80	2782
Kulhawy	Randolph Wroth	2008	6.50	1.20	2518
Kulhawy	Randolph Wroth	2009	6.50	1.20	2685
Kulhawy	Randolph Wroth	2010	6.50	1.20	2829
Kulhawy	Randolph Wroth	2011	6.50	1.20	3137
Kulhawy	Kulhawy	2008	6.50	1.20	2518
Kulhawy	Kulhawy	2009	6.50	1.20	2685
Kulhawy	Kulhawy	2010	6.50	1.20	2829
Kulhawy	Kulhawy	2011	6.50	1.20	3137
Nordlund	Randolph Wroth	2008	14.72	0.67	2375
Nordlund	Randolph Wroth	2009	14.72	0.67	2557
Nordlund	Randolph Wroth	2010	14.72	0.67	2710
Nordlund	Randolph Wroth	2011	14.72	0.67	2992
Nordlund	Kulhawy	2008	14.72	0.67	2375
Nordlund	Kulhawy	2009	14.72	0.67	2557
Nordlund	Kulhawy	2010	14.72	0.67	2709
Nordlund	Kulhawy	2011	14.72	0.67	2992
YSA	Randolph Wroth	2008	17.28	1.10	5896
YSA	Randolph Wroth	2009	17.21	1.10	6297
YSA	Randolph Wroth	2010	17.17	1.10	6642
YSA	Randolph Wroth	2011	17.20	1.10	7357

Not: V= 2500 kN, ϕ' = 35° kN, E_s = 50 MPa, FS = 2.5, δ_{maks} = 25 mm, γ = 20 kN/m^3

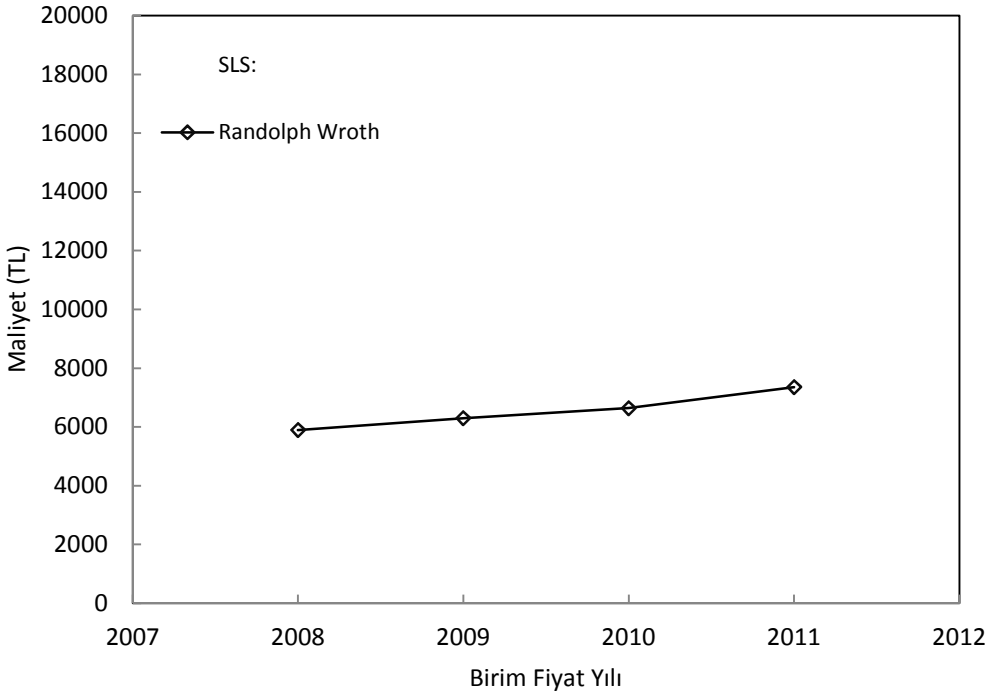
Fore kazıkların drenajlı basınç yüklemesi durumunda ULS şartları Kulhawy ve YSA taşıma gücü analiz yöntemi, SLS şartları Randolph Wroth ve Kulhawy oturma tahmin yöntemleri ile irdelenerek deterministik optimizasyon tasarım maliyetlerinin

birim fiyat ile ilişkisi Şekil 7.66 ve Şekil 7.67'de verilmiştir. ULS kriterlerinin Nordlund, efektif gerilme, Kulhawy ve YSA taşıma gücü yöntemleri, SLS kriterlerinin Randolph Wroth ve Kulhawy oturma tahmin yöntemleriyle incelendiği deterministik optimizasyon tasarım maliyetlerinin birim fiyat ile değişimi ise Şekil 7.68 ve Şekil 7.69'da gösterilmiştir.

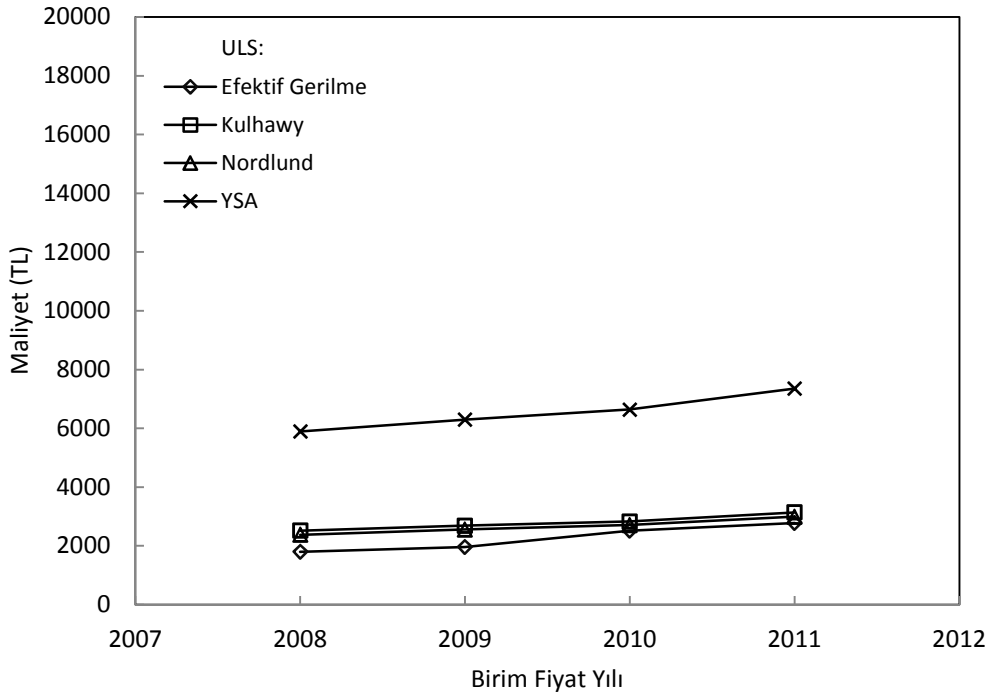
Şekil 7.66, Şekil 7.67, Şekil 7.68 ve Şekil 7.69'a göre birim fiyat yılının 2008 – 2010 yıllları arasındaki değerleri yapım maliyetinde %12 ile %40 arasında, 2010 – 2011 yılları arasındaki değerleri maliyette %10 artışa sebep olmaktadır. Nordlund, YSA ve Kulhawy taşıma gücü yöntemleri için deterministik optimizasyon sonucunda elde edilen temel boyutları birim fiyat yılı değişmesine rağmen aynıdır. Efektif gerilme taşıma gücü yönteminde birim fiyat yılı değişirken optimizasyondan elde edilen temel boyutları da değişmektedir.

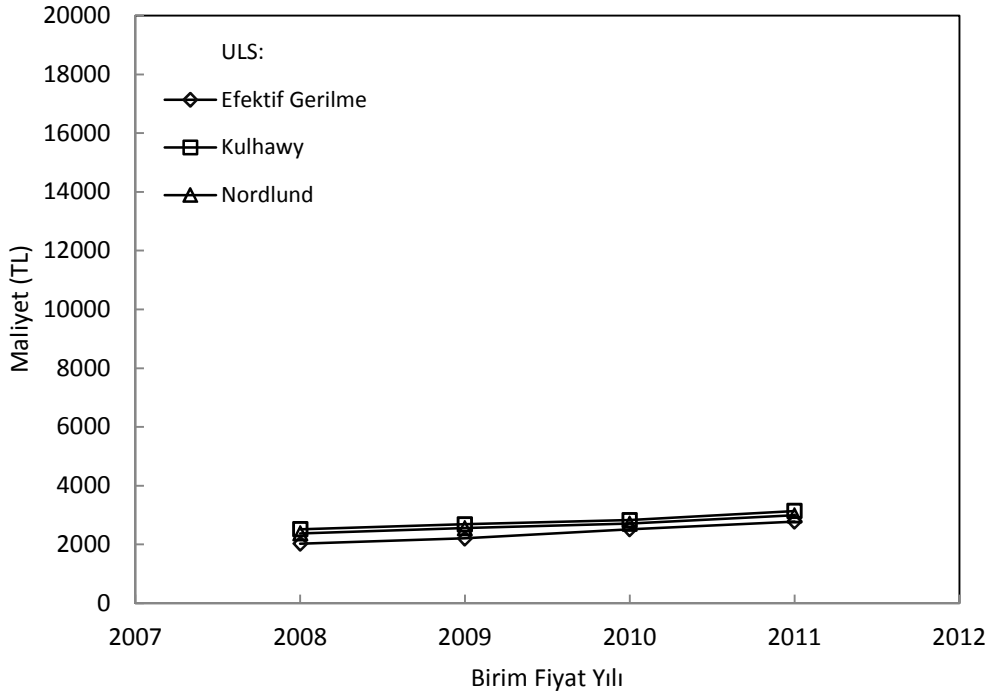

Şekil 7.66. Fore kazık tasarımının Kulhawy taşıma gücü yöntemi için birim fiyat odaklı deterministik optimizasyonu

Şekil 7.67. Fore kazık tasarımının YSA taşıma gücü yöntemi için birim fiyat odaklı deterministik optimizasyonu

Şekil 7.68. Fore kazık tasarımının Randolph Wroth oturma analizi yöntemi için birim fiyat odaklı deterministik optimizasyonu

Şekil 7.69. Fore kazık tasarımının Kulhawy oturma analizi yöntemi için birim fiyat odaklı deterministik optimizasyonu

7.7. Özet

Sığ temellerin ve fore kazıkların deterministik optimizasyona dayalı tasarımı bu bölümde ele alınmıştır. Sığ temel ve fore kazık maliyet miktarlarının hesaplanması için gerekli olan formüller Çizelge 7.1'de, maliyet birim fiyatları ise 2008, 2009, 2010 ve 2011 yılları için Çizelge 7.2'de sunulmuştur. Temel inşaasının maliyet miktarları ve fiyatlarına göre optimizasyon amaç fonksiyonu oluşturulmuştur. MATLAB yazılımında taşıma gücü, oturma analiz yöntemleri ve sınır değer kısıtları altında optimizasyon yapılmıştır.

Sığ temeller için temel derinliği, temel genişliği ve temel boyu; fore kazıklar için ise temel boyu ve temel çapı optimizasyon değişkeni olarak seçilmiştir. Hassasiyet çalışması, tasarımda hangi geoteknik analiz parametresine ne kadar önem verilmesi gerektiğinin bir yol göstericisidir. Deterministik optimizasyonda elastisite modülü, efektif içsel sürtünme açısı, düşey yük, birim hacim ağırlık, güvenlik katsayısı, izin verilen maksimum deplasman ve birim fiyat odaklı hassasiyet çalışması yapılmıştır.

Deprem yükleri altında sığ temeller için yatay yükün düşey yüke oranı odaklı optimizasyon işlemi uygulanmıştır. Sığ temellerin basınç yükleri altında Terzaghi, Meyerhof, Hansen, Vesic, Kulhawy ve YSA taşıma gücü ve Mayne Poulos, Peck Bazaraa, Burland Burbidge, Schmertmann ve YSA oturma analiz yöntemlerine göre optimizasyonları yapılarak sonuçları değerlendirilmiştir. Ayrıca sığ temellerin basınç ve deprem kuvvetlerinde Türkiye, A.B.D. ve Çin birim fiyatlarıyla deterministik optimizasyonları yapılarak temel maliyetleri karşılaştırılmıştır. Fore kazıkların ise basınç yükleri etkisinde Nordlund, efektif gerilme, Kulhawy ve YSA taşıma gücü ve Kulhawy, Randolph Wroth oturma analiz yöntemlerine göre optimizasyonları yapılarak sonuçları değerlendirilmiştir.

Kohezyonsuz zemindeki sığ temellerin incelenen değerler aralığında deterministik optimizasyonu sonuçlarına göre ULS Kulhawy, SLS Burland Burbidge yöntemleri için tasarımda en etkili olan değişken, efektif içsel sürtünme açısı ile korele olmayan elastisite modülü, en etkisiz olan ise izin verilen maksimum deplasmandır.

Fore kazıkların incelenen değerler aralığında deterministik optimizasyon tasarımı sonuçlarına göre ULS kriterinin Kulhawy, SLS kriterinin Kulhawy yöntemleriyle değerlendirmesinde sığ temel sonuçlarıyla paralel olarak tasarımda en etkili olan değişken, efektif içsel sürtünme açısı ile korele olmayan elastisite modülü, en etkisiz olan ise izin verilen maksimum deplasmandır.

8. SIĞ TEMEL VE FORE KAZIKLARIN GÜVENİLİRLİĞE DAYALI TASARIM OPTİMİZASYONU

8.1. Giriş

Geleneksel tasarım yöntemlerinde, geoteknik belirsizliklerin tasarım üzerindeki zaafiyetlerinin güvenlik katsayısı kullanılarak karşılanması hedeflenmektedir. Ancak güvenlik katsayısı uygulaması, belirsizliklerin hangi derecede güvenli hale getirildiğinin nicel bir ölçüsünü vermez. Güvenilirliğe dayalı tasarım belirsizlikleri dikkate alır fakat belirsizliklerin bir maliyeti vardır ve güvenilirliğe dayalı tasarım minimum maliyeti garanti etmez. Diğer taraftan tasarımın ULS, SLS ve geometrik kısıtlarının göz önüne alınarak en düşük ekonomik maliyette tasarlanması güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyon işlemini adres göstermektedir. Güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu bir yapının istenilen güvenilirlik seviyesinde en ekonomik tasarım parametrelerinin seçilmesinden ibarettir.

Bu bölümde kohezyonsuz zemindeki sığ temellerin basınç ve deprem kuvvetleri etkisinde drenajlı yükleme koşulunda, kohezyonsuz zemindeki fore kazıkların basınç ve çekme kuvvetleri etkisinde drenajlı yükleme koşullarında istenilen güvenilirlik seviyelerinde optimum çözümünün bulunması hedeflenmiştir. Sığ temel ve fore kazıkların maliyet miktarlarının hesaplanmasında Çizelge 7.1; amaç fonksiyonunu oluşturmak için Çizelge 7.3'deki birim fiyatlar kullanılmıştır. Yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonunda sığ temellerin güvenilirliğe dayalı tasarımı (Akbaş, 2007), sığ temellerin deprem kuvvetleri etkisinde güvenilirliğe dayalı tasarımı (6. Bölüm), fore kazıkların basınç kuvvetleri etkisinde güvenilirliğe dayalı tasarımı (Phoon ve ark., 1995), fore kazıkların çekme kuvvetleri etkisinde güvenilirliğe dayalı tasarımı (Phoon ve ark., 1995) çalışmalarında bulunan ULS direnç faktörleri kullanılmıştır. Genetik algoritmayla sığ temellerin basınç ve deprem kuvvetleri etkisinde güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu yine bu bölümde ele alınmıştır.

8.2. Sığ Temellerin Güvenilirliğe Dayalı Tasarım Optimizasyonu

Kohezyonsuz zeminlerdeki sığ temellerin güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu istenilen güvenilirlik seviyesinde ULS, SLS ve geometrik kısıtları göz önünde bulundurarak, temel genişliği, temel boyu ve temel derinliğinin en düşük maliyeti verecek şekilde bulunmasından ibarettir. Sığ temeller için RBDO çalışmaları, yük, dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu (LRFRBDO) ve genetik algoritmayla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu (GABRO) olmak üzere iki yöntemle ele alınmıştır. LRFRBDO ve GABRO yöntemlerinin amaç fonksiyonu aşağıdaki şekilde ifade edilebilir:

$$\min_{x,d} Z = f\left(B, L, D, H, B_0, L_0, k, c_e, c_f, c_c, c_r, c_b\right) \tag{8.1}$$

LRFRBDO ve GABRO yöntemlerine göre kısıtlar farklıdır. LRFRBDO için kısıtlar aşağıda tanımlanmıştır:

Kısıtlar:
ULS: $F_{50} \leq \psi_c^{ULS} Q_{cn}$
SLS: $\delta \leq \delta_{maks}$
$1\ m \leq B \leq 5\ m, \quad 0 \leq D/B \leq 1, \quad 0 \leq L/B \leq 10,$

Burada F_{50} = 50 yıllık periyod içerisinde temele gelen toplam yük, ψ_c^{ULS} = Çizelge 8.1'deki direnç faktörleri, Q_{cn} = nominal net taşıma gücüdür. Görüleceği üzere ULS kısıtı basitleştirilmiş güvenilirliğe dayalı tasarım kullanılmasını gerektirmektedir. Bu kısıt için gerekli olan bilgiler Akbaş (2007) tarafından yapılan kohezyonsuz zeminlerdeki sığ temellerin ULS kriterine göre güvenilirliğe dayalı tasarım çalışmasından edinilmiştir. Akbaş (2007) çalışmasına göre hedef güvenilirlik indeksi (β) 3.2 için temel genişliği 1 - 5 m, temel derinliğinin temel genişliğine oranı 0 - 1, temel uzunluğunun genişliğine oranı 1 – 10, efektif içsel sürtünme açısı 30 - 45°, efektif içsel sürtünme açısı varyans katsayısı %5 - %20, kayma modülü 4 – 30 MN/m^2, kayma modülü varyans katsayısı %40 - %80 arasında alarak Çizelge

8.1'deki direnç faktörlerini belirlemiştir. Bu çalışmada Çizelge 8.1'deki direnç faktörleri kullanılmıştır.

Çizelge 8.1. Drenajlı yükleme durumunda sığ temellerin ULS için direnç faktörleri [Akbaş, 2007]

$m_{\phi'}$ (°)	$COV_{\phi'}$ (%)	50 yıllık kar yükü/ toplam yük	Ψ_c^{ULS}
30-35	5-10	0.00-0.25	0.47
	10-15	0.00-0.25	0.45
	15-20	0.00-0.25	0.43
35-40	5-10	0.00-0.25	0.40
	10-15	0.00-0.25	0.38
	15-20	0.00-0.25	0.35
40-45	5-10	0.00-0.25	0.33
	10-15	0.00-0.25	0.31
	15-20	0.00-0.25	0.29

Genetik algoritmayla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu aşağıdaki kısıtlar altında Eş. 8.1'deki amaç fonksiyonu için stokastik olarak optimizasyon değişkenlerini hesaplamaktadır.

Kısıtlar:

ULS: $Q_{ult}.Temel\ alanı \leq Temel\ yük$ü

SLS: $\delta \leq \delta_{maks}$

Güvenilirlik: $\beta \geq \beta_{target}$

$1\ m \leq B \leq 5\ m, \quad 0 \leq D/B \leq 1, \quad 0 \leq L/B \leq 10,$

GA yönteminde yukarıda belirtilen ULS, SLS, hedef güvenilirlik ve geometri kısıtların hepsi Eş. 5.106 kullanılarak ceza fonksiyonuna çevrilmiştir. Böylelikle kısıtlı optimizasyon problemi, kısıtsız optimizasyon problemi biçimini almıştır. Yöntemin ceza fonksiyonu ile uyumlu çalıştığının sergilenmesi gerekir. Bunun için GABRO yönteminde amaç fonksiyonu kısıtlı ve kısıtsız halde hesaplattırılarak, ceza fonksiyonuna dönüştürülen kısıtların dikkate alınıp alınmadığı kontrol edilmiştir.

GA probleme tek bir çözüm (D, B, L) üretmek yerine farklı çözümlerden oluşan küme üretir. Böylelikle, arama uzayında aynı anda birçok nokta değerlendirilmekte ve sonuçta bütünsel çözüme ulaşma olasılığı yükselmektedir. Probleme ilk sunulan çözüm kümesinin nihai sonuca yakın olması sistemin performansını olumlu etkilemektedir. Bu sebeple sığ temellerin GA ile RBDO çözümünde D = 1 m, B = 1 m, L = 1 m ilk popülasyon değeri olarak atanmıştır.

GABRO yönteminde popülasyon büyüklüğü ve çocuk sayısı performansı etkileyen diğer parametrelerdendir. Popülasyon büyüklüğü ilk olarak 20 seçilmiştir. Aynı örneğin tekrarlı olarak hesaplattırıldığı deneme çalışmalarında temel derinliği, genişliği ve boyunun aynı değerler vermediği görülmüştür. Deneme yanılma sonucunda popülasyon büyüklüğü artırılarak 100 değerinde karar kılınmıştır. GA'da çocuk sayısıda 100 değerinden başlanarak deneme yanılma yoluyla artırılmıştır. Nihai olarak çocuk sayısında 300 değeri kullanılmıştır. Bu değerlerle GABRO çözümlerinde bir analizin yapılması yaklaşık 15 dakika zaman aldığı tespit edilmiştir.

Sığ temellerin basınç kuvvetleri etkisinde yük, dayanım faktörleri ve genetik algoritmayla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonunun hassasiyet çalışması için düşey yük (V) 2500 kN, elastisite modülü (E_s) 50 MPa, efektif içsel sürtünme açısı (ϕ') 35°, izin verilen maksimum deplasman (δ_{maks}) 25 mm, birim hacim ağırlık (γ) 20 kN/m^3 değerleri alınmıştır. Bu değerler temel kabul edilerek sadece hassasiyet çalışması yapılacak parametre değiştirilmiştir. Hassasiyet çalışması için ise Poisson oranı 0.3, kuru birim hacim ağırlık 16 kN/m^3 ile 22 kN/m^3, zeminin elastise modülü 10 MPa ile 70 MPa, efektif içsel sürtünme açısı 30° ile 45°, geleneksel tasarımında kullanılan güvenlik katsayıları 2.0 ile 4.0, temele etkiyen düşey yük 500 kN ile 2500 kN, efektif içsel sürtünme açısı varyans katsayısı %5 - %20 değerleri arasında alınarak hassasiyet çalışmanın olabildiğince geniş aralıkta kuvvetler için uygulanması amaçlanmıştır. ULS kriterindeki taşıma gücünün hesaplanmasında Kulhawy taşıma gücü yöntemi ve SLS kriterinde Burland Burbidge oturma yöntemi kullanılmıştır.

8.2.1. Elastisite modülü odaklı güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

Elastisite modülünün 10 – 70 MPa arasındaki değerleri için gerçekleştirilen yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu (LRFRBDO) sonuçları Çizelge 8.2'de, genetik algoritmayla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu (GABRO) sonuçları Çizelge 8.3'de sunulmuştur. Güvenlik katsayısı 3 kullanılarak elde edilen deterministik optimizasyon sonuçları, LRFRBDO ve GABRO sonuçlarının elastisite modülü odaklı maliyet karşılaştırması ise Şekil 8.1'de gösterilmiştir.

Çizelge 8.2. Sığ temellerin elastisite modülü odaklı yük ve dayanımkatsayıları ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

Ψ_c^{ULS}	COV_ϕ	E_s (kPa)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
0.40	0.05	10000	3.90	3.90	3.90	2566
0.38	0.10	10000	3.90	3.90	3.90	2566
0.35	0.15	10000	3.90	3.90	3.90	2566
0.35	0.20	10000	3.90	3.90	3.90	2566
0.40	0.05	20000	1.65	2.09	2.09	713
0.38	0.10	20000	1.76	2.09	2.09	716
0.35	0.15	20000	1.94	2.09	2.09	721
0.35	0.20	20000	1.94	2.09	2.09	721
0.40	0.05	30000	1.95	1.95	1.95	641
0.38	0.10	30000	1.99	1.99	1.99	662
0.35	0.15	30000	2.04	2.04	2.04	698
0.35	0.20	30000	2.04	2.04	2.04	698
0.40	0.05	40000	1.95	1.95	1.95	641
0.38	0.10	40000	1.99	1.99	1.99	662
0.35	0.15	40000	2.04	2.04	2.04	698
0.40	0.05	50000	1.95	1.95	1.95	641
0.38	0.10	50000	1.99	1.99	1.99	662
0.35	0.15	50000	2.04	2.04	2.04	698
0.35	0.20	50000	2.04	2.04	2.04	698
0.40	0.05	60000	1.95	1.95	1.95	641
0.38	0.10	60000	1.99	1.99	1.99	662
0.35	0.15	60000	2.04	2.04	2.04	698
0.35	0.20	60000	2.04	2.04	2.04	698
0.40	0.05	70000	1.95	1.95	1.95	641
0.38	0.10	70000	1.99	1.99	1.99	662

Çizelge 8.2. (Devam) Sığ temellerin elastisite modülü odaklı yük ve dayanım katsayıları ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

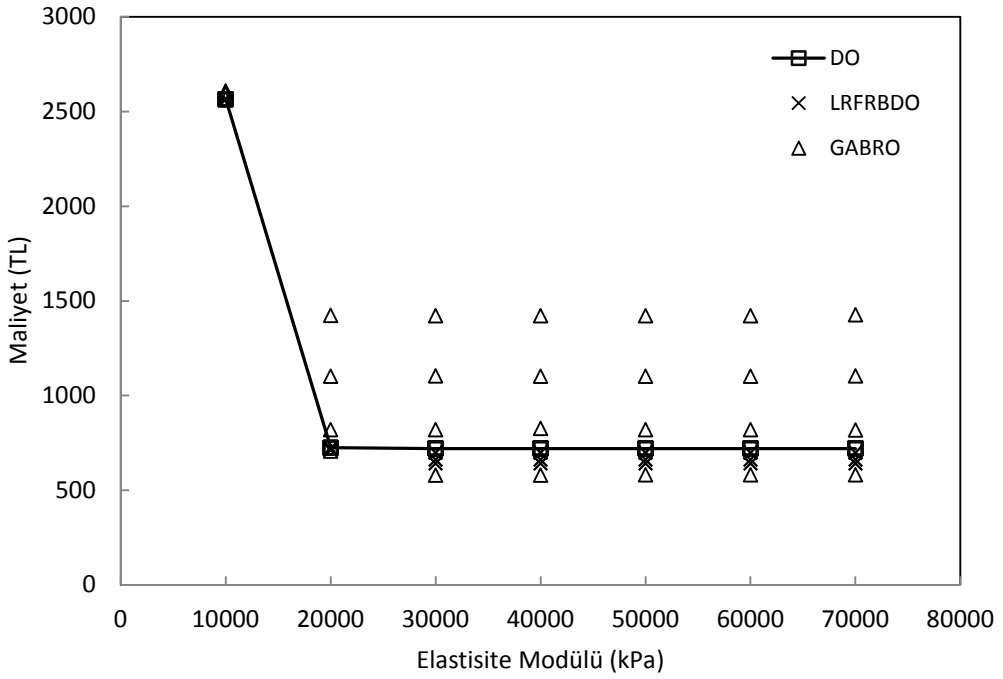
Ψ_c^{ULS}	COV_ϕ	E_s (kPa)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
0.35	0.15	70000	2.04	2.04	2.04	698
0.35	0.20	70000	2.04	2.04	2.04	698

Not: V = 2500 kN, ϕ' = 35°, δ_{maks} = 25 mm, γ = 20 kN/m^3, ULS: Kulhawy taşıma gücü, SLS: Burland Burbidge oturma yöntemi

Çizelge 8.3. Sığ temellerin elastisite modülü odaklı genetik algoritma ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

COV_ϕ	E_s (kPa)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
0.05	10000	3.49	3.96	3.97	2594
0.10	10000	3.06	3.19	5.09	2609
0.15	10000	3.55	3.55	4.43	2602
0.20	10000	3.88	3.88	3.92	2568
0.05	20000	1.60	1.66	2.62	707
0.10	20000	2.21	2.21	2.23	821
0.15	20000	2.57	2.58	2.58	1104
0.20	20000	2.92	2.93	2.93	1424
0.05	30000	1.85	1.85	1.86	581
0.10	30000	2.21	2.22	2.22	820
0.15	30000	2.57	2.58	2.58	1104
0.20	30000	2.92	2.93	2.93	1423
0.05	40000	1.85	1.85	1.85	581
0.10	40000	2.20	2.20	2.26	828
0.15	40000	2.58	2.58	2.58	1103
0.20	40000	2.93	2.93	2.93	1422
0.05	50000	1.85	1.86	1.86	582
0.10	50000	2.21	2.22	2.22	820
0.15	50000	2.58	2.58	2.58	1102
0.20	50000	2.93	2.93	2.93	1422
0.05	60000	1.85	1.86	1.86	582
0.10	60000	2.21	2.22	2.22	820
0.15	60000	2.58	2.58	2.58	1103
0.20	60000	2.93	2.93	2.93	1423
0.05	70000	1.85	1.85	1.86	582
0.10	70000	2.22	2.22	2.22	819
0.15	70000	2.57	2.58	2.58	1104
0.20	70000	2.92	2.92	2.94	1427

Not: V = 2500 kN, ϕ' = 35°, δ_{maks} = 25 mm, γ = 20 kN/m^3, ULS: Kulhawy taşıma gücü, SLS: Burland Burbidge oturma yöntemi

Şekil 8.1. Sığ temellerin deterministik optimizasyon ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonlarının elastisite modülü odaklı maliyet karşılaştırması

Çizelge 8.2'ye göre elastisite modülünün 20 MPa'dan düşük değerleri yapım maliyetini hem deterministik optimizasyon, hem de yük, dayanım katsayıları ve genetik algoritmayla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu için artıran bir unsurdur. Efektif içsel sürtünme açısının varyans katsayısının %5'den %20'ye yükselmesi LRFRBDO $E_s \geq 30$ MPa için maliyeti %9 (641 TL, 698 TL), GABRO için maliyeti %145 (581 TL, 1423 TL) artırmıştır. Şekil 8.1'de güvenlik katsayısı 3 kullanılarak deterministik optimizasyon yönteminden elde edilen maliyetler, GABRO yöntemiyle COV_ϕ = %5 değerinde elde edilen maliyetlerden %24 büyük fakat COV_ϕ = %5 - %20 aralığındaki maliyetlerden %12 - %49 küçüktür. LRFRBDO ile DO yöntemlerinin verdiği maliyetler ise hemen hemen birbirine eşittir.

8.2.2. Efektif içsel sürtünme açısı odaklı güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

Efektif içsel sürtünme açısının 30 – 45° arasındaki değerleri için gerçekleştirilen yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu sonuçları

Çizelge 8.4'de, genetik algoritmayla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu sonuçları Çizelge 8.5'de sunulmuştur. Güvenlik katsayısı 3 kullanılarak elde edilen deterministik optimizasyon sonuçları, LRFRBDO ve GABRO sonuçlarının elastisite modülü odaklı maliyet karşılaştırması ise Şekil 8.2'de gösterilmiştir.

Çizelge 8.4. Sığ temellerin efektif içsel sürtünme açısı odaklı yük ve dayanım katsayıları ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

Ψ_c^{ULS}	COV_ϕ	ϕ' (°)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
0.47	0.05	30	2.31	2.31	2.31	888
0.45	0.10	30	2.34	2.34	2.34	913
0.43	0.15	30	2.38	2.38	2.38	941
0.43	0.20	30	2.38	2.38	2.38	941
0.47	0.05	31	2.21	2.21	2.21	816
0.45	0.10	31	2.25	2.25	2.25	840
0.43	0.15	31	2.28	2.28	2.28	865
0.43	0.20	31	2.28	2.28	2.28	865
0.47	0.05	32	2.12	2.12	2.12	750
0.45	0.10	32	2.15	2.15	2.15	771
0.43	0.15	32	2.18	2.18	2.18	794
0.43	0.20	32	2.18	2.18	2.18	794
0.47	0.05	33	2.03	2.03	2.03	688
0.45	0.10	33	2.06	2.06	2.06	708
0.43	0.15	33	2.09	2.09	2.09	729
0.43	0.20	33	2.09	2.09	2.09	729
0.47	0.05	34	1.94	1.94	1.94	631
0.45	0.10	34	1.97	1.97	1.97	649
0.43	0.15	34	2.00	2.00	2.00	668
0.43	0.20	34	2.00	2.00	2.00	668
0.40	0.05	35	1.95	1.95	1.95	641
0.38	0.10	35	1.99	1.99	1.99	662
0.35	0.15	35	2.04	2.04	2.04	698
0.35	0.20	35	2.04	2.04	2.04	698
0.40	0.05	36	1.86	1.86	1.86	586
0.38	0.10	36	1.90	1.90	1.90	606
0.35	0.15	36	1.95	1.95	1.95	638
0.35	0.20	36	1.95	1.95	1.95	638
0.40	0.05	37	1.78	1.78	1.78	536
0.38	0.10	37	1.81	1.81	1.81	553
0.35	0.15	37	1.86	1.86	1.86	583
0.35	0.20	37	1.86	1.86	1.86	583

Çizelge 8.4. (Devam) Sığ temellerin efektif içsel sürtünme açısı odaklı yük ve dayanım katsayıları ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

Ψ_c^{ULS}	COV_ϕ	ϕ' (°)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
0.40	0.05	38	1.69	1.69	1.69	489
0.38	0.10	38	1.72	1.72	1.72	505
0.35	0.15	38	1.77	1.77	1.77	532
0.35	0.20	38	1.77	1.77	1.77	532
0.40	0.05	39	1.61	1.61	1.61	446
0.38	0.10	39	1.64	1.64	1.64	460
0.35	0.15	39	1.68	1.68	1.68	484
0.35	0.20	39	1.68	1.68	1.68	484
0.33	0.05	40	1.63	1.63	1.63	457
0.31	0.10	40	1.67	1.67	1.67	475
0.29	0.15	40	1.70	1.70	1.70	495
0.29	0.20	40	1.70	1.70	1.70	495
0.33	0.05	41	1.55	1.55	1.55	415
0.31	0.10	41	1.58	1.58	1.58	431
0.29	0.15	41	1.62	1.62	1.62	450
0.29	0.20	41	1.62	1.62	1.62	450
0.33	0.05	42	1.47	1.47	1.47	376
0.31	0.10	42	1.50	1.50	1.50	391
0.29	0.15	42	1.53	1.53	1.53	407
0.29	0.20	42	1.53	1.53	1.53	407
0.33	0.05	43	1.39	1.39	1.39	340
0.31	0.10	43	1.42	1.42	1.42	354
0.29	0.15	43	1.45	1.45	1.45	368
0.29	0.20	43	1.45	1.45	1.45	368
0.33	0.05	44	1.32	1.32	1.32	308
0.31	0.10	44	1.34	1.34	1.34	319
0.29	0.15	44	1.37	1.37	1.37	332
0.29	0.20	44	1.37	1.37	1.37	332
0.33	0.05	45	1.24	1.24	1.24	277
0.31	0.10	45	1.27	1.27	1.27	288
0.29	0.15	45	1.30	1.30	1.30	300
0.29	0.20	45	1.30	1.30	1.30	300

Not: V= 2500 kN, E_s = 50 MPa, δ_{maks} = 25 mm, γ = 20 kN/m^3, ULS: Kulhawy taşıma gücü, SLS: BB yöntemi

Çizelge 8.5. Sığ temellerin efektif içsel sürtünme açısı odaklı genetik algoritma ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

COV_ϕ	ϕ' (°)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
0.05	30	2.22	2.22	2.23	824

Çizelge 8.5. (Devam) Sığ temellerin efektif içsel sürtünme açısı odaklı genetik algoritma ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

COV_ϕ	ϕ' (°)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
0.10	30	2.57	2.57	2.57	1095
0.15	30	2.91	2.91	2.91	1409
0.20	30	3.25	3.25	3.25	1756
0.05	31	2.12	2.16	2.16	775
0.10	31	2.49	2.50	2.50	1034
0.15	31	2.84	2.84	2.84	1341
0.20	31	3.16	3.18	3.19	1690
0.05	32	2.07	2.07	2.07	716
0.10	32	2.42	2.42	2.42	975
0.15	32	2.77	2.77	2.77	1277
0.20	32	3.11	3.11	3.11	1613
0.05	33	2.00	2.00	2.00	668
0.10	33	2.35	2.35	2.35	920
0.15	33	2.70	2.71	2.71	1218
0.20	33	3.05	3.05	3.05	1547
0.05	34	1.92	1.92	1.93	623
0.10	34	2.28	2.28	2.29	869
0.15	34	2.64	2.64	2.65	1159
0.20	34	2.98	2.99	2.99	1484
0.05	35	1.85	1.85	1.86	581
0.10	35	2.22	2.22	2.22	819
0.15	35	2.58	2.58	2.58	1102
0.20	35	2.93	2.93	2.93	1422
0.05	36	1.79	1.79	1.79	541
0.10	36	2.15	2.15	2.16	774
0.15	36	2.51	2.52	2.52	1050
0.20	36	2.87	2.87	2.87	1365
0.05	37	1.72	1.72	1.72	505
0.10	37	2.08	2.09	2.10	731
0.15	37	2.45	2.45	2.45	1000
0.20	37	2.81	2.81	2.81	1308
0.05	38	1.65	1.66	1.66	470
0.10	38	2.02	2.03	2.03	688
0.15	38	2.39	2.39	2.40	953
0.20	38	2.75	2.75	2.75	1256
0.05	39	1.59	1.59	1.59	437
0.10	39	1.96	1.96	1.97	650
0.15	39	2.33	2.33	2.34	908
0.20	39	2.69	2.69	2.70	1204
0.05	40	1.53	1.53	1.53	407

Çizelge 8.5. (Devam) Sığ temellerin efektif içsel sürtünme açısı odaklı genetik algoritma ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

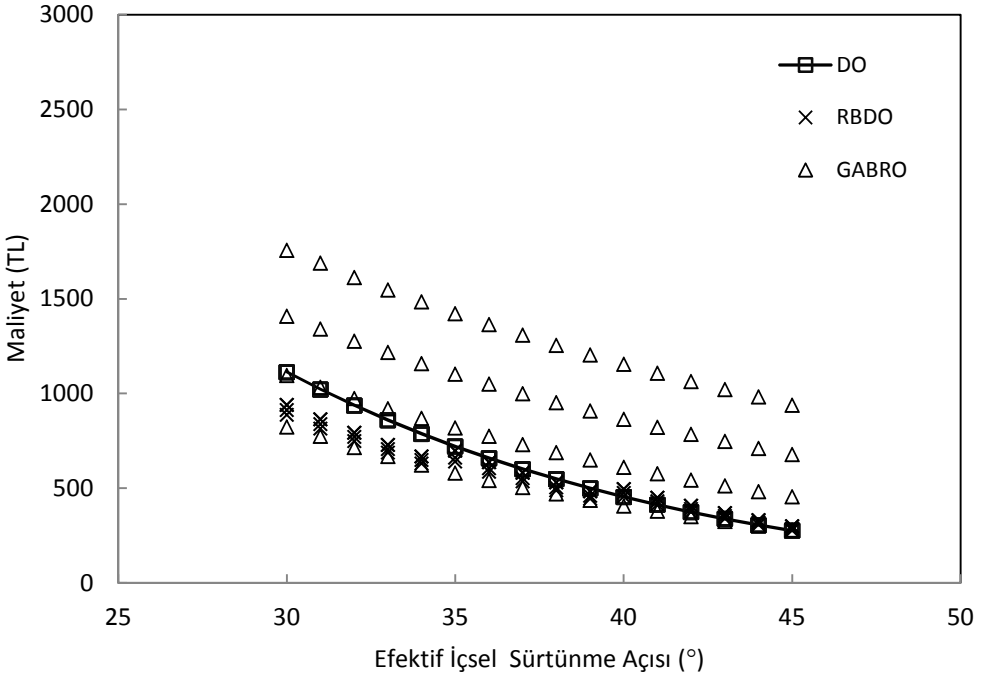
COV_ϕ	ϕ' (°)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
0.10	40	1.91	1.91	1.91	611
0.15	40	2.27	2.28	2.28	864
0.20	40	2.64	2.64	2.64	1156
0.05	41	1.47	1.47	1.48	379
0.10	41	1.84	1.85	1.85	577
0.15	41	2.22	2.22	2.22	822
0.20	41	2.58	2.59	2.59	1109
0.05	42	1.41	1.42	1.42	351
0.10	42	1.79	1.79	1.79	543
0.15	42	2.16	2.16	2.18	785
0.20	42	2.53	2.53	2.53	1063
0.05	43	1.36	1.36	1.36	326
0.10	43	1.73	1.73	1.74	513
0.15	43	2.10	2.11	2.13	748
0.20	43	2.47	2.48	2.48	1021
0.05	44	1.30	1.30	1.30	302
0.10	44	1.68	1.68	1.68	482
0.15	44	2.05	2.06	2.07	711
0.20	44	2.43	2.43	2.44	982
0.05	45	1.25	1.25	1.25	280
0.10	45	1.62	1.63	1.63	455
0.15	45	2.00	2.00	2.02	678
0.20	45	2.38	2.38	2.38	940

Not: V= 2500 kN, E_s = 50 MPa, δ_{maks} = 25 mm, γ = 20 kN/m^3, ULS: Kulhawy taşıma gücü, SLS: Burland Burbidge oturma yöntemi

Efektif içsel sürtünme açısı sabit iken varyans katsayısının %5 ile %20 arasındaki değeri temelin maliyetinde LRFRBDO için %6 ile %9, GABRO için %25 ile %62 arasında değişen artışa sebep olmaktadır. Düşük içsel sürtünme açısı değerlerinde COVϕ değişiminin maliyet üzerindeki etkisi, yüksek içsel sürtünme açısındakilere göre daha fazladır. Efektif içsel sürtünme açısı varyans katsayısının artması bütün durumlarda temel maliyetini artırmaktadır.

En büyük temel boyutları ϕ' = 30° ve COV_ϕ = % 20 değerlerinde LRFRBDO yaklaşımında D = B = L = 2.38 m, GABRO yaklaşımında D = B = L = 3.25 m olarak saptanmıştır. Çizelge 8.4 ve Çizelge 8.5'de güvenilirliğe dayalı tasarım

optimizasyona göre belirlenen tüm temel geometrileri karedir ve temel derinlikleri temel genişliğine bütün durumlar için yaklaşık eşittir. Efektif içsel sürtünme açısının artan değerleri deterministik ve güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonlarında doğrusal olmayan şekilde yapım maliyetini azaltmaktadır.

Şekil 8.2. Sığ temellerin deterministik optimizasyon ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonlarının efektif içsel sürtünme açısı odaklı maliyet karşılaştırması

Efektif içsel sürtünme açısı ile elastisite modülünün Eş. 2.18'deki korelasyonu göz önüne alınarak sığ temellerin yük ve dayanım katsayıları, genetik algoritma yöntemleriyle güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonunun hassasiyet çalışması gerçekleştirilmiştir. Buna göre efektif içsel sürtünme açısının 35° - 45° arasında değişen değerleriyle korele olan elastisite modülü değerleri kullanılarak yük ve dayanım katsayılarıyla RBDO sonuçları Çizelge 8.6'da, genetik algoritmayla RBDO hesaplamaları Çizelge 8.7 ve maliyet karşılaştırmaları Şekil 8.3 ve Şekil 8.4'de verilmiştir.

Çizelge 8.6. Sığ temellerin elastisite modülü ile korele efektif içsel sürtünme açısı odaklı yük ve dayanım katsayıları ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

Ψ_c^{ULS}	COV_ϕ	ϕ' (°)	E_s (kPa)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
0.40	0.05	35	20502	2.86	2.86	2.86	1358
0.38	0.10	35	20502	2.86	2.86	2.86	1358
0.35	0.15	35	20502	2.86	2.86	2.86	1358
0.35	0.20	35	20998	2.86	2.86	2.86	1358
0.40	0.05	36	22464	2.62	2.62	2.62	1140
0.38	0.10	36	22464	2.62	2.62	2.62	1140
0.35	0.15	36	22464	2.62	2.62	2.62	1140
0.35	0.20	36	22464	2.62	2.62	2.62	1140
0.40	0.05	37	24425	2.41	2.41	2.41	968
0.38	0.10	37	24425	2.41	2.41	2.41	968
0.35	0.15	37	24425	2.41	2.41	2.41	968
0.35	0.20	37	24425	2.41	2.41	2.41	968
0.40	0.05	38	26434	2.23	2.23	2.23	829
0.38	0.10	38	26434	2.23	2.23	2.23	829
0.35	0.15	38	26434	2.23	2.23	2.23	829
0.35	0.20	38	26434	2.23	2.23	2.23	829
0.40	0.05	39	28482	2.07	2.07	2.07	716
0.38	0.10	39	28482	2.07	2.07	2.07	716
0.35	0.15	39	28482	2.07	2.07	2.07	716
0.35	0.20	39	28482	2.07	2.07	2.07	716
0.33	0.05	40	30534	1.92	1.92	1.92	622
0.31	0.10	40	30534	1.92	1.92	1.92	622
0.29	0.15	40	30534	1.92	1.92	1.92	622
0.29	0.20	40	30534	1.92	1.92	1.92	622
0.33	0.05	41	32700	1.79	1.79	1.79	543
0.31	0.10	41	32700	1.79	1.79	1.79	543
0.29	0.15	41	32700	1.79	1.79	1.79	543
0.29	0.20	41	32700	1.79	1.79	1.79	543
0.33	0.05	42	34942	1.67	1.67	1.67	477
0.31	0.10	42	34942	1.67	1.67	1.67	477
0.29	0.15	42	34942	1.67	1.67	1.67	477
0.29	0.20	42	34942	1.67	1.67	1.67	477
0.33	0.05	43	37300	1.56	1.56	1.56	419
0.31	0.10	43	37300	1.56	1.56	1.56	419
0.29	0.15	43	37300	1.56	1.56	1.56	419
0.29	0.20	43	37300	1.56	1.56	1.56	419
0.33	0.05	44	39822	1.46	1.46	1.46	370
0.31	0.10	44	39822	1.46	1.46	1.46	370
0.29	0.15	44	39822	1.46	1.46	1.46	370

Çizelge 8.6. (Devam) Sığ temellerin elastisite modülü ile korele efektif içsel sürtünme açısı odaklı yük ve dayanım katsayıları ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

Ψ_c^{ULS}	COV_ϕ	ϕ' (°)	E_s (kPa)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
0.29	0.20	44	39822	1.46	1.46	1.46	370
0.33	0.05	45	42423	1.36	1.36	1.36	326
0.31	0.10	45	42423	1.36	1.36	1.36	326
0.29	0.15	45	42423	1.36	1.36	1.36	326
0.29	0.20	45	42423	1.36	1.36	1.36	326

Not: V= 2500 kN, δ_{maks} = 25 mm, γ = 20 kN/m^3, ULS: Kulhawy taşıma gücü, SLS: Burland Burbidge oturma yöntemi

Çizelge 8.7. Sığ temellerin elastisite modülü ile korele efektif içsel sürtünme açısı odaklı genetik algoritma ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

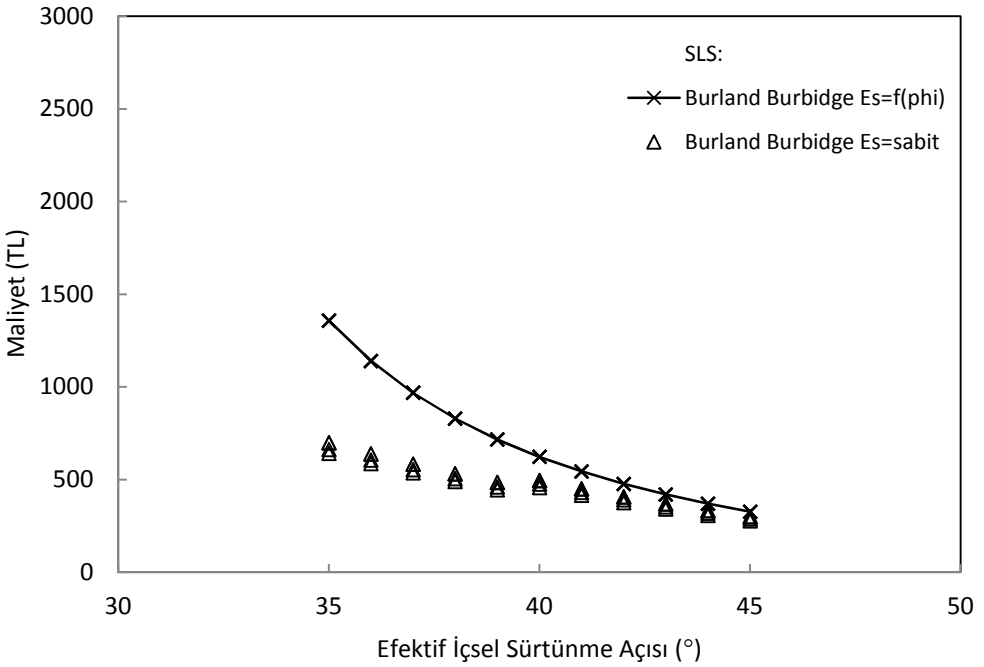
COV_ϕ	ϕ' (°)	E_s (kPa)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
0.05	35	20502	2.86	2.86	2.86	1358
0.10	35	20502	2.86	2.86	2.86	1358
0.15	35	20502	2.86	2.86	2.86	1358
0.20	35	20502	2.86	2.86	2.86	1358
0.05	36	22464	2.62	2.62	2.62	1140
0.10	36	22464	2.62	2.62	2.62	1140
0.15	36	22464	2.62	2.62	2.62	1140
0.20	36	22464	2.62	2.62	2.62	1140
0.05	37	24425	2.41	2.41	2.41	968
0.10	37	24425	2.41	2.41	2.41	968
0.15	37	24425	2.41	2.41	2.41	968
0.20	37	24425	2.41	2.41	2.41	968
0.05	38	26434	2.23	2.23	2.23	829
0.10	38	26434	2.23	2.23	2.23	829
0.15	38	26434	2.23	2.23	2.23	829
0.20	38	26434	2.23	2.23	2.23	829
0.05	39	28482	2.07	2.07	2.07	716
0.10	39	28482	2.07	2.07	2.07	716
0.15	39	28482	2.07	2.07	2.07	716
0.20	39	28482	2.07	2.07	2.07	716
0.05	40	30534	1.92	1.92	1.92	622
0.10	40	30534	1.92	1.92	1.92	622
0.15	40	30534	1.92	1.92	1.92	622
0.20	40	30534	1.92	1.92	1.92	622
0.05	41	32700	1.79	1.79	1.79	543
0.10	41	32700	1.79	1.79	1.79	543

Çizelge 8.7. (Devam) Sığ temellerin elastisite modülü ile korele efektif içsel sürtünme açısı odaklı genetik algoritma ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

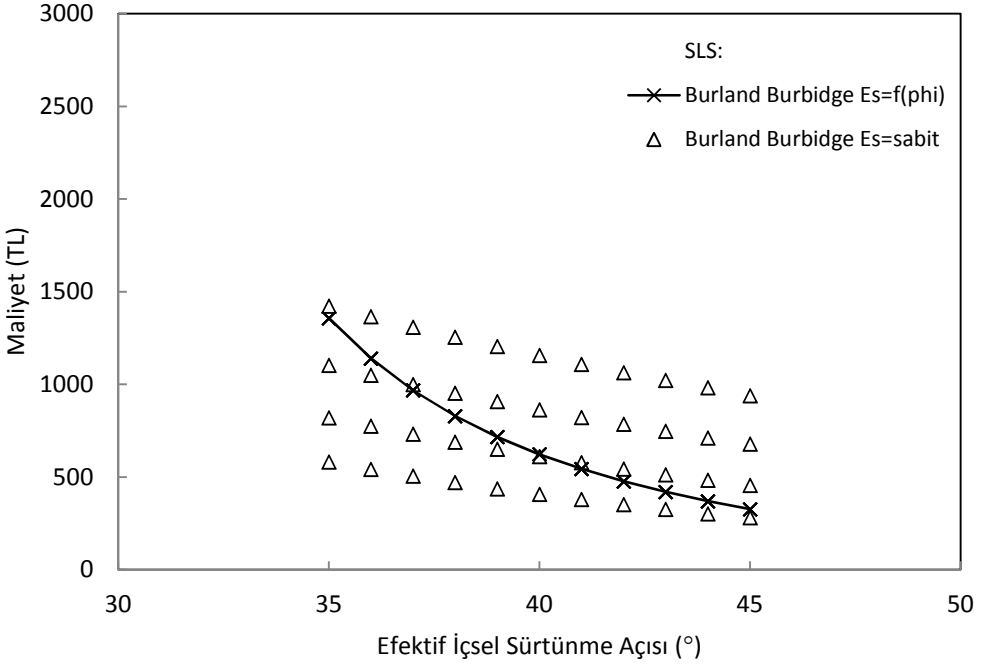
COV_ϕ	ϕ' (°)	E_s (kPa)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
0.15	41	32700	1.79	1.79	1.79	543
0.20	41	32700	1.79	1.79	1.79	543
0.05	42	34942	1.67	1.67	1.67	477
0.10	42	34942	1.67	1.67	1.67	477
0.15	42	34942	1.67	1.67	1.67	477
0.20	42	34942	1.67	1.67	1.67	477
0.05	43	37300	1.56	1.56	1.56	419
0.10	43	37300	1.56	1.56	1.56	419
0.15	43	37300	1.56	1.56	1.56	419
0.20	43	37300	1.56	1.56	1.56	419
0.05	44	39822	1.46	1.46	1.46	370
0.10	44	39822	1.46	1.46	1.46	370
0.15	44	39822	1.46	1.46	1.46	370
0.20	44	39822	1.46	1.46	1.46	370
0.05	45	42423	1.36	1.36	1.36	326
0.10	45	42423	1.36	1.36	1.36	326
0.15	45	42423	1.36	1.36	1.36	326
0.20	45	42423	1.36	1.36	1.36	326

Not: V= 2500 kN, δ_{maks} = 25 mm, γ = 20 kN/m^3, ULS: Kulhawy taşıma gücü, SLS: Burland Burbidge oturma yöntemi

Şekil 8.3'e göre yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonunda ϕ' = 35° değeri için elastisite modülünün sabit alındığı analizler, efektif içsel sürtünme açısıyla elastisite modülünün korele olduğu analizlere göre %53 (1358 TL, 641 TL), ϕ' = 45° değeri için ise %8 (326 TL, 300 TL) daha küçüktür. İncelenen içsel sürtünme açısı değerleri için, E_s - ϕ' korelasyonunun göz önünde bulundurulduğu tasarımlar, korelasyon olmayan tasarımlara göre daha fazla maliyet ortaya çıkmaktadır. Efektif içsel sürtünme açısı değerleri sabit, varyans katsayısı değişirken, E_s - ϕ' korelasyonunun olduğu analizler aynı maliyeti vermektedir.

Şekil 8.3. Sığ temel tasarımının Kulhawy taşıma gücü yöntemi için elastisite modülü ile korele ve korele olmayan efektif içsel sürtünme açısı odaklı yük ve dayanım katsayıları ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonların karşılaştırması

Şekil 8.4. Sığ temel tasarımının Kulhawy taşıma gücü yöntemi için elastisite modülü ile korele ve korele olmayan efektif içsel sürtünme açısı odaklı genetik algoritma ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonların karşılaştırması

Şekil 8.4'e göre genetik algoritmayla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonunda E_s - ϕ' korelasyonu olmayan analizlerde efektif içsel sürtünme açısının varyans katsayısının değişmesi maliyeti etkilerken, E_s - ϕ' korelasyonu olan analizlerde COV_ϕ değişimi maliyeti etkilememektedir. Çünkü tasarım SLS kriterine göre yapılmıştır. Ayrıca E_s - ϕ' korelasyonunun verdiği RBDO maliyetleri, elastisite modülünün sabit alındığı tasarımların verdiği maliyet değerleri arasında kalmaktadır.

8.2.3. Düşey yük odaklı güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

Düşey yükün 500 - 2500 kN arasında değişen değerleri için gerçekleştirilen yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu sonuçları Çizelge 8.8'de, genetik algoritmayla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu sonuçları Çizelge 8.9'da sunulmuştur. Güvenlik katsayısı 3 kullanılarak elde edilen deterministik optimizasyon sonuçları, LRFRBDO ve GABRO sonuçlarının elastisite modülü odaklı maliyet karşılaştırması ise Şekil 8.5'de gösterilmiştir.

Çizelge 8.8. Sığ temellerin düşey yük odaklı yük ve dayanım katsayıları ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

Ψ_c^{ULS}	COV_ϕ	V (kN)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
0.40	0.05	500	1.14	1.14	1.14	239
0.38	0.10	500	1.16	1.16	1.16	246
0.35	0.15	500	1.19	1.19	1.19	258
0.35	0.20	500	1.19	1.19	1.19	258
0.40	0.05	1000	1.44	1.44	1.44	362
0.38	0.10	1000	1.46	1.46	1.46	373
0.35	0.15	1000	1.50	1.50	1.50	393
0.35	0.20	1000	1.50	1.50	1.50	393
0.40	0.05	1500	1.65	1.65	1.65	464
0.38	0.10	1500	1.68	1.68	1.68	480
0.35	0.15	1500	1.72	1.72	1.72	505
0.35	0.20	1500	1.72	1.72	1.72	505
0.40	0.05	2000	1.81	1.81	1.81	556
0.38	0.10	2000	1.84	1.84	1.84	575
0.35	0.15	2000	1.90	1.90	1.90	605
0.35	0.20	2000	1.90	1.90	1.90	605
0.40	0.05	2500	1.95	1.95	1.95	641

Çizelge 8.8. (Devam) Sığ temellerin düşey yük odaklı yük ve dayanım katsayıları ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

Ψ_c^{ULS}	COV_ϕ	V (kN)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
0.38	0.10	2500	1.99	1.99	1.99	662
0.35	0.15	2500	2.04	2.04	2.04	698
0.35	0.20	2500	2.04	2.04	2.04	698

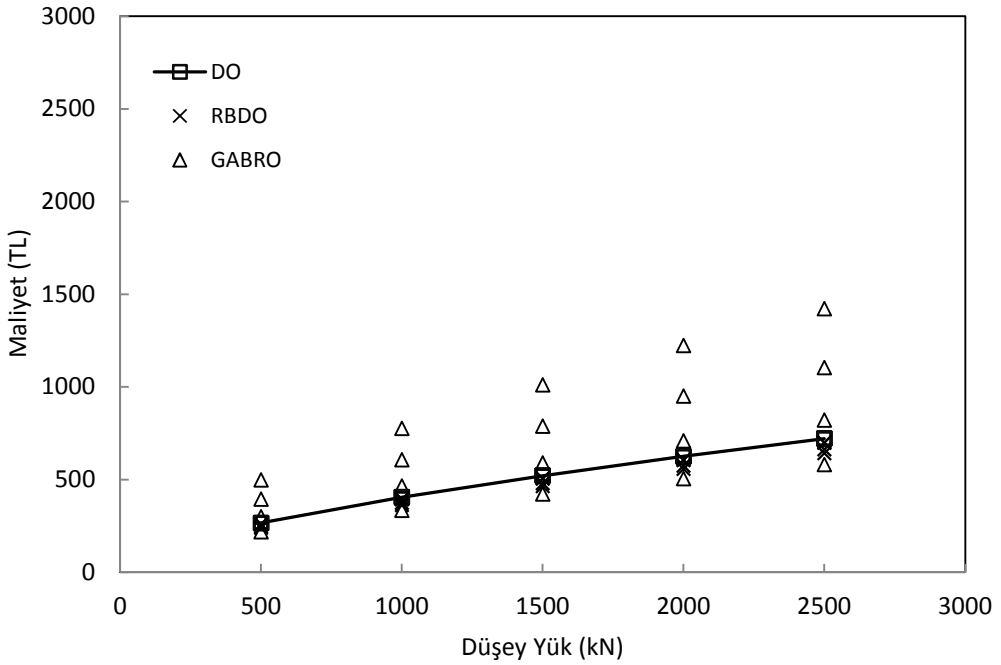
Not: E_s = 50 MPa, ϕ' = 35°, δ_{maks} = 25 mm, γ = 20 kN/m^3, ULS: Kulhawy taşıma gücü, SLS: Burland Burbidge oturma yöntemi

Çizelge 8.9. Sığ temellerin düşey yük odaklı genetik algoritma ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

V (kN)	COV_ϕ	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
500	0.05	1.08	1.08	1.09	218
500	0.10	1.29	1.30	1.30	300
500	0.15	1.50	1.51	1.51	395
500	0.20	1.71	1.71	1.71	499
1000	0.05	1.35	1.35	1.41	335
1000	0.10	1.61	1.61	1.69	466
1000	0.15	1.90	1.90	1.90	608
1000	0.20	2.16	2.16	2.16	776
1500	0.05	1.56	1.56	1.56	422
1500	0.10	1.87	1.87	1.87	590
1500	0.15	2.17	2.17	2.18	789
1500	0.20	2.47	2.47	2.47	1011
2000	0.05	1.72	1.72	1.73	506
2000	0.10	2.06	2.06	2.06	709
2000	0.15	2.39	2.39	2.39	951
2000	0.20	2.72	2.72	2.72	1224
2500	0.05	1.85	1.85	1.86	582
2500	0.10	2.21	2.22	2.22	821
2500	0.15	2.57	2.58	2.58	1104
2500	0.20	2.93	2.93	2.93	1422

Not: E_s = 50 MPa, ϕ' = 35°, δ_{maks} = 25 mm, γ = 20 kN/m^3, ULS: Kulhawy taşıma gücü, SLS: Burland Burbidge oturma yöntemi

Çizelge 8.8, Çizelge 8.9 ve Şekil 8.5 düşey yükün artmasıyla deterministik ve güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu sonucunda bulunan maliyet değerlerinin yaklaşık eğrisel şekilde arttığını göstermektedir.

Şekil 8.5. Sığ temellerin deterministik optimizasyon ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonlarının düşey yük odaklı maliyet karşılaştırması

Çizelge 8.8 ve Çizelge 8.9'da gerek yük ve dayanım katsayıları, gerekse genetik algoritmayla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyona göre belirlenen tüm temel geometrileri karedir ve temel derinlikleri temel genişliğine bütün durumlar için eşittir. V = 500 kN değerinde deterministik optimizasyon sonucuna göre maliyet 266 TL; COVϕ = %10 değerinde LRFRBDO'nda 246 TL, GABRO'da 300 TL iken; V = 2500 kN için deterministik optimizasyonda maliyet artışı %170 (720 TL), LRFRBDO'da %184 (698 TL), GABRO'da % 173 (821 TL) olarak saptanmıştır. V = 500 kN, COVϕ %5'den %20'ye çıkması durumunda maliyet LRFRBDO'da %8 (239 TL, 258 TL), GABRO'da %129 (218 TL, 499 TL) artarken V= 2500 değerinde maliyet LRFRBDO'da %9 (641 TL, 698 TL), GABRO'da %144 (582 TL, 1422 TL) yükselmiştir. Bu durum yüksek düşey yük değerlerinde, düşük düşey yük değerlerine göre bilinmezliklerin maliyetinin daha yüksek olduğunu göstermektedir. Ayrıca COVϕ'nin artması, GABRO analizlerinde, LRFRBDO analizlerine göre maliyeti daha fazla artırmaktadır. Şekil 8.5'de güvenlik katsayısı 3 kullanılarak deterministik optimizasyon yönteminden elde edilen maliyetler, GABRO yöntemiyle COV_{ϕ} = %5 değerinde elde edilen maliyetlerden %21 - %23 büyük fakat COV_{ϕ} = %5 - %20

aralığındaki maliyetlerden %11 - %50 küçüktür. LRFRBDO ile DO yöntemlerinin verdiği maliyetler ise hemen hemen birbirine eşittir.

8.2.4. Birim hacim ağırlık odaklı güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

Birim hacim ağırlığın 16 - 22 kN/m^3 arasında değişen değerleri için gerçekleştirilen yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu sonuçları Çizelge 8.10'da, genetik algoritmayla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu sonuçları Çizelge 8.11'de sunulmuştur. Güvenlik katsayısı 3 kullanılarak elde edilen deterministik optimizasyon sonuçları, LRFRBDO ve GABRO sonuçlarının elastisite modülü odaklı maliyet karşılaştırması ise Şekil 8.6'da gösterilmiştir.

Çizelge 8.10. Sığ temellerin birim hacim ağırlık odaklı yük ve dayanım katsayıları ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

Ψ_c^{ULS}	COV_ϕ	γ (kN/m^3)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
0.40	0.05	16	2.31	2.31	2.31	884
0.38	0.10	16	2.35	2.35	2.35	915
0.35	0.15	16	2.41	2.41	2.41	965
0.35	0.20	16	2.41	2.41	2.41	965
0.40	0.05	17	2.19	2.19	2.19	802
0.38	0.10	17	2.23	2.23	2.23	829
0.35	0.15	17	2.29	2.29	2.29	875
0.35	0.20	17	2.29	2.29	2.29	875
0.40	0.05	18	2.10	2.10	2.10	737
0.38	0.10	18	2.14	2.14	2.14	762
0.35	0.15	18	2.20	2.20	2.20	804
0.35	0.20	18	2.20	2.20	2.20	804
0.40	0.05	19	2.02	2.02	2.02	685
0.38	0.10	19	2.06	2.06	2.06	708
0.35	0.15	19	2.11	2.11	2.11	746
0.35	0.20	19	2.11	2.11	2.11	746
0.40	0.05	20	1.95	1.95	1.95	641
0.38	0.10	20	1.99	1.99	1.99	662
0.35	0.15	20	2.04	2.04	2.04	698
0.35	0.20	20	2.04	2.04	2.04	698
0.40	0.05	21	1.89	1.89	1.89	604
0.38	0.10	21	1.93	1.93	1.93	624
0.35	0.15	21	1.98	1.98	1.98	658

Çizelge 8.10. (Devam) Sığ temellerin birim hacim ağırlık odaklı yük ve dayanım katsayıları ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

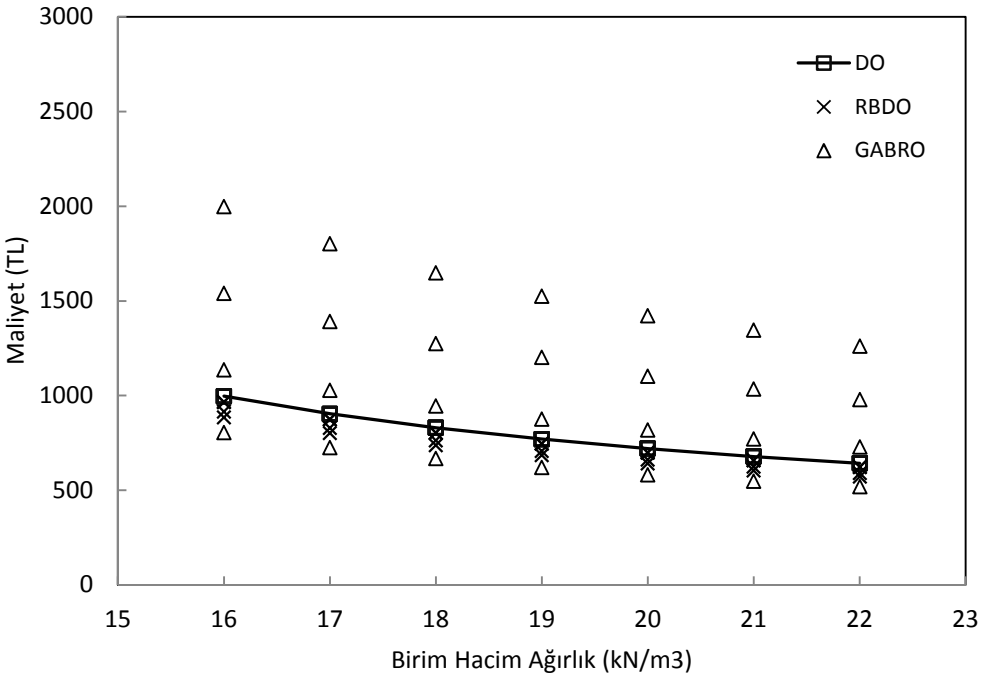
Ψ_c^{ULS}	COV_ϕ	γ (kN/m^3)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
0.35	0.20	21	1.98	1.98	1.98	658
0.40	0.05	22	1.84	1.84	1.84	572
0.38	0.10	22	1.87	1.87	1.87	591
0.35	0.15	22	1.92	1.92	1.92	623
0.35	0.20	22	1.92	1.92	1.92	623

Not: V = 2500 kN, E_s = 50 MPa, ϕ' = 35°, δ_{maks} = 25 mm, ULS: Kulhawy taşıma gücü, SLS: Burland Burbidge oturma yöntemi

Çizelge 8.11. Sığ temellerin birim hacim ağırlık odaklı genetik algoritma ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

COV_ϕ	γ (kN/m^3)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
0.05	16	2.18	2.18	2.22	805
0.10	16	2.62	2.62	2.62	1137
0.15	16	3.04	3.04	3.05	1540
0.20	16	3.45	3.46	3.46	1999
0.05	17	2.08	2.08	2.08	726
0.10	17	2.49	2.49	2.49	1029
0.15	17	2.89	2.89	2.90	1392
0.20	17	3.29	3.29	3.29	1803
0.05	18	1.99	1.99	2.00	668
0.10	18	2.38	2.39	2.39	946
0.15	18	2.77	2.77	2.78	1276
0.20	18	3.15	3.15	3.15	1649
0.05	19	1.92	1.92	1.92	620
0.10	19	2.29	2.29	2.30	876
0.15	19	2.60	2.70	2.71	1203
0.05	20	1.85	1.86	1.86	582
0.10	20	2.22	2.22	2.22	819
0.15	20	2.58	2.58	2.58	1103
0.20	20	2.93	2.93	2.93	1422
0.05	21	1.80	1.80	1.80	548
0.10	21	2.15	2.15	2.15	771
0.15	21	2.50	2.50	2.50	1036
0.20	21	2.82	2.82	2.88	1347
0.05	22	1.75	1.75	1.75	520
0.10	22	2.09	2.09	2.09	729
0.15	22	2.43	2.43	2.43	980
0.20	22	2.76	2.76	2.76	1261

Not: V = 2500 kN, E_s = 50 MPa, ϕ' = 35°, δ_{maks} = 25 mm, ULS: Kulhawy taşıma gücü, SLS: BB

Şekil 8.6. Sığ temellerin deterministik optimizasyon ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonlarının birim hacim ağırlık odaklı maliyet karşılaştırması

Birim hacim ağırlık sabit iken varyans katsayısının %5'den %20'e çıkması temelin maliyetinde LRFRBDO'da %3 - %5 arasında, GABRO'da %30 - %41 arasında artışa sebep olmaktadır. En büyük temel boyutları γ = 16 kN/m^3 ve COV$_\phi$ = % 20 değerlerinde LRFRBDO'da D = B = L = 2.41 m maliyet 965 TL, GABRO'da D = B = L = 3.45 m maliyet 1999 TL, en küçük temel boyutları γ = 22 kN/m^3 ve COV$_\phi$ = % 5 değerlerinde LRFRBDO'da D = B = L = 1.92 m maliyet 623 TL, GABRO'da D = B = L = 1.75 m maliyet 520 TL olarak saptanmıştır. Çizelge 8.10 ve Çizelge 8.11'de güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyona göre belirlenen tüm temel geometrileri karedir ve temel derinlikleri temel genişliğine bütün durumlar için eşittir. Deterministik optimizasyonda birim hacim ağırlığın 16 kN/m^3'den 22 kN/m^3'e artması, yapım maliyetinde %36'lık (997 TL, 642 TL) azalışa neden olurken; COVϕ = %20 için LRFRBDO'da %35'lik (965 TL, 623 TL), GABRO'da %37'lik (1999 TL, 1261 TL) bir azalışa neden olmuştur. Birim hacim ağırlığın artan değerleri deterministik ve güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonlarında eğrisel şekilde yapım maliyetini azaltmaktadır. Şekil 8.6'da güvenlik katsayısı 3 kullanılarak deterministik optimizasyon yönteminden elde edilen maliyetler, GABRO yöntemiyle

COV_ϕ = %5 değerinde elde edilen maliyetlerden %22 - %24 büyük fakat COV_ϕ = %5 - %20 aralığındaki maliyetlerden %12 - %50 küçüktür. LRFRBDO ile DO yöntemlerinin verdiği maliyetler ise hemen hemen birbirine eşittir.

8.2.5. Güvenlik katsayısı odaklı güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

Güvenlik katsayısının 2.0 – 4.0 arasında değişen değerleri için gerçekleştirilen yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu sonuçları Çizelge 8.12'de, genetik algoritmayla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu sonuçları Çizelge 8.13'de sunulmuştur. Güvenlik katsayısı 3 kullanılarak elde edilen deterministik optimizasyon sonuçları, LRFRBDO ve GABRO sonuçlarının elastisite modülü odaklı maliyet karşılaştırması ise Şekil 8.7'de gösterilmiştir.

Çizelge 8.12. Sığ temellerin güvenlik katsayısı odaklı yük ve dayanım katsayıları ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

Ψ_c^{ULS}	COV_ϕ	FS	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
0.40	0.05	2.0	1.95	1.95	1.95	641
0.38	0.10	2.0	1.99	1.99	1.99	662
0.35	0.15	2.0	2.04	2.04	2.04	698
0.35	0.20	2.0	2.04	2.04	2.04	698
0.40	0.05	2.5	1.95	1.95	1.95	641
0.38	0.10	2.5	1.99	1.99	1.99	662
0.35	0.15	2.5	2.04	2.04	2.04	698
0.35	0.20	2.5	2.04	2.04	2.04	698
0.40	0.05	3.0	1.95	1.95	1.95	641
0.38	0.10	3.0	1.99	1.99	1.99	662
0.35	0.15	3.0	2.04	2.04	2.04	698
0.35	0.20	3.0	2.04	2.04	2.04	698
0.40	0.05	3.5	1.95	1.95	1.95	641
0.38	0.10	3.5	1.99	1.99	1.99	662
0.35	0.15	3.5	2.04	2.04	2.04	698
0.35	0.20	3.5	2.04	2.04	2.04	698
0.40	0.05	4.0	1.95	1.95	1.95	641
0.38	0.10	4.0	1.99	1.99	1.99	662
0.35	0.15	4.0	2.04	2.04	2.04	698
0.35	0.20	4.0	2.04	2.04	2.04	698

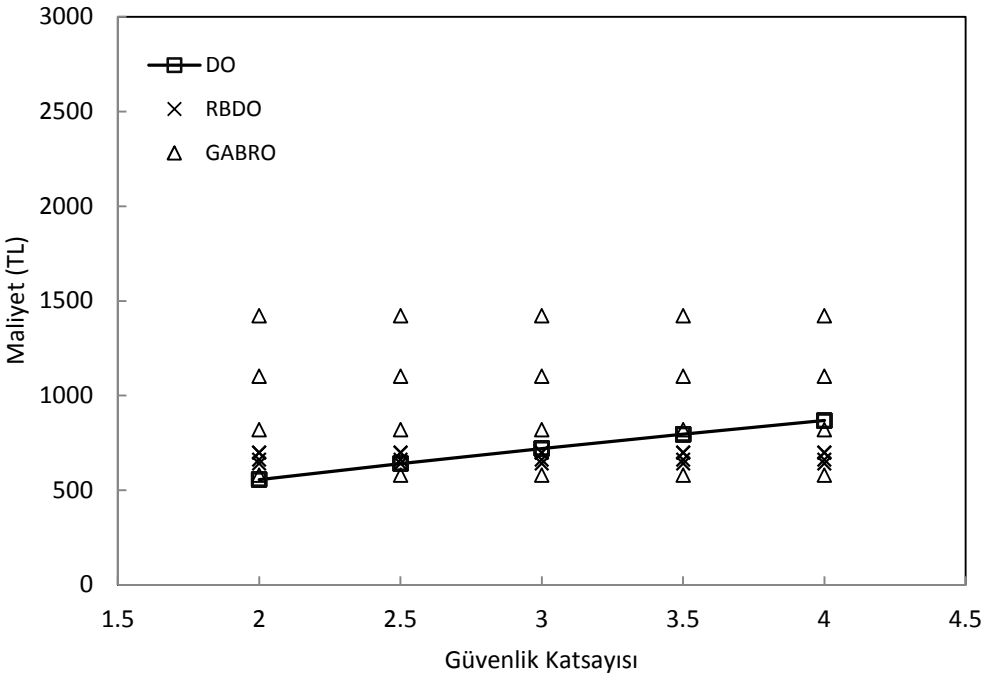
Not: V = 2500 kN, E_s = 50 MPa, ϕ' = 35°, γ = 20 kN/m^3, ULS: Kulhawy taşıma gücü, SLS: Burland Burbidge oturma yöntemi

Çizelge 8.13. Sığ temellerin güvenlik katsayısı odaklı genetik algoritma ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

COV_ϕ	FS	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
0.05	2.0	1.85	1.85	1.86	581
0.10	2.0	2.21	2.22	2.22	821
0.15	2.0	2.58	2.58	2.58	1102
0.20	2.0	2.93	2.93	2.93	1422
0.05	2.5	1.85	1.85	1.86	581
0.10	2.5	2.21	2.22	2.22	821
0.15	2.5	2.58	2.58	2.58	1102
0.20	2.5	2.93	2.93	2.93	1422
0.05	3.0	1.85	1.85	1.86	581
0.10	3.0	2.21	2.22	2.22	821
0.15	3.0	2.58	2.58	2.58	1102
0.20	3.0	2.93	2.93	2.93	1422
0.05	3.5	1.85	1.85	1.86	581
0.10	3.5	2.21	2.22	2.22	821
0.15	3.5	2.58	2.58	2.58	1102
0.20	3.5	2.93	2.93	2.93	1422
0.05	4.0	1.85	1.85	1.86	581
0.10	4.0	2.21	2.22	2.22	821
0.15	4.0	2.58	2.58	2.58	1102
0.20	4.0	2.93	2.93	2.93	1422

Not: V = 2500 kN, E_s = 50 MPa, ϕ' = 35°, γ = 20 kN/m^3, ULS: Kulhawy taşıma gücü, SLS: Burland Burbidge oturma yöntemi

Güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu güvenlik katsayısına bağlı olmadığından sadece içsel sürtünme açısı varyans katsayısına göre farklı değerler aldığı Şekil 8.7'de görülmektedir. COVϕ = %5'den %20'ye çıkması LRFRBDO yaklaşımı için maliyeti %9 (641 TL, 698 TL), GABRO yaklaşımı için %144 (581 TL, 1422 TL) artırmaktadır. Güvenlik katsayısı deterministik optimizasyonda temel maliyetinin lineer artmasına sebep olurken, güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonlarında herhangi bir artırşa sebep olmamaktadır. Şekil 8.7'de güvenlik katsayısı 3 kullanılarak deterministik optimizasyon yönteminden elde edilen maliyetler, GABRO yöntemiyle COV_ϕ = %5 - %15 değerinde elde edilen maliyetlerden büyük fakat COV_ϕ = %15 - %20 aralığındaki maliyetlerden küçüktür. LRFRBDO ile DO yöntemlerinin verdiği maliyetler ise hemen hemen birbirine eşittir.

Şekil 8.7. Sığ temellerin deterministik optimizasyon ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonlarının güvenlik katsayısı odaklı maliyet karşılaştırması

8.2.6. İzin verilen maksimum deplasman odaklı güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

İzin verilen maksimum deplasmanın 15 – 75 mm arasında değişen değerleri için gerçekleştirilen yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu sonuçları Çizelge 8.14'de, genetik algoritmayla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu sonuçları Çizelge 8.15'de sunulmuştur. Güvenlik katsayısı 3 kullanılarak elde edilen deterministik optimizasyon sonuçları, LRFRBDO ve GABRO sonuçlarının elastisite modülü odaklı maliyet karşılaştırması ise Şekil 8.8'de gösterilmiştir.

Çizelge 8.14. Sığ temellerin izin verilen maksimum deplasman odaklı yük ve dayanım katsayıları ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

Ψ_c^{ULS}	COV_ϕ	γ_{maks} (mm)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
0.40	0.05	15	1.95	1.95	1.95	641
0.38	0.10	15	1.99	1.99	1.99	662
0.35	0.15	15	2.04	2.04	2.04	698

Çizelge 8.14. (Devam) Sığ temellerin izin verilen maksimum deplasman odaklı yük ve dayanım katsayıları ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

Ψ_c^{ULS}	COV_ϕ	γ_{maks} (mm)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
0.35	0.20	15	2.04	2.04	2.04	698
0.40	0.05	25	1.95	1.95	1.95	641
0.38	0.10	25	1.99	1.99	1.99	662
0.35	0.15	25	2.04	2.04	2.04	698
0.35	0.20	25	2.04	2.04	2.04	698
0.40	0.05	35	1.95	1.95	1.95	641
0.38	0.10	35	1.99	1.99	1.99	662
0.35	0.15	35	2.04	2.04	2.04	698
0.35	0.20	35	2.04	2.04	2.04	698
0.40	0.05	45	1.95	1.95	1.95	641
0.38	0.10	45	1.99	1.99	1.99	662
0.35	0.15	45	2.04	2.04	2.04	698
0.35	0.20	45	2.04	2.04	2.04	698
0.40	0.05	55	1.95	1.95	1.95	641
0.38	0.10	55	1.99	1.99	1.99	662
0.35	0.15	55	2.04	2.04	2.04	698
0.35	0.20	55	2.04	2.04	2.04	698
0.40	0.05	65	1.95	1.95	1.95	641
0.38	0.10	65	1.99	1.99	1.99	662
0.35	0.15	65	2.04	2.04	2.04	698
0.35	0.20	65	2.04	2.04	2.04	698
0.40	0.05	75	1.95	1.95	1.95	641
0.38	0.10	75	1.99	1.99	1.99	662
0.35	0.15	75	2.04	2.04	2.04	698
0.35	0.20	75	2.04	2.04	2.04	698

Not: V = 2500 kN, E_s = 50 MPa, ϕ' = 35°, γ = 20 kN/m^3, ULS: Kulhawy taşıma gücü, SLS: Burland Burbidge oturma yöntemi

Çizelge 8.15. Sığ temellerin izin verilen maksimum deplasman odaklı genetik algoritma ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

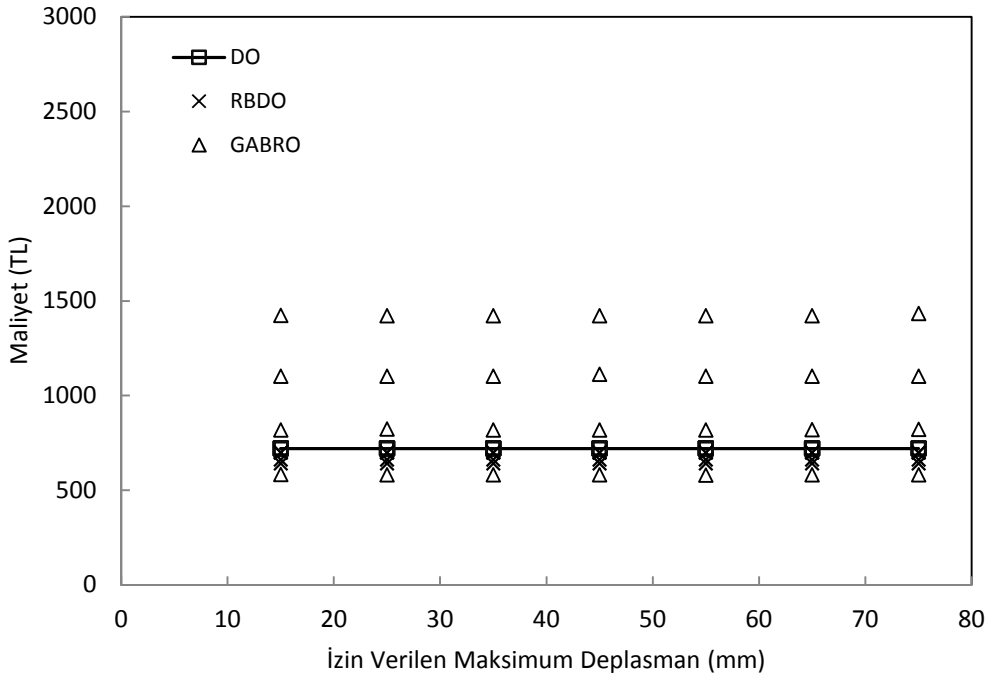
γ_{maks} (mm)	COV_ϕ	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
15	0.05	1.84	1.86	1.86	584
15	0.10	2.22	2.22	2.22	819
15	0.15	2.57	2.58	2.58	1103
15	0.20	2.92	2.93	2.93	1423
25	0.05	1.85	1.86	1.86	582
25	0.10	2.20	2.22	2.23	823
25	0.15	2.58	2.58	2.58	1103
25	0.20	2.93	2.93	2.93	1422

Çizelge 8.15. (Devam) Sığ temellerin izin verilen maksimum deplasman odaklı genetik algoritma ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

γ_{maks} (mm)	COV_ϕ	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
35	0.05	1.85	1.85	1.86	582
35	0.10	2.22	2.22	2.22	819
35	0.15	2.58	2.58	2.58	1103
35	0.20	2.93	2.93	2.93	1422
45	0.05	1.85	1.85	1.86	582
45	0.10	2.22	2.22	2.22	819
45	0.15	2.55	2.59	2.60	1112
45	0.20	2.93	2.93	2.93	1423
55	0.05	1.85	1.85	1.85	581
55	0.10	2.22	2.22	2.22	819
55	0.15	2.58	2.58	2.58	1102
55	0.20	2.93	2.93	2.93	1423
65	0.05	1.85	1.85	1.86	581
65	0.10	2.21	2.22	2.22	820
65	0.15	2.58	2.58	2.58	1102
65	0.20	2.93	2.93	2.93	1422
75	0.05	1.85	1.86	1.86	582
75	0.10	2.21	2.22	2.22	821
75	0.15	2.58	2.58	2.58	1103
75	0.20	2.91	2.91	2.98	1435

Not: V = 2500 kN, E_s = 50 MPa, ϕ' = 35°, γ = 20 kN/m^3, ULS: Kulhawy taşıma gücü, SLS: BB

Çizelge 8.14 ve Çizelge 8.15'de güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyona göre belirlenen tüm temel geometrileri hemen hemen karedir ve temel derinlikleri temel genişliğine bütün durumlar için eşittir. İzin verilen maksimum deplasmanın analiz edilen aralık için deterministik ve güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonları üzerinde etkisinin olmadığı belirlenmiştir. COVϕ = %5'den %20'ye çıkması LRFRBDO yaklaşımı için maliyeti %9 (641 TL, 698 TL), GABRO yaklaşımı için %144 (581 TL, 1422 TL) artırmaktadır. Şekil 8.8'e göre güvenlik katsayısı 3 kullanılarak deterministik optimizasyon yönteminden elde edilen maliyetler, GABRO yöntemiyle COV_ϕ = %5 değerinde elde edilen maliyetlerden %23 büyük fakat COV_ϕ = %5 - %20 aralığındaki maliyetlerden %12 - %49 küçüktür. LRFRBDO ile DO yöntemlerinin verdiği maliyetler ise hemen hemen birbirine eşittir.

Şekil 8.8. Sığ temellerin deterministik optimizasyon ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonlarının izin verilen maksimum deplasman odaklı maliyet karşılaştırması

8.2.7. Birim fiyat odaklı güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

Birim fiyatların 2008 – 2011 yıllarında değişen değerleri için gerçekleştirilen yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu sonuçları Çizelge 8.16'de, genetik algoritmayla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu sonuçları Çizelge 8.17'de sunulmuştur. Güvenlik katsayısı 3 kullanılarak elde edilen deterministik optimizasyon sonuçları, LRFRBDO ve GABRO sonuçlarının elastisite modülü odaklı maliyet karşılaştırması ise Şekil 8.9'da gösterilmiştir.

Çizelge 8.16. Sığ temellerin birim fiyat odaklı yük ve dayanımkatsayıları ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

Ψ_c^{ULS}	COV_ϕ	Birim fiyat yılı	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
0.40	0.05	2008	1.95	1.95	1.95	553
0.38	0.10	2008	1.99	1.99	1.99	571
0.35	0.15	2008	2.04	2.04	2.04	602
0.35	0.20	2008	2.04	2.04	2.04	602

Çizelge 8.16. (Devam) Sığ temellerin birim fiyat odaklı yük ve dayanım katsayıları ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

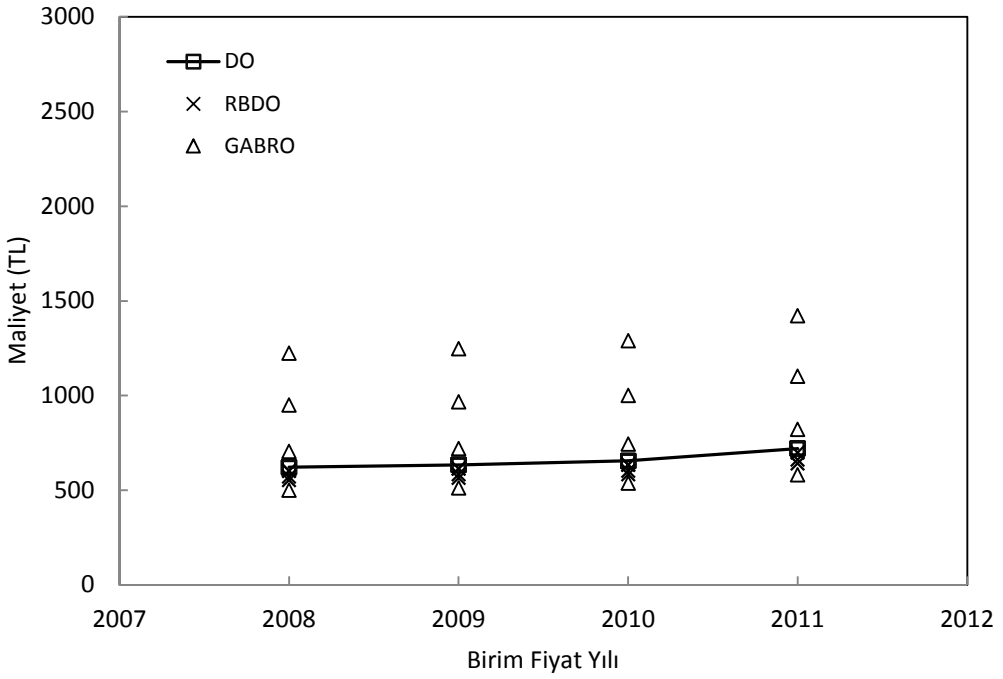
Ψ_c^{ULS}	COV_ϕ	Birim fiyat yılı	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
0.40	0.05	2009	1.95	1.95	1.95	565
0.38	0.10	2009	1.99	1.99	1.99	583
0.35	0.15	2009	2.04	2.04	2.04	615
0.35	0.20	2009	2.04	2.04	2.04	615
0.40	0.05	2010	1.95	1.95	1.95	583
0.38	0.10	2010	1.99	1.99	1.99	602
0.35	0.15	2010	2.04	2.04	2.04	635
0.35	0.20	2010	2.04	2.04	2.04	635
0.40	0.05	2011	1.95	1.95	1.95	641
0.38	0.10	2011	1.99	1.99	1.99	662
0.35	0.15	2011	2.04	2.04	2.04	698
0.35	0.20	2011	2.04	2.04	2.04	698

Not: V = 2500 kN, E_s = 50 MPa, ϕ' = 35°, δ_{maks} = 25 mm, γ = 20 kN/m^3, ULS: Kulhawy taşıma gücü, SLS: Burland Burbidge oturma yöntemi

Çizelge 8.17. Sığ temellerin birim fiyat odaklı genetik algoritma ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

Birim fiyat yılı	COV_ϕ	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
2008	0.05	1.85	1.85	1.86	501
2008	0.10	2.22	2.22	2.22	706
2008	0.15	2.57	2.58	2.58	951
2008	0.20	2.93	2.93	2.93	1224
2009	0.05	1.85	1.85	1.86	512
2009	0.10	2.21	2.22	2.22	721
2009	0.15	2.58	2.58	2.58	968
2009	0.20	2.93	2.93	2.93	1248
2010	0.05	1.81	1.87	1.88	538
2010	0.10	2.22	2.22	2.22	745
2010	0.15	2.58	2.58	2.58	1001
2010	0.20	2.93	2.93	2.93	1291
2011	0.05	1.85	1.86	1.86	582
2011	0.10	2.21	2.22	2.22	821
2011	0.15	2.58	2.58	2.58	1102
2011	0.20	2.93	2.93	2.93	1422

Not: V = 2500 kN, E_s = 50 MPa, ϕ' = 35°, δ_{maks} = 25 mm, γ = 20 kN/m^3, ULS: Kulhawy taşıma gücü, SLS: Burland Burbidge oturma yöntemi

Şekil 8.9. Sığ temellerin deterministik optimizasyon ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonlarının birim fiyat odaklı maliyet karşılaştırması

2008 yılı ile 2011 yılının birim fiyatlarına göre deterministik optimizasyonda temel maliyeti %16 (621 TL, 720 TL), COV_ϕ %10 için LRFRBDO'da %16 (571 TL, 662 TL), GABRO'da %16 (706 TL, 821 TL) artmıştır. Birim fiyat yılının değişmesi deterministik ve güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonlarında temel boyutlarını değiştirmemiştir. RBDO'da maliyet ve temel boyutları, COVϕ ile değiştirmektedir. Maliyetlerde her üç optimizasyon yöntemi içinde 2008 – 2010 yılları arasında doğrusal olan bir artış söz konusu iken, 2010 – 2011 yılları arasında bu artış daha fazladır. Birim fiyat aynı iken COVϕ'nin %5'den %20'ye çıkması maliyeti LRFRBDO'da %9, GABRO'da %29 - %41 arasında artırmaktadır. Şekil 8.9'a göre güvenlik katsayısı 3 kullanılarak deterministik optimizasyon yönteminden elde edilen maliyetler, GABRO yöntemiyle COV_ϕ = %5 değerinde elde edilen maliyetlerden %24 büyük fakat COV_ϕ = %5 - %20 aralığındaki maliyetlerden %12 - %49 küçüktür. LRFRBDO ile DO yöntemlerinin verdiği maliyetler ise hemen hemen birbirine eşittir.

8.2.8. Türkiye, A.B.D. ve Çin birim fiyatları ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

Türkiye, A.B.D. ve Çin birim fiyatlarıyla yük, dayanım ve genetik algoritmayla efektif içsel sürtünme açısı odaklı güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu çalışması için birim hacim ağırlık 20 kN/m^3, efektif içsel sürtünme açısı 35°, elastisite modülü 50 MPa, Poisson oranı 0.3, temele etkiyen düşey yük 2500 kN, izin verilen maksimum oturma 25 mm, efektif içsel sürtünme açısı 30 - 45° arasında değerlendirilmiştir. ULS ve SLS kriterlerini irdelemek için sırasıyla Kulhawy taşıma gücü ve Burland Burbidge oturma analiz yöntemleri kullanılmıştır. Kazı, kalıp, beton, donatı çeliği ve dolgudan oluşan birim fiyatlar Çizelge 7.16'da tanımlanmıştır.

Efektif içsel sürtünme açısının 30 – 45° arasındaki değerleri için yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu sonucu temel boyutları ve maliyetleri Türkiye, A.B.D. ve Çin için Çizelge 8.18'de, maliyet karşılaştırmaları ise Şekil 8.10'da gösterilmiştir. Aynı değerler için genetik algoritmayla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu için temel boyutları ve maliyet karşılaştırmaları ise verilmiştir.

Çizelge 8.18. Sığ temellerin Türkiye, A.B.D. ve Çin birim fiyatları ile efektif içsel sürtünme açısı odaklı yük ve dayanım katsayıları ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

Ψ_c^{ULS}	COV_ϕ	ϕ' (°)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (USD)		
						Türkiye	A.B.D.	Çin
0.47	0.05	30	2.31	2.31	2.31	480	1543	263
0.45	0.10	30	2.34	2.34	2.34	494	1589	270
0.43	0.15	30	2.38	2.38	2.38	509	1640	279
0.43	0.20	30	2.38	2.38	2.38	509	1640	279
0.47	0.05	31	2.21	2.21	2.21	441	1414	241
0.45	0.10	31	2.25	2.25	2.25	454	1456	248
0.43	0.15	31	2.28	2.28	2.28	467	1501	256
0.43	0.20	31	2.28	2.28	2.28	467	1501	256
0.47	0.05	32	2.12	2.12	2.12	405	1295	221
0.45	0.10	32	2.15	2.15	2.15	417	1333	228
0.43	0.15	32	2.18	2.18	2.18	429	1374	235

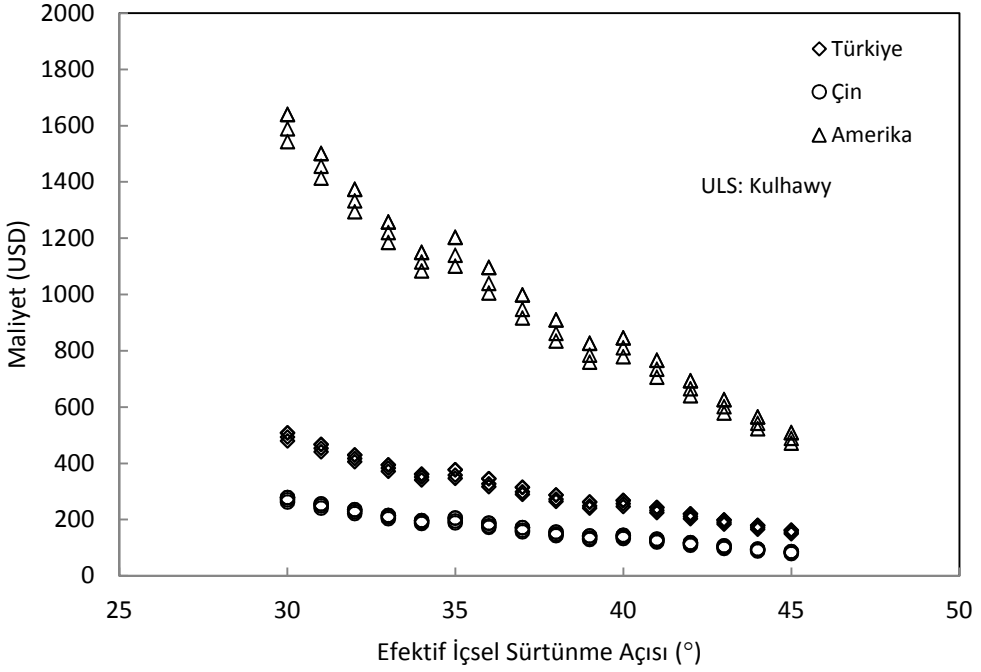
Çizelge 8.18. (Devam) Sığ temellerin Türkiye, A.B.D. ve Çin birim fiyatları ile efektif içsel sürtünme açısı odaklı yük ve dayanım katsayıları ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

Ψ_c^{ULS}	COV_ϕ	ϕ' (°)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (USD)		
						Türkiye	A.B.D.	Çin
0.43	0.20	32	2.18	2.18	2.18	429	1374	235
0.47	0.05	33	2.03	2.03	2.03	372	1185	203
0.45	0.10	33	2.06	2.06	2.06	383	1220	209
0.43	0.15	33	2.09	2.09	2.09	394	1257	215
0.43	0.20	33	2.09	2.09	2.09	394	1257	215
0.47	0.05	34	1.94	1.94	1.94	341	1084	186
0.45	0.10	34	1.97	1.97	1.97	351	1116	191
0.43	0.15	34	2.00	2.00	2.00	361	1149	197
0.43	0.20	34	2.00	2.00	2.00	361	1149	197
0.40	0.05	35	1.95	1.95	1.95	346	1101	189
0.38	0.10	35	1.99	1.99	1.99	358	1139	195
0.35	0.15	35	2.04	2.04	2.04	377	1203	206
0.35	0.20	35	2.04	2.04	2.04	377	1203	206
0.40	0.05	36	1.86	1.86	1.86	317	1005	172
0.38	0.10	36	1.90	1.90	1.90	327	1039	178
0.35	0.15	36	1.95	1.95	1.95	345	1097	188
0.35	0.20	36	1.95	1.95	1.95	345	1097	188
0.40	0.05	37	1.78	1.78	1.78	290	916	157
0.38	0.10	37	1.81	1.81	1.81	299	947	162
0.35	0.15	37	1.86	1.86	1.86	315	999	171
0.35	0.20	37	1.86	1.86	1.86	315	999	171
0.40	0.05	38	1.69	1.69	1.69	264	835	143
0.38	0.10	38	1.72	1.72	1.72	273	862	148
0.35	0.15	38	1.77	1.77	1.77	287	909	156
0.35	0.20	38	1.77	1.77	1.77	287	909	156
0.40	0.05	39	1.61	1.61	1.61	241	760	130
0.38	0.10	39	1.64	1.64	1.64	249	785	134
0.35	0.15	39	1.68	1.68	1.68	262	827	141
0.35	0.20	39	1.68	1.68	1.68	262	827	141
0.33	0.05	40	1.63	1.63	1.63	247	779	133
0.31	0.10	40	1.67	1.67	1.67	257	811	139
0.29	0.15	40	1.70	1.70	1.70	268	846	145
0.29	0.20	40	1.70	1.70	1.70	268	846	145
0.33	0.05	41	1.55	1.55	1.55	224	706	120
0.31	0.10	41	1.58	1.58	1.58	233	735	125
0.29	0.15	41	1.62	1.62	1.62	243	766	131
0.29	0.20	41	1.62	1.62	1.62	243	766	131
0.33	0.05	42	1.47	1.47	1.47	203	640	109

Çizelge 8.18. (Devam) Sığ temellerin Türkiye, A.B.D. ve Çin birim fiyatları ile efektif içsel sürtünme açısı odaklı yük ve dayanım katsayıları ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

Ψ_c^{ULS}	COV_ϕ	ϕ' (°)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (USD)		
						Türkiye	A.B.D.	Çin
0.31	0.10	42	1.50	1.50	1.50	211	665	113
0.29	0.15	42	1.53	1.53	1.53	220	693	118
0.29	0.20	42	1.53	1.53	1.53	220	693	118
0.33	0.05	43	1.39	1.39	1.39	184	579	98
0.31	0.10	43	1.42	1.42	1.42	191	601	102
0.29	0.15	43	1.45	1.45	1.45	199	626	106
0.29	0.20	43	1.45	1.45	1.45	199	626	106
0.33	0.05	44	1.32	1.32	1.32	166	523	88
0.31	0.10	44	1.34	1.34	1.34	173	543	92
0.29	0.15	44	1.37	1.37	1.37	180	565	96
0.29	0.20	44	1.37	1.37	1.37	180	565	96
0.33	0.05	45	1.24	1.24	1.24	150	471	79
0.31	0.10	45	1.27	1.27	1.27	156	489	82
0.29	0.15	45	1.30	1.30	1.30	162	509	86
0.29	0.20	45	1.30	1.30	1.30	162	509	86

Not: V= 2500 kN, E_s = 50 MPa, δ_{maks} = 25 mm, γ = 20 kN/m^3, ULS: Kulhawy taşıma gücü, SLS: Burland Burbidge oturma yöntemi

Şekil 8.10. Sığ temellerin Türkiye, A.B.D. ve Çin birim fiyatları ile efektif içsel sürtünme açısı odaklı yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonlarının maliyet karşılaştırması

Çizelge 8.19. Sığ temellerin Türkiye, A.B.D. ve Çin birim fiyatları ile efektif içsel sürtünme açısı odaklı genetik algoritmayla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

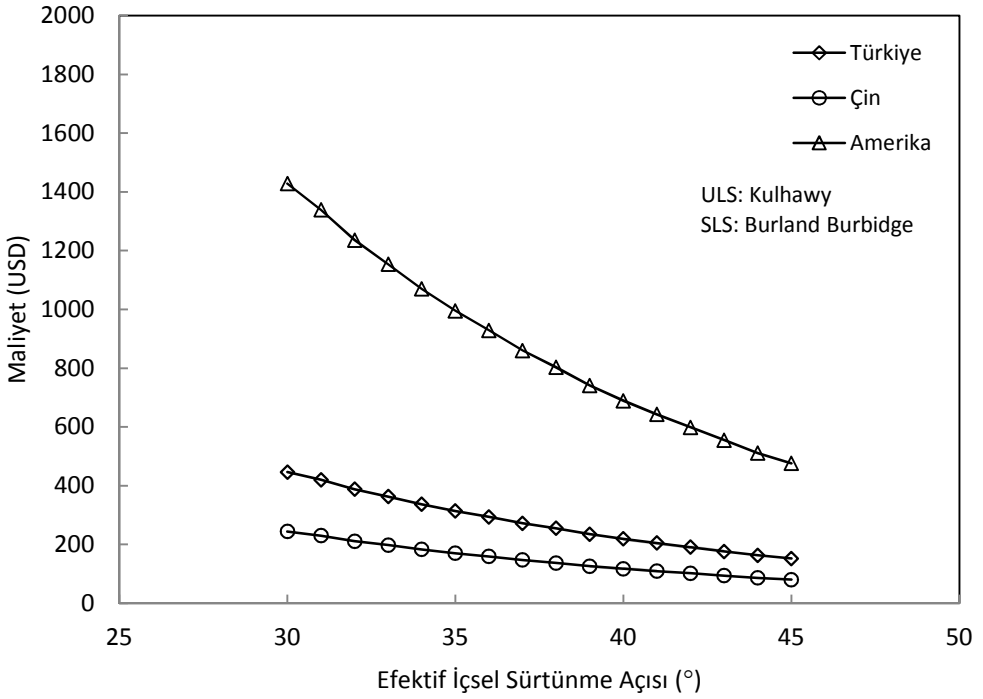
COV_ϕ	ϕ' (°)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (USD)		
					Türkiye	A.B.D.	Çin
0.05	30	2.22	2.22	2.23	446	1428	244
0.10	30	2.57	2.57	2.57	592	1922	325
0.15	30	2.91	2.91	2.91	808	2668	444
0.20	30	3.25	3.25	3.25	952	3174	523
0.05	31	2.12	2.16	2.16	420	1339	230
0.10	31	2.49	2.50	2.50	560	1813	307
0.15	31	2.84	2.84	2.84	723	2373	398
0.20	31	3.16	3.18	3.19	912	3028	501
0.05	32	2.07	2.07	2.07	388	1236	211
0.10	32	2.42	2.42	2.42	526	1697	288
0.15	32	2.77	2.77	2.77	688	2250	378
0.20	32	3.11	3.11	3.11	870	2884	478
0.05	33	2.00	2.00	2.00	363	1154	198
0.10	33	2.35	2.35	2.35	496	1597	272
0.15	33	2.70	2.71	2.71	808	2668	444
0.20	33	3.05	3.05	3.05	836	2765	459
0.05	34	1.92	1.92	1.93	337	1070	183
0.10	34	2.28	2.28	2.29	469	1508	257
0.15	34	2.64	2.64	2.65	627	2040	344
0.20	34	2.98	2.99	2.99	802	2646	441
0.05	35	1.85	1.85	1.86	314	995	170
0.10	35	2.22	2.22	2.22	444	1423	243
0.15	35	2.58	2.58	2.58	597	1938	328
0.20	35	2.93	2.93	2.93	770	2536	423
0.05	36	1.79	1.79	1.79	294	929	159
0.10	36	2.15	2.15	2.16	419	1339	229
0.15	36	2.51	2.52	2.52	569	1843	312
0.20	36	2.87	2.87	2.87	739	2427	406
0.05	37	1.72	1.72	1.72	272	860	147
0.10	37	2.08	2.09	2.10	396	1263	216
0.15	37	2.45	2.45	2.45	539	1741	295
0.20	37	2.81	2.81	2.81	708	2320	389
0.05	38	1.65	1.66	1.66	255	803	137
0.10	38	2.02	2.03	2.03	373	1187	203
0.15	38	2.39	2.39	2.40	515	1660	282
0.20	38	2.75	2.75	2.75	678	2216	373
0.05	39	1.59	1.59	1.59	235	741	126

Çizelge 8.19. (Devam) Sığ temellerin Türkiye, A.B.D. ve Çin birim fiyatları ile efektif içsel sürtünme açısı odaklı genetik algoritmayla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

COV_ϕ	ϕ' (°)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (USD)		
					Türkiye	A.B.D.	Çin
0.10	39	1.96	1.96	1.97	350	1114	191
0.15	39	2.33	2.33	2.34	490	1576	268
0.20	39	2.69	2.69	2.70	651	2122	358
0.05	40	1.53	1.53	1.53	219	689	117
0.10	40	1.91	1.91	1.91	332	1054	180
0.15	40	2.27	2.28	2.28	467	1500	256
0.20	40	2.64	2.64	2.64	625	2033	343
0.05	41	1.47	1.47	1.48	205	643	109
0.10	41	1.84	1.85	1.85	312	989	169
0.15	41	2.22	2.22	2.22	444	1423	243
0.20	41	2.58	2.59	2.59	601	1951	330
0.05	42	1.41	1.42	1.42	191	599	102
0.10	42	1.79	1.79	1.79	294	929	159
0.15	42	2.16	2.16	2.18	424	1357	232
0.20	42	2.53	2.53	2.53	574	1860	315
0.05	43	1.36	1.36	1.36	176	555	94
0.10	43	1.73	1.73	1.74	277	874	150
0.15	43	2.10	2.11	2.13	405	1293	221
0.20	43	2.47	2.48	2.48	551	1783	303
0.05	44	1.30	1.30	1.30	163	511	86
0.10	44	1.68	1.68	1.68	261	822	141
0.15	44	2.05	2.06	2.07	385	1228	210
0.20	44	2.43	2.43	2.44	532	1718	292
0.05	45	1.25	1.25	1.25	152	476	80
0.10	45	1.62	1.63	1.63	246	775	133
0.15	45	2.00	2.00	2.02	366	1164	199
0.20	45	2.38	2.38	2.38	509	1640	279

Not: V= 2500 kN, E_s = 50 MPa, δ_{maks} = 25 mm, γ = 20 kN/m^3, ULS: Kulhawy taşıma gücü, SLS: Burland Burbidge oturma yöntemi

Çizelge 8.18'e göre yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu sonucu bulunan temel boyutları Türkiye, A.B.D. ve Çin birim fiyatları için aynıdır sadece maliyetler değişmektedir. Şekil 8.10 incelendiğinde COVϕ = %5 değerinde efektif içsel sürtünme açısının 30°'den 45°'te yükselmesi maliyeti Türkiye için %69 (480 USD, 150 USD), A.B.D. için %69 (1543 USD, 471 USD) ve Çin için %70 (263 USD, 79 USD) düşürmüştür.

Şekil 8.11. Sığ temellerin, COV_{ϕ} = %5, Türkiye, A.B.D. ve Çin birim fiyatları ile efektif içsel sürtünme açısı odaklı genetik algoritmayla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonlarının maliyet karşılaştırması

Çizelge 8.19'a göre temel boyutları Türkiye, A.B.D. ve Çin birim fiyatları için aynıdır sadece maliyetler değişmektedir. Şekil 8.11'e göre COVϕ = %5 değerinde efektif içsel sürtünme açısının 30°'den 45°'te yükselmesi maliyeti Türkiye için %66 (446 USD, 152 USD), A.B.D. için %67 (1428 USD, 476 USD) ve Çin için %67 (244 USD, 80 USD) düşürmüştür. COVϕ = %5 değerinde LRFRBDO, GABRO'dan daha fazla maliyet vermektedir. Ayrıca en yüksek temel maliyetleri A.B.D., en düşük temel maliyetleri ise Çin için bulunmuştur.

8.3. Deprem Yükleri Etkisindeki Sığ Temellerin Güvenilirliğe Dayalı Tasarım Optimizasyonu

Kohezyonsuz zeminlerdeki sığ temellerin deprem yükleri etkisinde RBDO çalışmaları, yük, dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu (LRFRBDO) ve genetik algoritmayla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu (GABRO) olmak üzere iki yöntemle ele alınmıştır. Bu yöntemler deprem

kuvvetlerini göz önünde bulundurarak, istenilen güvenilirlik seviyesinde temel genişliği, temel boyu ve temel derinliğinin en düşük maliyeti verecek şekilde bulunmasından ibarettir ve aşağıdaki şekilde ifade edilir:

Amaç fonksiyonu:

$$\min_{x,d} Z = f\left(B, L, D, H, B_0, L_0, k, c_e, c_f, c_c, c_r, c_b\right) \tag{8.2}$$

LRFRBDO yöntemi için kısıtlar aşağıda tanımlanmıştır:

Kısıtlar:
ULS: $F_{50} \leq \psi_{CE}^{ULS} Q_{cn}$
SLS: $\delta \leq \delta_{maks}$
$1\ m \leq B \leq 5\ m, \quad 0 \leq D/B \leq 1, \quad 0 \leq L/B \leq 10,$

Burada F_{50} = 50 yıllık periyod içerisinde temele gelen toplam ölü, hareketli ve deprem yükü, ψ_{CE}^{ULS} = D / B = 0.00 – 0.25 için Şekil 6.2, Şekil 6.3, Şekil 6.4, Şekil 6.5, Şekil 6.6, D / B = 0.25 – 0.50 için, Şekil 6.7, Şekil 6.8, Şekil 6.9, Şekil 6.10, Şekil 6.11, D / B = 0.50 – 0.75 için, Şekil 6.12, Şekil 6.13, Şekil 6.14, Şekil 6.15, Şekil 6.16, D / B = 0.75 – 1.00 için Şekil 6.17, Şekil 6.18, Şekil 6.19, Şekil 6.20 ve Şekil 6.21'deki sismik direnç faktörleri, Q_{cn} = nominal net taşıma gücüdür. 7. Bölümde sismik direnç faktörlerinin bulunmasında, hedef güvenilirlik indeksi (β) 2.3 için temel genişliği 1 - 5 m, temel derinliğinin temel genişliğine oranı 0 - 1, temel uzunluğunun genişliğine oranı 1 – 10, efektif içsel sürtünme açısı 30° - 45°, efektif içsel sürtünme açısı varyans katsayısı %5 - %20, yatay yükün düşey yüke oranı 0.0-0.5, kayma modülü 4 – 30 MN/m^2, kayma modülü varyans katsayısı %40 - %80 arasında değerler kullanılmıştır.

Genetik algoritmayla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu aşağıdaki kısıtlar altında Eş. 8.2'deki amaç fonksiyonu için stokastik olarak optimizasyon değişkenlerini hesaplamaktadır.

Kısıtlar:

ULS: $Q_{ult}.Temel\ alanı \leq Temel\ yükü$
SLS: $\delta \leq \delta_{maks}$
Güvenilirlik: $\beta \geq \beta_{target} = 2.3$
$1\ m \leq B \leq 5\ m, \quad 0 \leq D/B \leq 1, \quad 0 \leq L/B \leq 10,$

Sığ temellerin basınç kuvvetlerinde olduğu gibi GA yönteminde yukarıda belirtilen kısıtların hepsi Eş. 5.106 kullanılarak ceza fonksiyonuna çevrilmiştir. Böylelikle kısıtlı optimizasyon problemi, kısıtsız optimizasyon problemi biçimini almıştır. Yöntemde amaç fonksiyonu kısıtlı ve kısıtsız halde hesaplattırılarak, ceza fonksiyonuna dönüştürülen kısıtların uygulamada çalışıp çalışmadığı kontrol edilmiştir. İlk popülasyon değeri D = 1 m, B = 1 m, L = 1 m, popülasyon büyüklüğü 100, çocuk sayısıda 300 olarak GABRO analizlerinde kullanılmıştır.

Sığ temellerin deprem kuvvetleri etkisinde güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonunun hassasiyet çalışması için hedef güvenilirlik indeksi (β) 2.3, düşey yük (V) 2500 kN, elastisite modülü (E_s) 50 MPa, efektif içsel sürtünme açısı (ϕ') 35°, izin verilen maksimum deplasman (δ_{maks}) 25 mm, birim hacim ağırlık (γ) 20 kN/m^3 değerleri alınmıştır. Bu değerler temel kabul edilerek sadece hassasiyet çalışması yapılacak parametre değiştirilmiştir. Poisson oranı 0.3, kuru birim hacim ağırlık 16 kN/m^3 ile 22 kN/m^3, zeminin elastise modülü 10 MPa ile 70 MPa, efektif içsel sürtünme açısı 30° ile 45°, geleneksel tasarımında kullanılan güvenlik katsayıları 2.0 ile 4.0, temele etkiyen düşey yük 500 kN ile 4500 kN değerleri arasında alınarak hassasiyet çalışmasının olabildiğince geniş aralıkta uygulanması amaçlanmıştır. Direnç faktörleri bulunmasında yatay yükün düşey yüke oranı 0.1 ve efektif içsel sürtünme açısı varyans katsayısı %5 olarak alınmıştır.

8.3.1. Hassasiyet çalışması

Elastisite modülünün 10 – 70 MPa, efektif içsel sürtünme açısının 30° - 45°, düşey yükün 500 – 4500 kN, birim hacim ağırlığın 16 – 22 kN/m^3, güvenlik katsayısının 2 – 4, izin verilen maksimum deplasmanın 15 – 75 mm, birim fiyat yılının 2008 – 2011 arasında değişen değerleri için gerçekleştirilen deterministik optimizasyon sonuçları

sırasıyla Çizelge 8.20, Çizelge 8.23, Çizelge 8.26, Çizelge 8.29, Çizelge 8.32, Çizelge 8.35, Çizelge 8.38, Çizelge 8.41, Çizelge 8.44'de, yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyon sonuçları sırasıyla Çizelge 8.21, Çizelge 8.24, Çizelge 8.30, Çizelge 8.33, Çizelge 8.36, Çizelge 8.39, Çizelge 8.42'de, genetik algoritmayla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu sonuçları sırasıyla Çizelge 8.22, Çizelge 8.25, Çizelge 8.28, Çizelge 8.31, Çizelge 8.34, Çizelge 8.37, Çizelge 8.40, Çizelge 8.43, Çizelge 8.46'de sunulmuştur. Güvenlik katsayısı 3 kullanılarak elde edilen deterministik optimizasyon, yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu ve genetik algoritmayla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu sonuçlarının elastisite modülü, efektif içsel sürtünme açısı, birim hacim ağırlık, güvenlik katsayısı, izin verilen maksimum deplasman, birim fiyat odaklı maliyet karşılaştırmaları sırasıyla Şekil 8.12, Şekil 8.13, Şekil 8.16, Şekil 8.17, Şekil 8.18, Şekil 8.19 ve Şekil 8.20'de gösterilmiştir. Şekil 8.13'de güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonuna göre tasarımların değişen efektif içsel sürtünme açısı ile dalgalandığı görülmektedir. Dalgalanmanın sebebi yük ve dayanım katsayılarınının kullanılmasdır. Deprem yükleri etkisinde kohezyonsuz zeminler üzerine oturan sığ temellerin elastisite modülü, efektif içsel sürtünme açısı, birim hacim ağırlık, güvenlik katsayısı, izin verilen maksimum deplasman ve birim fiyat yılına göre hassasiyet çalışması şekillerden görüleceği üzere bölüm 8.2'de irdelenen sığ temellerin güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonundaki hassasiyet odakları ile aynı paralelde sonuçlar ürettiğinden bu parametreler yeniden değerlendirilmemiştir.

Çizelge 8.20. Deprem yükleri etkisindeki sığ temellerin elastisite modülü odaklı deterministik optimizasyonu

E_s (kPa)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
10000	3.90	3.90	3.90	2566
20000	2.42	2.42	2.42	972
30000	2.42	2.42	2.42	972
50000	2.42	2.42	2.42	972
60000	2.42	2.42	2.42	972
70000	2.42	2.42	2.42	972

Not: V = 2500 kN, ϕ' = 35°, γ = 20 kN/m^3, δ_{maks} = 25 mm, FS = 3, k_h = 0.1, COV_ϕ = %5, ULS: Kulhawy taşıma gücü, SLS: Burland Burbidge oturma yöntemi

Çizelge 8.21. Deprem yükleri etkisindeki sığ temellerin elastisite modülü odaklı yük ve dayanım katsayıları ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

E_s (kPa)	Ψ_{CE}^{ULS}	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
10000	0.50	3.90	3.90	3.90	2566
20000	0.50	2.11	2.11	2.11	746
30000	0.50	2.11	2.11	2.11	746
40000	0.50	2.11	2.11	2.11	746
50000	0.50	2.11	2.11	2.11	746
60000	0.50	2.11	2.11	2.11	746
70000	0.50	2.11	2.11	2.11	746

Not: V = 2500 kN, ϕ' = 35°, γ = 20 kN/m^3, δ_{maks} = 25 mm, β = 2.3, k_h = 0.1, COV_ϕ = %5, ULS: Kulhawy taşıma gücü, SLS: Burland Burbidge oturma yöntemi

Çizelge 8.22. Deprem yükleri etkisindeki sığ temellerin elastisite modülü odaklı genetik algoritma ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

E_s (kPa)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
10000	3.90	3.90	3.90	2566
20000	2.00	2.00	2.00	671
30000	2.00	2.00	2.00	671
50000	2.00	2.00	2.00	671
60000	2.00	2.00	2.00	671
70000	2.00	2.00	2.00	671

Not: V = 2500 kN, ϕ' = 35°, γ = 20 kN/m^3, δ_{maks} = 25 mm, β = 2.3, k_h = 0.1, COV_ϕ = %5, ULS: Kulhawy taşıma gücü, SLS: Burland Burbidge oturma yöntemi

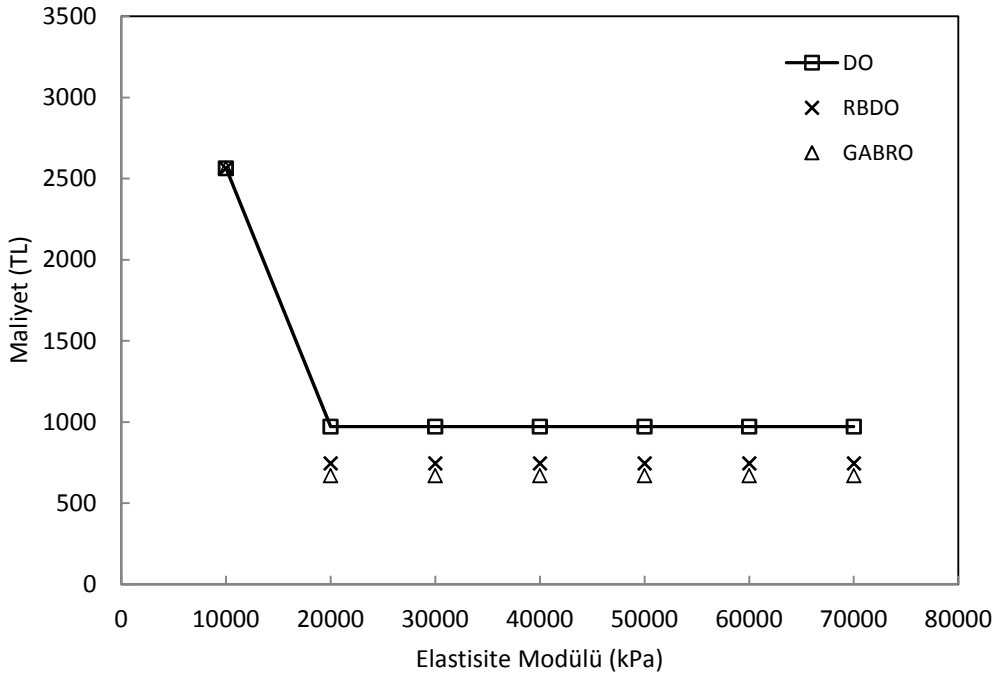
Çizelge 8.23. Deprem yükleri etkisindeki sığ temellerin efektif içsel sürtünme açısı odaklı deterministik optimizasyonu

ϕ' (°)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
30	3.02	3.02	3.02	1512
31	2.85	2.85	2.85	1351
32	2.72	2.72	2.72	1225
33	2.60	2.60	2.60	1125
34	2.51	2.51	2.51	1042
35	2.42	2.42	2.42	972
36	2.27	2.27	2.27	860
37	2.16	2.16	2.16	775
38	2.06	2.06	2.06	708
39	1.97	1.97	1.97	654

Çizelge 8.23. (Devam) Deprem yükleri etkisindeki sığ temellerin efektif içsel sürtünme açısı odaklı deterministik optimizasyonu

ϕ' (°)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
40	1.90	1.90	1.90	609
41	1.77	1.77	1.77	530
42	1.66	1.66	1.66	473
43	1.58	1.58	1.58	430
44	1.51	1.51	1.51	395
45	1.45	1.45	1.45	366

Not: V = 2500 kN, E_s = 50 MPa, γ = 20 kN/m^3, δ_{maks} = 25 mm, FS = 3, k_h = 0.1, COV_ϕ = %5, ULS: Kulhawy taşıma gücü, SLS: Burland Burbidge oturma yöntemi

Şekil 8.12. Sığ temellerin deprem kuvvetleri etkisinde deterministik optimizasyon ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonlarının elastisite modülü odaklı maliyet karşılaştırması

Çizelge 8.24. Deprem yükleri etkisindeki sığ temellerin efektif içsel sürtünme açısı odaklı yük ve dayanım katsayıları ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

ϕ' (°)	Ψ_{CE}^{ULS}	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
30	0.45	2.74	2.74	2.74	1244
31	0.49	2.52	2.52	2.52	1052
32	0.49	2.40	2.40	2.40	956
33	0.45	2.37	2.37	2.37	930

Çizelge 8.24. (Devam) Deprem yükleri etkisindeki sığ temellerin efektif içsel sürtünme açısı odaklı yük ve dayanım katsayıları ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

ϕ' (°)	Ψ_{CE}^{ULS}	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
34	0.42	2.32	2.32	2.32	895
35	0.40	2.28	2.28	2.28	863
36	0.45	2.06	2.06	2.06	713
37	0.40	2.03	2.03	2.03	689
38	0.38	1.98	1.98	1.98	657
39	0.36	1.93	1.93	1.93	628
40	0.34	1.89	1.89	1.89	601
41	0.40	1.66	1.66	1.66	473
42	0.50	1.46	1.46	1.46	371
43	0.45	1.43	1.43	1.43	357
44	0.47	1.35	1.35	1.35	320
45	0.49	1.27	1.27	1.27	290

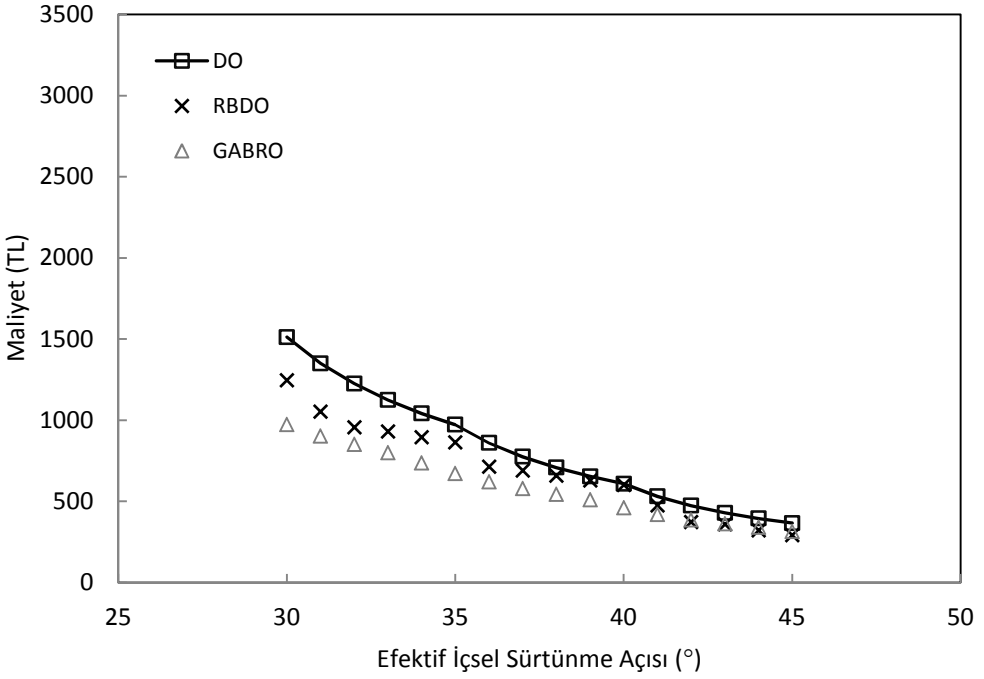
Not: V = 2500 kN, E_s = 50 MPa, γ = 20 kN/m^3, δ_{maks} = 25 mm, β = 2.3, k_h = 0.1, COV_ϕ = %5, ULS: Kulhawy taşıma gücü, SLS: Burland Burbidge oturma yöntemi

Çizelge 8.25. Deprem yükleri etkisindeki sığ temellerin efektif içsel sürtünme açısı odaklı genetik algoritma ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

ϕ' (°)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
30	2.43	2.42	2.42	973
31	2.34	2.33	2.33	903
32	2.27	2.26	2.26	850
33	2.20	2.19	2.19	800
34	2.11	2.10	2.10	737
35	2.01	2.00	2.00	671
36	1.93	1.92	1.92	620
37	1.86	1.85	1.85	578
38	1.80	1.79	1.79	543
39	1.74	1.73	1.73	509
40	1.65	1.64	1.64	461
41	1.57	1.56	1.56	420
42	1.50	1.49	1.49	386
43	1.45	1.44	1.44	362
44	1.40	1.39	1.39	340
45	1.34	1.33	1.33	313

Not: V = 2500 kN, E_s = 50 MPa, γ = 20 kN/m^3, δ_{maks} = 25 mm, β = 2.3, k_h = 0.1, COV_ϕ = %5, ULS: Kulhawy taşıma gücü, SLS: Burland Burbidge oturma yöntemi

Efektif içsel sürtünme açısı ile elastisite modülünün Eş. 2.18'deki korelasyonu göz önüne alınarak deprem kuvvetleri etkisindeki sığ temellerin yük ve dayanım katsayıları, genetik algoritma yöntemleriyle güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonunun hassasiyet çalışması gerçekleştirilmiştir. Buna göre efektif içsel sürtünme açısının 30° - 45° arasında değişen değerleriyle korele olan elastisite modülü değerleri kullanılarak yük ve dayanım katsayılarıyla RBDO sonuçları Çizelge 8.27'de, genetik algoritmayla RBDO hesaplamaları Çizelge 8.28 ve maliyet karşılaştırmaları Şekil 8.14 ve Şekil 8.15'de verilmiştir.

Şekil 8.13. Sığ temellerin deprem kuvvetleri etkisinde deterministik optimizasyon ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonlarının efektif içsel sürtünme açısı odaklı maliyet karşılaştırması

Çizelge 8.26. Sığ temellerin deprem kuvvetleri etkisinde elastisite modülü ile korele efektif içsel sürtünme açısı odaklı deterministik optimizasyonu

ϕ' (°)	E_s (kPa)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
30	9081	4.00	4.00	7.12	4703
31	11844	4.00	4.00	5.01	3356
32	14730	3.84	3.84	3.84	2488

Çizelge 8.26. (Devam) Sığ temellerin deprem kuvvetleri etkisinde elastisite modülü ile korele efektif içsel sürtünme açısı odaklı deterministik optimizasyonu

ϕ' (°)	E_s (kPa)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
33	16508	3.46	3.46	3.46	2003
34	18532	3.14	3.14	3.14	1637
35	20502	2.86	2.86	2.86	1358
36	22464	2.62	2.62	2.62	1140
37	24425	2.41	2.41	2.41	968
38	26434	2.23	2.23	2.23	829
39	28482	2.07	2.07	2.07	716
40	30534	1.92	1.92	1.92	622
41	32700	1.79	1.79	1.79	543
42	34942	1.67	1.67	1.67	477
43	37538	1.58	1.58	1.58	430
44	40498	1.51	1.51	1.51	395
45	43804	1.45	1.45	1.45	366

Not: V = 2500 kN, γ = 20 kN/m^3, δ_{maks} = 25 mm, FS = 3, k_h = 0.1, COV_ϕ = %5, ULS: Kulhawy taşıma gücü, SLS: Burland Burbidge oturma yöntemi

Çizelge 8.27. Sığ temellerin deprem kuvvetleri etkisinde elastisite modülü ile korele efektif içsel sürtünme açısı odaklı yük ve dayanım katsayıları ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

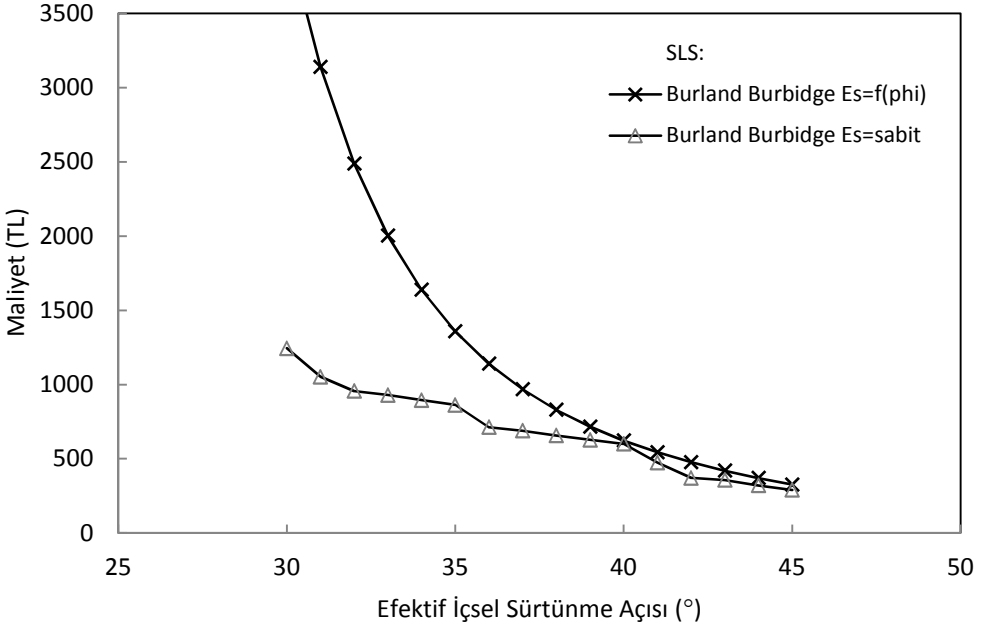
ϕ' (°)	E_s (kPa)	Ψ_{CE}^{ULS}	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
30	9948	0.54	4.80	4.80	4.80	4010
31	12266	0.52	4.29	4.29	4.29	3139
32	14432	0.51	3.84	3.84	3.84	2488
33	16508	0.50	3.46	3.46	3.46	2003
34	18532	0.49	3.14	3.14	3.14	1637
35	20502	0.47	2.86	2.86	2.86	1358
36	22464	0.46	2.62	2.62	2.62	1140
37	24425	0.46	2.41	2.41	2.41	968
38	26434	0.45	2.23	2.23	2.23	829
39	28482	0.45	2.07	2.07	2.07	716
40	30534	0.37	1.92	1.92	1.92	622
41	32700	0.30	1.79	1.79	1.79	543
42	34942	0.23	1.67	1.67	1.67	477
43	37300	0.20	1.56	1.56	1.56	419
44	39822	0.17	1.46	1.46	1.46	370
45	42423	0.15	1.36	1.36	1.36	326

Not: V = 2500 kN, γ = 20 kN/m^3, δ_{maks} = 25 mm, β = 2.3, k_h = 0.1, COV_ϕ = %5, ULS: Kulhawy taşıma gücü, SLS: Burland Burbidge oturma yöntemi

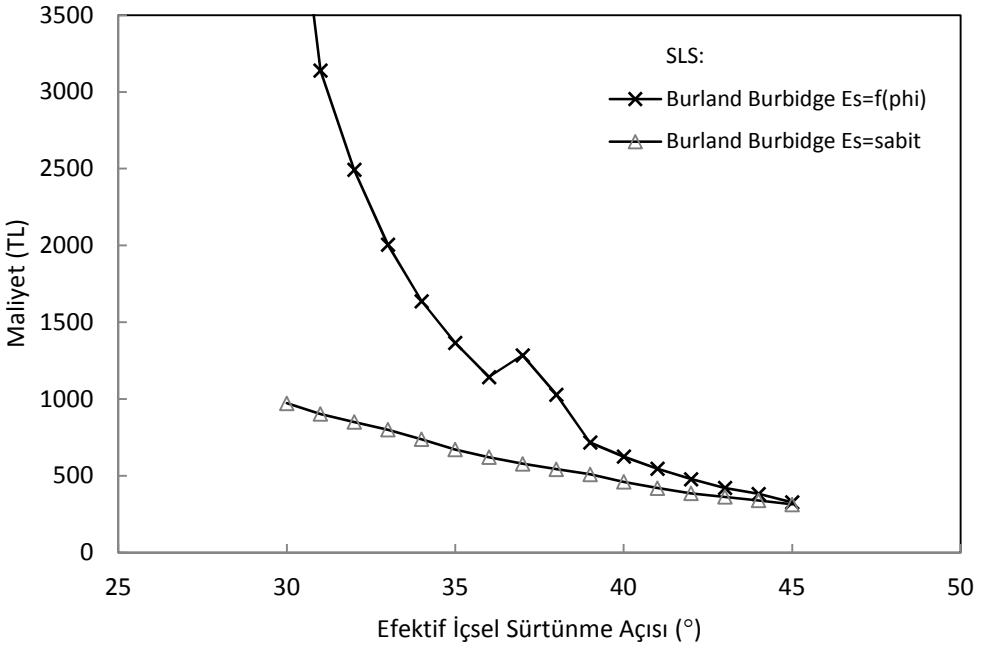
Çizelge 8.28. Sığ temellerin deprem kuvvetleri etkisinde elastisite modülü ile korele efektif içsel sürtünme açısı odaklı genetik algoritma ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

ϕ' (°)	E_s (kPa)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
30	8793	3.75	3.75	8.05	4921
31	12266	4.29	4.29	4.29	3139
32	14423	3.83	3.84	3.84	2493
33	16508	3.46	3.46	3.47	2006
34	18532	3.14	3.14	3.14	1638
35	20467	2.84	2.86	2.88	1365
36	22464	2.62	2.62	2.63	1143
37	19141	1.48	1.48	5.54	1285
38	22600	1.63	1.63	3.97	1028
39	28482	2.07	2.07	2.07	717
40	30534	1.91	1.93	1.93	625
41	32700	1.79	1.79	1.80	546
42	34942	1.67	1.67	1.67	478
43	37240	1.55	1.56	1.56	421
44	39134	1.41	1.41	1.56	382
45	42423	1.36	1.36	1.36	327

Not: V = 2500 kN, γ = 20 kN/m^3, δ_{maks} = 25 mm, β = 2.3, k_h = 0.1, COV_ϕ = %5, ULS: Kulhawy, SLS: BB

Şekil 8.14. Sığ temellerin deprem kuvvetleri etkisinde Kulhawy taşıma gücü yöntemi için elastisite modülü ile korele ve korele olmayan efektif içsel sürtünme açısı odaklı yük ve dayanım katsayıları ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonların karşılaştırması

Şekil 8.15. Sığ temellerin deprem kuvvetleri etkisinde Kulhawy taşıma gücü yöntemi için elastisite modülü ile korele ve korele olmayan efektif içsel sürtünme açısı odaklı genetik algoritma ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonların karşılaştırması

Şekil 8.14 ve Şekil 8.15 incelendiğinde E_s - ϕ' korelasyonunun göz önünde bulundurulduğu yük, dayanım katsayıları ve genetik algoritmayla RBDO sonuçları hemen hemen aynı maliyeti vermektedir. E_s - ϕ' korelasyonu olan RBDO'lar elastisite modülünün sabit olduğu RBDO'lara göre daha yüksek maliyet vermektedir. Efektif içsel sürtünme açısının artan değerleriyle E_s - ϕ' korelasyonunun göz önünde bulundurulduğu tasarımlar ile E_s sabit alınan tasarımlar arasındaki maliyet farkı azalmaktadır. Şekil 8.15'de ϕ' = 36 - 38° arasında elastisite modülü ile korele olan efektif içsel sürtünme açısı odaklı GABRO analizi genel düşüş eğiliminden çıkarak yerel çapta artış göstermiştir. GA yönteminin bu aralıkta yanlış sonuç verdiği düşünülmektedir.

Çizelge 8.29. Deprem yükleri etkisindeki sığ temellerin düşey yük odaklı deterministik optimizasyonu

V (kN)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
500	1.41	1.41	1.41	351

Çizelge 8.29. (Devam) Deprem yükleri etkisindeki sığ temellerin düşey yük odaklı deterministik optimizasyonu

V (kN)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
1000	1.78	1.78	1.78	539
1500	2.04	2.04	2.04	697
2000	2.25	2.25	2.25	840
2500	2.42	2.42	2.42	972
3000	2.57	2.57	2.57	1096
3500	2.71	2.71	2.71	1215
4000	2.83	2.83	2.83	1329
4500	2.94	2.94	2.94	1438

Not: $\phi' = 35°$, $E_s = 50$ MPa, $\gamma = 20$ kN/m^3, FS = 3, $k_h = 0.1$, $COV_\phi = \%5$, ULS: Kulhawy SLS: BB

Çizelge 8.30. Deprem yükleri etkisindeki sığ temellerin düşey yük odaklı yük ve dayanım katsayıları ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

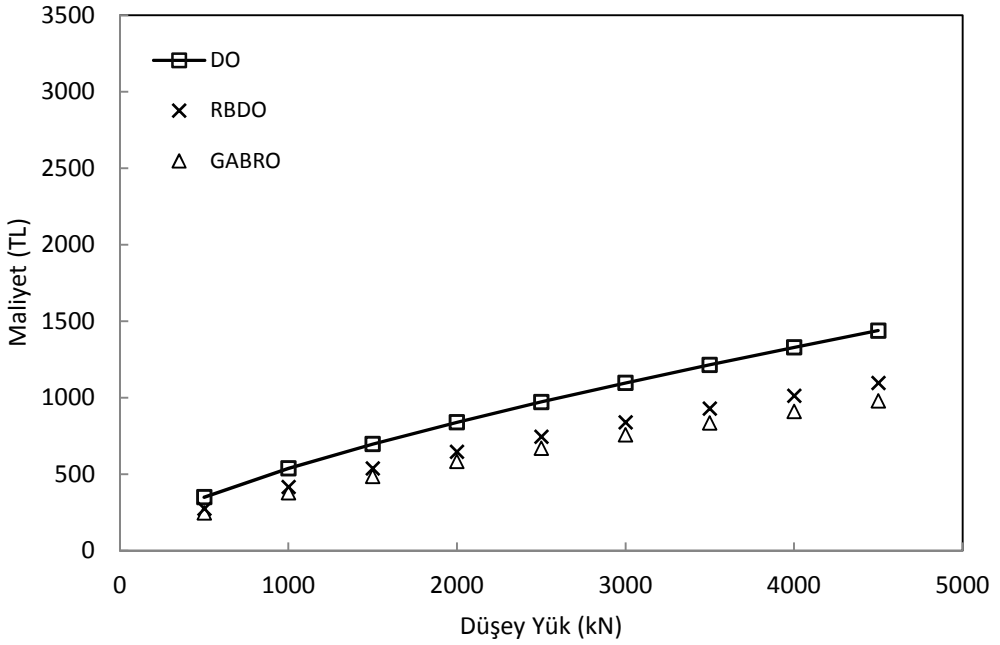
V (kN)	Ψ_{CE}^{ULS}	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
500	0.50	1.24	1.24	1.24	275
1000	0.50	1.56	1.56	1.56	418
1500	0.50	1.78	1.78	1.78	539
2000	0.50	1.96	1.96	1.96	647
2500	0.50	2.11	2.11	2.11	746
3000	0.50	2.25	2.25	2.25	840
3500	0.50	2.36	2.36	2.36	929
4000	0.50	2.47	2.47	2.47	1014
4500	0.50	2.57	2.57	2.57	1096

Not: $\phi' = 35°$, $E_s = 50$ MPa, $\gamma = 20$ kN/m^3, $\beta = 2.3$, $k_h = 0.1$, $COV_\phi = \%5$, ULS: Kulhawy, SLS: BB

Çizelge 8.31. Deprem Yükleri etkisindeki sığ temellerin düşey yük odaklı genetik algoritma ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

V (kN)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
500	1.17	1.17	1.17	249
1000	1.48	1.48	1.48	381
1500	1.69	1.69	1.69	487
2000	1.86	1.86	1.86	584
2500	2.00	2.00	2.00	671
3000	2.13	2.13	2.13	758
3500	2.24	2.24	2.24	836
4000	2.34	2.34	2.34	910
4500	2.43	2.43	2.43	980

Not: $\phi' = 35°$, $E_s = 50$ MPa, $\gamma = 20$ kN/m^3, $\beta = 2.3$, $k_h = 0.1$, $COV_\phi = \%5$, ULS: Kulhawy, SLS: BB

Şekil 8.16. Sığ temellerin deprem kuvvetleri etkisinde deterministik optimizasyon ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonlarının düşey yük odaklı maliyet karşılaştırması

Çizelge 8.32. Deprem yükleri etkisindeki sığ temellerin birim hacim ağırlık odaklı deterministik optimizasyonu

γ (kN/m^3)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
16	2.86	2.86	2.86	1354
17	2.72	2.72	2.72	1225
18	2.60	2.60	2.60	1123
19	2.50	2.50	2.50	1041
20	2.42	2.42	2.42	972
21	2.35	2.35	2.35	914
22	2.28	2.28	2.28	864

Not: V = 2500 kN, ϕ' = 35°, E_s = 50 MPa, δ_{maks} = 25 mm, FS = 3, k_h = 0.1, COV_ϕ = %5, ULS: Kulhawy taşıma gücü, SLS: Burland Burbidge oturma yöntemi

Çizelge 8.33. Deprem yükleri etkisindeki sığ temellerin birim hacim ağırlık odaklı yük ve dayanım katsayıları ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

γ (kN/m^3)	Ψ_{CE}^{ULS}	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
16	0.50	2.50	2.50	2.50	1034
17	0.50	2.37	2.37	2.37	937
18	0.50	2.27	2.27	2.27	860
19	0.50	2.19	2.19	2.19	798

Çizelge 8.33. (Devam) Deprem yükleri etkisindeki sığ temellerin birim hacim ağırlık odaklı yük ve dayanım katsayıları ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

γ (kN/m^3)	Ψ_{CE}^{ULS}	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
20	0.50	2.11	2.11	2.11	746
21	0.50	2.05	2.05	2.05	703
22	0.50	1.99	1.99	1.99	665

Not: V = 2500 kN, ϕ' = 35°, E_s = 50 MPa, δ_{maks} = 25 mm, β = 2.3, k_h = 0.1, COV_ϕ = %5, ULS: Kulhawy taşıma gücü, SLS: Burland Burbidge oturma yöntemi

Çizelge 8.34. Deprem yükleri etkisindeki sığ temellerin birim hacim ağırlık odaklı genetik algoritma ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

γ (kN/m^3)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
16	2.37	2.37	2.37	933
17	2.26	2.26	2.26	850
18	2.16	2.16	2.16	778
19	2.08	2.08	2.08	724
20	2.01	2.01	2.01	677
21	1.95	1.95	1.95	639
22	1.89	1.89	1.89	602

Not: V = 2500 kN, ϕ' = 35°, E_s = 50 MPa, δ_{maks} = 25 mm, β = 2.3, k_h = 0.1, COV_ϕ = %5, ULS: Kulhawy taşıma gücü, SLS: Burland Burbidge oturma yöntemi

Çizelge 8.35. Deprem yükleri etkisindeki sığ temellerin güvenlik katsayısı odaklı deterministik optimizasyonu

FS	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
2.0	2.11	2.11	2.11	746
2.5	2.28	2.28	2.28	863
3.0	2.42	2.42	2.42	972
3.5	2.55	2.55	2.55	1076
4.0	2.66	2.66	2.66	1176

Not: V = 2500 kN, ϕ' = 35°, E_s = 50 MPa, γ = 20 kN/m^3, δ_{maks} = 25 mm, FS = 3, k_h = 0.1, COV_ϕ = %5, ULS: Kulhawy taşıma gücü, SLS: Burland Burbidge oturma yöntemi

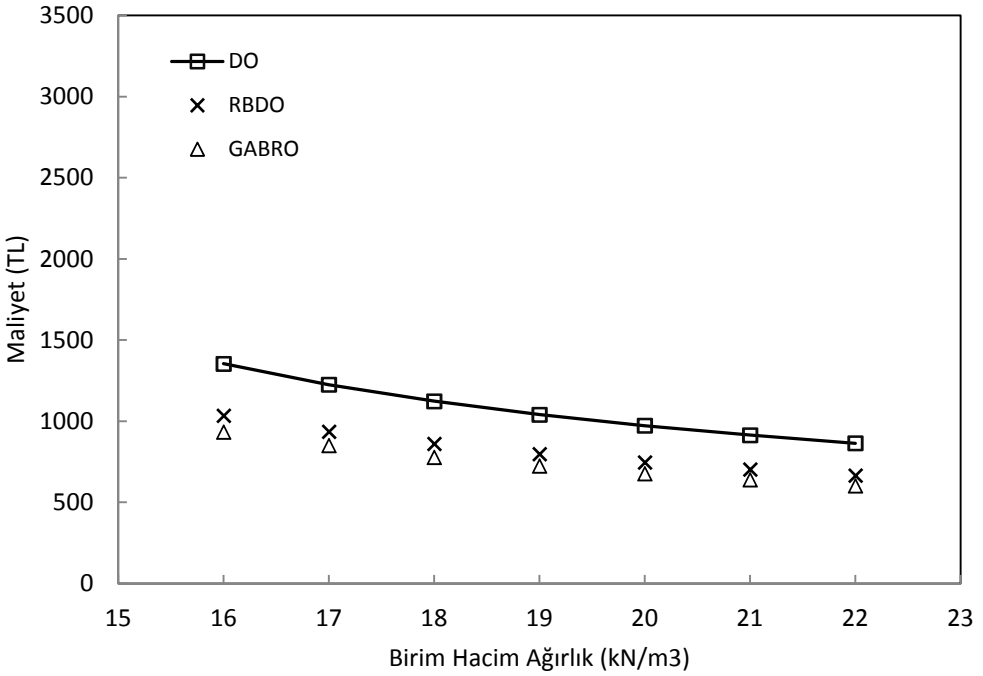
Çizelge 8.36. Deprem yükleri etkisindeki sığ temellerin güvenlik katsayısı odaklı yük ve dayanım katsayıları ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

FS	Ψ_{CE}^{ULS}	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
2.0	0.50	2.11	2.11	2.11	746
2.5	0.50	2.11	2.11	2.11	746
3.0	0.50	2.11	2.11	2.11	746

Çizelge 8.36. (Devam) Deprem yükleri etkisindeki sığ temellerin güvenlik katsayısı odaklı yük ve dayanım katsayıları ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

FS	Ψ_{CE}^{ULS}	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
3.5	0.50	2.11	2.11	2.11	746
4.0	0.50	2.11	2.11	2.11	746

Not: V = 2500 kN, ϕ' = 35°, E_s = 50 MPa, γ = 20 kN/m^3, δ_{maks} = 25 mm, β = 2.3, k_h = 0.1, COV_ϕ = %5, ULS: Kulhawy taşıma gücü, SLS: Burland Burbidge oturma yöntemi

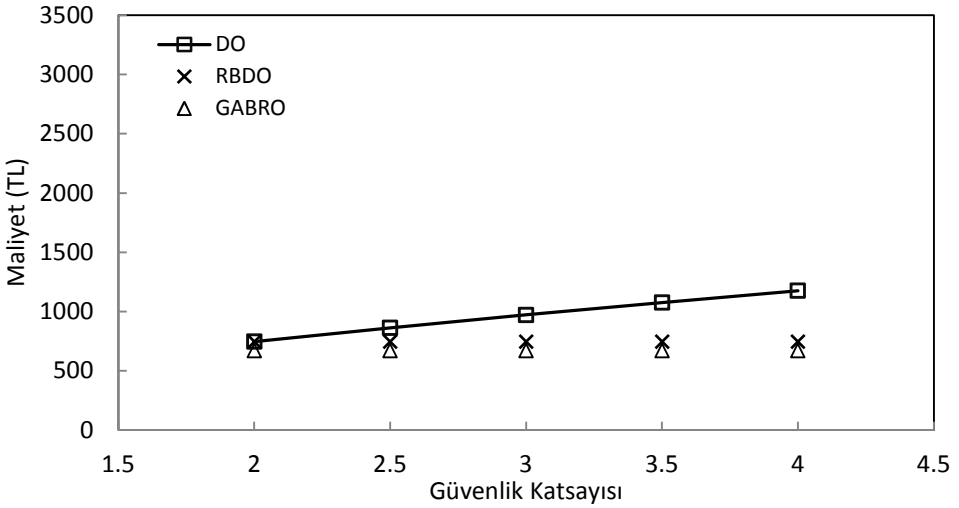

Şekil 8.17. Sığ temellerin deprem kuvvetleri etkisinde deterministik optimizasyon ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonlarının birim hacim ağırlık odaklı maliyet karşılaştırması

Çizelge 8.37. Deprem yükleri etkisindeki sığ temellerin güvenlik katsayısı odaklı genetik algoritma ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

FS	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
2.0	2.00	2.00	2.00	671
2.5	2.00	2.00	2.00	671
3.0	2.00	2.00	2.00	671
3.5	2.00	2.00	2.00	671
4.0	2.00	2.00	2.00	671

Not: V = 2500 kN, ϕ' = 35°, E_s = 50 MPa, γ = 20 kN/m^3, δ_{maks} = 25 mm, β = 2.3, k_h = 0.1, COV_ϕ = %5, ULS: Kulhawy taşıma gücü, SLS: Burland Burbidge oturma yöntemi

Şekil 8.18. Sığ temellerin deprem kuvvetleri etkisinde deterministik optimizasyon ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonlarının güvenlik katsayısı odaklı maliyet karşılaştırması

Çizelge 8.38. Deprem yükleri etkisindeki sığ temellerin izin verilen maksimum deplasman odaklı deterministik optimizasyonu

δ_{maks} (mm)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
15	2.42	2.42	2.42	972
25	2.42	2.42	2.42	972
35	2.42	2.42	2.42	972
45	2.42	2.42	2.42	972
55	2.42	2.42	2.42	972
65	2.42	2.42	2.42	972
75	2.42	2.42	2.42	972

Not: V = 2500 kN, ϕ' = 35°, E_s = 50 MPa, γ = 20 kN/m^3, FS = 3, k_h = 0.1, COV_ϕ = %5, ULS: Kulhawy taşıma gücü, SLS: Burland Burbidge oturma yöntemi

Çizelge 8.39. Deprem yükleri etkisindeki sığ temellerin izin verilen maksimum deplasman odaklı yük ve dayanım katsayıları ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

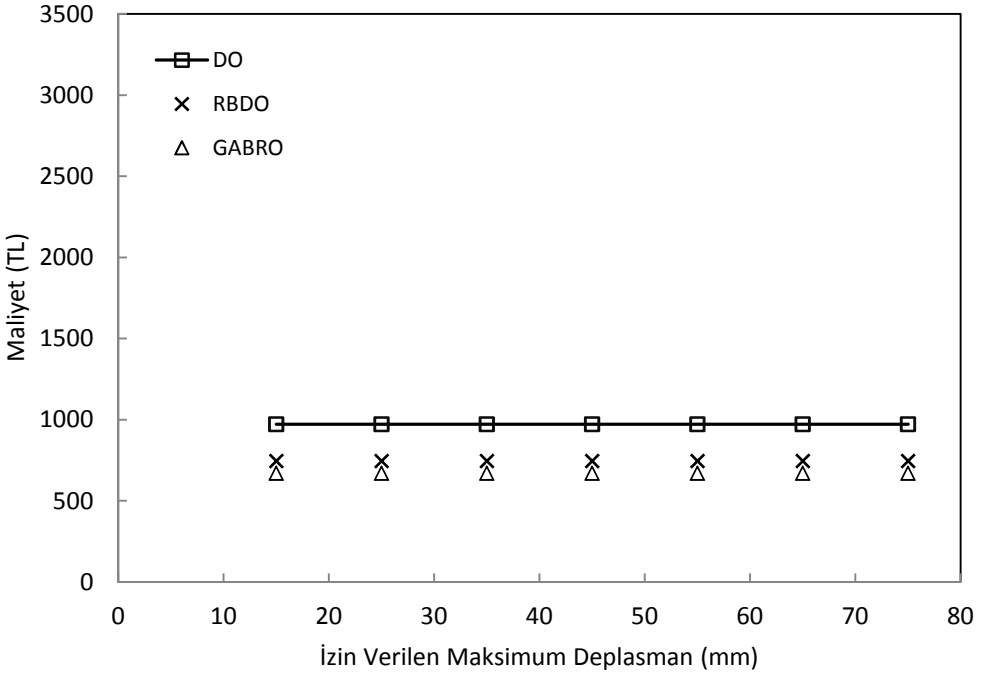
δ_{maks} (mm)	Ψ_{CE}^{ULS}	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
15	0.50	2.11	2.11	2.11	746
25	0.50	2.11	2.11	2.11	746
35	0.50	2.11	2.11	2.11	746
55	0.50	2.11	2.11	2.11	746
65	0.50	2.11	2.11	2.11	746
75	0.50	2.11	2.11	2.11	746

Not: V = 2500 kN, ϕ' = 35°, E_s = 50 MPa, γ = 20 kN/m^3, β = 2.3, k_h = 0.1, COV_ϕ = %5, ULS: Kulhawy taşıma gücü, SLS: Burland Burbidge oturma yöntemi

Çizelge 8.40. Deprem yükleri etkisindeki sığ temellerin izin verilen maksimum deplasman odaklı genetik algoritma ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

δ_{maks} (mm)	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
15	2.00	2.00	2.00	671
25	2.00	2.00	2.00	671
35	2.00	2.00	2.00	671
45	2.00	2.00	2.00	671
55	2.00	2.00	2.00	671
65	2.00	2.00	2.00	671
75	2.00	2.00	2.00	671

Not: V = 2500 kN, ϕ' = 35°, E_s = 50 MPa, γ = 20 kN/m^3, β = 2.3, k_h = 0.1, COV_ϕ = %5, ULS: Kulhawy taşıma gücü, SLS: Burland Burbidge oturma yöntemi

Şekil 8.19. Sığ temellerin deprem kuvvetleri etkisinde deterministik optimizasyon ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonlarının izin verilen maksimum deplasman odaklı maliyet karşılaştırması

Çizelge 8.41. Deprem yükleri etkisindeki sığ temellerin birim fiyatodaklı deterministik optimizasyonu

Birim fiyat yılı	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
2008	2.42	2.42	2.42	838

Çizelge 8.41. (Devam) Deprem yükleri etkisindeki sığ temellerin birim fiyat odaklı deterministik optimizasyonu

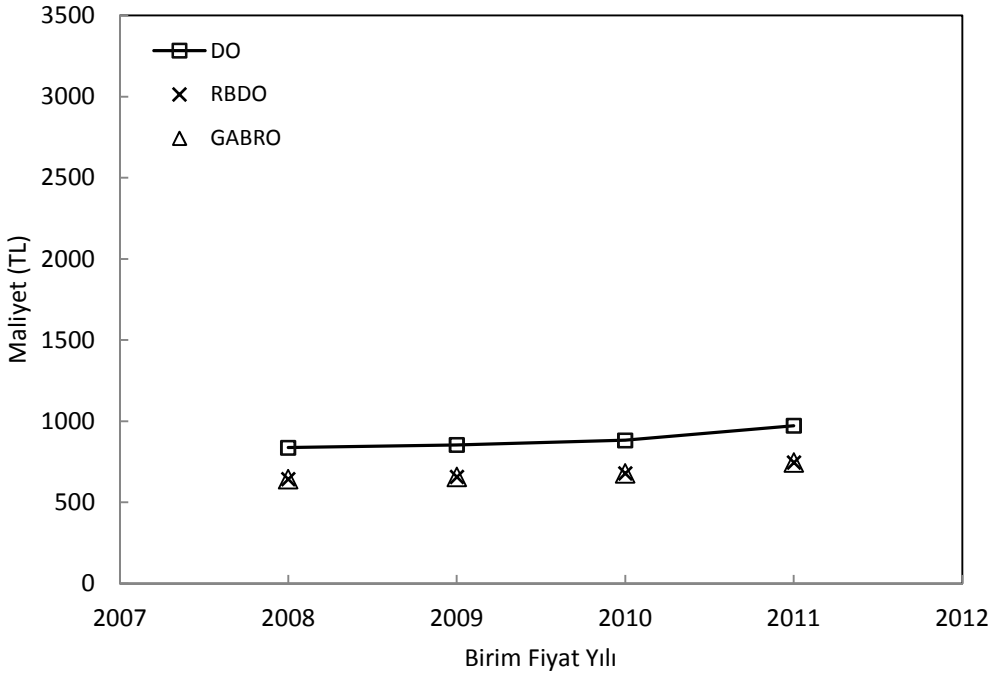
Birim fiyat yılı	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
2009	2.42	2.42	2.42	854
2010	2.42	2.42	2.42	883
2011	2.42	2.42	2.42	972

Not: V = 2500 kN, ϕ' = 35°, E_s = 50 MPa, γ = 20 kN/m^3, δ_{maks} = 25 mm, FS = 3, k_h = 0.1, COV_ϕ = %5, ULS: Kulhawy taşıma gücü, SLS: Burland Burbidge oturma yöntemi

Çizelge 8.42. Deprem yükleri etkisindeki sığ temellerin birim fiyat odaklı yük ve dayanım katsayıları ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

Birim fiyat yılı	Ψ_{CE}^{ULS}	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
2008	0.50	2.11	2.11	2.11	644
2009	0.50	2.11	2.11	2.11	657
2010	0.50	2.11	2.11	2.11	679
2011	0.50	2.11	2.11	2.11	746

Not: V = 2500 kN, ϕ' = 35°, E_s = 50 MPa, γ = 20 kN/m^3, δ_{maks} = 25 mm, β = 2.3, k_h = 0.1, COV_ϕ = %5, ULS: Kulhawy taşıma gücü, SLS: Burland Burbidge oturma yöntemi

Şekil 8.20. Sığ temellerin deprem kuvvetleri etkisinde deterministik optimizasyon ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonlarının birim fiyat odaklı maliyet karşılaştırması

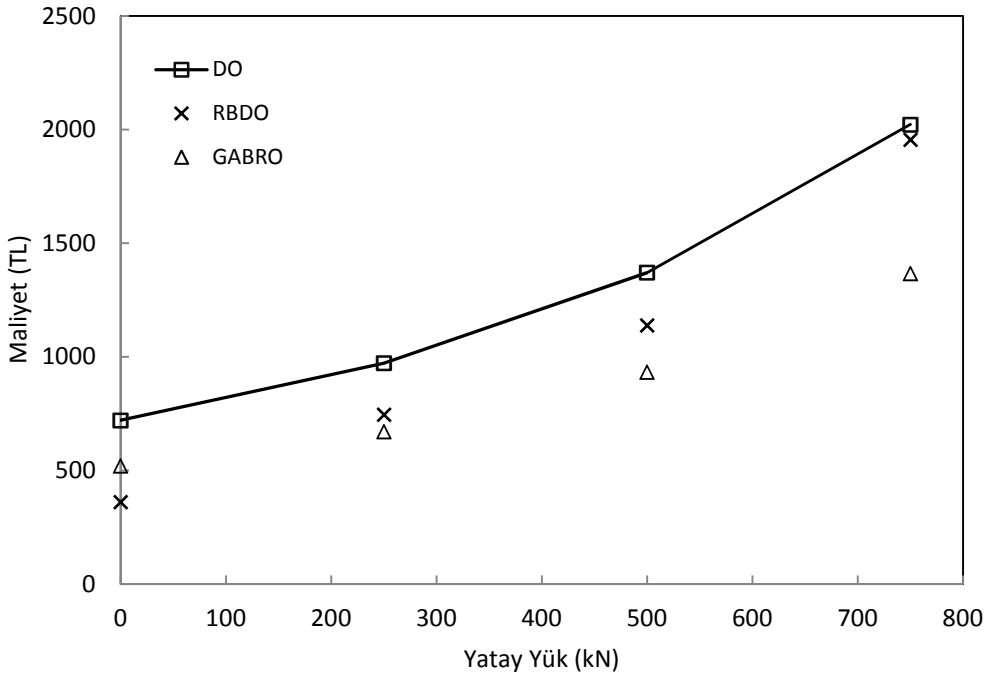
Çizelge 8.43. Deprem yükleri etkisindeki sığ temellerin birim fiyat odaklı genetik algoritma ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

Birim fiyat yılı	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
2008	2.00	2.00	2.00	579
2009	2.00	2.00	2.00	591
2010	2.00	2.00	2.00	610
2011	2.00	2.00	2.00	671

Not: V = 2500 kN, ϕ' = 35°, E_s = 50 MPa, γ = 20 kN/m^3, δ_{maks} = 25 mm, β = 2.3, k_h = 0.1, COV_ϕ = %5, ULS: Kulhawy taşıma gücü, SLS: Burland Burbidge oturma yöntemi

Yatay yükün düşey yüke oranı (k_h) odaklı güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

Yatay yükün düşey yüke oranı (k_h) 0.0 - 0.4 arasında değişen değerleri için gerçekleştirilen güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonları Çizelge 8.45'de, güvenlik katsayısı 3 kullanılarak elde edilen deterministik optimizasyon sonuçları ile güvenilirliğe dayalı optimizasyon sonuçlarının k_h odaklı maliyet karşılaştırması Şekil 8.21'de gösterilmiştir.

Şekil 8.21. Sığ temellerin deprem kuvvetleri etkisinde deterministik optimizasyon ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonlarının k_h odaklı maliyet karşılaştırması

Çizelge 8.44. Deprem yükleri etkisindeki sığ temellerin k_h odaklı deterministik optimizasyonu

k_h	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
0.0	2.08	2.08	2.08	720
0.1	2.42	2.42	2.42	972
0.2	2.87	2.87	2.87	1371
0.3	3.48	3.48	3.48	2022
0.4	4.00	4.00	5.25	3508

Not: V = 2500 kN, ϕ' = 35°, E_s = 50 MPa, γ = 20 kN/m^3, δ_{maks} = 25 mm, FS = 3, COV_{kh} = %10, COV_{ϕ} = %5, ULS: Kulhawy taşıma gücü, SLS: Burland Burbidge oturma yöntemi

Çizelge 8.45. Deprem yükleri etkisindeki sığ temellerin k_h odaklı yük ve dayanım katsayıları ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

Ψ_{CE}^{ULS}	k_h	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
1.00	0.0	1.44	1.44	1.44	362
0.50	0.1	2.11	2.11	2.11	863
0.44	0.2	2.62	2.62	2.62	1138
0.35	0.3	3.42	3.42	3.42	1955
0.10	0.4	4.73	4.73	4.73	3876

Not: V = 2500 kN, ϕ' = 35°, E_s = 50 MPa, γ = 20 kN/m^3, δ_{maks} = 25 mm, β = 2.3, COV_{kh} = %10, COV_{ϕ} = %5, ULS: Kulhawy taşıma gücü, SLS: Burland Burbidge oturma yöntemi

Çizelge 8.46. Deprem yükleri etkisindeki sığ temellerin k_h odaklı genetik algoritma ile güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

k_h	D (m)	B (m)	L (m)	Maliyet (TL)
0.0	1.75	1.75	1.75	520
0.1	2.00	2.00	2.00	671
0.2	2.37	2.37	2.37	933
0.3	2.87	2.87	2.87	1367
0.4	3.58	3.58	3.58	2150

Not: V = 2500 kN, ϕ' = 35°, E_s = 50 MPa, γ = 20 kN/m^3, δ_{maks} = 25 mm, β = 2.3, COV_{kh} = %10, COV_{ϕ} = %5, ULS: Kulhawy taşıma gücü, SLS: Burland Burbidge oturma yöntemi

Şekil 8.21'e göre incelenen analiz değerlerinde yatay yükün düşey yüke oranının 0.0'dan 0.4'de yükselmesi durumunda maliyet, deterministik optimizasyonda %387 (720 TL, 3508 TL), yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonunda %970 (362 TL, 3876 TL) genetik algoritmayla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonunda %313 (520 TL, 2150 TL) artmıştır. Deterministik

optimizasyon incelenen analiz değerlerin hepsinde, güvenilirliğe datalı tasarım optimizasyonu maliyetlerinin üzerindedir. Ayrıca LRFRBDO yöntemi, düşük yatay yükte GABRO'dan daha küçük maliyetler verirken, yatay yükün artan değerleriyle GABRO'dan daha büyük maliyetler hesaplamıştır.

8.4. Fore Kazıkların Basınç Kuvvetleri Altında Güvenilirliğe Dayalı Tasarım Optimizasyonu

Kohezyonsuz zeminlerdeki fore kazıkların drenajlı yükleme koşullarında basınç kapasitesinin yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarımı aşağıdaki şekilde tanımlanır:

$$F_{50} = \psi_c^{ULS} Q_{cn}$$

Burada F_{50} = 50 yıllık periyod içerisinde temele gelen toplam yük, ψ_c^{ULS} = Çizelge 8.47'deki direnç faktörleri, Q_{cn} = nominal net taşıma gücüdür ve aşağıdaki gibi tanımlanır.

$$Q_{cn} = Q_{sc} + Q_{tc} - W \tag{8.3}$$

Burada Q_{sc} = yüzey kapasitesi, Q_{tc} = uç kapasitesidir. Fore kazıkların basınç kapasitesinin bulunması bölüm 3.2'de anlatılmıştır. Bu bölümdeki tüm analizlerde kazığın kapasitenin belirlenmesi için Kulhawy taşıma gücü yöntemi ve SLS kriterini karşılanması için Kulhawy oturma yöntemi kullanılmıştır. Phoon ve ark. (1995) kohezyonsuz zeminlerdeki fore kazıkların ULS kriterine göre kalibrasyon çalışmasında hedef güvenilirlik indeksi (β) 3.2 için kazık çapını 1 - 3 m, kazık boyununun çapına oranını 4 - 8, yatay gerilme katsayısını 0.4 – 2.7, yatay gerilme katsayısının varyans katsayısı %30 - %90, efektif içsel sürtünme açısı 30 - 45°, efektif içsel sürtünme açısı varyans katsayısı %5 - %20, kayma modülü 4 – 15 MN/m^2, kayma modülü varyans katsayısı %40 - %80 arasında alarak Çizelge

8.47'deki direnç faktörlerini elde etmiştir. Bu çalışmada genel kayma durumu göz önünde bulundurularak Çizelge 8.47'deki direnç faktörleri kullanılmıştır.

Çizelge 8.47. Fore kazıkların drenajlı yükleme durumunda direnç faktörleri [Phoon, 1995]

Yenilme Modu	Kum	COV_{ϕ}' (%)	Ψ_c^{ULS}
Genel kayma	Gevşek	5-10	0.40
		10-15	0.36
		15-20	0.34
	Orta	5-10	0.37
		10-15	0.31
		15-20	0.27
	Sıkı	5-10	0.33
		10-15	0.25
		15-20	0.20
Yerel kayma	Gevşek	5-10	0.38
		10-15	0.36
		15-20	0.34
	Orta	5-10	0.36
		10-15	0.33
		15-20	0.30
	Sıkı	5-10	0.34
		10-15	0.30
		15-20	0.25

Kohezyonsuz zeminlerdeki fore kazıkların drenajlı yükleme koşullarında yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu istenilen güvenilirlik seviyesinde kazık çapı ve boyunun en düşük maliyeti verecek şekilde bulunmasından ibarettir ve aşağıdaki şekilde ifade edilir:

Amaç fonksiyonu:

$$\min_{x,d} Z = f\left(B, D, H, B_0, L_0, k, c_e, c_f, c_c, c_r, c_b\right) \quad (8.4)$$

Kısıtlar:
ULS: $F_{50} \leq \psi_c^{ULS} Q_{cn}$
SLS: $\delta \leq \delta_{maks}$
$1\ m \leq B \leq 3\ m, \quad 4 \leq D/B \leq 8$

Fore kazıkların basınç kuvvetleri etkisinde yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonunun hassasiyet çalışması için düşey yük (V) 2000 kN, elastisite modülü (E_s) 50 MPa, efektif içsel sürtünme açısı (ϕ') 35°, izin verilen maksimum deplasman (δ_{maks}) 25 mm, birim hacim ağırlık (γ) 20 kN/m^3 değerleri alınmıştır. Bu değerler temel kabul edilerek sadece hassasiyet çalışması yapılacak parametre değiştirilmiştir. Direnç faktörleri bulunmasında orta sıkı zemin için efektif içsel sürtünme açısınına varyans katsayısı %5 - %20 arasında değerlendirilmiştir.

8.4.1. Elastisite modülü odaklı güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

Elastisite modülünün 10 – 70 MPa arasında değişen değerleri için gerçekleştirilen yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonları Çizelge 8.48'de sunulmuştur. Güvenlik katsayısı 3 kullanılarak elde edilen deterministik optimizasyon sonuçları ve yük, dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı optimizasyon sonuçlarının elastisite modülü odaklı maliyet karşılaştırması Şekil 8.22'de gösterilmiştir.

Çizelge 8.48. Fore kazıkların elastisite modülü odaklı yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

Ψ_c^{ULS}	COV_ϕ	E_s (kPa)	D (m)	B (m)	Maliyet (TL)
0.37	0.05	10000	7.56	1.20	3646
0.31	0.10	10000	9.62	1.20	4640
0.27	0.15	10000	11.46	1.20	5528
0.27	0.20	10000	11.46	1.20	5528

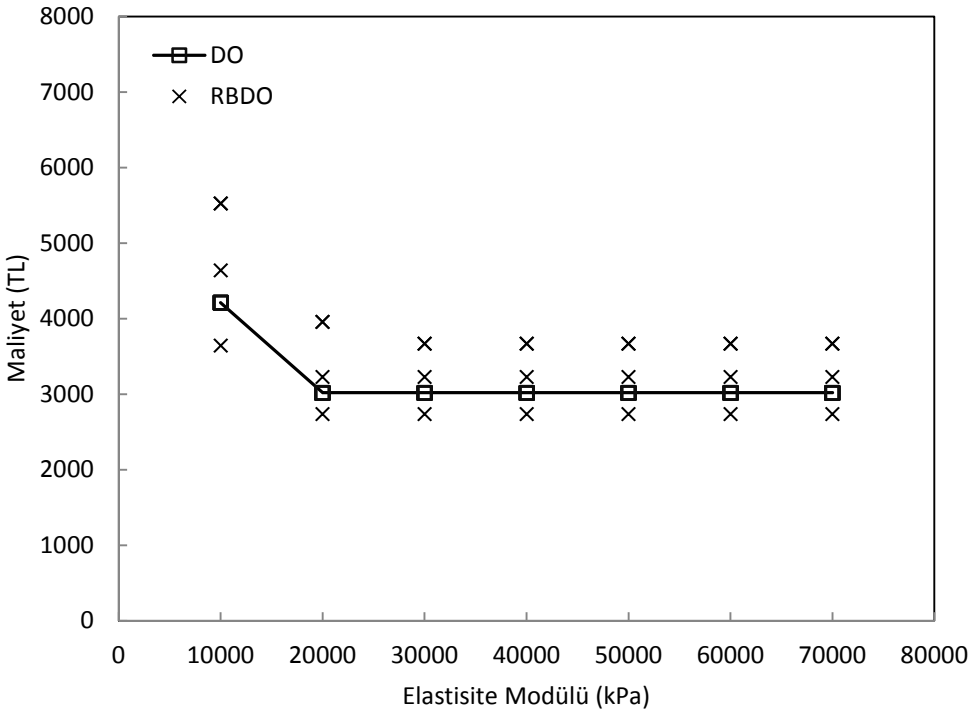
Çizelge 8.48. (Devam) Fore kazıkların elastisite modülü odaklı yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

Ψ_c^{ULS}	COV_ϕ	E_s (kPa)	D (m)	B (m)	Maliyet (TL)
0.37	0.05	20000	5.68	1.20	2739
0.31	0.10	20000	6.69	1.20	3230
0.27	0.15	20000	8.20	1.20	3958
0.27	0.20	20000	8.20	1.20	3958
0.37	0.05	30000	5.68	1.20	2739
0.31	0.10	30000	6.69	1.20	3230
0.27	0.15	30000	7.60	1.20	3670
0.27	0.20	30000	7.60	1.20	3670
0.37	0.05	40000	5.68	1.20	2739
0.31	0.10	40000	6.69	1.20	3230
0.27	0.15	40000	7.60	1.20	3670
0.27	0.20	40000	7.60	1.20	3670
0.37	0.05	50000	5.68	1.20	2739
0.31	0.10	50000	6.69	1.20	3230
0.27	0.15	50000	7.60	1.20	3670
0.27	0.20	50000	7.60	1.20	3670
0.37	0.05	60000	5.68	1.20	2739
0.31	0.10	60000	6.69	1.20	3230
0.27	0.15	60000	7.60	1.20	3670
0.27	0.20	60000	7.60	1.20	3670
0.37	0.05	70000	5.68	1.20	2739
0.31	0.10	70000	6.69	1.20	3230
0.27	0.15	70000	7.60	1.20	3670
0.27	0.20	70000	7.60	1.20	3670

Not: V = 2000 kN, ϕ' = 35°, δ_{maks} = 25 mm, γ = 20 kN/m^3, orta sıkı kohezyonsuz zemin, ULS: Kulhawy taşıma gücü, SLS: Kulhawy oturma yöntemi

Çizelge 8.48 ve Şekil 8.22'ye göre efektif içsel sürtünme açısı varyans katsayısı %10, elastisite modülü 10 MPa için temel boyutları B = 1.20 m, D = 9.62 m, temel maliyeti 4640 TL iken, elastisite modülünün 20 MPa'a çıkması maliyeti %30 (3230 TL, temel boyutlarını B = 1.20 m, D = 6.69 m) düşürmüştür. Elastisite modülünün düşük değerleri, yapım maliyetini hem deterministik optimizasyon, hem de yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu için artıran bir unsurdur. Analiz yapılan durum için elastisite modülü 20 MPa değerinden sonra yapım maliyeti üzerinde bir etkisi bulunmadığı görülmektedir. Efektif içsel sürtünme

açısı varyans katsayısı %5'den %20'e çıkması E_s = 10 MPa için %34 maliyet artışına sebep olurken; E_s = 70 MPa için %25 maliyet artışına sebep olmuştur.

Şekil 8.22. Fore kazıkların basınç kuvvetinde deterministik optimizasyon ile yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonlarının elastisite modülü odaklı maliyet karşılaştırması

8.4.2. Efektif içsel sürtünme açısı odaklı güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

Efektif içsel sürtünme açısının 30 - 45° arasındaki değerleri için gerçekleştirilen yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonları Çizelge 8.49'da sunulmuştur. Şekil 8.23'de güvenlik katsayısı 3 kullanılarak elde edilen deterministik optimizasyon sonuçları ile yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu sonuçlarının elastisite modülü odaklı maliyet karşılaştırması gösterilmiştir.

Çizelge 8.49. Fore kazıkların efektif içsel sürtünme açısı odaklı yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

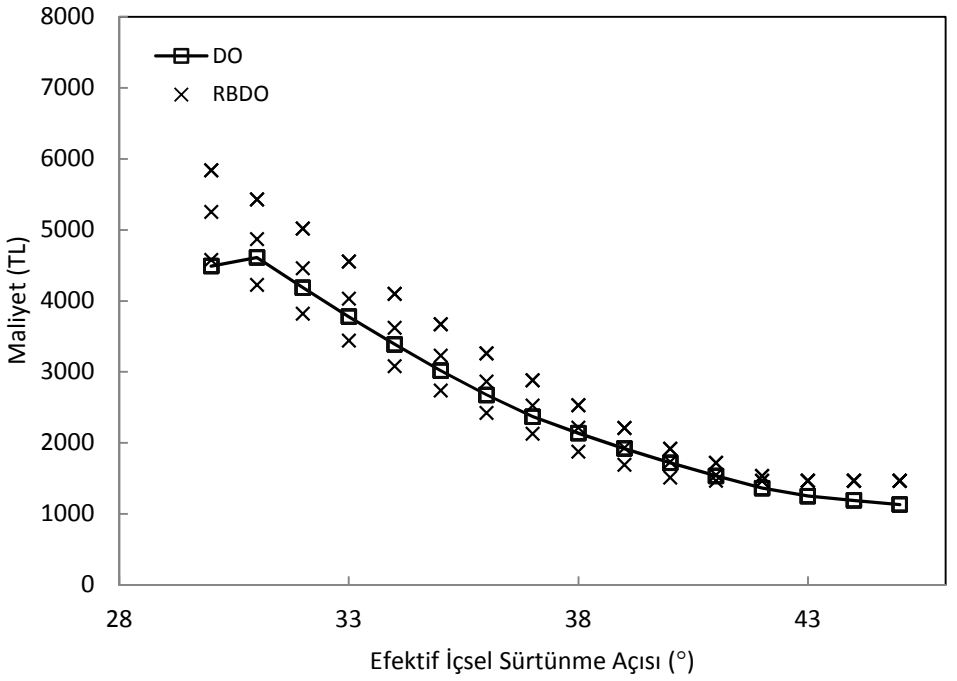
Ψ_c^{ULS}	$COV_{\phi'}$	ϕ' (°)	D (m)	B (m)	Maliyet (TL)
0.37	0.05	30	12.47	1.00	4577
0.31	0.10	30	14.32	1.00	5254
0.27	0.15	30	15.92	1.00	5840
0.27	0.20	30	15.92	1.00	5840
0.37	0.05	31	11.51	1.00	4224
0.31	0.10	31	13.27	1.00	4870
0.27	0.15	31	14.80	1.00	5431
0.27	0.20	31	14.80	1.00	5431
0.37	0.05	32	7.92	1.20	3821
0.31	0.10	32	9.24	1.20	4460
0.27	0.15	32	13.68	1.00	5019
0.27	0.20	32	13.68	1.00	5019
0.37	0.05	33	7.13	1.20	3440
0.31	0.10	33	8.35	1.20	4031
0.27	0.15	33	9.44	1.20	4554
0.27	0.20	33	9.44	1.20	4554
0.37	0.05	34	6.38	1.20	3079
0.31	0.10	34	7.50	1.20	3620
0.27	0.15	34	8.50	1.20	4101
0.27	0.20	34	8.50	1.20	4101
0.37	0.05	35	5.68	1.20	2739
0.31	0.10	35	6.69	1.20	3230
0.27	0.15	35	7.60	1.20	3670
0.27	0.20	35	7.60	1.20	3670
0.37	0.05	36	5.02	1.20	2423
0.31	0.10	36	5.94	1.20	2865
0.27	0.15	36	6.76	1.20	3263
0.27	0.20	36	6.76	1.20	3263
0.37	0.05	37	4.41	1.20	2130
0.31	0.10	37	5.24	1.20	2526
0.27	0.15	37	5.97	1.20	2883
0.27	0.20	37	5.97	1.20	2883
0.37	0.05	38	4.00	1.18	1879
0.31	0.10	38	4.59	1.20	2214
0.27	0.15	38	5.25	1.20	2531
0.27	0.20	38	5.25	1.20	2531
0.37	0.05	39	4.00	1.10	1690
0.31	0.10	39	4.00	1.20	1929
0.27	0.15	39	4.58	1.20	2209
0.27	0.20	39	4.58	1.20	2209

Çizelge 8.49. (Devam) Fore kazıkların efektif içsel sürtünme açısı odaklı yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

Ψ_c^{ULS}	$COV_{\phi'}$	ϕ' (°)	D (m)	B (m)	Maliyet (TL)
0.37	0.05	40	4.00	1.02	1514
0.31	0.10	40	4.00	1.12	1732
0.27	0.15	40	4.00	1.20	1919
0.27	0.20	40	4.00	1.20	1919
0.37	0.05	41	4.00	1.00	1468
0.31	0.10	41	4.00	1.04	1548
0.27	0.15	41	4.00	1.11	1719
0.27	0.20	41	4.00	1.11	1719
0.37	0.05	42	4.00	1.00	1468
0.31	0.10	42	4.00	1.00	1468
0.27	0.15	42	4.00	1.03	1532
0.27	0.20	42	4.00	1.03	1532
0.37	0.05	43	4.00	1.00	1468
0.31	0.10	43	4.00	1.00	1468
0.27	0.15	43	4.00	1.00	1468
0.37	0.05	44	4.00	1.00	1468
0.31	0.10	44	4.00	1.00	1468
0.27	0.15	44	4.00	1.00	1468
0.27	0.20	44	4.00	1.00	1468
0.37	0.05	45	4.00	1.00	1468
0.31	0.10	45	4.00	1.00	1468
0.27	0.15	45	4.00	1.00	1468
0.27	0.20	45	4.00	1.00	1468

Not: V = 2000 kN, E_s = 50 MPa, δ_{maks} = 25 mm, γ = 20 kN/m^3, orta sıkı kohezyonsuz zemin, ULS: Kulhawy taşıma gücü, SLS: Kulhawy oturma yöntemi

Efektif içsel sürtünme açısı sabit iken COV_ϕ'nin %5 ile %20 arasındaki değişen değeri temelin inşaat maliyetinde ϕ' = 42° için %4 (temel boyutları B = 1.00 m, D = 4.00 m) ile ϕ' = 38° için %26 (temel boyutları B = 1.20 m, D = 5.97 m) arasında değişen artışlarına sebep olmaktadır. Şekil 8.23'den de görüleceği üzere RBDO için düşük ϕ değerindeki COV_ϕ değişiminin, yüksek ϕ' değerlerindeki COV_ϕ değişimine göre maliyet üzerindeki etkisi daha fazladır. Efektif içsel sürtünme açısı varyans katsayısının artması bütün durumlarda temel maliyetini artırmaktadır. En büyük temel boyutları ϕ' = 30° ve COV_ϕ = % 20 değerlerinde B = 1.00 m, D = 15.92 m olarak saptanmıştır.

Şekil 8.23. Fore kazıkların basınç kuvvetinde deterministik optimizasyon ile yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonlarının efektif içsel sürtünme açısı odaklı maliyet karşılaştırması

Efektif içsel sürtünme açısı 43°'den sonra yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu için minimum olan B = 1.00 m, D = 4.00 m ve (maliyet = 1468 TL) değerlerini vermiştir. İncelenen efektif içsel sürtünme açısı aralığı için deterministik optimizasyon yöntemine göre tasarım, minimum geometrik sınır değerlere (temel boyu = 5 m, temel çapı = 0.2 m) ulaşmamıştır.

Deterministik optimizasyonda efektif içsel sürtünme açısının 45°'den 30°'ye düşmesi yapım maliyetinde %75'lik (1132 TL, 4612 TL) artışa neden olurken; COVϕ = %20 için yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonunda da %75'lik (1468 TL, 5840 TL) artışa neden olmuştur. Efektif içsel sürtünme açısının artan değerleri deterministik ve yük, dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonlarında doğrusal olmayan şekilde yapım maliyetini azaltmaktadır. İncelenen analiz değerlerinde efektif içsel sürtünme açısınının düşük değerleri, yapım maliyetini hem deterministik optimizasyon, hem de yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu için artıran bir unsurdur.

Efektif içsel sürtünme açısı ile elastisite modülünün Eş. 2.18'deki korelasyonu göz önüne alınarak fore kazıkların yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonunun hassasiyet çalışması gerçekleştirilmiştir. Buna göre efektif içsel sürtünme açısının 30° - 45° arasında değişen değerleriyle korele olan elastisite modülü değerleri kullanılarak yük, dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu sonuçları Çizelge 8.50'de ve maliyet karşılaştırmaları Şekil 8.24'de verilmiştir.

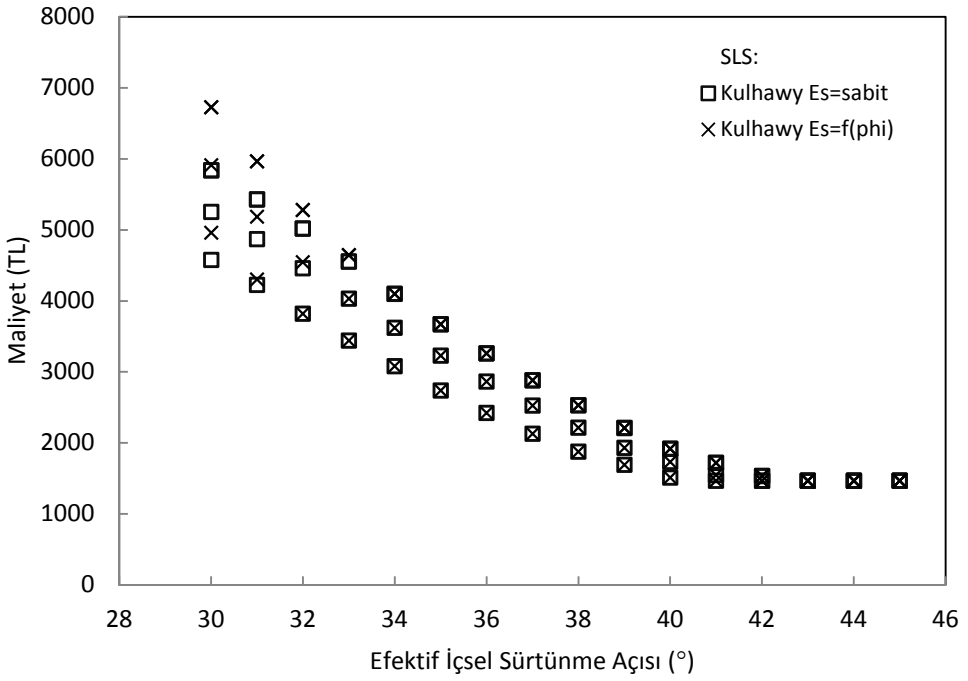
Çizelge 8.50. Fore kazıkların elastisite modülü ile korele efektif içsel sürtünme açısı odaklı yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

Ψ_c^{ULS}	$COV_{\phi'}$	ϕ' (°)	E_s (kPa)	D (m)	B (m)	Maliyet (TL)
0.37	0.05	30	10878	10.28	1.20	4961
0.31	0.10	30	13277	16.10	1.00	5912
0.27	0.15	30	13273	16.00	1.09	6726
0.27	0.20	30	13273	16.00	1.09	6726
0.37	0.05	31	13321	8.92	1.20	4304
0.31	0.10	31	14475	10.75	1.20	5187
0.27	0.15	31	15425	12.37	1.20	5968
0.27	0.20	31	15425	12.37	1.20	5968
0.37	0.05	32	15727	7.92	1.20	3821
0.31	0.10	32	16971	9.42	1.20	4546
0.27	0.15	32	18145	10.94	1.20	5280
0.27	0.20	32	18145	10.94	1.20	5280
0.37	0.05	33	18112	7.13	1.20	3440
0.31	0.10	33	19393	8.35	1.20	4031
0.27	0.15	33	20652	9.63	1.20	4645
0.27	0.20	33	20652	9.63	1.20	4645
0.37	0.05	34	20360	6.38	1.20	3079
0.31	0.10	34	21813	7.50	1.20	3620
0.27	0.15	34	23032	8.50	1.20	4101
0.27	0.20	34	23032	8.50	1.20	4101
0.37	0.05	35	22485	5.68	1.20	2739
0.31	0.10	35	24079	6.69	1.20	3230
0.27	0.15	35	25430	7.60	1.20	3670
0.27	0.20	35	25430	7.60	1.20	3670
0.37	0.05	36	24475	5.02	1.20	2423
0.31	0.10	36	26222	5.94	1.20	2865
0.27	0.15	36	27687	6.76	1.20	3263

Çizelge 8.50. (Devam) Fore kazıkların elastisite modülü ile korele efektif içsel sürtünme açısı odaklı yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

Ψ_c^{ULS}	$COV_{\phi'}$	ϕ' (°)	E_s (kPa)	D (m)	B (m)	Maliyet (TL)
0.27	0.20	36	27687	6.76	1.20	3263
0.37	0.05	37	26351	4.41	1.20	2130
0.31	0.10	37	28233	5.24	1.20	2526
0.27	0.15	37	29790	5.97	1.20	2883
0.27	0.20	37	29790	5.97	1.20	2883
0.37	0.05	38	28488	4.00	1.18	1879
0.31	0.10	38	30118	4.59	1.20	2214
0.27	0.15	38	31789	5.25	1.20	2531
0.27	0.20	38	31789	5.25	1.20	2531
0.37	0.05	39	31612	4.00	1.10	1690
0.31	0.10	39	31920	4.00	1.20	1929
0.27	0.15	39	33654	4.58	1.20	2209
0.27	0.20	39	33654	4.58	1.20	2209
0.37	0.05	40	34911	4.00	1.02	1514
0.31	0.10	40	35257	4.00	1.12	1732
0.27	0.15	40	35531	4.00	1.20	1919
0.37	0.05	41	38645	4.00	1.00	1468
0.31	0.10	41	38799	4.00	1.04	1548
0.27	0.15	41	39068	4.00	1.11	1719
0.27	0.20	41	39068	4.00	1.11	1719
0.37	0.05	42	42753	4.00	1.00	1468
0.31	0.10	42	42753	4.00	1.00	1468
0.27	0.15	42	42881	4.00	1.03	1532
0.27	0.20	42	42881	4.00	1.03	1532
0.37	0.05	43	47218	4.00	1.00	1468
0.31	0.10	43	47218	4.00	1.00	1468
0.27	0.15	43	47218	4.00	1.00	1468
0.27	0.20	43	47218	4.00	1.00	1468
0.37	0.05	44	52110	4.00	1.00	1468
0.31	0.10	44	52110	4.00	1.00	1468
0.27	0.15	44	52110	4.00	1.00	1468
0.27	0.20	44	52110	4.00	1.00	1468
0.37	0.05	45	57517	4.00	1.00	1468
0.31	0.10	45	57517	4.00	1.00	1468
0.27	0.15	45	57517	4.00	1.00	1468
0.27	0.20	45	57517	4.00	1.00	1468

Not: V = 2000 kN, δ_{maks} = 25 mm, γ = 20 kN/m^3, orta sıkı kohezyonsuz zemin, ULS: Kulhawy taşıma gücü, SLS: Kulhawy oturma yöntemi

Şekil 8.24. Fore kazıkların Kulhawy taşıma gücü yöntemi için elastisite modülü ile korele ve korele olmayan efektif içsel sürtünme açısı odaklı yük ve dayanım katsayıları ile yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonların karşılaştırması

Şekil 8.24 incelendiğinde E_s - ϕ' korelasyonunun göz önünde bulundurulduğu RBDO ϕ' = 30 - 33° arasında, E_s sabit olan RBDO'lara göre % 18'e (6726 TL, 5528 TL) kadar maliyeti yüksek yapabilmektedir. ϕ' = 34 - 45° arasında ise E_s - ϕ' korelasyonu olan ve olmayan RBDO analizleri hemen hemen aynı maliyetleri vermektedir.

8.4.3. Düşey yük odaklı güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

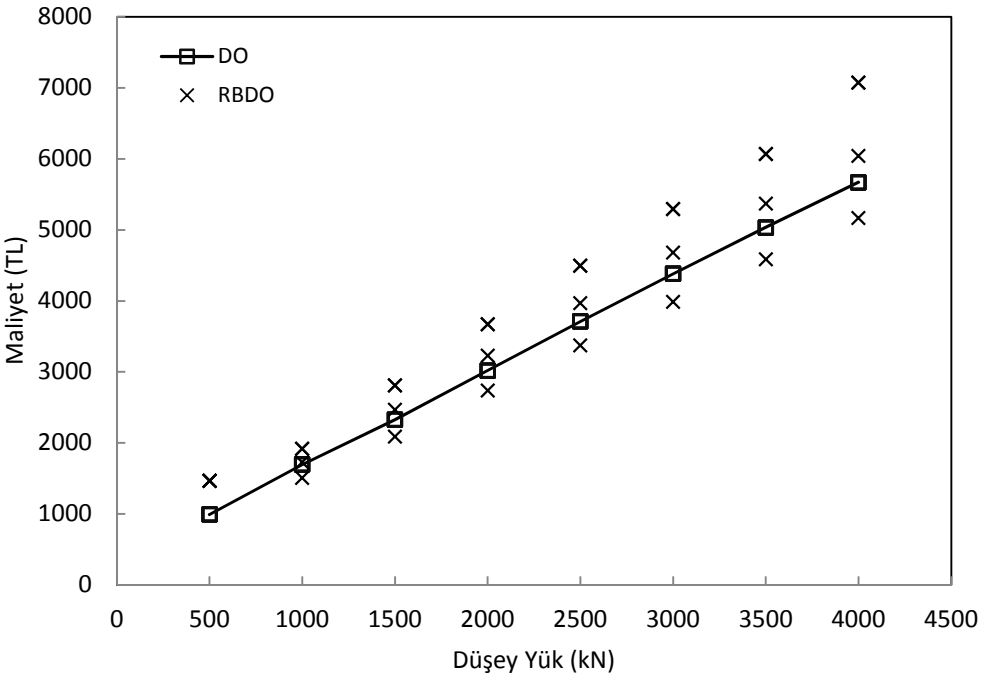
Düşey yükün 500 - 4000 kN arasında değişen değerleri için gerçekleştirilen yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonları Çizelge 8.51'de, güvenlik katsayısı 3 kullanılarak elde edilen deterministik optimizasyon sonuçları ile yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı optimizasyon sonuçlarının düşey yük odaklı maliyet karşılaştırması Şekil 8.25'de gösterilmiştir.

Çizelge 8.51. Fore kazıkların düşey yük odaklı yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

Ψ_c^{ULS}	COV_ϕ	V (kN)	D (m)	B (m)	Maliyet (TL)
0.37	0.05	500	4.00	1.00	1468
0.31	0.10	500	4.00	1.00	1468
0.27	0.15	500	4.00	1.00	1468
0.27	0.20	500	4.00	1.00	1468
0.37	0.05	1000	4.00	1.02	1505
0.31	0.10	1000	4.00	1.11	1727
0.27	0.15	1000	4.00	1.19	1918
0.27	0.20	1000	4.00	1.19	1918
0.37	0.05	1500	4.32	1.20	2087
0.31	0.10	1500	5.11	1.20	2468
0.27	0.15	1500	5.82	1.20	2810
0.27	0.20	1500	5.82	1.20	2810
0.37	0.05	2000	5.68	1.20	2739
0.31	0.10	2000	6.69	1.20	3230
0.27	0.15	2000	7.60	1.20	3670
0.27	0.20	2000	7.60	1.20	3670
0.37	0.05	2500	6.99	1.20	3371
0.31	0.10	2500	8.22	1.20	3966
0.27	0.15	2500	9.32	1.20	4497
0.27	0.20	2500	9.32	1.20	4497
0.37	0.05	3000	8.26	1.20	3986
0.31	0.10	3000	9.70	1.20	4679
0.27	0.15	3000	10.97	1.20	5295
0.27	0.20	3000	10.97	1.20	5295
0.37	0.05	3500	9.50	1.20	4584
0.31	0.10	3500	11.13	1.20	5371
0.27	0.15	3500	12.57	1.20	6068
0.27	0.20	3500	12.57	1.20	6068
0.37	0.05	4000	10.71	1.20	5167
0.31	0.10	4000	12.52	1.20	6043
0.27	0.15	4000	14.66	1.20	7074
0.27	0.20	4000	14.66	1.20	7074

Not: $\phi' = 35°$, $E_s = 50$ MPa, $\delta_{maks} = 25$ mm, $\gamma = 20$ kN/m^3, orta sıkı kohezyonsuz zemin, ULS: Kulhawy taşıma gücü, SLS: Kulhawy oturma yöntemi

Çizelge 8.51 ve Şekil 8.25'de düşey yükün artmasıyla maliyetin, deterministik optimizasyonda yaklaşık lineer bir şekilde, yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonunda eğrisel şekilde arttığı görülmektedir.

Şekil 8.25. Fore kazıkların basınç kuvvetinde deterministik optimizasyon ile yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonlarının düşey yük odaklı maliyet karşılaştırması

Düşey yükün 500 kN ve daha az olduğu durumda yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu sınır değerlere göre şekillendirilerek B = 1.00 m D = 4.00 m ve maliyet 1468 TL olarak hesaplanmıştır. COVϕ = %10, V = 500 kN değerinde deterministik optimizasyona göre temel boyutları B = 0.66 m, D = 5.00 m, maliyet 992 TL ve yük, dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu sonuçlarına göre temel boyutları B = 1.00 m D = 4.00 m, maliyet 1468 TL iken; V = 4000 kN için deterministik optimizasyonda temel boyutları B = 1.20 m D = 11.75 m maliyet artışı %83 (5669 TL), LRFRBDO sonuçlarına göre temel geometrisi B = 1.20 m D = 12.52 m ve maliyet artışı %76 (6043 TL) olarak saptanmıştır. Analiz edilen düşey yük aralığına göre deterministik optimizasyon daha fazla maliyet artışına sebep olmaktadır. V= 1000 kN, COVϕ %5'den %20'ye çıkması durumunda maliyet %22 (1505 TL, 1918 TL) artarken V= 4000 kN değerinde, COVϕ %5'den %20'ye çıkması maliyeti %27 (5167 TL, 7074 TL) yükseltmiştir. Bu durum yüksek düşey yük değerlerinde, düşük düşey yük değerlerine göre bilinmezliklerin maliyetinin çok daha yüksek olduğunu göstermektedir.

8.4.4. Birim hacim ağırlık odaklı güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

Birim hacim ağırlığın 16 - 22 kN/m^3 arasında değişen değerleri için gerçekleştirilen yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonları Çizelge 8.52'de, güvenlik katsayısı 3 kullanılarak elde edilen deterministik optimizasyon sonuçları ile yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı optimizasyon sonuçlarının birim hacim ağırlık odaklı maliyet karşılaştırması Şekil 8.26'da gösterilmiştir.

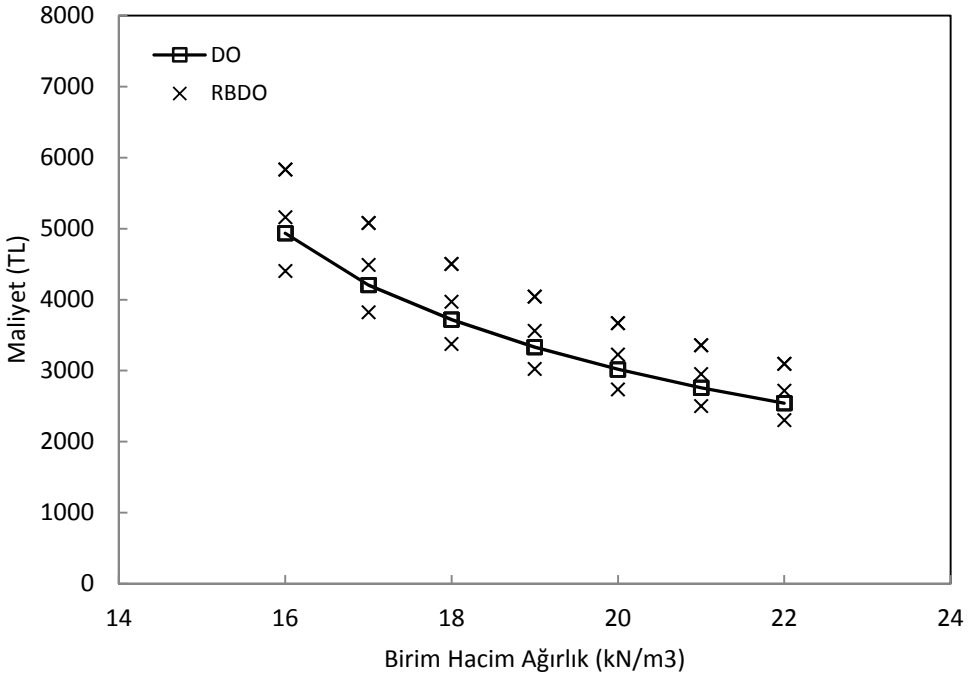
Çizelge 8.52. Fore kazıkların birim hacim ağırlık odaklı yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

Ψ_c^{ULS}	COV_ϕ	γ (kN/m^3)	D (m)	B (m)	Maliyet (TL)
0.37	0.05	16	9.13	1.20	4407
0.31	0.10	16	10.70	1.20	5165
0.27	0.15	16	12.09	1.20	5836
0.27	0.20	16	12.09	1.20	5836
0.37	0.05	17	7.93	1.20	3824
0.31	0.10	17	9.31	1.20	4491
0.27	0.15	17	10.54	1.20	5084
0.27	0.20	17	10.54	1.20	5084
0.37	0.05	18	7.00	1.20	3378
0.31	0.10	18	8.23	1.20	3974
0.27	0.15	18	9.33	1.20	4504
0.27	0.20	18	9.33	1.20	4504
0.37	0.05	19	6.27	1.20	3025
0.31	0.10	19	7.38	1.20	3564
0.27	0.15	19	8.38	1.20	4044
0.27	0.20	19	8.38	1.20	4044
0.37	0.05	20	5.68	1.20	2739
0.31	0.10	20	6.69	1.20	3230
0.27	0.15	20	7.60	1.20	3670
0.27	0.20	20	7.60	1.20	3670
0.37	0.05	21	5.19	1.20	2502
0.31	0.10	21	6.12	1.20	2954
0.27	0.15	21	6.96	1.20	3359
0.27	0.20	21	6.96	1.20	3359
0.37	0.05	22	4.77	1.20	2303
0.31	0.10	22	5.64	1.20	2722
0.27	0.15	22	6.42	1.20	3096

Çizelge 8.52. (Devam) Fore kazıkların birim hacim ağırlık odaklı yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

Ψ_c^{ULS}	COV_ϕ	γ (kN/m^3)	D (m)	B (m)	Maliyet (TL)
0.27	0.20	22	6.42	1.20	3096

Not: V = 2000 kN, ϕ' = 35°, E_s = 50 MPa, δ_{maks} = 25 mm, γ = 20 kN/m^3, orta sıkı kohezyonsuz zemin, ULS: Kulhawy taşıma gücü, SLS: Kulhawy oturma yöntemi

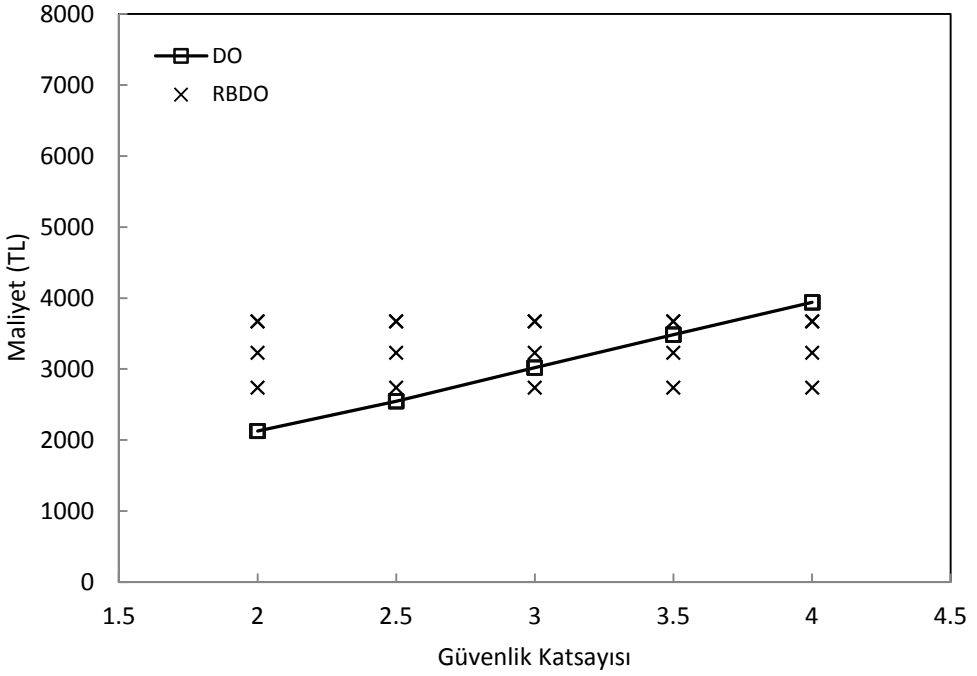

Şekil 8.26. Fore kazıkların basınç kuvvetinde deterministik optimizasyon ile yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonlarının birim hacim ağırlık odaklı maliyet karşılaştırması

Birim hacim ağırlık sabit iken varyans katsayısının %5'den %20'e çıkması temelin inşaat maliyetinde %24 ile %26 arasında değişen artışa sebep olmaktadır. Buna göre düşük birim hacim ağırlık değerinde COV_ϕ değişiminin yüksek birim hacim ağırlık değerlerindeki COV_ϕ değişimine göre maliyet üzerindeki etkisi daha fazladır (%24, %26). En büyük temel boyutları γ = 16 kN/m^3 ve COV_ϕ = % 20 değerinde B = 1.20 m, D = 12.09 m, maliyet 5836 TL; en küçük temel boyutları γ = 22 kN/m^3 ve COV_ϕ = %5 değerinde B = 1.20 m, D = 4.77 m, maliyet 2303 TL olarak saptanmıştır. Deterministik optimizasyonda birim hacim ağırlığın 16 kN/m^3'den 22 kN/m^3'e artması, yapım maliyetinde %49'luk (2542 TL, 4938 TL) artışa neden olurken; COV_ϕ = %20 için yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım

optimizasyonunda %47'lik (3096 TL, 5836 TL) bir artışa neden olmuştur. Birim hacim ağırlığın artan değerleri deterministik ve LRFRBDO eğrisel şekilde yapım maliyetini azaltmaktadır.

8.4.5. Güvenlik katsayısı odaklı güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

Güvenlik katsayısı 3 kullanılarak elde edilen deterministik optimizasyon sonuçları ile yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı optimizasyon sonuçlarının güvenlik katsayısı odaklı maliyet karşılaştırması Şekil 8.27'de gösterilmiştir.

Şekil 8.27. Fore kazıkların basınç kuvvetinde deterministik optimizasyon ile yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonlarının güvenlik katsayısı odaklı maliyet karşılaştırması

Yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu, güvenlik katsayısı gibi bir değişkene bağlı olmadığından sadece içsel sürtünme açısı varyans katsayısına göre farklı değerler aldığı Şekil 8.27'de görülmektedir. RBDO yaklaşımı için COVϕ = %5 değerinde temel boyutları B= 1.20 m, D = 5.68 m, maliyet 2739 TL

iken, COVϕ değerinin %20'ye çıkması temel boyutlarını B= 1.20 m, D = 7.60 m ve maliyeti 3670 TL yaparak %25 artışa sebep olmuştur.

8.4.6. İzin verilen maksimum deplasman odaklı güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

İzin verilen maksimum deplasmanın 15 – 75 mm arasında değişen değerleri için gerçekleştirilen yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonları Çizelge 8.53'de, güvenlik katsayısı 3 kullanılarak elde edilen deterministik optimizasyon sonuçları ile yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı optimizasyon sonuçlarının izin verilen maksimum deplasman odaklı maliyet karşılaştırması Şekil 8.28'de gösterilmiştir.

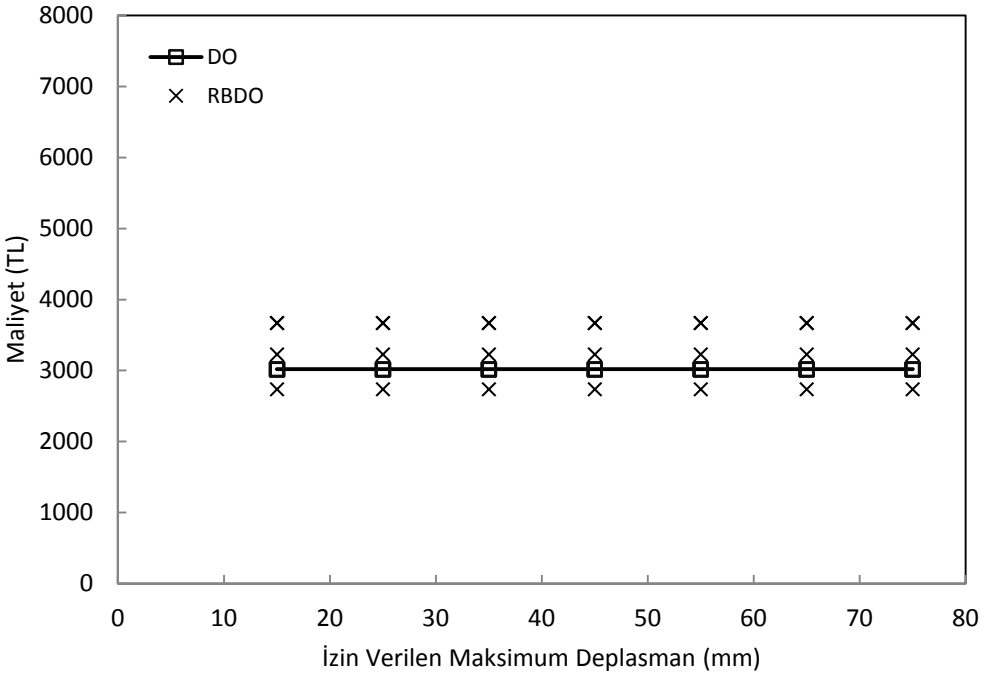
Çizelge 8.53. Fore kazıkların izin verilen maksimum deplasman odaklı yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

Ψ_c^{ULS}	COV_ϕ	δ_{maks} (mm)	D (m)	B (m)	Maliyet (TL)
0.37	0.05	15	5.68	1.20	2739
0.31	0.10	15	6.69	1.20	3230
0.27	0.15	15	7.60	1.20	3670
0.27	0.20	15	7.60	1.20	3670
0.37	0.05	25	5.68	1.20	2739
0.31	0.10	25	6.69	1.20	3230
0.27	0.15	25	7.60	1.20	3670
0.27	0.20	25	7.60	1.20	3670
0.37	0.05	35	5.68	1.20	2739
0.31	0.10	35	6.69	1.20	3230
0.27	0.15	35	7.60	1.20	3670
0.27	0.20	35	7.60	1.20	3670
0.37	0.05	45	5.68	1.20	2739
0.31	0.10	45	6.69	1.20	3230
0.27	0.15	45	7.60	1.20	3670
0.27	0.20	45	7.60	1.20	3670
0.37	0.05	55	5.68	1.20	2739
0.31	0.10	55	6.69	1.20	3230
0.27	0.15	55	7.60	1.20	3670
0.27	0.20	55	7.60	1.20	3670

Çizelge 8.53. (Devam) Fore kazıkların izin verilen maksimum deplasman odaklı yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

Ψ_c^{ULS}	COV_ϕ	δ_{maks} (mm)	D (m)	B (m)	Maliyet (TL)
0.37	0.05	65	5.68	1.20	2739
0.31	0.10	65	6.69	1.20	3230
0.27	0.15	65	7.60	1.20	3670
0.27	0.20	65	7.60	1.20	3670
0.37	0.05	75	5.68	1.20	2739
0.31	0.10	75	6.69	1.20	3230
0.27	0.15	75	7.60	1.20	3670
0.27	0.20	75	7.60	1.20	3670

Not: V = 2000 kN, ϕ' = 35°, E_s = 50 MPa, γ = 20 kN/m^3, orta sıkı kohezyonsuz zemin, ULS: Kulhawy taşıma gücü, SLS: Kulhawy oturma yöntemi

Şekil 8.28. Fore kazıkların basınç kuvvetinde deterministik optimizasyon ile yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonlarının izin verilen maksimum deplasman odaklı maliyet karşılaştırması

Çizelge 8.53'de analiz edilen örnek durum için izin verilen maksimum deplasmanın deterministik ve yük, dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonları üzerinde etkisinin olmadığı görülmektedir. COVϕ = %5'den %20'e çıkması maliyeti LRFRBDO'da %34 maliyeti artırmaktadır (2739 TL, 3670 TL).

8.4.7. Birim fiyat odaklı güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

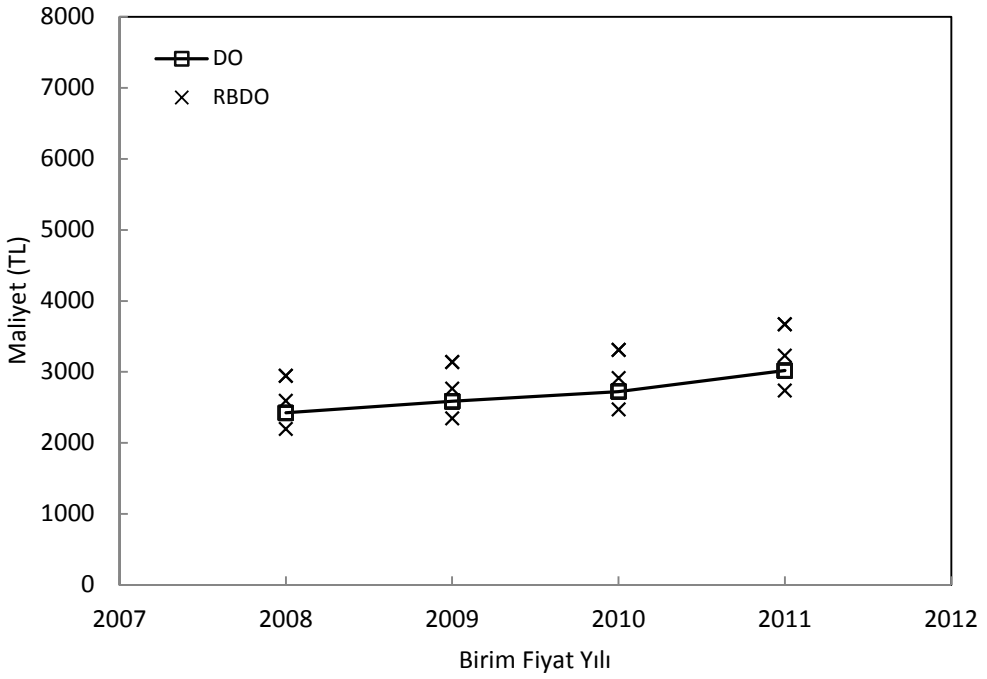
Birim fiyatların 2008 – 2011 yıllarında değişen değerleri için gerçekleştirilen yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonları Çizelge 8.54'de, güvenlik katsayısı 3 kullanılarak elde edilen deterministik optimizasyon sonuçları ile yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı optimizasyon sonuçlarının birim fiyat yılı odaklı maliyet karşılaştırması Şekil 8.29'da gösterilmiştir.

Çizelge 8.54. Fore kazıkların birim fiyat odaklı yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

Ψ_c^{ULS}	COV_ϕ	Birim fiyat	D (m)	B (m)	Maliyet (TL)
0.37	0.05	2008	5.68	1.20	2199
0.31	0.10	2008	6.69	1.20	2593
0.27	0.15	2008	7.60	1.20	2946
0.27	0.20	2008	7.60	1.20	2946
0.37	0.05	2009	5.68	1.20	2345
0.31	0.10	2009	6.69	1.20	2765
0.27	0.15	2009	7.60	1.20	3141
0.27	0.20	2009	7.60	1.20	3141
0.37	0.05	2010	5.68	1.20	2471
0.31	0.10	2010	6.69	1.20	2914
0.27	0.15	2010	7.60	1.20	3310
0.27	0.20	2010	7.60	1.20	3310
0.37	0.05	2011	5.68	1.20	2739
0.31	0.10	2011	6.69	1.20	3230
0.27	0.15	2011	7.60	1.20	3670
0.27	0.20	2011	7.60	1.20	3670

Not: V = 2000 kN, ϕ' = 35°, E_s = 50 MPa, δ_{maks} = 25 mm, γ = 20 kN/m^3, orta sıkı kohezyonsuz zemin, ULS: Kulhawy taşıma gücü, SLS: Kulhawy oturma yöntemi

2008 yılının birim fiyatlarına göre deterministik optimizasyonda temel boyutları B = 1.20 m, D = 6.26 m, maliyeti 2424 TL iken, yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonunda COV_ϕ %10 için temel boyutları B = 1.20 m, D = 6.69 m ve maliyet 2593 TL ile artış %7, 2011 yılının birim fiyatlarına göre deterministik optimizasyonda temel boyutları 2008 yılı ile aynı, maliyeti 2424 TL iken, LRFRBDO'da COV_ϕ %10 için temel boyutları 2011 yılı ile aynı ve maliyet 3230 TL ile artış %20 olarak belirlenmiştir.

Şekil 8.29. Fore kazıkların basınç kuvvetinde deterministik optimizasyon ile yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonlarının birim fiyat odaklı maliyet karşılaştırması

Birim fiyat yılının değişmesi deterministik ve yük, dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonlarında temel boyutlarını değiştirmemiştir. RBDO'da maliyet ve temel boyutunu sadece COV_{ϕ} ile değiştirmektedir. Maliyetlerde her iki optimizasyon yöntemi içinde lineer olan bir artış söz konusudur. Birim fiyat aynı iken COV_{ϕ}'nin %5'den %20'ye çıkması maliyeti %25 artırmaktadır ve bu durum birim fiyatın hangi yıla göre hesaplandığından bağımsız olarak gerçekleşmiştir.

8.5. Fore Kazıkların Çekme Yüklemesi Durumunda Güvenilirliğe Dayalı Tasarım Optimizasyonu

Kohezyonsuz zeminlerdeki fore kazıkların drenajlı çekme yüklemesi durumunda yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarımı aşağıdaki şekilde tanımlanır:

$$F_{50} = \psi_u^{ULS} Q_{un} \tag{8.5}$$

Burada F_{50} = 50 yıllık periyod içerisinde temele gelen toplam yük, ψ_u^{ULS} = Çizelge 8.55'deki direnç faktörleri, Q_{un} = nominal net taşıma gücüdür ve aşağıdaki gibi tanımlanır.

$$Q_{un} = Q_{su} + Q_{tu} + W \tag{8.6}$$

Burada Q_{su} = yüzey kapasitesi, Q_{tu} = uç kapasitesidir. Fore kazıkların çekme kapasitesinin bulunması bölüm 3.3'de anlatılmıştır. Bu bölümdeki tüm analizlerde kazığın çekme kapasitenin belirlenmesi için Kulhawy taşıma gücü yöntemi ve SLS kriterini karşılanması için Kulhawy oturma yöntemi kullanılmıştır. Phoon ve ark. (1995) kohezyonsuz zeminlerdeki fore kazıkların çekme için ULS kriterine göre kalibrasyon çalışmasında hedef güvenilirlik indeksi (β) 3.2 için kazık çapını 1 - 3 m, kazık boyununun çapına oranını 4 - 8, yatay gerilme katsayısını 0.3 – 3.0, yatay gerilme katsayısının varyans katsayısı %30 - %90, efektif içsel sürtünme açısı 30 - 45°, efektif içsel sürtünme açısı varyans katsayısı %5 - %20 arasında alarak Çizelge 8.55'deki direnç faktörlerini elde etmişlerdir. Bu çalışmada Çizelge 8.55'deki direnç faktörleri kullanılmıştır.

Çizelge 8.55. Fore kazıkların drenajlı çekme yükleri altında direnç faktörleri [Phoon, 1995]

$m_{K0'}$	$COV_{K0'}$ (%)	Ψ_{up}^{ULS}
0.3-1.0	30-50	0.41
	50-70	0.37
	70-90	0.35
1.0-3.0	30-50	0.38
	50-70	0.31
	70-90	0.27

Not: K_0 = yatay gerilme katsayısı

Kohezyonsuz zeminlerdeki fore kazıkların drenajlı çekme yüklemesi durumunda yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu istenilen

güvenilirlik seviyesinde kazık çapı ve boyunun en düşük maliyeti verecek şekilde bulunmasından ibarettir ve aşağıdaki şekilde amaç fonksiyonu ifade edilir:

$$\min_{x,d} Z = f\left(B, D, H, B_0, L_0, k, c_e, c_f, c_c, c_r, c_b\right) \tag{8.7}$$

Kısıtlar:
ULS: $F_{50} \leq \psi_{up}^{ULS} Q_{un}$
SLS: $\delta \leq \delta_{maks}$
$1\ m \leq B \leq 3\ m, \quad 4 \leq D / B \leq 8$

Fore kazıkların çekme kuvvetleri etkisinde yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonunun hassasiyet çalışması için düşey yük (V) 400 kN, elastisite modülü (E_s) 50 MPa, efektif içsel sürtünme açısı (ϕ') 35°, izin verilen maksimum deplasman (δ_{maks}) 25 mm, birim hacim ağırlık (γ) 20 kN/m^3, yatay gerilme katsayısı (k_0) 0.7 ve 2.0 ve yatay gerilme katsayısı varyans katsayısı (COV_{k0}) %40 - %80 arasında alınmıştır. Bu değerler temel kabul edilerek sadece hassasiyet çalışması yapılacak parametre değiştirilmiştir.

8.5.1. Elastisite modülü odaklı güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

Elastisite modülünün 10 – 70 MPa arasında değişen değerleri için gerçekleştirilen yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonları Çizelge 8.56'da sunulmuştur. Güvenlik katsayısı 3 kullanılarak elde edilen deterministik optimizasyon sonuçları ve yük, dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı optimizasyon sonuçlarının elastisite modülü odaklı maliyet karşılaştırması Şekil 8.30'da gösterilmiştir.

Çizelge 8.56. Fore kazıkların çekme durumunda elastisite modülü odaklı yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

Ψ_u^{ULS}	m_{k0}	COV_{k0}	E_s (kPa)	D (m)	B (m)	Maliyet (TL)
0.41	0.7	0.4	10000	7.32	1.00	2684
0.37	0.7	0.6	10000	7.73	1.00	2836

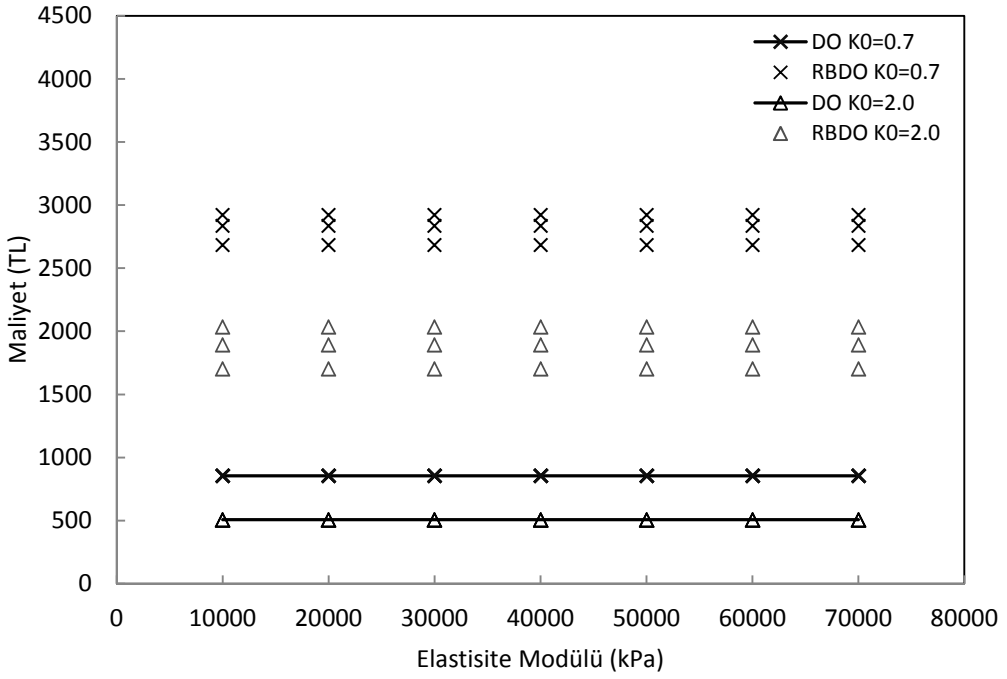
Çizelge 8.56. (Devam) Fore kazıkların çekme durumunda elastisite modülü odaklı yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

Ψ_u^{ULS}	m_{k0}	COV_{k0}	E_s (kPa)	D (m)	B (m)	Maliyet (TL)
0.35	0.7	0.8	10000	7.96	1.00	2922
0.38	2.0	0.4	10000	4.64	1.00	1704
0.31	2.0	0.6	10000	5.16	1.00	1894
0.27	2.0	0.8	10000	5.55	1.00	2035
0.41	0.7	0.4	20000	7.32	1.00	2684
0.37	0.7	0.6	20000	7.73	1.00	2836
0.35	0.7	0.8	20000	7.96	1.00	2922
0.38	2.0	0.4	20000	4.64	1.00	1704
0.31	2.0	0.6	20000	5.16	1.00	1894
0.27	2.0	0.8	20000	5.55	1.00	2035
0.41	0.7	0.4	30000	7.32	1.00	2684
0.37	0.7	0.6	30000	7.73	1.00	2836
0.35	0.7	0.8	30000	7.96	1.00	2922
0.38	2.0	0.4	30000	4.64	1.00	1704
0.31	2.0	0.6	30000	5.16	1.00	1894
0.27	2.0	0.8	30000	5.55	1.00	2035
0.41	0.7	0.4	40000	7.32	1.00	2684
0.37	0.7	0.6	40000	7.73	1.00	2836
0.35	0.7	0.8	40000	7.96	1.00	2922
0.38	2.0	0.4	40000	4.64	1.00	1704
0.31	2.0	0.6	40000	5.16	1.00	1894
0.27	2.0	0.8	40000	5.55	1.00	2035
0.41	0.7	0.4	50000	7.32	1.00	2684
0.37	0.7	0.6	50000	7.73	1.00	2836
0.35	0.7	0.8	50000	7.96	1.00	2922
0.38	2.0	0.4	50000	4.64	1.00	1704
0.31	2.0	0.6	50000	5.16	1.00	1894
0.27	2.0	0.8	50000	5.55	1.00	2035
0.41	0.7	0.4	60000	7.32	1.00	2684
0.37	0.7	0.6	60000	7.73	1.00	2836
0.35	0.7	0.8	60000	7.96	1.00	2922
0.38	2.0	0.4	60000	4.64	1.00	1704
0.31	2.0	0.6	60000	5.16	1.00	1894
0.27	2.0	0.8	60000	5.55	1.00	2035
0.41	0.7	0.4	70000	7.32	1.00	2684
0.37	0.7	0.6	70000	7.73	1.00	2836
0.35	0.7	0.8	70000	7.96	1.00	2922
0.38	2.0	0.4	70000	4.64	1.00	1704
0.31	2.0	0.6	70000	5.16	1.00	1894

Çizelge 8.56. (Devam) Fore kazıkların çekme durumunda elastisite modülü odaklı yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

Ψ_u^{ULS}	m_{k0}	COV_{k0}	E_s (kPa)	D (m)	B (m)	Maliyet (TL)
0.27	2.0	0.8	70000	5.55	1.00	2035

Not: V = 400 kN, ϕ' = 35°, δ_{maks} = 25 mm, γ = 20 kN/m^3, ULS: Kulhawy taşıma gücü, SLS: Kulhawy oturma yöntemi

Şekil 8.30. Fore kazıkların çekme durumunda deterministik optimizasyonu ile yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonlarının elastisite modülü odaklı maliyet karşılaştırması

Çizelge 8.56 ve Şekil 8.30'a göre deterministik ve yük, dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonları için elastisite modülünün değişmesi yapım maliyetini değiştirmemektedir. Deterministik optimizasyon tasarımında yatay gerilme katsayısı k_0 = 0.7 değerinde temel boyutları B = 0.20 m, D = 19.44 m, yapım maliyeti 856 TL iken k_0 = 2.0 için temel boyutları B = 0.20 m, D = 11.53 m ve yapım maliyeti (508 TL) %59 düşmektedir. Yatay gerilme katsayısı varyans katsayısı (COV_{k0}) % 60 için yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu sonuçlarına bakılacak olursa k_0 = 0.7 değerinde temel boyutları B = 1.00 m, D = 7.73 m, yapım maliyeti 2836 TL iken k_0 = 2.0 için temel boyutları B =

1.00 m, D = 5.16 m ve yapım maliyeti (1894 TL) %67 düşmektedir. LRFRBDO'da COV_{k0} değerinin %40'dan %80'e çıkması k_0 = 0.7 için maliyeti %8; k_0 = 2.0 için maliyeti %16 artırmaktadır.

8.5.2. Efektif içsel sürtünme açısı odaklı güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

Efektif içsel sürtünme açısının 30 - 45° arasındaki değerleri için gerçekleştirilen yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonları Çizelge 8.57'de sunulmuştur. Şekil 8.31'de güvenlik katsayısı 3 kullanılarak elde edilen deterministik optimizasyon sonuçları ile yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı optimizasyon sonuçlarının elastisite modülü odaklı maliyet karşılaştırması gösterilmiştir.

Çizelge 8.57. Fore kazıkların çekme durumunda efektif içsel sürtünme açısı odaklı yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

Ψ_{up}^{ULS}	m_{k0}	COV_{k0}	ϕ' (°)	E_s (kPa)	D (m)	B (m)	Maliyet (TL)
0.41	0.7	0.4	30	10314	9.32	1.00	3420
0.37	0.7	0.6	30	10580	9.86	1.00	3617
0.35	0.7	0.8	30	10726	10.16	1.00	3729
0.38	2.0	0.4	30	10512	9.72	1.00	3565
0.31	2.0	0.6	30	11057	10.86	1.00	3983
0.27	2.0	0.8	30	11442	11.70	1.00	4292
0.41	0.7	0.4	31	13426	9.28	1.00	3405
0.37	0.7	0.6	31	13774	9.82	1.00	3602
0.35	0.7	0.8	31	13964	10.12	1.00	3713
0.38	2.0	0.4	31	13685	9.68	1.00	3550
0.31	2.0	0.6	31	14390	10.81	1.00	3966
0.27	2.0	0.8	31	14893	11.65	1.00	4273
0.41	0.7	0.4	32	16673	9.25	1.00	3393
0.37	0.7	0.6	32	17098	9.78	1.00	3589
0.35	0.7	0.8	32	17335	10.08	1.00	3699
0.38	2.0	0.4	32	16987	9.64	1.00	3537
0.31	2.0	0.6	32	17866	10.77	1.00	3951
0.27	2.0	0.8	32	18485	11.60	1.00	4258
0.41	0.7	0.4	33	20062	9.22	1.00	3383

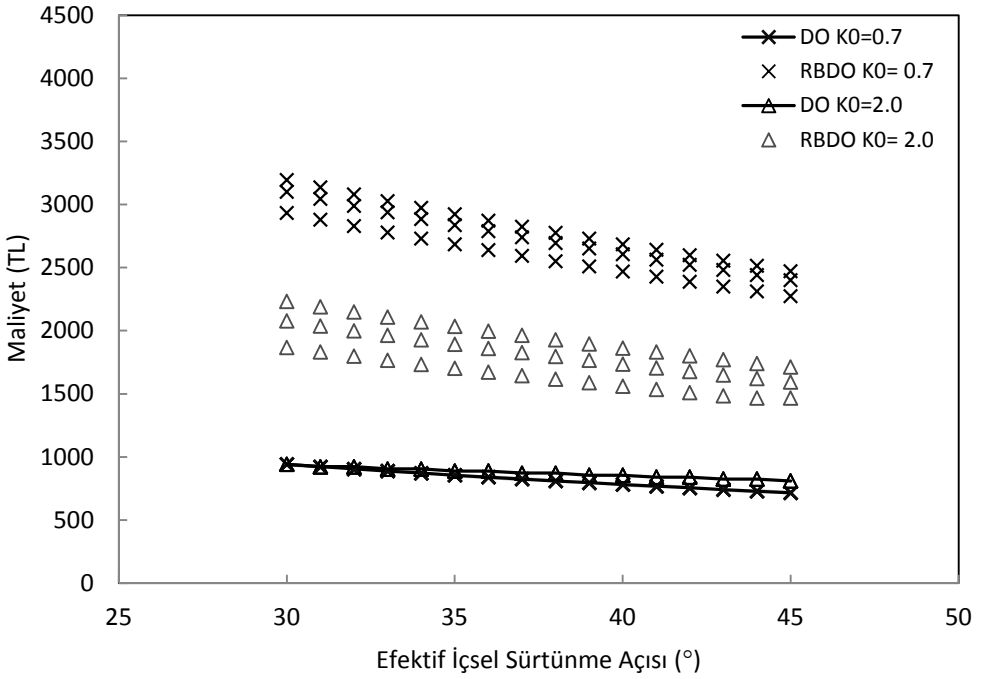
Çizelge 8.57. (Devam) Fore kazıkların çekme durumunda efektif içsel sürtünme açısı odaklı yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

Ψ_{up}^{ULS}	m_{k0}	COV_{k0}	ϕ' (°)	E_s (kPa)	D (m)	B (m)	Maliyet (TL)
0.37	0.7	0.6	33	20575	9.75	1.00	3578
0.35	0.7	0.8	33	20860	10.05	1.00	3688
0.38	2.0	0.4	33	20441	9.61	1.00	3526
0.31	2.0	0.6	33	21502	10.74	1.00	3939
0.27	2.0	0.8	33	22249	11.57	1.00	4244
0.41	0.7	0.4	34	23618	9.20	1.00	3374
0.37	0.7	0.6	34	24224	9.73	1.00	3569
0.35	0.7	0.8	34	24561	10.03	1.00	3679
0.38	2.0	0.4	34	24066	9.59	1.00	3517
0.31	2.0	0.6	34	25306	10.71	1.00	3929
0.27	2.0	0.8	34	26188	11.54	1.00	4234
0.41	0.7	0.4	35	27352	9.18	1.00	3368
0.37	0.7	0.6	35	28055	9.71	1.00	3562
0.35	0.7	0.8	35	28445	10.01	1.00	3672
0.38	2.0	0.4	35	27871	9.57	1.00	3511
0.31	2.0	0.6	35	29310	10.69	1.00	3922
0.27	2.0	0.8	35	30333	11.52	1.00	4226
0.41	0.7	0.4	36	31296	9.17	1.00	3363
0.37	0.7	0.6	36	32101	9.70	1.00	3557
0.35	0.7	0.8	36	32533	9.99	1.00	3667
0.38	2.0	0.4	36	31890	9.56	1.00	3506
0.31	2.0	0.6	36	33524	10.67	1.00	3916
0.27	2.0	0.8	36	34696	11.50	1.00	4220
0.41	0.7	0.4	37	35462	9.16	1.00	3360
0.37	0.7	0.6	37	36375	9.69	1.00	3554
0.35	0.7	0.8	37	36882	9.99	1.00	3663
0.38	2.0	0.4	37	36136	9.55	1.00	3503
0.31	2.0	0.6	37	38006	10.67	1.00	3913
0.27	2.0	0.8	37	39318	11.49	1.00	4216
0.41	0.7	0.4	38	39897	9.16	1.00	3359
0.37	0.7	0.6	38	40905	9.68	1.00	3553
0.35	0.7	0.8	38	41476	9.98	1.00	3662
0.38	2.0	0.4	38	40636	9.54	1.00	3502
0.31	2.0	0.6	38	42741	10.66	1.00	3912
0.27	2.0	0.8	38	44236	11.49	1.00	4215
0.41	0.7	0.4	39	44618	9.16	1.00	3360
0.37	0.7	0.6	39	45767	9.69	1.00	3554
0.35	0.7	0.8	39	46384	9.98	1.00	3663
0.38	2.0	0.4	39	45467	9.55	1.00	3502

Çizelge 8.57. (Devam) Fore kazıkların çekme durumunda efektif içsel sürtünme açısı odaklı yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

Ψ_{up}^{ULS}	m_{k0}	COV_{k0}	ϕ' (°)	E_s (kPa)	D (m)	B (m)	Maliyet (TL)
0.31	2.0	0.6	39	47799	10.66	1.00	3912
0.27	2.0	0.8	39	49471	11.49	1.00	4215
0.41	0.7	0.4	40	49666	9.16	1.00	3362
0.37	0.7	0.6	40	50945	9.69	1.00	3556
0.35	0.7	0.8	40	51655	9.99	1.00	3665
0.38	2.0	0.4	40	50610	9.55	1.00	3505
0.31	2.0	0.6	40	53229	10.67	1.00	3915
0.27	2.0	0.8	40	55089	11.50	1.00	4218
0.41	0.7	0.4	41	55115	9.17	1.00	3366
0.37	0.7	0.6	41	56533	9.70	1.00	3560
0.35	0.7	0.8	41	57320	10.00	1.00	3669
0.38	2.0	0.4	41	56161	9.56	1.00	3509
0.31	2.0	0.6	41	59065	10.68	1.00	3919
0.27	2.0	0.8	41	61127	11.51	1.00	4223
0.41	0.7	0.4	42	61033	9.19	1.00	3371
0.37	0.7	0.6	42	62600	9.72	1.00	3566
0.35	0.7	0.8	42	63470	10.02	1.00	3675
0.38	2.0	0.4	42	62190	9.58	1.00	3514
0.31	2.0	0.6	42	65399	10.70	1.00	3926
0.27	2.0	0.8	42	67679	11.53	1.00	4230
0.41	0.7	0.4	43	67474	9.21	1.00	3378
0.37	0.7	0.6	43	69203	9.74	1.00	3573
0.35	0.7	0.8	43	70163	10.04	1.00	3683
0.38	2.0	0.4	43	68751	9.60	1.00	3522
0.31	2.0	0.6	43	72292	10.72	1.00	3934
0.27	2.0	0.8	43	74808	11.55	1.00	4239
0.41	0.7	0.4	44	74537	9.23	1.00	3387
0.37	0.7	0.6	44	76444	9.76	1.00	3583
0.35	0.7	0.8	44	77537	10.07	1.00	3693
0.38	2.0	0.4	44	75945	9.62	1.00	3531
0.31	2.0	0.6	44	79883	10.75	1.00	3944
0.41	0.7	0.4	45	82392	9.26	1.00	3397
0.37	0.7	0.6	45	84493	9.79	1.00	3593
0.35	0.7	0.8	45	85699	10.10	1.00	3704
0.38	2.0	0.4	45	83944	9.65	1.00	3541
0.31	2.0	0.6	45	88285	10.78	1.00	3956
0.27	2.0	0.8	45	91378	11.62	1.00	4263

Not: V = 400 kN, E_s = 50 MPa, δ_{maks} = 25 mm, γ = 20 kN/m^3, ULS: Kulhawy taşıma gücü, SLS: Kulhawy oturma yöntemi

Şekil 8.31. Fore kazıkların çekme durumunda deterministik optimizasyonu ile yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonlarının efektif içsel sürtünme açısı odaklı maliyet karşılaştırması

Efektif içsel sürtünme açısı sabit iken $k_0 = 0.7$ için COV_{k0} değerinin %40 ile %80 arasında değişen değeri temelin yapım maliyetinde %8, $k_0 = 2.0$ için %16 artışa sebep olmaktadır. RBDO için düşük ϕ' değerinde COV_{k0} değişiminin, yüksek ϕ' değerlerindeki COV_{k0} değimine göre maliyet üzerindeki etkisi aynıdır. Yatay gerilme katsayısı varyans katsayısının artması bütün durumlarda temel maliyetini artırmaktadır. En büyük temel boyutları ϕ' = 30°, $k_0 = 0.7$, COV_{k0} = % 80 değerlerinde B = 1.00 m, D = 8.71 m olarak saptanmıştır. Efektif içsel sürtünme açısının 30° - 45° değişen aralığı için $k_0 = 0.7$, COV_{k0} = %60 değerlerinde maliyet azalışı (3101 TL, 2401 TL) %23, k_0=2.0, COV_{k0} = %60 değerlerinde maliyet azalışı (2078 TL, 1595 TL) %23; deterministik tasarım optimizasyonunda ise $k_0 = 0.7$ için maliyet azalışı (942 TL, 717 TL) %24, $k_0 = 2.0$ için maliyet azalışı (559 TL, 425 TL) %24 olarak gerçekleşmiştir.

Efektif içsel sürtünme açısı ile elastisite modülünün Eş. 2.18'deki korelasyonu göz önüne alınarak fore kazıkların çekme durumunda yük ve dayanım katsayılarıyla

güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonunun hassasiyet çalışması gerçekleştirilmiştir. Buna göre efektif içsel sürtünme açısının 30° - 45° arasında değişen değerleriyle korele olan elastisite modülü değerleri kullanılarak yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu sonuçları Çizelge 8.58'de ve maliyet karşılaştırmaları Şekil 8.32'de verilmiştir.

Çizelge 8.58. Fore kazıkların çekme durumunda elastisite modülü ile korele efektif içsel sürtünme açısı odaklı yük ve dayanım katsayıları ile yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

Ψ_{up}^{ULS}	m_{k0}	COV_{k0}	ϕ' (°)	D (m)	B (m)	Maliyet (TL)
0.41	0.7	0.4	30	9.32	1.00	3420
0.37	0.7	0.6	30	9.86	1.00	3617
0.35	0.7	0.8	30	10.16	1.00	3729
0.38	2.0	0.4	30	9.72	1.00	3565
0.31	2.0	0.6	30	10.86	1.00	3983
0.27	2.0	0.8	30	11.70	1.00	4292
0.41	0.7	0.4	31	9.28	1.00	3405
0.37	0.7	0.6	31	9.82	1.00	3602
0.35	0.7	0.8	31	10.12	1.00	3713
0.38	2.0	0.4	31	9.68	1.00	3550
0.31	2.0	0.6	31	10.81	1.00	3966
0.27	2.0	0.8	31	11.65	1.00	4273
0.41	0.7	0.4	32	9.25	1.00	3393
0.37	0.7	0.6	32	9.78	1.00	3589
0.35	0.7	0.8	32	10.08	1.00	3699
0.38	2.0	0.4	32	9.64	1.00	3537
0.31	2.0	0.6	32	10.77	1.00	3951
0.27	2.0	0.8	32	11.60	1.00	4258
0.41	0.7	0.4	33	9.22	1.00	3383
0.37	0.7	0.6	33	9.75	1.00	3578
0.35	0.7	0.8	33	10.05	1.00	3688
0.38	2.0	0.4	33	9.61	1.00	3526
0.31	2.0	0.6	33	10.74	1.00	3939
0.27	2.0	0.8	33	11.57	1.00	4244
0.41	0.7	0.4	34	9.20	1.00	3374
0.37	0.7	0.6	34	9.73	1.00	3569
0.35	0.7	0.8	34	10.03	1.00	3679
0.38	2.0	0.4	34	9.59	1.00	3517
0.31	2.0	0.6	34	10.71	1.00	3929

Çizelge 8.58. (Devam) Fore kazıkların çekme durumunda elastisite modülü ile korele efektif içsel sürtünme açısı odaklı yük ve dayanım katsayıları ile yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

Ψ_{up}^{ULS}	m_{k0}	COV_{k0}	ϕ' (°)	D (m)	B (m)	Maliyet (TL)
0.27	2.0	0.8	34	11.54	1.00	4234
0.41	0.7	0.4	35	9.18	1.00	3368
0.37	0.7	0.6	35	9.71	1.00	3562
0.35	0.7	0.8	35	10.01	1.00	3672
0.38	2.0	0.4	35	9.57	1.00	3511
0.31	2.0	0.6	35	10.69	1.00	3922
0.27	2.0	0.8	35	11.52	1.00	4226
0.41	0.7	0.4	36	9.17	1.00	3363
0.37	0.7	0.6	36	9.70	1.00	3557
0.35	0.7	0.8	36	9.99	1.00	3667
0.38	2.0	0.4	36	9.56	1.00	3506
0.31	2.0	0.6	36	10.67	1.00	3916
0.27	2.0	0.8	36	11.50	1.00	4220
0.41	0.7	0.4	37	9.16	1.00	3360
0.37	0.7	0.6	37	9.69	1.00	3554
0.35	0.7	0.8	37	9.99	1.00	3663
0.38	2.0	0.4	37	9.55	1.00	3503
0.31	2.0	0.6	37	10.67	1.00	3913
0.27	2.0	0.8	37	11.49	1.00	4216
0.41	0.7	0.4	38	9.16	1.00	3359
0.37	0.7	0.6	38	9.68	1.00	3553
0.35	0.7	0.8	38	9.98	1.00	3662
0.38	2.0	0.4	38	9.54	1.00	3502
0.31	2.0	0.6	38	10.66	1.00	3912
0.27	2.0	0.8	38	11.49	1.00	4215
0.41	0.7	0.4	39	9.16	1.00	3360
0.37	0.7	0.6	39	9.69	1.00	3554
0.35	0.7	0.8	39	9.98	1.00	3663
0.38	2.0	0.4	39	9.55	1.00	3502
0.31	2.0	0.6	39	10.66	1.00	3912
0.27	2.0	0.8	39	11.49	1.00	4215
0.41	0.7	0.4	40	9.16	1.00	3362
0.37	0.7	0.6	40	9.69	1.00	3556
0.35	0.7	0.8	40	9.99	1.00	3665
0.38	2.0	0.4	40	9.55	1.00	3505
0.31	2.0	0.6	40	10.67	1.00	3915
0.27	2.0	0.8	40	11.50	1.00	4218
0.41	0.7	0.4	41	9.17	1.00	3366

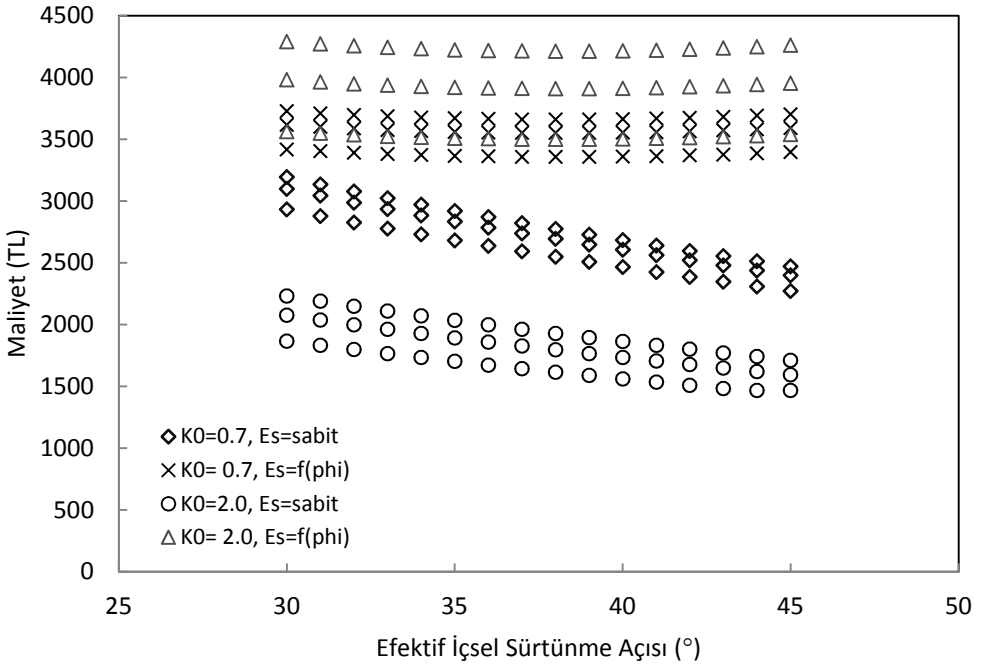
Çizelge 8.58. (Devam) Fore kazıkların çekme durumunda elastisite modülü ile korele efektif içsel sürtünme açısı odaklı yük ve dayanım katsayıları ile yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

Ψ_{up}^{ULS}	m_{k0}	COV_{k0}	ϕ' (°)	D (m)	B (m)	Maliyet (TL)
0.37	0.7	0.6	41	9.70	1.00	3560
0.35	0.7	0.8	41	10.00	1.00	3669
0.38	2.0	0.4	41	9.56	1.00	3509
0.31	2.0	0.6	41	10.68	1.00	3919
0.27	2.0	0.8	41	11.51	1.00	4223
0.41	0.7	0.4	42	9.19	1.00	3371
0.37	0.7	0.6	42	9.72	1.00	3566
0.35	0.7	0.8	42	10.02	1.00	3675
0.38	2.0	0.4	42	9.58	1.00	3514
0.31	2.0	0.6	42	10.70	1.00	3926
0.27	2.0	0.8	42	11.53	1.00	4230
0.41	0.7	0.4	43	9.21	1.00	3378
0.37	0.7	0.6	43	9.74	1.00	3573
0.35	0.7	0.8	43	10.04	1.00	3683
0.38	2.0	0.4	43	9.60	1.00	3522
0.31	2.0	0.6	43	10.72	1.00	3934
0.27	2.0	0.8	43	11.55	1.00	4239
0.41	0.7	0.4	44	9.23	1.00	3387
0.37	0.7	0.6	44	9.76	1.00	3583
0.35	0.7	0.8	44	10.07	1.00	3693
0.38	2.0	0.4	44	9.62	1.00	3531
0.31	2.0	0.6	44	10.75	1.00	3944
0.27	2.0	0.8	44	11.58	1.00	4250
0.41	0.7	0.4	45	9.26	1.00	3397
0.37	0.7	0.6	45	9.79	1.00	3593
0.35	0.7	0.8	45	10.10	1.00	3704
0.38	2.0	0.4	45	9.65	1.00	3541
0.31	2.0	0.6	45	10.78	1.00	3956
0.27	2.0	0.8	45	11.62	1.00	4263

Not: V = 400 kN, E_s = 50 MPa, δ_{maks} = 25 mm, γ = 20 kN/m^3, ULS: Kulhawy taşıma gücü, SLS: Kulhawy oturma yöntemi

Şekil 8.32'ye göre k_0 = 0.7, ϕ' = 30° değerlerinde E_s - ϕ' korelasyonunun göz önünde bulundurulduğu LRFRBDO maliyetleri, elastisite modülünün sabit olduğu LRFRBDO maliyetlerine göre yaklaşık %14, k_0 = 0.7, ϕ' = 45° değerlerinde ise %14 daha büyüktür. k_0 = 2.0, ϕ' = 30° tasarım değerlerine bakılacak olursa E_s - ϕ'

korelasyonunun göz önünde bulundurulduğu LRFRBDO'lar ile elastisite modülünün sabit olduğu LRFRBDO'ların maliyetine göre yaklaşık %33, k_0 = 2.0, ϕ' = 45° değerlerinde ise %60 daha büyüktür.

Şekil 8.32. Fore kazıkların çekme durumunda elastisite modülü ile korele ve korele olmayan efektif içsel sürtünme açısı odaklı yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonların karşılaştırması

8.5.3. Düşey yük odaklı güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

Düşey yükün 250 - 800 kN arasında değişen değerleri için gerçekleştirilen yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonları Çizelge 8.59'da, güvenlik katsayısı 3 kullanılarak elde edilen deterministik optimizasyon sonuçları ile yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı optimizasyon sonuçlarının düşey yük odaklı maliyet karşılaştırması Şekil 8.33'de gösterilmiştir.

Çizelge 8.59. Fore kazıkların çekme durumunda düşey yük odaklı yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

Ψ_{up}^{ULS}	m_{k0}	COV_{k0}	V (kN)	D (m)	B (m)	Maliyet (TL)
0.41	0.7	0.4	250	5.67	1.00	2081

Çizelge 8.59. (Devam) Fore kazıkların çekme durumunda düşey yük odaklı yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

Ψ_{up}^{ULS}	m_{k0}	COV_{k0}	V (kN)	D (m)	B (m)	Maliyet (TL)
0.37	0.7	0.6	250	6.00	1.00	2201
0.35	0.7	0.8	250	6.18	1.00	2268
0.38	2.0	0.4	250	4.00	1.00	1468
0.31	2.0	0.6	250	4.04	1.00	1482
0.27	2.0	0.8	250	4.34	1.00	1593
0.41	0.7	0.4	300	6.26	1.00	2298
0.37	0.7	0.6	300	6.62	1.00	2429
0.35	0.7	0.8	300	6.82	1.00	2504
0.38	2.0	0.4	300	4.00	1.00	1468
0.31	2.0	0.6	300	4.44	1.00	1630
0.27	2.0	0.8	300	4.78	1.00	1752
0.41	0.7	0.4	350	6.81	1.00	2498
0.37	0.7	0.6	350	7.20	1.00	2640
0.35	0.7	0.8	350	7.41	1.00	2720
0.38	2.0	0.4	350	4.33	1.00	1589
0.31	2.0	0.6	350	4.82	1.00	1767
0.27	2.0	0.8	350	5.17	1.00	1898
0.41	0.7	0.4	400	7.32	1.00	2684
0.37	0.7	0.6	400	7.73	1.00	2836
0.35	0.7	0.8	400	7.96	1.00	2922
0.38	2.0	0.4	400	4.64	1.00	1704
0.31	2.0	0.6	400	5.16	1.00	1894
0.27	2.0	0.8	400	5.55	1.00	2035
0.41	0.7	0.4	450	7.79	1.00	2859
0.37	0.7	0.6	450	8.23	1.00	3021
0.35	0.7	0.8	450	8.48	1.00	3111
0.38	2.0	0.4	450	4.94	1.00	1811
0.31	2.0	0.6	450	5.49	1.00	2013
0.27	2.0	0.8	450	5.89	1.00	2162
0.41	0.7	0.4	500	8.25	1.00	3025
0.37	0.7	0.6	500	8.71	1.00	3195
0.35	0.7	0.8	500	8.97	1.00	3291
0.38	2.0	0.4	500	5.21	1.00	1913
0.31	2.0	0.6	500	5.79	1.00	2126
0.27	2.0	0.8	500	6.22	1.00	2283
0.41	0.7	0.4	550	8.67	1.00	3182
0.37	0.7	0.6	550	9.16	1.00	3361
0.35	0.7	0.8	550	9.43	1.00	3461
0.38	2.0	0.4	550	5.48	1.00	2010
0.31	2.0	0.6	550	6.09	1.00	2233

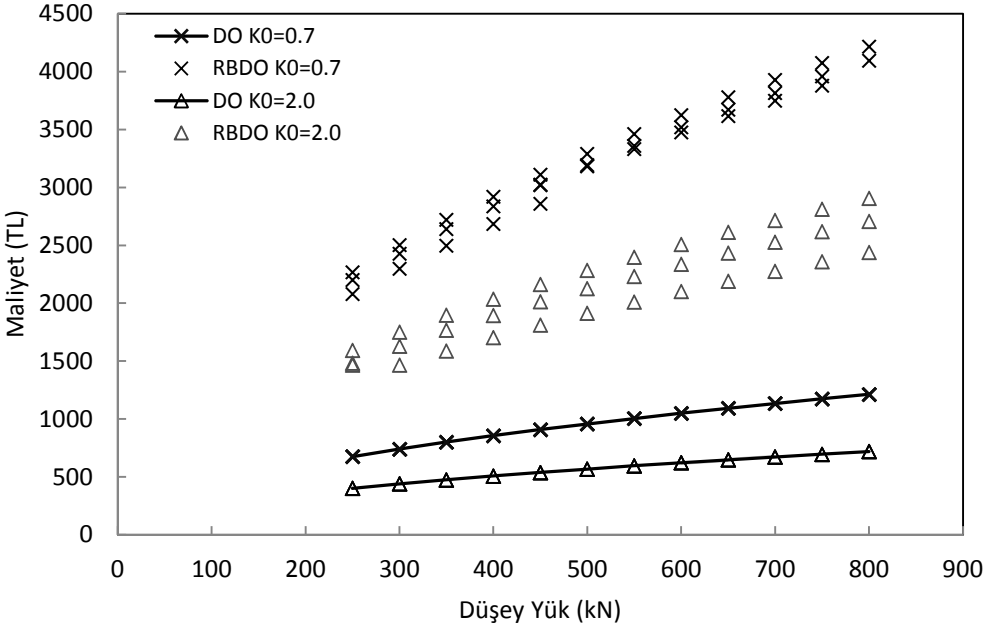
Çizelge 8.59. (Devam) Fore kazıkların çekme durumunda düşey yük odaklı yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

Ψ_{up}^{ULS}	m_{k0}	COV_{k0}	V (kN)	D (m)	B (m)	Maliyet (TL)
0.27	2.0	0.8	550	6.54	1.00	2398
0.41	0.7	0.4	600	9.08	1.00	3333
0.37	0.7	0.6	600	9.59	1.00	3519
0.35	0.7	0.8	600	9.88	1.00	3624
0.38	2.0	0.4	600	5.73	1.00	2103
0.31	2.0	0.6	600	6.37	1.00	2336
0.27	2.0	0.8	600	6.84	1.00	2508
0.41	0.7	0.4	650	9.48	1.00	3477
0.37	0.7	0.6	650	10.01	1.00	3671
0.35	0.7	0.8	650	10.30	1.00	3781
0.38	2.0	0.4	650	5.97	1.00	2192
0.31	2.0	0.6	650	6.64	1.00	2434
0.27	2.0	0.8	650	7.12	1.00	2614
0.41	0.7	0.4	700	9.86	1.00	3616
0.37	0.7	0.6	700	10.41	1.00	3818
0.35	0.7	0.8	700	10.71	1.00	3931
0.38	2.0	0.4	700	6.21	1.00	2277
0.31	2.0	0.6	700	6.89	1.00	2529
0.27	2.0	0.8	700	7.40	1.00	2715
0.41	0.7	0.4	750	10.22	1.00	3750
0.37	0.7	0.6	750	10.79	1.00	3959
0.35	0.7	0.8	750	11.11	1.00	4076
0.38	2.0	0.4	750	6.43	1.00	2360
0.31	2.0	0.6	750	7.14	1.00	2620
0.27	2.0	0.8	750	7.67	1.00	2813
0.41	0.7	0.4	800	10.58	1.00	3880
0.37	0.7	0.6	800	11.16	1.00	4095
0.35	0.7	0.8	800	11.49	1.00	4217
0.38	2.0	0.4	800	6.65	1.00	2439
0.31	2.0	0.6	800	7.38	1.00	2709
0.27	2.0	0.8	800	7.93	1.00	2908

Not: $\phi' = 35°$, $E_s = 50$ MPa, $\delta_{maks} = 25$ mm, $\gamma = 20$ kN/m^3, ULS: Kulhawy taşıma gücü, SLS: Kulhawy oturma yöntemi

Çizelge 8.59 ve Şekil 8.33'de düşey yükün artmasıyla yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu sonucunda bulunan maliyet değerlerinin eğrisel bir şekilde arttığı görülmektedir. Düşey yükün 300 kN ve daha az olduğu durumda yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

k_0 = 2.0 ve COV_{k0} = %40 değerinde sınır değerlere göre şekillendirilerek B = 1.00 m D = 4.00 m ve maliyet 1468 TL olarak hesaplanmıştır.

Şekil 8.33. Fore kazıkların çekme durumunda deterministik optimizasyonu ile yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonlarının düşey yük odaklı maliyet karşılaştırması

Düşey yükün k_0 odaklı değerlendirmesine V = 300 kN - 750 kN değerleri için bakılacak olursa, deterministik tasarımda k_0 = 2.0'da yapım maliyeti artışı %58 (439 TL, 696 TL), k_0 = 0.7'de yapım maliyeti artışı %74 (676 TL, 1174 TL) olarak geçekleşmiştir. Yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonunda COV_{k0} = %60 için k_0 = 2.0'da yapım maliyeti artışı %61 (1630 TL, 2620 TL), k_0 = 0.7'de yapım maliyeti artışı %63 (2429 TL, 3959 TL) olarak saptanmıştır. Düşey yükün artan değerleri yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonunda eğrisel şekilde yapım maliyetini artırmaktadır.

8.5.4. Birim hacim ağırlık odaklı güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

Birim hacim ağırlığın 16 - 22 kN/m^3 arasında değişen değerleri için gerçekleştirilen

yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonları Çizelge 8.60'da, güvenlik katsayısı 3 kullanılarak elde edilen deterministik optimizasyon sonuçları ile yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı optimizasyon sonuçlarının birim hacim ağırlık odaklı maliyet karşılaştırması Şekil 8.34'de gösterilmiştir.

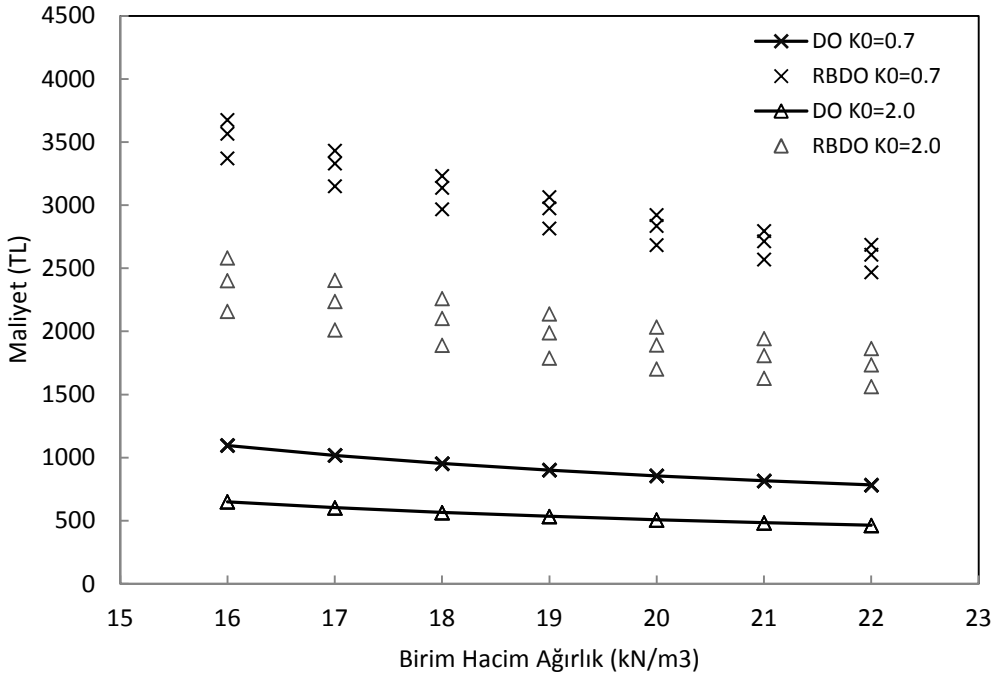
Çizelge 8.60. Fore kazıkların çekme durumunda birim hacim ağırlık odaklı yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

Ψ_{up}^{ULS}	m_{k0}	COV_{k0}	γ (kN/m^3)	D (m)	B (m)	Maliyet (TL)
0.41	0.7	0.4	16	9.19	1.00	3372
0.37	0.7	0.6	16	9.72	1.00	3567
0.35	0.7	0.8	16	10.02	1.00	3676
0.38	2.0	0.4	16	5.89	1.00	2159
0.31	2.0	0.6	16	6.55	1.00	2404
0.27	2.0	0.8	16	7.04	1.00	2584
0.41	0.7	0.4	17	8.59	1.00	3151
0.37	0.7	0.6	17	9.08	1.00	3331
0.35	0.7	0.8	17	9.36	1.00	3433
0.38	2.0	0.4	17	5.48	1.00	2012
0.31	2.0	0.6	17	6.10	1.00	2238
0.27	2.0	0.8	17	6.56	1.00	2406
0.41	0.7	0.4	18	8.09	1.00	2968
0.37	0.7	0.6	18	8.55	1.00	3138
0.35	0.7	0.8	18	8.81	1.00	3233
0.38	2.0	0.4	18	5.15	1.00	1891
0.31	2.0	0.6	18	5.73	1.00	2103
0.27	2.0	0.8	18	6.16	1.00	2260
0.41	0.7	0.4	19	7.67	1.00	2815
0.37	0.7	0.6	19	8.11	1.00	2975
0.35	0.7	0.8	19	8.36	1.00	3065
0.38	2.0	0.4	19	4.88	1.00	1790
0.31	2.0	0.6	19	5.42	1.00	1990
0.27	2.0	0.8	19	5.83	1.00	2138
0.41	0.7	0.4	20	7.32	1.00	2684
0.37	0.7	0.6	20	7.73	1.00	2836
0.35	0.7	0.8	20	7.96	1.00	2922
0.38	2.0	0.4	20	4.64	1.00	1704
0.31	2.0	0.6	20	5.16	1.00	1894
0.27	2.0	0.8	20	5.55	1.00	2035

Çizelge 8.60. (Devam) Fore kazıkların çekme durumunda birim hacim ağırlık odaklı yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

Ψ_{up}^{ULS}	m_{k0}	COV_{k0}	γ (kN/m^3)	D (m)	B (m)	Maliyet (TL)
0.41	0.7	0.4	21	7.01	1.00	2570
0.37	0.7	0.6	21	7.40	1.00	2715
0.35	0.7	0.8	21	7.62	1.00	2797
0.38	2.0	0.4	21	4.44	1.00	1629
0.31	2.0	0.6	21	4.93	1.00	1810
0.27	2.0	0.8	21	5.30	1.00	1945
0.41	0.7	0.4	22	6.73	1.00	2470
0.37	0.7	0.6	22	7.11	1.00	2609
0.35	0.7	0.8	22	7.32	1.00	2687
0.38	2.0	0.4	22	4.26	1.00	1563
0.31	2.0	0.6	22	4.74	1.00	1737
0.27	2.0	0.8	22	5.09	1.00	1866

Not: V = 400 kN, ϕ' = 35°, E_s = 50 MPa, δ_{maks} = 25 mm, ULS: Kulhawy taşıma gücü, SLS: Kulhawy oturma yöntemi

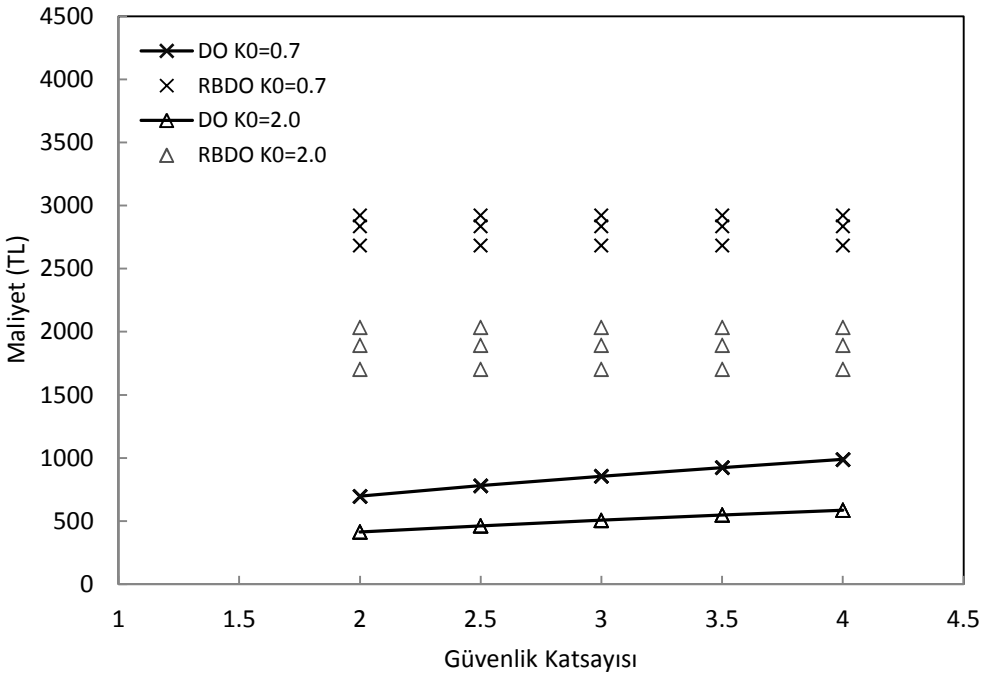

Şekil 8.34. Fore kazıkların çekme durumunda deterministik optimizasyonu ile yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonlarının birim hacim ağırlık odaklı maliyet karşılaştırması

Birim hacim ağırlığın 16 ile 22 kN/m^3 arasında artan değeri deterministik optimizasyonda temelin maliyetini k_0 = 0.7 için %29 (1096 TL, 783 TL); k_0 = 2.0 için de %29 (651 TL, 464 TL); COV_{k0} = %60 değerinde yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonunda yapım maliyetini sırasıyla %27 (3567 TL, 2609 TL) ve %28 (2404 TL, 1737 TL) azaltmıştır. Birim hacim ağırlığın artan değerleri deterministik ve yük, dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonlarında lineer şekilde yapım maliyetini azaltmaktadır.

8.5.5. Güvenlik katsayısı odaklı güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

Güvenlik katsayısı 3 kullanılarak elde edilen deterministik optimizasyon sonuçları ile yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı optimizasyon sonuçlarının güvenlik katsayısı odaklı maliyet karşılaştırması Şekil 8.35'de gösterilmiştir.

Şekil 8.35. Fore kazıkların çekme durumunda deterministik optimizasyonu ile yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonlarının güvenlik katsayısı odaklı maliyet karşılaştırması

Yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu güvenlik katsayısına bağlı olmadığından sadece yatay gerilme katsayısının varyans katsayısına göre farklı değerler aldığı Şekil 8.35'de görülmektedir. RBDO yaklaşımı için COV_{k0} = %40 değerinde temel boyutları B = 1.00 m, D = 7.32 m, maliyet 2684 TL iken, COV_{k0} değerinin %80'ye çıkması temel boyutlarını B = 1.00 m, D = 7.96 m ve maliyeti 2922 TL yaparak %9 artışa sebep olmuştur.

8.5.6. İzin verilen maksimum deplasman odaklı güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

İzin verilen maksimum deplasmanın 15 – 75 mm arasında değişen değerleri için gerçekleştirilen yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonları Çizelge 8.61'de, güvenlik katsayısı 3 kullanılarak elde edilen deterministik optimizasyon sonuçları ile yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı optimizasyon sonuçlarının izin verilen maksimum deplasman odaklı maliyet karşılaştırması Şekil 8.36'da gösterilmiştir.

Çizelge 8.61. Fore kazıkların çekme durumunda izin verilen maksimum deplasman odaklı yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

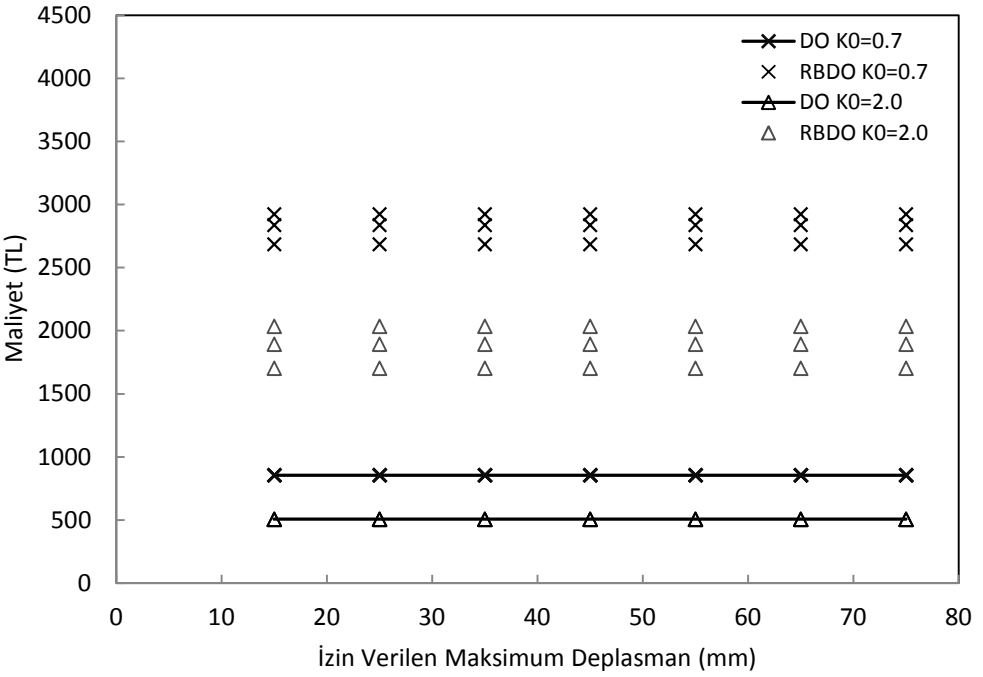
Ψ_{up}^{ULS}	m_{k0}	COV_{k0}	δ_{maks} (mm)	D (m)	B (m)	Maliyet (TL)
0.41	0.7	0.4	15	7.32	1.00	2684
0.37	0.7	0.6	15	7.73	1.00	2836
0.35	0.7	0.8	15	7.96	1.00	2922
0.38	2.0	0.4	15	4.64	1.00	1704
0.31	2.0	0.6	15	5.16	1.00	1894
0.27	2.0	0.8	15	5.55	1.00	2035
0.41	0.7	0.4	25	7.32	1.00	2684
0.37	0.7	0.6	25	7.73	1.00	2836
0.35	0.7	0.8	25	7.96	1.00	2922
0.38	2.0	0.4	25	4.64	1.00	1704
0.31	2.0	0.6	25	5.16	1.00	1894
0.27	2.0	0.8	25	5.55	1.00	2035
0.41	0.7	0.4	35	7.32	1.00	2684
0.37	0.7	0.6	35	7.73	1.00	2836
0.35	0.7	0.8	35	7.96	1.00	2922

Çizelge 8.61. (Devam) Fore kazıkların çekme durumunda izin verilen maksimum deplasman odaklı yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

Ψ_{up}^{ULS}	m_{k0}	COV_{k0}	δ_{maks} (mm)	D (m)	B (m)	Maliyet (TL)
0.38	2.0	0.4	35	4.64	1.00	1704
0.31	2.0	0.6	35	5.16	1.00	1894
0.27	2.0	0.8	35	5.55	1.00	2035
0.41	0.7	0.4	45	7.32	1.00	2684
0.37	0.7	0.6	45	7.73	1.00	2836
0.35	0.7	0.8	45	7.96	1.00	2922
0.38	2.0	0.4	45	4.64	1.00	1704
0.31	2.0	0.6	45	5.16	1.00	1894
0.27	2.0	0.8	45	5.55	1.00	2035
0.41	0.7	0.4	55	7.32	1.00	2684
0.37	0.7	0.6	55	7.73	1.00	2836
0.35	0.7	0.8	55	7.96	1.00	2922
0.38	2.0	0.4	55	4.64	1.00	1704
0.31	2.0	0.6	55	5.16	1.00	1894
0.27	2.0	0.8	55	5.55	1.00	2035
0.41	0.7	0.4	65	7.32	1.00	2684
0.37	0.7	0.6	65	7.73	1.00	2836
0.35	0.7	0.8	65	7.96	1.00	2922
0.38	2.0	0.4	65	4.64	1.00	1704
0.31	2.0	0.6	65	5.16	1.00	1894
0.27	2.0	0.8	65	5.55	1.00	2035
0.41	0.7	0.4	75	7.32	1.00	2684
0.37	0.7	0.6	75	7.73	1.00	2836
0.35	0.7	0.8	75	7.96	1.00	2922
0.38	2.0	0.4	75	4.64	1.00	1704
0.31	2.0	0.6	75	5.16	1.00	1894
0.27	2.0	0.8	75	5.55	1.00	2035

Not: V = 400 kN, ϕ' = 35°, E_s = 50 MPa, γ = 20 kN/m^3, ULS: Kulhawy taşıma gücü, SLS: Kulhawy oturma yöntemi

Çizelge 8.61'de analiz edilen örnek durum için izin verilen maksimum deplasmanın deterministik ve yük, dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonları üzerinde etkisinin olmadığı görülmektedir. COV_{k0} %40'dan %80'e yükselmesi k_0 = 0.7 değerinde maliyeti %9 (2684 TL, 2922 TL), k_0 = 2.0 değerinde % 19 (1704 TL, 2035 TL) artırmaktadır.

Şekil 8.36. Fore kazıkların çekme durumunda deterministik optimizasyonu ile yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonlarının izin verilen maksimum deplasman odaklı maliyet karşılaştırması

8.5.7. Birim fiyat odaklı güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

Birim fiyatların 2008 – 2011 yıllarında değişen değerleri için gerçekleştirilen yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonları Çizelge 8.62'de, güvenlik katsayısı 3 kullanılarak elde edilen deterministik optimizasyon sonuçları ile yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı optimizasyon sonuçlarının birim fiyat yılı odaklı maliyet karşılaştırması Şekil 8.37'de gösterilmiştir.

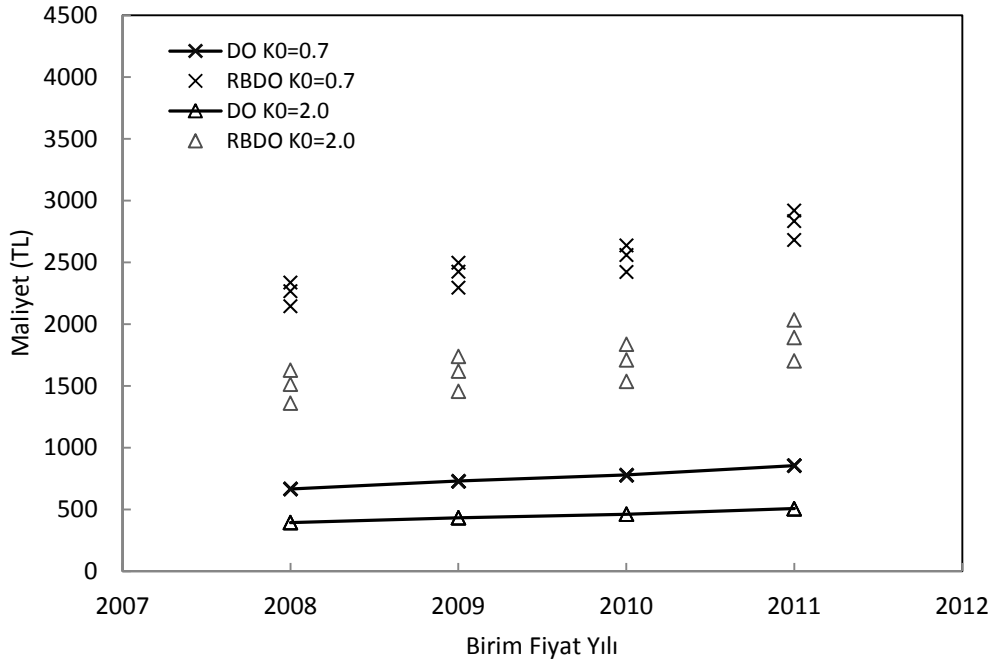
Çizelge 8.62. Fore kazıkların çekme durumunda birim fiyat odaklı yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

Ψ_{up}^{ULS}	m_{k0}	COV_{k0}	Birim fiyat	D (m)	B (m)	Maliyet (TL)
0.41	0.7	0.4	2008	7.32	1.00	2148
0.37	0.7	0.6	2008	7.73	1.00	2269
0.35	0.7	0.8	2008	7.96	1.00	2338
0.38	2.0	0.4	2008	4.64	1.00	1363
0.31	2.0	0.6	2008	5.16	1.00	1515
0.27	2.0	0.8	2008	5.55	1.00	1628

Çizelge 8.62. (Devam) Fore kazıkların çekme durumunda birim fiyat odaklı yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu

Ψ_{up}^{ULS}	m_{k0}	COV_{k0}	Birim fiyat	D (m)	B (m)	Maliyet (TL)
0.41	0.7	0.4	2009	7.32	1.00	2297
0.37	0.7	0.6	2009	7.73	1.00	2427
0.35	0.7	0.8	2009	7.96	1.00	2500
0.38	2.0	0.4	2009	4.64	1.00	1458
0.27	2.0	0.8	2009	5.55	1.00	1741
0.41	0.7	0.4	2010	7.32	1.00	2425
0.37	0.7	0.6	2010	7.73	1.00	2562
0.35	0.7	0.8	2010	7.96	1.00	2639
0.38	2.0	0.4	2010	4.64	1.00	1539
0.31	2.0	0.6	2010	5.16	1.00	1711
0.27	2.0	0.8	2010	5.55	1.00	1838
0.41	0.7	0.4	2011	7.32	1.00	2684
0.37	0.7	0.6	2011	7.73	1.00	2836
0.35	0.7	0.8	2011	7.96	1.00	2922
0.38	2.0	0.4	2011	4.64	1.00	1704
0.31	2.0	0.6	2011	5.16	1.00	1894
0.27	2.0	0.8	2011	5.55	1.00	2035

Not: V = 400 kN, ϕ' = 35°, E_s = 50 MPa, δ_{maks} = 25 mm, γ = 20 kN/m^3, ULS: Kulhawy, SLS: Kulhawy

Şekil 8.37. Fore kazıkların çekme durumunda deterministik optimizasyonu ile yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonlarının birim fiyat odaklı maliyet karşılaştırması

2008 yılının birim fiyatları ve k_0 = 0.7 için deterministik optimizasyonda temel boyutları B = 0.20 m, D = 19.44 m, maliyeti 667 TL iken, yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonunda COV_{k0} %60 için temel boyutları B = 1.00 m, D = 7.73 m ve maliyet 2269 TL ile artış %240, 2011 yılının birim fiyatlarına göre deterministik optimizasyonda temel boyutları 2008 yılı ile aynı ve maliyeti 856 TL iken, yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonunda COV_{k0} %60 için temel boyutları 2011 yılı ile aynı ve maliyet 2836 TL ile artış %231 olarak belirlenmiştir. Birim fiyat yılının değişmesi deterministik ve LRFRBDO'da temel boyutlarını değiştirmemiştir. RBDO'da maliyet ve temel boyutları sadece COV_{k0} ile değişmektedir. Maliyetlerde her iki optimizasyon yöntemi içinde yaklaşık lineer olan bir artış söz konusudur. Birim fiyat aynı iken COV_{k0}'ın %40'dan %80'e çıkması maliyeti k_0 = 2.0 için %9; k_0 = 0.7 için %20 artırmaktadır ve bu durum birim fiyatın hangi yıla göre hesaplandığından bağımsız olarak gerçekleşmiştir.

8.6. Özet

Bu bölümde sığ temellerin basınç ve deprem kuvvetleri etkisinde güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu yük, dayanım katsayıları (LRFRBDO) ve genetik algoritma (GABRO) yöntemleriyle, fore kazıkların basınç ve çekme kuvvetleri etkisinde güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu ise yük ve dayanım katsayıları yöntemleriyle incelenmiştir. Sığ temellerin LRFRBDO yönteminde hedef güvenilirlik indeksini sağlanması için basınç yükleri etkisinde Çizelge 8.1'deki direnç faktörleri, deprem yükleri etkisinde D / B = 0.00 – 0.25 için Şekil 6.2, Şekil 6.3, Şekil 6.4, Şekil 6.5, Şekil 6.6, D / B = 0.25 – 0.50 için, Şekil 6.7, Şekil 6.8, Şekil 6.9, Şekil 6.10, Şekil 6.11, D / B = 0.50 – 0.75 için, Şekil 6.12, Şekil 6.13, Şekil 6.14, Şekil 6.15, Şekil 6.16, D / B = 0.75 – 1.00 için Şekil 6.17, Şekil 6.18, Şekil 6.19, Şekil 6.20 ve Şekil 6.21'deki sismik direnç faktörleri kullanılmıştır. Sığ temellerin basınç ve deprem yükleri altında GABRO çalışmaları için optimizasyon kısıtlarının hepsi ceza fonksiyonu yardımıyla amaç fonksiyonuna etkitilmiştir. Fore kazıklar için ise Phoon ve ark. (1995) tarafından geliştirilen basınç yüklerinde Çizelge 8.47, çekme yükleri altında Çizelge 8.55'deki direnç faktörlerini kullanarak

ULS kriterine göre güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu gerçekleştirilmiştir. Optimizasyon sonuçları elastisite modülü, efektif içsel sürtünme açısı, düşey yük, birim hacim ağırlık, güvenlik katsayısı, izin verilen maksimum deplasman, birim fiyat ve deprem durumunda yatay yükün düşey yüke oranı odaklı olarak değerlendirilmiştir. Yedinci bölümde elde edilen deterministik optimizasyon sonuçları ile yük dayanım ve genetik algoritmayla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu sonuçları karşılaştırılmıştır.

Sığ temellerin basınç yükleri etkisinde Kulhawy taşıma gücü ve Burland Burbidge oturma tahmin yöntemleriyle incelenen değerler aralığında göre tasarımda en etkili olan değişken, LRFRBDO için elastisite modülü ile korele olan efektif içsel sürtünme açısı, en etkisiz olan ise izin verilen maksimum deplasmandır. GABRO analizlerinde en etkili olan değişken elastisite modülü ile korele olmayan efektif içsel sürtünme açısı, en etkisiz ise birim fiyat yılıdır.

Sığ temellerin deprem kuvvetleri etkisinde incelenen değerler aralığındaki sonuçlarına göre tasarımda en etkili - etkisiz değişken LRFRBDO için E_s - ϕ' korelasyonunun olmadığı efektif içsel sürtünme açısı – izin verilen maksimum deplasman, GABRO için elastisite modülü – izin verilen maksimum deplasmandır.

Fore kazıkların basınç kuvvetleri etkisinde Kulhawy taşıma gücü, Kulhawy oturma tahmin yöntemlerine göre analiz edilen değerlerinde LRFRBDO için optimizasyonda en etkili olan değişken, elastisite modülü ile korele olan efektif içsel sürtünme açısı, en etkisiz olan ise izin verilen maksimum deplasmandır.

Fore kazıkların drenajlı çekme yüklemesi için analiz edilen değerlerinde LRFRBDO'da en etkili olan değişken, birim hacim ağırlık, en etkisiz olan ise izin verilen maksimum deplasmandır.

9. SONUÇ VE ÖNERİLER

9.1. Giriş

Geleneksel tasarım yöntemlerinde, geoteknik belirsizliklerin tasarım üzerindeki zaafiyetlerinin güvenlik katsayısı kullanılarak karşılanması hedeflenmektedir. Ancak güvenlik katsayısı uygulaması, belirsizliklerin hangi derecede güvenli hale getirildiğinin nicel bir ölçüsünü vermez. Güvenilirliğe dayalı tasarım belirsizlikleri dikkate alır fakat belirsizliklerin bir maliyeti vardır ve güvenilirliğe dayalı tasarım minimum maliyeti garanti etmez. Diğer taraftan tasarımın ULS, SLS ve geometrik kısıtlarının göz önüne alınarak en düşük ekonomik maliyette tasarlanması güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyon işlemini adres göstermektedir. Güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu bir yapının istenilen güvenilirlik seviyesinde en ekonomik tasarım parametrelerinin seçilmesinden ibarettir.

Bu tez kapsamında kohezyonsuz zeminde yer alan temellerin güvenilirliğe dayalı tasarımının yapılabilmesi gerekli olan geoteknik analiz parametreleri tanımlanarak ortalama ve varyans katsayısı gibi istatistiksel özellikleri literatür araştırmasıyla saptanmıştır. Yüzeysel ve derin temellerin taşıma gücü ve oturma analiz yöntemleri irdelenmiş ve MATLAB ortamında programlanmıştır. Rastsal değişkenin temel özellikleri tanımlanarak, güvenilirlik indeksini hesaplama yöntemlerinden Monte Carlo benzetimi ve birinci derece güvenilirlik yöntemi açıklanmıştır. Örnek bir binaya etkiyen istatistiksel ölü, hareketli, rüzgar, kar ve deprem yükleri Monte Carlo benzetimi ile saptanmıştır. Optimizasyon ve güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu yöntemleri özetlenmiştir. MATLAB ortamında optimizasyon, yük dayanım katsayılarıyla ve genetik algoritmayla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu programlanmıştır. Kohezyonsuz zemindeki sığ temellerin sismik yükler altında güvenilirliğe dayalı tasarımı gerçekleştirilerek direnç faktörleri hesaplanmıştır. Kohezyonsuz zemindeki sığ temellerin basınç ve deprem yükleri etkisinde, deterministik optimizasyon tasarımı, yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım ve genetik algoritmayla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu yöntemleriyle araştırılmıştır. Fore kazıkların ise basınç ve çekme

kuvvetleri etkisinde deterministik optimizasyonu ile yük ve dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu irdelenmiştir. Optimizasyon çalışmalarında birim fiyat yılı odaklı karşılaştırma yapılmayan durumlar hariç diğer bütün durumlarda 2011 yılı birim fiyatları kullanılmıştır.

9.2. Yapay Sinir Ağları

Üçüncü bölümde sığ temellerin taşıma gücü Terzaghi (1943), Meyerhof (1963), Hansen (1970), Vesic (1975) ve Kulhawy (1983) yöntemleri ile irdelenerek MATLAB ortamında programlanmıştır. Çizelge 3.5'de ölçümlere dayanan sığ temel verilerinin geleneksel taşıma gücü yöntemleri ile değerlendirmesi sonucuna Hansen, Vesic, Meyerhof, Terzahgi ve Kulhawy yöntemleri için sırasıyla belirleme katsayısı (R^2) 0.87, 0.89, 0.88, 0.85, 0.90; ortalama mutlak hata değerleri (MAE) 155.6 kPa, 115.5 kPa, 100.7 kPa, 109.3 kPa, 115.3 kPa; hata karelerinin ortalamasının karekökü (RMSE) değerleri ise 302.3 kPa, 236.3 kPa, 188.3 kPa, 254.5 kPa, 240 kPa olarak saptanmıştır. Geleneksel yöntemler içerisinde en iyi tahmin yapan yöntem olan Kulhawy (1983) yöntemi R^2 = 0.90, MAE = 115.3 kPa, RMSE = 240 kPa değerlerinde tahmin yapmaktadır. Bu durum yapar sinir ağları (YSA) ile sığ temellerin taşıma gücünün tahmini için bir model geliştirilmesine öncü olmuştur. Geliştirilen YSA tahmin modelinin Çizelge 3.5'deki verilere göre, R^2 = 0.99, MAE = 38.6 kPa, RMSE = 19.6 kPa doğrulukta tahmin yaptığı belirlenmiştir.

Fore kazıkların taşıma gücü Nordlund (1963), efektif gerilme (1997) ve Kulhawy (1983) yöntemleri ile irdelenerek MATLAB ortamında programlanmıştır. Çizelge 3.15'deki ölçümlere dayanan fore kazıkların taşıma gücü verileri için Nordlund, efektif gerilme ve Kulhawy yöntemlerinin R^2 değerleri sırasıyla 0.68, 0.66, 0.78; MAE değerleri 5746 kPa, 27104 kPa, 8344 kPa; RMSE değerleri ise 11640 kPa, 64591 kPa, 21999 kPa olarak saptanmıştır. Geleneksel yöntemler içerisinde en iyi tahmin yapan yöntem olan Kulhawy (1983) yöntemidir. YSA ile fore kazıkların taşıma gücü tahmini yöntemi geliştirilerek Çizelge 3.15'deki verilere göre yöntemin R^2 = 0.91, MAE = 1241 kPa, RMSE = 1754 kPa doğrulukta tahmin yaptığı ve Kulhawy (1983) yönteminden daha iyi sonuçlar verdiği belirlenmiştir.

Dördüncü bölümde sığ temellerin oturması Mayne Poulos (1999), Peck Bazaraa (1969), Burland Burbidge (1985), Schmertmann (1978) yöntemleri ile incelenerek MATLAB ortamında programlanmıştır. Bu yöntemlere göre Çizelge 4.2'deki sığ temel oturma verilerinin değerlendirilmesi sonucunda R^2 değerleri sırasıyla 79.5 mm, 72.9 mm, 17.8 mm, 50.5 mm; MAE değerleri 0.49, 0.18, 0.61, 0.22; RMSE değerleri ise 35.6 mm, 23.6 mm, 8.6 mm, 19.1 mm olarak saptanmıştır. YSA ile sığ temellerin oturma tahmini yöntemi 426 adet veri kullanılarak R^2 = 0.89, MAE = 5.5 mm, RMSE = 9.6 mm doğrulukta tahmin yaptığı ve en iyi geleneksel oturma tahmin yöntemi olan Burland Burbidge'dan (1988) daha iyi sonuçlar verdiği belirlenmiştir. Fore kazıkların basınç kuvvetleri etkisinde oturması Kulhawy (1983), Randolph Worth (1978) ve çekme kuvvetlerinde hareketi ise Kulhawy (1983) yöntemleriyle ele alınarak MATLAB ortamında programlanmıştır.

9.3. Güvenilirliğe Dayalı Tasarım

Beşinci bölümde güvenilirliğe dayalı tasarımın tanımı ve araçları hakkında detaylı bilgi verilmiştir. Tasarım riski yenilme olasılığı ile ölçülebilir. Yenilme olasılığını belirlemek için gerekli temel istatistiksel kavramların tanımları yapılmıştır. Birinci Derece Güvenilirlik Yöntemi (FORM) ve Monte Carlo benzetim yöntemleri tanıtılmıştır. Hedef yenilme olasılığını belirleme yöntemleri tartışılmıştır. Örnek bir bina için Monte Carlo benzetimi ile ölü, hareketli, deprem, kar ve rüzgar yükleri istatistiksel olarak modellenerek belirlenmiştir.

Sığ temellerin deprem kuvvetleri etkisinde güvenilirliğe dayalı tasarımı altıncı bölümde ele alınmıştır. Nihai sınır denge durumundaki güvenilirliğe dayalı tasarım eşitlikleri ULS hedef güvenilirlik indeksi (β_{hedef}) 2.3'ü sağlaması amacıyla kalibre edilmiştir. Sığ temellerin deprem kuvveti etkisindeki kalibrasyonu için aşağıda belirtilen basitleştirilmiş güvenilirliğe dayalı tasarım seçilmiştir:

$$F_{50} = \psi_c^{ULS} Q_{cn} \tag{9.1}$$

Burada F_{50} = 50 yıllık periyod içerisinde temele gelebilecek toplam yük, ψ_c^{ULS} = D / B = 0.00 – 0.25 için Şekil 6.2, Şekil 6.3, Şekil 6.4, Şekil 6.5, Şekil 6.6, D / B = 0.25 – 0.50 için, Şekil 6.7, Şekil 6.8, Şekil 6.9, Şekil 6.10, Şekil 6.11, D / B = 0.50 – 0.75 için, Şekil 6.12, Şekil 6.13, Şekil 6.14, Şekil 6.15, Şekil 6.16, D / B = 0.75 – 1.00 için Şekil 6.17, Şekil 6.18, Şekil 6.19, Şekil 6.20 ve Şekil 6.21'deki sismik direnç faktörleri, Q_{cn} = nominal net taşıma gücüdür. Eşitlik kullanılarak elde edilen hedef güvenilirlik indeksinden ortalama sapma değerleri D/B = 0 - 0.25, D/B = 0.25 - 0.50, D/B = 0.50 - 0.75, D/B = 0.75 - 1 için sırasıyla 0.165, 0.170, 0.173 ve 0.176'dır.

9.4. Deterministik Optimizasyon

Yedinci bölümde asgari ekonomide yapım maliyeti göz önünde bulundurularak tasarım yaklaşımı uygulanmıştır. Bu yaklaşım optimizasyon işlemi olarak ifade edilir ve amacı yapım maliyetini en aza indirmektir. Tasarım parametreleri optimizasyon değişkenleri olarak davranır ve ULS, SLS, geometri gibi tasarım gerekleri ile kısıtlandırılır. Optimizasyon işlemi çözümlendiğinde tasarım değişkenleri bulunmuş olur. Böylelikle temel boyutları sadece tasarım gereklerini karşılamakla kalmaz, minimum yapım maliyetini de sağlamış olur. Tasarım değişkenleri sığ temeller için temel derinliği, temel boyu, temel genişliği iken fore kazıklar için temel boyu ve çapı olarak seçilmiştir.

Sığ temellerin üçüncü ve dördüncü bölümde anlatılan geleneksel taşıma gücü ve oturma tahmin yöntemlerinden en başarılı sonuç verenleri Çizelge 3.7 ve Çizelge 4.5'e göre Kulhawy ve Burland Burbidge geleneksel yöntemleridir. Bu tez kapsamında geliştirilen sığ temellerin YSA taşıma gücü ve YSA oturma analizi yöntemleri ise en iyi istatistiksel tabanlı yöntemlerdir. Bu nedenle sığ temellere ait sonuçların değerlendirilmesinde Kulhawy – Burland Burbidge ve YSA – YSA yöntemleri kullanılmıştır. Fore kazıkların deterministik optimizasyonunda ise Çizelge 3.17'ye göre Kulhawy taşıma gücü ve Kulhawy oturma tahmini yöntemleri en iyi sonucu veren yöntemler olduğundan tercih edilmiştir.

Kohezyonsuz zeminde bulunan sığ temellerin basınç kuvvetleri etkisinde analiz edilen örnek değerlerine göre aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır: Deterministik optimizasyon ULS kriterinin Kulhawy, SLS kriterinin Burland Burbidge yöntemine göre değerlendirmesinde temel maliyeti, elastisite modülünün 10 MPa - 75 MPa arasındaki değişimi için %75, efektif içsel sürtünme açısının 25 - 45° arasındaki değişimi E_s - ϕ' korelasyonunun olmadığı analizler için %83, E_s - ϕ' korelasyonunun olduğu analizler için %78, düşey yükün 7000 kN – 1000 kN arasındaki değişimi için %71, birim hacim ağırlığın 16 – 22 kN/m^3 arasındaki değişimi için %35, izin verilen maksimum deplasmanın 15 – 75 mm arasındaki değişimi için %0, birim fiyatın 2011 – 2008 yılları arasındaki değişimi için %16 azalmaya sebep olmuştur. ULS kriterinin YSA, SLS kriterinin YSA yöntemlerine göre irdelenmesinde temel maliyeti, elastisite modülünün 10 MPa - 75 MPa arasında %66, efektif içsel sürtünme açısının 25 - 45° arasında E_s - ϕ' korelasyonunun olmadığı analizlerde %30, düşey yükün 7000 kN – 1000 kN arasında %82, birim hacim ağırlığın 16 – 22 kN/m^3 arasında %5, izin verilen maksimum deplasmanın 15 – 75 mm arasında %0, birim fiyatın 2011 – 2008 yılları arasında %13 azalmıştır. ULS kriteri Kulhawy, SLS kiteri Burland Burbidge yöntemleri için analiz edilen değerlerde optimizasyonda en etkili olan değişken, efektif içsel sürtünme açısı ile korele olmayan elastisite modülü, en etkisiz olan ise izin verilen maksimum deplasmandır.

Türkiye, A.B.D. ve Çin birim fiyatlarıyla sığ temellerin deterministik optimizasyonunda örnek analiz değerleri için Çin'e göre Türkiye şartlarındaki maliyetler %82 - %91, A.B.D. şartlarındaki maliyetler %492 - %501 daha fazladır. Ülkelerin birim fiyatları değişmesine rağmen, aynı analiz değerlerinde bulunan temel boyutları Türkiye, A.B.D. ve Çin farketmeksizin aynı kalmıştır.

Kohezyonsuz zeminde bulunan fore kazıkların basınç kuvvetleri etkisinde analiz edilen örnek değerlerine göre aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır: Deterministik optimizasyonda ULS kriterinin Kulhawy, SLS kriterinin Kulhawy yöntemine göre değerlendirmesinde temel maliyeti, elastisite modülünün 10 MPa - 75 MPa arasındaki değişimi için %29, efektif içsel sürtünme açısının 30° - 45° arasındaki

değişimi E_s - ϕ' korelasyonunun olmadığı analizler için %75, E_s - ϕ' korelasyonunun olduğu analizler için %78, düşey yükün 7000 kN – 500 kN arasındaki değişimi için %90, birim hacim ağırlığın 16 – 22 kN/m^3 arasındaki değişimi için %48, izin verilen maksimum deplasmanın 10 – 50 mm arasındaki değişimi için %0, birim fiyatın 2011 – 2008 yılları arasındaki değişimi için %20 azalmıştır. Fore kazıklar için düşey yük optimizasyon sonucunda maliyette %90 azalmaya yol açmasına rağmen geoteknik analiz parametrelerinden birisi olmadığından yukarıdaki sonuçlar içserisinde değerlendirilmemiştir. ULS kriteri Kulhawy, SLS kriteri Burland Burbidge yöntemleri için analiz edilen değerlerde optimizasyonda en etkili olan değişken, efektif içsel sürtünme açısı ile korele olmayan elastisite modülü, en etkisiz olan ise izin verilen maksimum deplasmandır.

Hassasiyet çalışması sonuçlarına göre sığ ve derim temellerin tasarımını kontrol eden en önemli etkenin elastisite modülü olduğu görülmektedir. Bu yüzden saha araştırması sırasında elastisite modülünün belirlenmesine dikkat gösterilmelidir. Örneğin sığ temellerin Kulhawy Burland Burbidge yöntemlerine göre optimizasyonda elastisite modülünün 10 MPa değerinde temel boyutları D = 3.9 m, B = 3.9 m, L = 3.9 m, yapım maliyeti 2566 TL iken 75 MPa'a artması temel boyutlarını D = 1.95 m, B = 1.95 m, L = 1.95 m yaparak yapım maliyetini (641 TL) 1925 TL düşürmüştür. YSA - YSA için aynı elastisite modülü aralığı için yapım maliyeti 810 TL azalmıştır. E_s = 10 MPa – 75 MPa aralığında deterministik tasarım yöntemleri YSA yöntemiyle optimizasyon tasarımının 2.4 katı daha fazla maliyet vermektedir. Aynı paralelde fore kazıkların deterministik tasarım optimizasyonunda elastisite modülünün 10 MPa'dan 75 MPa'a çıkması yapım maliyetini 4450 TL'den 3137 TL'ye düşürmüştür.

Efektif içsel sürtünme açısının artan değerleri optimizasyon sonuçlarına göre temel boyutlarını ve maliyetini doğrusal olmayan şekilde azaltmaktadır. Örneğin sığ temellerde efektif içsel sürtünme açısının 25° - 45° arasında artan değerleri Kulhawy - Burland Burbidge yöntemlerine göre deterministik optimizasyonda maliyeti 1495 TL'den 247 TL'ye düşürerek 1248 TL, YSA – YSA için 169 TL azaltmıştır. Efektif

sürtünme açısı ile elastisite modülü değerlerinin korelasyonlu olarak değiştiği durumda efektif içsel sürtünme açısının 35°'den 45°'ye yükselmesi maliyeti 829 TL, Kulhawy – YSA için 384 TL azaltmıştır. Fore kazıklarda ise efektif içsel sürtünme açısının 25° - 45° arasındaki değişimi 4418 TL (5584 TL - 1166 TL) maliyette azalmaya yol açmaktadır.

Sığ temellerde Kulhawy – Burland Burbidge yöntemine göre birim hacim ağırlık değerinin 16 kN/m^3'den 22 kN/m^3'e yükselmesi yapım maliyetini 312 TL, YSA – YSA için 22 TL azaltmaktadır. Fore kazıklar için birim hacim ağırlığın 16 kN/m^3 ile 22 kN/m^3 arasındaki değerleri maliyeti 5112 TL'den 2642 TL'ye düşürmüştür.

Sığ temel ve fore kazıklarda güvenlik katsayısının artması yapım maliyetini doğrusal olarak artırmaktadır. Örneğin sığ temellerde güvenlik katsayısının 2 ile 4 arasında değişen değeri maliyeti 312 TL, YSA – YSA için 294 TL artırmaktadır. Fore kazıklarda güvenlik katsayısının 2 ile 4 arasındaki değerleri maliyeti 2546 TL ile 4819 TL arasında vermektedir.

Sığ temelin optimizasyonunda izin verilen maksimum deplasman değerinin seçilen oturma tahmin yöntemine göre belirli bir eşik değere (25 mm - 35 mm) kadar artması yapım maliyetini azaltmıştır. Kulhawy – Burland Burbidge ve YSA – YSA yöntemleri için ise 15 mm - 75 mm arasında değişen değerinin yapım maliyetinde bir etkisi bulunmamaktadır. Fore kazıklarda izin verilen maksimum deplasmanın 10 mm ile 50 mm arasındaki değerleri yapım maliyetini (3137 TL) değiştirmemiştir.

Sığ temellerin optimizasyonunda birim fiyatın 2008 yılındaki değerleri ile 2011 yılındaki değerlerine göre yapılan deterministik optimizasyon sonucunda temel boyutları D = 1.95 m , B = 1.95 m, L = 1.95 m ile sabit kalırken yapım maliyeti 88 TL, YSA – YSA için 55 TL artmıştır. Fore kazıkların birim fiyatın 2008 ile 2011 yılları arasındaki değerleri 2518 TL'den 3137 TL'ye yükselmiştir.

Sığ temellerde deprem kuvvetlerinin etkisi değerlendirilecek olursa, yatay yükün düşey yüke oranının 0.5'den 0.0'a inmesi maliyeti %90 (6303TL, 641TL) azaltmıştır. k_h parametresinin yapım maliyetini oldukça fazla etkilemesinin sebebi deprem kuvvetleri etkisinde taşıma gücü faktörlerinin azalmasıdır.

9.5. Güvenilirliğe Dayalı Tasarım Optimizasyonu

Sekizinci bölümde sığ temellerin deprem ve basınç yükleri altında yük dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu ve fore kazıkların basınç ve çekme yükleri etkisinde hedef güvenilirlik seviyesi için ULS, SLS ve geometri kısıtları yerine getirilerek minimum maliyette tasarım parametreleri hesaplanmıştır. Güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonuyla ilgili yapılan araştırmalar aşağıda özetlenmiştir.

Kohezyonsuz zeminde bulunan sığ temellerin basınç kuvvetleri etkisinde ULS hedef güvenilirlik indeksi 3.2, COVϕ %5 - %20 aralığında alınmıştır. ULS kriteri Kulhawy, SLS kriteri Burland Burbidge yöntemleriyle örnek değerlere göre analiz edilerek aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Yük, dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu (LRFRBDO) ve genetik algoritmayla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu (GABRO) analizleri neticesinde temel maliyeti sırasıyla, elastisite modülünün 10 MPa - 75 MPa arasındaki değişimi için %75, %78, efektif içsel sürtünme açısının 30 - 45° arasındaki değişimi E_s - ϕ' korelasyonunun olmadığı analizler için %69, %84, E_s - ϕ' korelasyonunun olduğu analizler için %92, %82, düşey yükün 2500 kN – 500 kN arasındaki değişimi için %66, %85, birim hacim ağırlığın 16 – 22 kN/m^3 arasındaki değişimi için %41, %74, izin verilen maksimum deplasmanın 15 – 75 mm arasındaki değişimi için %8, %59, birim fiyatın 2011 – 2008 yılları arasındaki değişimi için %21, %21 azalmıştır. LRFRDO ile efektif içsel sürtünme açısı varyans katsayısı (COV_ϕ) %5 - %20 aralığının maliyet üzerindeki etkisine bakılacak olursa aynı hassasiyet değerleri için elastisite modülünde %1 - %8, elastisite modülü ile korele

olan ve olmayan efektif içsel sürtünme açısında %3 - %4, düşey yükte %4, birim hacim ağırlıkta %4, izin verilen maksimum deplasmanda ve birim fiyat yılında %8 artışa sebep olmaktadır. GABRO ile COV_{ϕ} %5 - %20 aralığı aynı hassasiyet değerleri için elastisite modülünde %50 - %60, efektif içsel sürtünme açısı ile korele olmayan elastisite modülünde %53 - %70, efektif içsel sürtünme açısı ile korele olan elastisite modülünde %50 - %70, düşey yükte %56 - %60, birim hacim ağırlıkta, izin verilen maksimum deplasmanda ve birim fiyat yılında %60 maliyeti artırmaktadır.

Bu bölümdeki hassasiyet çalışması sonuçlarında performans fonksiyonunun direnç tarafındaki değişkenleri değerlendirilmiştir. Bu sebeple düşey yük, yükleme-direnç dengesinin yükleme tarafında olduğundan etkili-etkisiz değişken olarak değerlendirilmemiştir.

Kulhawy taşıma gücü, Burland Burbidge oturma tahmin yöntemleriyle analiz edilen değerlerde optimizasyonda en etkili olan değişken, LRFRBDO için elastisite modülü ile korele olan efektif içsel sürtünme açısı, en etkisiz olan ise izin verilen maksimum deplasmandır. GABRO analizlerinde en etkili olan değişken elastisite modülü ile korele olmayan efektif içsel sürtünme açısı, en etkisiz ise birim fiyat yılıdır.

Örneğin basınç kuvvetleri etkisindeki sığ temellerin yük dayanım katsayılarıyla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonunda E_s = 70 MPa değerinde efektif içsel sürtünme açısı varyans katsayısınn %5'den %20'e çıkması maliyeti 57 TL (641 TL, 698 TL) artırmaktadır. Efektif içsel sürtünme açısı 30° değerinde COVϕ'nin %5'den %20'e çıkması maliyeti 53 TL (888 TL, 941 TL) yükseltirken, ϕ' = 45 değerinde COV değişmi maliyeti etkilememektedir. Düşey yükün 500 kN değerinde COVϕ değişimi maliyeti 19 TL (239 TL, 258 TL) etkilerken, V = 2500 kN değerinde COVϕ'nin %5 ile %20 artması 57 TL (641 TL, 698 TL) yükseltmiştir. Birim hacim ağırlığın 16 kN/m^3 değerinde COVϕ %5 - %20 değişimi 81 TL (884 TL, 965 TL) artırırken, γ = 22 kN/m^3 değerinde COVϕ %5 - %20 değişimi 51 TL (572 TL, 623 TL) etkilemektedir. Güvenlik katsayısı ve izin verilen maksimum deplasman güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonunu etkilemezken COVϕ değerinin %5 -

%20 değişimi 57 TL (641 TL, 698 TL) maliyeti değiştirmektedir. Birim fiyatların 2008 yılında COVϕ %5 - %20 arasındaki değişimi için 49 TL (553 TL, 602 TL) maliyet artışı oluşturmaktadır.

Kohezyonsuz zemindeki sığ temellerin deprem kuvvetleri etkisinde güvenlik katsayısı 3 kullanılarak deterministik optimizasyonu, ULS hedef güvenilirlik indeksi 2.3, COVϕ %5 için yük, dayanım katsayılarıyla ve genetik algoritmayla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonları Kulhawy taşıma gücü, Burland Burbidge oturma tahmin yöntemleriyle irdelenerek aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Temel maliyeti, DO, LRFRBDO ve GABRO sonuçlarına göre sırasıyla, elastisite modülünün 10 MPa - 70 MPa arasında %62, %71, %74, efektif içsel sürtünme açısının 30 - 45° arasında E_s - ϕ' korelasyonunun olmadığı analizler için %76, %77, %68, E_s - ϕ' korelasyonunun olduğu analizler için %92, %92, %93, düşey yükün 2500 kN – 500 kN arasında %76, %75, %75, birim hacim ağırlığın 16 – 22 kN/m^3 arasında %36, %36, %36, izin verilen maksimum deplasmanın 15 – 75 mm arasında %0, %0, %0, birim fiyatın 2011 – 2008 yılları arasında %14, %14, %14 azalmıştır. Yukarıdaki sonuçlara göre tasarımda en etkili - etkisiz değişken LRFRBDO için E_s - ϕ' korelasyonunun olmadığı efektif içsel sürtünme açısı – izin verilen maksimum deplasman, GABRO için elastisite modülü – izin verilen maksimum deplasmandır.

Deprem kuvvetleri etkisindeki sığ temelin COVϕ = %5 değerinde yatay yükün düşey yüke oranının (k_h) 0.4 - 0.0 arasındaki değişimi maliyeti DO için %80, LRFRBDO için %91, GABRO için %76 düşürmüştür. ϕ = 35°, V = 2500kN, γ = 20 kN/m^3, k_h = 0.1 değerleri için, COVϕ = %5 - %20 arasındaki değişimi temel maliyetinde LRFRBDO için %55, GABRO için %53 azaltmıştır.

Örneğin COVϕ = %5, k_h = 0.1 kullanılarak deprem kuvvetleri etkisindeki sığ temellerin genetik algoritmayla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonunda efektif içsel sürtünme açısı 30° değerinde 45° çıkması maliyeti 660 TL (973 TL, 313 TL) düşürmektedir. Düşey yükün 500 kN değerinden 4500 kN değerine çıkması 731 TL

(249 TL, 980 TL) ek maliyet getirmektedir. Birim hacim ağırlığın 16 kN/m^3 ile 22 kN/m^3 arasındaki değişimi maliyeti 331 TL (933 TL, 602 TL) artırmaktadır.

Sığ temellerin basınç kuvvetleri etkisinde güvenilirliğe dayalı tasarımı efektif içsel sürtünme açısı varyans katsayısı yüksek değerlerinin, GABRO yönteminde, LRFRBDO yöntemine göre maliyeti daha fazla artırdığı tespit edilmiştir. İki yöntem arasındaki maliyet farkının sebepleri için yük ve dayanım katsayılarıyla tasarımda, hedef güvenilirlik indeksinden sapma değerlerine paralel olarak yöntemden kaynaklanan direnç katsayılarının hesaplanması, genetik algoritmayla yapılan analizlerde yükleme için yapılan Monte Carlo benzetimlerinin, yük ve dayanım katsayıları ile tasarımlar sırasında aynı değerlerde ve dağılımda alınmamış olabileceği değerlendirilmektedir. Deprem kuvvetleri etkisindeki sığ temellerin güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonunda yük, dayanım katsayıları ve genetik algoritma yöntemleriyle COVϕ'nin yüksek değerlerinde bile maliyetin birbirine yakın olduğu belirlenmiştir. Bu durumun sebebinin ise deprem kuvvetleri etkisindeki sığ temellerin güvenilirliğe dayalı tasarımı direnç faktörleri bulunmasında kullanılan belirsizlik değerleri ve hesaplamalarının genetik algoritmada kullanılanlarla aynı olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Ayrıca GABRO yönteminde kısıtların ceza fonksiyonuna çevrilmesi durumunda sonuçların hatalı çıkması ihtimaline karşı önlem alınmıştır. Bu amaçla GABRO yönteminde amaç fonksiyonu kısıtlı ve kısıtsız halde hesaplattırılarak, ceza fonksiyonuna dönüştürülen kısıtların dikkate alınıp alınmadığı kontrol edilmiştir.

Kohezyonsuz zeminde bulunan fore kazıkların basınç yükleri etkisinde ULS hedef güvenilirlik indeksi 3.2, COVϕ %5 - %20 aralığında, ULS kriteri Kulhawy, SLS kriteri Kulhawy yöntemlerine göre analiz edilmiştir. Yük ve dayanım katsayılarıyla RBDO analizleri neticesinde temel maliyeti, elastisite modülünün 10 MPa - 70 MPa arasındaki değişimi için %50, efektif içsel sürtünme açısının 30 - 45° arasındaki değişimi E_s - ϕ' korelasyonunun olmadığı analizler için %75, E_s - ϕ' korelasyonunun olduğu analizler için %78, düşey yükün 4000 kN – 500 kN arasındaki değişimi için %79, birim hacim ağırlığın 16 – 22 kN/m^3 arasındaki değişimi için %61, izin verilen

maksimum deplasmanın 15 – 75 mm arasındaki değişimi için %25, birim fiyatın 2011 – 2008 yılları arasındaki değişimi için %40 azalmıştır. Efektif içsel sürtünme açısı varyans katsayısı %5 - %20 aralığının maliyet üzerindeki etkisine bakılacak olursa aynı hassasiyet aralıkları için elastisite modülünde %25 - %34, efektif içsel sürtünme açısı ile korele olmayan elastisite modülünde %4 - %26, efektif içsel sürtünme açısı ile korele olan elastisite modülünde %4 - %28, düşey yükte %21 - %27, birim hacim ağırlıkta %25, izin verilen maksimum deplasmanda ve birim fiyat yılında %25 artışa sebep olduğu görülmektedir. Kulhawy taşıma gücü, SLS Burland Burbidge oturma tahmin yöntemleriyle analiz edilen değerlerde optimizasyonda en etkili olan değişken, elastisite modülü ile korele olan efektif içsel sürtünme açısı, en etkisiz olan ise izin verilen maksimum deplasmandır.

Örneğin fore kazıkların basınç kuvvetleri etkisinde güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonunda E_s = 20 MPa değerinde varyans katsayısınn %5'den %20'e çıkması maliyeti 1219 TL (2739 TL, 3958 TL) artırmaktadır. Efektif içsel sürtünme açısı 30° değerinde COVϕ'nin %5'den %20'e çıkması maliyeti 1263 TL (4577 TL, 5840 TL) artırırken, ϕ = 45 değerinde COV değişimi maliyeti etkilememektedir. Düşey yük 500 kN değerinde COVϕ değişimi maliyeti etkilemezken, V= 4000 kN değerinde COVϕ'nin %5 ile %20 artması 1907 TL (5167 TL, 7074 TL) yükseltmiştir. Birim hacim ağırlığın 16 kN/m^3 dğerinde COVϕ %5 - %20 değişimi 1429 TL (4407 TL, 5836 TL) artırırken, gamma = 22 kN/m^3 değerinde COVϕ %5 - %20 değişimi 793 TL (2303 TL, 3096 TL) etkilemektedir. İzin verilen maksimum deplasman ve güvenlik katsayısı güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonunu etkilemezken COVϕ değerinin %5 - %20 değişimi 931 TL (2739 TL, 3670 TL) değiştirmektedir. Birim fiyatların 2008 yılında COVϕ %5 - %20 arasındaki değişimi için 747 TL (2199 TL, 2946 TL) maliyet farkı oluşmuştur.

Kohezyonsuz zemindeki fore kazıkların drenajlı çekme yüklemesi durumunda ULS hedef güvenilirlik indeksi 3.2, yatay gerilme katsayısı (k_0) 0.7, COV_{k0} %40 - %80 aralığında, ULS kriteri Kulhawy, SLS kriteri Kulhawy yöntemlerine göre analiz edilmiştir. DO ve LRFRBDO analizleri neticesinde temel maliyeti sırasıyla, elastisite

modülünün 10 MPa - 70 MPa arasındaki değişimi için %0, %8, efektif içsel sürtünme açısının 30 - 45° arasındaki değişimi E_s - ϕ' korelasyonunun olmadığı analizler için %24, %28, E_s - ϕ' korelasyonunun olduğu analizler için %14, %18, düşey yükün 250 kN – 800 kN arasındaki değişimi için %44, %51, birim hacim ağırlığın 16 – 22 kN/m^3 arasındaki değişimi için %28, %33, izin verilen maksimum deplasmanın 15 – 75 mm arasındaki değişimi için %0, %8, birim fiyatın 2011 – 2008 yılları arasındaki değişimi için %22, %26 azalmıştır. Yatay gerilme varyans katsayısı %40 - %80 aralığının, maliyet üzerindeki etkisine bakılacak olursa tüm hassasiyet değişkenlerinde, k_0 = 0.7 değerinde %8, k_0 = 2.0 değerinde %16 artışa sebep olmaktadır. Kulhawy taşıma gücü, SLS Burland Burbidge oturma tahmin yöntemleriyle analiz edilen değerlerde LRFRBDO'da en etkili olan değişken, birim hacim ağırlık, en etkisiz olan ise izin verilen maksimum deplasmandır.

Örneğin fore kazıkların çekme kuvvetleri etkisinde deterministik ve güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu efektif içsel sürtünme açısının analiz yapılan değerleri için COV_{k0}'nin %40 - %80 değişimi k_0 = 0.7 değerinde %9 (örneğin 2934 TL'den 3195 TL'ye); k_0 = 2.0 değerinde %20 maliyet artışına (örneğin 1868 TL'den 2232 TL'ye) sebep olmaktadır. Birim hacim ağırlığın 16 kN/m^3 - 22 kN/m^3 arasındaki değişimi k_0 = 0.7 değerinde %9; k_0 = 2.0 değerinde %20 ek maliyet getirmektedir. İzin verilen maksimum deplasman ve güvenlik katsayısı güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonunu etkilememektedir. k_0 = 0.7'de, COV_{k0}'nin %40'den %80'ye çıkması maliyeti 238 TL (2684 TL, 2922 TL) artırırken; k_0 = 2.0'da, COV_{k0}'nin %40'den %80'ye çıkması maliyeti 331 TL (1704 TL, 2035 TL) artırmıştır.

Güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu, tasarım parametrelerindeki belirsizliklerin hesaplamalara etkitilerek, tasarımın istenilen güvenilirlik seviyesinde minimum maliyette olmasını sağlar. Geoteknik analiz parametre ve yükleme belirsizliklerinin maliyetini değerlendirme imkanı verir. Belirsizliklerin bir kısmı ek saha araştırması yöntemleriyle azaltılabilir. Güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu ek saha araştırması yapılıp yapılmayacağına karar vermede yardımcı

olan önemli bir yöntemdir. Ek saha araştırmalarına harcanacak miktar kazanılacak getiriden daha az ise bu durum maliyet etkin bir çözümdür.

Güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu hassasiyet çalışması sonucunda geoteknik analiz parametrelerindeki bilinmezliklerin maliyet üzerindeki etkisi belirlenmiştir. Wang (2009) tarafından ortaya koyulan bulgularla uyumlu olarak geoteknik bilinmezlikler arttıkça maliyetde artmaktadır. Geoteknik bilinmezliklerin azaltılmasının maliyet üzerindeki etkisini kıyaslamak için fayda-maliyet analizi yapılmalıdır. Fayda-maliyet analizlerindeki fayda bölümü güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu sonuçları ile hesaplanmalıdır. Maliyet bölümü ise ek saha araştırmaları, deney yapılması ve personel giderlerini içermektedir.

Zeminin doğasındaki değişebilirlik, ölçüm hatası, dönüşüm belirsizliği ve model hatalarından kaynaklanan belirsizliklerden dolayı güvenlik katsayısı kullanılarak gerçekleştirilen tasarımlar, güvenilirliği sağlamayı garanti edemezler. Güvenilirliğe dayalı tasarım ise bu belirsizlikleri dikkate alır. Güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu ise hedeflenen güvenilirlik seviyesinde minimum maliyetde tasarım imkanı verir.

9.6. Gelecekteki Çalışmalar İçin Öneriler

Güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu analitik ve sayısal çözüm yöntemleri gelişim içerisindedir. Sayısal gradyan hesaplama teknikleriyle birlikte güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu sayısal yöntemlerden biriyle hesaplanarak çıkan sonuçların genetik algoritmayla güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu sonuçlarıyla karşılaştırması yerinde olacaktır.

Tez kapsamındaki optimizasyon çalışmalarında yapım maliyeti kazı, kalıp, donatı, beton, dolgu unsurlarıyla ele alınmasına rağmen yapım maliyetini etkilen zaman, ekipman gibi faktörler de bulunmaktadır. Bu faktörler de optimizasyon çalışmasına dahil edilerek çalışma genişletilebilir.

Bu tez çalışması kohezyonsuz zeminde bulunan sığ temeller ve fore kazıklar hedeflenerek yapılmıştır. Kohezyonlu zemindeki temeller ve yanal yük etkisindeki kazıkları konu alan güvenilirliğe dayalı tasarım optimizasyonu araştırmalarının yapılmasının yerinde olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

A.B.Y.Y.H.Y., "Afet Bölgelerinde Yapılacak Yapılar Hakkında Yönetmelik", ***Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, Afet İşleri Genel Müdürlüğü***, ***Ankara***, 5-23 (1998).

Akbas, S.O., "Deterministic and probabilistic assessment of settlements of shallow foundations in cohesionless soils", Doktora Tezi, ***Cornell University***, Ithaca, New York, 54-450 (2007).

Akbas, S.O., Kulhawy, F.H., "Reliability-Based Design Approach for Differential Settlement of Footings on Cohesionless Soils", ***Journal of Geotechnical and Geoenvironmental Engineering***, 135(12): 1779-1788 (2009).

Algermissen, S.T., "Probabilistic estimates of maximum acceleration and velocity in rock in the contiguous United States", ***Open File Rep. No. 82-1033***, ***U.S. Geological Survey***, ***Reston***, 1-20 (1982).

Allen, D.E., "Limit states design: a probabilistic study", ***Canadian Journal of Civil Engineering***, 2(1): 36-49 (1975).

António, C., "A hierarchical genetic algorithm for reliability based design of geometrically non-linear composite structures", ***Composite structures***, 54(1): 37-47 (2001).

Aoues, Y., Chateauneuf, A., "Benchmark study of numerical methods for reliability-based design optimization", ***Structural and Multidisciplinary Optimization***, 41(2): 277-294 (2010).

Arifoğlu, U., "MATLAB simulink ve mühendislik uygulamaları", ***Alfa Yayınları***, İstanbul, 530-744 (2008).

Arora, J.S., "Introduction to optimum design", ***Academic Press***, San Diego, 413-559 (2004).

Arora, J.S., "Optimization of structural and mechanical systems", ***World Scientific Pub Co Inc***, Singapur, 595 (2007).

ASCE 7.05, "Minimum Design Loads for Buildings and Other Structures", ***ASCE 7.05***, ***American Society of Civil Engineers***, ***Reston, VA***, 7-101 (2005).

ASTM D4253, "Standard Test Methods for Maximum Index Density and Unit Weight of Soils Using a Vibratory Table", ***American Society for Testing and Materials***, 1-15 (1989).

ASTM D4254, "Standard Test Methods for Minimum Index Density and Unit Weight of Soils and Calculation of Relative Density", ***American Society for Testing and Materials***, 1-9 (1989).

Au, S.K., Beck, J.L., "Subset simulation and its application to seismic risk based on dynamic analysis", ***Journal of engineering mechanics***, 129(8): 901 (2003).

Babu, G.L., Basha, B.M., "Optimum design of cantilever sheet pile walls in sandy soils using inverse reliability approach", ***Computers and Geotechnics***, 35(2): 134-143 (2008).

Babu, G.L.., Basha, B.M., "Optimum design of cantilever retaining walls using target reliability approach", ***International Journal of Geomechanics***, 8(4): 240-252 (2008).

Babu, G.L.., Basha, B.M., "Inverse reliability based design optimization of cantilever retaining walls", ***3 rd International ASRANet Colloguium***, Glasgow, UK, 1-10 (2006).

Babu, S., Srivastava, A., Murthy, D.S., "Reliability analysis of the bearing capacity of a shallow foundation resting on cohesive soil", ***Canadian geotechnical journal***, 43(2): 217-223 (2006).

Baecher, G.B., "Geotechnical error analysis", ***Special Summer Course 1.60s,***, ***1105***, ***Massachusetts Institute of Technology***, ***Cambridge***, 23-31 (1985).

Baecher, G.B., "Geotechnical Risk Analysis: User's Guide", ***FHWA/RD-87-011***, ***Federal Highway Administration***, 110 (1987).

Baecher, G.B., Christian, J.T., "Reliability and statistics in geotechnical engineering", ***John Wiley & Sons Inc***, Cornwall, 303-430 (2003).

Baecher, G.B., Paté, M.E., Neufville, R. De, "Risk of dam failure in benefit-cost analysis", ***Water Resources Research***, 16(3): 449-456 (1980).

Baldi, G., Bellotti, R., Ghionna, V.N., Jamiolkowski, M., Presti, D.C.F. Lo, "Modulus of sands from CPT and DMT", ***12th Int. Conf. on Soil Mech. and Found. Engrg.***, 1: Balkema, Rotterdam, The Netherlands, 165-170 (1989).

Barakat, S.A., Malkawi, A.I.., Tahat, R.H., "Reliability-based optimization of laterally loaded piles", ***Structural safety***, 21(1): 45-64 (1999).

Barakat, S., Bani-Hani, K., Taha, M.Q., "Multi-objective reliability-based optimization of prestressed concrete beams", ***Structural safety***, 26(3): 311-342 (2004).

Barakat, S., Kallas, N., Taha, M.Q., "Single objective reliability-based optimization of prestressed concrete beams", ***Computers & structures***, 81(26-27): 2501-2512 (2003).

Barker, R.M., Duncan, J.M., Rojiani, K.B., Ooi, P.S.K., Tan, C.K., Kim, S.G., "Manuals for the design of bridge foundations", ***NCHRP Report***, 308 (1991).

Bartlett, F.M., Hong, H.P., Zhou, W., "Load factor calibration for the proposed 2005 edition of the National Building Code of Canada: Statistics of loads and load effects", ***Canadian Journal of Civil Engineering***, 30(2): 429-439 (2003).

Barton, M.E., Cooper, M.R., Palmer, S.N., "Diagenetic alteration and micro-structural characteristics of sands: neglected factors in the interpretation of penetration tests", ***Proc. Conf. Penetration Testing in the UK, ICE***, Birmingham, 57-60 (1988).

Basha, B.M., Babu, G.L.., "Reliability Based Design Optimization of Gravity Retaining Walls", 170: ***ASCE***, 1-10 (2007).

Basha, B.M., Babu, G.L.., "Reliability Based Design Optimization for Internal Stability of Reinforced Soil Structures Using Pseudo Static Method", 186: ***Contemporary Topics in In Situ Testing, Analysis, and Reliability of Foundations***, ***ASCE***, 364-371 (2009).

Basha, B.M., Babu, G.L.., "Optimum Design of Bridge Abutments under Seismic Conditions: Reliability-Based Approach", ***Journal of Bridge Engineering***, 15(2): 183-195 (2010).

Basha, B.M., Babu, G.L.., "Optimum Design for External Seismic Stability of Geosynthetic Reinforced Soil Walls: Reliability Based Approach", ***Journal of Geotechnical and Geoenvironmental Engineering***, 136: 797 (2010).

Bauer, J., Pula, W., "Reliability with respect to settlement limit-states of shallow foundations on linearly-deformable subsoil", ***Computers and Geotechnics***, 26(3-4): 281-308 (2000).

Beckwith, G.H., Bedenkop, D.V., "An Investigation of the Load Carrying Capacity of Drilled Cast-in-place Concrete Piles Bearing on Coarse Granular Soils and Cemented Alluvial Fan Deposits", ***AHD-RD-10-122***, ***Sergent, Hauskins & Beckwith Engineers***, (1973).

Benjamin, J.R., Cornell, C.A., "Probability, statistics, and decision for civil engineers", ***McGraw-Hill***, New York, (1970).

Bergdahl, U., Wennerstrand, F., "Bearing capacity of driven friction piles in loose sand", ***Proceeding of Sixth European Conference***, ***SMFE***, 355-360 (1976).

Berger, J.A., Goble, G.G., "Reliability-Based Specification for Driven Piles", ***6th Specialty Conference on Probabilistic Mechanics & Structural & Geotechnical Reliability***, ***ASCE***, Denver, 1-6 (1992).

Bieganousky, W.A., Marcuson, W.F., "Liquefaction Potential of Dams and Foundations Report 1 Laboratory Standard Penetration Tests on Reid Bedford Model and Ottawa Sands.", ***Army Engineer Waterways Experiment Station Vicksburg Miss***, (1976).

Bieganousky, W.A., Marcuson, W.F., "Liquefaction Potential of Dams and Foundations Report 2 Laboratory Standard Penetration Tests on Platte River Sand and Standard Concrete Sand.", ***Army Engineer Waterways Experiment Station Vicksburg Miss***, (1977).

Bledsoe, J.D., "From concept to bid: successful estimating methods", ***RS Means Co., Kingston, MA***, (1992).

Blendy, M.M., "Rational approach to pile foundations", ***Proceeding of Symposium On Deep Foundations***, ***ASCE***, Reston, VA, 38-47 (1979).

Bowles, J.E., "Foundation analysis and design", ***McGraw-Hill***, (1996).

Burland, J., "Shaft friction of piles in clay", ***Publication of Ground Engineering***, 6(3): 1-15 (1973).

Burland, J.B., Burbidge, M.C., "Settlement of foundations on sand and gravel", ***Proceeding of Inst. Civ. Engrg.***, 78(6): ***Ice Virtual Library***, 1325-1381 (1985).

Callanan, J.F., Kulhawy, F.H., "Evaluation of procedures for predicting foundation uplift movements. Final report", ***Cornell University***, ***Ithaca, New York***, (1985).

Caquot, A., Kerisel, J., "Sur le terme de surface dans le calcul des fondations en milieu pulverulent", ***Third International Conference on Soil Mechanics and Foundation Engineering***, 1: 336-337 (1953).

Carpentier, R., Van, D.L., Maertens, L., "Results of loading tests on two vibrated steel H-piles in sand", ***Proceeding of Sixth European Conference***, ***SMFE***, 593-600 (1984).

Case, K.E., "On the Consideration of Variability in Cost Estimating", ***IEEE Transactions on Engineering Management***, EM-19(4): 114-118 (1972).

Chalk, P.L., Corotis, R.B., "Probability model for design live loads", ***Journal of the Structural Division***, 106(10): 2017-2033 (1980).

Chan, K.Y., Skerlos, S.J., Papalambros, P., "An adaptive sequential linear programming algorithm for optimal design problems with probabilistic constraints", ***Journal of Mechanical Design***, 129: 140 (2007).

Chan, R.K.S., "Foundation Design and Construction", ***Geotechnical Publication No 1***, ***The Government of the Hong Kong Special Administrative Region***, ***Hong Kong***, (2006).

Chan, W.T., Chow, Y.K., Liu, L.F., "Neural network: An alternative to pile driving formulas", ***Computers and geotechnics***, 17(2): 135-156 (1995).

Chen, J.R., "Axial behavior of drilled shafts in gravelly soils", ***Cornell University***, Ithaca, (2004).

Chen, X., Hasselman, T.K., Neill, D.J., "Reliability based structural design optimization for practical applications", ***38th AIAA/ASME/ASCE/AHS/ASC Structures, Structural Dynamics, and Materials Conference and Exhibit, and AIAA/ASME/AHS Adaptive Structures Forum***, (1997).

Chen, Y.J., Kulhawy, F.H., "Case history evaluation of the behavior of drilled shafts under axial and laterial loading", ***EPRI TR-104601***, ***Cornell University, January***, 493 (1994).

Cheng, G., Xu, L., Jiang, L., "A sequential approximate programming strategy for reliability-based structural optimization", ***Computers & structures***, 84(21): 1353-1367 (2006).

Cherubini, C., "Reliability evaluation of shallow foundation bearing capacity on c, phi soils", ***Canadian Geotechnical Journal***, 37(1): 264-269 (2000).

Ching, J., Hsu, W.C., "Transforming reliability limit-state constraints into deterministic limit-state constraints", ***Structural Safety***, 30(1): 11-33 (2008).

Chong, E.K., Zak, S.H., "An introduction to optimization", ***John Wiley & Sons***, New York, (2001).

Choudhury, D., Subba Rao, K.S., "Seismic bearing capacity of shallow strip footings", ***Geotechnical and Geological Engineering***, 23(4): 403-418 (2005).

CIRIA, "Rationalization of Safety and Serviceability Factors in Structural Codes", ***63***, ***Construction Industry Research and Information Association***, ***London***, 226 (1977).

Coduto, D.P., "Foundation Design: Principles and Practices, 2nd", ***Prentice-Hall***, New Jersey, 45 (2001).

Cornell, C.A., "A Probability-Based Structural Code", ***ACI Journal Proceedings***, 66: (1969).

Corotis, R.B., Doshi, V.A., "Probability models for live-load survey results", ***Journal of the Structural Division***, 103(6): 1257-1274 (1977).

Coyle, H.M., Castello, R.R., "New design correlations for piles in sand", ***Journal of the Geotechnical Engineering Division***, 107(7): 965-986 (1981).

Criswell, M.E., Vanderbilt, M.D., "Reliability-Based Design of Transmission Line Structures: Final Report", ***Report EL-4793***, ***Electric power research institute***, (1987).

Cushing, A.G., "Small-strain elastic deformation of drilled shafts in axial uplift and compression loading", Yüksek Lisans Tezi, ***Cornell University***, Ithaca, 410 (2001).

D'Appolonia, D.J., D'Appolonia, E., "Use of SPT to estimate settlement of footings on sand", ***Proc., Symposium of Foundation Interbedded Sands***, ***Division of Applied Geomechanics, Commonwealth Scientific and Industrial Research***, Perth, 16-22 (1970).

Das, B.M., Sivakugan, N., "Settlements of shallow foundations on granular soil - an overview", ***International Journal of Geotechnical Engineering***, 1: 19-29 (2007).

Das, S.K., Basudhar, P.K., "Undrained lateral load capacity of piles in clay using artificial neural network", ***Computers and Geotechnics***, 33(8): 454-459 (2006).

De beerE. E, Ladanyi, B., "Experimental Study of the Bearing Capacity of Sand Under Circular Foundations Resting on the Surface", ***5th International Conference on Soil Mechanics and Foundation Engineering***, 1: Paris, 577-585 (1961).

Deb, K., Gupta, S., Daum, D., Branke, J., Mall, A.K., Padmanabhan, D., "Reliability-based optimization using evolutionary algorithms", ***Evolutionary Computation, IEEE Transactions on***, 13(5): 1054-1074 (2009).

DeBeer, E., Martens, A., "Methods of calculating the ultimate bearing capacity of method of computation of an upper limit for the influence of heterogeneity of sand layers on the settlement of bridges", ***4th International Conference on Soil Mechanics and Foundation Engineeringons on sedimentary soft rock: a case study on small-strain stiffness***, 1: London, 275-282 (1957).

Décourt, L., "The Standard Penetration Test", ***State-of-the-art-report, Proc. of the Twelfth Int. Confe. on Soil Mechanics and Foundation Engrg.***, Rio de Janeiro, 2405-2416 (1989).

Diamantidis, D., "Probabilistic assessment of existing structures", ***RILEM publications***, (2001).

DiGioia Jr, A.M., Rojas-Gonzalez, L.F., "Application of reliability based design concepts to transmission line structure foundations", ***IEEE Transactions on Power Delivery***, 6(1): 352-358 (1991).

Douglas, D.J., "State-of-the-art", ***Ground engineering***, 19(2): 2-6 (1986).

Du, X., Chen, W., "Sequential optimization and reliability assessment method for efficient probabilistic design", ***Transactions of the American Society of Mechanical Engineers, Journal of Mechanical DesignN***, 225-233 (2004).

Ellingwood, B.R., "Wind and snow load statistics for probabilistic design", ***Journal of the Structural Division***, 107(7): 1345-1350 (1981).

Ellingwood, B.R., Culver, C.G., "Analysis of live loads in office buildings", ***Journal of the Structural Division***, 103(8): 1551-1560 (1977).

Ellingwood, B.R., Galambos, T.V., MacGregor, J.G., Cornell, C.A., "Development of a Probability-Based Load Criterion for American National Standard A58, Special Publication 577", ***National Bureau of Standards***, (1980).

Ellingwood, B.R., O'Rourke, M.J., "Probabilistic models of snow loads on structures", ***Structural Safety***, 2(4): 291-299 (1985).

Ellingwood, B.R., Redfield, R., "Ground snow loads for structural design", ***Journal of Structural Engineering***, 109(4): 950-964 (1983).

Ellingwood, B.R., Rosowsky, D., "Combining snow and earthquake loads for limit states design", ***Journal of Structural Engineering***, 122(11): 1364-1368 (1996).

Ellingwood, B.R., Tekie, P.B., "Wind load statistics for probability-based structural design", ***Journal of structural engineering***, 125(4): 453-463 (1999).

Elmas, C., "Yapay Zeka Uygulamaları", ***Seçkin Yayıncılık***, Ankara, (2007).

Fang, H.Y., "Foundation engineering handbook", ***Chapman & Hall***, New York, (1990).

Fellenius, B.H., "Basics of foundation engineering", ***Electronic Edition***, (2008).

Fenton, G.A., Griffiths, D.V., "Risk assessment in geotechnical engineering", ***John Wiley & Sons***, New York, (2008).

Fenton, G.A., Griffiths, D.V., "Three-dimensional probabilistic foundation settlement", ***Journal of geotechnical and geoenvironmental engineering***, 131: 232 (2005).

Filippas, O.B., Kulhawy, F.H., Grigoriu, M.D., "Reliability-based foundation design for transmission line structures: Uncertainties in soil property measurement", ***Report EL-5507 (3)***, (1988).

Fishman, G.S., "Monte Carlo: concepts, algorithms, and applications", ***Springer***, (1996).

Foye, K.C., Salgado, R., Scott, B., "Assessment of variable uncertainties for reliability-based design of foundations", ***Journal of geotechnical and geoenvironmental engineering***, 132: 1197 (2006).

Franke, E., Garbrecht, D., "Test loading on 8 large bored piles in sand", ***Proc., 9th Intl. Conf. on Soil. Mechanics and Foundation Eng***, Tokyo, (1977).

Freudenthal, A.M., "The safety of structures", ***Selected Papers by Alfred M. Freudenthal: Civil Engineering Classics***, ***ASCE***, 269-324 (1947).

Furlow, C.R., "Pile tests joneville Lock and dam, Quachita and Black Rivers, Arkansas and Luisana", ***Technical Report S-68-10***, ***U.S. Army Enginer Waterways Exp. Station***, ***Vicksburg, MS***, (1968).

Gasser, M., Schuëller, G.I., "Reliability-based optimization of structural systems", ***Mathematical Methods of Operations Research***, 46(3): 287-307 (1997).

Ghaboussi, J., Garrett, J.H., Wu, X., "Knowledge Based Modeling of Material Behavior with Neural Networks", ***Journal of Engineering Mechanics***, 117(1): 132-153 (1991).

Ghosh, P., "Upper bound solutions of bearing capacity of strip footing by pseudo-dynamic approach", ***Acta Geotechnica***, 3(2): 115-123 (2008).

Gilks, W.R., Richardson, S., Spiegelhalter, D.J., "Markov chain Monte Carlo in practice", ***Chapman & Hall/CRC***, London, (1996).

Goble, G.G., Likins, G., Rausche, F., "Bearing capacity of piles from dynamic measurements", ***Case Western Reserve University***, (1975).

Goble, G.G., Cochran, D., Marcucci, F., "Foundation design and evaluation for winnemuca viaduct", ***884***, ***Transportation Research Record***, 37-45 (1982).

Goh, A.T.C., "Nonlinear modeling in geotechnical engineering using neural", ***Australian Civil Engineering Transactions***, 36(4): 293-297 (1994).

Goh, A.T.C., "Back-propagation neural networks for modeling complex systems", ***Artificial Intelligence in Engineering***, 9(3): 143-151 (1995).

Goh, A.T.C., "Empirical design in geotechnics using neural networks", ***Geotechnique***, 45(4): 709-714 (1995).

Goh, A.T.C., "Pile driving records reanalyzed using neural networks", ***Journal of geotechnical engineering, ASCE***, 122(6): 492-495 (1996).

Goh, A.T.C., Kulhawy, F.H., Chua, C.G., "Bayesian Neural Network Analysis of Undrained Side Resistance of Drilled Shafts", ***Journal of Geotechnical and Geoenvironmental Engineering***, 131(1): 84-93 (2005).

Goldberg, D.E., "Genetic algorithms in search, optimization, and machine learning", (1989).

Grandhi, R.V., Wang, L., "Reliability-based structural optimization using improved two-point adaptive nonlinear approximations", ***Finite Elements in Analysis and Design***, 29(1): 35-48 (1998).

Gregersen, O.S., Aas, G., DiBiagio, E., "Load test on friction piles in loose sand", 2: ***7 International Conference Soil Mech. Found. Engrg.***, Moscow, 19-27 (1973).

Gurtowski, T.M., Wu, M.J., "Compression load tests on concrete piles in alluvium", ***Analysis and Design of Pile Foundations***, ***ASCE***, 138-153 (1984).

Hannigan, P.J., Goble, G.G., Thendean, G., Likins, G.E., Rausche, F., "Design and Construction of Driven Pile Foundations-Volume II", ***FHWA***, (1997).

Hansen, B., "A general formula for bearing capacity", ***Danish Geotechnical Institute Bulletin***, 11: 38-46 (1961).

Hansen, J.B., "Philosophy of foundation design: Design criteria, safety factors and settlement limits", ***Proc. Symp. on Bearing Capacity & Settlement of Foundations***, Durham, 1-13 (1965).

Hansen, J.B., "A revised and extended formula for bearing capacity", 21 (1970).

Hasofer, A.M., Lind, N.C., "Exact and invariant second-moment code format", ***Journal of the Engineering Mechanics Division***, 100(1): 111-121 (1974).

Haupt, R.L., Haupt, S.E., "Practical genetic algorithms", ***Wiley Online Library***, (2004).

Heins, W.F., Barends, F.B.J., "Pile test program in over-consolidated sand", ***Proceeding of Conference on Design Parameters in Geotechnical Engineering***, 3: ***British Geotechnical Society***, London, 75-78 (1979).

Hiley, A., "The efficiency of the hammer blow, and its effects with reference to piling", ***Engineering***, 2: 673 (1992).

Holzlohner, U., "Settlement of shallow foundations on sand", ***Jpn. Soc. Soil Mech. Found. Engrg.***, 24(4): 58-70 (1984).

Honfi, D., Mårtensson, A., "Reliability of steel flexural members according to EC in serviceability limit state", 446-453 (2009).

Honjo, Y., Suzuki, M., Matsuo, M., "Reliability analysis of shallow foundations in reference to design codes development", ***Computers and Geotechnics***, 26(3-4): 331-346 (2000).

Hornik, K., Stinchcombe, M., White, H., "Multilayer feedforward networks are universal approximators", ***Neural Networks***, 2(5): 359-366 (1989).

Hunter, A.H., Davisson, M.T., "Measurements of pile load transfer", ***Proceedings of Symposium on performance of Deep Foundations, San Francisco, June***, 106-117 (1969).

Ismael, N.F., Klym, T.W., "Uplift and bearing capacity of short piers in sand", ***Journal of the Geotechnical Engineering Division***, 105(5): 579-594 (1979).

Janbu, N., "Une analyse energetique du battage des pieux a l'aide de parametres sans dimension", ***Norwegian Geotech. Inst***, 63-64 (1953).

JCSS, "The Joint Committee on Structural Safety", http://www.jcss.ethz.ch/, (2001).

Kalinli, A., Acar, M.C., Gündüz, Z., "New approaches to determine the ultimate bearing capacity of shallow foundations based on artificial neural networks and ant colony optimization", ***Engineering Geology***, (2010).

Kapur, K.C., Lamberson, L.R., "Reliability in engineering design", ***John Wiley & Sons***, New York, 605 (1977).

Karadeniz, H., Togan, V., Vrouwenvelder, T., "An integrated reliability-based design optimization of offshore towers", ***Reliability Engineering & System Safety***, 94(10): 1510-1516 (2009).

Kaymaz, I., "Approximation methods for reliability based design optimization problems", ***GAMM Mitteilungen***, 30(2): 255-268 (2007).

Kaymaz, I., Marti, K., "Reliability-based design optimization for elastoplastic mechanical structures", ***Computers & structures***, 85(10): 615-625 (2007).

Kessler, K.A., "Pile foundations in flood plain soils", ***Proceeding of Symposium on Deep Foundations***, ***ASCE***, Reston, VA, 215-234 (1979).

Kharmanda, G., Mohamed, A., Lemaire, M., "Efficient reliability-based design optimization using a hybrid space with application to finite element analysis", ***Structural and Multidisciplinary Optimization***, 24(3): 233-245 (2002).

Kiefa, M.A.., "General regression neural networks for driven piles in cohesionless soils", ***Journal of geotechnical and geoenvironmental engineering***, 124(12): 1177-1185 (1998).

Kirjner-Neto, C., Polak, E., Kiureghian, A.D., "An outer approximations approach to reliability-based optimal design of structures", ***Journal of optimization theory and applications***, 98(1): 1-16 (1998).

Koizumi, Y., "Field tests on piles in sand", ***Soils and Foundations***, Tokyo, 29-49 (1971).

Kulhawy, F.H., Jackson, C.S., Mayne, P.W., "First-Order Estimation of K\ do in Sands and Clays", ***Foundation Engineering: Current Principles and Practices (GSP 22)***, ***ASCE***, 121-134 (1989).

Kulhawy, F.H., Mayne, P.W., "Manual on estimating soil properties for foundation design", ***Electric Power Research Inst., Palo Alto, CA (USA); Cornell Univ., Ithaca, NY (USA). Geotechnical Engineering Group***, 1-214 (1990).

Kulhawy, F.H., Trautmann, C.H., Beech, J., O'Rourke, T.D., McGuire, W., Wood, W., Capano, C., "Transmission line structure foundations for uplift-compression loading", ***Report EL-2870***, ***EPRI***, ***Palo Alto, CA.***, (1983).

Kulhawy, F.H., "From Casagrande's" Calculated Risk" to reliability-based design in foundation engineering", ***Civil Engineering Practice***, 1(2): 43-56 (1996).

Kulhawy, F.H., Beech, J.F., "Ground water influences on foundation side resistance= L'influence du niveau de la nappe aquifère sur la résistance latérale des fondations", ***European conference on soil mechanics and foundation engineering***, 707-710 (1987).

Kulhawy, F.H., Birgisson, B., Grigoriu, M.D., "Reliability-based foundation design for transmission line structures: Transformation models for in-situ tests", ***Report EL-5507***, ***Palo Alto, California***, (1992).

Kulhawy, F.H., Peterson, M.S., "Behavior of sand-concrete interfaces", ***Proceedings of the 6th Panamerican Conference on Soil Mechanics and Foundation Engineering***, Lima, Peru, 225-236 (1979).

Kulhawy, F.H., Trautmann, C.H., Beech, J.F., O'Rourke, T.D., McGuire, W., Wood, W.A., Capano, C., "Transmission Line Structure Foundations for Uplift-Compression Loading", ***EL-2870***, ***Electric power research institute***, ***Palo Alto, California***, 412 (1983).

Kumar, J., Mohan, R., "Seismic bearing capacity factors for spread foundations", ***Geotechnique***, 52(2): 79-88 (2002).

Kuo, Y.L., Jaksa, M.B., Lyamin, A.V., Kaggwa, W.S., "ANN-based model for predicting the bearing capacity of strip footing on multi-layered cohesive soil", ***Computers and Geotechnics***, 36(3): 503-516 (2009).

Kuschel, N., Rackwitz, R., "Two basic problems in reliability-based structural optimization", ***Mathematical Methods of Operations Research***, 46(3): 309-333 (1997).

Kuschel, N., Rackwitz, R., "Optimal design under time-variant reliability constraints", ***Structural Safety***, 22(2): 113-127 (2000).

Lambe, T.W., Whitman, R.V., "Soil mechanics", 10: ***John Wiley & Sons Inc***, (1969).

Larkin, T., "Reliability of shallow foundations subjected to multidirectional seismic loading", ***Journal of geotechnical and geoenvironmental engineering***, 132: 685 (2006).

Lee, I.M., Lee, J.H., "Prediction of pile bearing capacity using artificial neural networks", ***Computers and Geotechnics***, 18(3): 189-200 (1996).

Lee, J.O., Yang, Y.S., Ruy, W.S., "A comparative study on reliability-index and target-performance-based probabilistic structural design optimization", ***Computers & structures***, 80(3-4): 257-269 (2002).

Leemis, L.M., "Probabilistic Models and Statistical Methods", ***Prentice Hall***, (1995).

Lewis, E.E., "Introduction to reliability engineering", ***John Wiley & Sons***, New York, (1994).

Li, H.Z., Low, B.K., "Reliability analysis of circular tunnel under hydrostatic stress field", ***Computers and Geotechnics***, 37(1-2): 50-58 (2010).

Liang, J., Mourelatos, Z.P., Nikolaidis, E., "A single-loop approach for system reliability-based design optimization", ***Journal of Mechanical Design***, 129: 1215 (2007).

Liang, J., Mourelatos, Z.P., Tu, J., "A single-loop method for reliability-based design optimization", ***ASME***, (2004).

Liao, S.S.., Whitman, R.V., "Overburden correction factors for SPT in sand= Facteurs de correction dus à la couverture pour les essais de pénétration standard dans du sable", ***Journal of geotechnical engineering***, 112(3): 373-377 (1986).

Low, B.K., Tang, W.H., "Reliability analysis using object-oriented constrained optimization", ***Structural safety***, 26(1): 69-89 (2004).

Low, B.K., "Practical probabilistic slope stability analysis", ***Proceedings of Soil and Rock America***, 2: 2777-2784 (2003).

Low, B.K., "Reliability-based design applied to retaining walls", ***Geotechnique***, 55(1): 63-75 (2005).

Low, B.K., "Reliability analysis of rock slopes involving correlated nonnormals", ***International Journal of Rock Mechanics and Mining Sciences***, 44(6): 922-935 (2007).

Low, B.K., "Efficient probabilistic algorithm illustrated for a rock slope", ***Rock mechanics and rock engineering***, 41(5): 715-734 (2008).

Low, B.K., "Slope reliability analysis: some insights and guidance for practitioners", ***The 17th Southeast Asian Geotechnical Conference***, Taipei, Taiwan, (2010).

Low, B.K., Lacasse, S., Nadim, F., "Slope reliability analysis accounting for spatial variation", ***Georisk: Assessment and Management of Risk for Engineered Systems and Geohazards***, 1(4): 177-189 (2007).

Low, B.K., Tang, W.H., "Efficient reliability evaluation using spreadsheet", ***Journal of Engineering Mechanics***, 123(7): 749-752 (1997).

Low, B.K., Tang, W.H., "Reliability analysis of reinforced embankments on soft ground", ***Canadian geotechnical journal***, 34(5): 672-685 (1997).

Low, B.K., Tang, W.H., "Automated Reliability Based Design of Footing Foundations", ***Proceedings, Seventh International Conference on Structural Safety and Reliability, ICOSSAR***, 97: 1837-1840 (1997).

Low, B.K., Tang, W.H., "Reliability of embankments on soft ground using constrained optimization", ***Proceedings of the Third International Conference on Soft Soil Engineering***, ***A.A. Balkema Publishers***, Hong Kong, 1-6 (2001).

Low, B.K., Teh, C.I., "Probabilistic analysis of pile deflection under lateral loads", ***International Conference on Applications of Statistics and Probability (ICASP8)***, 407: ***Rottema: AA Balkema***, (1999).

Low, B.K., Zhang, J., Tang, W.H., "Efficient system reliability analysis illustrated for a retaining wall and a soil slope", ***Computers and Geotechnics***, (2010).

Lumb, P., "The variability of natural soils", ***Canadian Geotechnical Journal***, 3(2): 74-97 (1966).

Madsen, H.O., Hansen, P.F., "A comparison of some algorithms for reliability based structural optimization and sensitivity analysis", ***Reliability and Optimization of Structural Systems***, 443-451 (1991).

Madsen, H.O., Krenk, S., Lind, N.C., "Methods of structural safety", ***Englewood Cliffs, NJ***, (1986).

Mansur, C.I., Kaufman, R.I., "Pile tests, low-sill structure, Old River, Louisiana", 82: ***American Society of Civil Engineers***, Old River, Louisiana, 1-33 (1956).

Marcuson, W.F., Bieganousky, W.A., "SPT and relative density in coarse sands", ***Journal of the Geotechnical Engineering Division***, 103(11): 1295-1309 (1977).

Massih, D.S.Y.., Soubra, A.H., Low, B.K., "Reliability-based analysis and design of strip footings against bearing capacity failure", ***Journal of Geotechnical and Geoenvironmental Engineering***, 134: 917 (2008).

Mattes, N.S., Poulos, H.G., "Settlement of single compressible pile", 95: ***American Society of Civil Engineers***, 187-207 (1969).

Mayne, P.W., Kulhawy, F.H., "K0-OCR Relationships in Soil", ***Journal of the Geotechnical Engineering Division***, 108(6): 851-872 (1982).

Mayne, P.W., Poulos, H.G., "Approximate displacement influence factors for elastic shallow foundations", ***Journal of geotechnical and geoenvironmental engineering***, 125: 453 (1999).

Mayne, P.W., Frost, D.D., "Dilatometer Experience in Washington, DC, and Vicinity", ***1169***, ***Transportation Research Board***, ***Washington***, 16-23 (1989).

McCammon, N.R., Golder, H.Q., "Some loading tests on long pipe piles", ***Geotechnique***, 20(2): 171-184 (1970).

Melchers, R.E., "Structural reliability analysis and prediction", ***John Wiley & Sons***, New York, 400 (1987).

Meyerhof, G.G., "Some recent research on the bearing capacity of foundations", ***Canadian Geotechnical Journal***, 1(1): 16-26 (1963).

Meyerhof, G.G., "Bearing capacity and settlement of pile foundations", ***Journal of the Geotechnical Engineering Division***, 102(3): 195-228 (1976).

Meyerhof, G.G., "Evolution of Safety Factors and Geotechnical Limit State Design", ***Canadian Geotechnical Journal***, 32(1): 128-136 (1994).

Meyerhof, G.G., "The ultimate bearing capacity of foundations", ***Geotechnique***, 2(4): 301-331 (1951).

Meyerhof, G.G., "The bearing capacity of foundations under eccentric and inclined loads", ***Proc. 3rd Int. Conf. Soil Mech. Zurich***, 1: 440-45 (1953).

Meyerhof, G.G., "Influence of roughness of base and ground-water conditions on the ultimate bearing capacity of foundations", ***Geotechnique***, 5(3): 227-242 (1955).

Meyerhof, G.G., "Penetration tests and bearing capacity of cohesionless soils", ***Journal of the Soil Mechanics and Foundations Division, ASCE***, 82(1): 1-19 (1956).

Meyerhof, G.G., "Shallow foundations", ***J. Soil Mech. & Found. Div***, 91(SM2): 21-31 (1965).

Milovic, D., Stevanovic, S., "Some soil parameters determined by cone penetration tests", ***2nd European Symposium on Penetration Testing***, 2: Amsterdam, 709-714 (1982).

Milovic, D., Baci, S., "The ultimate bearing capacity of piles determined by load tests", ***Proceeding of Sixth European Conference***, ***SMFE***, 519-522 (1976).

Mitchell, M., "An introduction to genetic algorithms", ***The MIT press***, (1998).

Moorhouse, D.C., "Shallow foundations", ***Performance of Earth and Earth-Supported Structures***, ***ASCE***, 71-109 (1972).

Mori, Y., Kato, T., "Probabilistic models of combinations of stochastic loads for limit state design", ***Structural Safety***, 25(1): 69-97 (2003).

Mortensen, D., "Safety requirements for foundation structures determined by economical considerations", ***Int. Symposium on Limit State Design in Geotechnical Engg.***, 3: 683-686 (1993).

Moses, F., Larrabee, R., "Calibration of the draft RP2A-LRFD for fixed platforms", ***Offshore Technology Conference***, (1988).

Most, T., Knabe, T., "Reliability analysis of the bearing failure problem considering uncertain stochastic parameters", ***Computers and Geotechnics***, 37(3): 299-310 (2010).

Mozer, J.D., "Guidelines for Electrical Transmission Line Structural Loading", ***Manual & Report on Engineering Practice 74***, ***ASCE***, ***New York***, 139 (1991).

Murthy, V.N.S., "Geotechnical engineering: principles and practices of soil mechanics and foundation engineering", 10: ***CRC***, New York, (2002).

NAVFAC, U.S., "Design manual-Soil mechanics, foundations, and earth structures", ***DM-7.02***, ***Department of the Navy***, ***Washington, DC***, (1986).

Negrao, J.H.O., Simoes, L.M.C., "Reliability-based optimum design of cable-stayed bridges", ***Structural and Multidisciplinary Optimization***, 28(2): 214-220 (2004).

Nikolaidis, E., Burdisso, R., "Reliability based optimization: a safety index approach", ***Computers & structures***, 28(6): 781-788 (1988).

Nordlund, R.L., "Bearing capacity of piles in cohesionless soils", ***Journal of the Soil Mechanics and Foundations Division***, 89: 1-34 (1963).

Nordlund, R.L., "Point Bearing and Shaft Friction of Piles in Sand", ***5th Annual Fundamentals of Deep Foundation Design, University of Missouri-Rolla***, (1979).

Nowak, A.S., "Load model for bridge design code", ***Canadian Journal of Civil Engineering***, 21(1): 36-49 (1994).

Nowak, A.S., Collins, K.R., "Reliability of structures", ***McGraw-Hill***, (2000).

Nowak, A.S., Lind, N.C., "Practical bridge code calibration", ***Journal of the Structural Division***, 105(12): 2497-2510 (1979).

O'Neill, M.W., Reese, L.C., "Behavior of axially loaded drilled shafts in Beaumont clay", (1970).

O'Rourke, M.J., Redfield, R., Bradsky, P.V., "Uniform snow loads on structures", ***Journal of the Structural Division***, 108(12): 2781-2798 (1982).

O'Rourke, M.J., Stiefel, U., "Roof snow loads for structural design", ***Journal of Structural Engineering***, 109(7): 1527-1537 (1983).

Orchant, C.J., Kulhawy, F.H., Trautmann, C.H., "Reliability-based foundation design for transmission line structures: Critical evaluation of in-situ test methods", ***Report EL-5507***, (1988).

Ovesen, N.K., "General report/discussion session 30: Codes and standards", ***Proc. 12th Intl. Conf. Soil Mech. Fdn. Engrg***, 4: 2751-2764 (1989).

Owens, M.J., Reese, L.C., "The Influence of a Steel Casing on the Axial Capacity of a Drilled Shaft", ***Center for Transportation Research, Bureau of Engineering Research, University of Texas at Austin***, (1982).

Padmini, D., Ilamparuthi, K., Sudheer, K.P., "Ultimate bearing capacity prediction of shallow foundations on cohesionless soils using neurofuzzy models", ***Computers and Geotechnics***, 35(1): 33-46 (2007).

Paikowsky, S.G., "Load and resistance factor design (LRFD) for deep foundations", ***Transportation Research Board***, (2004).

Paikowsky, S.G., Lu, Y., "Establishing serviceability limit state in the design of bridge foundations", ***ASCE***, (2006).

Papadrakakis, M., Lagaros, N.D., Plevris, V., "Design optimization of steel structures considering uncertainties", ***Engineering structures***, 27(9): 1408-1418 (2005).

Peck, R.B., Hanson, W.E., Thornburn, T.H., "Foundation engineering", ***Wiley***, (1974).

Peck, R.B., Bazaraa, A.R.S., "Discussion of settlement of spread footings on sand", ***Journal of the Soil Mechanics and Foundations Division***, 95(SM3): 305-309 (1969).

Pecker, A., "Seismic bearing capacity of shallow foundations", ***State-of-the-art: 11th World Conference on Earthquake Engineering, Acapulco, Mexico***, (1996).

Pedregal, P., "Introduction to optimization", ***Springer Verlag***, (2004).

Peir, J.C., Cornell, C.A., "Spatial and temporal variability of live loads", ***Journal of the Structural Division***, 99(5): 903-922 (1973).

Phoon, K.K., Kulhawy, F.H., "Characterization of geotechnical variability", ***Canadian Geotechnical Journal***, 36(4): 612-624 (1999).

Phoon, K.K., Kulhawy, F.H., "Evaluation of geotechnical property variability", ***Canadian Geotechnical Journal***, 36(4): 625-639 (1999).

Phoon, K.K., Kulhawy, F.H., Grigoriu, M.D., "Reliability-based design of foundations for transmission line structures", ***Report TR-105000***, ***Electric Power Research Institute***, ***Palo Alto, CA.***, 380 (1995).

Phoon, K.K., "Towards reliability-based design for geotechnical engineering", ***Special lecture for Korean Geotechnical Society, Seoul, Korea***, 1-23 (2004).

Potyondy, J.G., "Skin friction between various soils and construction materials", ***Geotechnique***, 11(4): 339-353 (1961).

Poulos, H.G., "Marine geotechnics", ***Unwin Hyman***, London, 448 (1988).

Poulos, H.G., Davis, E.H., "Elastic solutions for soil and rock mechanics", ***Wiley New York***, (1974).

Poulos, H.G., Davis, E.H., "Pile foundation analysis and design", ***New York***, (1980).

Prakoso, W.A., "Reliability-based Design of Foundations on Rock Masses for Transmission Line and Similar Structures", Doktora Tezi, ***Cornell University***, (2002).

Pugsley, A., "Report on structural safety", ***Structural Engineer***, 33(5): 141-149 (1955).

Qu, X., Haftka, R.T., "Reliability-based design optimization using probabilistic sufficiency factor", ***Structural and Multidisciplinary Optimization***, 27(5): 314-325 (2004).

Rackwitz, R., Flessler, B., "Structural reliability under combined random load sequences", ***Computers & Structures***, 9(5): 489-494 (1978).

Randolph, M.F., Wroth, C.P., "Analysis of deformation of vertically loaded piles", ***Journal of Geotechnical and Geoenvironmental Engineering***, 104(ASCE 14262): (1978).

Rausch, F., Moses, F., Goble, G.G., "Soil resistance predictions from pile dynamics", ***Journal of the Soil Mechanics and Foundations Division***, 98(9): 917-937 (1972).

Reddy, M.V., Grandhi, R.V., Hopkins, D.A., "Reliability based structural optimization: a simplified safety index approach", ***Computers & structures***, 53(6): 1407-1418 (1994).

Reese, L.C., Isenhower, W.M., Wang, S.T., (Firm), K., "Analysis and design of shallow and deep foundations", ***Wiley Online Library***, (2006).

Rieke, R.D., Crowser, J.C., "Interpretation of pile load test considering residual stresses", ***Journal of geotechnical engineering***, 113: 320 (1987).

Robertson, P.K., Campanella, R.G., "Guidelines for geotechnical design using the cone penetrometer test and CPT with pore pressure measurement", ***Hogentogler***, (1989).

Robertson, P.K., Campanella, R.G., Wightman, A., "SPT-CPT correlations", ***Journal of Geotechnical Engineering***, 109(11): 1449-1459 (1983).

Rosenblatt, M., "Remarks on a multivariate transformation", ***The Annals of Mathematical Statistics***, 23(3): 470-472 (1952).

Royset, J.O., Kiureghian, A. Der, Polak, E., "Reliability-based optimal structural design by the decoupling approach", ***Reliability Engineering & System Safety***, 73(3): 213-221 (2001).

Rumelhart, D.E., Hintont, G.E., Williams, R.J., "Learning representations by back-propagating errors", ***Nature***, 323(6088): 533-536 (1986).

Samui, P., "Support vector machine applied to settlement of shallow foundations on cohesionless soils", ***Computers and Geotechnics***, 35(3): 419-427 (2008).

Sarma, S.K., Iossifelis, I.S., "Seismic bearing capacity factors of shallow strip footings", ***Geotechnique***, 40(2): 265-273 (1990).

Schmertmann, J.H., "Static cone to compute static settlement over sand", ***ASCE Journal of Soil Mechanics & Foundations Div.***, (1970).

Schmertmann, J.H., "Guidelines for cone penetration test: performance and design", ***Report FHWA-TS-78-209***, ***US Dept. of Transportation, Federal Highway Administration, Offices of Research and Development, Implementation Division***, ***Washington DC***, (1978).

Schmertmann, J.H., "Measure and use of the insitu lateral stress", ***The Practice of Foundation Engineering***, 189-213 (1985).

Schmertmann, J.H., Brown, P.R., Hartman, J.P., "Improved strain influence factor diagrams", ***Journal of the Geotechnical Engineering Division***, 104(8): 1131-1135 (1978).

Schultze, E., "Frequency Distribution and Correlation of Soil Properties", ***Proc. 1st Int. Conf. On Appl. of Statistics And Probability to Soil and Structural Engineering***, Hong Kong, 371-387 (1971).

Schultze, E., Menzenbach, E., "Standard penetration test and compressibility of soils", ***Proceedings, Fifth International Conference on Soil Mechanics and Foundation Engineering***, 1: Paris, 527-532 (1961).

Schultze, E.S., Sherif, G., "Prediction of settlements from evaluated observation for sand", ***Proc. of the 8th Int. Conf. on Soil Mechanics and Foundation Engineering***, 1-3 (1973).

Scott, B., Kim, B.J., Salgado, R., "Assessment of current load factors for use in geotechnical load and resistance factor design", ***Journal of geotechnical and geoenvironmental engineering***, 129(4): 287-295 (2003).

Seed, H.B., Tokimatsu, K., Harder, L.F., Chung, R.M., "The influence of SPT procedures in soil liquefaction resistance evaluations", ***Journal of Geotechnical Engineering***, 111(12): 1425-1445 (1985).

Semple, R.M., Rigden, W.J., "Shaft capacity of driven pipe piles in clay", ***Analysis and Design of Pile Foundations***, ***ASCE***, 59-79 (1986).

Shahin, M.A., Jaksa, M.B., Maier, H.R., "Artificial neural network-based settlement prediction formula for shallow foundations on granular soils", ***Australian Geomechanics***, 37(4): 45-52 (2002).

Shahin, M.A., Maier, H.R., Jaksa, M.B., "Predicting settlement of shallow foundations using neural networks", ***Journal of geotechnical and geoenvironmental engineering***, 128: 785 (2002).

Shan, S., Wang, G.G., "Reliable design space and complete single-loop reliability-based design optimization", ***Reliability Engineering & System Safety***, 93(8): 1218-1230 (2008).

Shultze, E., Sherif, G., "Prediction of settlements from evaluated settlement observations for sand", ***Proc., 8th Int. Conf. On Soil Mech. & Found. Engrg.***, 1(3): 225-230 (1973).

Simiu, E., Filliben, J.J., Changery, M., "Extreme wind speeds at 129 airport stations", ***Journal of the Structural Division***, 106(4): 809-817 (1980).

Sivakugan, N., Eckersley, J., Li, H., "Settlement predictions using neural networks", ***Australian civil engineering transactions***, 40: 49 (1998).

Skempton, A.W., "The bearing capacity of clays", ***Proc. Building Research Congress***, London, 180-189 (1951).

Skempton, A.W., "Standard penetration test procedures and the effects in sands of overburden pressure, relative density, particle size, ageing and overconsolidation", ***Geotechnique***, 36(3): (1986).

Smith, M., "Neural networks for statistical modeling", ***Thomson Learning***, (1993).

Snyman, J.A., "Practical mathematical optimization: an introduction to basic optimization theory and classical and new gradient-based algorithms", 97: ***Springer Verlag***, (2005).

Soong, T., Grigoriu, M., "Random Vibration of Mechanical and Structure Engineering", ***Prentice Hall, New Jersey***, (1992).

Soong, T.T., "Fundamentals of probability and statistics for engineers", ***Wiley-Interscience***, (2004).

Sørensen, J.D., Stang, B.D., Svensson, S., "Calibration of load duration factor", ***COST Action E24 Reliability based design of timber structures***, Corno, Italy, 1-24 (2002).

Soubra, A.H., "Upper-bound solutions for bearing capacity of foundations", ***Journal of geotechnical and geoenvironmental engineering***, 125: 59 (1999).

Spry, M.J., Kulhawy, F.H., Grigoriu, M.D., "Reliability-based foundation design for transmission line structures: Geotechnical site characterization strategy", ***Report EL-5507 (1)***, (1988).

Stas, C.V., Kulhawy, F.H., "Critical evaluation of design methods for foundations under axial uplift and compression loading", ***Report EL 3771***, ***Electric Power Research Institute***, (1984).

Stone, M., "Cross-validatory choice and assessment of statistical predictions", ***Journal of the Royal Statistical Society. Series B (Methodological)***, 36(2): 111-147 (1974).

Tabsh, S.W., "Safety of reinforced concrete members designed following ACI 318 building code", ***Engineering structures***, 19(10): 843-850 (1997).

Tandjiria, V., Teh, C.I., Low, B.K., "Reliability analysis of laterally loaded piles using response surface methods", ***Structural safety***, 22(4): 335-355 (2000).

Tavenas, F.., "Load test results on friction piles In sand", ***Canadian Geotechnlcal Journal***, 8: 7-22 (1971).

Teh, C.I., Wong, K.S., Goh, A.T.C., Jaritngam, S., "Prediction of pile capacity using neural networks", ***Journal of Computing in Civil Engineering***, 11: 129 (1997).

Tekin, E., Akbas, S.O., "Yapay Sinir Ağları Kullanarak Kohezyonsuz Zeminler Üzerindeki Yüzeysel Temellerin Oturma Tahmini", ***3. Geoteknik Sempozyumu***, Adana, (2009).

Terzaghi, K., "Theoretical soil mechanics", ***John Wiley***, New York, (1943).

Terzaghi, K., Peck, R.B., "Soil mechanics in engineering practice", ***John Wiley & Sons***, New York, 729 (1967).

Terzaghi, K., Peck, R.B., Mesri, G., "Soil mechanics in engineering practice", ***Wiley-Interscience***, New York, 549 (1996).

Thampan, C.K.P.., Krishnamoorthy, C.S., "System reliability-based configuration optimization of trusses", ***Journal of structural Engineering***, 127: 947 (2001).

Thoft-Christensen, P., Baker, M.J., "Structural reliability theory and its applications", ***Springer-Verlag***, Berlin, (1982).

Thorburn, S., MacVicar, R.S.L., "Pile load tests to failure in the Clyde alluvium", ***Proc. conf. on behaviour of piles***, London, 1-7 (1970).

Toh, J.C.W., Pender, M.J., McCully, R., "Implications of soil variability for performance based shallow foundation design", ***Proc. 9th Pacific Conference on Earthquake Engineering, Auckland, April***, 14-16 (2011).

Tokimatsu, K., "Penetration tests for dynamic problems", ***Proceedings of 1st International Symposium on Penetration Testing***, Orlando, 117-136 (1988).

Torng, T.Y., Yang, R.J., "An advanced reliability based optimization method for robust structural system design", ***AIAA/ASME/ASCE/AHS/ASC 34th Structures, Structural Dynamics, and Materials Conference***, 1: 1198-1206 (1993).

Trautmann, C.H., Kulhawy, F.H., "CUFAD-A Computer Program for Compression and Uplift Foundation Analysis and Design", ***Report EPRI EL-4540***, (1987).

TS 498, "Yapı Elemanlarının Boyutlandırılmasında Alınacak Yüklerin Hesap Değerleri", ***Türk Standartları Enstitüsü***, (1997).

TS 500, "Betonarme Yapıların Tasarım ve Yapım Kuralları", ***Türk Standartları Enstitü***, Ankara, (2000).

Tsompanakis, Y., Lagaros, N.D., Papadrakakis, M., "Structural design optimization considering uncertainties", ***Routledge***, (2008).

Tu, J., Choi, K.K., Park, Y.H., "A new study on reliability-based design optimization", ***Journal of Mechanical Design***, 121: 557 (1999).

Turkstra, C.J., Madsen, H.O., "Load combinations in codified structural design", ***Journal of the Structural Division***, 106(12): 2527-2543 (1980).

Turkstra, C.J., "Theory of structural safety", Technical report, ***SMStudy No. 2***, ***University of Waterloo***, ***Waterloo, Ontario, Canada***, (1970).

UFC, "Deep Foundations", ***UFC 3-220-01A***, ***Department of Defence***, ***U.S.A.***, (2004).

USACE, "Risk based analysis in geotechnical engineering for support of planning studies", ***ETL 1110-2-556***, ***U.S. Army Corps of Engineers***, (1999).

Vanmarcke, E., "Random fields: analysis and synthesis", ***Cambridge, MA, MIT Press, 1983, 394 p.***, 1: (1983).

Vanmarcke, E.H., "Probabilistic modeling of soil profiles", ***Journal of the Geotechnical Engineering Division***, 103(11): 1227-1246 (1977).

Versteeg, M.F., "External safety policy in the Netherlands: an approach to risk management", ***Journal of hazardous materials***, 17(2): 215-222 (1988).

Vesic, A.S., "Bearing capacity of shallow foundations", ***Foundation engineering handbook***, 2: 121-147 (1975).

Vesic, A.S., "Design of pile foundations", ***Synthesis of Highway Practice #42***, ***Transportation Research Board, National Research Council***, ***Washington***, (1977).

Vesic, A.S., "Analysis of ultimate loads of shallow foundations", ***Journal of the Soil Mechanics and Foundations Division***, 99(1): 45-73 (1973).

Vesic, A.S., "Principles of pile foundation design", ***School of Engineering, Duke University***, Durham, (1975).

Wan, W.C., Engleng, P., Hacker, E.A., "High capacity piles foundations for China Steel Coporation integrated steel mill", ***Proceeding of Symposium On Deep Foundations***, ***ASCE***, Reston, VA, 495-519 (1979).

Wang, Y., "Reliability-Based Economic Design Optimization of Spread Foundations", ***Journal of Geotechnical and Geoenvironmental Engineering***, 135: 954 (2009).

Wang, Y., Kulhawy, F.H., "Economic design optimization of foundations", ***Journal of Geotechnical and Geoenvironmental Engineering***, 134: 1097 (2008).

Webb, D.L., "Settlement of structures on deep alluvial sandy sediments in Durban, South Africa", ***In-Situ Behaviour of Soils and Rocks***, ***British Geotechnical Society***, London, 181-188 (1970).

Weele, A.F. Van, "A method of separating the bearing capacity of a test pile into skin friction and point resistance", ***Proceedings of the Fourth International Conference on Soil Mechanics and Foundation Engineering***, 2: 76-80 (1957).

Weiji, L., Li, Y., "An effective optimization procedure based on structural reliability", ***Computers & structures***, 52(5): 1061-1067 (1994).

Wellington, A., "Discussion of 'The Iron Wharf at Fort Monroe, Va. By J. B. Cuncklee", ***Transactions, ASCE***, 27: 129-137 (1982).

Wen, Y.K., "Structural load modeling and combination for performance and safety evaluation", ***Elsevier Science Ltd.***, Amsterdam, (1990).

Wickremesinghe, D., Campanella, R.G., "Scale of fluctuation as a descriptor of soil variability", ***Proceedings of Conference on Probabilistic Methods in Geotech. Engrg***, 233-239 (1993).

Withiam, J.L., Kulhawy, F.H., "Analysis Procedure for Drilled Shaft Uplift Capacity", ***Drilled Piers and Caissons***, ***ASCE***, 82-97 (1981).

Wu, Y.T., Wang, W., "Efficient probabilistic design by converting reliability constraints to approximately equivalent deterministic constraints", ***Journal of Integrated Design and Process Sciences***, 2(4): 13-21 (1998).

Yang, R.J., Gu, L., "Experience with approximate reliability-based optimization methods", ***Structural and Multidisciplinary Optimization***, 26(1): 152-159 (2004).

Yang, W., Cao, W., Chung, T.S., Morris, J., "Applied numerical methods using MATLAB", ***Wiley Online Library***, (2005).

Yi, P., Cheng, G., Jiang, L., "A sequential approximate programming strategy for performance-measure-based probabilistic structural design optimization", ***Structural Safety***, 30(2): 91-109 (2008).

Yin, Y.J., Li,, Y., Bulleit, W.M., "Snow and Earthquake Load Combination Considering Snow Accumulation", ***The 14th World Conference on Earthquake Engineering***, Beijing, China, (2008).

Yoshida, I., Sato, T., "A Fragility Analysis by Low Discrepancy Sequence", ***Journal of Structural Engineering***, 51(1): 351-356 (2005).

Youn, B.D., Choi, K.K., "An investigation of nonlinearity of reliability-based design optimization approaches", ***Transactions-Amerıcan Society Of Mechanical Engineers Journal Of Mechanical Design***, 126: 403-411 (2004).

Youn, B.D., Choi, K.K., Du, L., "Enriched performance measure approach for reliability-based design optimization", ***AIAA journal***, 43(4): 874-884 (2005).

Yu Wang, M., Kulhawy, F.H., "Economic design optimization of foundations", ***Journal of Geotechnical and Geoenvironmental Engineering***, 134(8): 1097-1115 (2008).

Zekkos, D.P., Bray, J.D., Kiureghian, A. Der, "Reliability of shallow foundation design using the standard penetration test", ***Proceedings ISC-2 on Geotechnical and Geophysical Site Characterization***, 2: Porto, Portugal, 1575-1582 (2004).

Zhang, L., "Reliability verification using proof pile load tests", ***Journal of geotechnical and geoenvironmental engineering***, 130(11): 1203-1213 (2004).

Zhang, L., Tang, W.H., Ng, C.W.., "Reliability of axially loaded driven pile groups", ***Journal of geotechnical and geoenvironmental engineering***, 127(12): 1051-1060 (2001).

Zou, T., Mahadevan, S., "A direct decoupling approach for efficient reliability-based design optimization", ***Structural and Multidisciplinary Optimization***, 31(3): 190-200 (2006).

EKLER

EK-1. Kohezyonsuz zeminlerde drenajlı yükleme durumundaki sığ temellerin deprem yükleri etkisinde dayanım katsayıları ve hedef güvenilirlik indeksinden sapma değerleri

Çizelge 1.1. Kohezyonsuz zeminlerde drenajlı yükleme durumundaki sığ temellerin deprem yükleri etkisinde D / B = 0 - 0.25 için $F_{50} = \Psi_{CE}^{ULS} Q_{cn}$ kullanılarak elde edilen dayanım katsayıları

$m_{\phi'}$ (°)	COV_{ϕ} (%)	k_h	Ψ_{CE}^{ULS}	$\Delta\beta$
30 - 33	0 - 5	0.0 - 0.1	0.49	0.02
30 - 33	0 - 5	0.1 - 0.2	0.39	0.02
30 - 33	0 - 5	0.2 - 0.3	0.26	0.03
30 - 33	0 - 5	0.3 - 0.4	0.14	0.04
30 - 33	0 - 5	0.4 - 0.5	0.09	0.05
30 - 33	5 - 10	0.0 - 0.1	0.25	0.02
30 - 33	5 - 10	0.1 - 0.2	0.22	0.02
30 - 33	5 - 10	0.2 - 0.3	0.17	0.02
30 - 33	5 - 10	0.3 - 0.4	0.10	0.05
30 - 33	5 - 10	0.4 - 0.5	0.07	0.05
30 - 33	10 - 15	0.0 - 0.1	0.12	0.02
30 - 33	10 - 15	0.1 - 0.2	0.11	0.03
30 - 33	10 - 15	0.2 - 0.3	0.09	0.04
30 - 33	10 - 15	0.3 - 0.4	0.06	0.06
30 - 33	10 - 15	0.4 - 0.5	0.04	0.07
30 - 33	15 - 20	0.0 - 0.1	0.10	0.06
30 - 33	15 - 20	0.1 - 0.2	0.09	0.09
30 - 33	15 - 20	0.2 - 0.3	0.06	0.11
30 - 33	15 - 20	0.3 - 0.4	0.04	0.12
30 - 33	15 - 20	0.4 - 0.5	0.03	0.13
33 - 36	0 - 5	0.0 - 0.1	0.45	0.02
33 - 36	0 - 5	0.1 - 0.2	0.37	0.02
33 - 36	0 - 5	0.2 - 0.3	0.26	0.02
33 - 36	0 - 5	0.3 - 0.4	0.16	0.03
33 - 36	0 - 5	0.4 - 0.5	0.08	0.05
33 - 36	5 - 10	0.0 - 0.1	0.20	0.02
33 - 36	5 - 10	0.1 - 0.2	0.19	0.02
33 - 36	5 - 10	0.2 - 0.3	0.15	0.02
33 - 36	5 - 10	0.3 - 0.4	0.10	0.04
33 - 36	5 - 10	0.4 - 0.5	0.05	0.05
33 - 36	10 - 15	0.0 - 0.1	0.13	0.05

EK-1. (Devam) Kohezyonsuz zeminlerde drenajlı yükleme durumundaki sığ temellerin deprem yükleri etkisinde dayanım katsayıları ve hedef güvenilirlik indeksinden sapma değerleri

Çizelge 1.1. (Devam) Kohezyonsuz zeminlerde drenajlı yükleme durumundaki sığ temellerin deprem yükleri etkisinde D / B = 0 - 0.25 için $F_{50} = \Psi_{CE}^{ULS} Q_{cn}$ kullanılarak elde edilen dayanım katsayıları

$m_{\phi'}$ (°)	COV_{ϕ} (%)	k_h	Ψ_{CE}^{ULS}	$\Delta\beta$
33 - 36	10 - 15	0.1 - 0.2	0.12	0.06
33 - 36	10 - 15	0.2 - 0.3	0.10	0.07
33 - 36	10 - 15	0.3 - 0.4	0.06	0.08
33 - 36	10 - 15	0.4 - 0.5	0.03	0.11
33 - 36	15 - 20	0.0 - 0.1	0.11	0.11
33 - 36	15 - 20	0.1 - 0.2	0.10	0.13
33 - 36	15 - 20	0.2 - 0.3	0.08	0.13
33 - 36	15 - 20	0.3 - 0.4	0.06	0.13
33 - 36	15 - 20	0.4 - 0.5	0.04	0.14
36 - 39	0 - 5	0.0 - 0.1	0.41	0.02
36 - 39	0 - 5	0.1 - 0.2	0.35	0.02
36 - 39	0 - 5	0.2 - 0.3	0.26	0.02
36 - 39	0 - 5	0.3 - 0.4	0.17	0.03
36 - 39	0 - 5	0.4 - 0.5	0.09	0.05
36 - 39	5 - 10	0.0 - 0.1	0.24	0.05
36 - 39	5 - 10	0.1 - 0.2	0.20	0.05
36 - 39	5 - 10	0.2 - 0.3	0.15	0.05
36 - 39	5 - 10	0.3 - 0.4	0.10	0.07
36 - 39	5 - 10	0.4 - 0.5	0.06	0.08
36 - 39	10 - 15	0.0 - 0.1	0.11	0.03
36 - 39	10 - 15	0.1 - 0.2	0.11	0.03
36 - 39	10 - 15	0.2 - 0.3	0.11	0.13
36 - 39	10 - 15	0.3 - 0.4	0.09	0.14
36 - 39	10 - 15	0.4 - 0.5	0.05	0.15
36 - 39	15 - 20	0.0 - 0.1	0.06	0.06
36 - 39	15 - 20	0.1 - 0.2	0.06	0.08
36 - 39	15 - 20	0.2 - 0.3	0.06	0.08
36 - 39	15 - 20	0.3 - 0.4	0.06	0.14
36 - 39	15 - 20	0.4 - 0.5	0.05	0.15
39 - 42	0 - 5	0.0 - 0.1	0.41	0.03

EK-1. (Devam) Kohezyonsuz zeminlerde drenajlı yükleme durumundaki sığ temellerin deprem yükleri etkisinde dayanım katsayıları ve hedef güvenilirlik indeksinden sapma değerleri

Çizelge 1.1. (Devam) Kohezyonsuz zeminlerde drenajlı yükleme durumundaki sığ temellerin deprem yükleri etkisinde D / B = 0 - 0.25 için $F_{50} = \Psi_{CE}^{ULS} Q_{cn}$ kullanılarak elde edilen dayanım katsayıları

$m_{\phi'}$ (°)	COV_{ϕ} (%)	k_h	Ψ_{CE}^{ULS}	$\Delta\beta$
39 - 42	0 - 5	0.1 - 0.2	0.33	0.03
39 - 42	0 - 5	0.2 - 0.3	0.24	0.03
39 - 42	0 - 5	0.3 - 0.4	0.17	0.03
39 - 42	0 - 5	0.4 - 0.5	0.10	0.04
39 - 42	5 - 10	0.0 - 0.1	0.15	0.07
39 - 42	5 - 10	0.1 - 0.2	0.15	0.07
39 - 42	5 - 10	0.2 - 0.3	0.12	0.08
39 - 42	5 - 10	0.3 - 0.4	0.09	0.10
39 - 42	5 - 10	0.4 - 0.5	0.07	0.11
39 - 42	10 - 15	0.0 - 0.1	0.06	0.07
39 - 42	10 - 15	0.1 - 0.2	0.06	0.09
39 - 42	10 - 15	0.2 - 0.3	0.07	0.11
39 - 42	10 - 15	0.3 - 0.4	0.06	0.13
39 - 42	10 - 15	0.4 - 0.5	0.05	0.14
39 - 42	15 - 20	0.0 - 0.1	0.04	0.08
39 - 42	15 - 20	0.1 - 0.2	0.04	0.08
39 - 42	15 - 20	0.2 - 0.3	0.04	0.08
39 - 42	15 - 20	0.3 - 0.4	0.04	0.15
39 - 42	15 - 20	0.4 - 0.5	0.03	0.18
42 - 45	0 - 5	0.0 - 0.1	0.23	0.04
42 - 45	0 - 5	0.1 - 0.2	0.22	0.04
42 - 45	0 - 5	0.2 - 0.3	0.20	0.04
42 - 45	0 - 5	0.3 - 0.4	0.18	0.05
42 - 45	0 - 5	0.4 - 0.5	0.12	0.06
42 - 45	5 - 10	0.0 - 0.1	0.06	0.05
42 - 45	5 - 10	0.1 - 0.2	0.05	0.07
42 - 45	5 - 10	0.2 - 0.3	0.06	0.08
42 - 45	5 - 10	0.3 - 0.4	0.06	0.10
42 - 45	5 - 10	0.4 - 0.5	0.06	0.11
42 - 45	10 - 15	0.0 - 0.1	0.03	0.05
42 - 45	10 - 15	0.1 - 0.2	0.04	0.06

EK-1. (Devam) Kohezyonsuz zeminlerde drenajlı yükleme durumundaki sığ temellerin deprem yükleri etkisinde dayanım katsayıları ve hedef güvenilirlik indeksinden sapma değerleri

Çizelge 1.1. (Devam) Kohezyonsuz zeminlerde drenajlı yükleme durumundaki sığ temellerin deprem yükleri etkisinde D / B = 0 - 0.25 için $F_{50} = \Psi_{CE}^{ULS} Q_{cn}$ kullanılarak elde edilen dayanım katsayıları

$m_{\phi'}$ (°)	COV_{ϕ} (%)	k_h	Ψ_{CE}^{ULS}	$\Delta\beta$
42 - 45	10 - 15	0.2 - 0.3	0.03	0.12
42 - 45	10 - 15	0.3 - 0.4	0.03	0.14
42 - 45	10 - 15	0.4 - 0.5	0.03	0.15
42 - 45	15 - 20	0.0 - 0.1	0.03	0.06
42 - 45	15 - 20	0.1 - 0.2	0.03	0.08
42 - 45	15 - 20	0.2 - 0.3	0.02	0.09
42 - 45	15 - 20	0.3 - 0.4	0.02	0.16
42 - 45	15 - 20	0.4 - 0.5	0.02	0.18

Not: $\beta_{hedef} = 2.3$

EK-1. (Devam) Kohezyonsuz zeminlerde drenajlı yükleme durumundaki sığ temellerin deprem yükleri etkisinde dayanım katsayıları ve hedef güvenilirlik indeksinden sapma değerleri

Çizelge 1.2. Kohezyonsuz zeminlerde drenajlı yükleme durumundaki sığ temellerin deprem yükleri etkisinde D / B = 0.25 - 0.50 için $F_{50} = \Psi_{CE}^{ULS} Q_{cn}$ kullanılarak elde edilen dayanım katsayıları

$m_{\phi'}$ (°)	COV_{ϕ} (%)	k_h	Ψ_{CE}^{ULS}	$\Delta\beta$
30 - 33	0 - 5	0.0 - 0.1	0.52	0.02
30 - 33	0 - 5	0.1 - 0.2	0.44	0.02
30 - 33	0 - 5	0.2 - 0.3	0.34	0.02
30 - 33	0 - 5	0.3 - 0.4	0.21	0.03
30 - 33	0 - 5	0.4 - 0.5	0.10	0.04
30 - 33	5 - 10	0.0 - 0.1	0.28	0.02
30 - 33	5 - 10	0.1 - 0.2	0.26	0.02
30 - 33	5 - 10	0.2 - 0.3	0.21	0.02
30 - 33	5 - 10	0.3 - 0.4	0.15	0.03
30 - 33	5 - 10	0.4 - 0.5	0.07	0.04
30 - 33	10 - 15	0.0 - 0.1	0.14	0.03
30 - 33	10 - 15	0.1 - 0.2	0.13	0.03
30 - 33	10 - 15	0.2 - 0.3	0.12	0.03
30 - 33	10 - 15	0.3 - 0.4	0.09	0.03
30 - 33	10 - 15	0.4 - 0.5	0.05	0.05
30 - 33	15 - 20	0.0 - 0.1	0.11	0.05
30 - 33	15 - 20	0.1 - 0.2	0.10	0.06
30 - 33	15 - 20	0.2 - 0.3	0.09	0.08
30 - 33	15 - 20	0.3 - 0.4	0.06	0.09
30 - 33	15 - 20	0.4 - 0.5	0.03	0.10
33 - 36	0 - 5	0.0 - 0.1	0.48	0.02
33 - 36	0 - 5	0.1 - 0.2	0.42	0.02
33 - 36	0 - 5	0.2 - 0.3	0.33	0.02
33 - 36	0 - 5	0.3 - 0.4	0.22	0.03
33 - 36	0 - 5	0.4 - 0.5	0.12	0.03
33 - 36	5 - 10	0.0 - 0.1	0.23	0.02
33 - 36	5 - 10	0.1 - 0.2	0.22	0.02
33 - 36	5 - 10	0.2 - 0.3	0.19	0.02
33 - 36	5 - 10	0.3 - 0.4	0.14	0.03
33 - 36	5 - 10	0.4 - 0.5	0.09	0.04
33 - 36	10 - 15	0.0 - 0.1	0.15	0.06
33 - 36	10 - 15	0.1 - 0.2	0.15	0.06

EK-1. (Devam) Kohezyonsuz zeminlerde drenajlı yükleme durumundaki sığ temellerin deprem yükleri etkisinde dayanım katsayıları ve hedef güvenilirlik indeksinden sapma değerleri

Çizelge 1.2. (Devam) Kohezyonsuz zeminlerde drenajlı yükleme durumundaki sığ temellerin deprem yükleri etkisinde D / B = 0.25 - 0.50 için $F_{50} = \Psi_{CE}^{ULS} Q_{cn}$ kullanılarak elde edilen dayanım katsayıları

$m_{\phi'}$ (°)	COV_{ϕ} (%)	k_h	Ψ_{CE}^{ULS}	$\Delta\beta$
33 - 36	10 - 15	0.2 - 0.3	0.13	0.07
33 - 36	10 - 15	0.3 - 0.4	0.09	0.07
33 - 36	10 - 15	0.4 - 0.5	0.06	0.11
33 - 36	15 - 20	0.0 - 0.1	0.12	0.09
33 - 36	15 - 20	0.1 - 0.2	0.12	0.10
33 - 36	15 - 20	0.2 - 0.3	0.10	0.10
33 - 36	15 - 20	0.3 - 0.4	0.08	0.11
33 - 36	15 - 20	0.4 - 0.5	0.05	0.14
36 - 39	0 - 5	0.0 - 0.1	0.44	0.02
36 - 39	0 - 5	0.1 - 0.2	0.39	0.02
36 - 39	0 - 5	0.2 - 0.3	0.32	0.03
36 - 39	0 - 5	0.3 - 0.4	0.23	0.03
36 - 39	0 - 5	0.4 - 0.5	0.14	0.03
36 - 39	5 - 10	0.0 - 0.1	0.26	0.04
36 - 39	5 - 10	0.1 - 0.2	0.23	0.05
36 - 39	5 - 10	0.2 - 0.3	0.19	0.05
36 - 39	5 - 10	0.3 - 0.4	0.14	0.07
36 - 39	5 - 10	0.4 - 0.5	0.09	0.09
36 - 39	10 - 15	0.0 - 0.1	0.14	0.03
36 - 39	10 - 15	0.1 - 0.2	0.13	0.04
36 - 39	10 - 15	0.2 - 0.3	0.13	0.06
36 - 39	10 - 15	0.3 - 0.4	0.12	0.07
36 - 39	10 - 15	0.4 - 0.5	0.08	0.14
36 - 39	15 - 20	0.0 - 0.1	0.06	0.07
36 - 39	15 - 20	0.1 - 0.2	0.07	0.07
36 - 39	15 - 20	0.2 - 0.3	0.06	0.09
36 - 39	15 - 20	0.3 - 0.4	0.06	0.13
36 - 39	15 - 20	0.4 - 0.5	0.06	0.18
39 - 42	0 - 5	0.0 - 0.1	0.44	0.03
39 - 42	0 - 5	0.1 - 0.2	0.37	0.03
39 - 42	0 - 5	0.2 - 0.3	0.30	0.04

EK-1. (Devam) Kohezyonsuz zeminlerde drenajlı yükleme durumundaki sığ temellerin deprem yükleri etkisinde dayanım katsayıları ve hedef güvenilirlik indeksinden sapma değerleri

Çizelge 1.2. (Devam) Kohezyonsuz zeminlerde drenajlı yükleme durumundaki sığ temellerin deprem yükleri etkisinde D / B = 0.25 - 0.50 için $F_{50} = \Psi_{CE}^{ULS} Q_{cn}$ kullanılarak elde edilen dayanım katsayıları

$m_{\phi'}$ (°)	COV_{ϕ} (%)	k_h	Ψ_{CE}^{ULS}	$\Delta\beta$
39 - 42	0 - 5	0.3 - 0.4	0.22	0.06
39 - 42	0 - 5	0.4 - 0.5	0.15	0.07
39 - 42	5 - 10	0.0 - 0.1	0.17	0.05
39 - 42	5 - 10	0.1 - 0.2	0.17	0.06
39 - 42	5 - 10	0.2 - 0.3	0.15	0.07
39 - 42	5 - 10	0.3 - 0.4	0.12	0.08
39 - 42	5 - 10	0.4 - 0.5	0.09	0.09
39 - 42	10 - 15	0.0 - 0.1	0.07	0.06
39 - 42	10 - 15	0.1 - 0.2	0.07	0.06
39 - 42	10 - 15	0.2 - 0.3	0.07	0.08
39 - 42	10 - 15	0.3 - 0.4	0.07	0.09
39 - 42	10 - 15	0.4 - 0.5	0.07	0.18
39 - 42	15 - 20	0.0 - 0.1	0.04	0.07
39 - 42	15 - 20	0.1 - 0.2	0.04	0.08
39 - 42	15 - 20	0.2 - 0.3	0.04	0.08
39 - 42	15 - 20	0.3 - 0.4	0.04	0.10
39 - 42	15 - 20	0.4 - 0.5	0.04	0.13
42 - 45	0 - 5	0.0 - 0.1	0.24	0.03
42 - 45	0 - 5	0.1 - 0.2	0.21	0.03
42 - 45	0 - 5	0.2 - 0.3	0.21	0.05
42 - 45	0 - 5	0.3 - 0.4	0.23	0.07
42 - 45	0 - 5	0.4 - 0.5	0.19	0.11
42 - 45	5 - 10	0.0 - 0.1	0.06	0.05
42 - 45	5 - 10	0.1 - 0.2	0.06	0.07
42 - 45	5 - 10	0.2 - 0.3	0.06	0.09
42 - 45	5 - 10	0.3 - 0.4	0.06	0.11
42 - 45	5 - 10	0.4 - 0.5	0.06	0.12
42 - 45	10 - 15	0.0 - 0.1	0.04	0.07
42 - 45	10 - 15	0.1 - 0.2	0.04	0.07
42 - 45	10 - 15	0.2 - 0.3	0.03	0.10
42 - 45	10 - 15	0.3 - 0.4	0.03	0.14
42 - 45	10 - 15	0.4 - 0.5	0.03	0.15

EK-1. (Devam) Kohezyonsuz zeminlerde drenajlı yükleme durumundaki sığ temellerin deprem yükleri etkisinde dayanım katsayıları ve hedef güvenilirlik indeksinden sapma değerleri

Çizelge 1.2. (Devam) Kohezyonsuz zeminlerde drenajlı yükleme durumundaki sığ temellerin deprem yükleri etkisinde D / B = 0.25 - 0.50 için $F_{50} = \Psi_{CE}^{ULS} Q_{cn}$ kullanılarak elde edilen dayanım katsayıları

$m_{\phi'}$ (°)	COV_{ϕ} (%)	k_h	Ψ_{CE}^{ULS}	$\Delta\beta$
42 - 45	15 - 20	0.0 - 0.1	0.03	0.06
42 - 45	15 - 20	0.1 - 0.2	0.03	0.08
42 - 45	15 - 20	0.2 - 0.3	0.03	0.10
42 - 45	15 - 20	0.3 - 0.4	0.03	0.18
42 - 45	15 - 20	0.4 - 0.5	0.02	0.19

Not: $\beta_{hedef} = 2.3$

EK-1. (Devam) Kohezyonsuz zeminlerde drenajlı yükleme durumundaki sığ temellerin deprem yükleri etkisinde dayanım katsayıları ve hedef güvenilirlik indeksinden sapma değerleri

Çizelge 1.3. Kohezyonsuz zeminlerde drenajlı yükleme durumundaki sığ temellerin deprem yükleri etkisinde D / B = 0.50 - 0.75 için $F_{50} = \Psi_{CE}^{ULS} Q_{cn}$ kullanılarak elde edilen dayanım katsayıları

$m_{\phi'}$ (°)	COV_{ϕ} (%)	k_h	Ψ_{CE}^{ULS}	$\Delta\beta$
30 - 33	0 - 5	0.0 - 0.1	0.53	0.02
30 - 33	0 - 5	0.1 - 0.2	0.46	0.02
30 - 33	0 - 5	0.2 - 0.3	0.36	0.02
30 - 33	0 - 5	0.3 - 0.4	0.23	0.03
30 - 33	0 - 5	0.4 - 0.5	0.11	0.03
30 - 33	5 - 10	0.0 - 0.1	0.30	0.02
30 - 33	5 - 10	0.1 - 0.2	0.27	0.02
30 - 33	5 - 10	0.2 - 0.3	0.23	0.02
30 - 33	5 - 10	0.3 - 0.4	0.16	0.03
30 - 33	5 - 10	0.4 - 0.5	0.09	0.04
30 - 33	10 - 15	0.0 - 0.1	0.15	0.03
30 - 33	10 - 15	0.1 - 0.2	0.14	0.04
30 - 33	10 - 15	0.2 - 0.3	0.12	0.04
30 - 33	10 - 15	0.3 - 0.4	0.09	0.05
30 - 33	10 - 15	0.4 - 0.5	0.05	0.05
30 - 33	15 - 20	0.0 - 0.1	0.12	0.04
30 - 33	15 - 20	0.1 - 0.2	0.11	0.06
30 - 33	15 - 20	0.2 - 0.3	0.09	0.08
30 - 33	15 - 20	0.3 - 0.4	0.07	0.11
30 - 33	15 - 20	0.4 - 0.5	0.04	0.13
33 - 36	0 - 5	0.0 - 0.1	0.49	0.02
33 - 36	0 - 5	0.1 - 0.2	0.43	0.02
33 - 36	0 - 5	0.2 - 0.3	0.34	0.02
33 - 36	0 - 5	0.3 - 0.4	0.24	0.03
33 - 36	0 - 5	0.4 - 0.5	0.14	0.03
33 - 36	5 - 10	0.0 - 0.1	0.24	0.02
33 - 36	5 - 10	0.1 - 0.2	0.23	0.02
33 - 36	5 - 10	0.2 - 0.3	0.20	0.02
33 - 36	5 - 10	0.3 - 0.4	0.16	0.03
33 - 36	5 - 10	0.4 - 0.5	0.10	0.03
33 - 36	10 - 15	0.0 - 0.1	0.16	0.06
33 - 36	10 - 15	0.1 - 0.2	0.16	0.06

EK-1. (Devam) Kohezyonsuz zeminlerde drenajlı yükleme durumundaki sığ temellerin deprem yükleri etkisinde dayanım katsayıları ve hedef güvenilirlik indeksinden sapma değerleri

Çizelge 1.3. (Devam) Kohezyonsuz zeminlerde drenajlı yükleme durumundaki sığ temellerin deprem yükleri etkisinde D / B = 0.50 - 0.75 için $F_{50} = \Psi_{CE}^{ULS} Q_{cn}$ kullanılarak elde edilen dayanım katsayıları

$m_{\phi'}$ (°)	COV_{ϕ} (%)	k_h	Ψ_{CE}^{ULS}	$\Delta\beta$
33 - 36	10 - 15	0.2 - 0.3	0.13	0.07
33 - 36	10 - 15	0.3 - 0.4	0.10	0.07
33 - 36	10 - 15	0.4 - 0.5	0.06	0.08
33 - 36	15 - 20	0.0 - 0.1	0.13	0.05
33 - 36	15 - 20	0.1 - 0.2	0.12	0.06
33 - 36	15 - 20	0.2 - 0.3	0.10	0.09
33 - 36	15 - 20	0.3 - 0.4	0.09	0.11
33 - 36	15 - 20	0.4 - 0.5	0.06	0.15
36 - 39	0 - 5	0.0 - 0.1	0.45	0.02
36 - 39	0 - 5	0.1 - 0.2	0.41	0.02
36 - 39	0 - 5	0.2 - 0.3	0.33	0.02
36 - 39	0 - 5	0.3 - 0.4	0.25	0.03
36 - 39	0 - 5	0.4 - 0.5	0.16	0.03
36 - 39	5 - 10	0.0 - 0.1	0.27	0.03
36 - 39	5 - 10	0.1 - 0.2	0.25	0.03
36 - 39	5 - 10	0.2 - 0.3	0.20	0.03
36 - 39	5 - 10	0.3 - 0.4	0.15	0.03
36 - 39	5 - 10	0.4 - 0.5	0.10	0.04
36 - 39	10 - 15	0.0 - 0.1	0.14	0.04
36 - 39	10 - 15	0.1 - 0.2	0.14	0.05
36 - 39	10 - 15	0.2 - 0.3	0.13	0.06
36 - 39	10 - 15	0.3 - 0.4	0.13	0.07
36 - 39	10 - 15	0.4 - 0.5	0.09	0.12
36 - 39	15 - 20	0.0 - 0.1	0.07	0.07
36 - 39	15 - 20	0.1 - 0.2	0.07	0.07
36 - 39	15 - 20	0.2 - 0.3	0.07	0.08
36 - 39	15 - 20	0.3 - 0.4	0.07	0.11
36 - 39	15 - 20	0.4 - 0.5	0.06	0.15
39 - 42	0 - 5	0.0 - 0.1	0.45	0.03
39 - 42	0 - 5	0.1 - 0.2	0.39	0.03
39 - 42	0 - 5	0.2 - 0.3	0.31	0.04

EK-1. (Devam) Kohezyonsuz zeminlerde drenajlı yükleme durumundaki sığ temellerin deprem yükleri etkisinde dayanım katsayıları ve hedef güvenilirlik indeksinden sapma değerleri

Çizelge 1.3. (Devam) Kohezyonsuz zeminlerde drenajlı yükleme durumundaki sığ temellerin deprem yükleri etkisinde D / B = 0.50 - 0.75 için $F_{50} = \Psi_{CE}^{ULS} Q_{cn}$ kullanılarak elde edilen dayanım katsayıları

$m_{\phi'}$ (°)	COV_{ϕ} (%)	k_h	Ψ_{CE}^{ULS}	$\Delta\beta$
39 - 42	0 - 5	0.3 - 0.4	0.23	0.04
39 - 42	0 - 5	0.4 - 0.5	0.16	0.05
39 - 42	5 - 10	0.0 - 0.1	0.17	0.04
39 - 42	5 - 10	0.1 - 0.2	0.17	0.05
39 - 42	5 - 10	0.2 - 0.3	0.15	0.06
39 - 42	5 - 10	0.3 - 0.4	0.13	0.07
39 - 42	5 - 10	0.4 - 0.5	0.10	0.08
39 - 42	10 - 15	0.0 - 0.1	0.07	0.06
39 - 42	10 - 15	0.1 - 0.2	0.07	0.07
39 - 42	10 - 15	0.2 - 0.3	0.07	0.09
39 - 42	10 - 15	0.3 - 0.4	0.07	0.10
39 - 42	10 - 15	0.4 - 0.5	0.07	0.13
39 - 42	15 - 20	0.0 - 0.1	0.05	0.11
39 - 42	15 - 20	0.1 - 0.2	0.05	0.12
39 - 42	15 - 20	0.2 - 0.3	0.05	0.13
39 - 42	15 - 20	0.3 - 0.4	0.04	0.20
39 - 42	15 - 20	0.4 - 0.5	0.04	0.22
42 - 45	0 - 5	0.0 - 0.1	0.24	0.05
42 - 45	0 - 5	0.1 - 0.2	0.21	0.06
42 - 45	0 - 5	0.2 - 0.3	0.23	0.06
42 - 45	0 - 5	0.3 - 0.4	0.22	0.06
42 - 45	0 - 5	0.4 - 0.5	0.17	0.09
42 - 45	5 - 10	0.0 - 0.1	0.06	0.06
42 - 45	5 - 10	0.1 - 0.2	0.06	0.07
42 - 45	5 - 10	0.2 - 0.3	0.06	0.08
42 - 45	5 - 10	0.3 - 0.4	0.06	0.09
42 - 45	5 - 10	0.4 - 0.5	0.05	0.12
42 - 45	10 - 15	0.0 - 0.1	0.04	0.08
42 - 45	10 - 15	0.1 - 0.2	0.04	0.10
42 - 45	10 - 15	0.2 - 0.3	0.03	0.13
42 - 45	10 - 15	0.3 - 0.4	0.03	0.17
42 - 45	10 - 15	0.4 - 0.5	0.03	0.19

EK-1. (Devam) Kohezyonsuz zeminlerde drenajlı yükleme durumundaki sığ temellerin deprem yükleri etkisinde dayanım katsayıları ve hedef güvenilirlik indeksinden sapma değerleri

Çizelge 1.3. (Devam) Kohezyonsuz zeminlerde drenajlı yükleme durumundaki sığ temellerin deprem yükleri etkisinde D / B = 0.50 - 0.75 için $F_{50} = \Psi_{CE}^{ULS} Q_{cn}$ kullanılarak elde edilen dayanım katsayıları

$m_{\phi'}$ (°)	COV_{ϕ} (%)	k_h	Ψ_{CE}^{ULS}	$\Delta\beta$
42 - 45	15 - 20	0.0 - 0.1	0.03	0.08
42 - 45	15 - 20	0.1 - 0.2	0.03	0.11
42 - 45	15 - 20	0.2 - 0.3	0.03	0.15
42 - 45	15 - 20	0.3 - 0.4	0.03	0.18
42 - 45	15 - 20	0.4 - 0.5	0.03	0.21

Not: $\beta_{hedef} = 2.3$

EK-1. (Devam) Kohezyonsuz zeminlerde drenajlı yükleme durumundaki sığ temellerin deprem yükleri etkisinde dayanım katsayıları ve hedef güvenilirlik indeksinden sapma değerleri

Çizelge 1.4. Kohezyonsuz zeminlerde drenajlı yükleme durumundaki sığ temellerin deprem yükleri etkisinde D / B = 0.75 - 1.00 için $F_{50} = \Psi_{CE}^{ULS} Q_{cn}$ kullanılarak elde edilen dayanım katsayıları

$m_{\phi'}$ (°)	COV_{ϕ} (%)	k_h	Ψ_{CE}^{ULS}	$\Delta\beta$
30 - 33	0 - 5	0.0 - 0.1	0.54	0.02
30 - 33	0 - 5	0.1 - 0.2	0.47	0.02
30 - 33	0 - 5	0.2 - 0.3	0.36	0.02
30 - 33	0 - 5	0.3 - 0.4	0.24	0.03
30 - 33	0 - 5	0.4 - 0.5	0.12	0.04
30 - 33	5 - 10	0.0 - 0.1	0.30	0.02
30 - 33	5 - 10	0.1 - 0.2	0.28	0.02
30 - 33	5 - 10	0.2 - 0.3	0.24	0.03
30 - 33	5 - 10	0.3 - 0.4	0.17	0.05
30 - 33	5 - 10	0.4 - 0.5	0.09	0.06
30 - 33	10 - 15	0.0 - 0.1	0.16	0.02
30 - 33	10 - 15	0.1 - 0.2	0.15	0.03
30 - 33	10 - 15	0.2 - 0.3	0.13	0.03
30 - 33	10 - 15	0.3 - 0.4	0.10	0.04
30 - 33	10 - 15	0.4 - 0.5	0.06	0.05
30 - 33	15 - 20	0.0 - 0.1	0.13	0.04
30 - 33	15 - 20	0.1 - 0.2	0.12	0.05
30 - 33	15 - 20	0.2 - 0.3	0.10	0.07
30 - 33	15 - 20	0.3 - 0.4	0.08	0.08
30 - 33	15 - 20	0.4 - 0.5	0.04	0.10
33 - 36	0 - 5	0.0 - 0.1	0.50	0.02
33 - 36	0 - 5	0.1 - 0.2	0.44	0.02
33 - 36	0 - 5	0.2 - 0.3	0.35	0.03
33 - 36	0 - 5	0.3 - 0.4	0.25	0.04
33 - 36	0 - 5	0.4 - 0.5	0.14	0.05
33 - 36	5 - 10	0.0 - 0.1	0.25	0.03
33 - 36	5 - 10	0.1 - 0.2	0.24	0.03
33 - 36	5 - 10	0.2 - 0.3	0.21	0.05
33 - 36	5 - 10	0.3 - 0.4	0.16	0.07
33 - 36	5 - 10	0.4 - 0.5	0.10	0.09
33 - 36	10 - 15	0.0 - 0.1	0.16	0.03
33 - 36	10 - 15	0.1 - 0.2	0.17	0.04

EK-1. (Devam) Kohezyonsuz zeminlerde drenajlı yükleme durumundaki sığ temellerin deprem yükleri etkisinde dayanım katsayıları ve hedef güvenilirlik indeksinden sapma değerleri

Çizelge 1.4. (Devam) Kohezyonsuz zeminlerde drenajlı yükleme durumundaki sığ temellerin deprem yükleri etkisinde D / B = 0.75 - 1.00 için $F_{50} = \Psi_{CE}^{ULS} Q_{cn}$ kullanılarak elde edilen dayanım katsayıları

$m_{\phi'}$ (°)	COV_{ϕ} (%)	k_h	Ψ_{CE}^{ULS}	$\Delta\beta$
33 - 36	10 - 15	0.2 - 0.3	0.14	0.04
33 - 36	10 - 15	0.3 - 0.4	0.10	0.06
33 - 36	10 - 15	0.4 - 0.5	0.07	0.07
33 - 36	15 - 20	0.0 - 0.1	0.13	0.07
33 - 36	15 - 20	0.1 - 0.2	0.13	0.09
33 - 36	15 - 20	0.2 - 0.3	0.11	0.09
33 - 36	15 - 20	0.3 - 0.4	0.09	0.14
33 - 36	15 - 20	0.4 - 0.5	0.07	0.16
36 - 39	0 - 5	0.0 - 0.1	0.46	0.02
36 - 39	0 - 5	0.1 - 0.2	0.42	0.03
36 - 39	0 - 5	0.2 - 0.3	0.34	0.04
36 - 39	0 - 5	0.3 - 0.4	0.26	0.05
36 - 39	0 - 5	0.4 - 0.5	0.16	0.06
36 - 39	5 - 10	0.0 - 0.1	0.28	0.02
36 - 39	5 - 10	0.1 - 0.2	0.25	0.04
36 - 39	5 - 10	0.2 - 0.3	0.21	0.05
36 - 39	5 - 10	0.3 - 0.4	0.16	0.07
36 - 39	5 - 10	0.4 - 0.5	0.11	0.08
36 - 39	10 - 15	0.0 - 0.1	0.14	0.03
36 - 39	10 - 15	0.1 - 0.2	0.14	0.04
36 - 39	10 - 15	0.2 - 0.3	0.13	0.05
36 - 39	10 - 15	0.3 - 0.4	0.13	0.09
36 - 39	10 - 15	0.4 - 0.5	0.10	0.13
36 - 39	15 - 20	0.0 - 0.1	0.07	0.06
36 - 39	15 - 20	0.1 - 0.2	0.07	0.07
36 - 39	15 - 20	0.2 - 0.3	0.07	0.09
36 - 39	15 - 20	0.3 - 0.4	0.07	0.12
36 - 39	15 - 20	0.4 - 0.5	0.06	0.14
39 - 42	0 - 5	0.0 - 0.1	0.45	0.03
39 - 42	0 - 5	0.1 - 0.2	0.40	0.04
39 - 42	0 - 5	0.2 - 0.3	0.32	0.05

EK-1. (Devam) Kohezyonsuz zeminlerde drenajlı yükleme durumundaki sığ temellerin deprem yükleri etkisinde dayanım katsayıları ve hedef güvenilirlik indeksinden sapma değerleri

Çizelge 1.4. (Devam) Kohezyonsuz zeminlerde drenajlı yükleme durumundaki sığ temellerin deprem yükleri etkisinde D / B = 0.75 - 1.00 için $F_{50} = \Psi_{CE}^{ULS} Q_{cn}$ kullanılarak elde edilen dayanım katsayıları

$m_{\phi'}$ (°)	COV_{ϕ} (%)	k_h	Ψ_{CE}^{ULS}	$\Delta\beta$
39 - 42	0 - 5	0.3 - 0.4	0.24	0.07
39 - 42	0 - 5	0.4 - 0.5	0.17	0.08
39 - 42	5 - 10	0.0 - 0.1	0.18	0.04
39 - 42	5 - 10	0.1 - 0.2	0.18	0.05
39 - 42	5 - 10	0.2 - 0.3	0.16	0.08
39 - 42	5 - 10	0.3 - 0.4	0.13	0.09
39 - 42	5 - 10	0.4 - 0.5	0.10	0.11
39 - 42	10 - 15	0.0 - 0.1	0.07	0.04
39 - 42	10 - 15	0.1 - 0.2	0.07	0.05
39 - 42	10 - 15	0.2 - 0.3	0.07	0.09
39 - 42	10 - 15	0.3 - 0.4	0.08	0.13
39 - 42	10 - 15	0.4 - 0.5	0.07	0.18
39 - 42	15 - 20	0.0 - 0.1	0.05	0.09
39 - 42	15 - 20	0.1 - 0.2	0.05	0.11
39 - 42	15 - 20	0.2 - 0.3	0.05	0.14
39 - 42	15 - 20	0.3 - 0.4	0.04	0.20
39 - 42	15 - 20	0.4 - 0.5	0.04	0.21
42 - 45	0 - 5	0.0 - 0.1	0.28	0.03
42 - 45	0 - 5	0.1 - 0.2	0.27	0.04
42 - 45	0 - 5	0.2 - 0.3	0.26	0.06
42 - 45	0 - 5	0.3 - 0.4	0.21	0.08
42 - 45	0 - 5	0.4 - 0.5	0.18	0.09
42 - 45	5 - 10	0.0 - 0.1	0.05	0.04
42 - 45	5 - 10	0.1 - 0.2	0.07	0.06
42 - 45	5 - 10	0.2 - 0.3	0.06	0.09
42 - 45	5 - 10	0.3 - 0.4	0.06	0.10
42 - 45	5 - 10	0.4 - 0.5	0.06	0.12
42 - 45	10 - 15	0.0 - 0.1	0.04	0.05
42 - 45	10 - 15	0.1 - 0.2	0.04	0.06
42 - 45	10 - 15	0.2 - 0.3	0.04	0.12
42 - 45	10 - 15	0.3 - 0.4	0.03	0.14
42 - 45	10 - 15	0.4 - 0.5	0.03	0.19

EK-1. (Devam) Kohezyonsuz zeminlerde drenajlı yükleme durumundaki sığ temellerin deprem yükleri etkisinde dayanım katsayıları ve hedef güvenilirlik indeksinden sapma değerleri

Çizelge 1.4. (Devam) Kohezyonsuz zeminlerde drenajlı yükleme durumundaki sığ temellerin deprem yükleri etkisinde D / B = 0.75 - 1.00 için $F_{50} = \Psi_{CE}^{ULS} Q_{cn}$ kullanılarak elde edilen dayanım katsayıları

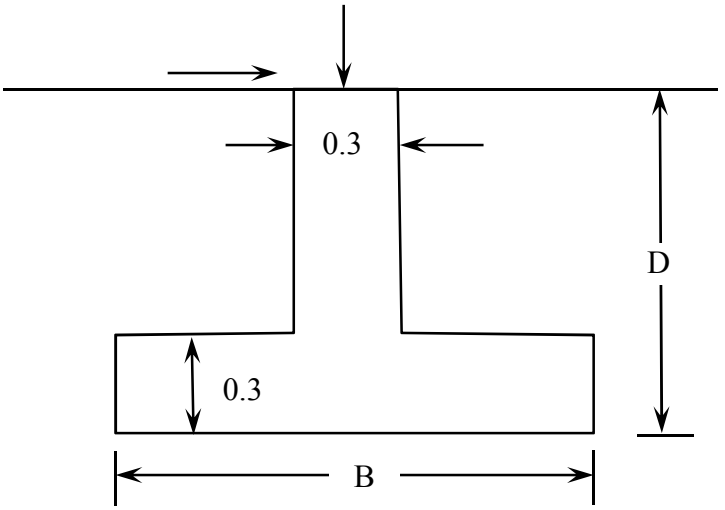
$m_{\phi'}$ (°)	COV_{ϕ} (%)	k_h	Ψ_{CE}^{ULS}	$\Delta\beta$
42 - 45	15 - 20	0.0 - 0.1	0.03	0.09
42 - 45	15 - 20	0.1 - 0.2	0.03	0.11
42 - 45	15 - 20	0.2 - 0.3	0.03	0.16
42 - 45	15 - 20	0.3 - 0.4	0.03	0.21
42 - 45	15 - 20	0.4 - 0.5	0.03	0.23

Not: $\beta_{hedef} = 2.3$

EK-2. Deprem yükleri etkisinde kohezyonsuz zeminlerdeki sığ temellerin drenajlı yükleme durumunda örnek güvenilirliğe dayalı tasarım hesaplaması

Kohezyonsuz zemindeki sığ temellerin deprem kuvvetleri etkisinde güvenilirliğe dayalı tasarımı altıncı bölümde geliştirilmiştir. Bu yaklaşıma göre örnek problemin ULS şartlarında çözümü aşağıda sunulmaktadır.

Şekil 2.1.'de geometrisi verilen sığ temel $m_{\phi'} = 36°$, $\gamma = 20$ kN/m^3, $k_h = 0.1$, $COV_\phi =$ %10, $F_{50} = 900$ kN parametreleriyle deprem kuvvetleri etkisinde yük ve dayanım katsayıları ile güvenilirliğe dayalı tasarımı yapılacaktır.

Şekil 2.1. Deprem kuvvetleri etkisindeki sığ temelin tasarım örneği

Temel derinliği (D) ve temel genişliği (B) 1.75 m olsun.
Bu durumda efektif temel ağırlığı (W) şöyle bulunur:
W = Temel ağırlığı + kazılan zemin ağırlığı
W = [(1.75x1.75x0.3) + (1.75-0.3)x0.3x0.3]x24 + [1.75x1.75x1.75)x(20-9.81)]
W = 25.2 + 54.6 = 79.8 kN

Sığ temelin taşıma gücünü deprem kuvvetlerinin etkisinde değerlendirilerek $k_h = 0.1$, $\phi' = 36°$ için sismik taşıma gücü katsayıları Çizelge 6.1 ve Çizelge 6.2'den $N_q = 30.34$, $N_\gamma = 40.17$ olarak bulunur.

EK-2. (Devam) Deprem yükleri etkisinde kohezyonsuz zeminlerdeki sığ temellerin drenajlı yükleme durumunda örnek güvenilirliğe dayalı tasarım hesaplaması

Sığ temelin taşıma gücü (Q_{tcn}):

$$Q_{tcn} = \left|qN_q\zeta_{qr}\zeta_{qs}\zeta_{qi}\zeta_{qt}\zeta_{qg}\zeta_{qd} + 0.5B\gamma N_\gamma\zeta_{\gamma r}\zeta_{\gamma s}\zeta_{\gamma i}\zeta_{\gamma t}\zeta_{\gamma g}\zeta_{\gamma d}\right| BL$$

eşitliğiyle ifade edilir.

Q_{tcn} = [(10.19*1.75) (30.34) (1) (1.73) (0.854) (1) (1) (1.194) + (0.5)(1.75)(20-9.81)(40.17)(1)(0.6)(0.768)(1)(1)(1)](1.75)(1.75)
Q_{tcn} = (1117.3)(3.06) = 3421.7 kN

Net taşıma gücü ise aşağıda tanımlanmıştır:
$Q_{tcn} = Q_{cn} - W$

Q_{cn} = 3421.7 – 79.8 kN = 3341.9 kN

Yük ve dayanım katsayılarını uygulamak için D / B = 1.0 için Şekil 6.19'den faydalanarak $m_{\phi'}$ = 36°, COV_ϕ = %10, k_h = 0.1, COV_{kh} = %10, değerlerinde Ψ_{CE}^{ULS} = 0.28 olarak belirlenir. Aşağıdaki eşitlik kullanılarak:

$$F_{50} = \psi_{CE}^{ULS} Q_{cn}$$

Ψ_{CE}^{ULS} Q_{cn} = (0.28)(3341.9) = 935.7 kN ≥ 900 kN

Olarak hesaplanır. Seçilen temel tasarım paremetreleri D = B = L = 1.75 m verilen örnek problem için hedef güvenilirlik indeksi olan 2.3'ü sağlayacak boyutlardadır.

EK-3. Optimizasyonda kullanılan birim fiyatlar, detayları ve analizleri

Çizelge 3.1. 15.001/2B Poz numaralı birim fiyat detayları

Başlık	**Açıklama**
Üst Başlık	Bina inşaatlarındaki makinalı kazılar.
Başlık	B-Makina ile yapılan geniş derin kazılar.
Tanım	Makine ile her derinlikte yumuşak ve sert toprağın kazılması (gevşek ve bitkisel toprak, gevşek silt, kum, kil, siltli kil, kumlu kil, gevşek kil, killi kum ve çakıl, kürekle atılabilen taşlı toprak ve benzeri zeminler)
Alt Tanım	Kazı şartnamesinde açıklanan yumuşak ve sert toprak sınıfı için uygulanır. Ayrıca derinlik zammı ödenmez.
Birimi	m^3
Tarifi	Ekskavatör, skreyper, buldozer, trakskavatör, vesaire gibi makineler ile kazının yapılması, taşıtlara yüklenmesi, 25 metreye kadar taşınması, depo, imla veya sedde yerinde boşaltılması, serilmesi veya imalat, inşaat yapıldıktan sonra kazı yerinde kalan boşlukların doldurulması, kazılan yerin taban ve yan cidarlarının ve depo veya dolgunun kabaca düzeltilmesi için yapılan her türlü malzeme ve zayiatı, işçilik, araç ve gereç giderleri, müteahhit genel giderleri ve kârı dâhil, 1 m^3 kazı fiyatı.
Ölçü	Kazının hacmi kazı projesi üzerinden hesaplanır.
Not	Bu birim fiyata su zammı, iksa, 25 metre dışındaki taşıma, sulama ve sıkıştırma bedelleri dahil değildir. Ayrıca derinlik zammı bedeli ödenmez.

EK-3. (Devam) Optimizasyonda kullanılan birim fiyatlar, detayları ve analizleri

Çizelge 3.2. 15.001/2B Poz numaralı birim fiyata ait analiz bilgileri

Poz No	**Açıklama**	**Miktar**	**Birim**
	İşçilik: Kazı, yükleme, boşaltma, 25 metre mesafeye kadar taşıma, depo veya dolguya konulması için her nevi makina karşılığı	0.027000	Saat
03.501	Ekskavatör (100 HP) Kazının serilmesi, kazı yeri depo veya dolgunun düzeltilmesi, boşlukların doldurulması karşılığı		
01.501	Düz işçi	0.250000	Saat
	%25 Müteahhit Genel Giderleri ve Kârı		

EK-3. (Devam) Optimizasyonda kullanılan birim fiyatlar, detayları ve analizleri

Çizelge 3.3. 21.017/1 Poz numaralı birim fiyat detayları

Başlık	**Açıklama**
Üst Başlık	Kalıp ve iskeleler.
Başlık	-
Tanım	Plywood (film kaplı) ile yapılan düz yüzeyli çıplak beton ve betonarme kalıbı (hiç bir kaplama malzemesi ve boya yapılmayacak beton ve betonarme yüzeylerde)
Alt Tanım	-
Birimi	m^3
Tarifi	Çıplak beton ve betonarme kalıbı yapım işleri için idarece gerekli görüldüğünde onaylanmış projelerine göre 21 mm kalınlığında plywood (film kaplı) suni tahtalarla betonun suyunu sızdırmayacak şekilde kalıp yüzeyi teşkili, betona gelecek yüzeyin yağlanması, dakikada 8000-12000 devirli vibratöre dayanacak şekilde takviye edilmesi, kalıbın sökülmesi, tekrar kullanılmak üzere kalıp yüzeyinin temizlenmesi, bu işler için lüzumlu her türlü malzemeve zayiatı ile işçilik, müteahhit genel giderleri ve kârı dâhil 1 m² fiyatı.
Ölçü	Kalıp gören yüzler projesinden veya yerinde ölçülerek hesaplanır. Boşluk hacmi çıkarılmayan imalât deliklerinin çevre kalıpları ölçüye dâhil edilmez. Deliğin kalıp tarafındaki yüzünden delik boşluğu çıkarılmaz.
Not	1) Düz yüzeyli kalıpların yüzlerinde betona zarar vermeyecek ve kalıbın kolaylıklaçıkarılmasına mani olmayacak girinti, çıkıntı profil ve benzeri ilavelerle, desen teşkil etmek istenildiği takdirde bunun için kullanılacak ve kalıba tespiti yapılacak malzeme ve işçilik toplam tutarı projesine göre fiyat tutanağı tanzimi suretiyle ayrıca ödenir. 2) Kalıptan çıkan malzeme müteahhide aittir. 3) Kalıp iskelesi ayrı olarak ödenir. 4) İdarenin yazılı izni ile uygulanır.

EK-3. (Devam) Optimizasyonda kullanılan birim fiyatlar, detayları ve analizleri

Çizelge 3.4. 21.017/1 Poz numaralı birim fiyata ait analiz bilgileri

Poz No	**Açıklama**	**Miktar**	**Birim**
	Malzeme:		
04.168/b3	Plywood kalıp malzemesi (Film kaplı 21 mm) (Zaiyatıyla, 1.20/30=0.04 m^2)	0.040000	m^2
04.168/b3	Plywood kalıp malzemesi (Film kaplı 21 mm) (Bağlantı malzemeleri vb. karşılığı kalıbın %10'u)	0.004000	m^2
04.116/1	Yağ bazlı kalıp ayırıcı	0.100000	Kg
04.168/c	I kesitli ahşap kiriş (Alt ve üst başlıklar min. 40x80 mm fırınlanmış ladin, köknar vb. kereste gövde suya dayanıklı sunta veya kontraplak min. 30 mm.kalınlıkta) (1,10 / 10 = 0.11 m)	0.110000	m
04.272	Çatal çivi	0.100000	Kg
04.270	Çivi	0.200000	Kg
	İşçilik:		
01.009	Marangoz ustası	1.500000	Saat
01.501	Düz işçi	1.500000	Saat
	Kaldırma tertibatı (vinç) v.b. bedeli olarak		
01.501	Düz işçi	0.500000	Saat

EK-3. (Devam) Optimizasyonda kullanılan birim fiyatlar, detayları ve analizleri

Çizelge 3.5. 21.024 Poz numaralı birim fiyat detayları

Başlık	**Açıklama**
Üst Başlık	Kalıp ve iskeleler.
Başlık	
Tanım	Eğri yüzeyli çıplak beton, betonarme kalıbı (hiç bir kaplama malzemesi ve boya yapılmayacak beton ve betonarme yüzeylerde)
Alt Tanım	
Birimi	m^2
Tarifi	Eğri yüzeyli çıplak betonarme kalıp yapım işleri îdarece gerekli görüldüğünde onaylanmış projelerine göre kalıp yüzeyini teşkil edecek kalınlığı en az 30 mm olan tahtaların aralarına plâstik madde konularak ka-lıp içine dökülecek betonun suyunu sızdırmayacak şekilde birleştirilmesi, suretiyle kalıp yüzeyinin teşkili, kalıp yüzeyinin yağlanması, dakikada 8000-12000 devirli vibratöre dayanacak şekilde takviye edilmesi, kalı-bın sökülmesi, tekrar kullanılmak üzere kalıp yüzeyinin temizlenmesi, bu işler için lüzumlu her türlü, kereste, çivi, bağlantı malzemesi, plâstik (veya kauçuk) madde ve zayiatı ile işçilik, müteahhit genel giderleri ve kârı dâhil, 1 m² fiyatı.
Ölçü	Kalıp gören yüzler projesinden veya yerinde ölçülerek hesaplanır. Boşluk hacmi çıkarılmayan imalât deliklerinin çevre kalıpları ölçüye dâhil edilmez.Deliğin kalıp tarafındaki yüzünden delik boşluğu çıkarılmaz.
Not	1)Eğri yüzeyli kalıpların yüzeylerine desen, profil, madeni gereç ve benzeri ilâve yapılması istenirse ilâve malzeme işçilik toplam tutarı projesine göre fiyat tutanağı tanzim ve tasdiki suretiyle ödenir. 2) Kalıptan çıkan malzeme müteahhide aittir.

EK-3. (Devam) Optimizasyonda kullanılan birim fiyatlar, detayları ve analizleri

Çizelge 3.6. 21.024 Poz numaralı birim fiyata ait analiz bilgileri

Poz No	**Açıklama**	**Miktar**	**Birim**
	Malzeme:		
	Tahta 0.040/2 = 0.020		
	Kadron 0.072/4 = 0.018 , Toplam: 0.038		
04.151	Çam kerestesi (I.sınıf)	0.038000	m3
04.110/1	Yanmış yağ	0.100000	Kg
	(Bağlantı malzemesi (Blon, boru, plastik madde ve rondela) karşılığı kereste tutarının %10'u)		
	İşçilik:		
	Yapılması, sökülmesi, temizlenmesi		
01.009	Marangoz ustası	3.500000	Saat
01.501	Düz işçi	1.500000	Saat
	(İnşaat yerindeki yükleme, yatay ve düşey taşıma, boşaltma)		
	%25 Müteahhit Genel Giderleri ve Kârı		

EK-3. (Devam) Optimizasyonda kullanılan birim fiyatlar, detayları ve analizleri

Çizelge 3.7. 23.015 Poz numaralı birim fiyat detayları

Başlık	**Açıklama**
Üst Başlık	Beton çelik çubuklarının işlenmesi-manşonla eklenmesi
Başlık	-
Tanım	Ø 14- Ø 28 mm nervürlü lik beton çelik çubuğunun bükülmesi, yerine konulması.
Alt Tanım	-
Birimi	ton
Tarifi	Nervürlü beton çelik çubuğunun detay projesine göre kesilip bükülerek hazırlanması yerine konması, bağlanması için demir, bağlama teli ve gerekli her türlü malzeme ve zayiatı, inşaat yerindeki yükleme, yatay ve düşey taşıma, boşaltma, işçilik, müteahhit genel giderleri ve kârı dâhil, 1 ton fiyatı.
Ölçü	1) Betonarme detay resimlerine göre kroşeler ile birlikte demirin boyu ölçülür. 2) Çelik çubukların ağırlıkları aşağıdaki cetvelden alınır. 3) Projede gösterilmeyen çelik çubuklar ve ekler hesaba katılmaz. 4) Cetveldeki (m) ağırlıkları hesaba esastır. Bağlama teli, çelik çubuk sıraları arasında kullanılacak çelikler ve zayiat analizde dikkate alındığından, ayrıca ödeme yapılmaz.

Çap	Birim Ağırlık	Çap	Birim Ağırlık
14	1.208	22	2.984
16	1.578	24	3.551
18	1.998	26	4.168
20	2.466	28	4.834

EK-3. (Devam) Optimizasyonda kullanılan birim fiyatlar, detayları ve analizleri

Çizelge 3.8. 23.015 Poz numaralı birim fiyata ait analiz bilgileri

Poz No	**Açıklama**	**Miktar**	**Birim**
	Malzeme:		
04.254	Beton çelik çubuğu	1100.000000	Kg
	(Bağlama teli ve diğer zayiat dahil)		
	İşçilik:		
	Yapılması		
01.019	Soğuk demirci ustası	25.000000	Saat
01.219	Soğuk demirci usta yardımcısı	35.000000	Saat
01.501	Düz işçi	20.000000	Saat
01.501	Düz işçi	15.000000	Saat
	(İnşaat yerindeki yükleme, yatay ve		
	düşey taşıma, boşaltma)		
	%25 Müteahhit Genel Giderleri ve Kârı		

EK-3. (Devam) Optimizasyonda kullanılan birim fiyatlar, detayları ve analizleri

Çizelge 3.9. 16.059/1A Poz numaralı birim fiyat detayları

Başlık	Açıklama
Üst Başlık	-
Başlık	-
Tanım	Satın alınan ve beton pompasıyla basılan, basınç dayanım sınıfı C 30/37 (BS 30) olan hazır beton dökülmesi (beton nakli dahil)
Alt Tanım	
Birimi	m^3
Tarifi	Yıkanmış, elenmiş ve/veya kırılmış gronülometrik agrega ile projesinde öngörülen mukavemeti sağlayacak şekilde hazırlanmış ve basınç dayanımı C 30/37 olan hazır beton harcının satın alınması, trans mikserlere yüklenmesi, işyerine kadar nakli, döküm yerine beton pompası ile basılması, serilmesi, vibratör ile sıkıştırılması, gerektiğinde sulanması, soğuktan, sıcaktan ve diğer dış tesirlerden korunması, gerekli ve yeter sayıda deney için numune alınması ve gerekli deneylerin yapılması, her türlü işçilik, malzeme ve zayiatı, makine araç, gereç ve laboratuar giderleri, işyerindeki her türlü yatay ve düşey taşımalar, yükleme ve boşaltmalar, betonun şantiyeye nakli ile müteahhit genel giderleri ve kârı dâhil, yerinde dökülmüş ve basınç dayanımı C 30/37 betonun 1 m³ fiyatı.
Ölçü	Projedeki boyutlar üzerinden hesaplanır.
Not	1) Hazır betonlar TSEK belgeli üreticilerden temin edilecektir. 2) Hazır beton harcına giren çimento miktarı beton sınıflarına bağlı olarak deneylerle belirlenir. 3) Pompa kullanılmaması halinde, pompaj bedeli düşülür. 4) Çimento fiyat farkı hesabına esas olmak üzere birim fiyat listesinin sonundaki hazır beton, harçlarına ait çimento girdi tablosu esas alınacaktır.

EK-3. (Devam) Optimizasyonda kullanılan birim fiyatlar, detayları ve analizleri

Çizelge 3.10. 16.059/1A Poz numaralı birim fiyata ait analiz bilgileri

Poz No	**Açıklama**	**Miktar**	**Birim**
	Malzeme:		
04.045/A	C 30/37 beton harcı (BS.30)	1.000000	m^3
04.031	Su	0.400000	m^3
	İşçilik:		
	Serilmesi, sıkıştırılması ve korunması karşılığı		
01.015	Betoncu ustası	0.150000	Sa
01.501	Düz işçi	0.300000	Sa
03.527	Vibratör	0.050000	Sa
	%25 Müteahhit Genel Giderleri ve Kârı		

Çizelge 3.11. 15.140/4 Poz numaralı birim fiyat detayları

Başlık	**Açıklama**
Üst Başlık	Kum çakıl serilmesi, sıkıştırılması, drenaj işleri ve curuf dolgu.
Başlık	-
Tanım	Makine ile tuvenan kum çakıl temin edilerek, makine ile serme, sulama, sıkıştırma yapılması
Birimi	m^3
Tarifi	Tuvenan kum çakılın, alana dökülmesi, motor greyderle serilmesi, sulanması, titreşimli silindir ile tabaka tabaka sıkıştırılması için her türlü işçilik, malzeme ve zayiatı, iş yerinde yükleme, yatay ve düşey taşıma, boşaltma, müteahhit genel giderleri ve kârı dâhil, 1 m^3 fiyatı.
Ölçü	Tuvenan kum çakılın döküldüğü saha ve kalınlık projesi üzerinden ölçülür ve hacmi bulunur.
Not	-

EK-3. (Devam) Optimizasyonda kullanılan birim fiyatlar, detayları ve analizleri

Çizelge 3.12. 15.140/4 Poz numaralı birim fiyata ait analiz bilgileri

Poz No	Açıklama	Miktar	Birim
	Malzemenin temini		
08.008/1	Makina ile kum-çakıl hazırlanması	1.000000	m^3
	Serme Karşılığı		
03.508	Motor Greyder (80 HP)	0.010000	Saat
	Arazözle Sulama		
04.031	Su	0.100000	m^3
03.538	Arazöz	0.013000	Saat
	Titreşimli Silindirle Sıkıştırma		
03.541	Titreşimli Silindir (35-58 HP)	0.017000	Saat
	%25 Müteahhit Genel Giderleri ve Kârı		

Çizelge 3.13. 16.002/MK Poz numaralı birim fiyat detayları

Başlık	Açıklama
Üst Başlık	Demirsiz ve betonarme betonlar.
Tanım	200 dozlu demirsiz beton
Birimi	m^3
Tarifi	0,500 m³ elenmiş kum (Poz No: 08.003-08.009/1), 0,750 m³ elenmiş çakıl (Poz No: 08.003-08.009/1), 0,105 m³ su ve 200 kg çimentonun el ya da betoniyer ile karıştırılması, yerine konması, sıkıştırılması, gerektiğinde sulanması, soğuk ve sıcaktan korunması, inşaat yerindeki yükleme, yatay ve düşey taşıma, boşaltma, her türlü malzeme ve zayiatı, işçilik, araç ve gereç giderleri, müteahhit genel giderleri ve kârı dâhil, 200 dozlu demirsiz betonun 1 m³ fiyatı.
Ölçü	Projedeki boyutlar üzerinden hesaplanır.

EK-3. (Devam) Optimizasyonda kullanılan birim fiyatlar, detayları ve analizleri

Çizelge 3.14. 16.002/MK Poz numaralı birim fiyata ait analiz bilgileri

Poz No	**Açıklama**	**Miktar**	**Birim**
	Malzeme		
04.002/2b	Kum (08.009/1)	0.500000	m3
04.002/1b	Çakıl (08.009/1)	0.750000	m3
04.008	Portland çimentosu (Torbalı) (32.5 N)	0.200000	Ton
04.031	Su	0.105000	m3
04.031	Su	0.400000	m3
	Yapılması ve korunması karşılığı		
	İşçilik:		
01.015	Betoncu ustası	0.500000	Saat
01.501	Düz işçi	5.500000	Saat
01.501	Düz işçi	2.500000	Saat
	(İnşaat yerindeki yükleme, yatay ve		
	düşey taşıma, boşaltma)		
03.524	Betoniyer (250 LT)	0.250000	Saat
03.527	Vibratör	0.150000	Saat
	%25 Müteahhit Genel Giderleri ve Kârı		

EK-3. (Devam) Optimizasyonda kullanılan birim fiyatlar, detayları ve analizleri

Çizelge 3.15. 16.068/MK Poz numaralı birim fiyat detayları

Başlık	Açıklama
Üst Başlık	Fore kazık işleri.
Başlık	
Tanım	ϕ 20 cm çapında fore kazık (her boyda mini kazık) yapılması
Alt Tanım	
Birimi	m
Tarifi	Tasdikli proje ve detayları ile delme kazıklar tasarım, yapım ve uygulama kurallarına uygun olarak her türlü zeminde, kuruda veya suda fore kazık yapılması için gerekli makine, teçhizat ile bunların çalıştırılması, platform hazırlanması veya iskele yapılması için gerekli araç, gereç, malzeme, elektrik tesisat ve elektriğin temini, iş yerine getirilmesi, iş bitiminden sonra nakilleri, montaj ve demontajı; bu işin yürütülmesi için teknik ekibin temini ve çalıştırılması; bu imalat tekniğine uygun esaslar dâhilinde forajın yapılması, lüzumu halinde veya projesi icabı taşıyıcı kaya tabakası içinde asgari 0,75 m derinliğe inilmesi; foraj esnasında istenilen kazık zemininden numune alınması, muhafazası ve raporun hazırlanması; standardına uygun kum, çakıl, kırmataş, balast, çimento ve su ile basınç dayanımı C 20/25 olan betonun özel kovalarla veya çökertme usulü ile betonajın yapılması ile beton dökülürken betonarme demirlerin yerinden oynamaması için gereken tedbirlerin alınması; beton kalite kontrolü için her türlü deney yapılması ile foraj dan çıkan kazının ortalama 60 m mesafeye nakli, yükleme ve boşaltılması, depo ve imla yerinin düzeltilmesi; imalat icabı fazla dökülen kazık betonun kırılması için her türlü malzeme ve zayiatı, işçilik, makine, araç ve gereç giderleri müteahhit genel giderleri ve kârı dâhil, (kum-çakıl, kırmataş, balast, çimento ve betonarme demiri nakliyeleri ve yükleme,boşaltma ile betonarme demiri bedeli hariç olmak üzere) Ø 20 cm çapında fore kazık foraj ve betonajın 1 m fiyatı:

EK-3. (Devam) Optimizasyonda kullanılan birim fiyatlar, detayları ve analizleri

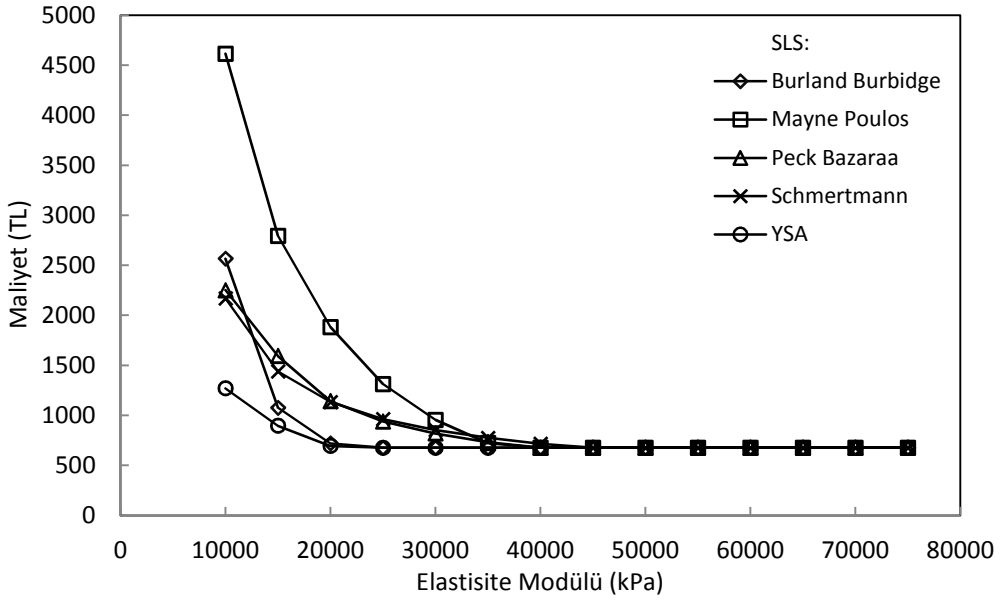
Çizelge 3.15. 16.068/MK Poz numaralı birim fiyat detayları

Başlık	Açıklama
Ölçü	Düşey olarak yerinde bilfiil ölçü yapılır.
Not	1) Foraja başlanacak en uygun zemin kotu idarece saptanır. 2) Kazığın baş tarafındaki kırılacak düşük mukavemetli kısım ölçüye dâhil edilmez. 3) Projede belirtilen kazık üst kotunun forajın yapıldığı zemin kotundan yukarıda olması halinde bu iki kot arasındaki kısma yalnız betonarme ve kalıp bedeli ödenir. (Ayrıca foraj bedeli ödenmez) 4) Fore kazık imalatında tapa kullanılması halinde tapa için formülüne uygun hesaplanacak foraj malzemesinin (batak-balçık) nakliyesi yükleme, boşaltma toplam bedelini geçmemek kaydı ile ödeme yapılır. 5) Fore kazık imalatına başlamadan yükleme deneyi yapılıp yapılmayacağı şartnamede idarece belirtilmesi gerekmekte olup, şayet yaptırılması idarece uygun görülüyor ise bedeli ayrıca ödenecektir.

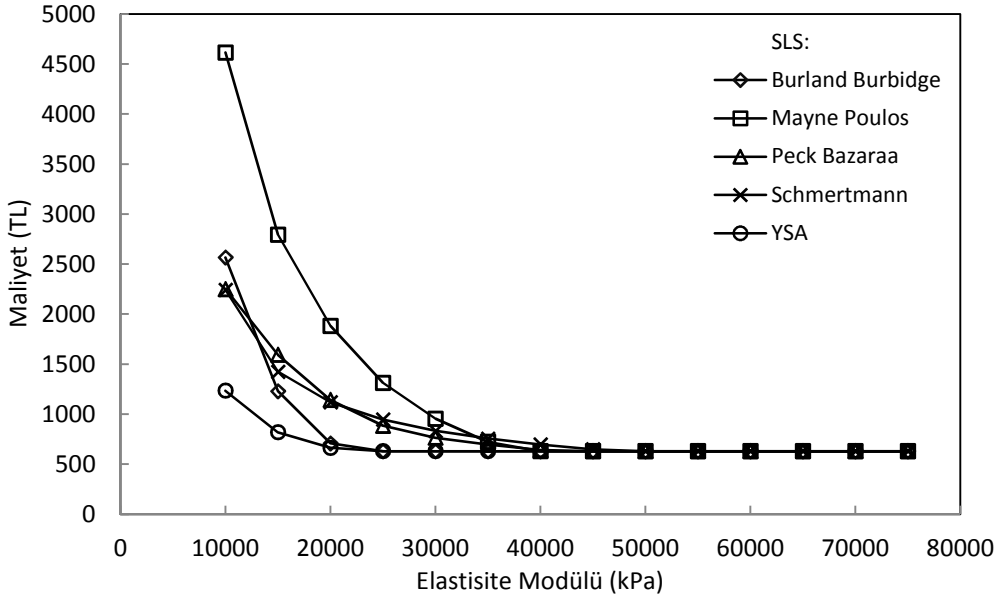
Çizelge 3.16. 16.068/MK Poz numaralı birim fiyata ait analiz bilgileri

Poz No	Açıklama	Miktar	Birim
03.568/1	Fore Kazık Delgi Makinası (76 HP)	0.240000	Sa
01.502	Erbab işçi (Foraj işçiliği, montaj ve demontaj bedelleri dahil)	1.180000	Sa
07.001	El arabası ile taşıma (50 metre)	0.070000	Ton
01.501	Düz işçi (Foraj kazısının yükleme ve boşaltılması dahil)	0.560000	Sa
16.044/5/MK	Demirli C 20/25 (BS.20) betonu	0.035000	m3
01.502	Erbab işçi (Kazık betonlanması, kırılması, ilave işçiliği karşılığı)	0.900000	Sa

EK-4. Sığ temellerin Hansen, Meyerhof, Terzaghi, Vesic ve fore kazıklarınefektif gerilme, Nordlund taşıma gücü yöntemlerine göre optimizasyonları

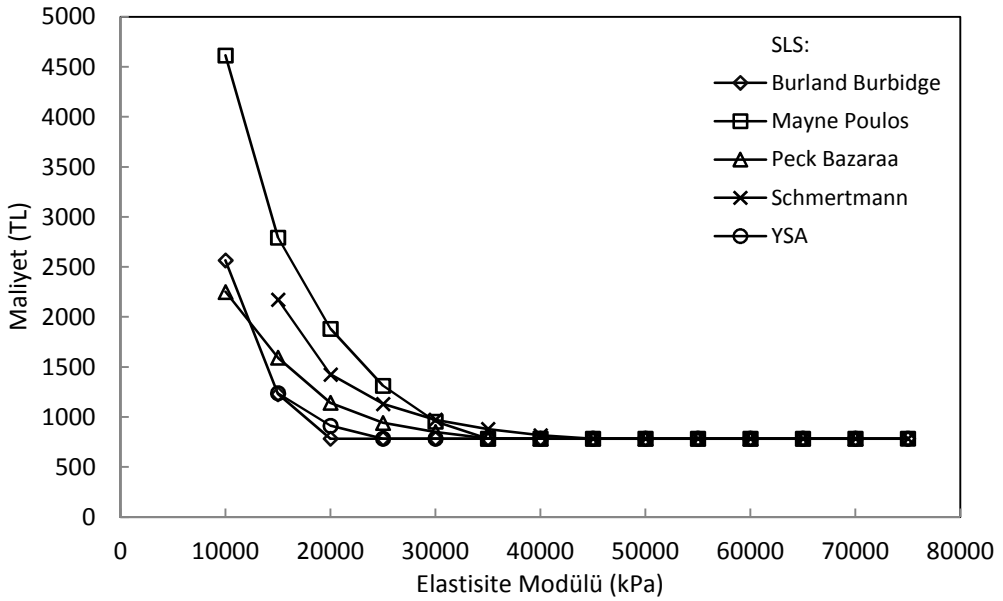

Şekil 4.1. Sığ temel tasarımının Hansen taşıma gücü yöntemi için elastisite modülü odaklı optimizasyonu

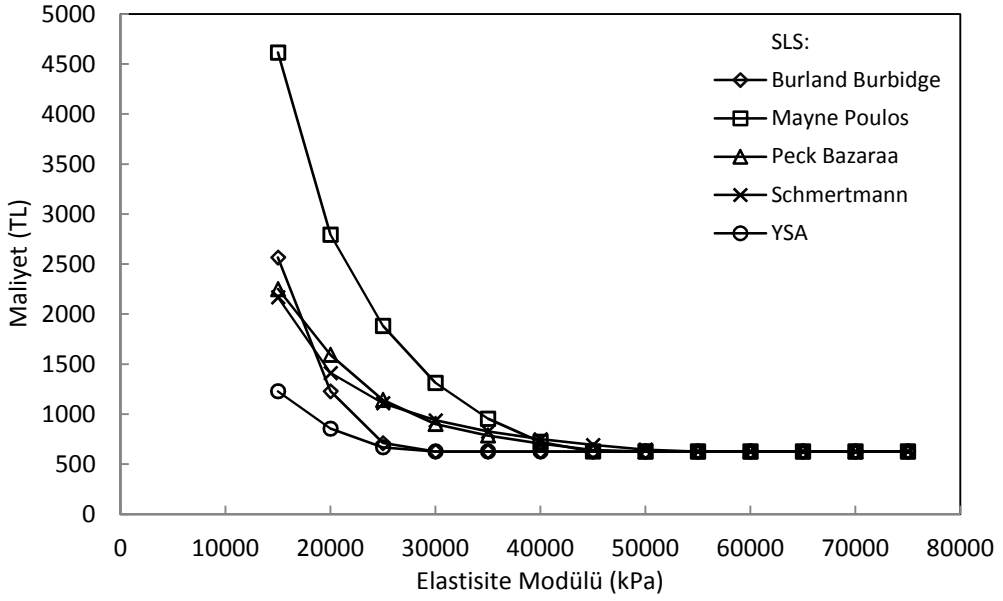

Şekil 4.2. Sığ temel tasarımının Meyerhof taşıma gücü yöntemi için elastisite modülü odaklı optimizasyonu

EK-4. (Devam) Sığ temellerin Hansen, Meyerhof, Terzaghi, Vesic ve fore kazıkların efektif gerilme, Nordlund taşıma gücü yöntemlerine göre optimizasyonları

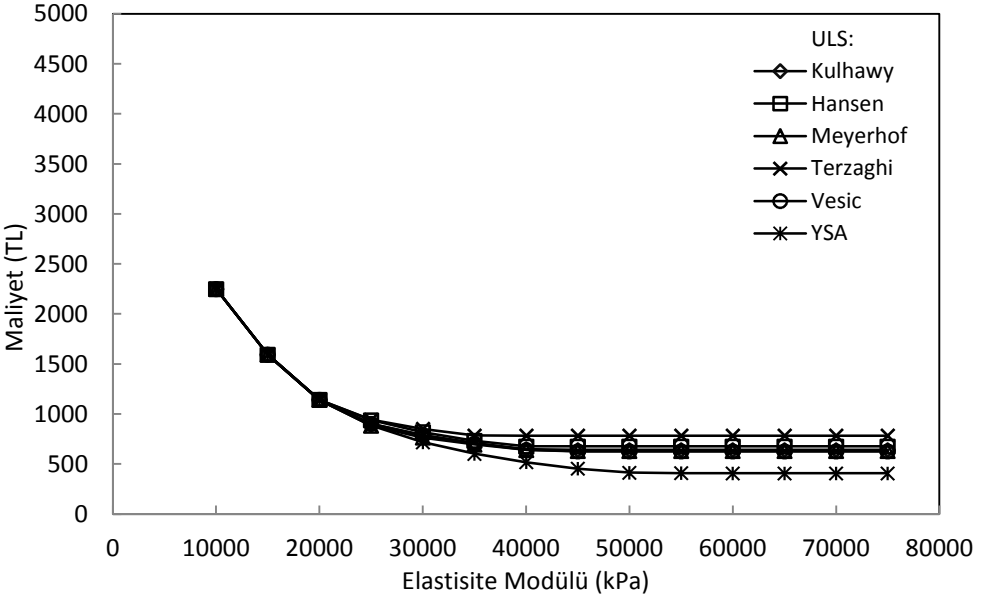

Şekil 4.3. Sığ temel tasarımının Terzaghi taşıma gücü yöntemi için elastisite modülü odaklı optimizasyonu

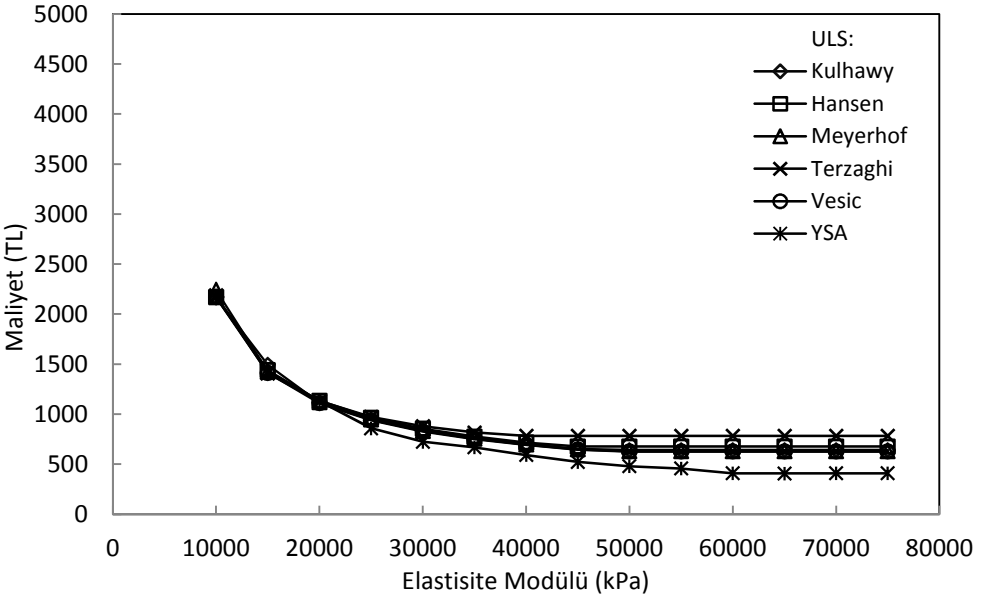

Şekil 4.4. Sığ temel tasarımının Vesic taşıma gücü yöntemi için elastisite modülü odaklı optimizasyonu

EK-4. (Devam) Sığ temellerin Hansen, Meyerhof, Terzaghi, Vesic ve fore kazıkların efektif gerilme, Nordlund taşıma gücü yöntemlerine göre optimizasyonları

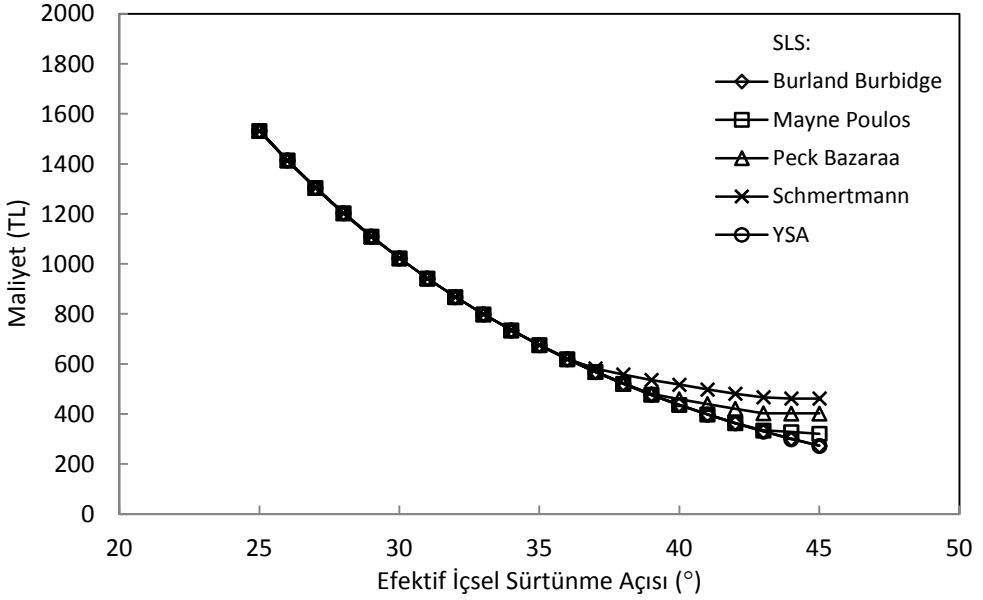

Şekil 4.5. Sığ temel tasarımının Peck Bazara oturma analizi yöntemi için elastisite modülü odaklı optimizasyonu

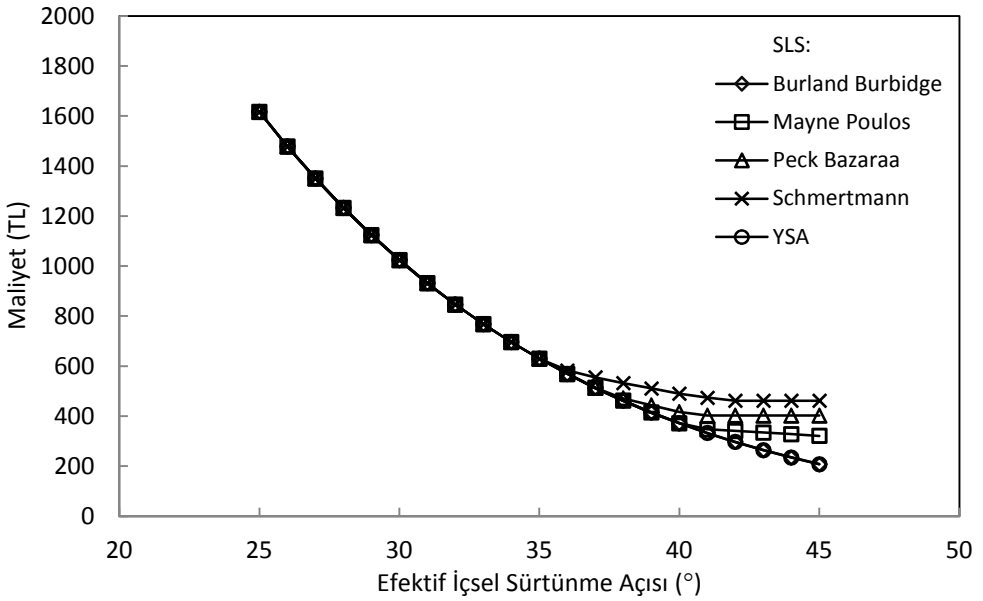

Şekil 4.6. Sığ temel tasarımının Schmertmann oturma analizi yöntemi için elastisite modülü odaklı optimizasyonu

EK-4. (Devam) Sığ temellerin Hansen, Meyerhof, Terzaghi, Vesic ve fore kazıkların efektif gerilme, Nordlund taşıma gücü yöntemlerine göre optimizasyonları

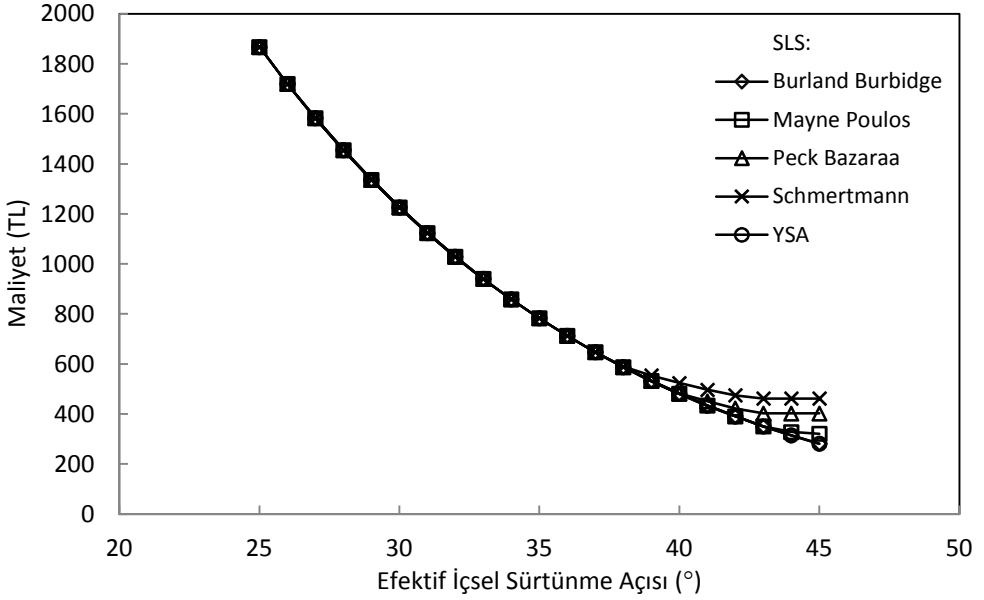

Şekil 4.7. Sığ temel tasarımının Hansen taşıma gücü yöntemi için efektif içsel sürtünme açısı odaklı optimizasyonu

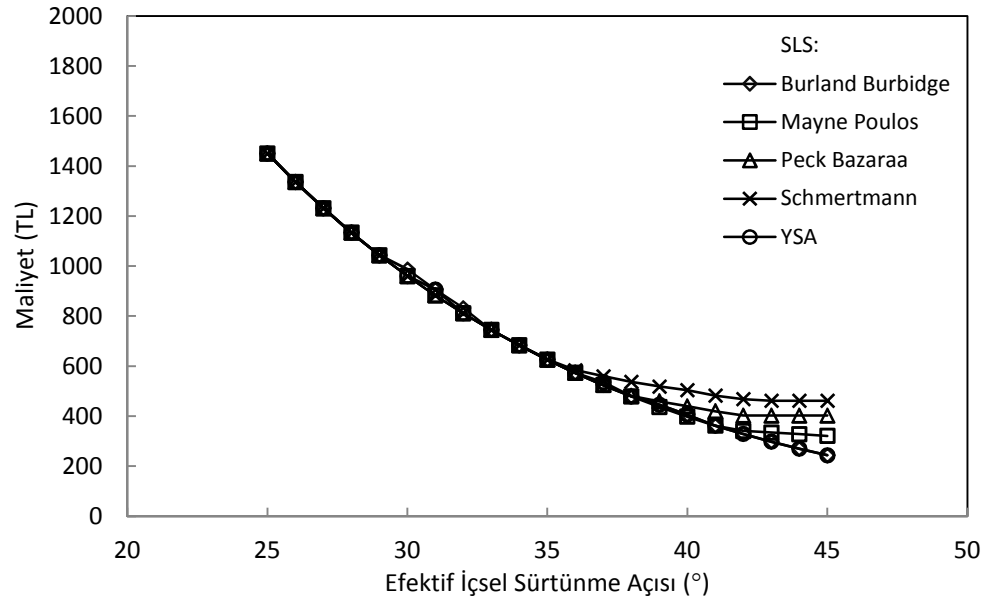

Şekil 4.8. Sığ temel tasarımının Meyerhof taşıma gücü yöntemi için efektif içsel sürtünme açısı odaklı optimizasyonu

EK-4. (Devam) Sığ temellerin Hansen, Meyerhof, Terzaghi, Vesic ve fore kazıkların efektif gerilme, Nordlund taşıma gücü yöntemlerine göre optimizasyonları

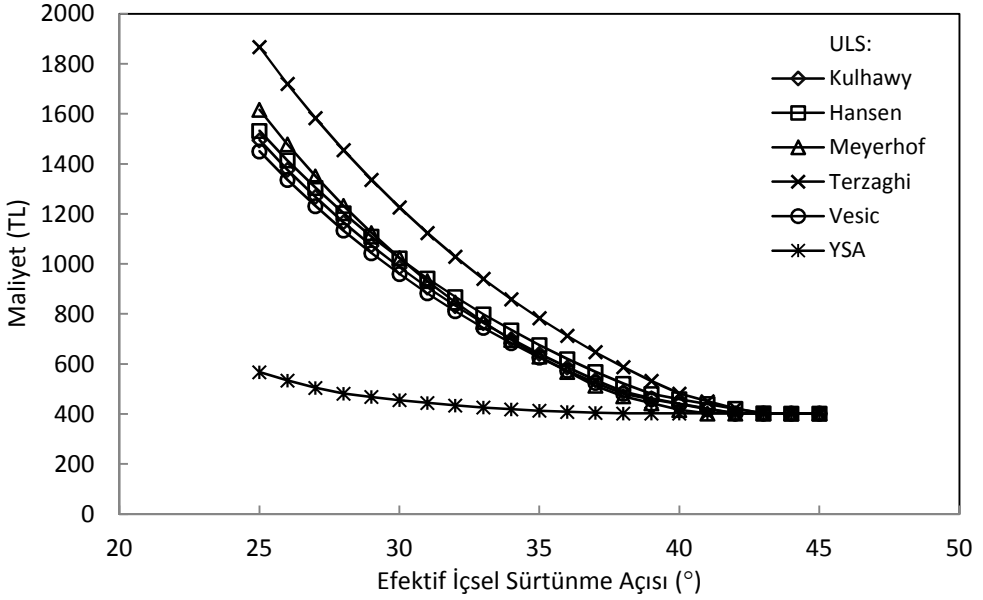

Şekil 4.9. Sığ temel tasarımının Terzaghi taşıma gücü yöntemi için efektif içsel sürtünme açısı odaklı optimizasyonu

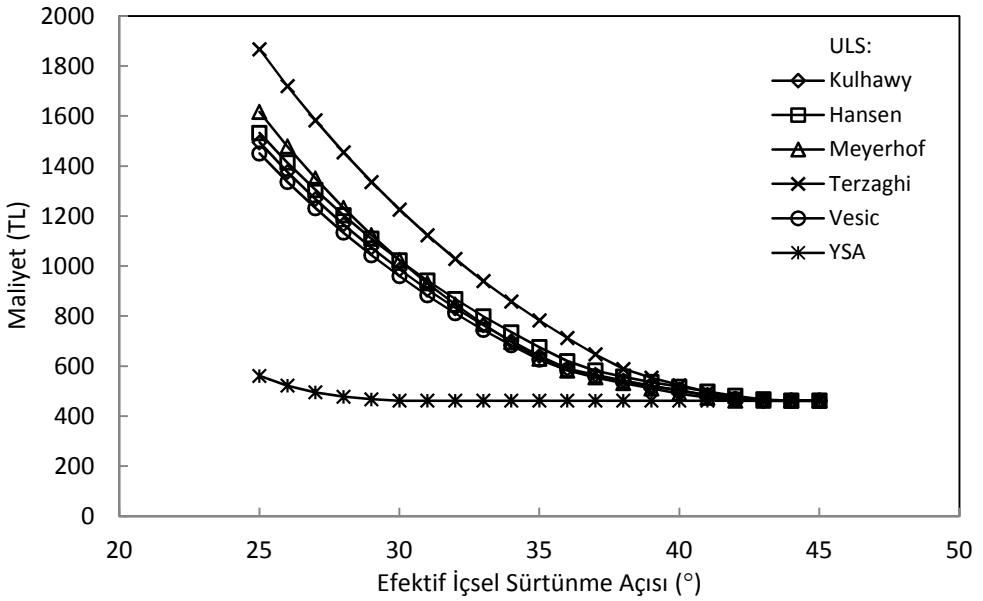

Şekil 4.10. Sığ temel tasarımının Vesic taşıma gücü yöntemi için efektif içsel sürtünme açısı odaklı optimizasyonu

EK-4. (Devam) Sığ temellerin Hansen, Meyerhof, Terzaghi, Vesic ve fore kazıkların efektif gerilme, Nordlund taşıma gücü yöntemlerine göre optimizasyonları

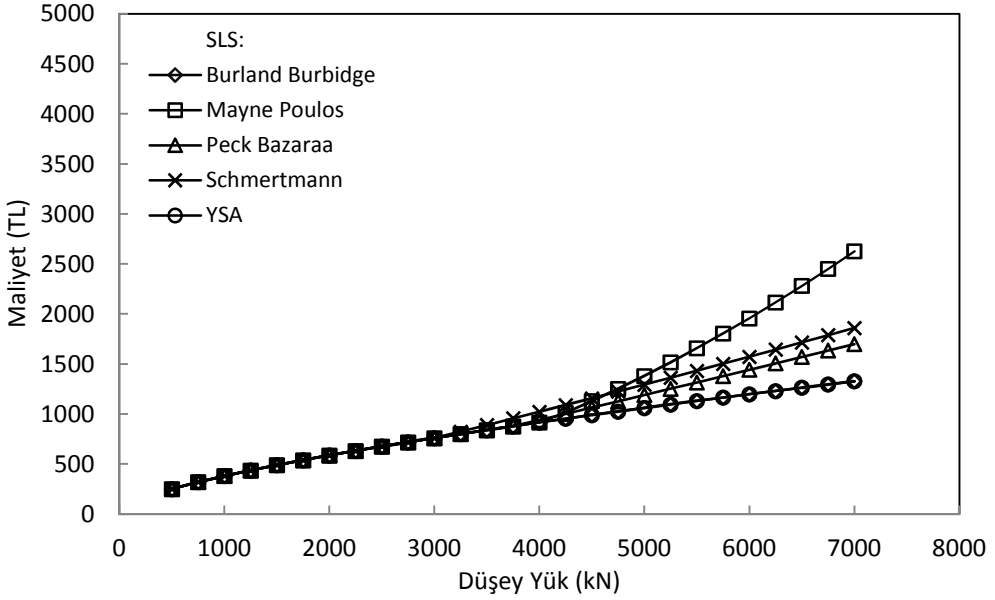

Şekil 4.11. Sığ temel tasarımının Peck Bazara oturma analizi yöntemi için efektif içsel sürtünme açısı odaklı optimizasyonu

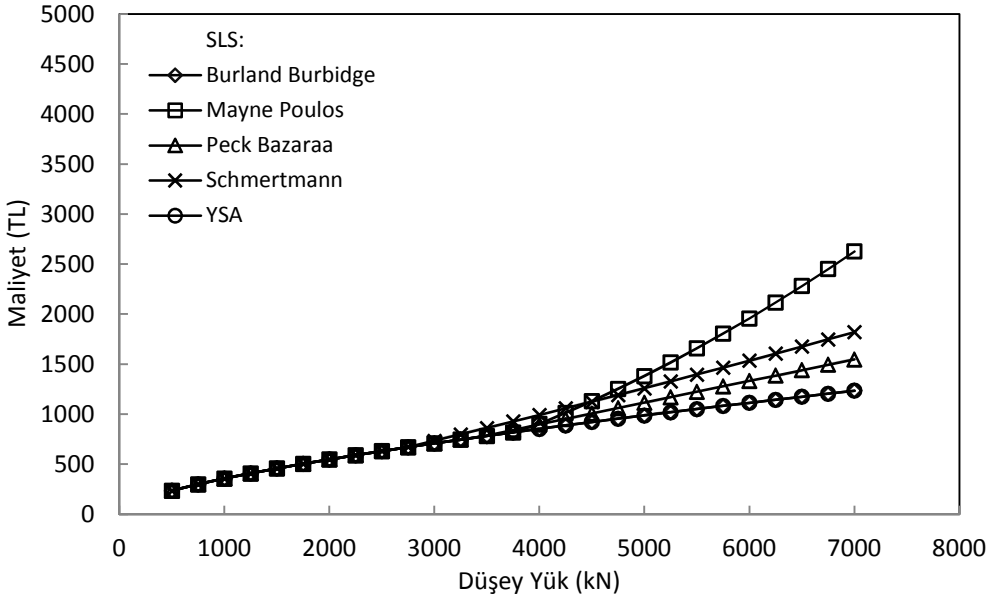

Şekil 4.12. Sığ temel tasarımının Schmertmann oturma analizi yöntemi için efektif içsel sürtünme açısı odaklı optimizasyonu

EK-4. (Devam) Sığ temellerin Hansen, Meyerhof, Terzaghi, Vesic ve fore kazıkların efektif gerilme, Nordlund taşıma gücü yöntemlerine göre optimizasyonları

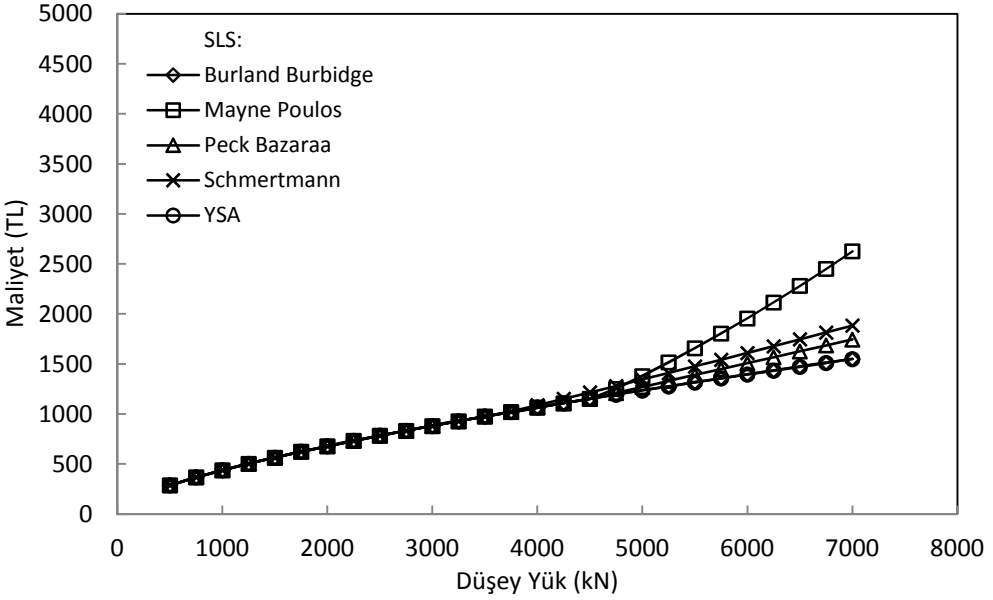

Şekil 4.13. Sığ temel tasarımının Hansen taşıma gücü yöntemi için düşey yük odaklı optimizasyonu

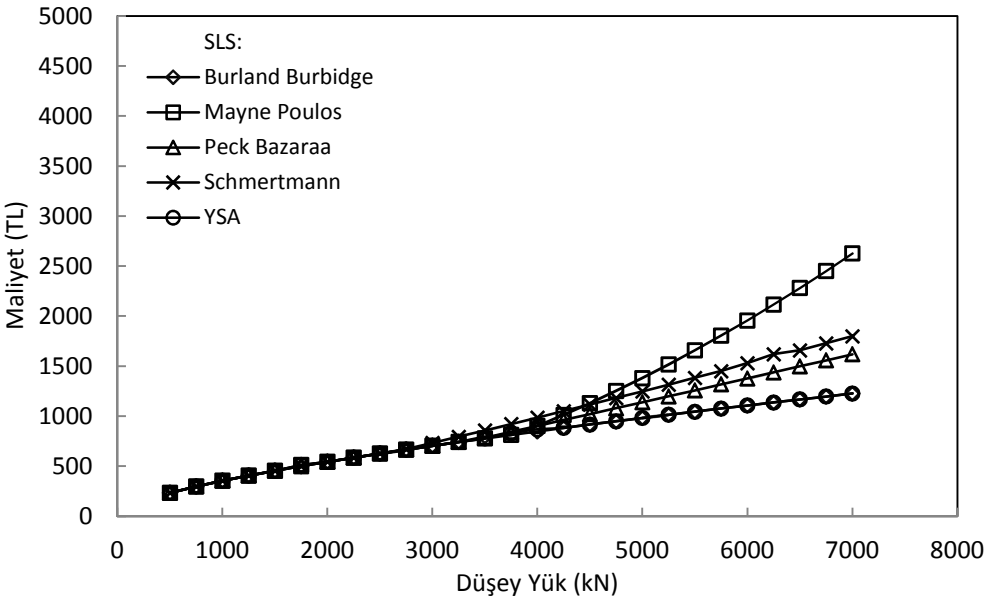

Şekil 4.14. Sığ temel tasarımının Meyerhof taşıma gücü yöntemi için düşey yük odaklı optimizasyonu

EK-4. (Devam) Sığ temellerin Hansen, Meyerhof, Terzaghi, Vesic ve fore kazıkların efektif gerilme, Nordlund taşıma gücü yöntemlerine göre optimizasyonları

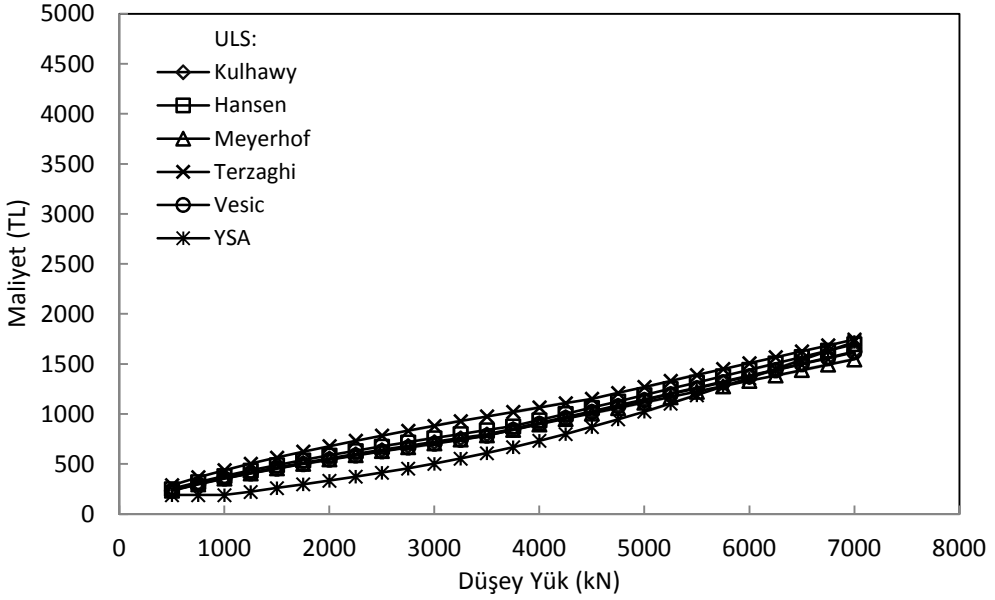

Şekil 4.15. Sığ temel tasarımının Terzaghi taşıma gücü yöntemi için düşey yük odaklı optimizasyonu

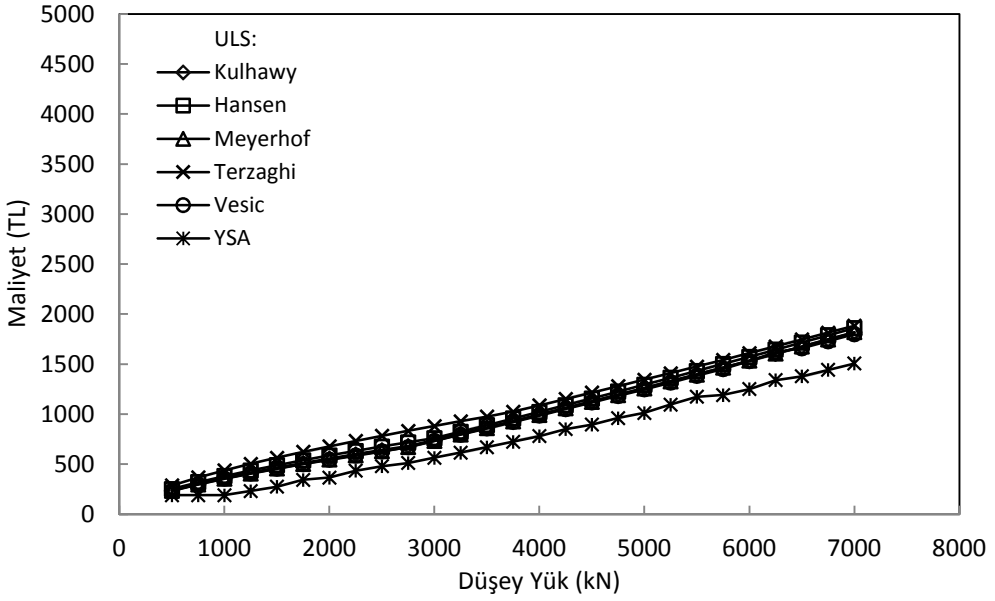

Şekil 4.16. Sığ temel tasarımının Vesic taşıma gücü yöntemi için düşey yük odaklı optimizasyonu

EK-4. (Devam) Sığ temellerin Hansen, Meyerhof, Terzaghi, Vesic ve fore kazıkların efektif gerilme, Nordlund taşıma gücü yöntemlerine göre optimizasyonları

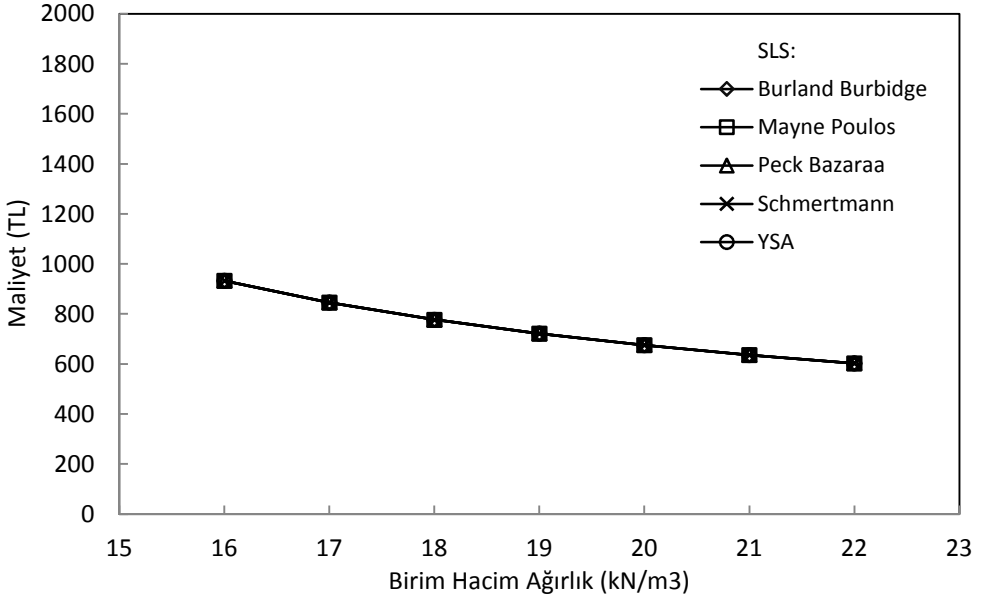

Şekil 4.17. Sığ temel tasarımının Peck Bazaraa oturma analizi yöntemi için düşey yük odaklı optimizasyonu

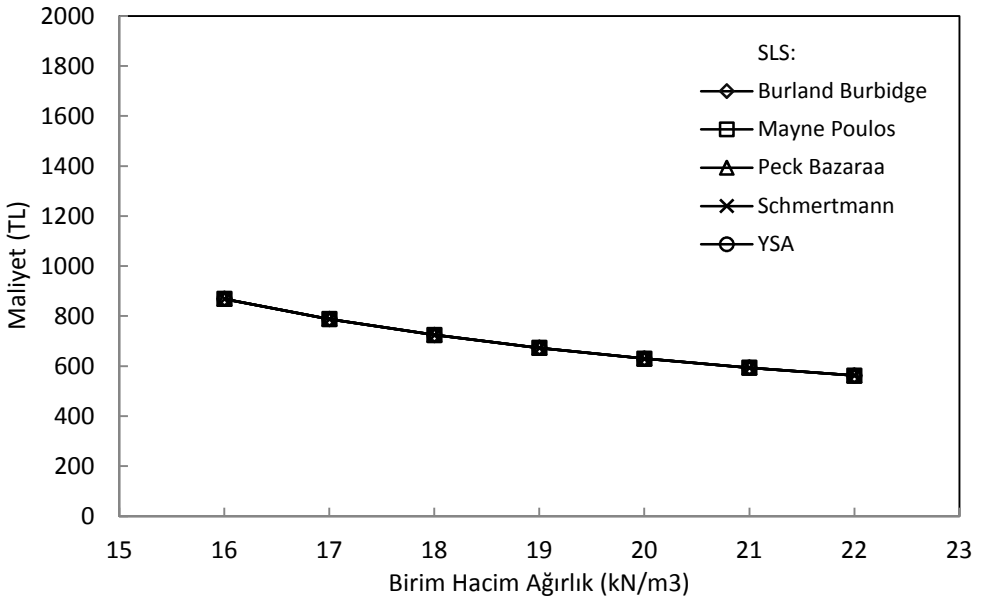

Şekil 4.18. Sığ temel tasarımının Schmertmann oturma analizi yöntemi için düşey yük odaklı optimizasyonu

EK-4. (Devam) Sığ temellerin Hansen, Meyerhof, Terzaghi, Vesic ve fore kazıkların efektif gerilme, Nordlund taşıma gücü yöntemlerine göre optimizasyonları

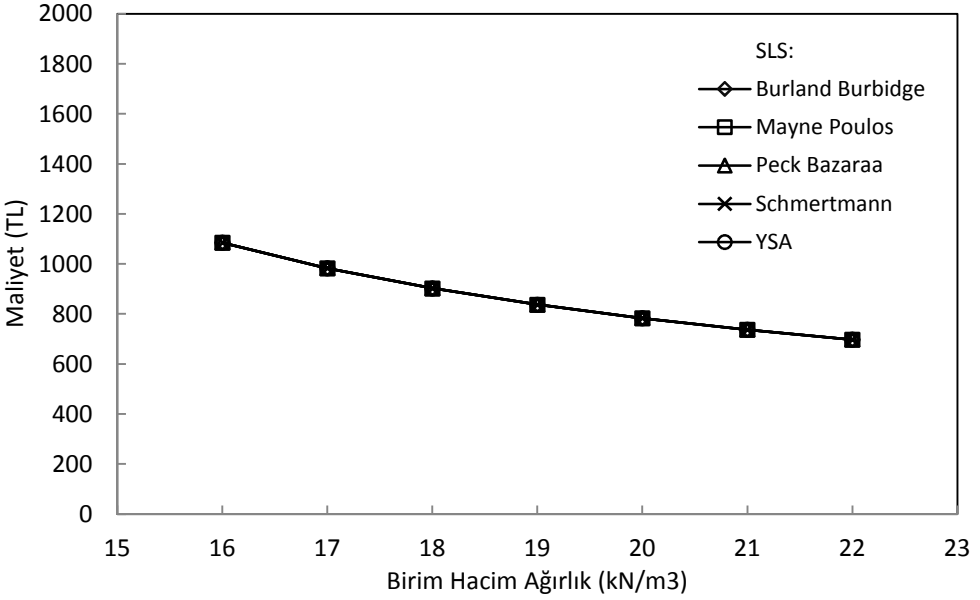

Şekil 4.19. Sığ temel tasarımının Hansen taşıma gücü yöntemi için birim hacim ağırlık odaklı optimizasyonu

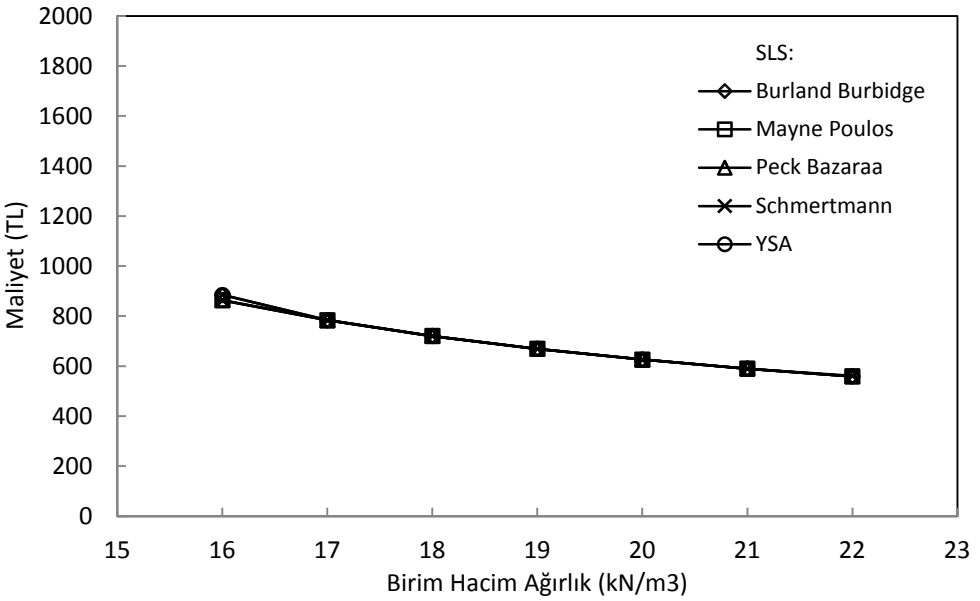

Şekil 4.20. Sığ temel tasarımının Meyerhof taşıma gücü yöntemi için birim hacim ağırlık odaklı optimizasyonu

EK-4. (Devam) Sığ temellerin Hansen, Meyerhof, Terzaghi, Vesic ve fore kazıkların efektif gerilme, Nordlund taşıma gücü yöntemlerine göre optimizasyonları

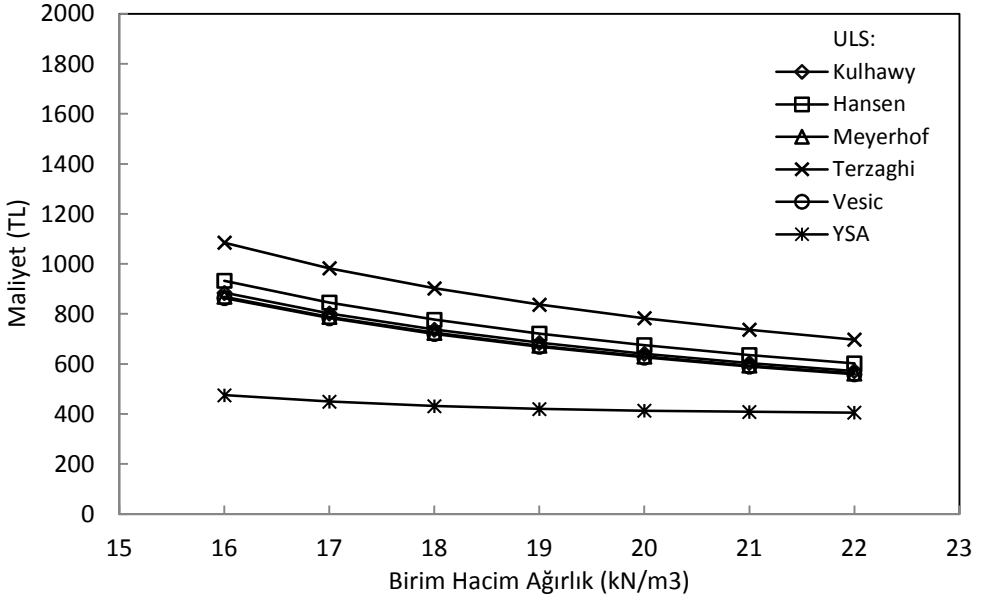

Şekil 4.21. Sığ temel tasarımının Terzaghi taşıma gücü yöntemi için birim hacim ağırlık odaklı optimizasyonu

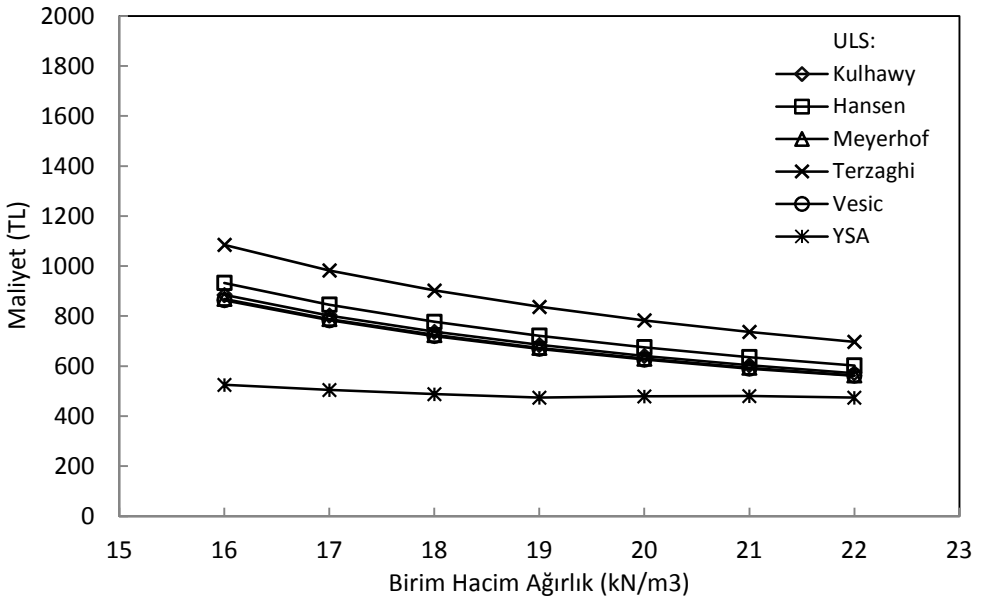

Şekil 4.22. Sığ temel tasarımının Vesic taşıma gücü yöntemi için birim hacim ağırlık odaklı optimizasyonu

EK-4. (Devam) Sığ temellerin Hansen, Meyerhof, Terzaghi, Vesic ve fore kazıkların efektif gerilme, Nordlund taşıma gücü yöntemlerine göre optimizasyonları

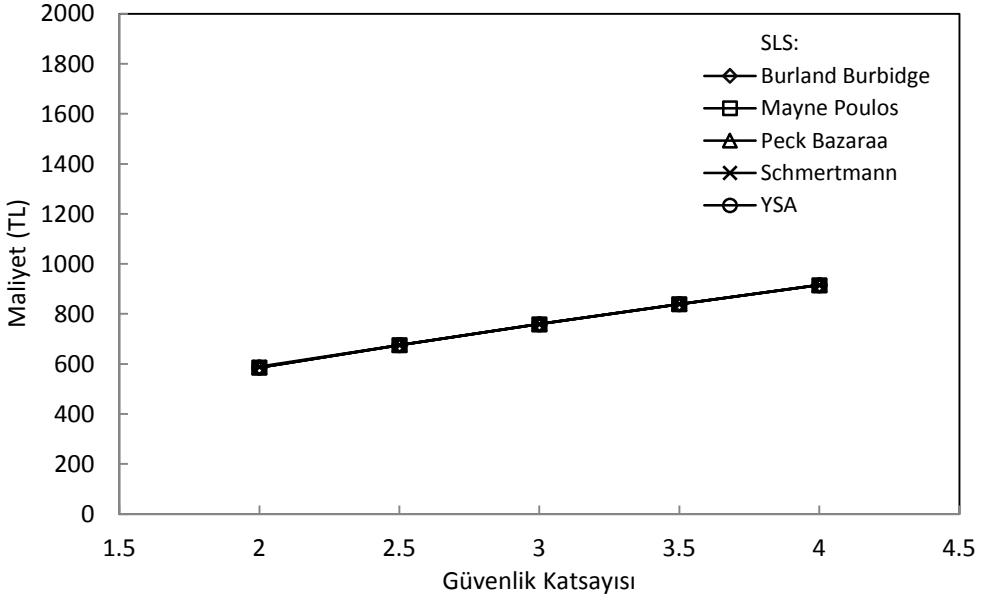

Şekil 4.23. Sığ temel tasarımının Peck Bazaraa oturma analizi yöntemi için birim hacim ağırlık odaklı optimizasyonu

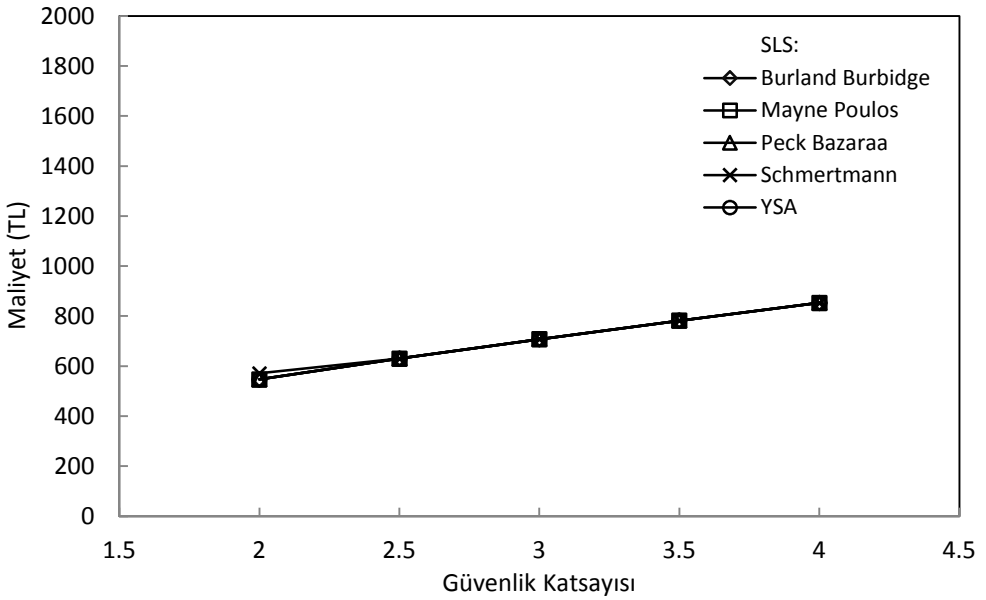

Şekil 4.24. Sığ temel tasarımının Schmertmann oturma analizi yöntemi için birim hacim ağırlık odaklı optimizasyonu

EK-4. (Devam) Sığ temellerin Hansen, Meyerhof, Terzaghi, Vesic ve fore kazıkların efektif gerilme, Nordlund taşıma gücü yöntemlerine göre optimizasyonları

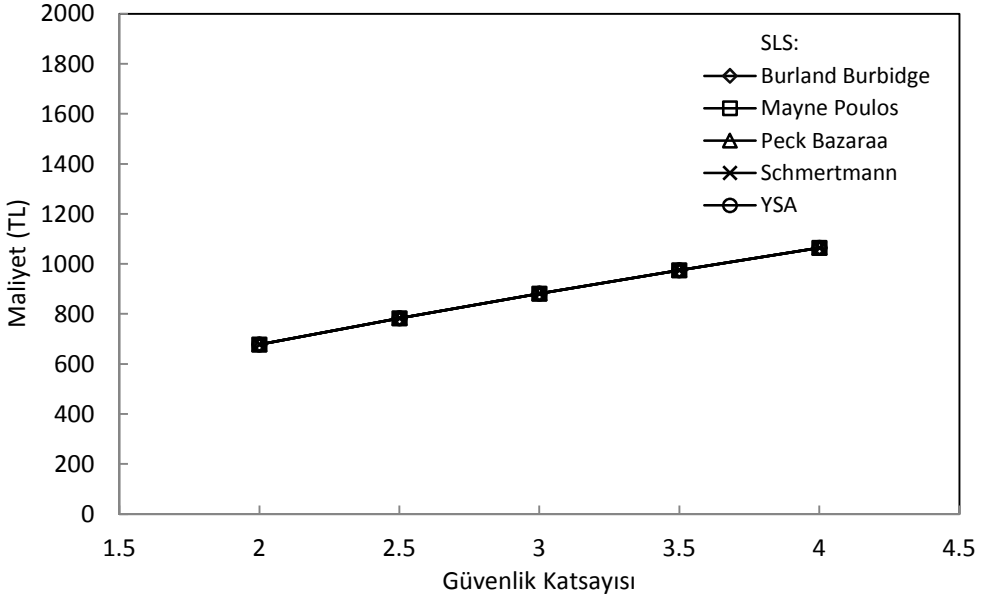

Şekil 4.25. Sığ temel tasarımının Hansen taşıma gücü yöntemi için güvenlik katsayısı odaklı optimizasyonu

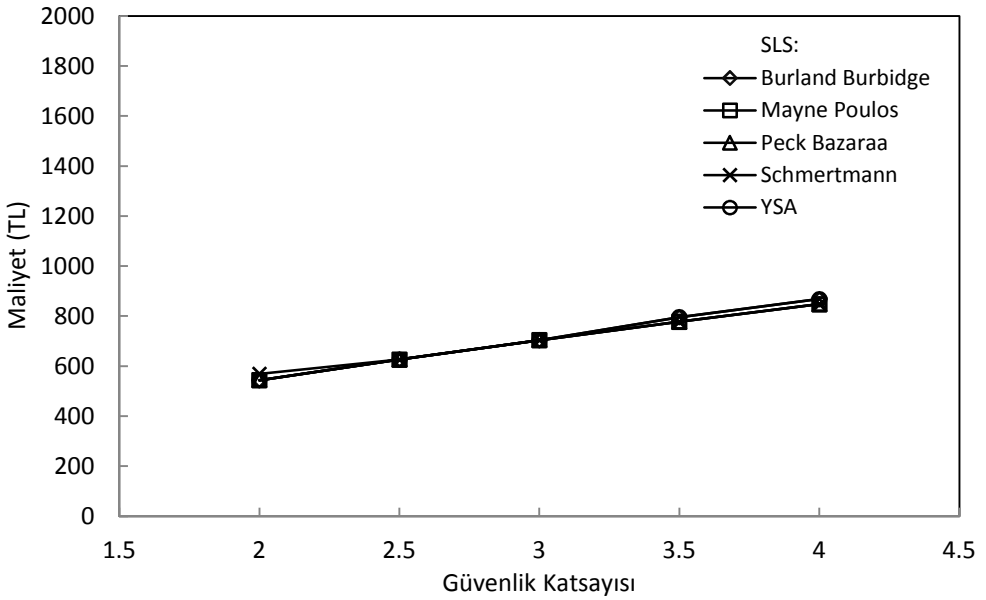

Şekil 4.26. Sığ temel tasarımının Meyerhof taşıma gücü yöntemi için güvenlik katsayısı odaklı optimizasyonu

EK-4. (Devam) Sığ temellerin Hansen, Meyerhof, Terzaghi, Vesic ve fore kazıkların efektif gerilme, Nordlund taşıma gücü yöntemlerine göre optimizasyonları

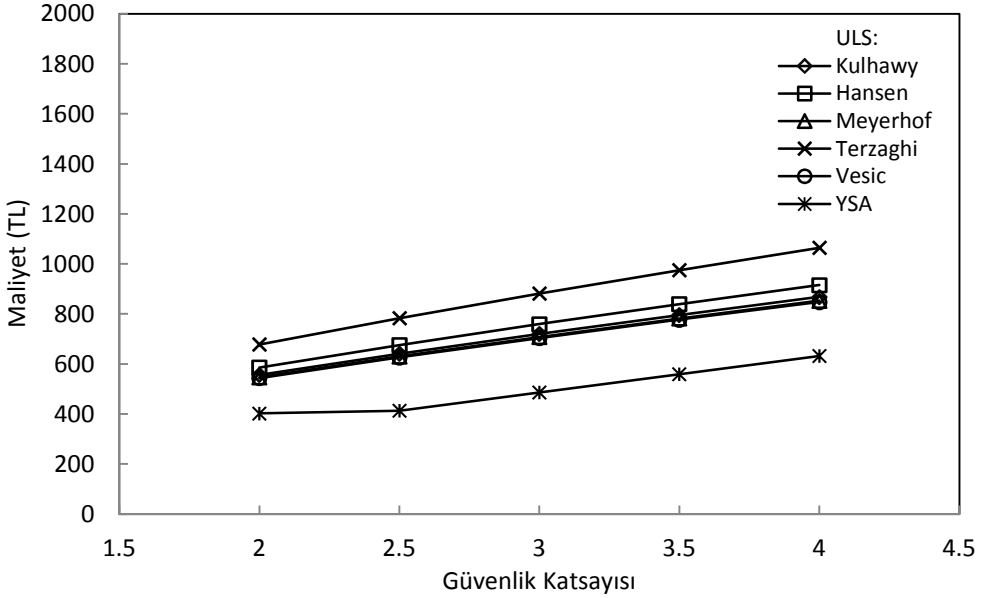

Şekil 4.27. Sığ temel tasarımının Terzaghi taşıma gücü yöntemi için güvenlik katsayısı odaklı optimizasyonu

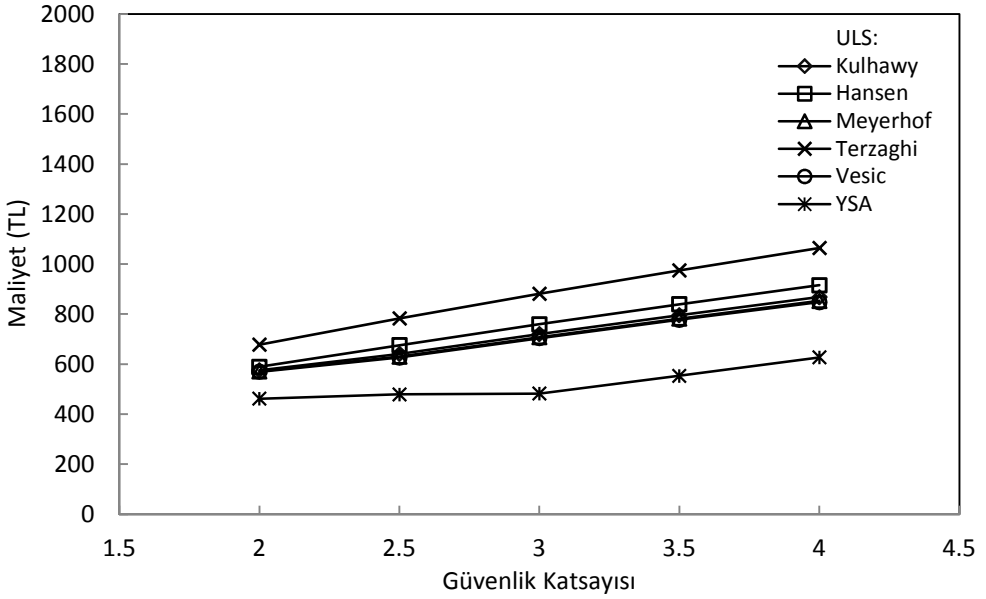

Şekil 4.28. Sığ temel tasarımının Vesic taşıma gücü yöntemi için güvenlik katsayısı odaklı optimizasyonu

EK-4. (Devam) Sığ temellerin Hansen, Meyerhof, Terzaghi, Vesic ve fore kazıkların efektif gerilme, Nordlund taşıma gücü yöntemlerine göre optimizasyonları

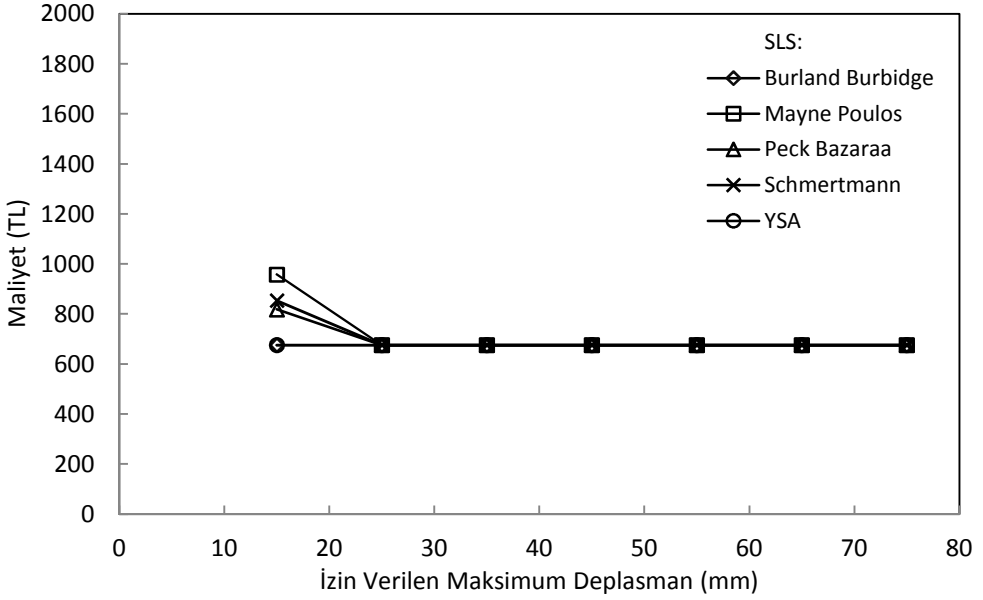

Şekil 4.29. Sığ temel tasarımının Peck Bazaraa oturma analizi yöntemi için güvenlik katsayısı odaklı optimizasyonu

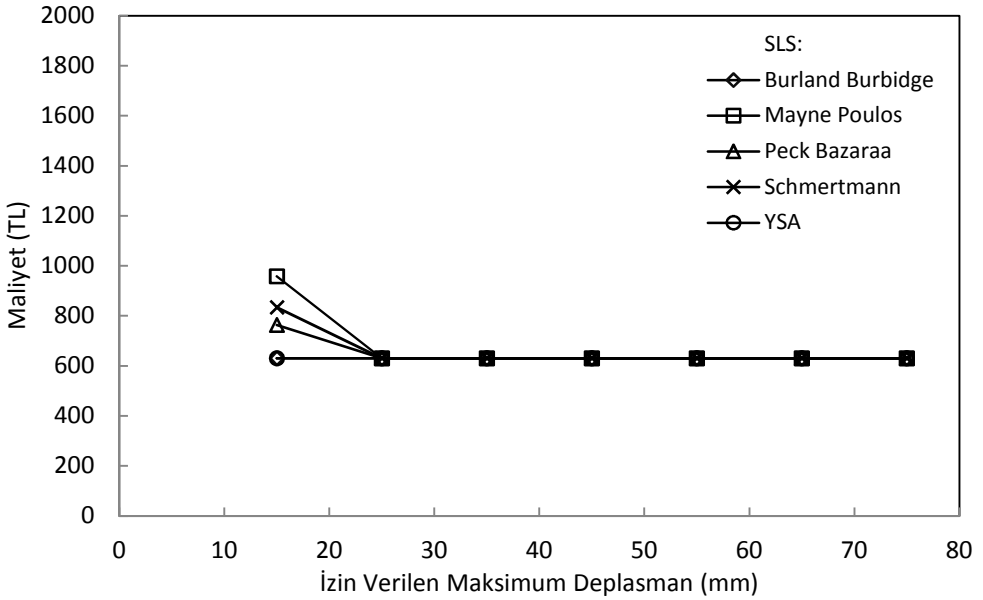

Şekil 4.30. Sığ temel tasarımının Schmertmann oturma analizi yöntemi için güvenlik katsayısı odaklı optimizasyonu

EK-4. (Devam) Sığ temellerin Hansen, Meyerhof, Terzaghi, Vesic ve fore kazıkların efektif gerilme, Nordlund taşıma gücü yöntemlerine göre optimizasyonları

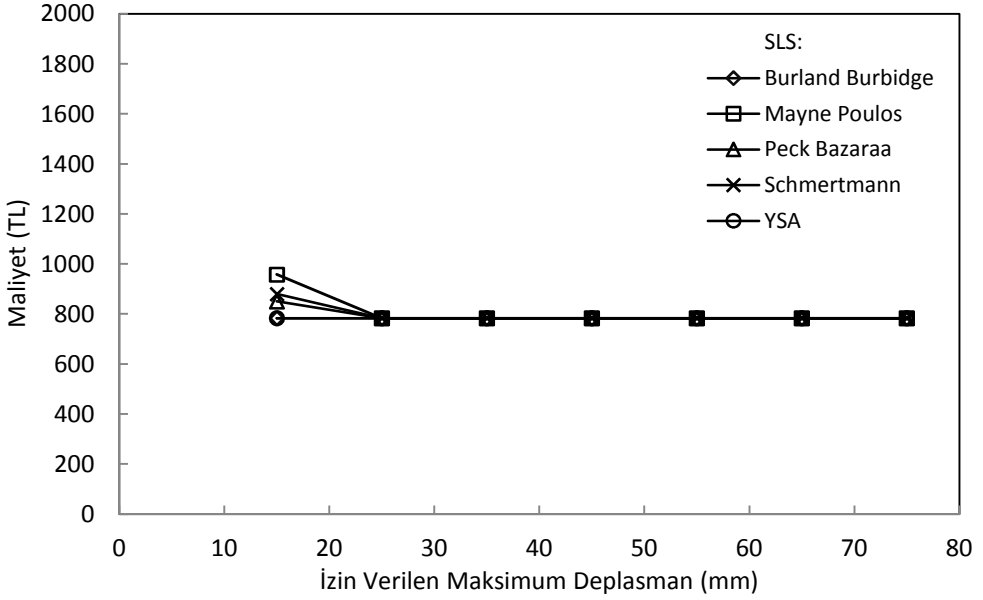

Şekil 4.31. Sığ temel tasarımının Hansen taşıma gücü yöntemi için izin verilen maksimum deplasman odaklı optimizasyonu

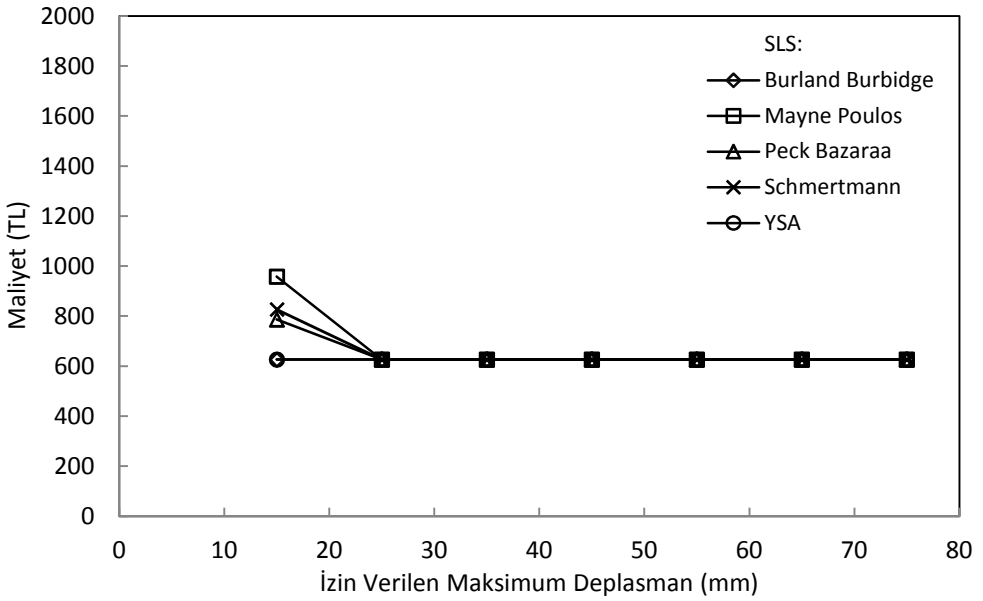

Şekil 4.32. Sığ temel tasarımının Meyerhof taşıma gücü yöntemi için izin verilen maksimum deplasman odaklı optimizasyonu

EK-4. (Devam) Sığ temellerin Hansen, Meyerhof, Terzaghi, Vesic ve fore kazıkların efektif gerilme, Nordlund taşıma gücü yöntemlerine göre optimizasyonları

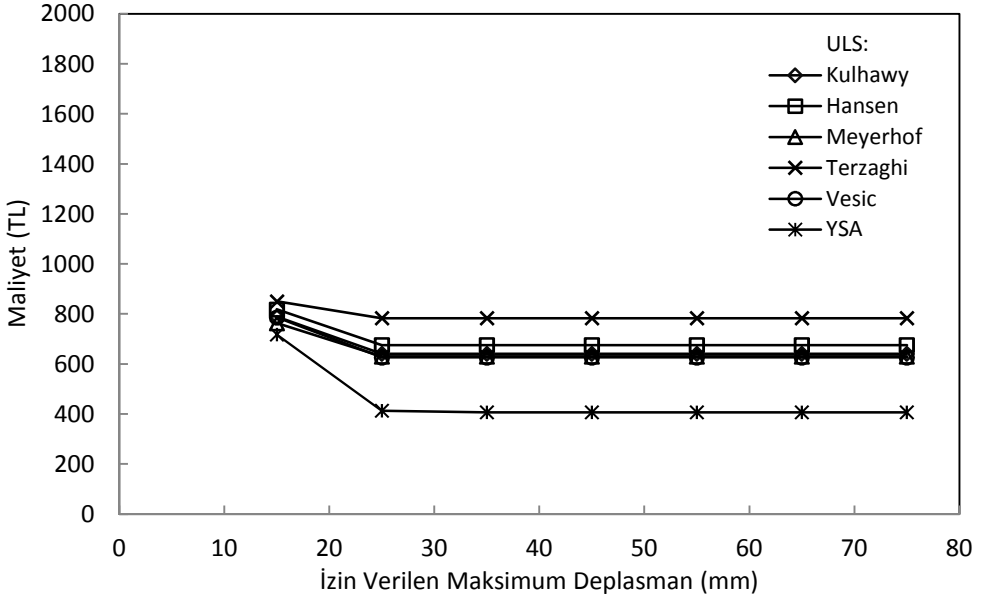

Şekil 4.33. Sığ temel tasarımının Terzaghi taşıma gücü yöntemi için izin verilen maksimum deplasman odaklı optimizasyonu

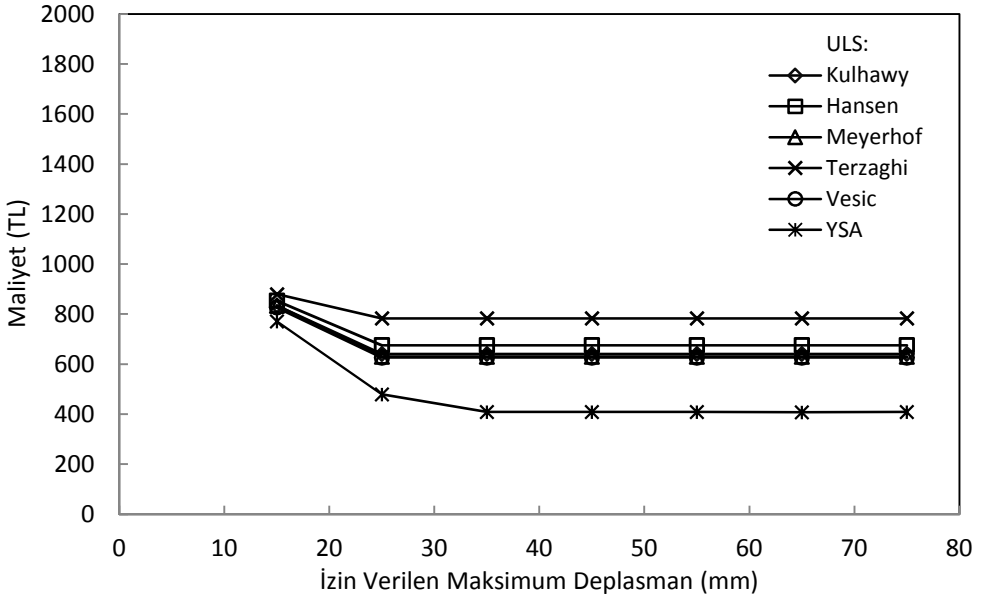

Şekil 4.34. Sığ temel tasarımının Vesic taşıma gücü yöntemi için izin verilen maksimum deplasman odaklı optimizasyonu

EK-4. (Devam) Sığ temellerin Hansen, Meyerhof, Terzaghi, Vesic ve fore kazıkların efektif gerilme, Nordlund taşıma gücü yöntemlerine göre optimizasyonları

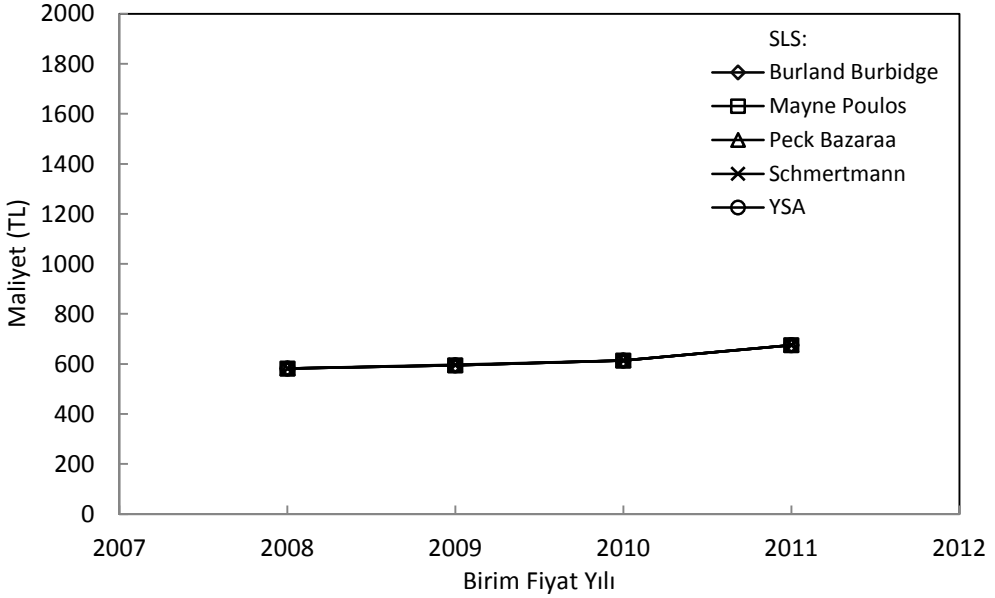

Şekil 4.35. Sığ temel tasarımının Peck Bazaraa oturma analizi yöntemi için izin verilen maksimum deplasman odaklı optimizasyonu

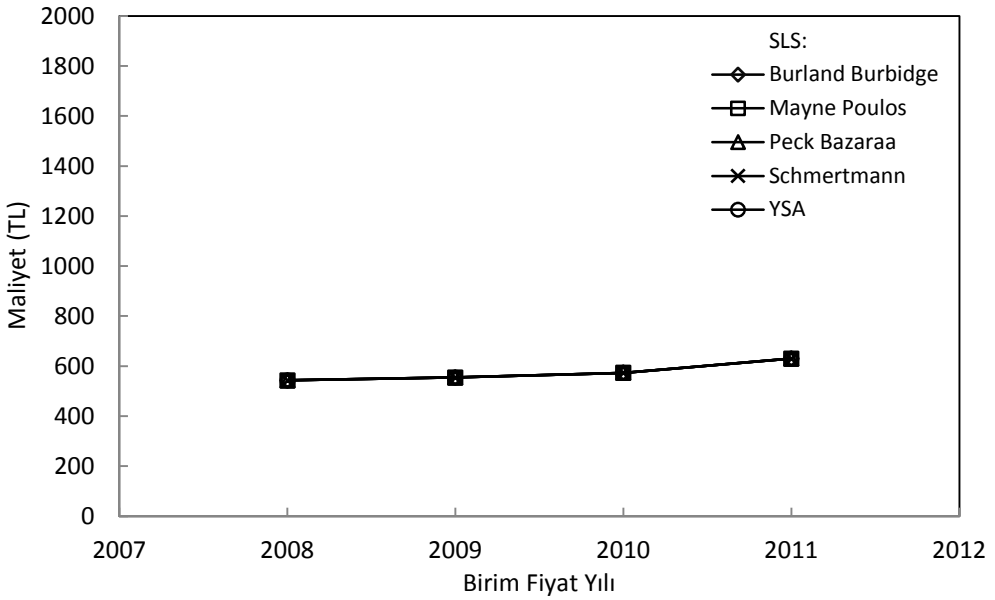

Şekil 4.36. Sığ temel tasarımının Schmertmann oturma analizi yöntemi için izin verilen maksimum deplasman odaklı optimizasyonu

EK-4. (Devam) Sığ temellerin Hansen, Meyerhof, Terzaghi, Vesic ve fore kazıkların efektif gerilme, Nordlund taşıma gücü yöntemlerine göre optimizasyonları

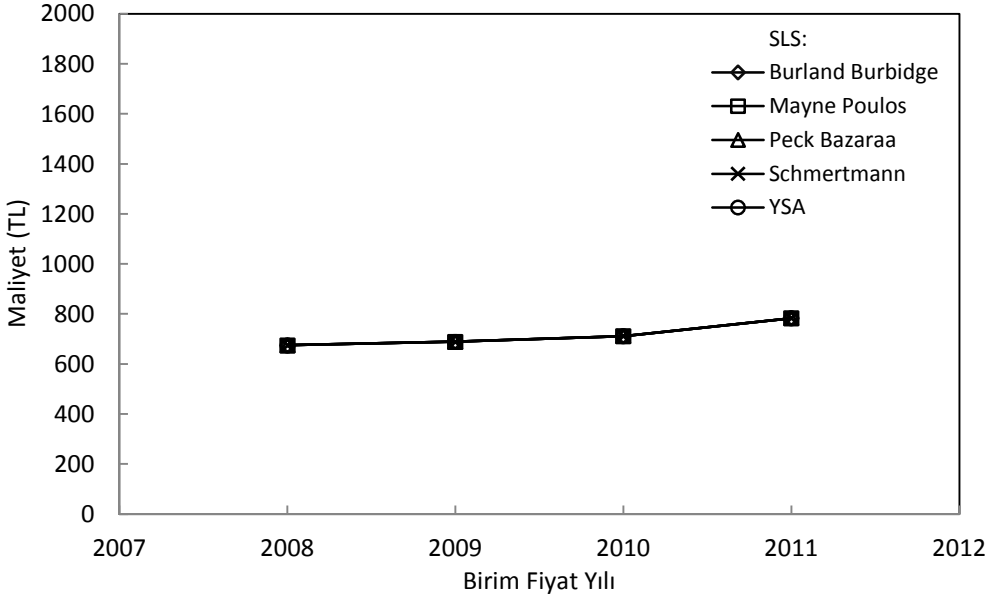

Şekil 4.37. Sığ temel tasarımının Hansen taşıma gücü yöntemi için birim fiyat odaklı optimizasyonu

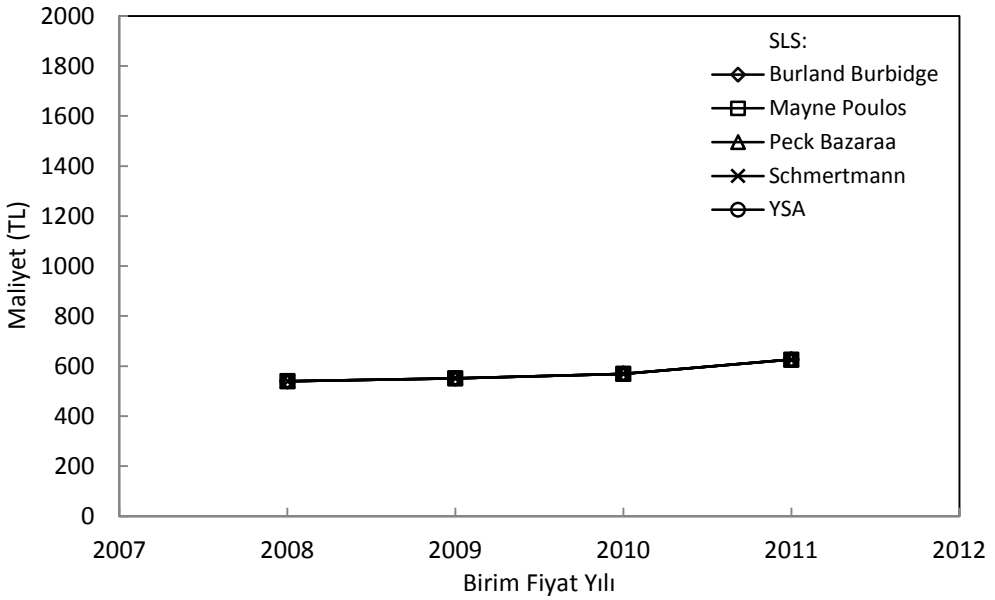

Şekil 4.38. Sığ temel tasarımının Meyerhof taşıma gücü yöntemi için birim fiyat odaklı optimizasyonu

EK-4. (Devam) Sığ temellerin Hansen, Meyerhof, Terzaghi, Vesic ve fore kazıkların efektif gerilme, Nordlund taşıma gücü yöntemlerine göre optimizasyonları

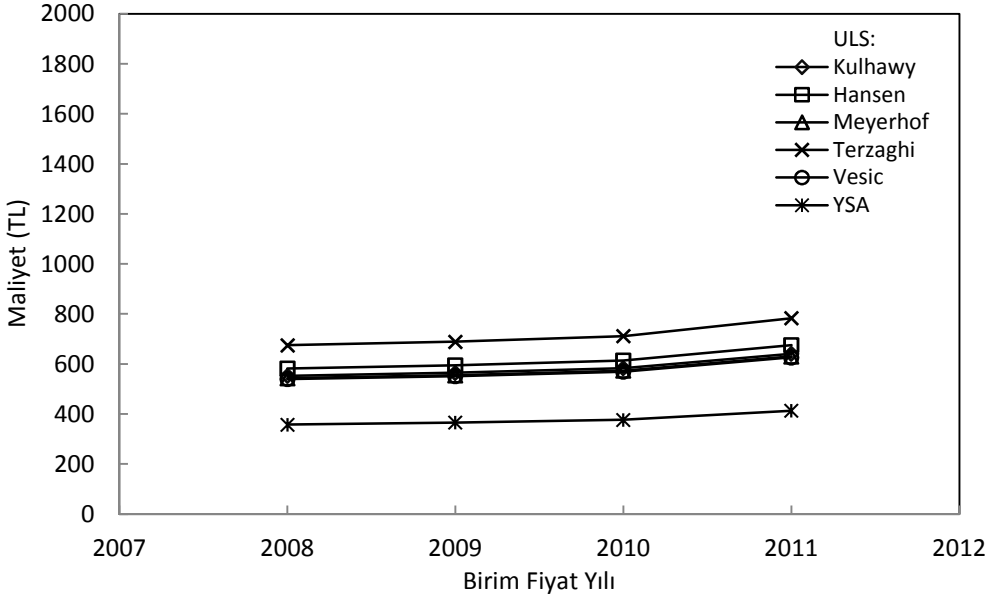

Şekil 4.39. Sığ temel tasarımının Terzaghi taşıma gücü yöntemi için birim fiyat odaklı optimizasyonu

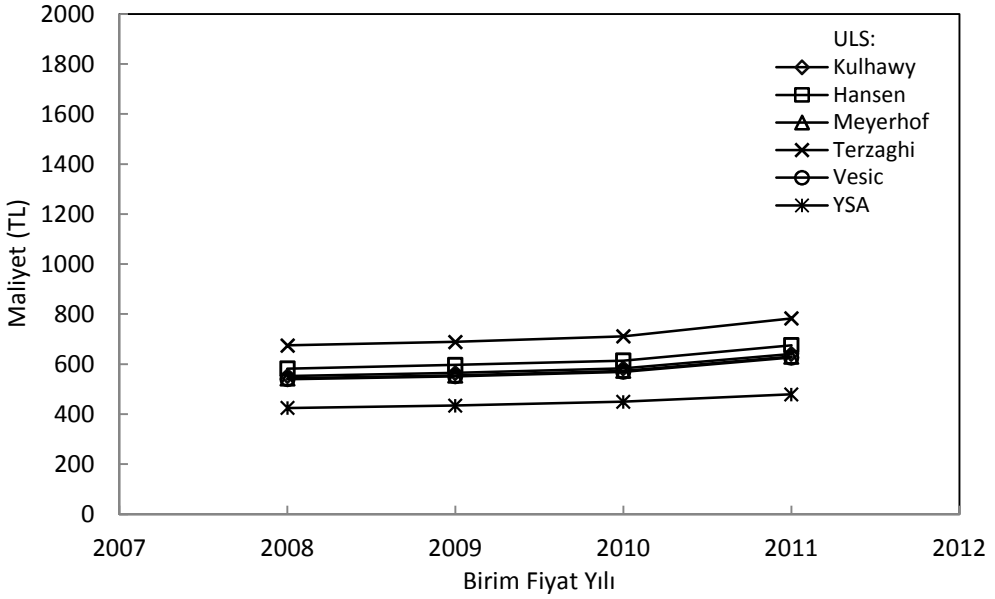

Şekil 4.40. Sığ temel tasarımının Vesic taşıma gücü yöntemi için birim fiyat odaklı optimizasyonu

EK-4. (Devam) Sığ temellerin Hansen, Meyerhof, Terzaghi, Vesic ve fore kazıkların efektif gerilme, Nordlund taşıma gücü yöntemlerine göre optimizasyonları

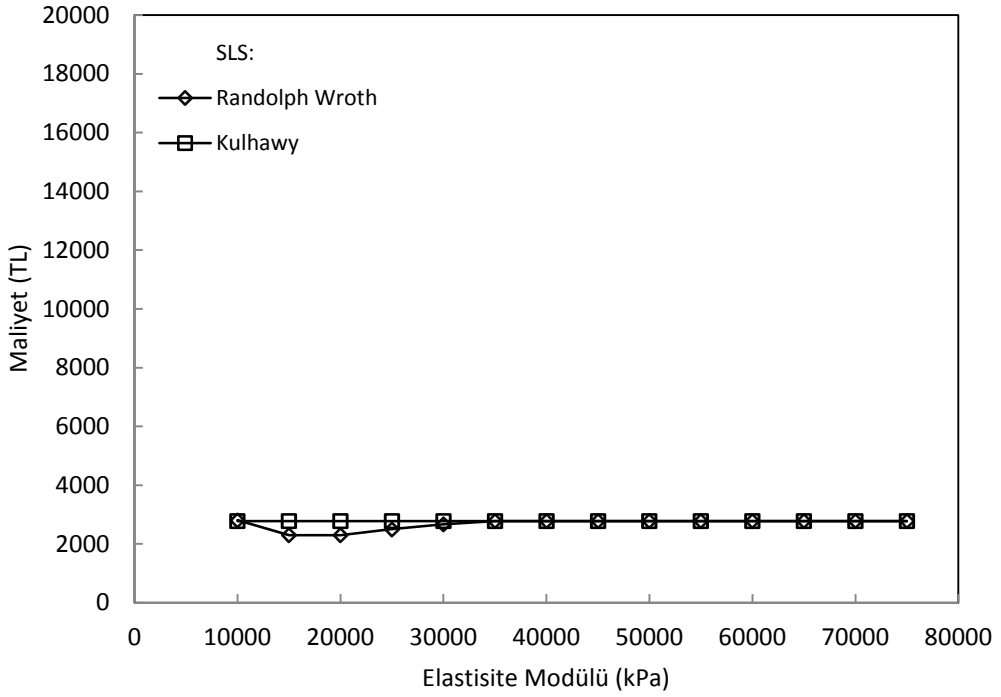

Şekil 4.41. Sığ temel tasarımının Peck Bazaraa oturma analizi yöntemi için birim fiyat odaklı optimizasyonu

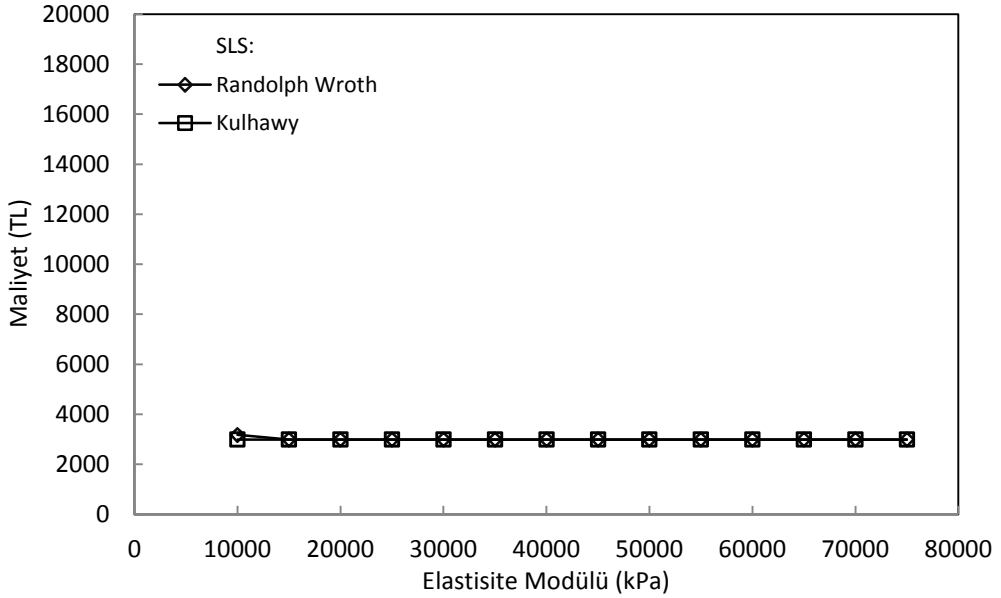

Şekil 4.42. Sığ temel tasarımının Schmertmann oturma analizi yöntemi için birim fiyat odaklı optimizasyonu

EK-4. (Devam) Sığ temellerin Hansen, Meyerhof, Terzaghi, Vesic ve fore kazıkların efektif gerilme, Nordlund taşıma gücü yöntemlerine göre optimizasyonları

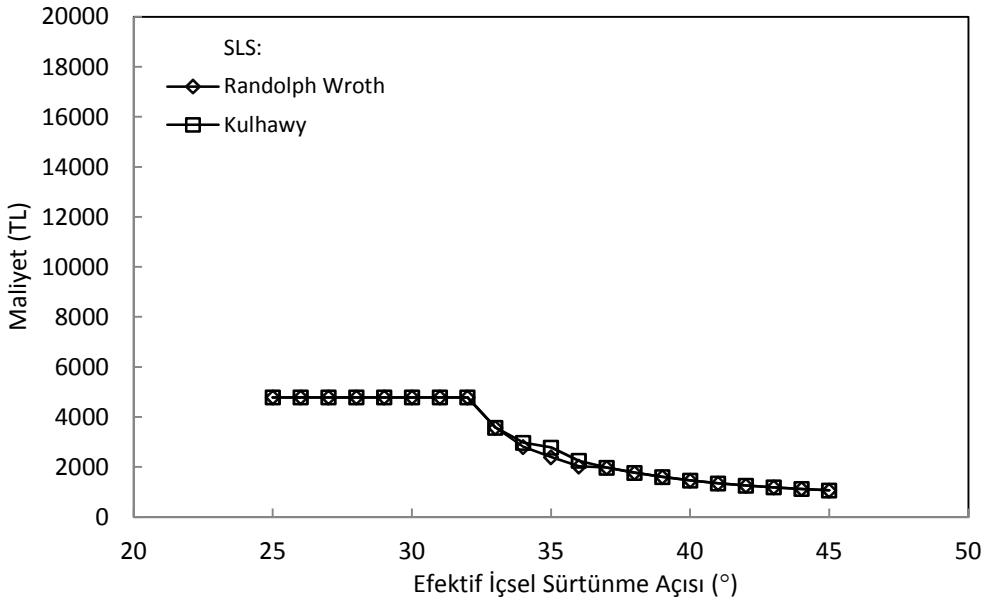

Şekil 4.43. Fore kazık tasarımının efektif gerilme taşıma gücü yöntemi için elastisite modülü odaklı optimizasyonu

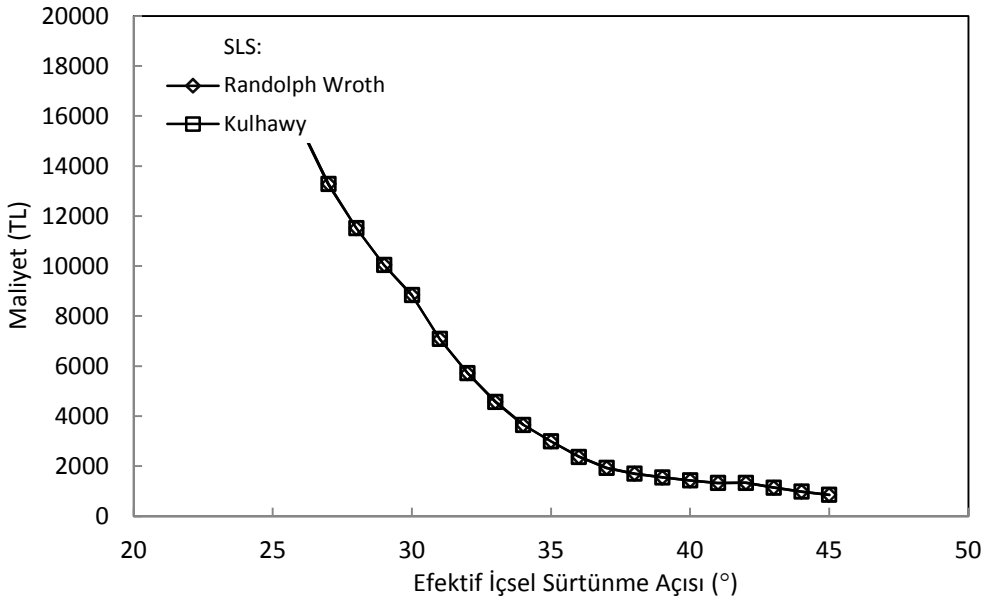

Şekil 4.44. Fore kazık tasarımının Nordlund taşıma gücü yöntemi için elastisite modülü odaklı optimizasyonu

EK-4. (Devam) Sığ temellerin Hansen, Meyerhof, Terzaghi, Vesic ve fore kazıkların efektif gerilme, Nordlund taşıma gücü yöntemlerine göre optimizasyonları

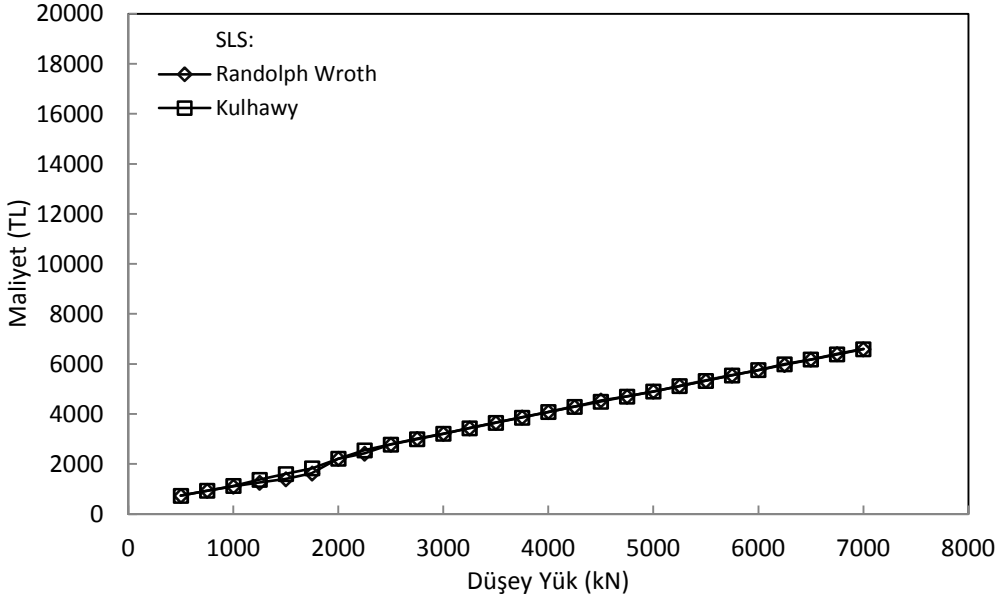

Şekil 4.45. Fore kazık tasarımının efektif gerilme taşıma gücü yöntemi için efektif içsel sürtünme açısı odaklı optimizasyonu

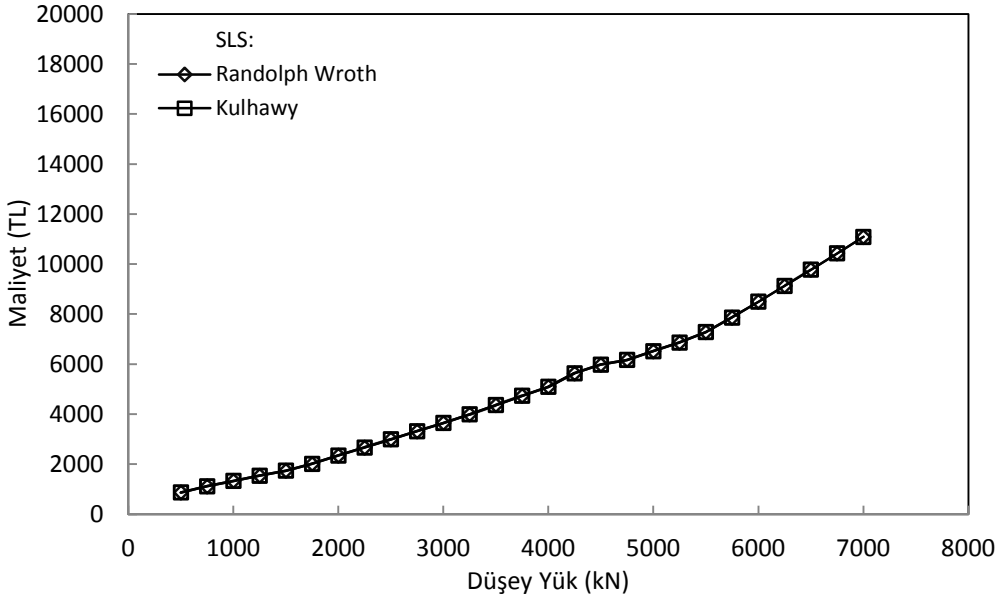

Şekil 4.46. Fore kazık tasarımının Nordlund taşıma gücü yöntemi için efektif içsel sürtünme açısı odaklı optimizasyonu

EK-4. (Devam) Sığ temellerin Hansen, Meyerhof, Terzaghi, Vesic ve fore kazıkların efektif gerilme, Nordlund taşıma gücü yöntemlerine göre optimizasyonları

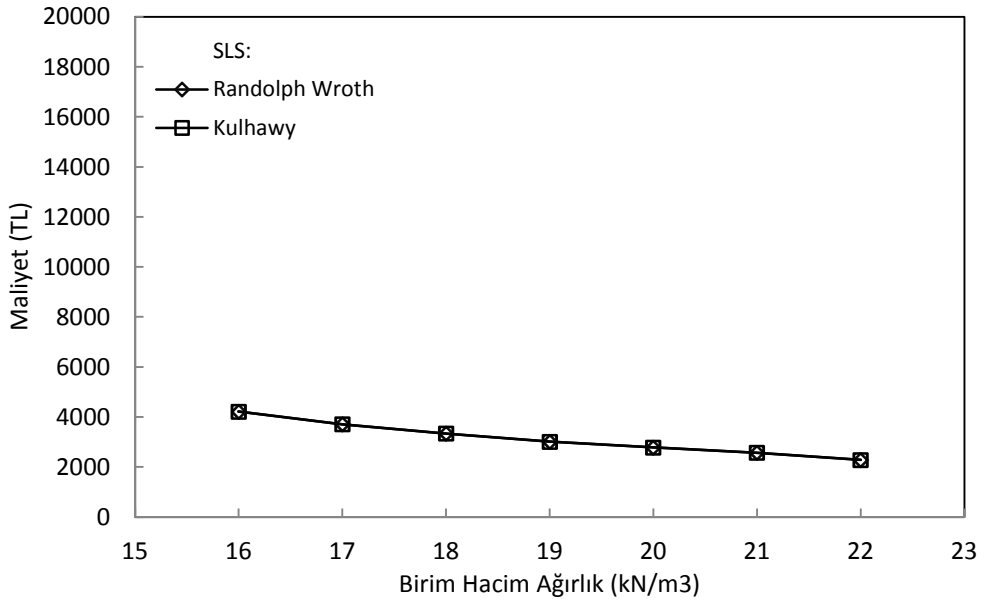

Şekil 4.47. Fore kazık tasarımının efektif gerilme taşıma gücü yöntemi için düşey yük odaklı optimizasyonu

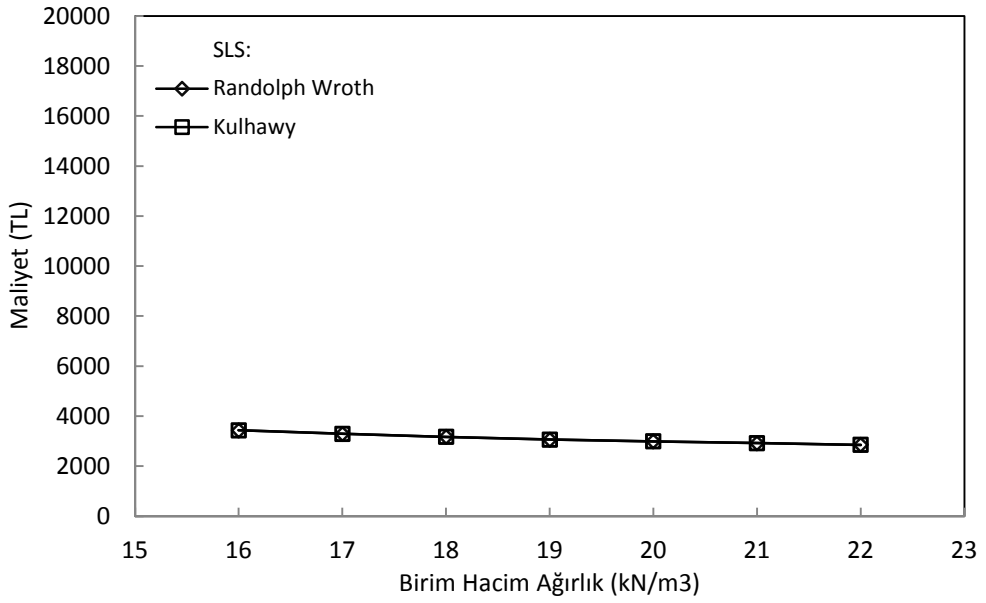

Şekil 4.48. Fore kazık tasarımının Nordlund taşıma gücü yöntemi için düşey yük odaklı optimizasyonu

EK-4. (Devam) Sığ temellerin Hansen, Meyerhof, Terzaghi, Vesic ve fore kazıkların efektif gerilme, Nordlund taşıma gücü yöntemlerine göre optimizasyonları

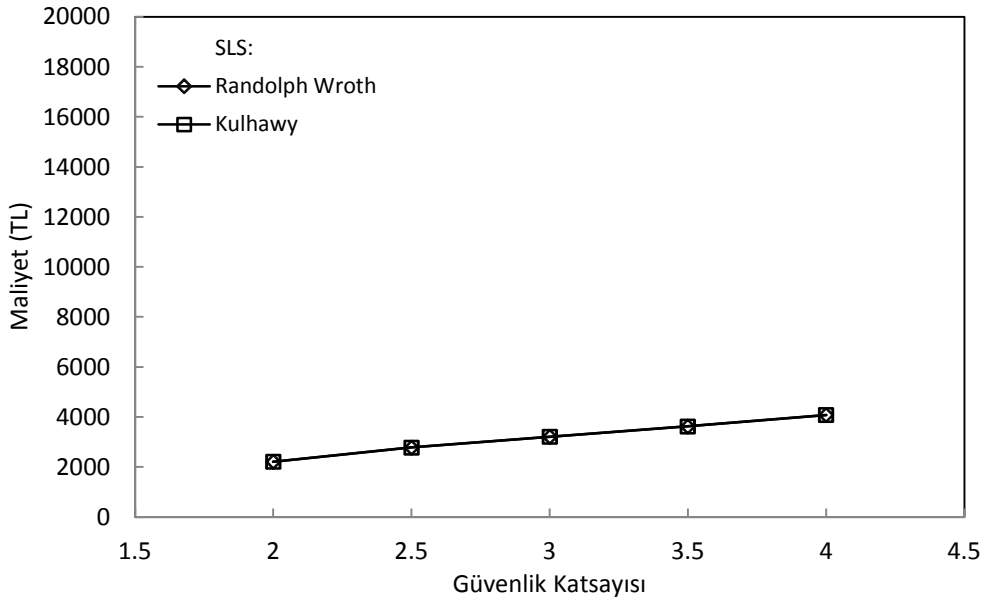

Şekil 4.49. Fore kazık tasarımının efektif gerilme taşıma gücü yöntemi için birim hacim ağırlık odaklı optimizasyonu

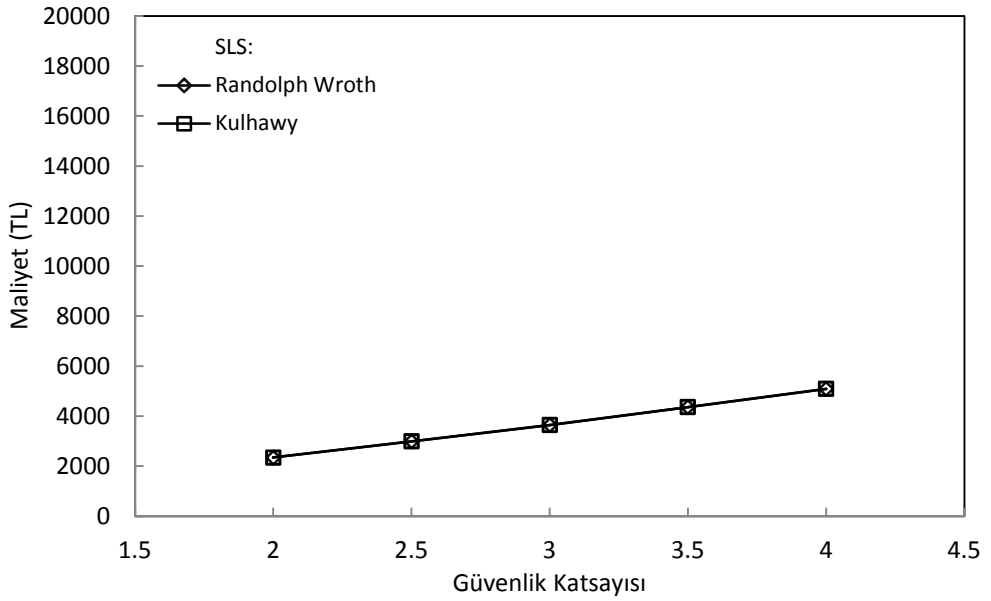

Şekil 4.50. Fore kazık tasarımının Nordlund taşıma gücü yöntemi için birim hacim ağırlık odaklı optimizasyonu

EK-4. (Devam) Sığ temellerin Hansen, Meyerhof, Terzaghi, Vesic ve fore kazıkların efektif gerilme, Nordlund taşıma gücü yöntemlerine göre optimizasyonları

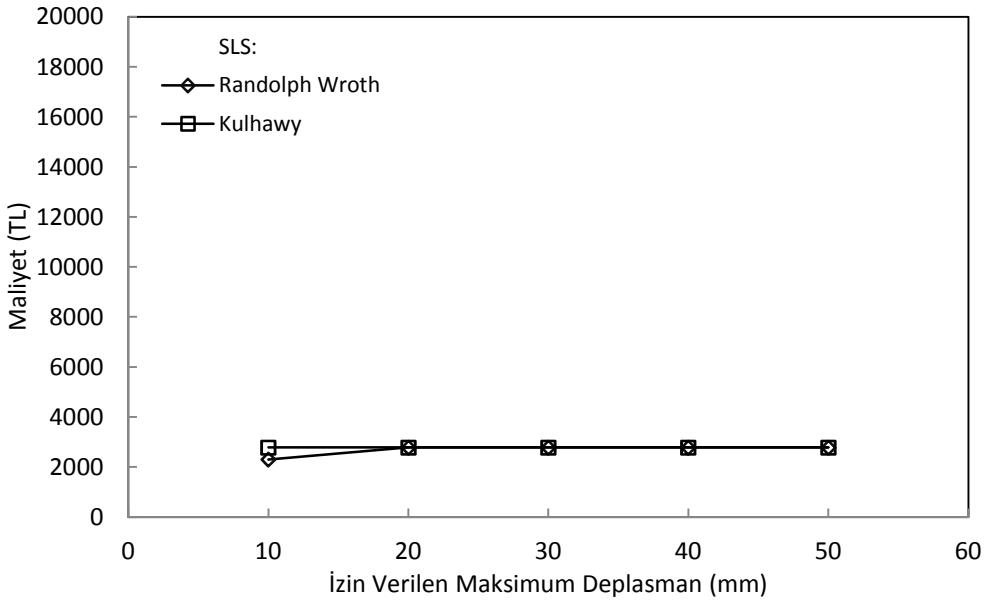

Şekil 4.51. Fore kazık tasarımının efektif gerilme taşıma gücü yöntemi için güvenlik katsayısı odaklı optimizasyonu

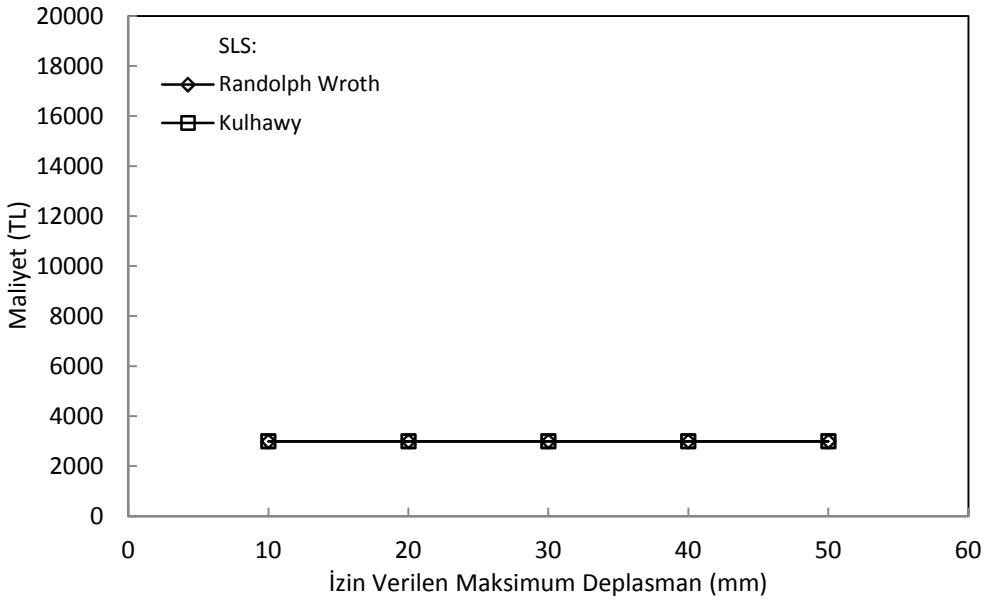

Şekil 4.52. Fore kazık tasarımının Nordlund taşıma gücü yöntemi için güvenlik katsayısı odaklı optimizasyonu

EK-4. (Devam) Sığ temellerin Hansen, Meyerhof, Terzaghi, Vesic ve fore kazıkların efektif gerilme, Nordlund taşıma gücü yöntemlerine göre optimizasyonları

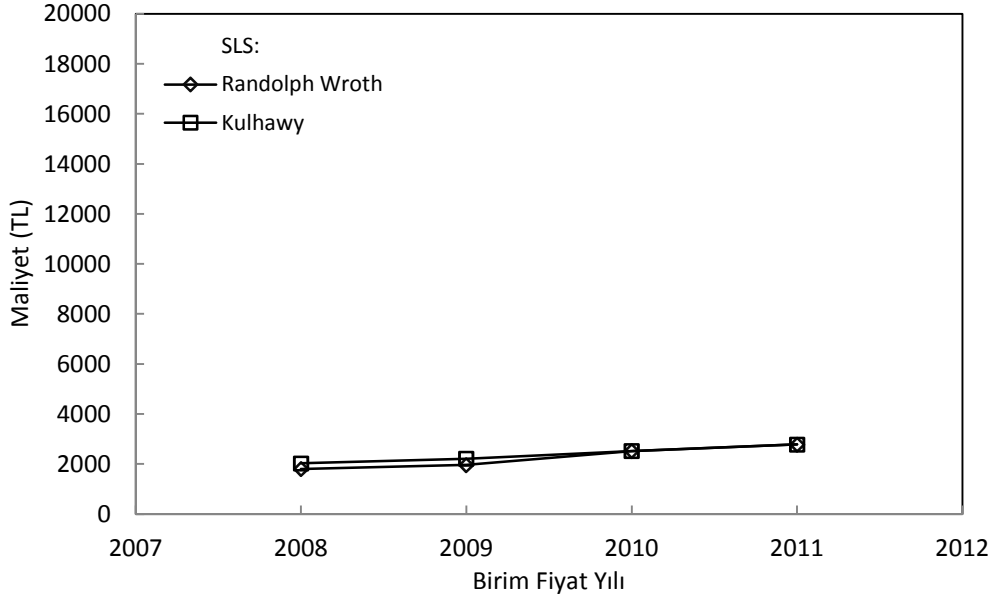

Şekil 4.53. Fore kazık tasarımının efektif gerilme taşıma gücü yöntemi için izin verilen maksimum deplasman odaklı optimizasyonu

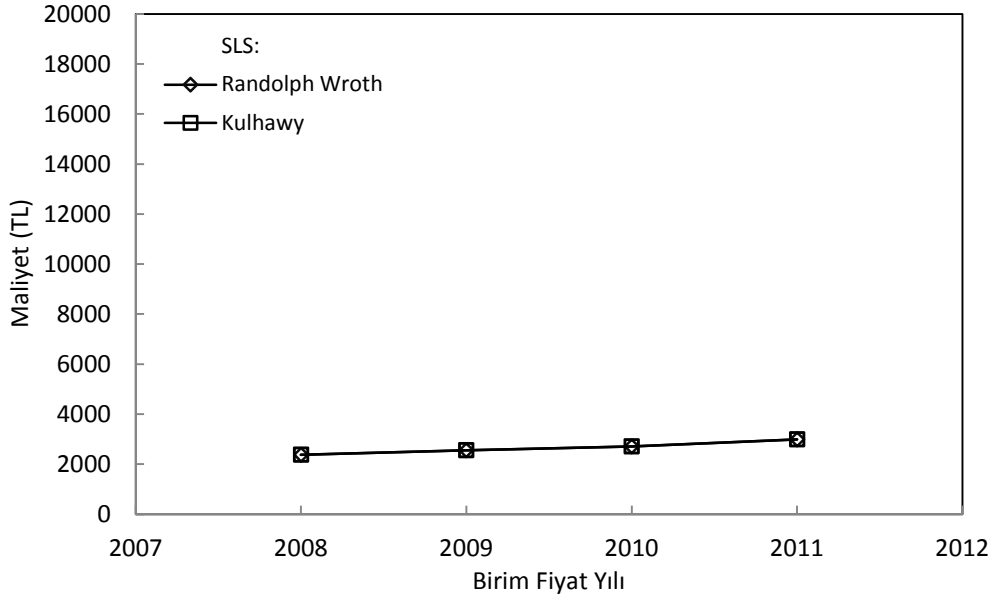

Şekil 4.54. Fore kazık tasarımının Nordlund taşıma gücü yöntemi için izin verilen maksimum deplasman odaklı optimizasyonu

EK-4. (Devam) Sığ temellerin Hansen, Meyerhof, Terzaghi, Vesic ve fore kazıkların efektif gerilme, Nordlund taşıma gücü yöntemlerine göre optimizasyonları

Şekil 4.55. Fore kazık tasarımının efektif gerilme taşıma gücü yöntemi için birim fiyat odaklı optimizasyonu

Şekil 4.56. Fore kazık tasarımının Nordlund taşıma gücü yöntemi için birim fiyat odaklı optimizasyonu

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı	: TEKİN, Erhan
Uyruğu	: T.C.
Doğum tarihi ve yeri	: 30.08.1978 Ankara
Medeni hali	: Evli
e-posta	: etekin@gazi.edu.tr

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet tarihi
Yüksek lisans	Gazi Üni. / İnş. Müh. Bölümü	2004
Lisans	Gazi Üni. / İnş. Müh. Bölümü	2001
Lise	Beypazarı Lisesi	1995

Çalışma Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
2007-	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	İnşaat Mühendisi
2002-2007	Gazi Üniversitesi	Araş. Görevlisi
2001-2002	Elensan Ltd.	Bilg. Programcısı

Yabancı Dil

İngilizce

Yayınlar

SCI / SCI-EXP Dergi Yayınları

1. Tekin, E., Akbaş, S. O., "Artificial neural networks approach for estimating the groutability of granular soils with cement-based grouts", ***Bulletin of Engineering Geology and the Environment,*** Vol. 70, (153-161) (2011).

2. Tekin, E., Mollamahmutoğlu, M., "Çok ince taneli çimento (Rheocem 900) enjeksiyonu ile farklı gradasyona sahip kumların enjekte edilebilirliği", ***G. Ü. Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi,*** Cilt 25(3), 533-539 pp., (2010).

3. Tekin, E., Akbaş, S. O., "Çimento enjeksiyonlarının kumlara enjekte edilebilirliğinin diskriminant analizi ile irdelenmesi", ***G. Ü. Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi***, Cilt 25(3), 625-634 pp., (2010).

4. Tekin, E., "İnce taneli çimento (Rheocem 900) karışımlarının reolojik özellikleri", ***G. Ü. Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi***, Cilt 26(4), 777-785 pp., (2011).

SCI Dergilerindeki Atıflar

1. Liao, K.W., Huang, C.L., "Estimation of Groutability of Permeation Grouting with Microfine Cement Grouts Using RBFNN", ***Lecture Notes in Computer Science***, Vol. 6677/2011, 475-484 pp., (2011).

2. Liao, K.W., Jan, J.C., Huang, C.L., "An artificial neural network for groutability prediction of permeation grouting with microfine cement grouts", ***Computers and Geotechnics***, Vol. 38, Issue 8, 978-986 pp., (2011).

3. Bektaş, S., Ozgan, E., "An experimental study on the effects of different injection materials on consolidation settlement", ***International Journal of the Physical Sciences***, Vol. 35, Issue 6, 7985 - 7990 pp., (2011).

Uluslararası Konferans Bildirileri

1. Sami Oguzhan Akbas, Erhan Tekin, Realistic Estimates of the Uncertainties and the Reliability Indices for Shallow Foundation Design Considering Seismic Loading, ***3rd International Symposium on Geotechnical Safety and Risk (ISGSR2011)*****,** Munich, Germany, (2011).

Konferans Bildirileri

1. E. Tekin, S. O. Akbaş, "Killi Zeminlerde Dalgalanma Ölçeğinin CPT Sonuçlarına Dayalı Belirlenmesi", ***Zemin Mekaniği ve Temel Mühendisliği Onüçüncü Ulusal Kongresi***, Cilt 1, 347-354 pp., İstanbul, Türkiye, (2010).

2. E. Tekin, S. O. Akbaş, "Yapay Sinir Ağları Kullanarak Kohezyonsuz Zeminler Üzerindeki Sığ Temellerin Oturma Tahmini", ***3. Geoteknik Sempozyumu***, 183-192 pp., Adana, Türkiye, (2009).

3. M. Mollamahmutoğlu, E. Tekin, Çok ince taneli çimento (Rheocem 900) enjeksiyonu ile farklı gradasyona sahip kumların enjekte edilebilirliği ve ampirik ilişkilerin irdelenmesi, ***Zemin Mekaniği ve Temel Mühendisliği 11. Ulusal Kongresi***, Trabzon, Türkiye, (2006).

Hobiler

Dağcılık, Fotoğraf, Bisiklet, Kelebekler